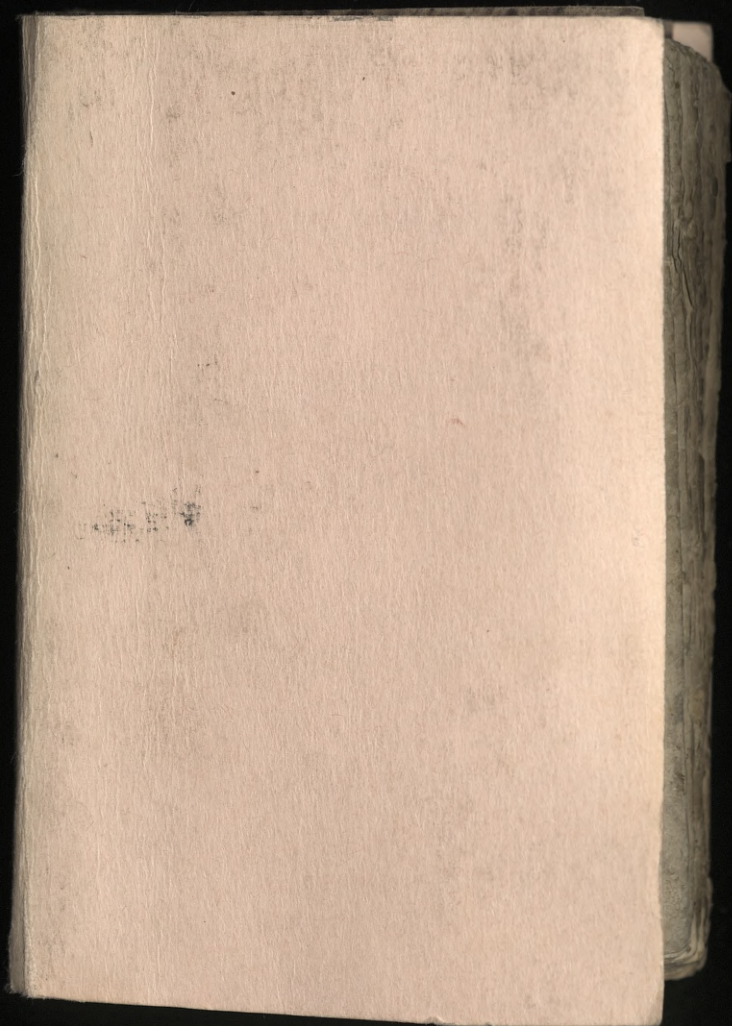

Hip
sa
vng
don
Me

100

quem
epi-

stri
gen
pan
am
stri
frue

Hippocratis sententiam videam? sed
sat scio, difficiliorem rem dicent quam
vnuquam putarant. Quare, an non, Le-
ctor amice tu ita mecum?

Mone fauere decet prodesse volentibus
ergo,

Optime pere vel noli nostra, vel eade tua.

quem
opti-
m nuper totum Hippocra-
tis in quibus commentariolis no-
stris illustrare, si sententiam muto, rin-
genti Momo, lector amice, hanc cul-
pam, non mihi dabis. Vale optime ac
amice lector, & his quae commodis ve-
stris dicantur, benigne ac feliciter
fruere.

IN

In CL. V.

I. HEVRNIVM

Medicinæ Doctorem
eximium.

D VM facit Hippocratem Romana vo-
ce loquentem
Heurnium, an facit Heurnius Hip-
pocrates?

Ludebat amico

F. D.

13855

2127 a 74

In Clarissimi Doctissimiq;
viri

D. IOANNIS
HEVRNII

breuem ac dilucidum

APHORISMOS HIPPOCRATIS

Commentarium.

Ευμεταχειρίστους ἰητέων παίσ' Αφροει-
μης
Τόξ' αὖτε κρείττους ἰπποκράτους παρίσται:
Δυσμεταχειρίστους δὲ τὰτε γ' ἐπιτύχει· ἰητέων
Οἱ μεταφρονεῖσά μοι σῶντα παρὲρ
λόγου.

Ευμεταχειρίστους νῦν δ' ἂν σιλήσ' ἐγκυκλί-
ου.

Καὶ τοῖς ἰπποκράτους, καὶ τοῖς Αφροειδῶν.
Καὶ τοῖς (αἷος διμῆς) πέλει· περὶ φρεσίνων
ἔστι.

Αμφότεροι πλὴν, σῶντα μὲν ἡδὲ
σαφῆς.

Bon. Vulcanius.

EPIGRAMMA

*Ad virum Nobilem virtute
& genere*

I. HEVRNIUM

PRINCIPEM HVIVS

Æui Medicum, celeberrimæ hu-
ius Academiæ Lugdunensis,

RECTOREM MAGNIFICVM.

QVAERIS ubi ASSCLEPIVS, PODA-
LEIRIVS, atque MACHAON.

Deliteant? quævis PHOEBVS ubi? In BA-
TAVIS.

HEVRNIVS hic horum verè simul vnus & omnes,

Et Praefes Medicorū & MEDICES pater est.

HEVRNIVS, Aëto miscent cui pocula cinno

MVSA, IVENTA, HORAE, SVADA, CY-
PRIS, CHARITES.

Sistere, quo didicit properantem ACHERONTA
medenda,

Et postliminio sit reuocare animas.

Hoc facile est illi Tempus, Labor, Vfus, Acumen,

Ipseque cui diam lucet HVGERIA facem.

Ergo RHODOS, DELPHI, SALAMIN, IOS,

ARGOS, ATHENAE.

Cedite. Iam Medicū patria BATAVIA est:

Iam doctos latices PINDI iuga, THESSALA, Tempe

Offendant, PHOEBI delictum, BATAVI

Ludebat. Vestri:

Obseruantissimus,

I. WIRTZFELDIVS.

In

tu
lice
tib. ih
signa
his q
sumisset
accep
habuit q
tino quoq
facere mel
gilium
bros
dec
bro

uere
splen-
di cha-
ere ; ad
nice, me-
nium disci-
ram, non
odem modo
bunt, an

7
b
d
b

tu

licer

mihī: pro

alios plurim

ab eorum inger

Hippocrate. flux

ptis ea inserta

tas: sanè tuam imperic

nonquam Galen

ut nescias, h

riusulos ne

bros tre

decim

bro

pa-
aledictis
in gratiam
periculum de-
quam fructu, si quis
mo Maximo per meos
s defraudare. Tuo
or amice, vt consu-
ippocratis, &
uidia dicto,
upate J.
qui li-
line

HIPPOCRATIS

COI

APHORISMORVM

LIBER I.

Enarratione ac Interpretatione

I. HEVRNII

Illustratus,

ARGVMENTVM AC INSCRIPTIO-
NIS RATIO.

INSCRIBITVR hic liber à Cælio Aureliano, Liber explanatorius Aphorismorū. Possit non incommode etiam inscribi Liber, Definitio-
num, siue Placitorum veterum, aut Liber Determinatorū. Nam Priscorum mos erat multa notare, de quibus per ocium iudicarent. Erant rerum observationes, & nonnullæ

*Mos autem
quæ in
scribenda
libris.*

A

ratio-

rationes nondū dum digestæ, nec-
 dum constitutæ, nec definitæ. talia
 sunt quædam in libris Epidemiōn.
 In aliis scribebant maturè excogi-
 ratas, certas ac determinatas sen-
 tentias. tales sunt hi Aphorismi. Ita
 Democritus, post varias determi-
 nationes, librū scripsit Electorum,
Χειροτεχνος, ita Aristoteles scripsit
 exotericos & acromaticos. Sed hi
 aphorismi tanto ingenio conscripti
 sunt, vt antiquitas existimarit hoc
 scriptum omnem vim ingenij hu-
 mani superare. Est autem Aphorif-
 mus sententia generalis ac grauis,
 brevis, ac vera. His in Aphorismis
 præcepta traduntur cognoscendi,
 prædicendi, atque curandi. Primo
 hoc libro continentur præcepta be-
 nè ac conuenienter cuique meden-
 di, cautione quadam remediorum,
 in diætæ & pharmacia. Quo modo
 scilicet his sit vtendum in qualita-
 te, copiâ, tempore, modo, & occa-
 sione. indicationibus ductis à mor-
 bi spe-

*Ex aut
 aphorismis
 propria.*

*Quid
 Aphorif-
 mus.*

*1. libri ar-
 gumentum.*

bi specie, more, ac motu : deinde à
viribus, & à peculiari cuiusque na-
tura & consuetudine. Docet enim
hoc primo libro modum resicien-
di eos qui adhuc morbo tenentur.
Quin hæc omnia, Aphoristica qua-
dam breuitate: Cui præcipua apud
veteres gloria erat. vnde Pindarus,

*βαλὲ δ' ἐν μακροῖσι ποικίλλει, ἀκοῖα
Σοφοῖς.

*Breuitate
lata.*

*hæc est, ac
paucis in
prolixis ar-
gumentis
vario ser-
monis ardo
ficio ediffe-
rere, audi-
tio est pro
sapientibus.*

Eos verò, ne ab Hippocratica indole
abiremus, omnino breuiter & neruose
explicauimus. In his secutus sum Galenum
solum & Holerium, & adiecta illi Scholia
Duretiana, Hoc triumuiratu, ut breuior in
his sim (prolixa enim odi) contentus. Satis
superq; enim is commentator officium fecit,
qui Authoris sui obscuram sententiam illu-
strem fecit. Vbi tamen res ac tua, Lectôr, vi-
litas suasit, selectissima quædam publica feci
remedia; & non raro ex antopsia fidem
Aphorismi (quamuis nec hac y egeant) fir-
mari. ne quis putet in efforta hac mundi se-
necta, humanam naturam hanc, ab illa ve-
terum degenerasse. his benignè utere.

*Hieronymus
huius consilia
am.*

A. 2

§ 160

Tridormus 4. Etimologia.

Aphorismus est sermo brevis, rei propositæ
sententiam habens.

Προφήτιο
= Hippocrati
= δικά.

ὁ βίος¹ βραχύς, ἢ ὅ² τέχνη³ μα-
κρὴ, ὁ ὅ⁴ καιρὸς ὀξύς, ἢ ὅ⁵ πείρα⁶
ῥασαλαρὴ ἢ ὅ⁷ κρίσις⁸ χαλεπὴ. Δεῖ ὅ⁹ ε
μόνον¹⁰ ἐαυτὶ ταῖ δέοντα¹¹ ποιεόντα, ἀλλὰ
καὶ τὰ¹² νοσούντα, καὶ τὰς¹³ παρέοντες, καὶ τὰς¹⁴
ἐξωθεν.

Hippocrati
= δικά

1. Vita 2. brevis, 3. ars verò 4. lon-
ga: Sed [occasio momētiosa. [& magni
momenti] 6. empirica periclitatio 7. pe-
riculosa 8. iudicium 9. difficile. Neque
verò 10. Medicus modò sic comparare
se debet, ut faciat quod factu opus est,
Sed & 11. æger. & qui præsto 12. sunt,
& quæ foris 13. incidunt

Hortatur nos hoc Πρόεμιο, ut tempus & diligen-
tiam adhibeamus ad hanc artem.

Vita quid
significet
Hippocrati

I. Vita duobus modis accipitur apud
Hippocratem; nam Aphorismo quadragesi-
mo quinto libri secundi, significat dietam,
vel vitæ & victus rationem. hoc verò loco
denotat curriculum tempusque nostræ vitæ.

Vita cur
premiū

2. Vita qua fruimur brevis est, inquit Sa-
lustinus, quia anima vegetatrix non diu rema-
net in calore nativæ, fato, & casu. fato, ob
perennem effluxum triplicis substantiæ eius,
vnde corpus nostrum consistit. Dum enim
flammat ac micat calidum nativum nostri
corporis in humido primigenio, eius humidi
substantia absorbitur. Non aliter ac in lam-
pade

pāde oleum à flamma exhauritur, quod ni ab-
sumeretur, flamma non micaret. Ita & in no-
bis, nisi calidum natium splenderet, non vi-
ueremus. at dum id splendet, absument oleum
suum in quo viuit ac micat eius flamma: hoc
est, humidum primigenium exhauritur. Deo,
vt vivere nostrum, nihil aliud sit quam mori.
Nec à victus ratione eadem analogia resarci-
tur: quod enim quid propius abest ab ortu suo
eò vberissimo ac benignissimo rigatur calido
humidoque nativo. Casu etiam anima vege-
tatrix nō diu remanet in calore nativo; nam
facile is rerum aduersarum appulsu extingui-
tur, vt diuino afflatus elogio monuit nos Di-
uus Iacobus, cum interrogat ita nos. *ποῖα γὰρ
ἡ ζωὴ ὅρων, ἀτακτοὶ γὰρ ἐστί, ἡ κορὴ ἡν ἔχει φανο-
μήν, ἐκείνη ἀφανισομένη.* hoc est, Quæ enim
est vita vestra? vapor enim est, qui ad exi-
guum tempus apparere, & deinde euanesceit.
Hic vapor euanesceit, ac opprimitur facile hæc
micans vitæ flammula, à diætæ vitio, loci in-
fama, cæli morbo, venenata qualitate, vel
impedimento partis principis, cuius officio vi-
ta carere nequit, à phlegmone, aliâve noxa
quæ marasimum infert. Rectè Sophocles,

* *ὦ θνητὲ ἀνδρῶν, καὶ ταῦτα μὲν ἐν γένει,
ὡς ἐδὲν ἐκού, τῶν κατὰ τοὺς αἰῶνες.*

Ita quod non inconcinne ludio ille Lucianus,
in Charonte reddidit, cum hominis vitā bul-
lis similem dicit, quæ simul atque nata sunt,
euanescent: alix paulo duranti, per se vita no-
stra brevis est. Quin etiam brevis ea dici po-
test, si cum arte Medica committatur, quæ sa-
nè longa est. Quasi dicat Hippocrates, pro-
pterea summa breuitate tradi hæc ars debet,
talis autem est hæc ratio, quæ per apotelesma-
tā, Aphorismis inclusa, traditur.

3. Vocat Hippocrates Medicinam plerum-
que artem. Ne longior sim, quo modo rectè

Jacob. c. 4.

* hoc est, *morale mi-
serumque
genus ho-
minum.
Quam ni-
hil sumus,
sed umbris
similes.*

*Ars quid
apud Hip.*

artem illam aut scientiam appelles, breuiter demonstraui, libro primo nostrarum Institutionum Medicarum, capite secundo. Hic sanè ab Hippocrate artis nomen latius sumitur, nimirum pro historia omnium quæ ad Medicinam attinent, vt sic hanc liceat describere artem, Ars medica est naturæ affectionum salubrium, insalubrium, & neutrorum, item signorum, causarum, & diæta, chirurgiæ, & medicamentorum historia, siue descriptio & cognitio.

*Medicina
est longa.*

4. Hæc autem ars est longa, ob difficultatem, & rerum discendarum copiam. Ardua est naturæ nostræ contemplatio, ac corporis æconomia laboriosè cognoscitur, quin causæ morbificæ distinguuntur non facile, vt tandem ad sanitatem tuendam, aut reuocandam inde remedia doctè in vsum ducas; quæ ipsa etiam tempore egent, vt ea internoscas, quæque vi excellent. Adeo vt Medicinâ nihil sit prolixius, nihil arduum magis. nam hæc iam dicta, vel vsu, vel iudicio noscuntur: hoc difficile est, & longi temporis: ille, periculi plenus. Si itaque vita est brevis, & ars hæc longa; breuiter illa & per Aphorismos doceri debet. hoc est, exactè, breuiter, & apertè, vt ait hic Galenus. nam artis prolixitas, superat hominis vitam.

*Occasio
qua, &
cuius neces-
sitas.*

5. Hoc est, tempus adioni opportunum, *Occasio*, momentum, vergit Suetonius in vita Iulij, propterea statim arripi debet; quia perit & fugit illico, quod materia nostri corporis sit fluxa à causis internis & ab his quæ sunt à foris. Sed nemo præsentem agnoscit occasionem, nisi ille qui iudicio & experientiâ excellit. Huius opportunitatis momenta redire nequeunt, vt præclare dicebat Procopius. Eo non frustra Porcius latro L. Catilinam ita compellat; Num in negociis agendis ignoras sequendas

seq
oco
no
bili
fort
mo
rat
cia
est
clin
qui
nisi
inf
ira
bo
cu
&
bea
mo
bifi
suc
da
stia
tes
in
ber
tec
ne
go
&
Ca
Na
tell
finc
occ
pus
lio
He

sequendas temporum opportunitates, & in occasione rerum desidia ac tarditate omnem quam diligentissime fugiendam? Mirabilissimæ quidem sunt Deorum voluntates, & fortunam cum abire permiseris, frustra postmodum discedentem ac fugientem sis imploraturus. & reliqua: Et ut recte medicinam facias, recte medendi momentanea interdum est occasio, & captu difficilis: quæ elapsa, inclinatio sit ad mortem, vel ad deterius. *Ut si quis laborat ex pleuritide: primo ferè die, nisi secetur vena, conclamata erit: nam iam influxit sanguis in costarum membranam; recita, ut prius, de inflebat, averti potest phlegmonia.* Ita occasio medendi, dici potest curationis anima. Hæc occasio præceps est, & acuta adeo ut nullam amplitudinem habeat, quæ reuocari possit. nam aliam ideam, motum ac motem, ilico sumunt causæ morbi, & corpus nostrum subito mutatur à suo statu. Propterea sapienter Pindarus laudat *ιατρὴν ὅταν ἐγείνηται*. Recte etiam Salustius dixit, prolatando magnas opportunitates corrumpi. factò & non consulto opus esse in periculo. Quare in præcipiti morbo, debent Medico omnia comperta esse, quæ ad tecmarin pertinent: quò ilico resistat morbo, nec medendi occasio elabatur. Cautiones ergo medendi in promptu sint, ut quæ celerem & instabilem habent motum, (ut ita cum Cæsare loquamur) ad nutum administrantur. Hæc difficultate motus Hippocrates, Scripto testatus est apud Democritum, se nondum ad finem Medicinæ petuenisse. Quid igitur est occasio? Respondet Hippocrates, in qua tempus non multum. Tempus verò, in quo occasio est. Occasio est, * ὁ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων. unde Hesiodus:

* ἡμετέρος δὲ τῆς ὥρας ἐστίν.

A 4

Puto

πρὸς Δ.

17.

* opportu-
num tempus.
* occasio
omnium
rerum pri-
ma est.

Iliad. γ.

versu. 354.

I. Experientia quatuorplex & quid.

II.

III.

3. lib. Anat.

Galenus
1. 1. c. 7.
de affec.

Pato κερπὲρ ὄζον non male verti posse, etiam occasionem. nam ita Homerus,
 Εἰ μὴ ἀπ' ὁδοῦ νῆας Διὸς δορυάτωρ Ἀχαιοῖσιν.

6. *Πείρα* triplici ratione accipitur. Primo significat eam experientiam, quæ rerum sensibus perceptarum observationi nititur: ut, cum dicimus hoc album, illud nigrum. Secundo, est experientia, quæ naturam imitatur: ut, totum maius esse sua parte. Tertio, capitur in malam partem, & significat periclitationem: ut, si quis viderit pleuritico convenienter exhibitum fuisse hydromel, omnibus indifferenter pleuriticis, absque peculiatis naturæ distinctione exhibere velit. At Hippocrates scripsit, illud calamitosum esse biliolis & megalosplagnis. Quin ipsa pitana, qua nihil salutarius in pleuritide ad nutrimentum dari potest, calamitosa est pleuriticis; si non loco & iure exhibeatur. Quare eleganter scripsit Galenus primo libro De alimentorum facultatibus, capite septimo, ubi ait, ut id uniuersim dicam, potenti non est ut alicuius rei facultates experientiâ commodè explores, si non prius exadè id quod exploratur, siue id sit potus, siue ci-
 bus, siue pharmacum. *ὅταν γὰρ εἴη συνδυαστῶν, ἢ τῶν τοῦ σώματος, ἢ τῶν αὐτὰ τὰ συνδυαστῶν,* id est, quippe affectuum cognitio est materia ter-
tio. Quod etiam eleganter olim Herophilus dicebat, Remedia ipsa nihil esse, & remedia, esse manum Dei. ut nimirum in usum flectuntur.
 7. Nam remedia vim suam amittunt, ac retinent, aut nouam acquirunt, pro varia eorum quibus exhibentur natura, ac ex morbi motu, ut pitana integra debetur pleuritidi, iam à mitigato expectorato. Oxymel pleuriticis, hystericis nocet: reliquis prodest. In iudiciis etiâ hæc experientia valde fallit: ut si quis viderit

videtur
 propri
 sangui
 illud c
 affectu
 frigus.
 fere fu
 darum
 Empir
 me his
 ties ta
 cissim
 à nob
 * xx
 Est fa
 lacte
 huma
 merat
 Atroc
 corpu
 sancti
 diciu
 do qu
 sine it
 terro
 rient
 riculi
 rat: sa
 quod
 corre
 nit. M
 impru
 8.
 ne sim
 farum
 ex qu
 scend
 ratur
 dicin

viderit haimorthagiâ sine imponi causo, (quâ propria eius crisis est) idē si viderit substillum sanguinis causo superuenire, non existimabit illud calamitosum esse, ita viua alba diuersas affectiones indicat: phrenitidem, & interdum frigus. Colicus à frigidis succis; rebus calidis fere fugatur: colicus à bile natus, à rerum calidarum acerrima vi nascitur. qua fronte hic Empiria ab his, medicinam faciet? Certo scio me his non me velle curandum dare, qui quoties taphanum vel piper comedi, ilico in atrocissimum colicum dolorem trahor. Absint à nobis illi: nam vt monet sapiens Pindarus,

* *κρητταυ γδ ἀαφάτων φέρει.*

Est sanè periculose fallax experientia, & fallaciter periculosa, dum ea tentat in fabrica humana, quæ longa die non sunt probata: temerariæ enim experientiæ finis, est certa mors. Atrocissimū sanè facinus temerare humanum corpus, domiciliū perpetuæ animæ, ac spiritus sancti habitaculū. Alia est experientia quæ iudiciū lungit, obseruatio vt in effectiōnis modo quæ versatur, & in eius consecutione, non sine iudicio. De hac respōdebat olim Lasus, interrogatus quidnā esset sapientissimū? Experientia respōdit. Sed temeraria experientia periculi est plena, nisi Deus ipse interdū succurrat: sæpe enim ita perichitanti euenire videmus quod Mario apud Salustiū, vbi ait, hic fortē correctæ Marij temeritas gloriā ex culpa inuenit. Nascitur enim hæc temeritas ex infelici imprudentia, quæ pleraque & se præcipitat.

8. Quod iudicium versatur in distinctione similium ac dissimilium morborum, causarum, corporum, signorum: & remediorum: ex qua distinctione optimè perspecta, cognoscendi, prædicendi, ac medendi ratio comparatur. Præclare Celsus, Est perpetuum in Medicina quod fieri debeat, non tamen perpetuum

*In remediis
non est san-
ctitas*

O A.

EIA. n.

* *leuiore
enim in ex-
periorum
mentis.*

*Stobæus
fol. 705.*

tuum est quod sequi conueniat. Siquidem multa latent in corpore ignota Medico, multa interdunt propter peccata aegrorum & ministrorum.

*iudicium
aut diffi-
le.*

*Inisio In-
gurg.
Iudicio po-
tius standū
quam expe-
rientia.*

** Quæ ab-
que ratione
sunt, omnia
sunt turpia.
quæ vero
cum ratio-
ne, omnia
decent.*

*In inisio
Aris Me-
dica.*

** hoc est,
aquæ im-
perfecta
sunt, cum
aëre sine
ratione;
cum ratio
sine aëre.*

9. Hoc sanè difficile; nam illa similia & dissimilia non facile dignoscuntur adeo ut in his sæpe iudicium fallatur. Ita quædam, quæ symptomaticis eueniunt in signis, putamus criticis superuenire morbis. Et quoties causæ similes illudunt? imò interdum contrariæ. taceo de corporum temperiebus. Quare Salustius scripsit. Magis naturæ industriam hominum, quàm vim, aut tempus deesse. Multa plerumque solitaria ratio suadet, quæ vsus coarguit. Quare accedat iudicio experientia: alioqui, ut ait Salustius, vtrumque per se indigens; alterum alterius auxilio eget. Potius tamen iudicio, quàm solitaria experientia standum, ut asseruit, præter Galenum, sapientissimus Philo, ubi ait, * Τα μὴ οὐδὲ λόγῳ, καὶ ἀνταρὰ τοῦ λόγου, καὶ ἀνταρὰ τοῦ λόγου, καὶ ἀνταρὰ τοῦ λόγου. Crisius autem apud Hippocratē sumit ut duobus modis, pro morbi solutione, & cum mutantur res aegrorum in melius, vel in deterius. hæc autem accipitur pro diorismō trium illarum rerum, quibus Galeno abfoluitur definitio Medicinæ. Est itaq. magni temporis hæc discere, & difficile in vsum ducuntur, ni vsus maturè accedat. & inutilis est vsus, nisi præceptis firmetur. quare præclarè hoc Nazianzenus;

* ἀπλὴς λόγος ἀναξὶς καὶ λόγος ἀπρακτός.
Quare vetus poeta Afranius ita in Sapientiam scripsit, Vsus me genuit, mater peperit, memoria.

10. Captando medendi occasionem, doctus vsu & ratione. In Medico requiritur scientia medendi singularis: virtus summa, authoritas, & felicitas propè diuina.

11.
duo a
12
& chir
11.
nunciu
q. d.
Aphori
his trib
bilitat
vsus ef
quin ta
mè cre
nium
que ha

Hæc f
lius,

Pe

Ex

Sed q

zoc

A

Ev

σὶ μέ

σιν, α

ταί,

11. Parendo, & fideliter referendo: quæ duo ægri officia sunt.

12. Ut pharmacopæi, clinicæ mulieres, & chirurgi.

13. aer, lintea, stragula, lectus, odores, nuncium, strepitus, & quæ sunt eiusmodi.

q. d. paciscor vobiscum hac lege, meos Aphorismos veros fore, si nihil delinquatur ab his tribus. Experientiam tamen, iudicio stabilitam, vehementer commendamus: Nam vsus efficacissimus rerum omnium magister. quin talibus experimētis, inquit Plinius, optimè creditur. Imo, inquit Cicero, vsus omnium magistrorum præcepta superat. meritò: quæ hæc exclamat apud Homerum:

νοῖος καὶ εἶσα ἐγὼ εἶμι

Εὐδὴλὰ καὶ τὰ χέρηρα.

noui & scio singillatim

Quæ bona, quæ mala sunt.

Hæc sanè omnes artes protulit, ut ait Man. lib. 1. lius,

Per varios vsus artem experientia fecit,

Exemplo monstrante viam.

Sed quis eius parens? ætas.

seru venit vsus ab annis.

ἡγεμόνα, (dicebat Solon,)

ὃς αἰεὶ πάλιν διδάσκει μὲν.

Assidue addiscens, ad sensum propere.

Digressio
& Experi-
entia bona
laus.

De Orat.

Ouid. 6.
Metam.

I I.

Εν τῇσι τὰ ἐρχόμενα τῇ κοιλίῃς, καὶ τοῖς
σὺν αὐτοῖς τῶν αὐτομάτως γινομένων
συν, ἀντὶ τῶν δὲ καθαίρων καὶ καθαίρων-
ται, συμφέρει τῇ, καὶ ἀφόρως φέρουσιν.

ω

Purgationis
effectus.

De Hic plinet ad va-
cuationem. Hic
ad purgationem.

ἢ ὃ μὴ, ⁵ τέναντίον. Οὕτω ὃ καὶ ἡ⁶ κα-
 τὰ γένει, ⁷ ἢ οἷον δὲ γίγνεται γίγνη, ⁸
 ἔμφερει τε καὶ ἀφόρως * φέρουσιν. ἢ ὃ
 μὴ, ⁹ τέναντίον. Ἐπιβλέψαντες ὅν δὲ καὶ
¹⁰ χαρῶν, καὶ ¹¹ ὀρίων, καὶ ¹² ἡλικίαν, καὶ
 ἡλικίαν, ἐν ἡσὶ δὲ καὶ ἡ¹³ ἡ¹⁴.

11.

In 1. Commotione & profluuiio alui
 non mediocri, & 2. vomitibus vltro ob-
 ortis, siquidem 3. qualia purgari opor-
 tet excludantur, confert, perferuntque
 alacriter. Sin 4. minus [conuenienter fe-
 rantur] 5. contra, [damnis etenim au-
 gentur.] Sic etiam vasorum 6. euacua-
 tio, si 7. qualem moliri necesse est fiat,
 confert. 8. feruntque ex facili. [& alle-
 uantur] sin minus, * contrarium illis
 euenit. 9. Despicere ergo oportet 10. re-
 gionem, 11. tempus; 12. ætatem, &
 13. morbos in quibus opus est, aut non.

Gal. ad
 Thrasib.
 28.

Theorema hoc ab experientia est profectum. Labo-
 rauit admodum antiqua, et a hac in re, & ipse Eras-
 stratus difficillimum esse dicebat, discernere inter expe-
 rientiæ & θεωρητικῆς. Sed hoc theoremate Hippocrates deci-
 sionem adferens, nos prudentissimè ablegat ad eupho-
 riam & dysphoriam.

3. acut. 18.

1. Nam latius patet verbum Græcum, quàm
 vt perturbatio eius vim explicet. significat
 enim exuperantiam validam. Et accommoda-
 tur

tur deie-
 Hoc au-
 de euac-
 vel artif-
 definier-
 ictione
 ctiones
 niant;
 tur: &
 mid, &
 maxim-
 purgati-
 rum pr-
 tionib-
 rū qui-
 mores
 litate.
 substan-
 vniuer-
 plex: eu-
 tica, si-
 haimo-
 gatio
 biliter
 cū p
 vt cer-
 tificio
 tione.
 tuor,
 ad reu-
 rem, v-
 cum fe-
 moda,
 etiam
 ad coē-
 stibilis
 par non
 hoc est
 ducendo

tur deiectionibus criticis & Symptomaticis. Hoc autem libro agit Hippocrates maximè de euacuationibus, siue vi naturæ, aut morbi, vel artificiosa molitione vsui venerint. Nam definierat Medicinam esse ablationem & adiectionem. De ablatione, Aphoristicas distinctiones inchoatur. & quo euentu hæc eueniant; & quibus cautionibus in vsu ducantur: & qua religione pharmaciâ, phlebotomiâ, & diæta ad hanc rem sit vtendum. Hic maximè de Purgatione agere videtur. Sed purgatio aliquândo accommodatur menstruorum profluuiis, & lochiorum à partu excretionibus: Proprie autem est eorum humorum qui qualitate in vitio sunt euacuatio. Humores enim quatuor modis in vitio sunt, qualitate, copia, mixtione, & viribus, & propriæ substantiæ corruptione. Duplex est purgatio, vniuersalis, & particularis. & vtræque triplex: critica, Symptomatica, & artificialis. Critica, sit vomitu, sudoribus, vrinæ profluuiis, haimorrhagiâ, deiectionibus: Vniuersalis purgatio est, cum humor vnus aut plures, æqualiter toto educitur corpore. Particularis est, cum pars corporis sua deponit excrementa: vt cerebrum per nares, palatum, & aures. Artificiosa purgatio est, quæ fit artificiosa indictione. Hæc artificiosa præscribitur ad quatuor, ad euacuationem circumflui humoris, ad reuulsionem, cum eo reuocamus humorem, vnde excurrit: vel ad deriuationem, vt cum fertur humor per loca ex euentu incommoda, vt si nares vicere fuerint obsessæ, materiam eò fluentem ducemus in os: tandem ad coëffusionem, vt si ab imperfecta crisi restibilis fuerit materia morbifica, cui natura par non est, ei auxiliares porrigimus manus, hoc est, quod illa incepit peragimus, aluum ducendo, vel si vterio tentarit illa euacuatio-

Argumenti
huius libri.

Distinctio pur-
gatio quid
significet.

Distinctio pur-
gationis quid
significet.

nem, menses prouocando. idem de sudoribus, narium profluio, vrinatumque ductu intollige.

2. Quibus excluditur humor, qui in toto corpore in vitio erat. siue criticòs, siue symptomaticòs ferantur. Nam quicquid fit sine artificiosa molitione, dicitur vltro fieri.

3. Hoc est, si humor excludatur qui in vitio est. ita vt nulla ratio desideretur in humore qualitatis, quantitatis, excernendi temporis (vt si die critico) & modi. Tunc enim ea exclusio restituet æconomiam naturalem, quæ eius humoris præsentia impediebatur; & partes nutritioni dicatas ab omni iniuria vindicabit. Hæc accommodari debent ad omnia vacuationum genera. Vt humor fertur anarthopos vel catarrhopos, per loca lege naturæ commoda vel incommoda, intro, foras, aliò quo oportet, κατ' ἔξω. Vt in causo, per hæmorrhagiam morbisera materia iuueni καλῶς excluditur: senì, per dysenteriam. ita enim conuenienter naturæ fertur. Quæ etiam toto genere calamitosam ideam gerunt, sæpè vidi excrementa salutariter exclusa fuisse, sed cum euphoria abibant. Ita in mulieribus sæpè atertima per febres delici vidi & euomi cum euphoria salutari. his lien ante in vitio fuerat. Hoc euenit Principi Auracæ in potenti febris: terrebar ipsa admodum: iussimus eam bono animo esse.

4. Si talis non critica, sed symptomatica fuerit purgatio: ita vt vi morbi fiat, labefacta natura vi.

5. non iuuat, sed ægrium labefactat.

6. Quæ artificiosa sit molitione, ad imitationem naturæ. παραχρῆσιν Hippocrati ferè est, cibi abstinentia. hic autem, κατ' ἔξω, ea euacuatio, quæ medicamentis purgantibus suscipitur, Natura vacuat ea quæ ex vasculis

in

Historia.

in alu
lat, se
sunt i
venos

7.
tatis, u

8.

sâ ante
clâ, da
seunt,
stand
partes
gite. vi

9.

sed ho
Hippo
gation
ra est
sum i
vi, v
tanda
ab ex
tural
cam.
exper
prim
le effi
to ex
autem
ptom

10.

do, &
dum a
pote d
vt ea
vel ven
tio ini
facult
pora.

in aluū influxere, propterea *παραχλω* appellat, sed Medicus euocat eos succos qui adhuc sunt in vasis, hinc est quod hanc vocet *παραχλω*.

7. Si in hac nulla ratio desideretur qualitatis, nec quantitatis, nec vsus, nec temporis.

8. Expulsa morbi causa, vel reuulsā causā antecedente, aut deriuata causā coniunctā. damnis augentur: nam æstu incandescent, iactatione fatigantur quia materia cunctando putrescit: tum in Sympathiam trahit partes nutritioni dicatas, nam metastasi affligit. vnde etiam spasmus.

9. Præcedens theorema fuit experientia: sed hoc quod iam ponit est iudicii. Sententia Hippocratis hæc est. Naturæ molitio, in purgatione molienda, est imitanda: quia Natura est sui diligens cōseruatric. Sed videndum, num illa purgatio sit critica editæque naturæ vi, vel an Symptomatica: Prior enim est imitanda; nō posterior. Distinctio autem horum ab experientia pendet, quō Medicus hanc naturalem agnoscat; illam verō symptomaticam. Docet enim hoc Aphorismo rationem experientiæ & iudicii, vt demonstrat, quod primo Aphorismo scripserat, iudicium difficile esse, & experientiam periculosam, proposito exemplo admodum perspicuo. Distinctio autem num purgatio sit illa critica vel symptomatica, consistit in effectiōis modo.

10. Vt intelligas quid, quantum, quo modo, & quamobrem euacuandū sit, collineandum ad ea, quæ denunciant humorum in corpore dominatum. Inter hæc est Regio. nam vt ea fuerit calida, frigida, humida, aut sicca vel ventosa, & vt communis in ea, vidus ratio initur biliosa vel pituitosa, aut alterius facultatis, ita variis succis circumfluent corpora.

Cui iudicium difficile.

Circumstantiarum ratio habenda est in euacuationibus moliendis.

g. Aphr. 1.

11. Adde graues aëris mutationes. Nam mutationes insignes, quæ in ipsa tempora incidunt, & temporum defectiones, maxime pariunt morbos. Ventres mirum in modum mutatur aër. Et æstate bilis; autumnus, melancholia fatigat corpora. Sed tamen stricto in frigore, ac ardenti in cœli æstu, ægrè ferunt purgationes validas ægri. Quare pharmaca his rationibus moderabimur.

12. nam senes & pueri pituita, iuuenes, bilis dominatu tenentur, alia ætas in sanguinem; alia est prompta in melancholiam. Senes & pueri, non grauibz pharmacis tentandi: quod hi facile exhauriantur: illi, quod exhausti sint.

Morbi indicant rationem & symptomata.

1.

2.

3.

13. Num causam agnoscat venenatâ vim; aut succum pepasmi capacem, quique remediis naturæ vim augentibus secreti, & alius excludi possunt. Et ipsi fere morbi loquuntur suas causas. ardentes febres à bile, vt & tertiana: quartana à melancholia nascuntur. Intemperies sine materia, purgationem non admittit. Addite, partem morbo obsessam, & periodorum vicissitudines: & paroxysmorum ideas, ac modos. Tandem symptomata loquuntur qui humores abundant. Ducuntur illa, ex corporis mutata qualitate in colore, charactere, & mole. ita flauedine si cœdetur corpus, indicio erit bilem lasciuire: si plumbeo turget liuore, frigidum succum in vitio esse denunciabit. Secundo, ducitur ab excrementis, quæ examinantur in substantia, qualitate. vt si lenta & viscida prodeant ex corpore: pituita ibi molesta erit. Tertio, ex actionibus lafis. vt si pulsus celerrimè ac frequentissimè mouetur, contractioque si eius raptim hæc calida à materia id fere euenire iudicabimus. Qui ergo succus corpus fatigat, is purgari debet: vt si serum sanguinis, inquit hic Galenus, modum

modu
tiant
catur

Firm
pocra
contr
li vin
ria no
cio ab
ferua
dicio
vario
tum
prac
scitit
quæ
exclu
tes hi
denu
mor
cūm
eos
quan
re in
siste
Qua
tem

De
eom
Tig
m

modum excesserit, vacuetur, si flatus, excutiantur: si pituita, hæc, & non sanguis, educatur.

Firmissima Axiomata, demonstrauit Hippocrates, in libro De Veteri Medicina, (vbi contra Gorgiam Leontinum, & discipulos Poli vindicat medicinam Æsculapidum ab iniuria nouæ illorum inuentionis, quæ soli iudicio absque vfu nitebatur) proficisci ex vfu obseruatis rebus in corpore humano, & ex iudicio vsibus illis confirmato. Quasi dicat, per varios morbos ex diuersis causis ortos, notatum est alios aliis excretionibus finitos fuisse præclare ad salutem: tu itaque cum arte inscitius abductionem humorum, talia educas, quæ in tali morbo nisi naturæ cum euphotia excludi solebant. Sed agitur etiam Hippocrates hæc de copia educendi humoris? Respondemus, cum Medici dicant copiam peccare humores, plerumque intelligunt succos probos, cum solâ copiam in vitio sunt. Qualitate verò eos in vitio esse asserunt, etsi id non fiat absque quantitate, attamen cum potissimum qualitate in vitio sunt. nam eorum copia minimè pessisset naturam, nisi qualitas praua fatigaret. Quale itaque est purgandum: quantum autem vacuandum alio modo.

Iudicium
ex vfu
axiomatis
patens.

obiectio.

Num de copia
hic agatur
educendi
humoris.

Responsio.

III.

Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπ' ἀκρὸν Phlebotomia tre-
 ὁδῶν maris.
 ὁδῶν ὁδῶν δυνάμει ἐν τῷ αὐ-
 μένεν τῷ αὐ-
 τῷ, ὅς αὐτρεμῆεν. Ἐπεὶ δ' ἐκ αὐτῶν
 μένεν, ὅς π' δυνάμει ἐπὶ τὸ βέλπον
ἐπὶ

αὐθιγόναι, ⁶λείπει δὲ τὸ χεῖρον. Τε-
 τίων ἔν ἐνεκεν, τὴν δὲ βίαν λύειν.
 Συμφέρεται μὲν βραδείας, ἵνα πάλιν ἀρχὴν
 ἀναθρέψῃς λαβὴν τὸ σῶμα. ⁸Μηδὲ τὰς
 συμπίπτειν εἰς τὸ ἐξαπὸν ἀγειν, ⁹σφα-
 λερόν γὰρ αἰτ' οἰκίῃ αὐτῇ ¹⁰φύσις ἢ τῇ
 μέλλουσιν ¹¹ὑπομένειν, εἰς ¹²ταῦτα ἀγῆν.
 ὥσπερ αὖτως ¹³καὶ αἱ κενώσεις, αἱ εἰς τὸ
 ἐξαπὸν ἀγῆται, σφαλεραί καὶ πάλιν αἱ ἀνα-
 θρέψεις αἱ ἐν τῇ ἐξάτρωϊ εἰσται, σφαλεραί.

I I I.

1. Atletarum Euexia quæ 2. ad sum-
 mum (distentionis) equalit, 3. periculo-
 sa: [natura] enim 4. suo statu manere
 non potest, neque ociosa quiescere. 5.
 Post quam ergo in ocio non sit, nec iam
 tum ad eius bonitatem quicquam ad-
 iungicūm possit 6. restat ut labatur in
 deterius. Quo fit, ut talem euexiam sine
 cunctatione 7. soluere oporteat, ut cor-
 pus, [redintegratā nutritione,] iterum
 augeat. Nec 8. tamen extrema inanitio
 est molienda, qua vasa omnino concid-
 unt, illud enim periculi 9. plenum: sed
 cuiusmodi, natura 10. fuerit eius qui
 perferet eo usque 11. educendum. Por-
 ro 12. autē et vacationes ad summum
 ductæ periculi plenæ sunt: Sic rursus
 summæ refeciones, periculosæ.

Et

Et alibi ait, athleta, quos ab exercitatione gymna-
sticos appellamus, bonam habitudinem non habent. Et
Plato inutilem athleticam molem dicit. Huic sanè con-
stitutioni quanto plus accedit, eo plus periculi accedit:
Et securitatis decedit. *Quicquid enim ad summum per-
uenit, inquit Seneca, ad exitum properat. Idni quò cla-
rior fuit, eo citius extinguitur.* Hunc dicebat Cornelius
Celsus, si plenes quis Et speciosior, Et coloratior se ipso
factus videatur, suspecta habere sua bona debet. Sed
causam iam videamus, cur habitissima hac constitutio,
santi periculi sit. Imprimu metus est, ne tenellula illa
vasa (in quibus feruet sanguis) partium spirabilium, ac
hepatis dehiscant: vel ne extincto calido nativo, nimis
sanguinis ab ubertate, præcipiti virium lapsu rapiantur
homines: vel ne intercepti carotidum viis, spiritus
vitalis aditu ad cerebrum prohibeatur: unde parva apo-
plexia si conferatur cum ea, quæ sit, ab intercepti spi-
ritibus animalibus: dum hi exitu prohibentur à cerebro.

Athletica
plenitudo
cur pericu-
losa.
De euexia
est.
3. Do.
Respon.
2. lib. 2.

Euexia
quod

1. Euexia est sani habitus perfectio.
Quando absolutè euexia, & citra actionem
ponitur, semper in bonam partem accipi-
tur; cum addito verò in malum, ut hinc addi-
tur athletarum. Non docet hinc Hippocrates
ex proposito, rationem curandi athletas: sed
rationem curandi per venæ sectionem. Mos
est Hippocratis, ut proposito familiari exem-
plo, rem quam docere velit euidentissimè
ostendat.

Hippocratis
mos,

2. Quibus turgent vasa tota que corporis
moles à circumfluo sanguine. Quod ut at-
hletæ vasta corporis gaudeant mole. propte-
reaque larga manu pastam cum ineant, ven-
triculus bene concoquat (quia partes quæ
circumstant validæ & solidæ sunt,) digestio
fiat ex facili, per tenuia intestina ac venas
mesentericas: Sanguinis autem generatio, ap-
positio, & agglutinatio si hæc consequantur,
metus erit ne habitus ille nimium impleatur,

Gal. De
Bona habi-
tudine
cap. 3.
Athletarum
corporum

vt locum non habeat tandem, quo appositum contineat. Quod Athila regi Hunnorum perhibent euenisse : qui vna animum cum sanguine euomuit inter pocula.

*Athila
videndi.
Philarchus
in vita
Philosop.*

3. Propterea magnus ille Græciæ dux Philopœmen athletas derisioni habuit cum ignominia & probis. Vtpote qui vasta corporis gauderent mole, quæ ad res gerendas & ad sanitatem tuendam est incommoda. Quamuis enim, vt præclare Linius ait, prævalida corpora ab externis causis tuta videntur: attamen suis ipsa viribus onerantur. Quare rectè Quintilianus, Prauior omni fame Sagina. Gladiatorem hanc Saginam exagitat admodum Galenus.

*In deo-
p. 110.
d. 10. fol.
2. & p. 11.
cedentibus.
asp. 7. C.*

4. Propter affluxus & effluxus perennitatem. Nam ea natura siue animæ vis est corpori concessa à summo Deo, vt id conferuet, quod habet: nimirum corpus, ea ratione qua habet nutriendo; quod fit coquendo & assimilando succos nutricios. In hac officina occupata est perpetuo natura. vnde cuncta gyrat & voluit. Hoc dicebat etiam Euripides, πύλας τὰ βροτῶν ἐστὶν ἐν ταύτῃ φύσιν. Eleganter etiam propugnator ille christianæ pietatis Arnobius Quicquid fulcitur trebus extraneis necesse est esse mortale, & habere ad periculum viam pronam, vbi aliquid caperit deesse quo viuatur.

*In libro
septimi ad-
uersus
Gentem.*

5. Nihil enim in hoc mundo, suo statu permanet. luna, & quicquid sub ipsa, varia idea ludit. Vnde Lucanus,

*In se magna ruunt. Latet hunc numina rebus
Crescendi posuere modum.*

a. 11.

Ita fato placuit, inquit Seneca, nullius rei eodem semper loto stare fortunam. Nihil enim mutationis periculo exceptum, non terra, non cælum, non totus hic omnium rerum conte-

xtus,

xtus
debe

6.

sa, vi
pia, v
trari
cunq
fraud
bita
piosa

7.

euac
est, i
corp
bile
nox
ielm
sclop
illa
plur
bras
Nor
dan
cort
8

præ
san
tut

9.

cop
arro
10

& q
pus.

que

11

guir

præ

argu

xtus. Certis enim cuncta temporibus, nasci debent, crescere, extingu.

calor perit
triplici de
causa.

6. Omnis enim calor perit triplici de causa, ubertate nutritus, vel nutritus ab inopia, vel euentatione cum priuatur: adde contraria vel violentia rei occurrentia. Id conspiciunt in flamma elychinii. Si enim oleo fraudetur vel ab eo si obruatur, vel si cucurbita ei iniiciatur, vel aqua affundatur ei copiosa, extinguitur.

7. Laxabimus talem habitum copiosa euacuatione, maximeque Phlebotomia, hoc est, larga sanguinis emissionem. Videmus ex corporibus bene habitis, per vulnera, incredibilem interdum sanguinis copiam efferi sine noxa. Illustrissimus Auranæ Princeps Guilielmus Nassovius Antuerpiæ à latrone lesus sclopeto in collo, ita ut iugularis vena magna illa maximam copiam sanguinis funderet per plurimos dico dies, cum cottidie plurimas libras sanguinis emitteret, saluis viribus euasit. Non enim potuit fisci illa fluxio tandem quidam strepto digestiuo illito ac inuoluto colicothare id perfecit.

Historia.

8. Non tamen eo usque id agendum, dum præceptum omnium viriū incidat lapsus, vel dum sanguis ex tota & conimia corporis abducatur: non enim is ex habitu corporis duci debet.

Sanguis
quousque
abduci non
possit.

9. Inde enim metus erit apoplexia, syncope, ac exhaustionis calidi natui, unde atrophia, & decoloratio.

10. qualis intemperies fuerit corporis: & qualibus humoribus sit circumflum corpus. qualis habitus textura, nam densa duraque corpora ferunt ex facili ventis sectionem.

11. Hoc est, indicatio copiae educendi sanguinis non solum est accipienda ex affectus præter naturam magnitudine, sed ex inspecta ægri natura communi & propria: eaque insita

Scopi omis
senti sm.
guis.

vel aduenticia, in temperamento, habitu, humorum dominatu, consuetudine, atque diætā. Hoc est, quantum vires ferant, est perpendendum. vt in Synochis, cum ad lipothymiam vsque effluere sinimus, si vires id admiserint. Ita veteres sex libras eduxere: hoc est vncias septuaginta duas. Nos idem egimus aliquando: sed in summa symptomatum pleuriticorum vehementia, cum virium ro-
Exercitatio bore.

12. Summa enim ac præcepta illa immutatio æconomiae nutritiæ, vires pessundare solet. Hæcenus de tutela sanorum in circumfluo sanguine, quæ cautione ille abducerebeat. Iam de ægris agit. q. d. Vt hi qui habitissima corporis constitutione sunt præditi, non extrema inanitione sunt exhauriendi: ita multo minus cæteri homines vacationis indigi.

I I I I.

Αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες διαίτῃ, καὶ ἐν τοῖς μακροῖσιν αἰὶ πάσχει, καὶ ἐν τοῖσιν ὀξέσιν, καὶ μὴ ὀπιδέχεται σφαλε-
 εἶς. Καὶ πάλιν αἱ ἐς τὸ ἔχατον λεπ-
 τότητι ἀφαιρέμεναι διαίτῃ, καὶ χαλε-
 πῆς. Καὶ γὰρ αἱ πολλήσπετες, αἱ ἐς τὸ ἔχα-
 τον ἀφαιρέμεναι, καὶ χαλεπῆς.

I I I I.

Diætæ 1. tenues & 2. accuratæ cum in morbis 3. diuturnis in totum 4. periculosa, tum etiam in 5. acutis mor-
 bis,

bis, n
 scrib
 es dia
 renu
 re, 9.

Hipp
 nem &
 vlam
 Nam
 autem
 sim pr
 nemus
 parat
 tam;
 boi ac
 libeat
 tat in
 Diæt
 & vi
 triplex
 que e
 batur
 quali
 simp
 aſtu
 verò
 diam
 est, m
 libus,
 natura
 bis die
 damus
 Diæt
 mſſim
 debet
 abſtin
 ta pr

bis, maximè si 6. loco & iure non præscribantur. Iterum 7. extremè tennes diætæ 8. periculo plenæ. Nam & renutritiones quæ ad summam peruenire, 9. periculo plenæ.

Hippocrates qui Medicinam definierat esse ablationem & adiectionem, ab ablatione, (qua occasione ea in usum sita ducenda) auspicatus est hos Aphorismos. Nam acuti morbi pendunt à materia auferenda: Ea autem auferitur purgando, sanguinem educendo, acciesciz promouendo coctione ac virium tutela: quod abstinemus à diætâ rectè instituta ad ideamque morbi comparata. Ac demonstrat tenuem accuratamque diætâ, deceptam ac summè etiam probandam per morbos acutos in illis tamen periculosam esse, si loco non adhibeatur. Scopus Hippocratis est, ut Diætâ præscribat in qualitate, quantitate, & occasione. Significat Diætâ victus rationem qua suscipitur edendo, bibendo, & vitæ instituto. Diætâ autem vel victus ratio multiplex erat antiquis; φαῖον, τροφαῖον, & οὐδὲν, quæ etiam ἀναισθησὶς dicitur. Diætâ φαῖον, opponebatur τῇ ἀναισθησὶ hoc est accurate. Erat enim hæc qualibet, facilis ac vulgari, nec magni negotii diætâ, simplex, suisque dequæ habita: dum modò salsis, modò asuis utimur: modò satari, modò fensatur. Diætâ vero τροφαῖον vocat Hippocrates subuulgarem, mediocrè inter accuratam & vulgarem, estque μέσση hoc est, mediocris. quæ pitana, oleribus, piscibus molibus, cucurbita, obsoniis liquidis constat; non valide nature, sed vulgari, attamen cum delectu, ut si tantum huius die cibum capiamus. Si fensatur de mensa decedamus. ἀναισθησὶ succo pitana vel melicrate constabat. Diætâ autem tenuis est triplex, tenuis simpliciter, tenuissima, & exquisitè tenuissima. Exquisitè tenuissima debetur hiis morbis qui quarto die finiuntur, & hæc est abstinentia in totum: modò ager ferat. Tenuissima diætâ præscribitur hiis morbis, qui septimo die suam abso-

Diætâ
multiplex
antiquis.
Vulgari
diætâ.

Subuulgaris
diætâ.

Diætâ
tenuis tri-
plex.

celeriter sua percutiunt tempora vniuersalia, siue hi morbi acuti sint febres essentialis, siue cum febre coniuncti, vt phlegmones.

5. Quia progressus fieri debet, à plenior manu, ad tenuiorem: quò integris viribus, per inediam, morbi vigorem summum transigat. In vigore enim de cibo vereri oportet. ergo ante vigorem plenius ægri habeantur. Quare si prolixius aliquantulum excurrerit morbus, vt in septimo vel decimo quarto die ad vigorem veniat, & si primis diebus æger fraudatus fuerit suo genio, quo quæso modo vigorem per inediam transiget?

6. Quamuis, inquit, morbo dicata sint illæ tenues diætæ, tamen periculum habent, nisi commodè & opportunè sit vsus ducantur. Nam accurata, inquit, diætæ si non conuenienter præscribatur, nocua erit, vt hydro-mel est tale, vt ad accuratam pleuritidis diætam spectet. Nam alas pulmonum expaudit, expectoratum attenuat, vires firmat, adeoque omni hac efficacia pleuritidi conuenit: non tamen conuenit omni pleuritico. Si enim is fuerit picrocholos aut megalosplachnos, noxium ac perniciosum erit melicratum: quamuis alioqui foco morbi & ipsi morbo sit dicatum. Nam ita non adhibebitur conuenienter cuiusque naturæ nec maioris affectionis habita ratione. Natura enim indicat sui conseruationem, vt morbus sui depulsionem. De naturæ autem conseruatione nunc agit. Is enim nobis esse debet Scopus, vt æquè cum morbo pugnemus, atque naturæ studeamus. Illud autem obseruabile est. Accuratam diætam duplicem esse, vna quæ sanis adhibetur: vt si quis certâ mensurâ & numero cibos capiat, nec latum vnguem ab ea regula discedat: huius meminit proximè sequenti Aphorismo. Alter est accuratus victus, qui præscri-

*Accurata
diætæ.*

bitur accurata copia & specie, qui morbo & eius foco dicatus est, atque naturæ communi tuendæ. Sic, ut iam dixi, melicratum est pleuriticis accurata diætæ, quia nutrit, & materiam parat ad exclusionem, & pulmonum lobos expandit. Tenuis itaque diætæ iure non adhibetur, quando non habetur ratio peculiaris naturæ, & maioris ut mox dixi, affectus. Tenuis victus loco non adhibetur nec tempore, per morbus acutos primò, si morbus acutus sit cum virium infirmitate secundo, si quidem morbus acutus sit cum virium robore, sed cum infirmitatis metu. tertio, si ex sicco, factus sit humidus. Nam si integre sint vires, sine infirmitatis metu, & morbus peracutus, inediæ præscribemus. sin vires prostratæ. aut robustæ quidem, sed cum infirmitatis metu. hoc est, si homo sit obnoxius syncopi, in initio statim genio fruatur, habita primum prouisione totius enemate aut phlebotomia. Si iam humidus sit factus morbus (eo enim sicco existente curationi potius operam dabimus) cibum offeremus ad laterum robur. si hic tenuem præscripseris, lædes.

7. Vt omnimoda alimenti abstinencia.

8. Si præscribatur ineunte morbo, qui non citò venturus est ad vigorem. vel in picrocholis, hi enim non ferunt inediæ: vel si qua ex causa adsit infirmitatis metus. Nam ita, ad crisis, post tridui inediæ, cogentur ad cibum.

9. repentina æconomix naturalis immutatione in temperamento, habitu & actione: unde cruditates ab oppressione. Et sanè natura repentinam mutationem ab ocio ad negotium ægerrimè ferre solet.

q. d. Quid igitur fiet, si primum in morbo acuto fraudaueris ægri genium, mox, cum, ad

ad vig
bum a
hunc
reicer
illima
vbiq.
in mo
rio his
præfer
ricali
puli,
dum
sum
& ter
uete
Qui
lum
tur h
mori
tunc
loco

vro
tu
tu
m
y
tu
le
on
pvo

ad vigorem ventum fuerit, si tunc subito cibum dare cogaris. Si quis subsultim legat hunc Aphorismum, exstimet Hippocratem reicere aut accusare diætā tenuem & tenuissimam. Minimè: hanc enim summè laudat ubiq. hac enim nihil felicius præscribi potest in morbis acutis & acutissimis: imò necessariò his debetur talis victus. Sed iure & loco præscribi debet: quod si id non fiat, erit periculi plenus tenuis victus. Quasi dicat, Discipuli, audiistis me in schola hac Æsculapidium, semper celebrantem & decantantem summam vim, & necessitatem diætæ tenuis & tenuissimæ per morbos acutos: tamen caute ne eam præscribatis, nisi iure & loco. Quia quamvis accurata ea sit, tamen periculum inueniet, nisi iure & loco in usum ducatur. Nec alia diæta tamen præscribi debet in morbis acutis, quam illa tenuis. sed ut dixi, tunc salutariter præscribetur, cum iure & loco imperatur.

Tenuis diætā
la vilißi-
ma est.

V.

Εν τῇσι¹ λεπῇσι διαίτησιν² ἀμαρτάνουσιν οἱ ποσέοντες, διὰ μᾶλλον³ βλάβησονται. ⁴ Πᾶν γὰρ τὸ ἀμάρτημα, ὃ εἰς γίνηται, μέγα γίνεθαι μᾶλλον ἐν τοῖσι λεπῇσι, ἢ ἐν τῇσιν ὀλίγῃσι ἀδροτέρησι. Διὰ⁵ τὸτο λαπτῆσι. καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν σφαλεραί αἱ πάνυ λεπταὶ καὶ καδεσκηῖαι καὶ ἀκείβητες διαίτη, ὅτι τὰ ἀμαρτανόμενα χαλεπώτερον φέρουσι. ⁶ Διὰ τὸτο οὐκ αἱ λεπταὶ καὶ ἀκείβητες

Tenuis diætā
improven-
iù præscri-
pta damno-
sa est.

8 ἐν τῇσι
λαπτῆσι.

βίαις

Βίβας διαίτῃ ἢ χαλεγαῖες τὰ ἄλ-
τα ἢ ὅτι σμικρὸν ἀποτέραν.

V.

Quinetiam in diætā¹ tenui in² vi-
tio sui sunt ægri, propterea damnis au-
gentur³. Omnino enim magis tenui
diætā, [loco non adhibitā] quā paulò
pleniore peccatur. Quæ causa etiam
est cur tenuis admodum statā & accura-
ta diætā, sanis etiam sit periculosa, quòd
eius delicta grauius illi ferant. Ergo
tenuis accurataque diætā⁷ paulo ple-
niore, in⁸ plura, est periculosa⁹ ma-
gis.

Non excludit hoc Aphorismo diætā tenuem sim-
pliciter: (est enim hæc summè necessaria morbu in
acutus) Sed tenuem non suo loco præscriptam. Lacum
autem habet ante morbi statum dum enim sensim co-
venitur, sensim à pleniori victu ad tenuiorem præ-
gressus fieri debet. Quare si morbus aliquantulum lon-
gus excurret, vel si æger mediæ impatiens fuerit (ut
si picrocholos fuerit) & imbellis, si ineunte morbo te-
nuem præscripseris diætā, non poterit integris viri-
bus ad vigorem venire, nec, ut decet, vigorem sine
cibo sustinere. Vult paulatim diætā mutari.

Indicatio à
viris.

1. Si inconsideratè præscribatur, non rectè
perspecta morbi specie eiusque motu, ita ut ne-
sciant vigoris tempus: neglectaque ægri natu-
ra ac robur si fuerit. Ita enim, ad vigorem
dum ventum fuerit, in cibum cogimur graui-
cum noxa, indeque calamitosi euadunt mor-
bi, qui suā naturā pepasmi capaces erant: id-
que

que n
æge
fuerit
curre
aliqui

2.
cuius
enim
ad ple
erit
a dhi
morb
tibi c
gress
rem
cont
um v
fuerit
vires,
in lib
dani
cion
bus c
vigor
optim
enim
perce
tum
etiam
vent
bico
ctione

3.
plurim
cū a
cogun
contra
auriun
siuncu

que non aliunde, quam quod non suo loco æger tenuiter habitus fuit. q. d. Si morbus fuerit acutus, & imbecilles vires, cui succurrendum? viribus. Nam tenuis victus vires aliquo modo minuit.

2. Mutatione communis & peculiatis cuiusque naturæ & consuetudinis. Cum enim à diætâ tenui inconsideratè præscripta, ad pleniorē se conferunt ante pepasum seu crisin. Ac si diceret; diætâ tenuis loco non adhibita, hoc est, cum nescias quando vigor morbi in procinctu erit, nec de robore ægi si tibi constar, periculosa est: Quod cum progressus fieri debeat à pleniori victu ad parciorē .n. cum vigor in procinctu est. hic contra tu agas, & male. nam post biduum vel quattriduum dum ad crisin ventum fuerit, plenius nutrire debebis, ob titubantes vires. Propterea summus medendi præceptor in libris De morbis acutis scripsit, minus damni illos inferre, qui ineunte morbo Cyctiona (hoc est pessimum cibum ex variis rebus coactum) præscribunt: quàm hi, qui ad vigorem dum ventum est, ptisanam (hoc est optimum cibum) ægris offerunt. Vehementer enim hi, (non loco præscriptâ diætâ pleniorē) percellunt etiam ventriculi actionem, habitum & temperamentum. Deinde ratione etiam consuetudinis in vitro sunt, quod enim venter iam biduum aut triduum feriat, subito ab ocio ad negocium .n. ciborum coctionem, cogatur.

3. Ratione sui. nam, præter vim morbi, plurima sibi accersunt funesta Symptomata, cum ab inopportuna inedia, subito in cibos coguntur. hinc etiam vigilia, morbi pepasmo contraria; crebri micantes ex oculis ignes; aurium status sonori, manuum tremor, sudasuncula,

4. Incunte videlicet morbo. quia defraudatum ventrem cibo & potu, ad crisi (vbi minimè cibus deberet dari: sed iam obpræcedentem inediā necessario datur) dum venit, exercet: cum id minimè deberet fieri. Exempli causa. Qui incunte morbo vescuntur cibo susque deque habito, peccant: melius enim sibi consulerent, si optima diætā vterentur. Non tamen tam peccant, qui ea incunte morbo, pleniore manu vrantur: quàm qui post tenuem diætā inconsideratè præscriptam, tertio vel quarto die cogitur, ob genium fraudatum, cibum sumere optimum, qualis est pifana.

5. q. d. Si sanis quoque temporibus inutile est, iuxta inediā, edisse, vbi aliqua necessitas famem fecit: quantò inutilius est in corpore quoque ægro? Tenuis diætā sanorum hominum est, ut est, si quis semisatur è mensa discadat. Stata diætā est, si quis semel die cibum capiat. Accurata diætā, si naturæ consentaneis vtarur. Mutatio ergo tenuis diætæ erit, si quis solitus semisatur surgere, nunc se ad satietatem expleat. Stata mutatio erit, si semel edere consuevit, bis cibum capiat. Accurata mutatio erit, si naturæ consentaneis & similibus vesci solitus, ut imbecillibus, nunc fortibus vescatur. Et quia tales sani homines qui stata & accurata illa diætā vrantur, eam iam pro lege naturæ habent: si eam violant, læduntur. Affliguntur à tali diætā ægri, nam vires inde fatiscunt, & homines non ferunt subitariam illam ciborum mutationem.

6. In quibus fit progressus à parciore manu, ad pleniorē: cum contrarium fieri deberet.

7. In quibus fit progressus à pleniorē manu, ad tenuiorē.

*Tenuis diætā quid sit.
Stata diætā quid.
Accurata diætā quid.*

8. Scilicet incommoda impingens vel peccans. vel. in plura incommoda sunt. Quare cum rari morbi sint, in quibus citra periculum tenuissimum victus instituas: erit sane ut plurimum periculosior.

9. Quia grauis semper mutatio est ab ocio ad negotium, ratione morbi, & ægri. nam cum ventriculus iam per biduum vel triduum non coxit, nec turguit à cibo, neque maduit, iam subito hæc cuncta subit. natura, cum enim ad crisin venit, aueritur à mitigatione ac exclusione matetie morbidæ, ad coctionem ciborum. Sed in medicis morbis, ubi mediocri victu utendum, ubi exactam illam dietæ instituenda regulam non satis compertam habet, in paritatem inclinare præstat: facile enim quid adieceris.

VI.

Εἰς τὴν ἑξῆς νοσήματα, αἱ ἑξῆς διατάξεις ἐς ἀνεκτίλιν, καὶ
 7759.

In adia vbi locum.

VI.

Sed tamen ad morbos 1. extremos, 2. extrema ad vnguem curatio præclare facit.

Quasi dicat, Ne quis existimet à nobis damnari tenuem victum in morbis acutis. hac enim, & nulla alia hic dicata est. Correctio hic est quodammodo præcedenti Aphorismi. Docet enim nonnunquam citi abstinentiam præscribendam esse. n. in illis morbis, quorum historia brevis est futura, ut si tertio vel quarto die, robusto agro, sit finienda. Galenus de hoc themate contra Erasistratum disputat. Ille enim hoc euertere conabatur, volens à leuioribus inchoandam curationem.

Vernum

3. Merb. 26.

Verum quidem id esse in iis morbis, qui dant inducia fatetur Galenus; ut si sit pugnandum cum quartana, cum hydrops. Sed cum morbus non dat inducias. Et agri si sint in mortis periculo, usum habet hoc theorema. Extremis morbis extrema debentur remedia. Dicuntur autem extremi morbi, qui summè naturam oppugnant, non autem expugnant, quia desieratis non sunt adhibenda remedia, coniungatur hi Aphorismus cum sequente.

1. In quibus symptomatum plena sunt omnia. Ut qui oriuntur à Symptomata trāslatione, dum effunditur prava materia à parte ignobili, in partem principē, cuius partis officio vita cātere nequit: vel qualitate venenata calamitatem qui minantur, aut impedimento nobilis partis funesti sunt: vel causarum magnitudine, aut symptomatum vehementia terribiles.

2. Ut diæticæ, pharmacæticæ; & chirurgicæ. Contrariorum enim æquali excessu pugnandum est cum morbo. Ita aliquando usu erit diæta quàm tenuissima, pharmacæta exquisita, & crudelis chirurgia.

VII.

Tenuissimā
diætā po-
stulat ac-
utus morbi.

Οὐκ ἔν κατόξιν τὸ νέζημα, αὐ-
τίκα τὸς ἑχάτους πόνης ἔχει, καὶ τῇ ἑχά-
τως ἁπλοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χε-
ρεῖ. οὐκ ὅτι μὴ, ἀλλ' ἐνδέχεται ἀπο-
τίρας διαιτῶν. Τοῦτον ἰσομεταβαίνειν,
ἐκόντων ἂν ἢ νῶς ὁσμηλαδαικωτέρη πρὸς
ἑχάτων ἦ.

Ergo

VII.

Ergo si morbus sit ¹ peracutus, in promptu ² laborum sunt summa omnia, ac tum quàm ³ tenuissima diætā est vtendum. ⁴ Quod si non est (morbus peracutus) vt pleniori diætā locus sit, Pro eo [à tenui diætā] discedendum, vt morbus extremis fuerit leuior.

Quasi dicat, *Sed ne qui putet diætā pleniorē tenui antepōndam, proferam quod pro concessō habeatur à Cnatorum magistrū medendi, quā dicebant magnā mutationem, magna mutationi esse opponendam. Ita ratiocinatur, vbi cumque laborum summa sunt omnia, in diætā est vtendum. Sed hoc euenit in peracutis.* E.

1. Vt si actionem tollat per quam est vita: vt Syncope, phrenitis ardentissima, parotidis in iuuenes, pleuritis in senes.

2. Nam celerrimē suam absoluunt historiam, celerrimēque veniunt ad suum statum, in quo Symptomatum, incidentium & iudicantium sunt omnia summa.

3. Nimirum tota morbi historia, ad tempus vsque ipsius crisis, & ad diem pepasmi. Nam est eadem causa pepasmi & pepleos, nimirum natura. Cumque virumque eodem tempore efficere non possit, potius ad pepasnum quam ad pepleum conuertenda hic ea natura videtur. Quia potius pugnandum hic est contra morbum, quam naturā studendum. Huc accedit, quod si exhibeatur cibus cum Symptomatum aestu, id est vehementia, mutuas illuduo, cibus & symptomata, operas prestabunt, idque in agni perniciem. Vt pūsana in Pleuritide sicca, Nam cum cogitur ad cibum

1. Cnatorum
2. Syncope
3. Wzod pod
Vchem.
4. Kolkas

coquendum, cum causam morificam domare atque excludere deberet, dimidiatis quasi opibus ita destituitur natura. Quare etiam à cibi auctione symptomata ingrauescunt.

4. Hoc est, progressus facere oportet à pleniore diætâ, ad tenuiorem, pro historia morbi, & viribus ægri: quo integris viribus æger ad vigorem veniat, ut tunc, cum iure debet, loco abstineat à cibo: alioqui si fræctis viribus, cadet, in longiore morbo: vel cibum cogeris dare in vigore, quod minimè decet. Virium maximè ratio habenda, ita Galenus hic, in exquisitè peracutis, concedit aliquid succi prisanæ, vel melleatæ; & hanc tenuissimam diætâ vocat.

VII.

In statu
non nutri-
endum.

Ὅτε τὸν ἰσχυρὸν τὸ νόσημα, τότε
ἐν τῇ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκασιὸν ἔσται.

VII.

At verò cum efflorescit morbi status, cumque ille viget maximè, 1. tum pernississima diætâ uti fuerit perutile.

4. Ne cibo ad pepsin natura conversâ, à pepsimo & crisi auocetur. Ut enim ex perspicua historia morbi, modò tenuis, modò alius exhibetur victus, sicut omni morbo, siue longo siue breui, quam tenuissima diætâ in statu est utendum. Ac si diceret, in peracuto morbo, ut tota morbi historia quam tenuissima diætâ est necessaria: ita in aliis, cum ad vigorem ventum fuerit; progressu conuenienter

nienter facto ex perspicientia historiarum morbi,
& virium agri. Quia, qua ratione peracutis
torâ historia sit ea tenuis diata necessaria, ea-
dem ratione utilis hæc est in statu aliorum
non acutorum. quod natura potius sit con-
uertenda ad pepasimum, quam ad pepsin. Vis
enim morbi affligit magis naturam, quam
exhausti ratio: ideoque ad expellendum mor-
bum potius conuertenda est natura. Eo etiam
tempore sunt maximæ phlegmasiæ. est enim
vigor nihil, quam morbi maximum sympto-
ma. Progrediendum itaque à victu pleniore ad
parciorem: paulatim deducendo. Agit enim
hic de diata tenui. Dicit, quis, Hippocrates
tamen in pleuritide ubi ante vigorem expec-
toratum præcedit commodè, auget cibum, &
quo plenius id expectoratur, eò liberalius
vult ut quis pastum ineat. At ad vigorem ma-
ximè procedit expectoratum. Igitur tunc ple-
nius nutriendum esset; quod huic Aphorismo
repugnat. Respondemus. In vlgore abstinен-
dum à cibo esse. ubi vires materię copia &
agitatione opprimuntur. Non autem ubi vi-
res ab exhaustu premuntur. Nam tunc etiam
in vigore ipso præscribit cibum Galenus. Non
enim infirmitas doctum Medicum terrere
debet, sed causa infirmitatis. Causa autem
infirmarum virium est oppressio, vel exhau-
stus. Cum itaque iam in pleuritide expectora-
ta apparent, metus est ne vires cadant ab ex-
hausto: itaque quo plus expectoratur, eò plus
à cibo adiiciatur.

Vigor quid.

1. Aph. 47.

Dubitatio

1. Actus. 26.

10. Mathe-
di.

I X.

Ἐν τῇ μαίεσθαι ὅ ἡνὶ καὶ τὸ ροέοντι, A viribus
εἰ ἐξαρθέσαι τῇ διαίτῃ πρὸς τὴν ἀν-
μὴν τὴν νύκτα, καὶ πόσιον ἐκείνῳ. ἐπαι-
νῶν

indicatio-

C 2

δύοις

διότι ἀνέπερον ἔχον ἢ ἔχον ἑξαρμένον τῇ διαί-
τῃ, ἢ ἡ νύκτις ἀνέπερον ἐπαυδισίαν, ἢ
ἀμεινωμένην.

reimundatur.

Sed vna scientes colligere oportet,
an ager tali diata ad morbi vigorem
sufficiat, ac si num prius ille deficiat nec
ei satisfiat diata; an vero morbus an-
te frangendus, atque confidat.

Vna scilicet cum morbi historia: cuius
distinctio ex speciei & individui ratione peti
debet. Colligitur ex symptomatibus. ut ex
corporis mutata qualitate, in colore, chara-
ctere, & mole: & ex mutatis actionibus cere-
bri, cordis, hepatis, tum ex his quæ excernun-
tur: in quibus examinatur substantia, quali-
tas, quantitas, modus tenusque excernen-
di. Adhibita diligenti distinctione signorum;
causarum, corporum, similium vel dissimi-
lium. *ex signis* & est ex signis tecmeritis ali-
quid colligere. Tecmerium autem signum est.
signum syllogisticum, quod posito, necessario
aliquid sequitur ut peperit, signum concepit: &
ut ait Poeta, Et famulum præcul villarum
culmina fumant. Ex his signis Tecmaris ab-
solvitur: Est autem Tecmaris, bene atque vi-
ritim medendi ratio: hoc est, in quibusque &
in individuis regula.

Tecmaris
quid.

Hoc est, tecmeritis ex signis colligere de-
bemus, nū ager tenui aut tenuissima diata, il-
labefactis viribus, ad vigorem morbi perveniat.
Propterea perstrabimus an vires agri cum
securitate ac sine metu infirmis sint vali-
dæ. Unde id noscimus ex communi propria-
que

que agrinatura. Communis natura, est infirmitas & aduentitia. Spectataque in temperamento, habitu, humorum dominatu, consuetudine, atque diætâ. Propria natura, ut si homo sit picrocholos, aut phlegmaticus. Hi enim mediam facile ferunt: illi, nequaquam. Specta igitur num corpori adsit succi alibilis copia, ex victu liberalius ante instituto; ex ætate: tempore hyberno, vel alio, regione frigida. Nec non vide num aliquid præcesserit quod vires labefactare potuit, ut sunt morborum, immoderata venus, & similia. Vis autem communis naturæ & propriæ, est ut sit solidiore, non raro, non mucoso habitu corporis: non sit obnoxius Syncopi, non habeat stomachum exquisiti sensu præditum.

Natura
agri inquit
hæc.

3. Si virium infirmas adsit ab exhausto. Nam hæc sola virium infirmitas ad cibum exhibendum cogere potest. Pater forte aliquis satis fuisse si tantum dixisset, aut *ἐκ τῆς ἀνάγκης* rectetamen addit, & non *ἐκ τῆς ἀνάγκης*. ut si ex cachymia iniquis rigeret corpus succis, à priori victu ante instituto: vel si ætas hoc non ferat. hoc est num adsit etiam metus mox futura infirmitatis.

*deficiat
*par sit

4. q. d. Cum multis de causis vires videri possint infirmæ, oppresse, & spirituum collectione, à peculiari natura, partis alicuius affectione, ab exhausto ob morbi magnitudinem, cibi abstinentia. Non solum cum infirmitatem, sed eius causam animaduertes. nam pro varia infirmitatis causa, varia quoque prouiso est adhibenda. Ab exhausto quidem si labascant vires, cibo & potu hanc infirmitatem vincemus. Non autem pariter si ob alias causas illæ cespitant. Nec enim spectanda est virium infirmitas, sed eius causa. nam plures egent euacuatione, quibus tamen vires sunt infirmæ. Ridiculus autem est, in-

quit Hippocrates, qui ægro ab inedia exhausto cibum non exhibet: attamen grauius peccat is, qui ægrum ex morbi vehementia deficientem cibatur.

5. In tres Scopos intendere debet, qui victum rectè præscribet, in vires ægri, historiam morbi, & singulos morbi paroxysmos. de quibus mox Aphorismo decimo. Docet hoc Aphorismo quantum sit adiciendum. à viribus id indicatur. Nam his labentibus, etiam in vigore, dicit hic Galenus, alimus. Primo ergo examina vires: quæ si imbecilles videntur, causam indagabis imbecillitatis, num ea sit oppressio vel exhaustum. Dein speciem, morem, atque motum morbi. postea morbi tempora. Hæc cum viribus confer.

X.

Sonsum
deducendū
a victu ple-
niore.

Ἡ νόσος ἢ οὐκ αὐτίκα ἢ ἀκμῇ, αὐ-
τίκα ἢ ἀκμῇ διαίτῃ. νόσος ἢ ἐς
ὑπερὸν ἢ ἀκμῇ, ἐς ἑκάστον καὶ πρὸς ἐκείνην μι-
κρόν, ἀφαιρετέον. ἐμμετροδὲν ἢ πωτέως
διαίτῃ, ὡς ἀν' ἐξαρτήσῃ ὁ ποσὶων.

X.

Quibuscunque igitur morbi sum-
mus vigor in procinctu est, extemplo
tenuem dietam visitent. Quibus verò
serius futurus est morbi vigor, & eo
ipso tempore [vigoris,] & paulo ante
est deducendum. Antea verò liberalius
indulgendum, ut æger par esse possit.

1. Hoc euenit morbis peracutis.

2. Credito

2. Credito naturæ pepasmo, à prouisione habita totius corporis & partis morbo obfessa, phlebotomiâ, pharmaciâ, ac redintegratione temperiei.

3. Cum vi morbi opprimitur natura: non autem ab exhausto. sui. De cunctis morbis iam pronunciat. Sensim fiat semper deductio. In cunctantiori crisi, tribus vel quatuor diebus ante sensim incipies deducere, ita eoque fiso, vt crisis tempus in mediam excipiat. Nam in crisi ita decerac natura, vt nullum aliud tempus ad curandum, pepasumque perficiendum habitura sit. Cùmque illa, eadem vi pepasum molitur quâ pepiit: ad hanc non abducatur. Sed dices, Hippocrates libro primo De viâ ratione, huic Aphorismo contradicere videtur, vbi ait, Cibum augendum esse vsque ad morbi vigorem. Ergo, inquit Hippocrates, quo maior apparet purgatio, eo plenius ptisanam exhibebis, donec ad crislum ventum sit, Respondeo, Sensus ibi Hippocratis est, Nunquam exhibendam esse ptisanam, quamdiu morbus fuerit crudus: ne natura à suo opere & materiæ mitigatione auocetur: sed morbo iam humido facto, ea est exhibenda, vt ita firmior reddita natura, excludat materiam mitigatam. Crisim ibi vocat perfectam morbi solutionem. Cùm eò venit, vult tenuissimum victum obseruari, ne natura ab instituto auocetur. Nec ea mens est Hippocratis, vt plena manu pastum quis inerat cùm procedere ante pleuritidis crisim absolutam expectoratum capiat: sed tenui victu vt ptisanæ fusco vel melicrato, vt firmemus vires partesque spirabiles robustiores reddamus, quò præclare excludant expectoratum. Quare tenui dicta id agendum est, tunc, vt si talis pleuritis excurrerit aliquantulum longius. Propterea etiam Galenus ibi in commentario

Sensim deducendum.

*Obiectio.
Aph. 25.*

mentatio dicitur Hippocratem iubere ne hi ad plenam dietam se conuertant ante biduum à crisi, sed vt in tenui dieta persistant. Quare in his morbis vbi tota materia morbifica non continetur in corpore vsque ad crisis, vt in pleuritide, ibi auge pituita copiam, ad analogiam expectorati quod iam commodè procedit. Ea tamen cautione, vt ante crisis abstinere à cibo, cum ea iam in procinctu est. Augemus autem cibum tenuem vbi procedit expectoratum, quod firma reddantur latera ad exclusionem materiae morbificae. Dicit quis, vbi symptomata sunt vehemensissima, ibi tunc coctio perfectissima? Respondemus, De morbis frigidis ac de solis intemperiebus id non rectè asseri, sed bene de morbis acutis quae febre habent acutam. Adestne in vigore summa putrefactio? non videtur, nam ibi coctrix vis triumphat, id indicant ex cetera cocta. Si itaque in vigore est materia morbifica edomita, unde tam graua ibi symptomata? Quia ibi materia maximè coquitur, ac valde attenuata iam est, ac agitur, calorque se erigit altius, ac totam iam materiam mouet, cum prius solum ea quae computruerat moueret pars. Tempus autem non simpliciter moueretur pars. Tempus indicat quantum cibi dandum sit, sed facultas affecta coindicat enim.

Εν τοῖσι παροξυσμοῖσι ἰσχυρὰ ἐλλείπει
 ἡν, τὸ αἰσθάναι τὸ βλάπτει. καὶ οὐδὲν
 ἔστι περὶ τὸ παροξυσμὸν, καὶ τοῖσι πα-
 ροξυσμοῖσι ἰσχυρὰ ἐλλείπει ἡν.

x i.

In paroxysmis à cibo abstinendum est,

est, nam eius accessio damno est. Quin
etiam quæ periodicis, quibusdam ingra-
uescunt, in horum paroxysmis abstinere
oportet.

2. Paroxysmus est deterius periodis tem-
pus. Periodus est reditus ab uno paroxysmo
ad alium.

1. Nam eo tempore reflui sunt cuncti suc-
ci ad centrum corporis, unde opprimitur an-
xiaque euadit respiratio, ac aluina regio
ab impuris succis incurritur. Si cibum tunc
dederis, in impuritatem ille abit, ac distento
hypochondriū opprimitur pectus: unde an-
xia respiratio, ac calor cordis maior. his ad-
de, quod à pepasmo ad pepsin malè auocas
naturam, inde incrementa ducit morbus, siue
ille sit phlegmone, obstructio, vel à plenitu-
dine, aut à putredine natus. Opprimitur enim
horum mole. Hoc ita Celsus, Initia morbo-
rum famem, sitimque desiderant. Si uero fra-
cta fuerit natura ab exhausto, ut si acerrimi
succī immodestis exercitiis torridonē à Sole
& inedia exardescant, genio ilico indulgeat.
Alioqui non ante cibum dabimus, quam ad
pedes descenderit calor.

2. Ut in asthma, arthritide, colico, do-
lore capitis, cardialgia. Quemadmodum su-
perioribus Aphorismis agit de vniuersalibus
morbi temporibus, ita & hic de particularibus:
quæ nihil aliud sunt quam paroxysmorum di-
stinctiones. Paroxysmus est autem id tempus,
in quo ægtius habet æger: vel grauius periodi:
tempus hoc est, tempus id, quo æger febricitat.
Periodus autem est tempus intermissionis & re-
missionis. hoc est, interuallum inter unum in-
sultum & alterum. Sic cottidianæ periodus
est viginti quattuor horarum: in tertianis,

Cur non
alendi in
Paroxysmo
agri.

Quid sit
Paroxysmus
& Periodus
am.

*Paroxys-
mus con-
tinuum.*

*Paroxys-
mus in-
termitten-
tium tem-
pora.*

*σ. Epid. 5.
35.*

quadraginta octo: in quartanis, septuaginta
duarum. Paroxysmus est vel intermittentium
vel continuarum. Continuarum paroxysmus
tria tantum habet tempora, n: principium,
augmentum, & statum. nam declinatio non
continetur in paroxysmo. Ideoque in decli-
natione continuarum, cibum exhibemus. In
intermittentibus vero expectanda est perfecta
apyrexia, Si vires ægri id patiantur nec pecu-
liaris naturæ conditio obster. Paroxysmus
intermittentium quattuor habet tempora,
quæ in tertiana, exempli gratia, sic designes.
Antesignani paroxysmi dicuntur. epistema-
sia, vt cum quis ossitationibus vel pandi-
culationibusprehenditur. Deinde si rigeat, il-
lud tempus dicitur principium. Cum æger
modò rigore afficitur, modò inualefcit: dicitur
anomalia vel inæqualitas paroxysmi. Ita
tunc afficiuntur, quod humor morbificus se-
ratur ad ventriculum, vnde sæpè vomitus. Pe-
riodicus enim rigor maximè excitari solet, vi-
tio superioris ventris. Cum flamma erumpit
in totum corpus æqualiter, dicitur auxesis
vel augmentum. cum iam symptomatum
summa sunt omnia, & febris est in æstu, di-
citur status & *ἔκστασις*. Vbi demum calor ad pe-
des descendit, *κατάκλισις* dicitur & declinatio.
cuius quidam duæ sunt partes, vna quæ ita-
tui proxima, & dicitur *παρακλισις*. altera est
ἀπὸκλισις, hoc est intermissio. Hanc sequitur *ἀπὸ-
πύρεξις*. cum calor vniuersus euanuit. & tunc
datur tuto cibus, Hanc sequitur *διὰκλισις*, in
quo perfecta intermissio. In paroxysmo sti-
mulis bilis agitur ventriculus ac vellicatur,
hinc falso creditur infirmitas, quæ non est ab
exhausto; ideoque nec cibum requirit.

Τὸς δ' ¹ παροξυσμοὺς καὶ τὰς ² κατα-
στάσεις δηλώσουσιν αἱ ³ ἡμέραι, καὶ αἱ ὥραι
⁴ τῶν ἐπ' αὐτῶν, καὶ αἱ ⁵ πλείων ὥρᾶς ἀκ-
λήλας ⁶ ἀντεπιδόσεις, ὡς τε καθ' ⁷ ἡμέραν ⁸ αὐτοπο-
δῶσι.
ὡς τε πάς ἡμέρην ὡς τε καὶ διὰ πλείονος
χρόνου γίνωνται. Ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ⁹ ἐπιφαι-
νομένοις νοοῖον ἐκ πλείονος πύελον, ἢν
¹⁰ αὐτὰ ἐπιφαίνῃ ἀρχόμενα, ¹¹ βραχύνει
ὡς δ' ¹² ὑπερον ἐπιφαίνῃ, ¹³ μακύνει. καὶ
¹⁴ ἐξ, καὶ ¹⁵ ὑποχωρήματα, καὶ ¹⁶ ἰδρωῖτες, καὶ
¹⁷ ὀκεία καὶ δύσκειτα, καὶ βραχία καὶ μα-
κρά τὰ νοσήματα, ἐπιφαίνόμενα δηλῶσι.

Iam verò ¹ paroxysmos & ² status
morborum ipsi pro ³ se & quique mor-
bi aperient, & anni ⁴ tempora, & sta-
ta ⁵ periodorum vices interque se re-
ciprocationes, ⁶ si cottidianæ illæ fue-
rint, tum si alternis diebus repetant, tum
si maioribus intervallis. Eo quoque per-
tinent ⁷ epiphœnomena: ut si ineunte
pleuritide expectoratum ⁸ illico appareat
brevis ⁹ est morbus: si autem ¹⁰ serius,
diuturni. Quin & ¹¹ urinae & ¹² deie-
ctiones, & sudores, ut ¹³ apparuerint, ¹⁴
secundi aut sinistri morbos iudicij, bre-
ves, aut diuturnos fore significant.

1. Hoc est, deteriora periodorum tempora, tam in continuis, quam in intermittentibus. Vt ex eorum perpiciencia, loco diata exhibeatur, cum iure debet exhiberi. Nam iure exhibetur, ab editis pepasmi signis: cum iam excerpitur materia morbifica: vel cum iam vires laborant, ab exhausto. Loco exhibetur, silence paroxysmo. Paroxysmi & status morborum indagandi, quo cibis recte instituantur. Dixerat ante, in vigore & paroxysmis a cibo esse abstinendum: iam docet vnde noscas futuram vigorem & paroxysmos.

2. Hoc est, quatuor morborum tempora: vnde prout copia ciborum ducitur. Scantum constitutionemque morbis exploratum habet, qui compertum habet an morbus is sit acutus, peracutus aut longus fururus, quoque tempore in vigorem sese sit elaturus. Et morbi vigore futuro, ætisque viribus, tota generalisque lex instituendi victus pendet. Vt singillatim offerendi cibi occasio ex singulis capratut paroxysmis.

3. Vt peracuti ferè intra quartum diem ad summum vigorem veniunt: tertiana, septem periodis: quartana, diuturna, biliosa, imparibus: mixti, paribus: cotidiana, cotidie mouentur. Pleuritis & phrenitis tertio ferè die: morbi ventris, hepatis, empyema, & tabes cotidie se mouent, magisque sub noctem: melancholici quarto die.

4. Hoc est pro morbi cuiusque specie, magnitudine, more, & motu. quæ quatuor variantur, pro morbi essentia, materia morbifica parte oblecta, Symptomatis comitantibus morbum, & prout fuerint causa morbifica. A specie morbi, nam si quartana affigit, tarda veniet crisis. Deinde magnitudo & vehementia morbi: vt si sit causus vehementissima iam iam crisin dabit. præterea mos morbi,
hoc

hoc est
notat
morbi
notat
s. n
sens,
zitate
lonian
fenter
exemp
hinc e
& dy
calam
turat
præse
bili os
modo
His ad
& na
corpu
made
cum
6
herse
uturn
xysm
ratio
confe
citins
quent
natur
ibi ex
ris ed
est ar
tredin
7.
quint
stata
rata p

hoc est clementia & prauitas, si pestifer sit. Id notamus ex epiphanomenis. tandem motus morbi si sit celox, in propinquo crisin esse denotat: vt si anticiparint protrahi paroxysmi.

5. n. præsens tempus & præteritum. Præsens, vt vere & Autumno maniz eueniunt, æstate causi. Præteritum, vt si hyemem aquiloniam, pluuiosum Ver exceperit, æstate dysenteriz mulieres fatigabunt. Plenus est his exemplis tertius liber Aphorismorum. Nam hinc euadunt morbi longi aut breues, cuncti & dyscriti, febres Autumnales longæ sunt, vel calamitosæ. tardat hyemis morbos æstas, maturat. Hæc nouisse, profuerit ad diatam loco præscribendam. Ita scimus æstiuos morbos biliolos esse, triduanoque impetu ferri; alio modo ferri, qui aliis temporibus nascuntur. His adde consimili ratione, res non naturales, & naturales: quæ ad calorem & squalorem, corpus nutare faciunt, tertianarios: quæ ad madorem, quotidianarios: quæ ad frigus succum, quartanarios motus præbent.

6. Vt si paroxysmi anteuertant, si sint vehementiores & longiores. Nam breues, aut diuturnum fore morbum, intelligimus ex paroxysmorum incrementis. Incrementorum ratio ex periodicis peti solet. Nam quæ hæc tria consociata sunt, sint vehementiora, eo, crisis citius edetur. Prior ergo paroxysmus cum sequenti conferatur. Etenim, vnicuique incitatur naturæ, & inchoati pepasmi significatio sit, ibi exacti principij & signa iam futuri vigoris eduntur. Nā paroxysmi anticipatio, signum est irritatæ naturæ diuturnitas, absolutæ putredinis, vehementi inchoati pepasmi signū est.

7. Vt cotidiana, tertiana, quartana, quintana, septana, nonana. Dicuntur autem statæ periodorum reciprocationes, cum pro rata portione periodi sibi succedunt.

8. Hæc

8. Hæc enim pepsimum & cruditatem denunciant, indeque tempus crisis subindicant. res diætica vilissima. Hic subauditur *τις αἰτίας* hoc est rationari oportet.

9. Hoc est si primo die vel posttridie. Si: ita appareat, vt apparere debet, nullaque ratio desideretur in eius qualitate, copia, & excernendi modo. Signa epiphænomena ducuntur ex corporis essentia, actionibus, & incrementis. Ne principii homonyma vox fallat. id denotat hoc præsens temporis punctum diuisionis expers: alioqui, vt hic, significat vniuersale morbi principium. Nam si intra quatruiduum, id apparet coctum, septimo die liberabitur. Hæc Galenus hic in Anaxionis historia eleganter demonstrat.

10. Est signum breuitatis, & causa. si n: illud spurum nec sit tenuius nec viscosius. Sed dicees, Hippocrates sectione prima, libri secundi Epidemion scripsit, τὰ πυκνότερα τὰ βέλτερον μὴ αὐτὴν ἀναφανίσκω. hoc est, quæ in melius decernunt & iudicant, non statim apparere debent, quo modo ergo dicit hic pylon præclare ilico apparere? Respondemus. Quædam signa critica esse quæ apparent ad speciem crisis futuræ: alia ad tempus criticos apparent. Ad tempus, vt coctionis signa: hæc quouis tempore apparentia, bona sunt. vt si nubecula quarto die in vrina appareat, septimo die fiet crisis. Sed quæ ad speciem crisis apparent, non sunt bona, nisi primum signa quæ ad tempus apparent præcesserint. Vt si incunite morbo facies rubore suffundatur, & marmaræ agant, malum. Sin post coctionis signa hæc euenerint, haimorrhagia iam iam adferet crisin.

11. Non prima vel secunda septimana. vt in Anaxione.

12. In morbis venosi generis. in quibus
 & sic

& signorum, & causarum criticarum rationem obtinent.

13. In morbis ventris inferioris. aut cum per deiectiones fit è toto corpore aut è vicinis partibus humoris excretio.

14. Quantitare, qualitate, tempore, & excernendi modo.

15. Quia omne excrementum propriam conditionem & speciem referi eius partis unde emanat. Hoc Aphorismo illud agitur, ut cautionem cibandi observemus religiosè. Hoc est, an iure quis cibum capere debeat, an non: tum eius copiam ac qualitatem. Docent hoc nos morbi historia, & ægri vires. Occasionem verò ineundi pastus, hoc est, ut loco & tempore exhibeatur cibus illis qui suo iure eum capere debent, ostendunt paroxysmi particulares. Nam quinque vel sex horis ante paroxysmum exhiberi debet cibus, si quis sit exhibendus. Porro quattuor notæ deducunt nos ad scientiam historię morbi & paroxysmorum: primo, morbi species: secundo, anni tempora: tertio, periodorum statæ vices: quarto, signa epiphanomena. Ut generalem autem totius historię morbi victum constituas, nosce oportet, quando ad statum summumque suum vigorem venturus sit morbus: Hoc indicant paroxysmorum anticipationes, durationes, & vehementiæ: adde & cætera quæ hic Hippocrates. At futuri mox paroxysmi indicant, singula cibo congrua tempora: Ut breviter dicam, Duo sunt ex quorum cognitione rectè instituitur diæta, nimirum historia morbi, & ægri vires: Historia morbi, hoc est, quando morbus ad vigorem summum venturus sit, agnoscimus: ex his quattuor, ex specie affligentis morbi, ex anni tempore, statis ex periodorum vicissitudinibus, & ex epiphanomenis signis, Secundum, quod

Occasione
oriendi re
capanda,
ubi murre
endam est.

Vnde Pa-
roxyfmi
sunt nosc
sunt.

Vnde vigor
innotescit.

Anacepha-
lae in
graxi mor-
bis.

quod notare debebamus, erat robur virium,
de quo sequenti Aphorismo agit.

XIII.

ἡλικίῳ Γέροντες ὁφθαλμοῦ τὰ νηστείῳ φέ-
ρουν δ' ὅτι οἱ κατὰ τὴν φύσιν. ἡλικίῳ
μερὲς πάντα ὅτι μάλιστα πάλαια τε-
τέων. ὅτι αὐτῶν ἀπὸ τῆς τύχης αὐτὰ ἐσθ-
λὰ ὥστε δύμότερα εἶναι.

XIII.

*La vires in-
ficiendo
frangenda
est aetas*

Senes (quibus est cruda viridisque
senectus) inedia patientissimi sunt: mox
homines: constantis ætatis: nequa-
quam adolescentes: maximeque om-
nium: pueri: atque omnino qui id
ætatis fuerint: alacriores.

Superius docuit artificiose colligendum esse morbi vi-
gorem & paroxysmos, quo tuto ægrum ad statum du-
camus datâ, loco & iure præscriptâ. Hic iam alteram
partem explicat instituenda diætæ, quæ ducitur a viri-
bus, cum securitate, vel cum metu infirmitatû. Nam
ut antea diximus, ut recte instituat, scire debemus
num sit morbus perperacutus, peracutus, acutus, vel
longus: deinde vires ægri quales sint. Iam de viribus.
Explicatur enim viriam robur ex communi & propria
cuiusque natura, & humorum ex dominatu. hoc modo:
Puerorum vires valent quidē, sed cum infirmitatû me-
tu, senum vires valent, securitate quadam, ergo hi per-
venire possunt ad statum morbi, in omnimoda cibi ab-
stinencia. Nam si etiam in his alimenti inopia genus
defraudetur. habet ipsorum calor in promptu fomen-
tum, nempe pituitiam, quæ in sanguinem vortitur potest.

2. Etenim hi non admodum laborant ab exhausto: nam densescit iam eorum corpus, humoresque crassescunt, & iam dominatu melancholici humoris tenentur, & habicus densitate. Ac flos caloris natui his iam sopitur. Accedit & illud, quod sint φλεγματώδη, adeo ut suctionis sensus non æque titillet ventriculum. Porro *inēdian* vertimus in ediam quia vocabulum ieiunium & abstinentia est ambiguum. Quod autem Galenus intelligit hac voce paucum quodammodo cibum? bene id quidem, si generaliter intelligas senes, ut etiam *ἐλαττωμένους* id est, decrepitos includas, quos sæpe & paucio cibo soneare oportet. Sed si solus intelligas virides senes, intelligi potest inedia, nā illi senes, bonis suis rebus, inedia sunt patientissimi. n. a. 50. ad 67. annum. hoc est *ἀσθενήτους*, quos crudos appellamus nam proxime ab his ponitur *ἀσθενήτους*.

*Senes aut
inediam
non ferant,
et quia.*

2. Iisdem de causis, sed non tam validis.

3. Nam dissipabile est horum corpus: &

facile succum sentiunt: 15. fere, ad 25.

4. Nam exhauritur horum corpus crescendo ac augendum omnem dimensionem: & quia semini sanguinique parentum proximum, proptereaque tenellulum, facile exhauritur, ad decimum annum usque.

*Pueri nam
ferunt inedia.*

5. Ob vim calidi natui, qua circumfluunt: id quo maius fuerit, eo maiori egent nutritu. & hi in perenni fere motu versantur corporis & animi unde valide exhauriuntur. Pueri itaque atque adolescentes nequaquam ferunt inedia, tum ratione naturæ communis, laborant enim ab exhausto ob caloris torbur, & materię subtilitatem, tum ob meatuum libertatem, seu corporis laxitatem raritatemque quæ tres sunt in nobis effluxionum causæ. Tum etiam ratione peculiaris, naturæque

2. De vi.
R. A. C.

μαίεται, quia sunt picrocholi τὰ ἄνω. Sed ob-
iitices, multi l. ves. sunt annata etiam natutā
picrocholi τὰ ἄνω. Respondet Hippocrates,
quod ea qua in senibus sunt sunt tertium φλυ-
ματῶ, hoc est, picrotescit. quod fieri etiam
ibidem docet, iis, qui vtuntur oxymelie di-
luto. Atque hinc adeo est, Quod quibus iu-
uenibus, ob caliditatem & raritatem, aliō
dilata bile, alius fuerit sicciior, iis, senibus
laxetur.

Τὰ αὐτὰ ὁμῶς, πλεῖστον ἔχει τὸ
ἐμφαντὶν ὁ δερμὸν. πλείους ἔν δει ὁ θεῖς
εἰ ὅ μὴ, τὸ σῶμα αἰατῶκε. Γέρων
ὁ δὲ τὸν δερμὸν. διὰ τοῦτο ἀεὶ ὀλίγων
καταχυματῶ δει, ὡς πολλῶν γὰρ
ἐποσέγγυται. διὰ τοῦτο καὶ οἱ πρετοὶ τοῦ
σι γέροντι ἐχόμεναι ὁξείας, ὡς γὰρ τὸ
σῶμα.

Quæ corpora iuuentis augefcunt
plurimum habent calidi natui, pro-
ptereaque plurimo egent alimento,
aliqui horum corpus tabescit. Senibus
verò parum caloris superest: quo fit ut
paucis s. fomitis contenti sint, nam
copiā extingueretur facili. Quæ causā
est cur senibus non ita sint febres acutæ,
frigidum enim est eorum corpus.

Ratio superioris Apparet.

a Cali-

a. Calidum nativum est humidum primum
genium spiritus & calore perfusum, cuius hy-
parxis est semen. Hoc enim materiam & cau-
sam efficientem corporis continet. Id calidum
innatum appellat Hippocrates, animam Apho-
rismo quinto, sectionis quintæ, libri sexti
Epidemiôn. Alimentum autem beneficio ca-
loris nativi eiusque ratione, nostræ naturæ
est familiare. Igitur quò propius absant ali-
menta à vita, eò plus habent succi altilis, quia
nihil nos alit, nisi & ipsum alatur & vivat.
alimur enim similibus. Aurum igitur pota-
bile, si tale reddi possit, nullam habet vim nos
alendi, quia inter aurum solidum & potabile
nihil interest præter concretionem, fusionem.
Homo nec purioribus elementis vivere potest,
tantum abest, ut destillatis inanimatarum
rerum vivat alaturque.

*Calidum,
nativum
quid*

1. Quibus promotio fit ad ulteriorem ter-
minum servata pristina continuitate, & forma
quod nulli arti datum est, ubi & quibus tan-
ta vis naturæ est, ut agat in partem abditat-
ita, ut, dum additur, totum augeatur. Ab
anima enim illud habent omnia quæ vivunt
quod auctorem & diminutionem accipiunt
ἡ τὴν ἰσχυρίαν τὴν αὐτὴν dicit Aristoteles, & *ἡ
αὐτὴν ἰσχυρίαν, κατὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν τὴν αὐτὴν
πᾶντος σώματος*. Hoc est, Secundum locos con-
trarios non enim sursum quidem augentur
deorsum verò minimè, sed aequè in ambas
partes, hæc Aristoteles 2. lib. De anima 2.
Quasi dicat, tale corpus duobus simul contra-
riis moribus movetur, scilicet superius & in-
ferius. Verùm naturale corpus siue fuerit sim-
plex, siue compositum, sursum tantum, vel
deorsum solum movetur, ex vi dominantis
elementi. Igitur quod contrariis simul mot-
ibus fertur, id illi erit ab alio principio, scilicet
ab anima.

2. Cuius actio est nutritio atque augmen-
tum cum scilicet tale quippiam quale est id
quod ipsum habet generator.

3. Nam ubi ita vegetat atque viget calidum, nativum, exhaustitur corpus incrementum ducendo unde sequitur connaturalis materię succique nutritii exhaustio.

4. Effluxus copiâ, & affluxus inopiâ. Diffuit facile eorum calidum nativum, quia est æreum & humidum.

6. *Ducta Metaphora ab oleo & lignis aridissimis, quibus exigua flamma confertur.*

8. Nec inflammationes tam sunt calamitose febribus, excepta peripneumonia & pleuritis. Idque non ratione inflammationis, sed defectus visum, quæ ad expectoratum promouendum necessaria. Si tamen valida corripiantur febre, periculi plenum. nam causæ immunitatem denunciant, quæ frigidum hoc corpus in flammam abripit. accedunt effatæ vires, ac extra naturæ lineam longè abductæ empiries.

Senes im-
pares sunt
inflammæ-
tionibus
periculi
spirabiliū.

X Y.

Λί' ^ακαί λαι χερσῶν ^βκαὶ ἡς ^γἑρ-
μῶτα ^δφύσει, καὶ ὕπανα ^εμακρότατοι. ἐν
^ςπάντησιν δὴ τῶν ἀρετῶν τὰ πρῶτα
ματὰ πλείω δεῖν. καὶ γὰρ τὸ ἔμψυτον δι-
κῶν πλείον ^αἔχεισιν ἡφ' ἑαυτῶν ^βπλείον
δεῖν ^γ· σημείον αἱ ἡλικίαι, καὶ οἱ ἀ-
λῆται

३३४७८
६५९.

xy.

Insignes & capacitates internæ hyeme
& vere

& ve
somm
ribus
cūn
ve iis
a rei
athle

Cop
semper
xii may
mutatis
hyeme
et hye
mitem

I.
tes int
cataru
omme
tia mu
vel ga
gues e
te fun

nis spi
hoc et
intern
etiam
petur

3.
cupat.
absolu
benè c
uis ma
nocte
fui qu
etiam

363

& vere sunt naturā 2 calidissimæ, & somni 3 longissimi: iis 4 igitur temporibus cibi accessio est adiungenda. nam cum calidi innati plus habeant, eo fit, ut iis 5 maiore nutritu sit opus: cuius a rei documento nobis sunt ætates & athletæ.

Copiam cibi indicat etiam anni tempus. Quo enim semper vires ab exhausto & substantia triplici efflu-
 xu magis laborant, eo magis imminet periculum infr-
 mitati eoque plus refectiois studendum: Sed Vere &
 hyeme magis laborant. Unde conjectariū est, vere
 & hye ne plus tribuendum esse refectioi quam aliis an-
 ni temporibus.

Anni tem-
 pus copiam
 cibi indi-
 cat.
 Sensus
 Aphorismis

1. καλὴς vox significat insignes capacita-
 tes internas præsertim partium nutritioni di-
 catarum. Interdum indifferenter significat
 omnem capacitatem, ut sunt etiam intersti-
 tia musculorum, in quæ si sanguis delabatur,
 vel gangrenat, vel suppurat, vel expirat. Insi-
 gnes ergo capacitates internæ, hyeme & ve-
 re sunt calidissimæ pariter autem nequaquam.

καλὴς
 quid.

2. Calore fluente (qui consistit in sangui-
 nis spiritu arteriarum & venarum) non fixo.
 hoc evenit per aliud frigus à foris, colligit in
 internis calorem illum. Ita regio frigida hoc
 etiam facit. frigus colligit ac impedit ne dissi-
 peretur substantia calidi nativi.

3. Beneficio illius caloris qui ventres oc-
 cupat: quia quò ventres calidiores, eo sanguis
 absolvitur perfectius. Quoque maior copia
 bene confecti sanguinis, eo anathymiasis sua-
 vis maior. Hac autem fruitur cerebrum de
 nocte ad instaurationem spiritus animalis &
 sui quo hæc maior, eo somnus longior. No-
 etum autem prolixitas suis tenebris intro-

Somni est
 longi.

concludant calorem: lux vero foras euocat
& nox est die frigidior.

4. Quibus calidiores sunt ventres, & som-
ni longissimi.

a. quasi dicat, quacumque ratione auge-
tur calor, maiorem nutritionem requirit: pue-
ri enim calore nativo circumfluunt: & etiam
athletæ, qui excitant exercitio calidum na-
tiumq.

¶ Nam intro actus calor supra suo non
fruat, extinguitur. Docet hoc Aphorismo
Questio. Hippocrates hyeme à calore nativo interna
maximè calere: Vnde fortè quis existimet
Astinere tempore calidis cibis ac generosis vi-
nis vitendum esse. Respondemus: hos falsi:
Nam Hippocrates non asserit calere hyemem
simplici iter interna: sed dicit ea circumfluere
calore nativo: hoc est blando illò ac naturæ
consentaneo. Quare quacumque de causa
exiit id suo blandimento, degenerat natu-
ra illa vi euadit. Sine enim nimium frigeat,
siue nimium æstuet, desinet hac parte nati-
uum dici. Astate autem æstuat nimium, quæ-
re eius natura vis accidit ab illa quam tunc
concepit flamma: & exiguum tunc est cali-
dum natium. Si tunc aromata vinâque gene-
rosa propinaueris, validius exiit natura li-
neam abripietur, & fiet hoc modo calor na-
tius prostratissimus. Quod verò interdum
flagrante ita æstu per æstatem, à paucis vino
recreentur aromatico vires, id sit quod crudi-
tates interdum ventriculum occupent, quod-
que spiritus exhausti sint. Hinc sollemnis per
Italiam inualuit mos, ut primo Augusti die
maluaticum propinetur. Sed largior usus
vini tunc nocuus est semper.

XVI.

Ἡ διατὰ πᾶσι διαίτῃ τοῖς πυρεταίνουσιν
 ἔμμελέστα, μάλιστα δὲ παιδίοισι, καὶ
 τοῖσιν ἄλλοις τοῖσιν, ὅπως εἰδωμένοι-
 σι διατὰν.

XVI.

Diatae humidae febricitantibus opi-
 nibus, accommodatae sunt, maximè
 verò pueris, atque aliis qui sic diatam
 multitracunt.

Hactenus de copia, iam de qualitate ciborum. Quo
 enim genere ciborum utendum sit ei qui per febres ne-
 cessarius est diatae vult docere hoc Aphorism. o. vide nec
 cibo humido. Scribit alibi Hippocrates, Cibus humidus
 imbecilli, sibi expers, coctus facilis, & liquidus. Hac
 enim quatuor requirit Hippocrates ad diatam humi-
 dam, imbecillitatem, sibi earentiam, concoctum facili-
 tatem, utque sis liquidus. Quae quatuor in prae-
 positum considerare docet. Dicitur autem cibus im-
 becillus, qui est aliena qualitatis expers, qui non est
 fortis, neque acrimoniam aliquam relinquit in stoma-
 cho, neque vapores accollit ad caput. Huiusmodi quo-
 que cibum frigidum esse docet Hippocrates ubi ait, ad
 aduersos diata. In hoc. Quare frustra quidam ca-
 vilantur. Hippocrati sententia adiucentes & frigida
 ut quod humido cibo necessario includatur. Huiusmodi
 ergo victus imbecillus optime convenit febricitantibus,
 quia extinguit calorem febrilem ventriculi & fluantia,
 ac spirabilem partem. Debet et quoque esse sibi ex-
 pers, hoc est, frigidus & humidus, quia alioqui febrili-
 tatis febre augeret. Hac enim ratio, e contrario dicit
 Hippocrates pleuritici meliorat i usum si sint mepo-
 dos tā αἰμα, quod in sit sitiferum. tunc accedit, quod

De ciborum
 qualitate.

1 Lib. De
 Diata,

Cibus im-
 becillus quis

6. Epid. 40
 17.
 Defenditur
 Hippocra-
 tes.

Cibus sibi
 expers.

Empirus.

liquidus.

¶ In rsum

vertendus

fit hic

Aphorism.

muse.

Pisana.

lana.

Obiectio.

Et concoctum facile debeat esse: ut tanto frigidius à calore languido conficiatur. Postremo liquidius, nam cum calor naturalis efficitur quodammodo langueat, hac potissimum ratione calori nostro respondebit, atque simul natura studebit, & morbi pepasimum iuuabit. Scribis itaque hic Hippocrates, Victum humidum febricitantibus conuenire: Intellige cum iure & loco adhibetur, quasi tale instituat ratiocinium. Quicquid est huiusmodi ut aque natura studeat atque cum morbo pugnet, id conuenienter cuique febricitanti potest exhiberi. Huiusmodi autem est pisana utpote quæ inter cerealia cibaria ita reliqua superet, ut nullum sit quod omnes eius vires obtineat. Nam stomacho tumulatum non infert, nec fluctuationes aut status parit, si modo bene coquendo intumuerit, & ita omnes adposueris statim tota est aqualis, & facile eam ventriculus amplectitur: quia ventriculus calore febrili assuans, modico gaudet contrariorum usu. Cum ergo à ventriculo conficiatur, egregie studet natura. Eadem quoque pugnat cum morbo, quia frigiditate & humiditate sua calorem febrilem infringit: humorem putrem febrilem, si fuerit pepasini capax, leniendo præparat ad pepasimum. Si vero fuerit in pepasini expertus, ipsum excludit & deturbat, obstructionsque viscerum tollit. Sed obicies, Hydropicum, quorum affectio febrim habet communem, non conuenit victus humidus Respondent Hippocratem hoc intellexisse de his, qui laborant ex febre essentiali: sed Hydropicorum febris est symptomatice. Verum hæc solutio est nulla: nam & de symptomatice & de essentialibus agit febris. Hic enim Aphorismus ex eo locofu mptus est, ubi agit Hippocrates de pleuritide, ad quam præscribit pisanam. Dicemus ergo, quod incunite febre si imminet periculum hydropis, veniam scabimus, interdicemus usum vini, cibabimus diæta refrigerante & humefcente. Tam si maior ratio habenda sit causa quam symptomati, pugnandum est cum febre. Perfecit autem hydropem, potius pugnandum est cum symptomate, quam cum causa, quod aqua ibi harendo putrescat,

Et in sui contagionem viscera cuncta trahat.

1. Qualitate & consistentia liquida, sitis expertes.

2. Quod acrimoniam caloris infringant, obstructa liberent, materiam pepasmi capacem concoquant, expertem verò excludant, nec naturæ negotium faciunt, nec aluius superant, quæ est aphthodes in omni febre valida.

3. Qui natura sunt humidi, & qui similia vfu gaudent, & natura suo statu contenti similitudine substantiæ.

4. Nam studendum est naturæ insicæ & asciticiæ, atque vna pugnandum cum morbo.

XVII.

Καὶ οἷσιν ἁπαξ, ἢ δὶς, καὶ πλείω καὶ ἐλάττω, καὶ κατὰ μέρος. Δοτέον δὲ καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ χώρῃ, καὶ τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τῷ ἔθει.

XVII.

Quin etiam quibus consentaneum est semel aut bis die [pastum inire] quibusq; pleniore aut parciore manu & quo progressu fieri oporteat. Sed concedendum est aliquid tempori, & regioni, & ætati, & consuetudini.

Cum iam perspectum nobis fuerit iure ptisanam exhibendam esse, & quo loco (quod animaduertimus ex perspicentia virium agri, historia morbi, & parossimi) tum verò illud considerandum est, quo modo sit exhibenda, quod ex eisdem elucet. ut in pleuritisde cum os humescit, num bis vel semel exhibere de die & num larga manu vel aliter, & num semper ut instituisi.

Quo modo.

1. Ut si expectorato nondum madescat os, viresque id ferant, ut semel tantum comedat in productione aliquantulum morbo.

2. Si os aptyalo madescere ceperit.

3. Quoque vberius procedit expectoratum, eo pleniore manu dandum; quod inde firmiora reddita latera, torlicus expectoret.

4. Si nondum expectoratum procedit, nec homo sit picrocholos sed phlegmaticus nec vires prostratae iangucant.

5. Scilicet qua ratione, vel vicissim & paulatim, numque id eodem ductu agendum ut instituit: quid aliter agendum.

6. Quo n. tempore vires ab exhausto laborant.

7. Nam in frigidis regionibus multum laudum.

8. Nam pueri aetiores, iudicant sunt impatientes.

9. Ne economia naturalis solvatur ac inmemor officij sui reddatur, immutatione temperamenti, habitus, & actionis. *et xij. m.*

et xij. m. per quod sit.

ferri ad occasionem mutandi cibi in qualitate, copia, & numero. Ut num integra pituita vel eius cremor sit exhibendus, quae ratio ducitur ex morbi & agri natura, quibus n. modo invitatur ad cibum exhibendum, modo auocamus. Examinatur enim hoc Aphorismo an, ineunte pituita usu, instituto scilicet iam morbo, integram pituitam sumere debeat, vel num potius solum cremorem pituita & num eam parca manu. Et num ita praebendum, non tam ratione morbi, quam agri quia reuocat ventriculum ab ocio ad negotium. Dein posttridie, ubi pituita iam ventriculos afflueat, & quo certiora pepasmi indicia morbus dederit eo pleniore manu cum in qualitate, tum in frequentia & quantitate pituitam sumet. In quantitate, quia magna copia: in qualitate, quia pituitam integram: in

in frequentia, quia bis die sumer, idque ratione morbi, naturæ tum communis tum ægri. Neque ab hoc ptisanæ vsu cessabit (quia sine intermissione viribus est opus) vsque ad morbi solutionem. nisi altitior fuerit aluus, qua venter distenditur, difficultas spirandi augeatur, & caput symptomatis plethoricis affigitur: hoc tantum casu semel die tantum præbenda est ptisana: & altera pars diei insumenda est in prouocantia alui deiectione. Dicit autem Aphorismus aliquid dandum esse consuetudini: quia quorum ventriculus semel aut bis humescere, intumescere, concoquere consuevit: si de laudetur, mutata consuetudine, temperamentum, habitum, & actionem immutat. Addit concedendum aliquid esse regioni & ætati: nam iis aut ex inopia laborant vires aut, augetur calidum natium.

Alio consuetudini quomodo transigendum.

Consuetudini aliquid dandum.

XVIII.

Ἐρεθ. ἢ φθινόπωρον ἤ αὐτὸν ἢ ὁσπορίαντα φέρει, χαλκῶν. 3. ῥέισα, ἥρ. 1. δὲ τῆρον.

Cibi quando bene & male feruntur.

XVIII.

Æstate & autumno cibos ægerime ferunt, Hyeme 3 facillime, mox + Vere.

1. Hic explicatur superius ἡ μίσις. Cum scilicet iure & necessario bis de die, & plenior manu cibos capere debent iam mitigato morbo. Iam itaque quo progressu id fieri debeat docet. Nam officii, vacuitate aluus redita est ignauior cum sicus esset morbus: accedit iam quod ætate languet calor nativus, quodque natura ægre se conuertit ab ocio ad negotium.

ἡ μίσις explicatur.

hoc est, quo progressu cibum augeri debeat in

2. Quod eo tempore calor nativus quasi effectus languescat. & autumno densantur corpora.

capia & frequentia

Quod

3. Quod ventres tunc sint calidissimi, & somni longissimi.

4. Magis enim euaporat quam hyeme calidum natuum. Ad constituendam itaque virtus τέχνη, valet pluriimum temporum distinctio. At si diceret, is qui iure genio indulget iam, (editis pepasini notis) post bidui vel quattridui inediam. à dato cibo affligitur: proptereaque summa prouisione est opus in cibi qualitate, copiâ & frequentia: tum verò pluribus damnis augetur æstare quam hyeme: autumno quam vere, si quod peccatum fuerit in cibi qualitate, copiâ, vel frequentia. Si quis dixerit, Nutritio est vacuati repletio: sed æstare plus vacuatur, hyeme minus: Quare æstare plus exhibendum quam hyeme. Respondet Galenus. Vtroque tempore magnam fieri euacuationem: æstare quidem quia calor natuius, (cuius hyparxis consistit in blandissimo calore) est languidior & poro patentiores, unde sudores fluunt crassiores. In hyeme natuius maior, magis per insensibilem effluxum vacuantur homines. Quia quod calor est vehementior, eo magis effluxus fugit sensum.

xix.

τοῖσιν ἐν τῇσι μετέδοσις παροξυνόμενοι, μὴ ἐν δίδοναι, καὶ ἀναγείναι, καὶ ἀφαιρῆσαι καὶ ἀποδιδόναι καὶ ἀφαιρῆσαι.

xix.

In morbis qui per circuitus recrescunt nihil est exhibendum, neque vlla ratione adduci quis debet vt aliquid exhibendum puter, sed contra demenda tibi accessio ante crisis.

q. d. Deni

Hyeme en-
glio dandi

g. d. Decipimur specie infirmitatu. Si enim vires
 vi morbi languent non exhibebis cibum: sed si ab ex-
 hausto laborant. Hippocrates hic loquitur de progressu
 ad infirmitatem: superius egit de progressu ad periculum.
 Finitur hoc Aphorismo tractatus decimus sextus à
 diata. nam sequentibus Aphorismis redit ad ena-
 euationes & purgationes unde hunc librum au-
 spicatus fuit. Desinuerat enim Hippocrates medici-
 nam additionem & ablationem. Ab ablatione
 inchoans, primis Aphorismis egit de ablatione materia
 morbigica (nam inde pendent morbi acuti) venesectione
 & purgatione. Sed quia cibo opus est semper: quo mo-
 do u institui debeat ne augeatur materia morbigica ex
 similitudo eius usu, hactenus egit. Videtur autem prima
 fronte idem esse hic Aphorismus cum i indecimo supe-
 riore: nequaquam tamen est. Nam licet demonstratio
 huius ex illo sumenda est, alius tamen est utriusque
 scopus. In illo enim agit de occasione cibi exhibendi: hic
 agit de utendi modo: ut hic Aphorismus usus distin-
 ctionem contineat. Ac si diceret, Ventum est ad id tem-
 pus, ut qui ieiunauit triduum, biduum, aut quadri-
 duum, cibos hunc debeat capere, (mitificato .n. iam
 morbo, ad comparandam corporis infirmitatem) larga
 manus vel parcior, bis, vel semel, prout morbus id exi-
 git. Quæstio itaque nunc est, ex quo cæperit uti pti-
 sana, an ea semper, sine intermissione uti debeat. Re-
 spondet libro secundo De vitu eorum qui ex acuto mor-
 bu laborant, Quod sic, modo alius astrictior, ab ea non
 auocet. Nam hoc casu prius iniciendus est elixter. Ad-
 dit Hippocrates adhuc aliam exceptionem, hoc modo:
 Ex quo ptisana uti cæpisti pro viribus comparandu, ea
 sine intermissione uti debebis, modo non laboras ex eo
 morbo qui per circuitum ingrauescit. Quia in eiusmodi,
 eo ipso die, quo circuitum faciet morbus, delictus absti-
 nere in totum, & persillam intermissionem in iis ex-
 pellat. In continuis vero remissionem observat.

1. Periodus est duplex, vniuersalis, & sin-
 gularis. Vniuersalis dicitur Hippocrati epode
 hoc

In Paroxy-
 smo absti-
 nendum.

Ord. Apho-
 rismi
 Hippocra-
 tis.

Sensus
 Aphorismi.

hoc est appulsus morbotum, ut dicimus: quaternarium primum esse, primam periodum. Singularis periodus est totum illud tempus accessionis & remissionis. Hoc igitur aphorismo videtur circuitus, & pro vniuersali & pro particulari periodo accipi posse.

Periodus
duplex

2. Ne auocetur natura a peccato ad peccatum. & eo tempore alius impura est, affluxu materię morbificę.

3. progest.

3. Id est nulla necessitate coactus quis exhibere tunc cibum debet: accipitur enim *ἡ ἀσθενεία* passiuę: nec satis commodę id quidam reddunt (neque cogere) nam quando coges ægrum, cui iudicas non esse exhibendum cibum? Quasi dicat, decipimur infirmitatis specie: dum non rectę nobis perspecta est causa infirmitatis, ut propter illam cibum exhibendum putemus. Non enim ad omnem infirmitatem cibum est exhibendus. nam cum ad varias causas vires deficiant, si illę vi morbi langueant, non exhibebis cibum: at si ab exhausto fiat vitium infirmitas, iam solum vires cibum requirent.

ἀσθενεία
quid.

4. Antequam .n. adiungendam putes cibi accessionem, iam deducas.

X X.

Τὰ ἐκινούμενα καὶ τὰ κεκλιμένα ἀγ-
τῶς, μὴ κινέειν, μὴ δὲ νεώτερον ποιεῖν,
μὴτε φαρμακεύειν, μὴτε ἀλλοιοῖν ἔρε-
δι μοῖσιν, ἀλλ' εἶναι

X X.

Cantio.

Quę iudicantur perfectę, quęq. iudicata sunt exquisitę, nullo modo mouenda neq. nouanda, neque medicamentis

pur-

purgantibus, neque aliis s' irritamentis;
sed missa facienda.

1. Cautio pharmaceutica. Superioribus Aphorismis egit de qualitate & quantitate evacuationis, nunc docet tempus & modum euacuandi & qua cautione usus eorum iniri debeat. Quæ itaque, dicit, iudicantur. n. propria crisi. quia quot sunt morborum idææ, tot sunt & ~~ætiæ~~ differentiæ. tamen quo natura viam attingat, eo maxime, criseos inclinationes sunt. Ex quibus duobus principiis, hanc colligas definitionem, Propria Crisis est quæ secundum morbi ideam, pro foco ipsius, & pro natura eius qui iudicatur, inclinatio- nes, facit. Dixi in hac Definitione Pro natura eius qui iudicatur: Quia febris ardens in iuvene, per haimorihagiam: in senè, per dysente- riam iudicatur. Talia autem pericula iudi- cantur, quæ ante significata fuere signis appa- rentibus ad speciem & tempus futurae crisis: quæque commodè effunduntur in qualitate, quantitate, tempore, & excreuenci loco & modo. Huiusmodi autem crisin dicimus non perfectam, si in illa desideretur vlla harum ra- tionum. Vt, non est perfecta crisis Phlegmatica, si quarto die profundit stillatim paucum & sin- cerum sanguinem. Etenim desideratur ratio temporis: nam quæ paribus diebus accedunt, paribus iudicari debent: quæ imparibus, im- paribus. Desideratur etiam ratio in modo ex- cernendi: nam stillatim illi manat sanguis, qui debebat terri ~~adspersus~~, hoc est, confectum. Peccat etiam hac excretio in quantitate: nam paucum emanat: etenim nihil paucum est criticum. Positum è in qualitate, lyncerus sanguis stillat: etenim nihil sincerum est bo- num. Nihil rectè fit, quod ante significatum

Crisis quide

*Perfecta
que iudi-
cantur.*

*Crisis im-
perfecta.*

non

non fuit, signis apparentibus ad tempus criseos id est, signa pepasmi præcedere debent crisis. Quare signa apparentia ad speciem crisis, incerta & calamitosa sunt, nisi præcesserint signa ad tempus. Nam illa excretiones sunt Symptomaticæ. Quare. Fœlicem crisis signa pepasmi præcedere debent, & symptomata perturbationis criticæ. quæ duplicia sunt, quædam enim apparent ad tempus alia, ad speciem futuræ crisis. Quæ signa nisi præcesserint, excretionem talem nequaquam criticam, sed symptomaticam vocabis. Signa quoque ea ad speciem criseos incerta sunt & calamitosa, nisi præcesserint signa ad tempus crisis. Exempli causa, Laboret aliquis iuuenis ex febre ardente. Si apparuerint illi die quarto in lotio signa pepasmi, dices hanc iudicandum die septimo. Si vero ante septimum diem appareat facies rutila, micantes oculi & reliqua talia signa, dices eum haimorrhagiam iudicandum. Vt si signa pepasmi non præcesserint, nam ea ad tempus crisis apparent, erit symptomatica excretio. Si vero illa haimorrhagia ita fiat, ut in illa nulla ratio desideretur, dices illam crisis perfectam fuisse. Atque ut acuti morbi excretionem, ita diuturni morbi abscessu iudicantur. Hoc est translatione materiæ ab una parte in aliam, Nisi tamen eum ab abscessu liberarit urina copiosa quemadmodum euenit seruo Archigenis. Abscessus autem perfecti hæc sunt conditiones, ut fiant die critico, longissimeque à parte affecta & ~~est~~ ^{est} ~~est~~ ^{est} id est, è directo, & in partem totius materiæ capacem, ut liberet agrum. Vno verbo, Neque morbo sit impar, neque natura sit impar. Morbo par est & natura, bubo pone aures. exanthemata morbo sunt imparia, & natura paria, hydrops in febrem, natura impar, sed morbo par,

Exemplum
prædictum.

Abscessu
qui iudi-
catur.

2. Ita ut nulla supersit mala empyreumatis qualitas ignea: cuius signa sunt sitis, & oris siccitas: nec etiam restibilis sit materia morbifica, cuius signa sunt amaritudo oris, cibi insauitas, & deiecta appetentia. Sed ut sit integra redintegrataque œconomia naturalis in assumendis & excrentiendis: & vis vitalis ac animalis memores sint sui officij. Siue sit *ὁ τῆς κρίσεως* critica, siue in vacuatione critica.

Empyreumatis, & materia morbifica superflua nota

3. Quatuor complectitur, vacuationem, *ἑρμῆς* 2. coëffusionem, quod *ὁμοεισχυμῶν* dicit Hippocrates, reuulsionem, & deriuationem. Quæ quattuor ita dicuntur, quod euacuare dicimus, quoties sine distentione partis aliquid educimus. Effundimus, cum quod deest euacuationi excitamus: reuellimus humorem qui fertur per loca lege naturæ non consentanea: deriuamus eum, qui fertur quidem per loca lege naturæ consentanea, sed ex euentu dissentanea.

ἑρμῆς 2. in initio

Coëffusio quia. Reuulsio & deriuatio, discrimina

4. Est verbum agricolatum: & significat hoc loco alterationem caloris vel frigoris. q. d. non est locus alterantibus: quemadmodum pragmatici id moliuntur sæpe syrupis & similibus imprudenter. Nouare cum dicit, collineat ad empyreum: cum ait Mouere, ad materiam morbificam respicit.

5. Ut lenientibus, balneis, clysmis & c. Et tamen modum reficiendi præscribemus. Scribit Hippocrates, malè Simoni ad exanthematum curationem à Medicis præscripta fuisse medicamenta vomitoria. Quia illa Simonis exanthemata, nihil aliud erant quam crisis quædam in cute vestigia. Puto, inquit, si quis calida fouisset, iuuari ægrum potuisse. q. d. cum huiusmodi perfectæ crisis vestigiis, est pugnandum Topicis. Atque hoc est quod præcipit Hippocrates, ubi ait, Vbi sances

Simonis exanthemata

Medicus si
spectator
non actor.
Cassio.

agrotant, aut tubercula nascuntur in corpore excretionibus inspiciendas esse. Nam si excretionibus fuerint laudabiles, corpus erit integrum. Quare in his abstinendum: Si enim rectè mouet natura, excitabis tu importunè à pharmacìa hypercatharsin: si tu rectè, illa fortasse dno. Suadeo ne quis in ipsa crisi pharmacum ad coctionem propinet: supercede diem vnum aut alterum. Id enim longè tutius: nescis enim quò nam abeat natura: quæ enim segescere videtur iam, ac languide excrementa excludere, hanc mox viuida quadam vi maiorem succorum copiam deposuisse vidimus. Quod si quid irritamenti à pharmacò accessisset, in fluxum calamitosum facile se laxasset.

XXI.

Α' δὲ αἰεὶ οὐκ ἂν μάλα περὶ ταύτην αἰεὶ, διὰ τοῦ ἐμφερόντων γαίῳ

XXI.

Quæ ducenda sunt eo: ducenda quo: maximè natura viam affectat, per loca lege naturæ commoda.

Præcedenti aphorismo de perfectio naturæ motu egit: iam de imperfecto, cum in natura languide mouet adeo ut medica manus opus sit. Hæc sit naturæ adiutrix. Agis enim hoc primo libro De purgatione, cum multatio sit siue ad robur siue ad infirmitatem virum.

x. Est istud necessitatis verbum, reciditque metum subinticans. Cum enim superest materia morbifica à præcedente morbo, quæ non integrè crisi exclusa fuit. Vel si turgat iniqua materia.

2. Intus, foras, sursum, deorsum, nam quæ sunt morborum idea, tot sunt differentie motuum humorum.

3. Morbi grauioris metu. & ne ruit materia in partem, cuius officio vita caret non potest.

4. Quasi dicat agri vires valeant, nec sint loca ex euentu incommoda. Quare non satis est vt moliantur purgationem eò quòd natura & humor viam affectat. Vt si quis polypos obsessus etiam catarrhis obnoxius sit nar uari abducat medicus doctus eum fluxum apoplegmatifusis ad palatum & ceteros. Ita in dysenteria minime totum corpus per afflicta intestina euacuamus: licet sapius scriptulo vno aut altero rhabarbari & corticem myrobalanorum ea, quæ intestinorum inuolucris concepta sunt excludamus. Ex hoc Aphorismo sumitur Definitio Purgationis: Quæ est humoris qui in vtro est, quòd natura vult ire per commoda loca exclusio.

Purgatio
quid.

XXII.

1 Πέποιρα φαρμάκῳ καὶ κρείττω, καὶ
ὥμα καὶ μὴ ἐν 2 ἀρχῇσιν, ὡς μὴ 3 ὀργῇ
ταῖς 4 πλεῖστα καὶ ὀργῇ.

XXIII.

1 Concocta medicamento purgare ac mouere oportet, non 2 cruda, neque 3 ineunte morbo, nisi materia 4 turgcat: plurimum 5 verò non turgcat.

Aphorismo hec agitur de occasione purgationis. Vbi obserua quòd natura expellat: Medicamentum verò attrahat. Quia nature officium est concoquere segregare, & expellere. Natura autem debet expulsiorem, gaudium.

Purgatoria
ocasio
quibus opus
sit ad pur-
gandum.

2ª lim. fa-
cult.

docet Galenus ubi agit de py. is, ubi dicit, Naturam
usu pyrorum roboratam, malum exclusisse. Quod figi-
tur nec Natura excellenti, neque medicamento attrahen-
ti cedit humor, id fiet quod alibi dicit Hippocrates,
Quod medicamentum frustra exhibitum liquefacit &
consumit ea que morbo resistunt. Hoc est, partes soli-
das & harum virtutem atteret: adeo ut morbus fiat
ex euentu lethali. Hinc sequitur, quod si eo ipso tempo-
re quo neque natura expellenti, neque medicamento at-
trahenti humor cedit medicamentum porrexeris illud
nihil aliud prestabit quam calorem fibrilem augere.
Quare sint concocta hoc est, vi natura mitificata, &
ad temperie mediocritatem reducia. Sed dices, si natu-
ra perferre potest ut ea que turgent incunte morbo
excludantur, quare non feret ut etiam cruda extrahan-
tur. Respondemus, quia orgasmo feruntur facili remedio
abduci possunt nam sponte concitantur, quod crudi ne-
gatur, nam violentia hic opus esset, & frustra.

Purgationi
bona tribus
oponit.

rebus du-
plex.

1^a. Quia ad legitimam purgationem, quæ
artificiose præscribitur, tria sunt necessaria,
natura vi, meatuum libertate, & materia
præparatione. Quamuis igitur incunte mor-
bo naturæ vis sit robusta, plus tamen va-
let materię contumacia ad auocandum nos
ab exhibitione medicamenti purgatorij, quam
naturæ robur valeat & inuitet ad huiusmodi
exhibitionem. Porro concoctionis duo sunt
genera, vna est rei naturalis, id est, rei coquen-
dæ, in coquentis naturam commutatio: &
dicitur pepsis. Altera, rei præter naturam, quæ
ve causa morbifica, à natura vincitur, & mi-
tificata natura vi, ad excretionem præparata
iam est: & particeps dicitur. Quamuis enim
partibus solidis non assimilatur: altamen ide-
am gerit partis eius ubi suppurat. Vtriusque
autem coctionis sola natura est causa, hoc est,
virtus partium solidarum. Nam calor præter
naturam nullam vim mitificandi habet: ideo-

quæ

que quæ coquantur & quæ mitificantur non
causis efficientibus, vel solâ materia diffi-
cunt. Nam res quæ supputatur concepit quidem in
se calorem præter naturam, verum is nihil
præstat ad mitificationem: deoque refert tan-
tū quoddam vestigium partis alterantis: sed
planè ipsi assimilari nequit. Rectè dicebat ex
hoc Aphorismo Seneca In morbis nihil est
magis periculosum, quam immatura medi-
cina. Et Liuius, Medici plus interdum quiete,
quam mouendo & agendo proficiunt.

Conf. ad
Halu.
Lib. 22.

2. Sunt varia cruditates: quot enim sunt
genera coctionum, tot genera sunt crudita-
tum. Quædam enim cruditas pepsi corrigitur
quædam pepasmo. Sic pituitam dulcem dici-
mus esse crudam, quæ cocta abit in sanguinem
& partibus nostri corporis tandem assimila-
tur. Hanc quoque cruditatem habere dicitur
bilis in suo genere cum redditur, copiosior, &
dum consistentia in vitio est. Rursus cruditatis
quæ sub pepasmo cadit duo sunt genera; nam
quædam cruda tantum sunt, sed pepasmi ca-
pacita, vt est sanguis in Phlegmone. Alia vero
cruda pepasmi sunt expertia: qualis erat illa
bilis, in pestilenti constitutione, segregata à
sanguinis massa. Dicuntur igitur hoc Apho-
rismo cocta, quæ vipartium solidarum sunt
mitificata. Hæc talia pharmaco trahenti, &
naturæ expellenti cedent, ac inoffenso cursu
effundentur. Cruda si valido pharmaco tenta-
ueris, liquefacies ea quæ morbo resistūt, fierq;
inde morbus lethalis. Sit itaque pharmacum
analogum materie coctæ, ne, si fortius id fue-
rit, cruda moueas vnâ, tunc per *Exigam* ab-
duces, cum partim cruda partim cocta illa fue-
rit. Et abstinebis tunc ab elateriis id est, agi-
tatoriis: vt agaricum, elleborum, pepsin.

Cruditates
quot.

3. Epid. 3.

3. Quo tempore symptomatum mutatio
potissimum incidit. q. d. Quamuis princi-

3. Aph. 29.
Principium
morbi quid.

pium morbi videatur aptissimum tempus esse ad purgandum: quod videlicet Natura nondum vi morbi fracta, cum adhuc sit robusta, tum symptomata leuissima, tamen maior est vis auocandi à purgatione, in materia hoc tempore contumacia, quam inuitandi ad purgationem in naturæ robore. Vocat hoc loco principium id tempus, in quo cruda sunt omnia, hoc est quattuor primos dies. Sed obliuiscies, Incipientibus morbis, si quid mouendum videretur moue. Respondemus, non esse mouenda in principio ea cruda, quæ morbo sunt propria: sed ventriculi & intestinorum impuritas excludi potest.

Symptomata
varia
vide.

Phrenitici
aut varia.

4. Hoc est, nisi materia peptisni expers quasi furore percita, modo huc, modo illuc feratur, ob copiam & malignam qualitatem, cecibramque Symptomatum mutationem adferat. quod ineunte morbo, si vsui venerit, fieri solet, non autem prouecto. Varia autem symptomata profert turgens materia, vt varia fuerit pars, quam incurrit, temperamento, actione, vsu, & essentia. Quemadmodum in phreniticis mirabilem symptomatum mutationem experimur, vt modo visu solo, modo auditu solo, modo lingua sola, modo aliis delirent partibus. At cum fixus est humor, ferè sit vt symptomata humoris morbifici vim & partis obsessæ naturam sequantur. Alioqui, cum is fixus non est, idem, dico, humor in diuersis partibus, diuersa mouet symptomata. Ratio autem Quare hæc materia ita variè in partes ruat locumque commutet est, quod nostræ naturæ sit dissilanea vsque adeo, vt nulla pars ne ad punctum quidem temporis eam perferre queas. Et omnis peptisnus tempore oboritur à vi partium solidarum: quare cum eam nulla pars ferat, coqui hæc iniqua etiam materia nequit. Primo ergo tempore melianda

molienda est eius euacuatio. In eo autem humore qui pepasimum recipit, ut sunt ipsius pepasimi gradus, sic quoque purgationis esse debent. Nam ut primum concoctum aliquid fuerit, ita id rhabarbaro purgabis. ut natura ea parte humoris cocti exonerata, reliquum concoquat facilius, si copia naturam videas optimi. Vox orgasmi translata est ad ægri- tudines quæ properant & celeriter mouentur, & præcipue cum laborantis sensus ab incon- cinno motu spirituum & humorum irritatur. *Perseus Satyra 3.*

1. Cris. 9.

Turgescit vitrea bi'm.

Virgil.

Turgent in palmite vites,

§. q. d. Plures morbi acuti sequuntur materiam stabilitam.

XXIII.

Τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκ-
μαίρεσθαι, ἀλλ' ὡς ἂν χωρὲν οἷα δέ τι καὶ
φέρει ἀφόρωτος. καὶ οὐκ οἷα μέγιστον
ἀπορροήν ἀγειν; καὶ τὸ πλεονέειν, ὡς
ἀρκέσει ὁ νοσέων.

Non satis
est plurimum
euacuatis.

XXIII.

Quare excretiones non a copiâ aut nu-
mero metiri oportet, sed prout qualia
decet feruntur, & ægri ferunt ex facili.
Nam si vel ad lipothymiam usque mo-
uendum sit, faciendum id sanè modò
æger par esse possit.

a. Non enim satis est plurima euacuasse,
sed quæ in vitio sunt, quantitate itaque opus

E 4 est,

est, sed non quauis: verum tali qua excluditur morbifica materia, ita vt euphoria sequatur. Intelligit per excretiones, quaslibet effusiones. vt in pleuritide trahet sanguinem, dum color mutatur.

1. Hoc est, scienter colligenda sunt ex euphoria & excrementi prauitate, siue illa arte vel sponte fiant.

*Dyscrasias in illa
figura
historica
obseruata.*

2. q. d. Duo sunt iusta vacationis temeria in omni vacatione, a grialacritas, & humoris qui in vitio est excretio. Obseruauit interdum quidam excreta mole parua, attamen vi magna, fuisse ac aegros liberasse. Id euenit quam plurimis dum pestilens illa febris, quam Hungaricam appellabant, grassabatur Anno septuagesimo secundo supra millesimum quingentesimum. Manabat tunc quibusdam hac in febre sanguinis subtilium et paribus exiguum, verum illud erat purpureum roseoque fulgore micans: merus namque is sanguis erat arterialis nimia flamma incandescens. Ita illi euadebant. Vnde saepe mecum cogitaui. Num salutariter in his arteria aperiri potuisset. Sed quis audet? Doctiores quasto hac de re cogitent.

*Problema
practicum.*

*Symptomata
qua in
dient con-
uationem.*

4. Vt in symptomatibus quae aut magnitudine aut malignitate suas causas vincunt, in tristi dolore cyanoche, vt .n. inflammatio exstinguatur, & vt orgasmus reuocetur.

5. Vt fuerit species & essentia morborum, periodorum, causarum, symptomatum, foci, & criseos, ita debet esse qualitas cuiusque rei vacuanda ratio. Nam ex his quanta esse debeat vacuatio descendum est: adhibita tamen ratione naturae tum communis, tum propriae aegri, quae saepe auocat. Nam Melancholici larga manu, idque medicamentis valentioribus purgari possunt: biliosi parce, & clementioribus: illi per inferiora, hi per superiora,

riora, modò non sint tabidi. Habenda quoque est ratio temporis, præsens & antea vitæ. Signum autem iustæ purgationis est sitis, excitata non quidem à qualitate medicamenti, sed ab euacuatione. Sed pugnare videtur hic Aphorismus cum tertio superiore, *Quæritur* ubi verat Hippocrates. Ne quis ad extremum euacuet etiam habitum athleticum. Nam si hic qui maximè euacuationis est indigens minime eam perfert, multò minus eam perferet, qui ea minus eget. Certè ubi symptomata causas sui effectrices vincunt, tum maioris emolumenti gratia ad lipothymiam est euacuandum. Hæc lipothymia fit exhausto vel irritato stomacho, non autem corde. Non enim hic loquimur de syncope cardiaca, sed de ea quæ fit malè affecto ventriculo. Est enim *Synopsis* cardiaca syncope, præceptis omnium virium lapsus, corruptis spiritibus & partibus solidis à mixtione aliena qualitatibus, vel vi caloris, marasmo, repletionem, aut inopia alimentum. Ita Diagoras læticia perit. Fit itaque ex subitō spiritus motu aut vacuatione, alteratione, vel interceptione. Lipothymia itaque est cum virium integritate: syncope non. Quare hic non eò ducitur euacuatio ut vasa concidant. Neque rursus hic loquimur de ea syncope, quæ quibusdam in initio vena sectionis euenit ex metu, à collectione spirituum; neque de ea quæ fit ab acutis humoribus vellicante superius os ventriculi. (in talibus, qui huic lipothymia obnoxij sunt, inquit Galenus resupinis venam aperire solemus.) Sed de ea sola quæ fit ratione euacuationis. Sed dices, Quando poterit æger parere si animo deficiat? Certè lipothymia quidem est infirmitas: sed huius infirmitatis restituendæ ratio est consideranda. Quædam enim facillè restituitur: ideoque in virtute naturæ multum

quid.

speci est collocandum, si partes solidæ fuerint integræ.

6. Parem hic vocat Hippocrates eum, qui sine infirmitatis metu, ad tempus potest illam lipothymiam ferre: ut cui corpus non sit rarum, sed solidum, succi plenum, ab anno vicesimo quinto ad quadagesimum usque, cum partium solidarum integritate, aëre temperato. Sed cum raro illa adsint, raro ita euacuandum. Animaduersione dignum quod scribit hic Galenus: v su, inquit, nobis compertum est, euacuationes ad lipothymiam ductas sæpe profuisse. In iminum causis phlebotomiâ ad lipothymiam ducta refrigerat totum corpus illico, febremque extinguit: aliusque solui ab hac & sudores manare solent, non sine maximo commodo. In maximis verò doloribus, inquit, non maius noui remedium, quam phlebotomiam vel pharmaciam ubi opus est, ad lipothymiam ductam.

*Euacuatio
ad lipothymiam ubi
necessaria*

XXIIII.

In Acutis morbis quando purgandū.
Εν τοῖσιν ὀξείσιν πάθεσιν ὀλιγάκις, καὶ ἐν ἀρχῇσι τῆσι φαρμακικήσι χρεώδυν τοῦ πλεονέκλειήσωντας ποιῆν.

XXIIII.

IN morbis acutis 1 raro, ac ineunte 2 morbo (si id faciendum) 3 pharmaciae est locus. Atque id, adhibito ante 4 singulari iudicio, faciendum.

1. Quod morbi acuti pharmacorum calidiorum vi ingra uescunt: & quod illi ferè excretionem critica siniantur, quos autem in morbo perfecta incidit crisis, raro locus est purgationi. Et sæpe orgasmo non concitantur succi:

succi: vel si id euenerit, corpus non est *deger*.

2. Si .n. materia turgat, ut solet turgere morborum principiis: tunc enim mutatio symptomatum fieri solet, non autem cum iam prouecti sunt. Non ultra secundum diem dicit Galenus hic, illud agendum, nam his diebus turgent humores, vires firmæ sunt, necdum febris incanduit ab æstu.

3. Ne vires frangantur, febrilis calor augeatur, efferaque materia in nobilem partem ruat.

4. *id* augeat .i. Adhibita Cautione & prohibitione virium ægri & peculiaris naturæ, symptomatum concomitantium, & antea-
est vitæ vel diætæ. Quia qui prauo victu vsi sunt, non ferunt pharmaca. Sic corpus *deger*, nec vlla phlegmone sit in hypochondriis. Morbos acutos ferè omnes Naturæ beneficio iudicari docet Hippocrates. Rarò itaque eos purgatione curamus. Si tamen aliqua purgatio necessaria fuerit, ea ineunte morbo est ineunda. Quia omnis mutatio Symptomatum fit ineunte morbo. Atque hac purgatione excludimus, aut cacochymiam, aut materiam morbi effectricem. Si itaque plus commodi quam incommodi attulerit pharmacia, illius ineatur vsus. Dicit Hippocrates singulari quodam iudicio hæc agenda esse. q. d. sit paratum corpus ad pharmaciam, & obserua quoniam tempore crisis sit futura. Paratum minimè erit corpus ad pharmaciam si circumfluat crudis, lentis, crassis succis; siue flaribus distenta fuerint hypochondria. Et si vrina (index acutissimæ febris) flammea fuerit, aut si phlegmones internæ adsit suspicio, ac meatuum obstructio. Age itaque medendi Methodo, ac primum vide num sit purgandum. Deinde num quid obstat: de quibus ante iam diximus, Verumtamen clysmis, ac aliuducis

6. Epid. 2.9.

uiducis medicamentis, ubi opus est, laxabimus aluum. Hæc enim non venosum genus tentat: sed solum eam prauitatem succorum prolestant. quæ in intestinis ac præcordiis à sanguinis massa separata hærent effundunt. Ego tali vtor, Accipe Cassia recenter extracta, vnciam cum semisse, manna electa vnciam: syrupi rosati laxativi vncias tres: pulpa tamarindorum, si velis, semunciam: misce fiat electarium liquidum: Vtatur vno cochleario alterois diebus, magno excipiatur vase hoc pharmacum; nam tuget fermentaturque

XXV.

Ἡ ὅτε αἱ καὶ διαίρεσθαι καὶ διαίρωνται,
 συμφέρεται ἡ καὶ ἀφόρος φέρεται: τὰ δὲ ἐν-
 αἰτίαι, δυσχερῆς.

XXV.

Si qualia purgari oportet excludantur, confert, perferuntque alacriter. Sin contra, difficulter ferunt.

Hic Aphorismus apotelesma est precedentium quattuor Aphorismorum. Nomen enim ὅτε completur quinque conditiones cuiusque laudabilis purgationis. Vt fiat in morbis in quibus conuenit: ut humor morbosus educatur: ea copia qua decet: cotta materia: per loca commoda. Dissert hic Aphorismus à secundo huius libri Aphorismo, quod ibi de vltro obortis fluxibus agit: hic de iis qui fiunt artificiosa molitione, ad naturæ imitationem comparata.

HIP.

HIPPOCRATIS⁷⁷

COI

APHORISMORVM

LIBER II.

I. HEVRNII.

*Paraphrastica versione, & breuibus aut
obscuriora loca Notis sine Com-
mentariolis Illustratus.*

I.

Εν ᾧ¹ νοζήματι² ὕπνου³ πόνος⁴
παύσις⁵ θανάσιμον. ὡς δὲ ὠφέληρ, ἢ⁶
θανάσιμον.

I.

Quo in¹ morbo² somnus³ laborem⁴
parit, & funestum⁵: Sin autem⁶ iuuat,
nihil⁶ funestum.

De corpore & eius variis affectionibus hoc secunda
libro agit Hippocrates: & de purgatione cacochymia si-
ue succrescentis, siue superstitis in morbis acutis. In ini-
tio huius tradit refectiois precepta visso iam morbo
absolutaque crisi. Hoc est, ut habendi sint illi, qui
iam à morbo conualescere. Nam hi aliter nutrirī debent,
quam eo tempore cum ad vigorem ibant. Et quia in
hi imbecillitas quidam remanet, propterea quia
cacochymia quidam succrescit, ea purganda est: pro-
pterea etiam agit de purgantibus. Nam primo libro
tradit modum reficiendi eos, qui adhuc morbo distinen-
dunt.

Antequam autem eo veniat (videlicet ad Aphorismum octauum,) initio proponit quadam generalia precepta Rerum non naturalium. Quae precepta sunt veluti quidam loci communes, ad rerum futurarum demonstrationem. Ac primum quidem agit de somno, quem docet non minus perniciosum esse, si in aliquo delinquit, quam victum. Sensus itaque huius Primi Aphorismi est. Si unda plurimum opus & auxilii expectatur, inde periculo accessio adiungatur, plane id fuerit funestum. Atque à somno in morbis acutis, multum expectatur presidii. Cuius quidem Propositionis Menori veritas hac ratione perspicitur. Nam ut calor natiuus intus vel foras viam affectat, ita somni & vigiliarum inclinationes sunt. Quod si itaque calori natiui ita sit constituta hyparchia, ut sanguinis, spirituum, & arteriarum humiditatu (in quibus tribus calor ille natiuus residet) sit optima constitutio in qualitate, quantitate, & consistentia, nulla quoque somni vel vigiliarum desiderabitur ratio. Nam cum illorum triura effectus ac vapor similis sit ipsis subiectis bene constitutis, somnus concitabitur dulcis & suauis. Est enim somni materia vapor quidam benignus sanguinis, spiritus, & humiditatis arteriae, qui per venas iugulares & carotidas per arterias fortiter ad cerebrum, & sensum communem vinct. Dixi somni materiam esse vaporem benignum. Nam Aristoteles quidem bene definiuit formum, sed rationem male reddidit, ut qui in duobus peccauerit: primo, quod primum sensorium nominauit cor. Secundo, quod putauerit primum sensorium vinciri a multo vapore frigido. Huiusmodi enim vapor non somni, sed soporis potius causa est. Est enim triplex causa comatu, ut refrigeratio, qualis in Harmocrate, oppressio à materia frigida; & resolutio. Somnus ergo naturalis cibos felicius concoquit, materiam morbosicam mitificat, & symptomata omnia minuit. Nam somno vindicantur puri à calamitosissimi morbi. Vigilia contra, nam relinquunt materiam crudam, ac indomitam. Quales autem fuerint vapores ad cerebrum eleuati, talis erit & somni conditio. Si enim

Somni causa.
S. Epid. 4.
14. &
Com ad
hunc Apho-
rismum

Somni
quid.

Somni effe-
ctus.

enim vapor fuerit aeris. Somnus erit vel paucus, vel tumultuosior. Si materia somnifera copiosior vel crassior, pro vero somno tumultuosius erit, qui laborem adiungit. Porro hic non agit de somno qui evenit in eunte paroxysmo, sed qui fit in eius fine: nec de eo qui imperatur interitui in qui laborant ex phlegmone visceris alicuius. Sed agit de eo somno hic qui loco praescribitur, & qui loco conciliatur, hoc est, in declinatione paroxysmi. Tribus opus est ut qui placide dormit cerebro temperato, vapore benigno, & animo, quieto, Vnde Virgilius. At non infelix animi Phœnissa, nec unquam solentur in somnos, oculis nec pectore noctens accipit. Nam amore Aeneas inquieta mens erat.

Tribus ad
somnia
opus.

1. Hoc est in cuius morbi paroxysmi declinatione, extra tempus criticos.

2. Somnus fit cum (quamvis non quiescat) sese relaxat primum sensificum, quo spiritus animales redintegrentur Hoc autem evenit à blandioribus vaporibus sublatis sanguine ac crassi pituita in cerebrum: quibus refrigeratis ac in rossidum madorem coactis, nervorum meatus obliuuntur, & quasi obligantur. Propterea Galenus Aphorismo huius tertio dicit, somnum fieri, primo sensifico, hoc est cerebro refrigerato: ut vigilia ob primi sensifici calorem.

Somnus fit
fit.

3. à Vapore, qui qualitate, copia, & consistentia in vicio est, & à cerebro male affecto.

4. Nam inde ingrauescunt Symptomata: somni vitio autem, manet invidta causa morifica, cuius coctio expectatur à somno.

5. Si in somno ager alleuetur, mitificato etiam morbo.

6. Nam superstitem vim naturae denunciat: cuius vi superatur morbus: eamque esse potentem materia morifica.

II.

Οὐκ ἔσθ' ὁπποῦντος ἐν τῷ πάθει,
 ἂν ἐξ ὧν.

I I.

Vbi (enim) somnus deliri vacuitatem
 adfert, ² bonum.

Delirium
 quale a
 somno mi-
 descat.

Confirmatio Præcedentis Aphorismi. Hoc enim ar-
 gumento est, naturam de morbo id est de materia mor-
 bi triumphare: eoque magis, quod eam depellat affectio-
 nem (n. delirium) qua magis ingrauescit cum aut
 somni materia, aut cerebrum in vitio est. Intelligendus
 est hic Aphorismus de eo delirio, non quod sit propria
 affectione cerebri, qualis est primigenia, ut phrenetis,
 cuius symptoma est febris, sed de eo qua sit per metasta-
 sin materia, a febre, cuius symptoma est delirium. Nam
 illud primigenium delirium a somno magis accenditur.
 Vbi verò in hac delirio symptomatici humor translati
 utitur somno, significati o sit bonitatis materia, &
 vigoris calor innati: & quod vapores benigni rigant
 cerebrum (unde squalor contractus cerebri mitescit pro-
 fecti a sanguine benigno visceribusque integris. Quasi
 dicas, Ut calamitosum, si unde plurimum opis expecta-
 batur (ut a somno) inde plurimum mali proveniat, sic
 contra, Si a somno, unde, in morbis viscerum, plu-
 rimum metuitur: viscera ea somno recreantur, & mor-
 bi viscerum mitescunt, somnus ille erit maxime sa-
 lutaris & necessarius Delirii, grauisissimi mali, memi-
 nit: sub eo reliqua complectens.

2. Est enim signum iam iam adfuturæ sa-
 lutaris. Nam nulla res magis delirium auget
 quam somnus, si causa in cerebro sit cōcepta.

I I I.

Ἐν τῷ, ἂν ἐξ ὧν, ἀποβῇ τὸ
 μετρίον

ἡ μέλις μάλλον γινόμενα, κακόν.

III.

1. Somnus & 2. vigilia, utraque si immoderata sint, malum.

Est enim somnus, auctore Aristotele, ὁ ὅσμος τῆς πλῆθους αἰσθητικῆς. Id est Vinculum primi sensus. Est ergo somnus non tam quies quam relaxatio quaedam primi sensus ab assiduo opere: dum n. occupatur cerebrum in spirituum animalium instaurationem, quibus fuerat penè exhaustum sentiendi, cogitandi, & mouendi assiduitate. Muliebra autem cerebri est suavis anathymiasis: qua si vitium traxerit profundiorum illius facit, vel eum serpere grata quiete non patitur. *Somnus.* *fol. 79.* enim quis placide dormiat tribus epus est, cerebro temperato, anathymiasis benigna, ac animo quieto.

1. Quare immoderatus somnus metastasin morifica materiae ad caput significat, unde excoctum redditur corpus ac languidum.

2. Nam cerebrum exhauriunt spiritibus, parentes cruditarum omnium vigiliæ. et inde significatio adfertur squalidioris cerebri, ac iniquæ anathymiasis, aut metastasis in cerebrum.

3. Hæc mediocritas reuocanda est ad naturam propriam & communem eius cui somnum adhibemus. Nam alia est mediocritas somni in puero, alia in senē. Rursus alia est mediocritas somni in eo qui septem diebus vigilauit continuus. Nam si is postea somno correptus, duos integros dormiat dies, hic somnus non erit immoderatus. Expendendæ enim sunt causæ naturales somni & vigiliarum: & in utroque necessitas naturæ. Causa enim somni naturalis est vapor benignus in cerebrum illatus. Non neglecta interim & ipsius cerebri consistentia: ita pueri sunt humidiores cerebros: ac proinde longiorem somnum requi-

Somni de
vigiliarum
necessitate
Vnde.

82. I. HEV. R. N. I.
requirunt: Contra senes, quia sicciori & mi-
nus calido, breuiorem. Causæ verò naturales
vigiliatum sunt, caloris natui explicatio. Ne-
cessitas naturæ in somno, est attendenda ex
ratione copię caloris natui eius cui somnum
adhibemus, & ratione vigiliarum quæ som-
num præcesserunt. Necessitas verò naturæ in
vigiliis est expendenda, ad actiones animæ &
corporis præclare obeundas. Etic ergo som-
nus immoderatio, si has causas & necessita-
tem excesserit. Vigiliæ immoderate erunt
Si supra quam actiones requirunt, fuerint
longiores. Vt autem sanitas in symmetria
conseruetur, oportet omnia esse moderata.

IIII.

Modicitas
optima.

Οὐ πλεοναζον, ἐν λιμοσ, ἐδ' ἄλλο
ἐδ' ἐν ἀγαθόν ὅπ' αὐτὸν μᾶλλον τ' αὐ-
σι. ἦ.

IIII.

Neque 1 satietas, neque nimia cibi 2
abstinentia, 3 neque aliud quippiam sa-
lutare quod supra 4 naturam fuerit.

Nam natura integritas in moderatione consistit.

1. Id est Succī altilis & alimenti copia.
2. Id est genij defraudatio.
3. Eleganter hoc idem dixit Phocylides,
vbi ait,

* Μέτρον μὲν φαγεῖν καὶ πίνειν, καὶ μυθολογῶν ἐν
παύτρων μέτρον ἀείρου. καὶ ῥασιμὸν δ' ἀλείφειν.

* Moderatē cibum potumque sumas, & lo-
quaris. Modus omnium optimus, excessus
autem vitandus est.

4. Supra naturam nō iustam, asciticiam,
communem & particularem eius cui adhiben-

est.

Accedente etiam particulari corpori conformatione. Ratio huius Aphorismi est. Quia noxia sunt illa quæ immutant ægri temperamentum, habitum, actionem ventriculi & partium nutritioni dicatarum. Fame enim tollitur ventriculi habitus, hypochondria suspenduntur, nidorulenta eructantur, biliosa ad caput attrahuntur. Quasi dicat, ante vigorem & post eum cave. ne cogaris subito tale quid in usum vocare. Prudenter igitur institue, ne vnquam immodicè inanias aut repleas.

V.

Ῥότις ἀντοματος φράζειν νόσος.

Lasitudines vltro obortæ arguunt [futuros] morbos.

Lasitudo est duplex, laboriosa, & *Lasitudi-
nis variæ.* laboriosa dicitur illa, quæ fit à labore: vt cùm quis immoderato exercitio etiam consueto se fatigat, vel cùm se ab ocio ad exercitationem transfert. Ab immoderato exercitio fieri morbos docet Hippocrates vbi ait, Hac ratione sunt causi cum venulæ arefactæ ad se attrahunt biliosos & acres humores, ex quorum putredine, coacervatione, & motu in maioribus venis & arteriis excitatur ardens febris. aut cùm in simis partibus hepatis ij coaceruantur. Atque huiusmodi fuit lasitudo Adolescentis qui in mendacio inuentus in foro iacebat. Lasitudo verò vltro oborta est triplex, inter quas vna vlcerosa dicitur, in qua vlceris sensio quædam excitatur. Cuius causa est cacochymia, & cruditas pepasmi expers. Altera est lasitudo tensiva, qua corpus distenditur: huius causa est plethora. Tertia lasitudo dicitur phlegmonosa: cuius causa est cacochymia, vna cum plethora: atque in

4. *De vitis
viti, cunctis.*

4. *Aph. 31.*

3. *Epid. 2.
lib. 2.*

*Causa enim
fere e
morbis.*

hac videntur partes tenae quasi æstu quodam
confringere. Ratiocinatio huius Aphorismi
talis est: Quicquid est huiusmodi vt cacochymiam, plethoram vel vitamque hanc affectionem significat, id morbum arguit. At huiusmodi est lassitudo vltro oborta. Nam si humor alieno in loco continetur, is ei parti cui non assimilatur est molestus. Ibi ergo cunctando putrescit, carnem erodit, atque hinc sensio ulceris. Si vero sanguine, supra vires vel vasa, corpus distendatur, in huiusmodi lassitudine tremor sequetur ab oppressione vitium: vt in Pythione accidit. Lassitudo est affectio corporis, in qua si vel minimum quis moueatur, sensio quædam excitatur phlegmonosa, aut ulcerosa, aut tensiva.

*3. Epid. 1.
Lassitudo
quid*

2. Id est sine exercitio corporis, nulla que à causa manifesta.

3. Quoniam ulcerosa cacochymiam, tensiva plenitudinem, phlegmonosa vitamque affectionem significat. Nam ex his plerique nascuntur morbi.

VI.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ σώματι,
τα πολλὰ τῶν ποσῶν ἐκ αἰσάνονται,
ταύταισιν ἢ ἡ γὰρ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν

Quicumque Ex parte aliqua corporis laborant, & nullo modo eam lassitatem percipiant, illis 3. mens laborat.

1. Quibus nimirum adest impactio rei naturam latentis, siue impressio rei in sensum deiatæ. Nam, vt ait Galenus, τῶν non leuem causam significat, sed magnam; non enim

omnis

11. de ag.

12. de ag.

7. De pl.

13. de pl.

14. de pl.

15. de pl.

16. de pl.

omnis alteratio doloris sensum excitat. Nam proxima doloris causa est solutio continui. Porro reddidi [laborat] & non [dolet] quia latius patet laborare quam dolere: nam pulmones laborant, sed non dolent, cum tunc sensus experies.

2. Id est *Aliter* ut nos cum Philotheo reddidimus: vel si placet; certe Magna ex parte, siue longis ex intervallis, aut plerumque: nihil enim interest: nam ad vicissitudinem symptomatum referri debet. Si, dicit, causas dolorificas non apprehendunt. Nam dolor non percipitur sensu; sed causa dolorifica.

3. Non per se, sed ex enentu. Quoniam ad locum dolentem, subsidij ergo, attracti *Dolor* spiritus, qualitatem rei dolorifica impellam *f. 1.* sensorijs instrumentis non communicant aut representant sensui communi, qui aliqui iudicat passiones factas in sensorijs. Dicuntur autem partes corporis laborare, quando istam doloris causam in se concipiunt. Ita phrenitici nesciunt se sitire, ac raro & magnum spirant. Hoc est, ut pariter laborent ex rebus natura necessariis. Cum scilicet absentia doloris adest, presente doloris causa, eaque urgente.

6. Significat hic sensum communem & imaginationem, est enim politicus quidam loquendi modus. Qui philosophice hunc Aphorismum explicare vult, consulat Doctissimi philosophi Zarabellæ caput per ultimam libellæ sensu agente. Vbi propriam sententiam suam proponit. Quando dicit mens laborat vel agrotat; hoc est, corrupta est, alio impedita est, aut debilitata est, vide Galenum 7. Methodi 6, fol. 179. & sequentibus. Dicit vult Hippocrates, cum tales homines rerum necessariatum ad suam vitam oblitus, has non

cunt, cogendi sunt. Ut phreneticis etiam no-
lentibus venam pertundimus frontis tandem.
Cum talis quidam potare nullo modo vole-
bat; quidam ex altantibus corpori illius in-
fudit, ac vi os eius aperuit, ac aquæ plenæ am-
phoras infundebat. Hic quamvis eam aquam
ad trabes usque ferè expueret maximo im-
petu, plurius tamen aquam nolens bibe-
bat. Victus frigore aquæ algidissimæ, dormi-
re incepit. Mox sudor erupit: ita vi vitam
extinguit.

VII.

Τὰ ἐν ᾧ πολλὴ χεῖρ, ἀπλωδύμενα
σώματα ἡσυχῶς ἐπαρᾶσθαι δύνανται. Τὰ
δ' ἐν ᾧ ὀλίγη, ὀλίγως.

Renutritio-
nis cautio.

Quæ ¹ longo tempore extenuata sunt
corpora, ² lentè reficere oportet: quæ ve-
rò ³ breui, celeriter.

Cautio in renutritiōe eorum qui consuescunt,
nondumque equaluere. Complectitur hoc vno Apho-
rismo, exacto iam morbo, refectiōis secretum. Ut
enim est extenuationis vel perfectæ, vel inchoatæ, vel
momentaneæ, vel diuturnæ ratio: ita quoque refectio-
nis ratio esse debet. Nam quidam primo quaternario
extenuantur, exhausti soli spiritibus & succis.

Extenuatio
varia.

¹. Quæ iam ad marasmi deuenere,
cuius indicium est cutis dissentio cum pallo-
re. Omnis autem extenuatio euenit cum im-
minuitur distributio, & augetur fluor. In ex-
tenuatione inchoata cutem laxari: & eandem
in perfectæ extenuatione distendi docet Hip-
pocrates exemplo ocreatum, quæ ad motum
igni primum quidem sunt laxiores, deinde
verò contrahuntur. Hanc extenuationem so-
le-

let Hippocrates in Coacis vocare duritiem. In acutis morbis fit perfecta extenuatio breui tempore, vt primo interdum quaternario: & hac est lethalis. Non dicit quæ perfecte sunt extenuata, sed quæ longo tempore, quia considerauit & rationem partium solidarum, & rationem alimenti ad naturam aliti. Considerauit etiam rationem œconomia naturalis in coquendo, digerendo, & excernendo multum immutatam. Quo enim diutius vacauit pars nutritioni dicata à suo officio, eo difficilius ad suum institutum redit.

2. Vt piscinâ, & colatitiis iusculis. Hoc est eupeptis, ac meabilibus, sitisque expertibus. Sunt enim iam solidæ partes immemores officij sui, aliusque officij vacuitate redita est ignaua. *ῥωδρῆς* Id est paulo negligentius, id est, minus in nutritionem corporis oportet incumbere. Conniuent enim licitate partes solidæ: quare tenuia quæ permeare possunt dari debent, vt lac muliebre, asinum quoque.

3. Cùm non adeò mutata est naturæ œconomia: hoc est ventriculi, hepatis, venarum mesarthaicarum. Cuius extenuationis signum est, cutis laxitas cum pallore. Nec enim iamdum solidæ partes excidère officio.

4. Cibus naturæ cõmuni & peculiari consentaneis: vt resarciatur id quod exhaustum est. Bene igitur illi administrètur in qualitate, copia, & in frequentia. Celeriter dicit, quia aut est inchoata extenuatio, vel quia hic vis partium solidarum plurimum valet: & ideo debet exhiberi alimentum succi alibilis plenum. Aut enim est perfecta extenuatio non quidem ab exhausto, sed à causa morbificâ quæ adhuc manet, vt ab ingenti calore attenuatio, quia tam pauco tempore non est adeò

immutata natura & economia, quin simile al-
 mentum sibi exhibendum Vile sex. Epidemion
 3. 29. Vnde hic Aphorismus est sumptus.

VIII.

Refectio
 modo.
 vide Hip.
 pot. 6. Epid.
 2. 20. 21.

Ην ἐκ τούτου βούλω λαμβάναν τις,
 μή ἰσχυρὴν σημάει, ὅτι ἀλείοντι βούλω τὸ
 σῶμα χεῖρ. Ἡν ὅτι προτέρω μὴ λαμ-
 βανόντος, τὸν γίγνηται, καὶ εἰδέναι, ὅτι
 κατώπαιος δ' ἔστι.

VIII.

Si quis à morbo cibum capiens
 non confirmatur, plenius id arguit
 corpus nutritu vi. Quod si nec ca-
 pienti idem contingat vacuatione tum
 opus esse pro certo habendum.

Sensus Aphorismi huius est. Qui perfecte morbum
 depulit, in eam causam debet incumbere, ut copiosius
 diata grauius in morbum incidat. Qui vero imper-
 fecte conuuluit, non poterit diata residuum euadere,
 nisi plene euacuatus fuerit. Imperfecte autem conua-
 luerit, cui post vigesimum diem crisis euenerit.

1. Absoluta morbi historia, & eo natura
 statu qui describitur à declinatione ad pristinum
 valeatudinem.
2. Cibi in appetens & se naturaliter inui-
 tans, cum naturali ab exhausto labore. Cum
 que aq. his aluiua absit impuritas, appellunt.
3. Si non recuperat vires, à desiderata nu-
 tritione ob cibi vitium, aut natura infinita-
 tem, quæ non admittit assimilationem.
4. Nam longo tempore extenuata cor-
 pora lente reficere oportet. fatiscunt enim
 partes

partes nutritioni dicata, nimia cibi satietate ita, vt nec recte coquere, distribuere, assimilare, ac excernere queant. Quare hi fraudare aliquantulum genium suum deberent.

5. Id est non appetenti. resoluta facultate appetitrice ab intemperie ac materia superflua a febre per ventriculum diffusa: non autem a resolutione aluiua quae fit a nimia satietate. Appetentiam horum deficit aluiua scditas. Et venosa impuritas facit quod edendo nihil proficiunt in mole & colore. Hoc est quod dicebat Hippocrates in Epidemiorum libro. Qui ventres habent calidos, carnes habent frigidas. Hoc est, quibus facta quadam putredine vel inquinato sanguine viscera ac venae scant, his non proleatur ab habitu corporis talis sanguis tantum autem caloris habent partes, quantum habent sanguinis. Vnde friget his caro. quod illum calidum & quasi putrescentem sanguinem non admittant.

6. Ad Exclusionem restitibilis materiae morbificae quae impariam reddit & economiam naturalem. Haec materia vacuabitur per ea loca quo natura viam affectat: Vtque fuerint ipsius morbi ideae, causae, foci, criseos, periodorum, vel paroxysmorum ratio, ita praescribendum erit pharmacum. Appetentia illi cibi signum est morbi perfecte iudicati, superflua sola naturae infirmitate, sed nulla superstite morbi materia, ita vt vacuatione opus non sit. Vt est quadam analogia sensus suctionis ad suctionem. ita & suctionis ad exhaustum. Quia autem a valido exhausto excitatur vehemens appetentia, periculum est vt proportionem non possit respondere affluxus effluxui: fractis iam partibus solidis, quarum munus est concoctio. Nam licet appetendi officium non desideretur tamen coquendi, ob collapsum ventriculi habitum & temperamentum,

& similiter partium nutritioni dicatarum.
Hincque adeo accidit, ut hoc cibo non eoroboretur corpus, sed ipsum etiam debilius fiat: eo quod vires à cibi copia opprimantur. Sed quare non dixit, huiusmodi corpus quod appetendo & cibum sumendo nihil proicit, purgatione indigere? Respondemus. Quia hic loquitur de statu naturæ à morbo, non de statu naturæ qui est tempore morbi. Nam qui ex boulimià laborant, purgatione indigent. Sed hic non loquitur de ea vehementi appetentia quæ solum sensum suctionis sequitur, (ut evenit in boulimià à materia frigida.) Sed de ea ubi sensum ductionis præcesserit suctionis: & suctionem exhaustum, quod haud evenit in boulimià. Subitaria cibi sarietas est admodum periculosa ab inedia. Meminit Hippocrates mulieris, quæ septimo die perfectissime iudicata fuerat excretionem critica, in qua nulla desiderabatur circumstantia, nullo superstite empyreumate, nullaque materiâ morbificâ. Hæc cum se liberalius cibo iniussisset postridie obiit.

I X.

Τὰ ἴμυρα καὶ τὰ σωματικὰ, ὁλοσύν
αὐτῶν τῆς μάλλον βλάβης.

I X.

Corpora impura quò plus alimenti assumunt, eò pluribus damnis augentur.

I. A crisi non perfecta, absoluta iam morbi historia, eaque cacochymia inde, vel ex congestione: (à fracta œconomia corporis) corpus fœdat: quæ in triplici corporis regione consistit. Omnis enim cacochymia à morbo

super

fles pepasmi est expers. Igitur ante refectio-
nem prius hæc auferenda. Cacochymia au-
tem superfluitas ab imperfecta crisi signum est,
appetitus prostratio, (vt docuit præcedenti
Aphorismo) vbi tamen iustæ appetentiæ cau-
sa adfuerit, n: exhaustum, & suctio venarum
cum tamen desit eius suctionis sensus: resolu-
tâ, à cacochymia, ventriculi virtute appeti-
trice. Sed dices, Quid si post crisin solum em-
pyreuma relinquatur? Respondemus, id vix
fieri posse, vt hoc solitarium relinquatur:
quandoquidem illius empyreumatis focus est
cacochymia.

Dabimus

2. Cacochymia accessionem adiungens in
omni regione corporis: ex alimenti corruptio-
ne. *dicat quis* Celsus ait, Vbi multum est
materiæ vitiosæ, optimi est mukum mate-
riæ optimæ miscere. Respondemus. Illum
hoc dicere ex Hippocrate, qui in Epidemiis
ait Illos à peste euasisse, qui se liberaliter inui-
rabant. Id etiam Arabes detorsere ad cibi co-
piam, Sed Hippocrates loquitur de illis, qui
aliquo modo aliquid assumebant: nam plerique
moriebantur quod cibum capere non po-
terant. Quare pharmaco excludi is succus de-
bet, vel sensum is exigatur ac nouo nutritu
fedintegrentur labefactati atque superstites
adhuc succi. Ita copiam succorum prauorum
acides, ac temperabitur prauitas humoris.
Appellant hoc per epicrasin curare. Quasi di-
cat Hippocrates, purga corpus impurum. Sed
hæc impuritas occupat aluinam regionem, ve-
nosam, & habitus corporis. Si aluinam, id
indicat deiecta appetentia, fastidium & oris
amaror: si venosam: id significatur quod
edendo nihil proficiunt: si habitus corporis
sit, phymata & pruritus hoc denunciant. Præ-
scribe ergo leuia, mediocria, vel valida, pro-
ut remotior vel propior ab aluo, regio cor-
poris

Dabimus est
nutritioEpicrasin
quid.Ex sin ha-
moris pur-
gandum: co-
nota con-
taminato
regione
potius

Remedium
purgans
valde secu-
rum.

potis occupata fuerit à caco-chymia. Phar-
maco ego hoc vtat ferè in omni tali caco-
chymia : nam variè flecti potest ad natu-
ram ægrotum & ad variam materiam mor-
bificam. Accipe rhabarbari optimi drachmam
vel drachmas duas, aut sesquidrachmam : aga-
rici receperit trochiscati semidrachmam vel
drachmam : aut eius loco foliorum senæ
drachmas duas v. J. trest Cinnamomi, scriptu-
lum Zinziberis semiscriptulum : vel anisi se-
midrachmam : macera hæc tota nocte in vini
albi & aquæ endiuivæ cuiusque sescuncia : co-
latura adde manna drachmas sex : vel vin-
ciam : & syrapi rosati laxatiui unciam.

to ostendit
vntum

Purgatio
no secum
fit.

Τὰ σώματα χυμῶδη, ὅπως πρὸς βελήτων
καθαίρεται, ὁ ποτα πείσεται.

X.

Atqui si quispiam corpora purgare
voluerit, meabilia vt reddat est necesse.

Perseuerat in cautionibus refectionis à morborum im-
perfecta crisi. Quasi dicat in impuro corpore quid
agendum : purgandum. Quo modo : reddendo corpus
lucy. Reddetur corpus meabile, si prastemus vt me-
dicamento attrahenti & naturæ expellenti materia ce-
dat. Id quod fiet excitata naturæ vi, liberati obstru-
cti, preparata materię, postremo comparata corpo-
ris, humoris educendi & medicamenti analogia. Vbi-
cunque enim hæc fuerint, ibi saluiter suscipitur pur-
gatio auctore Galeno: eo libro quo eleganter hic Apho-
rismus à Galeno enarratur. Porro naturæ vi excitan-
da est cibo & quiete, vt docuit Hippocrates quarti
huius deimotetto: denique soti. Secundum erat, vt
materia præparetur, vt si tenacius adhaereat materiā
in partibus nutritioni dicatis, præparetur medicamen-
tu as-

Vi fac cor-
pus
purgans
et purgans

Libi quæ
et quando
purgare
oportet.

sa
sa,
ber
den
err
cor
sist
fit c
adhi
mor
rian
ettas
turi
guan
do e
nisi
quan
tere
m li
metu
ibi
non
cerd
cun
Hipp
die,
citaz
tum
putr
ra,
cont
tur &
a san
est p
sibus
cipit
plen
plex e
poru,

siu attenuantibus & incidentibus: ut oxymelē, mul-
 sa, organo, tragerano, sirupo capillorum veneris. Li-
 berantur obstrucla lenioribus frictionibus, potu inci-
 dendi ut praedictis & si materia sursum viam affectat,
 irritamentis vacuatoriis & elysim. Analogia verò
 corpori humoru purgandi & medicamenti, in eo con-
 sistat, ut medicamentum & qualitate & quantitate
 sit consensaneum naturae communis & propriae eius, cui
 adhibetur ratione speciei & generis causarum, partium
 morum, periodorum, & loci affecti. Ut enim hac va-
 riant, ita & medicamentum debet esse aliud & aliud,
 etiam in eodem genere morbi. Nam non omnibus na-
 turis est exhibendus elleborus: nec semper decoctum
 guaiaci convenit laborantibus ex venerea lue. Aliquan-
 do enim hoc malum in solis spiritibus, aliquando in tenuis-
 sima parte sanguinis aliquando in humoribus, ali-
 quando in partibus solidis se immergit. Debent praeterea
 pharmaca esse ipsorum, ut docet Hippocrates
 in libro De vitu acutoium. Verum difficultas hic no-
 metur Quastio, An quotiescumque purgandum est,
 ubi tota praeparatione sit opus. Respondemus, quod
 non, ut cum materia turgēt: nam eodem die ea est edu-
 cerda, ne vis natura laesatetur, In talibus enim
 cunctari est periculosum vts materia non dat inducias. lib 2. De fractura.
 Hippocrates qui quē in fractura calci, eodem quoque
 die, si a sit febris, ad elleborum venit; non praeparatō
 etiam corpore. Verum id facit maiorum symptom-
 tum metu. Necessario enim fracturam calci sequitur
 putredo tendens illius maximi trium musculorum su-
 ra, qui calci inseritur unde valide in tali fractura
 contunditur unde convulsio: insignesque nervi afficiun-
 tur & arteria, unde delirium & febris. Et si materia
 à sanguine sit segregata, ut in colico & hydrope, non ea
 est praeparanda, sed corpus sit meatile, id sit aperien-
 tibus. Cacochymia debetur purgatio. Hac autem con-
 cipit corpus aut ab imperfecta crisi; vel succrescit à
 pleniore vitu post crisi. Hac autem succrescens tri-
 plex est, aut alui, aut generi venosi, aut habitui cor-
 poru. Prima cognoscitur & c. tria. secunda, quod
 edendo

Varii ca-
 cchymia
 regiones, &
 nota tam

euadendo nihil proficiant, quia caro non attrahit, & pro-
perea non fit succio, nam qui ventres habent calidos,
carner habent frigidos inquit Hippocrates. Cum enim
cacochymia sanguis feruet, hunc abluuit caro, nec eum
prolestat: Cum vero caro suo genio non fruatur, friget:
tantum enim calori habent partes, quantum sanguinis.
Cum pharmacia graui utendum est, qua triplex regio
corporis purgetur, libera reddatur aluus chylismi aut le-
nientibus electuarij, aperiantur via venarum, attetur
lentescens materia. In elliceri, vasa, balneo & fori fundas
se humor: cilijs liquidis madefacientibus finiuntur &
hausto pharmaco corpus moue. His modis emollescent
quasi meatui, & laxiores euadent. Quo modo parari
elleborum debeat quò tuto propinetur, scripsimus pro-
lixè libro secundo Methodi nostre ad Praxin.

X I.

Refectio.

PAON ^απανψαδζ ^ιποτῆ, ἢ ^ισιτίν.

X I.

Facilius est refici ^ιpotu, quam ^ιcibo.

Pertinet hic Aphorismus ad Cautionem eius, qui à
morbo perfectè conualuit.

2. ^απανψαδζ figuratè accipitur, non enim
pro repleti, sed pro recreari ac refici. Vt enim
his facilius est refici potu.

1. id est Alimento liquido, sitis & alienæ
qualitatis experte, & concoctu facili. Is præ-
sertim qui à diuturno morbo conualuerit aut
alioqui ab exhausto qui multum laborant.
Ita tabidis lac asinum præscribimus, quod
ut tenue, ita facile venas attenuatas & nimia
macilentia conniuentes subit, abstergetque
ynâ, & nutrit.

2. Cum enim aluus efforta iam, illis sic
impar, quod ægrè talia coquantur, tarde distri-
buantur

bua
frac
met
mia
ben
gna
tun
ca p
prin

Toto
et to

sup

con

quid

ac no

nia

rene

2.

rit ex

meat

maci

3.

ti pto

ras, v

ut qu

scunt

hiera

buantur, infelicitateque apponantur corpori
fractis partibus solidæ diuturnitate morbi,
metus erit ne fiat congestio nouæ cacochy-
miæ, unde reuiuiscit morbus. Nos tale præ-
bemus, Accipimus pullum, coquimus in ma-
gna aquæ copia dum exossetur: totum con-
tundimus, ac reddimus decocto, adiecta pau-
ca mace, tandem totum succum fortiter ex-
primimus cum pullo. Eo succo utimur.

XII.

Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα ἐκ τῆς νέ-
σοις ἢ κρίσις, ὑπερφορὰς ποιεῖν
εἴωθεν.

XIII.

Morborum reliquiæ quæ a crisi
superfunt, recidiuos morbos parere
consueverunt.

Causa in
transitio-
ne.

Quasi dicat, Hu opus est purgatione. Alioqui quic-
quid puri in impurum insuderis corpus, contaminabitur
ac nouus recrudescet morbus.

1. Id est materia morbifica, aut empyreu-
ma. Horum notæ sunt siccitas oris, inappe-
tencia, agrypnia, languor.

2. Quod tota materia morbifica non fue-
rit exclusa, vel ob fractam naturæ vim, aut
meatum angustiam, vel materiæ contu-
maciam.

3. Die critico, vel periodo critica sequen-
ti proxima. Nisi purgando, vacuando occur-
ras, vel alterando. Quare plerumque iubemus
ut quinto vel sexto die, cum iam conuale-
scunt, assument tres vel quatuor pilulas de
hiera cum agarico, vel mastichinas, vel syru-
pum

56
I. HEYRNII.
tum laxativum, aut pilulas Ruffi. vel aliquid
Rhabarbari, vel psyllularum purgantium.

XIII.

Ὁλόσις ἢ κρίσις γίνεθ', τῆτέοισιν ἢ
ῥύξ' δυσφορῶ, ἢ ὡς τὸ παροξυσμῶ.
ἢ ὡς ἐπιπῶν' ὑποχωτέρη ὡς ὅτι τοιοῦτο.

XIII.

Quibuscumque propinqua est crisis
nox eo paroxysmo superior, gravis
est: quæ vero nox succedit, [crisi]s
maximam partem facilis est.

Tradit hoc Aphorismo signa Antecedentia & con-
sequentia speciem crisis: quæ nos deducunt in cogniti-
onem crisis perfectæ & imperfectæ. Nam a Crisi est
nutriendam. Verum ut rursus id agas, hoc cas oportet
num sit purgandum, vel non hoc est, immo materia
sit superflua morbifica. Verum id nescis ex specie crisis.
Duplicita enim sunt signa critica, quædam apparent ad
tempus, quædam ad speciem Crisis: sunt quæ Symptoma-
ta perturbationis critica: de illa agit Aphorismo vige-
simo quæritur: de his hic tam. Symptomata autem per-
turbationis critica vel sunt argumenta causæ antecedentis,
ut dissentio mollis hypochondriæ, argumentum est
materia ad caput viam affectantis. Vel sunt argumen-
ta causæ coniunctæ, ut marmarica. Hæc autem Sym-
ptomata quæ præcedentem noxem reddunt gravem,
non sunt Symptomata morbi propria, sed supervenientia.
Hæc autem signa diligenter sunt Medico obser-
vanda, ut sciat num perfecta sit crisis: ut vel in refe-
ctionem vel in purgationem incumbat. Si enim imper-
fecta fuit, insit præcedens Aphorismus tunc purgan-
dum esse. Sed quo modo id deprehendamus? hoc iam hic
debet.

Quibus

Quibus certamen naturæ & morbi est in
procinctu.

2. In quam nimirum incidit crisis. Nam
omnis Crisis fit in paroxysmo Quare quæ pa-
ribus diebus accedunt. paribus iudicantur:
quæ imparibus, imparibus.

3. Nam graua symptoma præcludunt:
vt iactationes, dissentum hypochondrium
torquet, grauitas colli & capitis, deliria, mi-
cant venæ & arteriæ in collo & temporibus:
hæc cum eueniunt, iam iam superueniet hai-
morrhagia. Dysphoria illa ex velitatione illa
est quam init morbigica materia cum natura,
dum illa bonos succos a malis fecernit, vt
mox eos excernat: tunc vapores huc illuc
mouentur.

4. Quæ paroxysmo critico succedit.

5. Quod triumphata sit materia morbi si-
ca ac à natura elisa.

6. Quod ferè morborum acutorum per-
fecta sit crisis. Quæ si solum inchoata fuit,
non ita facilis est nox, quæ critico paroxy-
simo succedit. In omni Crisi parium & impa-
rium ratio consideretur.

XII.

Εν τῇσι τῆς κοιλίης εὐρίσκειν, αἱ¹ μετα-
βολαὶ ὅσῃ διαχωρημάτων ὠφελέουσιν ἢ
μὴ ἐς τὰ² ποιεῖν μεταβάλλει.

XIII.

In alui profluuiis [criticis vltro ob-
ortis]¹ Excrementorum varietates iu-
uant, nisi excrementa in² praua mu-
tentur.

Dat signa adiuncta Crisis, posita in excretionem cri-
tica

Veneratur
nam sit cri-
si perfecta
vel imper-
fecta.

crítica propria cuiusque morbi: ut cognoscimus, dum cri-
si adhuc sit, an sit futura perfecta au imperfecta, ut,
absoluta crisi, intelligamus quid sit opus facio. Et quia
duobus modis sit crisis, vel per excretionem, vel per
abscessum. in hoc Aphorismo meministi excretionis in
sequenti verò abscessus. Meminit tamen, more suo,
vnius tantum excretionis, ut quod de vna dixit, de
omnibus dixisse censamus: Ut enim est natura incli-
natio & morbi idea, ita quaque crisis sunt inclina-
tiones. Quodsi igitur in ipsa excretionem critica aliqua
desideretur ratio, (etiam dum ipsa crisis sit) vel reuul-
sione, vel dominatione vel aliquo simili natura est occur-
rendum. Tenenda enim est optima ratio cuiusque ex-
cretionis critica, quò facili defectus obserues. Eleganter
Hippocrates in Phlegico omnia sinistra crisis vitia simul
perstrinxit, in ipsius hamorrhagia.

Meraca in-
crementa
mala.

1. quasi dicat Ea demum excretio critica
expetenda venit, quæ qualitate non est sence-
ra, hoc est, non sui serij naturalis expers. Por-
rò damnantur excrementa meraca, quia
huiusmodi arguunt aut colliquationem à put-
redine, vel à resolutione partium solidarum,
vel exhaustum ab extremo calore, serum na-
turale exugentis. Varietate verò excremento-
rum variæ partes se exornant, vnde robur
partium, ac excrementorum domabilis qua-
litas significatur.

Ab excre-
mentis in-
dicium vs-
que dandum.

2. Hoc est, nisi in peius mutatio fiat, &
illa excretio valide putredinis aut colliqua-
menti soboles sit. Exemplum, ut, si quis ho-
die pituitam falsam in Tenthmo excernat:
Cras verò si leuia & alba, quia colliquatur
adipis tenuioris intestini aliquid, argumen-
tum caloris præter naturam: Si denique tertio
die excernat colliquamentum flavum, læue,
& paucum, sit transitus à tenuiore adipe ad
crassiform: & quarto die excludat ramentosa
quinto, carunculas, iam adum est. Contra,
si

Si primo die putria excrenat, deinde meliora, post optima: bona illa erit mutatio. Hippocrates de his agit libro secundo Prognosticôn.

XV.

Οκτ' φάρυγξ νοσέει, ἢ ῥύματα ἐκ τοῦ σώματι ἐκρένεται, τὰς ἐκκρίσεις σκέπτεσθαι. Ἡ γὰρ χλωδίνος ἔωσι, τὸ σῶμα ξυνοσέει. ὡς ὁμοίαι τοῖσι ὑγίαινοι γίνονται, ἀσφαλές τὸ σῶμα πέσειν.

XV.

At verò: vbi fauces ægrotant aut tubercula è corpore pullulant, 3 excretionibus considerare oportet. Nam si biliosæ + fuerint, interna viscera: vnâ ægrotant: Quod si sanorum excretionem præ se ferunt, corpus alere tutum est.

Hic Aphorismus alteram speciem perfectæ crisis, *De crisi per Abscessum.* quæ fit per abscessum continet: ut intelligamus, abortu abscessu, num resiciendum sit, an purgandum. Morbus omni acutus excretionem indicatur, nisi aut materia constitumacia, aut natura infirmitate, aut meatuum angustia, natura ab excretionem ad abscessum sese conuertat. Nam si in hæmorrhagia non sat effluat parotides sunt Abscessus est Hippocrati decubitus humoris in aliam partem Sunt autem abscessuum duo genera apud Hippocratem, vnum fit per excretionem, quo in genere continentur omnes excretionibus critica: aliud fit per repositionem, ut cum materia decumbit ab vna parte in aliam. Atque hoc posterius genus, proprie ὁ κέντρον λέγεται Abscessus de hoc ita Hippocrates, Abscessus raro fit huius, qui rigent, ut febris ardenti. Quamuis abscessus sanitatem consequuntur adferre, si materia

procul à morbo abscedat. ut in peripneumonia si in crura depellatur materia: Sin peripneumonia abeat in parteridas, abscessus ille speis est lethalis. Bene etiam abscessus eueniunt postquam materia morbifica fuerit mitigata: si die critica elidatur. Nam si materis cruda deferatur in partem, ea tibi peptimum non recipies: sed illius partu substantiam labefactabit. cuiusmodi illi Herpes erant qui crura occupabant.

3. lid. Epid.

6. Aph. 25.

Item expectati veniunt abscessus à partibus superioribus ad inferiores: & ab interioribus ad exteriores: & à partibus nobilioribus ad ignobiles. Nam pleuritides male degenerant in peripneumoniam: bene ex aduerso euenit. Item si effluat in partem totius materia capax, videbistoriam Critonis & nepis Temeni. Praserea fiat hoc.

2. Epid.

Abscessum

num geret.

Apostema

quid.

Pustula

quid.

Torro tet sunt abscessum, quod & tumorum genera. Quedam enim sunt apostemata, quodam pustula, quodam vomica. Apostematatum materia non est segregata à concretionem sanguinis, neque propria substantie vitio laborat, sed tantum qualitate, vel mixtione. Pustula sunt ex omni genere materie, que à concretionem sanguinis est segregata, & substantia corruptione in vitio est: ut herpes à bile, carbunculus à sanguine, cancer ab atra bile. Struma à pituita. Vermica sunt in quibus pus conceptum est. Sic furunculus degenerans in suppuratum, est vomica. Vomica alia sunt naturales, in quibus continetur pus album, leue, & aequale. Alia sunt contra naturam, ut meli erides, atheromata. Icterus est veluti quedam pustula totius, que fit à bile segregata à sanguinis concretionem. In Aphorismo per morbum faucium intelligit parotida non quidem omnes, sed tantum pituitosam. Per phymata intelligit omnem tumorem corporis exteriorum, & omnem affectionem partium exteriorum, que interius fecus venit: ut sunt tumores, pustula, ulcera, vomica, exanthemata. Hic mos est Hippocrati. Sic per phymata intelligit omnes eas affectiones quae extrinsecus accidunt, ut contusiones, fracturas, luxationes & similia. Bonus abscessus dicitur is, qui cum ortus sit critica, neque natura est impar, neque morbo. Nam

Vomica

quid.

Phymata.

6. Epid.

25.

Phymata.

non quidem omnes, sed tantum pituitosam. Per phymata intelligit omnem tumorem corporis exteriorum, & omnem affectionem partium exteriorum, que interius fecus venit: ut sunt tumores, pustula, ulcera, vomica, exanthemata. Hic mos est Hippocrati. Sic per phymata intelligit omnes eas affectiones quae extrinsecus accidunt, ut contusiones, fracturas, luxationes & similia. Bonus abscessus dicitur is, qui cum ortus sit critica, neque natura est impar, neque morbo. Nam

nam

parua exanthemata sunt morbo imparis. Parotides & morbo & natura sunt impares: morbo quidem, quia sunt in parte qua non est totius materia capax: natura, quia in parte in qua decumbit materia grauiora excitat Symptomata. Bubones vero natura quid sunt impares, sed morbo pares.

1. Ut in Parotidibus etiam pituitosis. & cum phlegmone fauces obliidentur, vel aphthis. Dixi ut in Parotide pituitosa, omnis enim parotis rubra, cum inflammatione, suppurationis expertus, reciditque mortis metum adfert: & aliquando, quamuis particeps sit coctionis, nisi vrinae conuenienter ferantur, est lethalis, vt famula Archigenis.

2. Ut 6. Epid. 2. 33. in historia Simonis. Etenim Natura nonnunquam in peripheriam corporis succos deponit crassiores, quam vt per *admiror diuina uoluntate* excludi possint.

3. Ut deiectiones alui, & vrinas.

4. Quia agitur hic de morbis acutis. Si nimirum adhuc empyreumaticis & materiae morbificae superstitis argumenta, vt amaritudo in ore & siccitas, litis, nausea. Nam interdum dum cruium molitur natura, & flaua & nigra redduntur vrinae: hic nihil agas.

5. Ideoque Purgatione est opus: nam corpus prauis occupatur succis in internis partibus. Si natura ipsa id commodè agit, spectatores erimus, non actores. *Quin u. dylpnae Historia.* Quin u. dylpnae adfuerit cum exanthematibus, interdum ad phlebotomiam venimus. Ita nobilissima comitissa Egmondanae Franciscæ Admiralis filia venam perundi iussi, cum exanthemata non satis prodirent, idque felici successu.

6. Quia corpus est purum, quod non facile fert purgationes. Sic in icterico febre defuncto, & exanthematibus puerorum, laetè pharmacia, balnea conferunt.

Οὐκ ἂν ἴατο δὲ δὲ πόνεσιν.

Corpore inedia confecto, non laborandum.

Causio restaurandi.

1. Id est ubi fraudavit quis genium suum: ut à crisi, cum morbo defunctus iam convalescere incipit, nondum autem evaluit. Ita exhaustis non est præscribenda purgatio, nec venæsectio, nec sudoris evocatio, nec quicquam tale. Ineunte verò morbo aliter agendum, integris vitibus: tunc enim non adest fames: at in statu morbi adest fames.

2. Ne calor accensus in æstum degeneret, neque etiam ad infirmitatem à fame & inedia contractam, maioris infirmitatis accessio adiungatur. *ἰατὺς* id est fames apud Hippocratem duobus modis accipitur: vno modo pro annonæ caritate, altero modo pro inedia, & fame non solum animali, sed etiam naturali: ut hic sumitur. Ac si diceret, Quicunque perseverante morbi historia suo genio defraudatur, maioris emolumenti causa (ne videlicet auoceretur natura à pepalmo ad pepsin) cui ea ratione imperatur fames, quod nimirum sicco adhuc morbo prius in eius curam sit incumbendum, quam naturæ studendum: huiusmodi, inquam laborare non debet, Secundo quicumque absoluta morbi historia longo tempore exhaustus fuerit, ob infirmitatem partium solidarum, hic quoque laborare non debet. Et gravis est mutatio ab ocio ad negotium. In inedia fuit æger, non illico ad coquendi laborem veniat ventriculus. Ita etiam si peripneumonia angina tandem superueniat, vena non

no
qu
ger
itic
Na
aiff
lum
tab
vini

620

V

piu

ipia

Con

sunt f

theore

est: h

stratio

rismun

rins, i

iterato

crates

cum e

non fin

infirm

matu

repletio

1.

frequo

occasi

renda

critas,

non

non est secunda nam vires languent. Terminus quoque, canare consuetus suum defraudans genium vnius diei spacio, ob negotia domestica, neque hic quoque tum laborare debet. Nam cum huiusmodi corpus laboret in fame affluxus inopia, si addatur effluxus copia, malum malo cumulabitur & fiet malum incurabile, quod ad magnitudinem causæ accedat vitium defectus.

XVI. I.

Οὐκ ἐν ἔργῳ πρὸς φύσιν πλείων ἐσθλῶν, τῶν νέων ποιεῖται, ἀλλ' οὐδ' ἐν ἡσυχίᾳ.

XVII.

Vbi nutrimentum vltra naturam capitur, morbum facit, argumento est & ipsa sanatio.

Convalescentes nec laborare nec nimia ciborum copia sunt fatigandi. Superiori Aphorismo quasi uniuersalis theoremate summam præsentis Aphorismi complexus est: hoc ergo vitemur ad præsentem Aphorismi demonstrationem. Vult autem Hippocrates præsentem Aphorismum illi accommodare, qui cum à morbo conualescant, liberalius se cibo & potu mutant. Huiusmodi enim iterato laborant, & periculosissime. Hoc dicit Hippocrates exemp'o mulierum, quæ septimo die p'ene indicata, cum se eodem die liberalius mutant, postmodum obitu. non sine ratione. Nam caia naturalia partium solidarum infirmitate laborant strangulatur. Si multo cibo prematur. Etenim conualescentes ut labor frangit, & etiam repletio.

I. Cum naturæ vires opprimit copia & frequentia vel qualitate, aut cum non certa occasione, sed inopportune præbetur. Referenda est autem semper cibi sumpti medicritas, ad naturam eius cui exhibetur. Nam

panis slligineus huiusmodi cibis studiose est,
fossiori vero non erit, habita etiam ratione
consuetudinis, quæ est altera natura. Ita qui
consuetus est non coenare, si etiam parum, in
cœna sumat, supra naturam cibum capit, nam
licet, ex Hippocratis mente dixerimus hanc
Aphorismum applicandum esse conualescen-
tibus, generaliter tamen etiam ad sanos re-
ferri potest.

2. A cacoehymia nam in putredinem tra-
hentur succi. Attamen diversum pro natura
hominis & humoris conditione procreabit
morbum. Cuius quidem morbi diagnosi, ut
dicebat Herophilus, tria tempora est: hoc est,
ex tribus signis, tempore distinctis, deprehen-
ditur antecedentibus, ut ex mali cibi usu vl-
tra naturam & ex lassitudine vitæ oborta, ex
coniunctis, ut ex symptomatibus propriis hu-
mori morbifico, & parti afflicta, & ex con-
sequentibus, hoc est ex curatione: ita Hippo-
crates vasculo ad pectus admoto explorat an
sit pleuritis vera, an solius costæ dolor. Sic in
proposito huius Aphorismi exemplo, si put-
redinem vel venæsectionem adhibeas ei, qui
se multo cibo ingorgitavit, eventus docebit
mali causam, à iuvantibus & lædentibus du-
cta indicatione. Cum itaque ultra naturam
quis pastum inrit, gravis calamitas toti corpo-
ri imminet. Totum corpus dividimus in tri-
plicem regionem, nimirum alvinam, veno-
sam, & in habitum corporis. Quid negotij
adferat his ultra naturam cibis? Sane cum
eius evulsioni par non sit alvus, Crudos suc-
cos proferit, unde venti qui opprimunt dia-
phragma ac respirationem anxiam faciunt:
vel in putredinem degenerant, unde ab acri in-
corum exeduntur, intestina, hinc renescunt
ac diarrhœa. Venosum etiam genus fatigat
infartu, unde putrescunt succi nutritij hinc
cauli.

*Inuesti-
one tri-
tempore.
quid.*

IN APHORIS HYP. II. 105
causi. Habitum etiam corporis fœdat macie
ac vlceribus.

XVIII.

Τῶν βρώτων ἀπὸ τῆς καλῆς
κατασκευῆς καὶ ἀσχετοῦς γίγνεται.

XVIII.

Eorum quæ affatim & celeriter Alimenta
nutriunt, celeres etiam existunt excre-
tiones.

Continet hic Aphorismus signum consequens iustæ
& legitime refectionis. Ratio itaque Aphorismi est.
Equalis est in corporibus bene constitutis ratio con-
fectionis, distributionis, & excretionis. Vt si celeriter
fit coctio, celerem tum quoque fiat distributio, tum su-
perfluitatum excretio. Nam vulgo dicitur qui bene di-
gerit, bene egreditur. Improprie hic vitur voce βρώ-
των, pro cibis qui proprie non nutriunt, sed quibus
fit nutritio. Conualescentes durioribus cibis non sunt
fatigandi: ne nimia mora oppriment naturam, ac ca-
cochymiam accersant. quasi dicat, quos plenior victus
grauat, resciri debent potu. nam ut antea dixi facilius
est resciri potu quam cibo.

1. Affatim refertur ad substantiam ali-
menti. quia affatim id nutrit, quod aliqui
convenientior exhibitum, ventriculus equali-
ter conficit, totusque in eius purificationem
incumbit. Talis est succus carnis, pituita,
pulcritudine quæ habent substantiam acream,
humidam, spirituofam.

2. Vt sunt alimenta βρώματα quæque nul-
lam alienam qualitatem in ventriculo relin-
quant, nec ullam stomacho quæ perturbatio-
nem adferunt, sed sunt vnicuique nature
consentanea: quoniam nullum alimentum,

vt etiam nullum medicamentum, omnibus
est idem. Cuncta enim hæc dicuntur *apud* *th.*
tex *hæc* refertur ad tempus. vt ilico alant, cum
quis eorum vsum init.

2. Cum enim hi cibi sunt eupepti & mea-
biles; facile coeuntur distribuuntur, & ex-
cernuntur ex facili. Et reciprocè, quia facile
excernuntur mitigata, indicio est ex facili co-
cta ac distributa fuisse. Excernuntur aluo,
vrina, sudore, vapore. Qui verò per sanitatem
vsum ineunt eorum quæ facile mitigantur,
inde ducunt succum qui facillimè exhauritur:
nec ita longæui sunt. At qui densioribus fru-
untur, prolestant inde succum, nutrimentum mi-
nime discipabilem: suntque longæui. vt qui
porcina & bubula carne se saturant, vires bo-
uinas inde hauriunt. Sed si quis mitigare ne-
quit illa duriore, illa fortè illi erunt in om-
nem calamitatem: respondeat cibis calori
natio.

Prognosis
difficilis

XIX.

Τῶν δὲ εὐαν νοσημάτων ἡ πάμπαν
ἀσφαλὲς αἰ ἀποδιαφορεῖταις ὅτε τὸ δι-
κνται, ἢ τὸ ὕγιαι.

XIX.

Acutorum morborum non omnino
& sine dubio interitus aut salutis sunt
prædictiones.

P. adiciō non sit temeraria: ne quidem in acutis
morbis, quamuis eorum sit propria crisis: ita vt hac ra-
tione certissimi euentus esse deberent. nam acuti etiam
morbi aliquando, quamuis rare, fallunt: *Attamen*
inter quatuordecimum diem cuncti iudicantur.

1. Hoc est, febrium essentialium & sym-
ptomaticarum, quæ cum vehementia sua per-
currunt

currunt tempora vniuersalia, non sine summa celeritate.

2. Quod signorum, causarum, & corporum distinctiones difficillimæ sint, ac sepe erunt similitudine decipiatur optimus quisque medicus.

3. Multò minùs temporis & speciei crisis eiusque perfectæ aut imperfectæ. Sed quid hoc est, quod non omnino & sine dubio in acutis sunt prædictiones? an in aliis etiam morbos eadē crisis quam in acutis? Certe crisis propriè dicta cadit in hos solos. Hoc vult, Quamuis eorum propria sit ferè crisis, à peccato materia morifica, & ab erethismo naturæ, (vnde certa deberent duci præfagia) in admodum paucis tamen morbis acutis sunt certæ prædictiones: nam non cuncti illi sunt bene morati & eucriti. Sequuntur enim hi efficientis causæ naturæ, cuius maxima est inconstantia. Vt cum tempestates non tempestiue sunt, quemadmodum apud Hippocratem in illis morbis, in quibus ad generationem acutissimæ bilis per tempus canicula, accesserat eiusdem corruptio & suppressio, vi tempestatis Austrinæ & pluuiosæ. vnde metastasi redduntur interdum lethales subito, qui primò leuiusculi apparebant: vt nonnunquam, ex aduerso, calamitosissimi qui videbantur, defebescunt diadosi. Vt rectè dixerit Celsus, præfagia, nota naturæ triumphantis vel triumphatæ argumenta constantia & firma: conseruetque ubi de morbi specie, parte affecta, humorum motu ac quiete, trium facultatum robore, & de diebus criticis.

Acutis morbi etiam saluunt.

1. Epidemo

Prædictio
ut prudens
et infirmus
suaque te-
gula.

Οκρότοις νέων ενος, αι κοιλιαι υγραι
είσιν, Conditio
nec variā
corporum.

ἔστι, τὸ τέλει οὖν ἀπογενέσθαι. ἔχει οὖν
 τα. Οὐδὲν οὖν ὅ ῥέοισιν ἔστιν, αἱ κοίται
 ἔχει οὖν, τὸ τέλει οὖν ἀπογενέσθαι
 οὐκ ἔστιν ὅ ῥέοισιν.

Quibus iuuenibus profusior est al-
 nus, is senescenibus contrahitur. Ex
 quibus in adolescentia fuit affecta, af-
 fecta, etate soluitur.

Causa una cur morborum acutorum non indubia sine
 praedictione, nimirum ob variae corporum conditiones,
 quae distinguere difficile est. Hunc locum interpretatur
 Celsus libri primi capite tertio. Quasi dicat Hippocra-
 tes. Natura homini eiusdem non est semper una, &
 eadem. Atqui varia corporis conditio, diuersae etiam
 excitat Crises & in eadem specie morbi, quia quo natu-
 ra vergit eo maxime crissum inclinationes sunt. Imo
 varia corporis conditio facit, eundem morbum nunc sa-
 lubrem, nunc lethalem. Nam sanex facillime euasit.
 Item varia conditio, morbos ex euentu, facit inco-
 rribiles.

Ob bilis acerrimae prouentum, expulsi-
 cem extimulantis, & ob alui infirmitatem a
 nimio actu.

2. Quod tunc bilis mihi reddita pitui-
 tescat, itaque diluor; crassior, minusque
 actis. Intellige modo cetera sint paria, hoc
 est, modo eadem si diuersa conditio. Accedit
 quod etiam temperamenti immutatione, sane-
 tur verus ille alui actus, qui imbecillitatem
 alui adferebat.

3. Corporis raritate, hepatis calore, &
 bilis ad superiora translatione.

4. Corporis densitate, & ob hepatis re-
 missum

missum calorem, & ob contrarium motum bilis, & hinc est quod causi plerumque in senibus iudicentur cruenta dysenteria, quod Bioni euenit. Galenus sequenti Aphorismo quadagesimo tertio, vltimis verbis commen-
tarij sui, addit huic sententiæ, plerumque. Intelligenda hæc, vt semper seruetur in vtraque ætate eadem victus ratio. Sunt hic enu-
meratæ quinque causæ à Galeno quæ strin-
gunt aut laxant aluum, bilis exclusio, ex fol-
liculo fellis in intestina, & facultatis apperen-
tis, retentricis, coctricis, expultricis robur
aut langor. Vt hæ facultates in ventriculo in-
testinis, & hepate fuerint validæ aut infirmæ.

Alia laxa
vel stricte
causa.

XXI.

Ἄρμον ὁ δάρεξις λυει.

Famem ⁊ caninam ⁊ thorexis eximit.

Vini generosi
potio.

Cautio restaurandi. Si quis à morbo conualescens, præter institutum ab exhaustu laborarit, ob inediā vnius diei quam imprudenter subiit, contineat se frigore, caloris, ac laboris vt sit expert. cibum capiat par-
tore manu quam consuevit. nec euno quidem sic-
cum, sed humidum, & pinguem, bibatque vinum non
aqueum sed generosum, κίππον vocans Græci, hoc est,
gileum.

1. Fames est genij defraudatio. Ea autem duplex est, naturalis, & non naturalis. natu-
ralis fit ab exhaustu & suctione. non natu-
ralis nascitur à suctionis solo excitato sensu,
nullo præcedente exhaustu: Hanc exuit thore-
xis. Nam eius causa est stomachi intemperies
frigida & sicca, vel acidus succus qui stricto
quodam frigore cogit sanguinem venarum
ventriculi. Verum laxat ventriculum euni-
que calefacit thorexis.

2. Id est vini generosi potio dulcis & pin-
guis:

Thorexis
quid

110

1. NEVRNII

guis : Thorexis vocabulum est politicum. idem enim est ac si dicas armaturam quandam thoracis. nam vini generosi portio thoracem armare ac calfacere videtur. Ita à vini largiore vsu quidam iactant, se contra frigorà fuisse armaturam.

XXII.

Ἀπὸ πησμονῆς ὅκοσα ἐν νοσήματι γένηται, κένωσις ἐστίν. καὶ ὅκοσα ὑπὸ κένωσις πησμονῇ καὶ τῶν ἄλλων ἡ κένωσις.

XXI.

Quemadmodum enim qui à Satieta-
te eueniunt morbi, à vacuatione curantur
ita qui à vacuatione proficiuntur, sa-
tietate: Ac pari ratione aliorum adhi-
bita mediocri² contrarietate.

Hic Aphorismus causam continet cur famem cani-
nam thorexis soluat. Non agit hic Aphorismus de om-
nibus in uniuersum morbis. sed de iis tantum sympto-
matibus & malis quibus urgentur ij, qui à morbo ul-
tera naturam cibum capiunt, vel geniū suū qui de-
fraudent. Huiusmodi autem symptomata describuntur
libro secundo De viſus ratione in morbis acutis, ut di-
ſſentio ventriculi, corporis infirmitas, ruſus acidus, oris
amaritudo, cardiegmus. Ideo dum dicit Morbos incidere
à ſatietaſate, κατὰ γενεὰς huiusmodi ſymptomata in-
telligit. Ille enim ſole affectiones curantur reſtitione vel
vacuatione, qua ſunt ἐκ τῆς αἰτίας. nam cauſam adimunt
peſſimo materie morbiſica, & paritū reſtitutione.

1. Quasi dicat quicquid rectum est, id
moderatum est, omnisque excessus expers:
ergo si quid deest, adice: & ex aduerso.

2. Id est paulatim & non repente si in
vsum

vsu veniant, cum æquali contrariorum, vsu fruendum est. *ἐμπραγίστος* est moderatus contrariorum vsus. Et naturæ intemperatæ, modico contrariorum vsu gaudent.

XXIII.

Τὰ ὀξέα ἢ νυκτιμάται ἢ κρίνεθαι
τεταρτεκαίδεκα ἡμέρησι.

XXIII.

Acuti morbi intra dies 3 quatuordecim 3 iudicantur.

1. Enati ab humore calido & tenui cum febre continua essentiali. Nam qui acumen habent ob partem principem quam occupant, in crisin non veniunt, vt apoplexia. Loquitur ergo de acutis qui febrem essentialem habent, quinque simpliciter Acuti dicuntur.

2. Tunc enim incidit subita mutatio ad salutem vel mortem, ad melius vel deterius. *Crifia*
Hæc mutatio celeritate & vehementiâ motus perficitur, qui certamine naturæ & morbi suscipitur. motu, putredine & Synatrisimo perficitur. Hinc longa est quartana ab indomita materia. Et quantum ulterius morbi processerint, tantum ea perturbatio, quæ præcipitem immutationem fecerat languescit.

3. Quod longissimum est. Nam quos in morbos frequentes & magnæ cadunt mutationes, breui iudicentur necesse est, si non impediatur eius cursus diætâ aut pharmaciâ. Numerus hic quatuordecim dierum vel ad historiam morbi, vel ad prosthesis est referendus. Ad prosthesis, cum primum qui languebat morbus post paucos dies in acumen & vehementiam explendescit, hoc nim non fecit natura vltra quatuordecim dies. Hæc vehementia

Qua ratione acuti morbi acutius nec 14 diebus sustinentur.

*Tardior
sanse crisi*

112

J. REVRNTI

hementia interdum primo die exiliit, nonnunquam quarto die, aliquando septimo. Hinc est quod quidam decimosextimo die ad crisin veniant, alij vigesimo. Quare si morbus peracutus fuerit, tertiò vel quarto die iudicatur. Si fuerit peracutus, quinto vel septimo crisin subibit. Quodsi acutus simpliciter sit, & si ineunte morbo vehementia quædam adsit, is decimoquarto iudicabitur. sed si is vsque ad quartum diem modeste affixerit, ac dein acerbius, is decimosextimo finem inueniet. sin replevit sine acumine ad septimum vsque diem, ac tunc si emicare vis eius inceperit, is ad vigesimum prouehetur. Si verò acerbior aliquantulum presserit acutis ab initio morbus, vndecimo die iudicari poterit, vel etiam nono. Quare comperta tibi sit semper magnitudo morbi, & motus eius. Concludit hic eleganter Galenus vbi ait, Nullus morbus, qui cum primum inuasit celeriter mouetur, decimum quartum diem superauit. Quare cum ad eam vehementiam erigit se, ab eo tempore etiam decimum quartum non prætergreditur: nam ultra illum diem natura illam vexationem acerbam pati nequit. Si se remisit: tunc excurrit longius; nam inquit Galenus, sunt quidam morbi qui inæquali mouentur filo, qui diebus quibusdam vehementer premunt, sed mox eam vehementiam exuunt.

XXIIII.

*De septi-
mano qua
per quatuor
dies durat.*

Τῶν ἐπτά η' τετάρτη ὀπίσθη. ἐτ' ἐ-
ρμς² ἑβδομάδ' ὅ η' ὀγδ' ὀπαρχῇ. Θεωρη-
τὴν δ' η' ἐδεκατὴν: αὐτὴ γδ' ἐστὶ τετάρτη δ'
ἐτέρη⁴ ἑβδομάδ' ὅ Θεωρητὴν δ' παλιν η'
ἐπτά.

ἐπτακαιδεκάτη αὐτῇ γὰρ ἔστι τετάρτη μὲν ἀπὸ
τῆς πενταεσκακαιδεκάτης. ἐξ δ' οὗ μὲν γ', ἀπὸ δ'
ἐνδεκάτης.

XXIIII.

Septenorum ⁊ quarta est index octa-
ua ⁊ secundæ septimanæ initium. Ob-
seruabilis & ipsa ⁊ vndecima: ⁊ Alterius
enim (secundæ septimanæ) quarta exi-
stit. Iterumque dies decimusseptimus
obseruabilis: is enim a quartodecimo ⁊
quartus est: & ab vndecimo septimus.

Docuit nos ad crisis excurrere morbos acutos intra
dies quatuordacim. Cum verò signa quæ ad speciem cri-
sis apparent, (vt antea docuimus) calamitosa sunt, nisi
si præcesserint signa apparentia ad tempus crisis, iam
decet quibus diebus illa (quæ ad tempus apparent) ele-
gere soleant, quasi dicat. Si decimus quartus dies est
criticus, qui ergo dies sunt indices dierum criticorum?

1. In acutis; vel periodi in intermittenti-
bus. In acutis autem vehementibus, ille se-
ptenarius numerus referri debet ad historiam
morbi: in acutis verò qui primum mitiores,
ad prothesin, id est, symptomatum accessio-
nem. Est autem quaternarius index septenarij,
quod eâ periodo ephodos fiat naturæ & mor-
bi. Est quartus dies index septimi, quia nihil
fit septimo die critico nisi illius signum eda-
tur die quarto.

2. Altera hæc secunda septimana finitur
decimoquarto die, eodemque die illo decimo-
quarto incipit tertia septimana. Ita tres septi-
manæ terminantur vigesimo die. Ita etiam
tres sequentes, quadragésimo. Primj illi duo
septenarij sunt disjuncti. Primus autem septe-
narius

narius ex duobus quaternariis est constitutus. Quod autem in acutis morbis dies est, hoc in intermittentibus est Periodus. Quare ineptè rogant Medici in intermittentibus, quot diebus æger laborauerit. Synepheia est iunctura & coitio dierum; ut cum idem dies finis est secundæ hebdomadis, & initium tertiæ. Diezeuxis verò est separatio.

3. Si ad historiam morbi referatur. Nam critici septenarii rationem obtinere potest, si referatur ad prosthesin (hoc est, symptomatum efflorescentiam) quæ incidit die quarto.

4. Cuius initium est octauus dies. Sunt itaque duæ primæ hebdomadæ seceretæ à se inuicem: vndecima hæc dies, secundæ hebdomadæ quarta est.

5. Vnde fit ut iudicis quoque rationem obtineat, si referatur ad prosthesin quæ in vndecimum diem cadit: indicandi verò rationem obtinet, si referatur ad vicefimum diem. Criticorum dierum tria sunt genera: quidam sunt indicantes *ὀνόματες*, siue quidam iudices; alij verò intercalares. Indicantes sunt in quibus apparent signa ad tempus vel ad speciem crisis. Iudices sunt, in quibus fit critica excretio vel abscessus. Intercalares quibus absoluitur id quod in die iudice desiderabatur. Ad vicefimum vsque diem per quaternarios ascendimus, quorum vis post vicefimum diem perit. Et tunc demum ad quadragesimum vsq. diem ascendimus per tres septimanas: iterumque prima septimana harum est integra, secundæ autem finis, erit initium tertiæ ut 27. 34. 40. Horum quoque vis post quadragesimum perit. nam à quadragesimo (ibi enim omne acumen desinit) ascendimus per vicenarios, vsque ad centesimum. Sed obiticies, Hermocrati recludit febris vicefimo quarto die. Ergo vis quaternariorum durat ultra vicefimum diem.

Respondet

Respondemus, eam recruduisse eo die non ex conflictu naturæ & morbi sed, quemadmodum ibi commentatur Galenus, ex putredine vi sparsa per totum corporis habitum, extincto penè calore nativo: nam undecimo die factus fuit comatosus.

Epid 1.
Hic etiam.

XXV.

Οἱ θειροὶ τετραταῖσι τὰ πλεονάζοντα βραχέες. Οἱ φθινοπωρενοὶ μακροὶ καὶ μέγιστα οἱ πρὸς τὸ χειμῶνα συμπίπτοντες.

Crisetiam
opus est
quaterna.

XXV.

Æstivæ quartanæ maximam partem sunt breves, autumnales verò sunt longæ maximeque quæ proximè absunt ab hyeme.

Est ætiologia superioris: ut acuti diebus, ita longæ mensibus indicantur. quasi dicat In æssentia dierum criticorum continentur quartana, quamvis sint difficilis iudicij: quasi dicat nemo defungitur quartana sine crisi.

1. Quæ diætæ vitio in æstatem incidunt, indeque primigeniæ nascantur quaterna, non erraticæ non symptomaticæ. Æstivas vocat quartanas, quemadmodum alibi carbunculos æstivos: non temporis sed diætæ vitio enatos. Loquitur enim hic de æstate quæ naturalem suam servat conditionem. Limitatus est, hic Aphorismus ad solas quartanas essentialis & primigenias: quia hæc solæ periculi sunt expertes.

2. Epid.
3. Epid. 3. 40.

2. Si enim non à diætâ, sed ab inclementia aeris nascantur, ubi serosus humor æstu absumptus est, longæ evadunt.

3. Quod cæli beneficio facilius appareat

H 2.

repas.

pepasi & excretionis ratio. Aeris enim calidi conditio pepasium iuuat: & meatuum eo tempore libertas excretionem promouet. Intelligo tamen hic modò vires sint validæ, vt ad naturæ vim accedat peculiaris celi conditio.

4. Magnitudine causæ, difficultate curandi, & symptomatum accessione. Magnitudinem causæ facit aeris quod præcessit vitium, ac improba victus quæ præcessit ratio. exhausto enim corpore per æstatem, si accesserit diætæ vitium, superflite empyreumate ab æstare, vnde contracta fuit hectica quardam intemperies, difficiles accedunt quaternæ. Difficultatem curandi facit materiæ contumacia, & meatuum eo tempore angustia.

5. Quia nihil exodat, & materia est contumax. *quasi dicat* vt concedam hyeme ventres esse calidos, tamen propter materiæ contumaciam & libertatem meatibus negatam, quæ fundi nequit, longa fit. Quoniam dixerat superius acutos morbos quatuordecim diebus indicari, rectè docuit quidem, quandoquidem id obtinent morbi ratione sui, & substantiæ suæ, vel speciei. Sunt tamen omnes celerius vel tardius, vt temporum anni accesserit ratio varia. Hoc ex quaternarum historia hoc Aphorismo docet. Quia temporibus benè moratis morbi qui incidunt benè quoque sunt morati: qui verò incidunt temporibus malè constitutis, inconstantis sunt & incerti iudicij. Meminit autem Hippocrates quaternarum, *quasi dicat*. Ea quæ tradita sunt de crisisibus & de diebus criticis, non solum accommodari debent ad morbos acutos, sed etiam ad diuturnos. Vt ostendat Medicum nunquam falli posse, si modò probe tenuerit regulam dierum criticorum. Nascuntur etiam quaternæ symptomaticæ ab infarctu iecoris vel

*Sen/ue
Aphorismi.*

vel splenis: hæc tertio Mense excretionem mor-
bificæ materiæ excluduntur per urinas nigras
aut per hæmorrhoidas. Alij semestri tempore
ad nouam ætatem, quibusdam nono mense
vt Iunio, quo inquit Doctissimus Hælerius,
cerasia sunt matura. vnde inquit, vulgo per-
suasum est, ea sanare quartanas: quod tamen
Anni calor facit. Quod hic scribit de longis-
simo morbo, id est, quartana, idem de om-
nibus intelligendum esse asserit hic Galenus. Remediū.
Vbi emicuit materia & cum urina non sit in-
flammata, purgetur electario Indo, & confe-
ctione hamech. Et altero die sumat ex aceto
vel vino drachmam huius pulueris, Accipe
Zedoaria, galanga, Zinziberis, cuiusque
drachmam: sumat ante paroxysmum. Qui-
dam ipsa hora nouilunij scindunt venam fini-
stram saluatellam. Sed id non agatur die paro-
xyismi. Thaddæus ter ante ternos paroxysmos
dabat drachmam radicis gentianæ recentis
ex maluatico vino, frigide.

XXVI.

Πυρετὸν ὅττι¹ πασμοῦ βέλτων² γέ-
νεται, ἢ³ πασμοῦ ὅττι⁴ πυρετῷ

XXVI.

Etenim¹ febrem² conuulsioni super-
uenire satius³ est, quam⁴ conuulsionem⁵
febri.

Quasi dicat, non solum ordinaria natura & morbi
ephodo & crisi curationem recipiunt morbi, sed etiam
accidentē a foris beneficio, eō uel destituti, diutius pro-
trahuntur, vel celerius curantur. Nam hac ratione in Beneficiū
puerorum epilepsia non expectatur ætatis mutatio. si quædam
superuenerit quartana. Sic hoc loco, ante conuulsionem non ordina-
ordinariam pepasmi diem, solus conuulsionem super- rio solus
ueniens morbus.

ueniens febris. Demonstratio autem Aphorismi hac est, Omnis affectio helica partium solidarum est insanabilis. Convulsio autem ab inanitione symptoma est partium solidarum exhaustarum. Febris autem exhaurit partium solidarum humidum primum: Ergo convulsio febris superueniens, est ab inanitione. Contra, febris materiam convulsionis mitigat, dissolvit & excernit, nervos siccitate solidat. Ergo bonum est convulsioni superuenire febrem. Sic singulus dysenteria superueniens, sic tremor phrenitidi, & convulsio in quibus caput est sauciaturum superueniens est sinefesta. Sed dices ex Hippocratis sententia. Convulsio febris superueniens in pueris non est lethalis Respondemus, considerandum esse, an ea convulsio qua febris superuenit, instrumenti solius vitio accidat, an principii facultatu vitio. ut dentium stridore per somnium: hoc enim est calamitosum, nisi ita dormire consueverit inquit Galenus: ut accidit in his, quibus muscoli masseteres sunt breviores. Nisi id vitium ergo instrumentorum vitio eveniat: quemadmodum in pueris febricitantibus incidit convulsio ob genus nervorum imbecille. nam muscoli huius facile vellantur. Secundo dicitur et qui. Scribit Hippocrates in Coacis, si una cum febre convulsio incedit, eodemque die remittit bonum: & febris finem imponit. Respondemus, quod convulsio qua incedit febre incidit, si nihil praecepsit quod vires labefactaret, necdum infirmitati adfuerit metus: periculi est expertus. nam ea convulsio sit a repletionem, a materia motu, a venis ad musculos. Ideoque evacuetur venae sectione vel purgatione. Sedatur, quod longissimum est tertio die. Ab inanitione cum nobili vir acerbissimum doloribus. a convulsionis vitiis, fere necaretur. D. Guilandinus, cum in sit totum caso olei immergi: unde praclare recreatus fuit.

Quaestio.
3. Progn.

Remedium
cuius histo-
ria.

I. Si analogia fuerit materia morbi-
fica: non minor nec maior. Quare si vltro
obnascatur ea, erit felicitior eventus quidam
quod febrem accersant propinant castoreum;
vel assam foetidam ex vino cum melle

a. a re-

2. A repletionē, quæ sit à materia frigida & subito inuadere solet.

3. Nam discuit materiam crassam. dicitur id satius esse: nam non semper iuuat.

4. Ob inanitionem. Corallum proprie-
rate iuuat. Coralli
proprietate

5. Ardenti ac exhaurienti, ob curandi difficultatem: longâ enim die opus est vt refarciatur exhaustum: interim febris, incendium, & conuulsio vident ac prosternunt.

XXVII.

Τοῖσι μὴ κατὰ λόγον κερτίζουσιν, ἐπὶ
δεῖ πρὸς αὐτὸν ἐδὲ φοβεῖσθαι λίην τὰ μοχθη-
ρὰ γινόμενα παρὰ λόγον. Τὰ γὰρ πολλὰ τῶν
ποικίλων ἐστὶν ἀβέβαια, καὶ πάντες διαμέ-
ρην ἐδὲ χροτίζειν εἴωθεν.

Contra
præstigia.
Magorum

XXVII.

His quæ sine certa ratione deprehensa-
que causa leuant, acquiescendum non est:
neque vereri admodum de iis, quæ abs-
que causa & sine causa praua appa-
rent. Horum enim plura sunt instabilia,
nec admodum in suo statu manere, nec
diutius cunctari possunt.

Hæc Aphorismo excluduntur omnes vetularum & veneficarum præstigia & impostura, quæ carminibus colloque appensis subito morbos leuant sed qui postea recrudescant. Pericles dux ille prudentissimus Atheniensis, passus est in magna illa peste quædam carmina sibi collo suspendi. Quod factum ita prudentibus displicuit, vt postea sine honore vixerit. autore Plutarcho.

1. Sine causis & signis criticis, morbo &

naturæ consentaneis, iisdemque iustis. Vt si in causo, sine vllis præambulonibus notis ad tempus futura crisis, subtilillim oboriatur sanguinis puri, guttis paucis manans: infida alleuatio erit, si quæ sequatur. nihil enim paucum est criticum. vel si per morbos acutos, qui summa symptomatum feruntur vi, sine vlla excreta materia, alleuari videantur ægri? infida illa spes est. Nam morbi acuti habent suam hyparxin in materia, qualitate & copiâ vitiosâ, quam secerni & excerni oportet.

Hoc interdum euenit à titubante naturæ vi, qua de causa nulla suscipitur naturæ cum morbo ephodos. Vt etiam cum maximus ardor in Hexia migrat: sua mala non æquè sentiunt ægri. Ita pleuritis in phtisin, colicas dolor in paralyzin: pertinaces vigilie per febres acutas, in soporem calamitosè commigrant.

*Causa rabidi mor-
sus.*

3. Vt apparet in Hermocrate, qui vndecimo die apprimè leuatus fuit: sed frustra: nulla enim exclusio critica præcesserat. Veritas huius Aphorismi ostendi potest exemplo eorum qui à rabido cane demorsî sunt: nam quo diutius hi mali expertes esse videntur, eo grauius ægerantur. Nam vitio illud intus vires colligens, tandem substantiam partium solidam labefactabit. Quo vero celerius se produnt eius symptomata, eo facilius erit morbus.

4. Cuiusmodi sunt perturbacionum criticarum symptomata, & notæ iam iam futuræ excretionis per diæctiones, hæmorrhagias, sudores, & quæ sunt eiusmodi. vt validus rigor, vel febris exandescens, subitaria spirandi difficultas. Cum enim signa pepasmi illuxerint perfecti, si quid grauius incubuerit ab re, non malè vereri oportet: triumphalem enim manum mox natura efferet. Cum enim iam

signa

signa
tura
cell
tum

Em
Noy
loy
KQ

Si
stat
3 mo
cilef
nita
tem

far
farar
rismo
cognos
gna ei
sitate
nesad
enim
lenissi
culiar

rium
qui r
exten
nij de

signa appareant quæ notant speciem mox futu-
ræ crisis, nos consolantur signa, quæ præ-
cessere ad tempus crisis. Hæc ergo vulgo me-
dum, Medicis spem adferunt.

XXVIII.

Τῶν πυρεσόντων μὴ παντάπασιν ¹ Virium di-
ὀπιπολαίως, τὸ διαμένειν ² καὶ μηδ' ἐν ἐνδι-
ῳταί ³ τὸ σῶμα, ἢ καὶ σωτήρια ⁴ μαλ-
λον τὰ κατὰ λόγον, μοχθηρὰ, τὸ μὲν γὰρ ⁵ μὴ-
κρόν τε σημαίνει, τὸ δ' ἀδένηαν.

XXVIII.

Si febricitanti nec omnino ¹ leuiter, suo
statu maneat corpus ² nihilque concedat
³ morbo, aut hoc etiam plus ⁴ æquo gra-
cilescat, calamitosum: hoc enim diutur-
nitatem ⁵ morbi, hoc verò ⁶ infirmita-
tem significat.

In morbi acutis diagnosi prolixi morbi ac ef-
fectuum virium unde sit petenda. Hoc enim Apho-
rismo considerat peculiarem agri naturam, ut inde
cognoscatur quam brevis sit futura morbi historia. Ma-
gna eius via posita est in habitu corporis: hoc est in den-
sitate vel raritate, & humorum congenitorum conditio-
ne, ad celerem vel tardam morbi solutionem. Superiore
enim Aphorismo ostendit externo beneficio morbum
longiorem vel breviorē fieri: hic autem, ut dixi, pe-
culiarem agri naturam considerat.

¹ Non dicit simpliciter febricitan-
tium, sed non leuiter febricitantium. nam
qui non leuiter febricitant, iustam habent
extenuationis causam, vim caloris, ge-
nii defraudationem, ac per patulos: poros
exhau-

exhaustum. Sed si mediocriter dicit, febris fuerit, non grauissima, non leuissima.

2. Id est si nihil à statu suo immutetur pristino, in corporis mole. modò vberioris alimentì oblati iam excusatio adferri non possit.

3. Acuto.

4. Dicit $\mu\acute{\alpha}\lambda\omega\nu\ \tau\acute{\alpha}\ \pi\acute{\iota}\nu\alpha\lambda\omega\nu$. Id est plus æquo: relatione facta ad vim febris, ita vt nulla excusatio adferri possit, ætatis puerilis vel senectutis, neque regionis, neque temporis anni, neque peculiaris ægri corporis nam, corporum raritas & humorum tenuitas ad macredinem via est, per $\acute{\alpha}\delta\eta\lambda\omega\nu\ \delta\iota\alpha\sigma\tau\alpha\lambda\omega\lambda\acute{\iota}\omega$ vigiliatum, curarum inedia, maximæ febris, diuturni morbi, motus. Et si appareat facies illa cadauerosa.

5. Ob corporis densitatem & plurimam crudam materiam morbificam: quæ duo sequuntur pepasmi & excretionis difficultatem.

6. Quæ mala vt signum, & vt causa. vt signum, quia arguit vim caloris præter naturam cuncta dissipantis. vt causa verò, quia non solum in hoc casu sunt dissipati spiritus & humores, sed etiam sunt exhaustæ partes solidæ. Exhaustis autem partibus solidis, omnis ratio pepasmi desideratur. Hinc est quod in effecto senio, per morbos non bene sit sperandum.

X X I X.

ΕΠΕΡΝΑΤΙΟΝ
ΝΙ ΚΑΙΝΩΝ
ΔΕΙΝΟΝ

$\Delta\rho\chi\omega\acute{\iota}\omega\nu\ ^1\ \eta\eta\epsilon\ \nu\acute{\epsilon}\sigma\omega\nu\ \lambda\acute{\upsilon}\ \pi\ \delta\iota\kappa\alpha\acute{\iota}\nu\ ^2$
 $\kappa\iota\nu\epsilon\lambda\omega\nu\ ^3\ \kappa\iota\nu\epsilon\lambda\omega\nu\ ^4\ \acute{\alpha}\kappa\mu\alpha\acute{\iota}\sigma\omega\nu\ \delta\ \eta\pi\upsilon\chi\acute{\iota}\omega\nu$
 $\acute{\epsilon}\chi\epsilon\iota\nu\ \beta\acute{\epsilon}\lambda\lambda\acute{\iota}\omega\nu\ \acute{\epsilon}\sigma\tau\iota\nu.$

X X I X.

Ineuntibus ¹ morbis si quid ² mouendum videatur, ³ moue: nam iis ⁴ vigenibus ⁵ quiescere satius est.

Alfo

Absolutis his quæ ad diuersam acutorum morborum pertinent, redit ad purgationes. Spectat enim hic Aphorismus ad explicationem aphorismi vigesimi secundi & vigesimi quarti libri primi.

1. Quo tempore mutatio symptomatum fit potissimum. Ineuntibus itaque morbis: Id est in initio vniuersalis temporis morbi, vel periodi aut paroxysmi singularis. Hoc est, in prima incursione, vel intro primum quater Vbi initio purgandū. narium, cum adhuc cruda sunt omnia: videtur incrementum etiam complecti, nam illico ~~ad eam~~ loquitur. Vbi materia segregata est à materia morbifica. vt quæ in ventriculo & mesarthaicis consistit. Hæc sine dubio in initio est educenda, quæ sæpè obtinet propria symptomata. Sed febrilis materia non est tenenda pharmaco, nisi cocta sit tota in morbis acutis, imitatione naturæ: vel in longioribus morbis aliquo modo sit cocta.

2. Vt si humor vitium faciat in prima corporis regione, aut si materia morbifica turgeat, quod ferè fit ineunte morbo, non autem cum iam prouectus fuerit: quia omnis orgasmus cadit in principium morbi.

3. Vt si quis initio paroxysmi vomituriat exhibebis oxymel, vt euomat, ineunte paroxysmo, per superiora: in declinatione aut intermissione, per inferiora abduc. Liberior ab hac sarcina reddita natura, quod reliquum est mitigabit facilius. In initiis enim morborum vires ab exhaustu plerumque non laborant. Nam hic Aphorismus non collineat ad tempora morborum, sed ad vires, auctore Galeno, libri ad Thrasibulum capite trigésimo octauo. Phlebotomiâ vel pharmaciâ materia educatur. & orgasmus reuellatur, quò morbi acerbitas minuatur.

4. Cum nimirum incendij & symptomatum plena sunt omnia, Eo enim tempore dicis hic

*Galib.
Quos &
quâdo pur-
gare oportet.*

hic Galenus, animalis fatiscit facultas: quamvis alioqui vitalis & naturalis eo tempore maxime vigeant.

5. Ne à pepsismo, cui incumbit, natura auocetur, nec ab inclinatione sua auertatur, materiaque nec cedat medicamento attrahenti, nec naturæ excludenti: tum, antequam corpus incendio maxime conflagret.

XXX.

Cur initio
purgandum.

Πρὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη πάν-
τα ἀδενέστερα. καὶ ὅ τας ἀκμαίς, ἰχ-
ρύτερα.

XXX.

Nam principio & fine morborum imbecillia sunt omnia: in vigore vero vehementissima.

Ætiologia precedentis Aphorismi:

1. Quasi dicat ad vires validas, incunte morbo (quamvis premantur à causis morbificis) accedit infirma symptomatum vis, sine illo incendij maioris metu: quo fit ut si quid eo tempore mouendum sit, conuenientes moueri possit. Nam licet materia quidem in initio contumacior sit, tamen eam contumaciam in initio corrigere potest naturæ vis integra adhuc, necdum symptomatum vilanguida. In initio ergo inuitat materia, suadet naturæ vis, non auocat Symptomatum grauitas. Nam inuentibus morbis, nondum irritata est natura à perfecta putredine.

in declina-
tione con-
tra regnum

2. In declinatione, materiæ præparatio, & efferta symptomatum vis occasionem purgandi suppeditabit, si quid à morbo relictum sit. Tameñ enim eo tempore natura languida sit,

da
nar
Na
ma
3

δπ

non

Co

I.

appe

2.

3.

nom

vt ca

beral

ment

abnu

enim

hoc e

frigid

catu

Purga

deind

adice

δς
πς, κ
δς, 4

da sit, & morbi vehementia fracta, ob mat-
 ura tamen præparationem purgare licebit.
 Nam edita iam sunt pepasini signa, & phleg-
 masia est sublata.

3. In perfecta putredine & irritata natura

XXXI.

Τὸ ἔσθ' ἄρρωστος ὁ σιτέοντι, μηδὲν
 ὀπιδιδόναι τὸ σῶμα, ἢ μοχθηρὸν.

Vbi pur-
 gandum. Et
 a cibo de-
 mendum.

XXXI.

Cui a morbo cibum optimè capienti
 non confirmatur corpus, malum.

Conuenit hic Apherismus cum octauo.

1. Si plena manu pastum ineat, cibi quæ
 appetentia adsit.

2. Si corpus non proficiat mole & colore.

3. Ut signum labefactæ naturalis œco-
 nomix, & exhaustarum partium solidarum:
 ut causa recidui morbi præsertim si quis li-
 beralius se inuitet. Deme itaque ex copia ali-
 menti, & pharmaciâ exige cacochymiam:
 abnuict enim corpus tale alimentum. Dicebat
 enim Hippocrates, Qui alios habent calidas,
 hoc est, cacochymia sædatis, carnes habent
 frigidas, hoc est, non attrahentes sine nutri-
 catu ex illo sanguine cacochymia sædato.
 Purga rhabarbato, vel agarico & foliis senæ:
 deinde vsum pilularum de hîera cum agarico,
 adiecto paucò rhabarbato ineat.

Vfus huius
 Apherismi.

XXXI.

Ὅς τὰ πολλὰ πάντες οἱ φαύλως ἔχον-
 τες, κατ' ἀρχαῖς ἢ ὁ σιτέοντις ἢ μη-
 δὲν ὀπιδιδόντες, ὥς τὸ τέλος πάντων
 ἀσιτέ-

Non est
 statim in-
 chasica si-
 si.

ἄπιτέουσιν. Οἱ δ' ἕκαστος κατ' ἀρχὰς μὲν ἀσι-
πτόντες ἰσχυρῶς, ὕστερον δὲ σιτέοντες. ἑλ-
ποῖ δ' ἀπελλάσσουσιν.

XXXII.

Forè sit ut qui malè affecti sūt incun-
te cibi vsu auidè cibos capiunt, ac ni-
hil edendo proficiunt, ad extremum in-
inappetentes fiunt. Contra, qui incun-
te cibi vsu, nihil omnino appetunt, pau-
lo post edendi appetentes, meliore
sunt loco.

Id est qui nondum euasuerit, sed conuale-
scunt iam à morbo, ita adhuc ambigua fru-
antur valetudine.

2. Illud principium non refertur ad tem-
pus vel principium morbi, sed ad principium
vsus ciborum. Hoc est, cum iam primum ne-
cessario, vel iure aut loco cibum capere de-
bent. Necessario capit cibum cui vires sunt
infirmæ, vel robustæ quidem, sed cum infir-
mitatis metu. Iure capit, cum signa coctionis
elucet: ut in pleuritide cum os ægri hume-
scit ab expectorato. Loco verò, cui clymate
subducta fuerit alius.

Quid si-
cum neces-
sario iure.
Ex loco ca-
pere.

falsa famis
non est.

3. Excitata non quidem ventriculi appe-
tentia à suctione: sed sensus suctionis excita-
tur à prauo & acido quodam humore, qui
fortè excidit à liene, vel vicinis partibus: hinc
falsa excitatur appetentia, siue vlla suctione,
propter corporis impuritatem.

4. Nam venter conficere non potest quan-
tum appetit. Ita etiam in præsente morbo. si
quis appetat & comedat liberalius, auoac-
tur natura à pepasmo.

5. Quod tandem facultas resoluitur quæ
est

est cibi appetens, adiuncta cacochymia vitio:
quia ventris impuritas, omnium confusio. Quasi
dicat, Itaque purga aluiam regionem a tali
prauo succo qui falsam appetentiam excitat. *Vide Apho-
rismi.*
Da cassia unciam, cum specierum hiera sim-
plicis scriptulo, vel duobus cum scriptulis.

6. Ab immutato ventriculi temperamen-
to, habitu, & actione, scilicet sine vlla hu-
moris deprauatione.

7. Restituto ventriculo,

8. Et restituantur: nam recreatur aluus
quae astitium pepererat. ergo praestat abesse
appetitum quam adesse appetitum cum absen-
tia suctionis. Nam fit interdum, ut humor pu-
tritis circa os ventriculi oberrans, aut calor fe-
brilis ciborum fastidium adferat, citra vllum
vita discrimen. Et quia illa impuritas adest, in
ventriculo, propterea suctionis fluxus non ad-
est, quamuis alioqui naturalis ad huc causa su-
ctionis, nimirum exhaustum,

XXXIII.

Εν πάσῃ νόσῳ τὰ ἐν ῥῶτι τὴν διανοί-
αν, καὶ δὲ εἶναι αἰσὶ τὰς θεωροῦσας.
ἀγαθόν: τὸ δὲ ἐναντίον, κακόν.
*Ab anima-
lis facultate
in robore
nota prae-
stitionum.
Mente.*

XXXIII.

In quouis morbo * animo bene * va-
lere, ac rebus conuenienter * datis gau-
dere * bonum! a Contrarium verò *
malum.

Quasi dicat quamuis acutorum omnium morborum
non indubitata sint praenotiones: tamen qui iuncti sunt
cum actionum integritate, tandem vi naturae dominantur.

1. Hoc est, sine vlla verborum absurdita-
te, sineque indecora corporis compositione,
& mo-

de morum dissimilitudine, sineque presentis laboris indolentia: sique potest imaginando, ratiocinando, in memoriam revocando suum officium facere. Hinc significatio fit cerebri, meningas, diaphragma integra esse *Διάφραγμα, γαστήρ, &c.* idem Hippocrati.

2. Hoc est, bene coquere, distribuere, & excernere. Gaudere. id est proficere usu. Alinae oeconomiae integritatem haec denunciant, ventriculum, iecur, correcte agere.

3. Salutare. nam bonis sic & apparet aegritatibus, eo quod contra materiam morbi sic, pugnet integrae naturae virtus. Bonitate naturae si morbi superantur tandem: quod Cleonactida evenit.

Epid.

2. Delirium semper malum; ut in Cydis filio, & in vxore Hermoptolemi. *ἡ δὲ φύσις* Nam ex iis, facultatum, quarum potentia corpus administratur, virtus aut infirmitas significatur. Male autem ad morbi vim accedit naturalium virtutum imbecillitas.

XXXIIII.

Dissimulatio
non mori
bue periculo
laboris dissimulatio

Ἐν τῇ οἰσίν ἡ φύσις ἡσυχάζει καὶ οἰσὶν αὖ οὐκ ἐκείνη τῆς φύσεως καὶ τῆς κακίας, καὶ τῆς ἐξ ἰσχυροῦ, καὶ τῆς ὥρης, ἢ τῆς σφοδρῆς καὶ πολλῆς, ἢ οἰσίν αὖ μὴ οὐκ ἐκείνη κατὰ τὴν τάξιν.

XXXIII.

In morbis minus periclitantur quorum naturae & aetati, & habitui & tempori congenere est magis morbus, quam quibus nulla ex parte est consentaneus.

Dissimulatio

Disputatio exigit ut agat de difficultate curationis. eo quod quidam morbi ratione natura, & similia, sunt calamitosi vel salutes. Adeoque horum ratione euenit ut qui specie sint morbi salutes, quibusdam tamen sint funesti. Videtur autem prima fronte absurdissimus hic Aphorismus, & qui minime omnium demonstrari possit. nam quoties ad exitiosam vim morbi, accesserit natura consensio, periculosissime se habere debet eger. Vt si tabidus natura [quales hi quibus alarum more scapula in dorso prominent: nam pectus his angustum est] in tabem inciderit, maxima ex parte moriuntur ex Hippocratis sententia, ubi ait, Moriebantur quorum natura vergebat ad phthisin. Item adulescens calidissimus si in calidissima febre inciderit, quomodo non potest periculosissime laborare? cum matum malo cumulat, & quod ad intemperiem ipsam calidam, accesserit morbosa intemperies calida. Hæc omnia soluo unica ratione. Eo quod morbi pares magnitudinis causâ, symptomatis & curandi opportunitate, facilius curantur in iis quibus sunt congeneres, quam in aliis. Abiit enim extra naturam lineam grandem significant.

Absurditas
Aphorismi
refellitur.

1. Epid.

Solutio.

1. Magnitudine causæ, symptomatum vehementia, & curandi opportunitate paribus. Committe talem morbum cum duobus corporibus, quibus est diuersa contrariaque conditio.

2. De vita, aut de actione corporis. nam immanis causa morbifica non facit illum morbum, proptereaque non tanta symptomate vrgent: & hæc causa est, quod facile curentur.

3. Id est temperamento vniuersi corporis. Sed obicies ex Aphrodisæo. Athiopes moriuntur ex febribus ardentibus: quæ illis sunt congeneres. Respondeo. Hoc illis euenit quod pauca quæ illis est natura aërea: hic extinguatur facilius magnitudine symptomatum, non magnitudine causæ. Scoti vero sua in patria

Quæstio.
1. probl.
79.

tria magnitudine causæ magis opprimuntur: nam bilem hyeme procreant.

4. Etas enim vertit corporis temperiem: & in ea sunt humorum variæ conditiones, qui modò sursum, modò deorsum viam afficiant. Infanti lumbrici, iuveni tertiana, euenit.

5. Conformationi corporis vniuersi, & singularum partium.

6. Nam eucriti sunt morbi, qui commodis sibi temporibus eueniunt.

7. Essentiâ, materiâ, periodo, paroxysmis, & symptomatis.

8. Causæ enim immensam denotat potentiam: vt si senex ex causâ laborarit media hyeme. Difficultatem adfert Galenus, & ex eo Auicenna. nam Galenus author est Peripneumoniam pituitosam minus periculi habere quam biliosam. Pulmonum autem temperies est calida, minimeq. frigida. Quare pituitosa pulmonis phlegmone parti nō erit analogæ: ergo & periculosior. Quidā respondent temperiem esse distinguendam, in naturalem & ascititiā: nugæ. Intellectus Aphorismus accuratè pro se respōdebit. Dicit Hippocrates eos morbos minus calamitosos esse, qui analogiā respondent temperiei, & talibus. Ex quâ sententiâ malè inferas, Hic morbus est analogus temperiei ægri: ergo minus periclitatur. Nam vix fieri potest vt aliquis morbus reperiatur, qui ratione alicuius rei non sit analogus, & ratione alicuius rei sit analogus. Vt causus iuuenem implicans humidum frigidum & pituitosum, illi est analogus ratione ætatis. non analogus à temperie. Est ramen minus huic periculosa, quàm seni calido & sicco, cui analogus erit ratione temperiei, at nō illi erit analogus ratione ætatis. Attamen huic periculosior euenit. Itaque non ad vnā solam temperiem debemus collimare, sed cuncta in-

Questio.

5. Præ 42.

tueri debent. Ita inflammatio biliosa pulmo-
nis, analoga eius compagini & structura &
habitu. Nam habitus esse potest mollis vel
durus, rarus vel densus. Pulmones sunt mol-
les, non duri: sunt rari, non densi: sunt laxi.
si habitum inspexerimus, facile animaduer-
temus biliosam inflammationem minimè es-
se analogam substantiæ pulmonum: attamen
temperiei pulmonum analogæ est hæc inflam-
matio biliosa. Quare Auicenna ex Galeno
benè dixit erysipelatodem phlegmonem pul-
monis periculosiorem esse, pituitosa. Nam li-
cet biliosa sit analogæ ratione temperiei: at-
tamen est maximè dissimilanea ratione habi-
tus & compaginis. Idem dicendum de rauce-
dine scenum: nam vires illorum stupent.

XXXV.

Εν πάσῃσι τῇσι νέουσι ταῦτα ὅτι ὁ μ-
φαλὸν καὶ τὸ ἥβρον² πᾶσι³ ἔχειν⁴ βελτιόν⁵
ἐστὶ. τὸ δὲ σφόδρα λεπτόν⁴ καὶ ἐκτετηκός,
⁵μοχθηρόν. Επισφαλές δὲ τὸ ποῖόν⁶ καὶ
ὡς⁶ ταῖς καὶ τοῦ καθαύσιαι.

XXXV.

In omnibus morbis si² crassum¹ abdo-
men fuerit, melius³ est. Contra, quando
valde est tenue⁴ valdeque consumptum,
⁵ calamitosum. Est enim, ita affectū esse,
periculosum⁶ ad infernas purgationes.

Hoc Aphorismo specialiter docet, quam vim ha-
beat in omnibus morbis natura æconomia. Ut enim
sunt affecta hypochondria, ita salutis spes affulget. aut
à morbo periculum imminet. Unde summam Apho-
rismi hæc ratiocinatione complectamur, Quicquid est
eiusmodi

eiusmodi, ut ex eo significatio fiat bene affectorum viscerum, & eius beneficio melior sit naturalis æconomia, id præclare tum facit tum apparet ad salutem. Sed hypochondria bene affecta, bene affecta esse significant viscera: & eorum beneficio naturalis æconomia est melior in cognendo, distribuendo, & excernendo: ergo.

Abdominis
partes &
nomina ed-
ita.

1. Περίσσω intelligit eam partem abdominis quæ pube & umbilico definitur; latinis hæc pars dicitur lumen & aqualiculus, & alio etiam nomine Græcis dicitur hypogastrium. Hæc loco Hippocrates per τὰ ἀσθενήματα, & τὰ ἄσθεν, duobus extremis notatis, omnes partes abdominis complexus est. Porro abdomen, epigastrium Græcis, definitur cartilagine Xyphoide, costis nothis & pube. Abdomen anteriore parte distribuitur nominibus duobus, nimirum stomachi, & hypogastrii. Stomachus definitur cartilagine Xyphoide, & umbilico. hypogastrium vel ὑπερσσω ab umbilico ad pubem. Abdomen verò e lateribus distinguitur: equidè partes à nothis costis ad umbilicum hypochondria appellantur: quæ deinde sunt partes, usque ad os ischii dicuntur lagones vel ilia. Has itaque cunctas partes hic intelligit.

2. τὸ σκληρὸν ἔχει, est abdomen bene habitum esse, hoc est, æquale esse, ut nulla tumoris interni suspicio adsit. Sed ut in omnibus partibus æqualiter sit affectum calore: ut quæ nulla parte, quam alterà sit durius. Nam si durius fuerit, hæc durities erit recens vel vetus. & utraque cum borborygmo, vel sine. Durities recens (vel proprius distentio) cum borborygmo, flatum significat. Vetus cum borborygmo hecticam intemperiem intestinorum notat & hydropem minatur. Recens sine borborygmo cum torminibus, phlegmonem viscerum, ex quo materia quædam exudat, quæ termina mouet. Vetus siue borbory-

b
a
d
m
d
c
p
r
n
v
q
E
c
c
m
m
l
c
m
4
r
t
g
x
5
c
e
s
p
p
i
n
6
f
f
c
c
d
p

borygmo, schyrrhum significat. Sit æqualiter affectum: Nam si superiore parte sit calidius, dices ibi focum febris esse. Sit *ἰσοπρὸν* & *ἀναπρὸν*, æquatum in mediocritate contradictionis & distensionis positum. Abdomen itaque sit crassum, nam constituitur id ex cute, adipe, panniculo carnosio, & m. musc. ulis: accedit peritonæum, omentum: His fouetur calidum natium, maxime in frigidis illis partibus vmbilici ac aqualiculi. Vide historiam eius qui in Dealcis horto iacebat, & Hermocratis. Ex abdomine itaque bene vel male habito facile iudicari potest hepatis conditio, ob vicinam operis societatem & ob vasorum communione.

3. Nam inde significatio fit, focum febrilem abesse a partibus nutritioni dicatis. & causa est quod œconomia naturalis, abdomine bene habito, melius sit loco.

4. Si sit inæquale calore, tumore, molli- tie, vel tenue, id indicat spoliari subditas partes, naturâ frigidâ, suo tegumento ac stragulo: vnde coctio in his deterior redditur maxime ad vmbilicum, & aqualiculum.

5. Quod ex eo partes nobiles incendio conflagrare significetur. *quasi dicat alias partes exui per febres sua mole non ita malum: at semper hoc malum in abdomine: nam in promptu nutritus prædia sunt alio, vnde pinguescat: aliis non æquè, nisi hinc perant.* Indicium est hæmatôseos ac aluinæ coctionis fractæ.

6. Quia beneficio abdominis, huiusmodi sunt excretiones, ac intestinorum vi, quæ fomite suo spoliata, languent. Multi ob musculorum abdominis tenuitatem nulla ope excernere possunt. Totum itaque abdomen medicis tentandum est, vt noſcat quænam eius partes vehementius caleant, aut tenſæ ſint, an inæquali-

Abdomine
præstantia
in signifi-
candis.

Medicis
tangendum
abdomen.

rinæ qualitate prædicta. Adeo interdum extenuatam aqualiculi partem deprehendi, ut arteriarum quæ in lumbis sunt, manifestissime pulsus tetigerim.

XXXVI.

Sanitas
restituenda
abstinendū
a pharma-
cia.

Οἱ υἱενῶς ἔχοντες τὰ σώματα ἐρ-
τῆσι φαρμακείῃσι καθαίρονται, ἐκλύον-
ται ταχέως, καὶ οἱ πνευρῆς ἔφῃ χερόμενοι.

XXXVI.

Qui sunt sano corpore fœdum pharmaciâ purgantur, celeriter exoluantur, atque hi qui prauo utuntur nutrimentu.

1. A perfecta absolutaque crisi cum his restituta est sanitas, quamuis illi tuberculis scateant. Vele etiam hi, qui integra valetudine fruuntur in temperamento, conformatione, & quattuor humorum congenitorum æqualitate. Nam sanitas est vel primigenia, vel restituta. Restituta, abactio iam morbo per excretionem vel per abscessum. Per excretionem, ut sudorem, hæmorrhagiam, deiectionem alui, urinæ profluuiâ. Per abscessum, ut iætherum, tubercula toto fusa corpore, tumores tibiæ non impares morbo & naturæ. Qui sunt in restituta sanitate, sunt in neutra constitutione, & ad morbum inclinant.

2. Quod à morbo superstit naturæ infirmitas. & etiam quia pharmaci vis labefactat partes solidas, & sanguinem bene constitutum resoluit. ἐκλύει, hoc est, in syncopen inciduat: pharmaci acrimoniâ, succi alibilis hyparcatharsi, resolutione partium solidarum.

3. Quia cum viribus imbecillis humorum incidit coaruptela. Vbi cacochymia, ibi disten-

distenta manent à sanguine venæ: quia san- *Cacochy-
mia corpo-
ra vi-
santur
curanda.*
 guinem illum malum respiciunt carnes nec ad
 se trahunt. A venis itaque à copia obstructis,
 exudat putris vapor in stomachum, dum
 huiusmodi materia vacuatione tentatur: vn-
 de in Syncopen stomachicam cacochymici
 incidunt. In huiusmodi itaque corporibus
 vtendum est epicrasi: hoc est, tali curatione
 quæ paulatim suscipitur: id quod malum est
 euacuando, & paulatim id quod salutare est
 reponendo. Hoc bene fit, exhibendo Sytopum
 de cichoreo cum rhabarbato quarto vel quin-
 to quoque die, prout requirit ratio morbi
 ægri temperies, & vires: electario santalo-
 rum cum rheo in tabellis, lacte asinino. Et si
 phlebotomia opus fuerit, parce id fiat: vt na-
 tura parum ab onere leuetur. Soluuntur ergo
 horum vires facile à pharmacía ob caloris
 natui infirmitatem, aut ob vapores tetros,
 qui humoris agitatione nobilissimas partes
 infestant: Accedit humoris corrupti acrimo-
 nia, qua partes ipsæ vellicantur, Sensus Apho-
 rismi est, *Sensus
Aphorismi* Æque peccant qui medicamentum
 purgans exhibent sano corpori, & perfecte vbi
 exclusa est morbifica materia, atque is qui
 cibum exhibet superflite materia morbifica,
 & impuro adhuc corpore. in his autem qui
 non reduce, sed sanitate primigenia fruuntur,
 pharmaca vim inferunt partibus sanis, ac col-
 liquant eas, & nutricios succos fatigant, quia
 cum delectu quodam attrahunt, unde animi
 vires atteruntur dissectis spiritibus Vltima
 pars huius Aphorismi etiam ad Hydriopicos
 spectare videtur: victu renuante & remedii *Hydriopici
vi purgan-
di.*
 debet corpus reddi, & magnis interval-
 lis purgare conuenit. *κἀνδὲ ἐν ταῖς ἀπορῇς καὶ κίτῃ
 τῶν.* Ergo non secundum cacochymiam est
 exhibendum remedium, vt in puellabus scedis
 coloribus præditis, & ictero nigro, cibariis
 melius

melius vinces mala, quæ affectioni remedio sunt.

XXXVII.

Οἱ δὲ τὰ σώματα ἔχοντες, φάρμα-
κῶδες ἔργάζεσθαι.

XXXVII.

Saniphar-
macia in-
titia.

Qui ¹ secunda sanitate fruuntur hos
purgare ² graue est.

Quasi dicat non solum his incumbit præceptum omnium
virtutum lapsus, verum atrocius aliis insiduntur cala-
mitatibus, qualis est syntaxeos pereunne profluuium
cum perenne febris, nam liquet carnem, indeque tunc
delectu quodam trahit sibi simile.

1. Qui bene morato sunt corpore, à mo-
derato omnium succorum habitu, unde nu-
tritio foelix. Vnde habitus bonus, solidus &
succiplenus.

Ysu.

2. Quia pharmacum quidem trahit, at na-
tura retinet, quasi dicat si in primigenia hoc sit
sanitate, quid ergo eueniet in restituta? ubi,
quamuis integri fuerint succi, languent ta-
men vi morbi fractæ vires.

XXXVIII.

Aegrio ali-
quid dan-
dam.

Τὸ μικρὸν χεῖρον ¹ πόμα καὶ σιτίον
ἥδιον ἢ, τὸ βελτιόνον μὲν, ἀνδρες ἔρων ἢ,
καὶ ἄλλον ² ἀρετέον.

XXXVIII.

Cibus & potus paulo ¹ deterior, sua-
uior ² tamen, melioribus quidem Sed
insuauioribus est ³ antepotendus.

1. Quamuis naturæ non sit ita consen-
taneus, nec tam bene exhausto respondent,
nec

nec æquè cum morbo pugnans. Paulo deterior dicit, nam si damnum maximum adferunt, non exhibebimus.

2. Ut in causo aquæ frigida potus, substantiæ proprietate, non tam in specie, quam in individuo, instraque similitudine a temperamento. Atque hæc considerantur in specie: quia auium montanarum caro, item omnium animalium bifidorum & ruminantium, homini in specie est consentanea. In individuo, quia quibusdam caro etiam vervecina non est grata, licet in specie sit consentanea. Pertinet etiam hoc ad delectum earum rerum quas expetunt ægri: nam gratificandum esse ægris docet Hippocrates 6. Epidemion 4-8. Suavius dicitur primis qualitatibus, ut calidus vel frigidus potus: secundis, ut sapore.

3. Quod ventriculi complexu ex ea suavitate, maiorem reficiendi vim acquirat. Spes omnis bonæ coctionis consistit in æcto complexu ipsius ventriculi. Pertinet hic aphorismus ad rationem diætæ quæ cōualescentibus præscribi solet. Scopus est, ut doceat omnem cibi mutationem, tum in ægris tum in convalescentibus metiendam esse non solum in quantitate & utendi modo, sed etiam in qualitate. Optimus itaque cibus est qui æquè cum morbo pugnat, atque naturæ studet, qualis est ptisana. Atque quo propius vel longius ab hoc opere abest cibus, eo est ab optimo propior vel remotior. Deterrimus enim est, qui nec naturæ studet, nec cum morbo pugnât. Deterior itaque hoc loco dicitur is cibus, qui minus cum morbo pugnât, quique minus naturæ studet.

Cibus optimus qui
est qui
Deterrimus
min.

XXXIX.

Οι ασθενέστεροι τὰ μᾶλλον

I 5

πρὸς τὴν

² νυσεύσιν ³ ἥσων. ὅσα δ' αὖ ⁴ αὐτοῖσι
 χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πλῆθ' ⁵
 ξυμποθνήσκει.

XXXIX

Seniores, affecta ætate, ¹ minùs iuue-
 nibus ² maximam partem ³ ægrotant.
 Sed quicumque diuturni ⁴ ipsis eueniunt
 morbi ferè ⁵ commoriuntur.

1. Nam si non conuenienter naturæ vixe-
 rint, magnis se malis inuoluunt. ita si vita iu-
 uenilis intemperans, tradiderit senectuti cor-
 pus effortum.

2. Rariùs, non & tam acutis morbis ten-
 tantur nam frigidum est senum corpus: pro-
 pterea tam calamitosa vehementia sympto-
 matum iis non superuenit. Ita parotides quæ
 in senes incidunt, non tam sæua habent sym-
 promata pæthogōmica vt in iuuenibus, ne-
 que tam graue senibus superuenit delirium.

3. A morbis causa, loco, essentiâ, & mo-
 tu patibus. Quia iuuenes integris viribus con-
 tra causas morbosificas pugnant, nec nisi à va-
 lidis deiciuntur: senes optimâ diætâ fugant
 magna mala.

4. Triplex est causa diuturnioris morbi,
 pepasmi difficultas, ægri & medici culpa, &
 partis principis inflammatio, quam sequitur
 atrophia. Hoc autem Aphorismo vnicam pe-
 pasmi difficultatem consideramus. Nam qui
 morbi diuturni sunt ægri vel medici culpâ,
 tum partis principis inflammatione, tam
 commoriuntur iuuenibus, quam senibus. Hi
 morbi sunt vel *συντροφος*, vel incrementes:
 dicuntur *συντροφος*, hoc est cognati & conu-
 ticti, quorum hyparxis consistit in naturali
 vitio, vel temperamenti, vel conformationis
 eius

Morborum
 diuturnioris
 causa.

2. Epid. 5. 8.

eius qui ægrotat: Sic epilepsia puerorum est morbus *θωροφος*. Ita dysenteria senum, incrementus morbus dicitur, qui vires acquirit eundo. incremente auctaque mali causa. Ut etiam podagra, arthritidis omnis, calculus.

Qui morbi
syntrophici
& incrementales.

§. Vitia renum post quinquagesimum annum sanata esse non vidi, inquit Hippocrates. Dices: morbi syntrophici desinunt coctione, solutione, & rarefactione. Respondeo: si sint incrementales illi, ob peccatissimi difficultatem, non soluuntur: sed ad exitium protrahuntur. Tales morbi sunt plerumque qui à frigore. nam curari debent hi *πετασμοῖς*, *λύσιν*, vel *ἀραιώσιν*. Sed effæta vires, corporisque senilis densitas, materieque contumacia obstant his. Hos ergo erigè vino, ac cibo eupepto, & frictionibus. Sunt autem tria genera diuturnorum morborum: in primis sunt morbi cognati, ut seni tussis: alij sunt syntrophici, quasi dicas, connutriti, qui diu multumque nos exercent, ut epilepsia pueros, quæ vitio diætæ alitur: incrementales, ut podagra, calculi.

Qui incurabiles s.

¶ Epid. 3. 6.

Morborum
diuturnorum
diffusio.

XL.

¹ Βεγγχοι καὶ ² κόνυζαι τοῖσι σφόδρα ³ *senum mas-*
la.
⁴ *προσβύτησιν* καὶ *πεπαινον*.

XL.

¹ Raucitates & ² grauedines senio ³
confectis ⁴ non mitificantur.

Prædicit iam qui morbi sint insanabiles & sanabiles quinam sint & primum adfert exemplum diuturni morbi, quo firmat præcedentem Aphorismum.

1. Raucitas hoc loco non est vox illa clangosa à febre ardente, sed vitium laryngis & faucium à distillatione. & significat omne genus catarrhi.

2. κόνυζαι.

5. Epid. 2.
45.

140

I. HÆV RN II

2. κόρυζα generaliter omnem catarrhum significat. Proprie autem est affectio narium primigenia. vel superueniens.

3. 3. Ob frigus corporis.

4. Quasi dicat multo minus alii morbi qui taucirates superant, vt asthma, & phthoe-
raucitatis foboles, & peripneumonia ab acer-
rima distillatione, nephritis, arthritis, dolor
colicus, & splenicus, tussis. Raro hæc illis sa-
niantur; nam vel ratiōe aut dissolūtiōe
superari in frigido corpore nequeunt hæc ma-
la restat vna cōctio, quæ ægri hic etiam suum
osficiū facit.

XLI.

Οἱ ἐκλυόμενοι¹ πολλὰκις καὶ ἰσχυ-
ρῶς² αἰὶν φανερῆς θεωρεῖσι³, ἐξ ἀπι-
νης⁴ τελευτῶσι.

XLI.

¹ Qui² frequenter & ³ vehementer &
⁴ abs re deficiunt, ⁵ repente moriuntur.

Tribus sequentibus Aphorismis agit de illa morbi
qui toto genere sunt lethales. Hoc est, in quamcumque
etatem, in quamcumque regionem, quemcumque anni
statum, quamcumque in naturam ac temperiem incide-
rint. Talis ut sit ratiocinatio, Quicquid est eiusmodi
ut actionem per quam est vita omnino tollat, (si ac-
ceat difficultas curandi ex affectus causæque morbi-
ci magnitudine, & symptomatum ut repente oborta)
id est incurabile in quamcumque etatem, sexum, for-
tunam, tempus anni, vel regionem inciderit.

1. Nani Syncopa cardiaca respirationem
adimit sæpe. Quæ hic annotat Hippocrates,
significationem adserunt cordis male affecti,
idque per idiopathiam. Nec leui, sed ex graui
admo-

admodum affectione cor laborare; adeo ut illa noxa calorem spiritusque vitales dissipet, ut si Erysipelas cor occuparit: unde dissipatur spiritus vitalis, extinguaturque calidum natium, vsusque respirationis tollitur. Dicitur quis, Hystericæ tamen viuunt sine respiratione: Resp. transpiratione recreatur exilis harum calor. Et hæc affectio manifestam habet causam. Lipothymia differt à Syncope: nam in lipothymia adest subitus spiritus animalis motus, & vehemens: fit subito motu spirituum ad partem affectam, at tamen fons integer manet.

2. Ex magnis causis quæ cor affigunt. unde dissipatio spirituum, ut in peste ab aura pestifera, vel oppressio. Et quidam imbellem habent vim vitalem.

3. Corruptela spirituum & solidarum partium. 1. qui non facile reuocantur à Syncope.

4. Sine causa manifesta: nulla exhausti ratione: nec vlla incidente affectione quæ cor in Sympathiam ducat. Quamuis causa manifesta graues idem agant: sed non ita subito moriuntur.

5. Sublato omni respirationis vsu, per spiritus vitalis & caloris discipationem. Immutato cordis temperamento & habitu. Morbi alicuius contagiosi, venenati, aut pestilentis vi. Labefactata vis vitalis, cæteras in consensum rapit. Da aquam theriacalem cum aqua cinnamomi & cum aqua boraginis. Remedium.

X L I I.

Ἀπὸ πλεξίῳ ἰχθυὸν μὲν
ἐδωκετον. ἀδενεία δ' ἔρηιδον.

X L I I.

Apoplexiam fortem discutere non
potis

potis est : debilem : verò non facile.

*Stertor vñ.
de.*

*Apoplexia
cur lethali.*

1. cùm resolutum est cerebrum, indeque meatus coniuvent, vt exitus non pateat animali spiritui ad neruos; vnde thorax cùm dilatari non possit, interceptis spiritibus motoribus, respiratio in stercorem abit: nec motus aut sensus afflatur cæteris partibus. Cumque inducias non det symptomatis huius viæ, remedia adhiberi non possunt.

2. Ob curandi difficultatem, quia causa coniuncta non facile tolli potest. Nam priusquam remedia adhibueris, æger moritur, sublata omni respiratione. Nam aucto respirationis vsu, impuro calore nativo à collectæ fuliginis copiâ, sequitur stertor: à stertore, respirationis sublatio, dein mors.

3. Hæc potissimum venæsectione curationem suscipit. Attamen ægrè sanatur ob symptomatum incidentiâ vim repente funestam, quæ admittit omnem spirandi facultatem. In hac aditu ad cerebrum prohibetur spiritus vitalis, interceptis carotidibus arteriis & venis iugularibus. Ita distinguit Auicenna magnam à parua apoplexia: nam in forti consistit vitium in illis meatibus qui sunt ex cerebro: cuiusmodi sunt nerui, ventriculi cerebri, & radix dorsalis medullæ. In debili verò vitium consistit in meatibus qui eunt ad cerebrum, vt venæ iugulares, carotides arteriæ, rete mirabile: quod sit à sanguine crasso, vel tali vapore. Curatur illa, si intra dies septem febricula illi analoga superuenerit, quæ discutit status, nec illi ita superuenit paralytis: nam friotionibus & quassationibus interdum euanescit ille status etiam. vel si hæmorrhoides profuerint, quæ reuellunt crassum sanguinem. Apoplexia autem tollit respirationem sublato motu thoracis, ita vt vitium hoc consistat in
instru.

*Quid sit
magna vel
parua Apoplexia.*

instrumento mouente. Debilem verò apoplexiam non comitantur tam vehementia symptomata, & solebat in paralyſim abire plerumque. Quo modo Apoplexia verè nulla parua aut debilis ſit, abundè demonſtramus Libro De Morbis Capitis, vbi De Apoplexia. Quate vbi adest magnitudo cauſæ cum pari Symptomatum vehementia coniuncta, nec cadit remèdiis, nec dat inducias vt ea adhiberi poſſint: propterea lethale. A prouiſione totius corporis, rade caput ea parte vbi ſunt futura, & impone illi emplaſtrum ex ſinapi, caſtoreo & aceto forti. Brachiaque & crura ilico ſtringe vinculis, lubeque fricari manus & pedes nitro, cum ſale. Sub lingua ponatur Caſtoreum. Deinde ſaphaia vena vtriuſque pedis aperiat. hinc manus vena tundatur, tandem naſi, vel iugulares. Poſtridie Clyſter repetatur. Accipe Caſtorei & euphorbij cuiuſque ſcriptulum: id totum Inſtetur radici linguæ: id extrahet pituitæ maximam copiam per palatum horæ ſpacio.

Curaſis.

XLIII.

Τῶν ἀπαγομένων ἢ καταλυομένων. ² καταλυομένων, μηδέπω ³ τελευτών. ⁴ ἀφ' ὧν, ἐκ ἀναφύεσιν, οἷσι ἀν' ἀφ' ὧν ⁵ πρὸς τὸ δόμα.

XLIII.

Qui ſtrangulantur aut ² reſoluuntur, necdum tamen ³ animam eſſarunt, non reſtituuntur, quibus os ⁴ obſitum ſpumâ eſt.

Multiplices ſunt morbi ſoto genere lethales. Primò.

Morbi le-
shales
quadrupli-
tes sunt.

Primo, per quos tollitur actio, per quam est vita: ut respiratio, nutritio. Secundo, quorum hyparxis in in-
temperie aequali partis alicuius, vel totius consistit, ut
est marasmus, & sphacelus. Quia nulla intemperies
aquali curationem recipit: eo quod tunc labefactetur
omnis natura vi, quodque temperamentum ipsum pe-
rierit. Tertiò, quorum materia est peccati expers, ut
elephantiasis, cancer. Palleatans quandam curationem
hac recipiunt, curationem nequaquam. Quarto, quo-
rum focus tam longè abest, ut eo peruenire nequeat in-
tegris viribus medicamentum, ut. enenit in calculo qui
est in vesica.

1. Hoc est quibus larynx opprimitur: id
fit tumore, laqueo, à vertebra colli retorta, &
in angina quæ fit ex inflammatis propriis
musculis laryngis.

2. Interceptis cerebri nervis, & carotidi-
bus arteriis, tunc enim sensu & motu desi-
nuentur.

3. Nondum mortui sunt: nondum extin-
cto vel suffocato calore vitali.

4. Vel quibus circum os spuma apparet.
Nam in corde (ob motum accisum thoracis)
intercepta fuliginis copia tantum feruoris
pulmoni infert, ut propriam illi humiditatem
exprimat: unde gignitur spuma illa. Quare
longè aliam causam agnoscit hæc spuma,
quàm illa quæ eliditur in epilepsia. Ab hac er-
go promptè extinguitur & strangulatur calor
natiuus, nam interceptiuntur omnino fuligi-
nes. Quomodo spuma gignatur eleganter ex-
plicat Galenus in commentario huius Apho-
rismi? & etiam libro secundo Prognosticón.

Remedia.

47. & 7. Aphorismorù. 30. A prouisione habi-
ta totius corporis, seca venas sub lingua: & si
non iuuat, iugulares in collo externas. Et gu-
læ insuffletur puluis hirundinum. & foris ad-
moue emplastrum ex nido hirundinis cum ace-
ro. Si ad pus abeat, ut rumpatur, Accipe myr-
rhæ

Spuma ge-
neratio.

pori
cura
stius

non
22
enim
efflu

rhæ drachmas duas: sinapi drachmam: mor-
sus diaboli, scabiosa, cuiusque manipulum
coque ex aqua ad librā: colaturæ adde mel-
lis optimi, & dianuci singulorum vncias duas:
fiat gargarismus. Et ad ruptionem facit hoc
emplastrum, Accipe farinæ tritici, hordei, se-
minis fœnugraci, cuiusque vncias duas: ra-
dicum liliorum vncias tres: ficus sex, liuisti-
ci, chamæmeli, meliloti, maluæ, cuiusque
semimanipulum: fermenti acris drachmas
duas: decoctis vt decet ex aqua, fiat cataplas-
ma dolorem sedans, Accipe medullæ pomo-
rum sub prunis coctorum vncias octo: butyri
recentis vncias duas: pinguedinis gallinæ ses-
cunciam: lactis muliebris vncias tres: fatinæ
hordei vnciam: bulliant ad spissitudinem: in
fine adde vitellos ouorum duos, & parum
croci.

XLIII.

Οἱ παχέες σφοδρὰ καὶ φύσιν, Graciles.
ταχὺ θάνατον γίνονται μᾶλλον ἢ Crassi.
ἰσχυρῶν.

XLIII.

Qui naturā valde sunt crassi, cele-
rius moriuntur quàm graciles.

Ostendit Hippocrates quod habitus & natura cor-
poris magnas habeant opportunitates vel difficultates
curandi. Nam naturā crassā citius afficiuntur, tri-
stius egrotant, & difficiliter curantur gracilibus.

1. Hoc est, primigenia conformatione:
non autem à diætā, sed à frigore nativo.

2. Crassorum duò sunt genera, quidam
enim crassi sunt ocio, ab affluxus copia, &
effluxus inopiā. de quibus hîc non loquimur,

ut neque de athleticis. Propterea addit Valdè hoc est, qui sunt obæsi, venis angustis; corpore crasso, sed paruo, ossibus quoque parvis: Cervices quidem videntur habere crassas, sed tenues sunt, nam ossa obducta sunt magna mole. Atque corpus hi habent imperspirabile.

3. Quia spiritus calidumque nativum non potest in tot annos vitam producere; & æconomia naturali non tam benè consultitur, ob frigus, in crassis, atque in gracilibus. Cum autem in morbos inciderunt, ægrè illis defunguntur, ob caloris nativi infirmitatem, corporis densitatem, venarumque angustiam. Hinc etiam obnoxij sunt corruptioni succorum.

4. Non quidem qui sunt extenuato corpore ab exhausto & evacuatione; Sed qui naturâ sunt lacertosi & nervosi homines. Qui pectore sunt amplo, scapulis amplis, quibus ampla sunt ossa & venæ. Qui capite sunt magno, & cum inclinantur, cervicem magnam ostendunt. Etenim prodidit Hippocrates, Ut caput est & cervix, sic reliqua sunt quæ ab his oriuntur tanquam à principio. ossa enim à capite æstimanda sunt; ab ossibus nervi & muscoli. Itaque graciles habent maiores opportunitates ad benè vivendum, & redeundi ad sanitatem ex corporis conformatione, caloris nativi copia, & meatuum libertate, denique quod corpus habeant *σχευ* ac perspirabile. Eufarcum corpus optimum est: atque si inde abeas, tenue optimo felicius est. Quasi dicat Hippocrates, per morbos itaque non tam benè sperandum de tali corpore, ac de tenuiore. Nec æquè tutò valide purgari poterit, nec in ædia macerari, nec sanguinis abduktione inaniri. Omnia itaque hic fiant cum cautione & non violentè: cunctatio vincat præcipitium. Hic rectè in vsu flectas illud *Thucydidis*

6. Epid. 1.

3.

6. Epid.

q. 25.

Vfus
Aphorismi
hinc.

IN APHORIS HIP. II. 147
cydidis Αμεθία καὶ Δράσος, λογισμὸς ὃ ὄκνον φέρει.
Inscitia fidutiam, prudentia cunctationem
gignit.

XLV.

Τῶν ὀπλεπτικῶν τοῖσι γέουσιν
ἀπαλλαγὴ αἰ μεταβολαὶ μάλιστα τῆς
ἡλικίης, καὶ τοῦ τόπου, καὶ τοῦ βίωσι.
ποιέουσι.

XLV.

Finem epilepsiae iuuenibus adfe-
runt ætatis, loci, & victus mu-
tatio.

Exempli causa proponit morbum syntrophan. Ve-
nim acutorum morborum non omniño certæ sunt præ-
dictiones ob varietatem corporum, causarum atque si-
gnorum, nec pariter equalis est depellendi ratio: sic
quoque morbi syntrophī non equaliter in omnibus ho-
minibus curationem accipiunt.

1. Hoc est, conuulsioni totius corporis ty-
picæ & periodicæ, cum mentis & sensuum ob-
lensione, Typicæ, quæ statim euenit tempori-
bus: Periodicæ, hoc est, quæ statis horis fi-
nirur.

a. Ætas curat epilepsiam eam solam quæ
euenit per idiopathiam. nam quæ per sym-
pathiam accidit ab ore ventriculi, vel ab aura
venenata quæ effertur a partibus in cere-
brum, ætate non curatur.

2. Id est, pueri & puberes cum adoleſcunt,
ſanantur. Cum ſcilicet in puerili Epilepsia vo-
cem edere aſperioſiorem incipiunt, atque ad Ve-
nerem excitari, non autem Veneri operam da-
re ceperint (quia venus hoc malum accerſit)
exhaustâ pituitâ, confirmatiſque neruis. Pu-
beres

leres verò cum viginti annis accesserunt, hac molestia defunguntur, relictioribus redditis nervis: & hinc gravem edunt vocem.

3. Qui ad sicciorē temperiem facit.

4. Quia vinum plethoricis caulis replet nervorum principium; ab eo abstineant & etiam à venere, quod nervos imbelles reddat: siquē dixitā siccā nervis & cerebro studeat. Curat epilepsiam acori radix contusa & potui indita. Fimus ciconiæ bibitus. Et pulvis cranei humani si detur cum succo tuta: vel cum decocto pæoniæ, visci querni, tormentillæ, & cubebarum. Sumitur etiam quotidie scriptulus castorei cum decocto prassij, per quatuordecim id agitur dies. Pulvis lumbricorum terræ cum vino potus. Contunde radices pyrethri cum melle ita ut fiat electarium: detur drachma, & superbibat decoctum scorchados. Hoc agat semel septem dierum spacio: sed toto anno. Si ab utero sit epilepsia, quæ puellâ frequens, sumat bis in mense pilulas fortidas.

Remedia
quædam
eximia.

Argenti
maximè est
succurren-
dum.

X. LVI.

Δύο τῶν ἀμα νοσήσαντων πρὶν
τὸν αὐτὸν πόνον, ὁ σφοδρότερος
ἀμεινός ἔσται.

X. LVI.

Duobus doloribus nec eadem partem obortis simul, & vehementior minorem obscurat.

3. Hoc est, affectionibus vel morbis.

1. Parte simulari & non organica. Reserenda etenim hæc sunt ad alienationem tempera.

of 7
mē

febr
3 cor

res tu
ment

2.
heme
qui c
rialis

gore,
3.

peramenti, vel ad immutationem habitus.

2. Eodem tempore.

3. Quod distracti spiritus in partem vehementius dolentem, subsidij ergo, sensationem impediunt rei, in alterius partis sensum delata. Nam unicuique partii suus est attributus sensus, unde peculiaris sensio excutatur rei in sensum delata. Sic arthritici colico dolore superueniente liberantur: contraque, colici incidente arthritide. Quasi dicat, quamvis quaedam non adsit de parte minus tunc dolente, attamen Medicus non minus de ea prouisionem habere debet. Nam plus inde imminet non raro periculi, quam à grauius dolente. Ut si aliis vel auris doluerit valde, & tenuis in pectore vel pulmone dolor sanguinem in os infuderit. Alie Medicam manum ilico postulat.

C. Epid 4to
V^{su}.

XLVII.

Περί τῆς γενέσεως τῶν πυρετῶν καὶ τῶν πόνων καὶ οἱ πυρετοὶ συμβάνει ² μέλλον, ἢ ³ γινόμενα.

XLVII.

Dum ¹ pus conficitur dolores atque febres incidunt ² magis, quam iam ³ confecto.

Status mor-
bi notat
ent.

1. Commutantur à calore nativo humores tumorem efficientes; ut ait Galenus commentario in historiam Hermocratis.

2. Nam continuum soluitur tumente vehementer parte exilitque feruidus tunc vapor qui cor in incendium rapit. Nam calor arterialis sanguinis, vehementer contendit in vigore, cum materia morbifica.

3. Quod tum alienatio temperamenti, & habitus

Vfus.

350

I. HEURNII

habitus mutatio minor sit. Laxata iam parte, & calore presso. Quasi dicat, ita etiam euenit in internis tumoribus & inflammationibus, quas noli existimare euanuisse, cum iam confecto pure incipiant inducias dare doloribus. Nam subito interdum rumpuntur, empyemata & marasmos adferunt, vel etiam subitaneam mortem. Quare caue, ne his propines vibrans pharmacum, nec balneum prescribas, aut validum exercitium: nam subito moriuntur ab his, rupto apostemate, ut saepe euenit in nephritide.

XLVIII.

Latitandi
ma & laboris
reminiscentia.

Ἐν πείρῃ¹ κινήσῃ τὸ σῶμα, ὁκόταν² ἀγῇ³ πόνον, τὸ³ διαπαύειν⁴ αὐτοῦ ἀκόπον.

XLVIII.

In omni corporis¹ motu, cum² fatigari cceperit [immoderato motu]³ interquiescere, seipsum lassitudinis reddidit⁴ expers.

Quasi dicat, exercitationis laboriosa remedium est quies. Ita praestat hominem satum ieiunare, quam ieiunantem se satiare, ut liberali potu indulgit quis? Sobrietatem, nam hoc est ἀναπαύειν.

Vfus.

1. Hoc est, articulorum, carniū, atque viscerum actione. Scripti enim in Epidemiis, quod labor & exercitatio est artubus & carnibus: id cibus & potus est visceribus.

2. Insueta & repentina mutatione ab vno exercitationis genere ad aliud, vel ab ocio ad negotium.

3. Hoc est, laboris illius remissio quæ sit motus & quietis vicissitudine, & figura mutatione lassitudinem contractam leuat.

4. Facilis

4. Facilis transductio à negotio ad ocium,
à saturitate ad inediam. Contraria contrariis
curantur.

XLIX.

Οἱ εἰθισμένοι τὸς ¹ σωήδαις ² πόνοις
φέρειν, καὶ ὅταν ἀφαιρέας ἢ γέροντες, ἢ
³ ἀσυνήθων ἰχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾶον
⁴ φέρουσιν.

XLIX.

Qui assueti ¹ indulgent ² laboribus, *Ve exerci-*
quamvis infirmi fuerint aut senes, tam- *satio sit.*
men ³ insuetis validis atque iuuenibus *ineunda. Quod non*
⁴ facilius ferunt. *semeti.*

Quasi dicat, ergo caue ne præter rationem, per v. sa.
morbos, grauescibo aut sorbitio re agros, qui minime
assueverunt talibus: Etiam si robusti sint natura. Nec
etiam cum conualescunt.

1. Carnium, articulorum & viscerum. Vi-
scerum: ut qui bis aut ter die ex instituto ci-
bum capiunt: & quorum ventriculus bis in-
tumescere, bis humescere, bis coquere con-
suevit.

2. Ut si quis Cycyona comedere assue-
uerit.

3. Quare exercitatio illa subitanea non
temerè suscipiatur in sanis, nec in ægris. Ut
qui subito à ieiunitate, ad saturitatem se
transferunt.

4. Quòd ignavia vires exsoluat: proprii
autem officij exercitatio, robur augere soleat.
Id intellige in aluo coquendo: & in habitu
corporis, exercendo.

Consuetudo
non temere
mutanda

Τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ συνήθεια, καὶ
ἢ χεῖρον, ἢ ἀσυνήθων ἥσσον ἐνοχλεῖ
εἶωθε, Δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεια με-
ταβάλλειν.

L.

Quinetiam quarum rerum inuetera-
uit consuetudo, quamvis deteriores
sint illæ, minùs tamen insuetis malè af-
ficiunt. Est ergo assuetorum vsus susci-
piendus.

Cum iam à morbo redeunt ad sanitatem, sensim
ad consuetum motum redeant.

1. Vt est diæta susque deque habita: hæc
enim nūquam sibi impar est. In rebus sumen-
dis, excernendis, & admouendis & agendis.

2. Est enim consuetudo vis quædam vsu
ascititia, qua eadem pati aut agere inoffensa
naturæ & economiæ licet. Non temerè hæc vis
est mutanda: quòd natura assuetis gaudeat:
Elucet id in aliua economiæ: qui enim du-
ris cibis assueverit, hos faciliè superant. Causa
eius rei hæc est, Quia id quod coquit æquè
alteratur ac id quod coquitur: quare assueta
faciliè coquuntur, nam naturam non afficiunt
sed faciunt vt ea suo statu conseruetur, fami-
liaritate substantiæ, & occurrentis qualitatìs.
Nam longa diè inita his est familiaritas quæ-
dam & similitudo. Et similia faciliè se alte-
rant, & mutant.

3. Quasi dicat Proinde retinenda est ea
consuetudo, Ita habent antiqua exetoplaria
Romana, καὶ ἐς τὰ συνήθεια. Nam mutari te-
merè non debet, iam enim hæreditario quasi
iure eam, suam fecit.

II.

Τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἑξαπινὴς ¹ κατὰ, ἢ ² πληρῶν, ἢ ³ θερμάνειν, ἢ ⁴ ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁκώσεν τὸ σῶμα κινεῖν, ⁵ σφα- * ἄλλως. λερόν. Καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ εὐσσί- ⁷ πολέμιον. Τὸ δ' κατ' ὀλίγον ⁸ ἀσφα- λές, καὶ ἄλλως λύπης ἐξ' ἑτέρου ἐφ' ἑτε- ρὸν μεταβαίνει.

I. I.

Plurimum & repente ¹ vacuare, aut ² replere, aut ³ calfacere, vel ⁴ refrigerare, vel quouis alio ⁵ modo corpus temere mouere, ⁶ periculosum. Omne enim nimium, naturæ bellum ⁷ indixit. Quod autem sit sensim ac vicissim, ⁸ periculi expers est, idque cum aliâs, tum si quis ab ⁹ vno ad aliud se conuertat.

Natura
agré fort
subitai mu-
tationes.

1. Phlebotomiâ, pharmaciâ, chirurgiâ se-
cta parte vnde plurimum effluat, vel genium
fraudando cibo & potu. Inde enim vires pro-
sternuntur.

2. Vt si subito partes nutritioni dicata se-
se vertere cogantur ab ocio ad negocium: vt
si à triduanâ inedia, subito pastum plenâ ma-
nu ineat. Inde enim opprimitur natura.

3. Hoc enim efforminat partes nervosas;
& inflammat partes naturâ calidiores: spiri-
tus dissipat & extinguit vitam. Ita qui in
hyemâ per Alpes faciunt passu. (nisi enim
priusquam ad locum venerint, niue ad rubo-
rem vsque fricent & pustulas excipient) exu-

untur. confert etiam alapam dedisse quo ira incendatur.

4. Refluos enim humores repellit, facitque palindromen, vnde anadrome fuit, restagnantes verò in inuictam duritiem constringit; ac partium genium natium extinguit.

5. Id est, si hoc non fiat paulatim & vicissim. Ita Syracusanus tyrannus, homines exercebat, subito protractos è tenebris in solarem splendorem.

6. Ob repentinam immutationem habitus, temperamentis, & actionum corporis: quæ mutatio non solum agris, sed etiam sanis calamitosa est, neque id solum in alteratione & vacatione, verum etiam in diæta.

7. Quod scilicet Natura hypaxis, in symmetria consistat. *Ætiologia.*

8. Nam hoc ita agendum est, ut unâ studeas naturæ, ynaque ut his morbum oppugnes. Ut si quis cinopota fiat hydropota: & ex aduerso: pederentim id fiat. Sed per media sensim eò veniendum erat.

Quæstio.

*Vigentiori
occurrenti.*

9. Cui nimirum assuevit. Dicit quis, in Synocho plurimum & repente vacuumus, nam ad lipothymiam vsque abducimus sanguinem. Respondemus, hunc Aphorismum maximè cautionem hanc adhibere, ubi in sola vacatione vel alteratione consistit sanatio: at ubi simul iungitur afflictio partis principis, ut ea ab iniuria ilico vindicetur, hic Aphorismus locum non habet nam plus periculi imminet ab oppressa parte nobili, quam ab euacuatione aut alteratione subitaria: quare repentinâ euacuatione liberanda est pars illa, cuius officio vita carere nequit. Nam grauissimi illi morbi, non simplicem, sed geminam cutandi notam edunt, scilicet euacuationem, & partis principis ab iniuria vindicationem.

dicationem. Propterea in pleuritide hoc ita agimus. Præclare olim ad hanc sententiam Alphæus Mytilæus,

* Τὸ μὲν γὰρ ἀγαν ἄγει μετέπει.

& eleganter Phocylides.

* Μέτρω μὲν φαίνεται, καὶ πλεον, καὶ μυθολογέει.

Πάντων μέντοι δέσσει ἰατρὰς αἰνὸν δ' ἀλεγεινὴν.

LII.

Ἐάντα καὶ λόγον ποιοῦντι, καὶ μὴ
χρησμένων γὰρ καὶ λόγον, μὴ μεταβαίνειν
ἐξ ἑτέρου, μένοντι. τὸ δ' ὅσον ἐξ
ἐρχῆς.

LII.

Si quis ¹ omnia conuenienter ² ex-
actoque iudicio faciat, nec quicquam ea
³ ratione efficiat, tamen ad aliud non se
conuertat, modò id maneat, quod ⁴ in-
cuntibus remediis visum est.

Religiosè immutanda remedia, non temerè in eo-
rum usu perseverandum, nec temerè illicque ab eo-
rum usu abeundum.

1. Vacuando, alterando occultà aperta-
que vi, nutriendo, καὶ λόγον dicit, hoc est tec-
meriis signis postquam morbum eiusque cau-
sam exploraueris.

2. In sensum vocatis Indicationibus cu-
ratiuis cunctis, & per eas limatis remediis.
Quænam diætæ præcesserit notò, vt causas
habeam: & quænam symptomata adsint do-
minantium humorum, vt eleganter docet
Galenus 4. Aphor. 2.

3. Materiam ob morbificam contuma-
ciam, vel ob corporis peculiare vitium, vel
quòd γὰρ θεῶν sese immiserit materiæ. Vnde
Celsus, In morbis longis, quos tempus vt fa-
cit,

* hoc est,

nihil nimis

mihi

placet.

* Hoc est,

moderate

subum po-

nitentia su-

ma, & lo-

quata Mo-

dus omni

opritime

excessus

anem vi-

tanum est.

N.

3. lib. 2.

cit, sic etiam tollit, non statim condemnandum, si quid non statim profuit: minus verò remouendum, si quid paulum saltem iuuat, quia profectus tempore expletur. Si tamen aliquid non sit cito respondet, licet aliud consimile experiri.

4. Hoc est, quoad huiusmodi fuerit motus, dum remanet eadem morbi species, parcius motus & mos. modò non adfit maioris mali metus. Ita dum tentas num vera adfit pleuritis, si diutius fatus adhibueris, pulmones omnino siccabis. Si itaque symptomata variariunt, iudicium etiam alia remedia adferet in usum. Hoc à Musa factum in iussente Augusto narrat Tranquillus.

L I I.

Οκόσοι τὰς κοιλίας ὕγρας ἔχουσιν
οἱ μὲν ὄντες, βέλπον ἀπαλλάττουσι ὅσπ
τὰς ξηρὰς ἐχόντων. ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖ-
ρον ἂ ἀπαλλάττουσι. ξηραίνοντο γὰρ ὥς ὅτι
τὸ πολὺ τοῖσιν ἀποξηράσκουσιν.

L I I I.

Quibus iuuenibus: fuit aluus, meliorem sunt loco iis, quibus astricta est: at senes facti, peiore a sunt loco: nam senescentibus ferè semper astringitur aluus.

Expositio huius Aphorismi petenda est ex Aphorismo vigesimo huius libri. Dicere videtur in hoc Aphorismo, Natura propria cuique insita efficere potest, ut qui omnia convenienter faciat, tamen sibi non satisfaciatur.

1. Si feratur his facilis aluus ob insitam tem-

temperiem: nam alioqui lubrica visus ratio id nonnumquam præstat. Ut si quis olusculis ex lactuca, malua, ceta, attriplice vel si prunis coctis vratur.

2. Nam excrementa non ita congerunt: alui enim tarditas, vasorum impuritatem adfert. Intellige de virisque paribus.

a. Nam sunt eodem loco quo iuvenes quibus astricta est aluus

3. Quod langueat prostratus appetitus, atque coctrix vis titubat. Sæpe fusa aluus in senibus euenit ob retentricis exoletam vim: ram manifestum est illos non valide coquere, quare excrettricis potentiâ his non fertur aluus effusè. Hoc volebat Celsus, vbi ait, Melior est fusa aluus in iuvene, sicca in sene.

LIIII.

Μεγέθς ὃ σῶμα τῷ ἐκνεῖσαι μὲν
ἐλαθείον καὶ ἐκ ἀειδὲς ἐγνηθῶσαι ὃ
δύσχεστα, καὶ χεῖρον ὅς ἐλασσόνον.

LIIII.

Longâ staturâ iuuentutem exigere liberale est nec indecorum: senescere, ferè
2 inutile, ac 3 deterius breuiore statura.

Corporis conditio & mutatio per atates, adfert opportunitates & difficultates curandi.

2. Præcis iam viribus, illi staturæ im-
paribus.

3. Vel incommodius. nam senectuti δύσφορος est. nec ita medicâ manu erigi potest, ob imbecillitatem corpus eucraton in sene, & in iuvene laudatur. Vespasianus Augustus de quodam procera statura hoc Iudebat, * Μακρά βίβας κραδίον δολοχόκιον ἐχρος

*Es longum
incedens
quassans
iuuentem
habens.*

HIPPOCRATIS

COI

APHORISMORVM

LIBER III.

I. HEVRNII.

paraphrastica versione, & breuibus ad
obscuriora loca Notis sine Com-
mentariolis illustratus.

I.

Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὀρέων ὁ μάλιστα
τίκτεσι νοσήματα, καὶ ἐν ταῖσι ὥρησι
αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ ἢ ψυχοῦ, ἢ
ἢ δαλψι, καὶ τῶν ἄλλα καὶ λόγων ἔτι.

I.

Mutationes defectionesque tempo-
rum maxime pariunt morbos, & quæ
in Singula anni tempora incidunt, in-
signes mutationes frigoris aut æstus,
& cunctaque alia sic pro tua natura.

Argumentum
huius libri 3.

Hoc libro tertio continentur causarum efficientium &
affectionum naturalium mementa; seu opportuni-
tates, & inclinationes ad ea quæ cuique accidunt susci-
piendo. Nam ut est infra & aduentitia cuiusque na-
tura, ita hoc vel illo modo efficitur. Hoc est, causarum
efficientium & suscipientium naturam continet. Affi-
citur enim & diata omnia morborum genera sunt.

nam qualis aer, tales spiritus: quales spiritus, tales humores: quales humores, tales partes solide totumque corpus.

I. Antiqui annum in septem tempora diffinierunt, hac serie. Ver, ab æquinoctio verno ad ortum vergiliarum: & erat diuisionis expers. Æstas in tria tempora diuidebatur quorum primum erat ab ortu vergiliarum ad solstitium æstiuum: naturæ veris. secundum, à solstitio ad caniculæ ortum. tertium, Opora dictum, ab ortu caniculæ, ad ortum Arcturi. Autumnusque diuisionis erat expers, ab ortu Arcturi ad occasum vergiliarum hñebatur: *αυτομήνη* vocabant: Hyemi duæ erant partes, vna ab occasu vergiliarum ad solstitium hybernum: secunda, à solstitio hyberno ad æquinoctium vernum: *φωτεινὰ* hanc vocabant, ad institutionem apta, cum fauonij afflant purpureasque violas euocant. Nam quamuis sit *ὁδὸς* hyemalis aura, tamen non surget viola: sed certis vicibus. Mutationes itaque temporum: hoc est, septem anni temporum sibi succedentium non ex naturæ lege, vt si Autumnus in hyemem, hyems in autumnum degenerarit: vel si hyems in æstatem versa fuerit, in his enim neque *ὁδὸς* neque *ἀνέμους* fient: nam à naturali suo statu declinant. *ὁδοὶ* dicuntur anni tempora quatuor, & anni tempestates. Horas fabulatur Homerus cæli porris præesse, curamque habere vt modò serenum, modò nubilum sit. Vnde & Latini etiam Anni tempora, horas vocarunt. Horatius de Ioue, Variisque mundum temperat horis. *ὅτῳ τῶ ἀπὸ δὲ* inquit Scholiastes Hesiodi, quod est custodire. Plato in Cratylo, Horæ, inquit Attica & prisca voce dicendæ, *ὁδὸς τῶ ἀπὸ δὲ*, quod terminent hyemem & æstatem & hatus, & qui sunt ex terra fructus. Macrobius verò Horas dictas

Antiquorum Græcorum anni diuiso.

Ver.

Æstas in tria tempora.

Autumnus.

Hyems.

Ver, Æstas, Autumnus, hyems.

putat

Vetus Ap. h.
visum.

putat quod sol dicatur Horus. Quasi dicat Hippocrates, Nota igitur ad quæ mala inferenda sit anni constitutio prompta ac suspicionem concipio apud ægros de tali malo; ac remedia rectè comparata ad ea habeas profliganda.

*Quæ tempora
mutationis
patiuntur mor-
bos.*

2. Quod in aëre sit maxima vis, eo enim perpetuo rescimus, qualis ita que aër, tales spiritus & humores sunt corporis. Aër enim continentia, contenta, & imperum facientia mutat. Geoponici propterea suadebant ut villa non paludoso loco ponatur, talis enim aër non sinit dominum ad fructus arborum venire. Et scimus ex antiqua historia, quo modo Acron Agregetinus & eius mutatione Hippocrates totas provincias vindicavit à morbifera calamitate, solo aëre castigato.

*Quæles morbos
inferat aër.*

3. Simples, vel pesillentes; tertianas, quartanas; & corruptionem oculorum infert aër.

4. Quasi dicat non solum sibi malè succedentia tempora hæc agunt, verum etiam vnius anni temporis mutatio hoc facit. Quasi dicat, quamvis benè morata fuerint cetera, qualis fuit Cranonis æstiva tempestas, quæ rapidis continenter aquis pluebat cum dominatu Austri. Unde cuti subnascebantur ichores & pustula, mox carbunculi.

5. Ut in cranone apud Hippocratem carbunculi æstiu.

6. Ut mutationes ventorum, nubium, nebularum, imbricosi aëris; ut nimirum fuerit efficientis rei natura, & excipientis. Et cum eodem die à calore in frigus itat, vel ex aduerso idem de ceteris dictum puta.

II.

Τὸν ἡμετέραν πρὸς τὸν αἰσθητὸν

αἱ δὲ πρὸς χειμῶνα δὲ ἢ κακῶς περὶ-
κεῖται.

II.

1. Naturarum aliarum quidem ad 2 aestatem, aliarum ad hyemem bene 3 vel male sunt constitutæ.

Varia corpora in varios morbos prompta sunt, ut varia eorum fuerit natura, hoc est κρᾶσις.

1. Ut fuerit nata, vel usu inducta temperies corporis. Hic Aphorismus non solum ad temperamentum attinet, sed etiam ad habitum, ut in Thaso.

2. Si natura intemperata fuerit, nam illa medico contrariorum usu gaudet, lædatur a similibus. Ita biliosa corpora vegetantur hyeme.

3. Male ad morborum generationem eorum paroxysmos. Sic enim comparatum est, ut temperata naturæ adversum aeris constitutionem ferant facilius, quam intemperata similem. Nam consimilis intemperies cessione degenerat facile in morbum: concepta intemperies maior fit. Vfus cum talis aeris constitutio alieno, cunctis tempore, hæ naturæ facillime iniuriatur. tiunt hanc: caue igitur illis, purgando, rando, euacuando, & diatrâ.

III.

Τῶν νέων 1 ἄλλαι πρὸς ἄλλας αἰ-
κακῶς 2 περὶκεῖται, καὶ 3 ἡλικίας πρὸς πρὸς
ῶρας, καὶ 4 χρόνος, καὶ 5 διαίτης.

III.

Quin etiam morborum 1 alij & a æta-
tes

Vetus Ap. ho.
signi.

*Qua tempora
mutationes
parant mor-
bos.*

*Quales morbi
inferat aen-*

22 Epid.

tes aliae facile² aut agre sunt b. compa-
rata ad alia³ tempora, & ⁴ regiones, &
⁵ dietas.

pho Intelligitur hic Aphorismus de omnibus generibus
Epidemiorum morborum, quorum alij acuti, alij diu-
turni: deque alij dicti mercescentes, alij Syntrophij.
Complexus autem est Hippocrates hoc Aphorismo,
quicquid libro primo & tertio Epidemion habetur.
Quasi dicat, morbi Epidemij, temporum mutatione
sub dispersorum specie in hominum vitam inuadunt:
sed varia conditione, ut fuerit cuiusque hominis natu-
ra, aetas, soli & celi conditio, tum autem diata. Nam
pro varia cuiusque natura, aetate, tempore, regione, &
diata, morbi generantur, paroxysmos suos habent at-
que crises. Nam intemperata natura promptiores
sunt ad consimilem intemperiem suscipiendam, quam
temperata ad contrariam. Quare Medicus tutelares
medicinas adferat, cum periculum alicui imminet.

1. Certis anni temporibus facile nascun-
tur, exacerbantur aut propelluntur morbi.
Sunt morbi dyscrasiae, propterea a similibus
augentur, aduersis mitescunt. Quare horum
maleficiis vt gignuntur: ita horum beneficiis.
solvuntur.

2. In generatione & solutione, euentu,
paroxysmis, in magnitudine, more, motu.

3. Estimulantur similibus morbi tempo-
ribus, vt tertianae aestate: at hyeme sopiuntur.

4. Vt Thasij non ita capaces erant fla-
tuum Austrinorum vt Granonij. Et biliosij
melius agunt in frigidis regionibus.

5. Thasij vino generoso utebantur, co-
que putredinem arcebant. Ita pituitosi calidis
solvuntur.

a. Vt senes aestate recreantur: hyeme
torpent.

b. Id est morbi facilius gignuntur quibus-
dam temporibus anni, & aliis facilius solvun-
tur.

IN APHORIS. HIP. III. 163
eur. Ita & aetates, temporibus, locis, victu,
variè afficiuntur.

IIII.

Εν τῇσιν ὥρησιν ὅταν τ' αὐτῆς ἡμέρας
ὅτε μὲ θάλασσα, ὅτε δ' ἡ ψύχρα γί-
γνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα περὶ
δὲ χειρὸς καὶ πόδας.

IIII.

In singulis anni partibus cum eodem
die modo caloris, modo frigoris do-
minatu cælum tenetur, 2 Autumnales
morbos expectare oportet.

Hoc Nasoni etiam compertum fuit, ubi canit:
Cum modo frigeribus premimur, modo solvimur aestu.
Tempore non certo, corpora languor habet.

Docet hic Aphorismus præsentia futurorum morbo-
rum ducta ab aere.

1. Cum id diu evenit eodem die, vel serie
dierum longa. Explicatur enim hic altera pars
Aphorismi primi huius libri. cum scilicet ali-
qua pars anni à suo statu naturali discessit. ut
sic sensus, In quacumque anni parte cæli inæ-
qualitas inciderit, morbi proueniunt inæ-
quales.

2. Hoc est, ἀτάκτοι καὶ ἀτακτοί, hoc est
inæquales materiâ, symptomatis, paroxys-
mis, periodis, crisi. Unde incerti & diffi-
cilis iudicii euadunt, & mali moris. Nam si
acciderit tertiana, illa erit inæqualis: sic quo-
que cottidiana & quartana. Eò quod hæc
temporis inæqualitas valdè perturbat illam
motus & quietis vicissitudinem, quæ inest
humoribus. Quare longe difficilius curantur
quam si à diætæ vitio oborti fuissent: nam
quid diuini habent. Quasi dicat, itaque reme-
diis

Austri vii. diis maioribus; hi oppugnandi & sepe alexi-
pharmacis eorum prauitas castiganda erit.

V.

¹ Νότοι ² βαρῆκοι, ³ ἀχλυνώδεις, ⁴ κρυ-
σταεικοί, ⁵ νωθροί, διαλυτικοί, ὀκότεν
ἐτΘ. Δυνασδῆ, ⁶ τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀρρώ-
σῃσι πάχυσιν. Ηγ' ⁷ βόρειον ἢ, ⁸ βῆχας,
⁹ φάρυγγας, ¹⁰ κοιλίας, ¹¹ δυσείαι φει-
κώδεις, ¹² ὀδῶναι πλάγρων, σιθίων.
ὀκότεν ἐτΘ. ¹³ Δυνασδῆ, ¹⁴ τοιαῦτα
ἐν τῇσιν ἀρρώσῃσι προσδέχεται χεῖρ.

V.

¹ Austri ² auditum hebetant illique
prauēs sunt, ³ caliginosi & tenebrosi,
necnon & ⁴ capitis grauitatem, ⁵ segni-
ciem seu lentitudinem, & corporis laxi-
tatem adferunt. Quotiescumque itaque
Auster diu multumque dominatum te-
nuerit, ⁶ huiusmodi ferè [Symptoma-
tibus] per morbos afficiuntur homines.
Sicautem Aquilo ⁷ teras perflat, ⁸ tussēs
mouet, eueniunt faucium ⁹ morbi, alui
¹⁰ duræ, ¹¹ yrinæ difficultates cum hor-
rore coniunctæ, dolores ¹² laterum at-
que pectoris. ¹³ Quotiescumque ergo is
diu multumque dominatum tenuerit,
talια ¹⁴ ferè in morbis expectare oportet.

Aquiloni
vii.

Quasi dicat, exploratum tibi esse debet, quid vi
sensus Aphorismi morbi, & quid vi causarum externarum in agriue-
nit.

nit, ne crises te fallant. Probat à ventis (qui maxi-
mè aërem mutant) ad morbos maxime facere aëris
mutaciones. Ventus enim nihil est quàm motus aër.

1. Et Euronorus, libonorus. qui non fla-
tibus manifestis dominantur & aërem ad ma-
dorem immutant. Galenus distinguit du-
plicem constitutionem Austrinam, vnam
cum flatibus, alteram sine flatibus. Prior il-
la, non semper humectat, neque semper
est mollis: & ideo etiam desiccandi vim ha-
bet. Huiusmodi Auster appellatur leucono-
tus, ab albis nubibus, quia cum violento fri-
gore & siccitate aërem inuadit, Eum descri-
bit Maro primo Æneidos. Posterior est mol-
lis, caliginosus, & humidus: de quo hic agi-
tur. Afficiuntur autem corpora non solum à
ventorum qualitatibus primis, sed etiam
ab alienæ materiæ mixtione. Nam vt est na-
tura loci vnde emanat anathymiasis illa quæ
ventorum est materia, sic quoque est aëris af-
fectio dum viget ille ventus. Hinc est quod
Acron Agregetinus colesaneman dictus fuit,
cum ventos coercuisset bubulis coriis inter-
ceptis montium, vnde illi flabant, angustis.
Ac ita Siciliam maxima à peste vindicauit.

3. Epid.
3. 1.

Duplex Au-
strina con-
sistens.

2. Repletionem cerebri, nerui auditorij in-
firmitate, aëris insiti & aduentitij impurita-
re: madefactioque neruorum principio. Infirmi
redduntur nerui, à laxitate nimia.

Humodo auditum
turbent.

3. Tenebras obducit oculis, spiritus ani-
malis, cerebri & nerui optici infirmitate, tum
aëris externi perturbatione. ἀχλὺν vocant
aërem turbatum. ἀχλὺς οὖτος οculus, qui sua
exutus est luce ac splendore, vt in cadauerosis.

Apud Dio-
genē Laër-
tium.

4. Vaporibus & humoribus opplendo ce-
rebrum. quare Plethoricis causis auget cere-
brum.

Cur grauent caput.

5. Madefactio neruorum principio, & reso-
lutione laxatis membranis & neruis, quorum

vis, in siccitatis mediocritate consistit.

6. Non tam morbi ratione, quàm flatuum Austriorum potentia.

7. Cum flatibus, & sine flatibus.

8. Siccas, spirabilem partium intemperie & asperitate, & humoris è cerebro expressi distillatione.

9. Asperitates, paristhmia, angina externa. notata parte, morbum significat.

10. Alui suppressio à coctionis & distributionis bonitate, & humore ex alto intestinorum, & ab intestini recti contratio motu, obstructionem muscoli sphincteris.

11. Male affecta vesica à frigore.

12. Quia frigidum pectore est inimicum.

13. Sine vlla vicissitudine si dominatum tenuerint.

14. Non tam ratione critica aut symptomatice, quàm incidentis causa procatacritica vi & potentia. Elegantissime enarrat hunc Aphorismum doctissimus Holerius.

VI.

Ὁρόταν δὲς θ' γένν' ἡεὶ ὁμοίον,
ἰδρωτάς ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλὸς ωρο-
δὲ καὶ χεῖν.

VI.

Quotiescumque fit aestas, veri similis, sudores, multos in febribus expectare oportet.

Ex quibus humoris excrementi significatio fit, & inclinationis critica illius humoru. q. d. non solum anni tempora materiam pariunt morbosicam, sed etiam inclinant illos succos ad varias crises, periodos & paroxysmos: faciuntque ut crises sint sinistri aut dextri indicij. Sunt enim sudorum alij critici, alij symptomatice, vi morbi, & excrementi humoru copia.

1. Si

*Quomodo sunt vni-
ce diffinitates.*

*Ex aëre
sudorem
Frigidum.*

1. Si æstas calida & humidâ euadat: nam *quomodo æstas*
 ver est temperie quadam humidû & calidum *et in similiis finit.*

2. Quia fundit materiam, porosque aperit. Critici illi sudores reddunt febres faciles, *Critici multi*
 sine acumine, sine linguæ ariditate. Quare *in sudores.*
 id etiam tunc per febres agant medici, quô
 sudor manet capiosè, decoctis sudoriferis, ac
 foris lateribus calidis admotis, pannoque ab
 aceto madenti inuolutis.

VII.

Εν τοῖς¹ ἀνχοῖσι πυρετοῖ² ὁξέες
 χίον. Καὶ ὡς μὲ ἐπὶ πλέον ἢ τὸ ἐτ
 τοῦτον ἐὼν, οἷον τὴν κατάστασιν ἐποίη
 σεν, αἷς ἐπιτοπολὺ καὶ τὰ⁴ νεσήματα το
 αὐτὰ δεῖ προσδέχεσθαι.

VII.

Per¹ squalores febres:² acutæ inci
 dunt. Et si maxima pars anni talis³ fue
 rit, qualem cœpit inire historiam, ma
 gnam quoque partem huiusmodi mor
 bos⁴ expectare oportet.

*usus medi
 cino hic.
 sicca tem
 pestas
 morbis.*

1. Cûm cœlum incendio conflagrat, nec
 vlla est madoris & siccitatis vicissitudo. An
 chus duobus modis euenit, vel à pluuiarum
 defectu, vel à sicca cœli constitutione, hoc est,
 ab æstu vehementissimo. 2. Epid. sect. 1. aph.
 2. unde hunc librum sumsit. anchus modera
 tam pluuiam significat.

2. Essentiales & symptomaticæ. quòd ta
 lis constitutio bilis acerrimæ sit procreatrix. *Critici febres*
acutæ.

3. Vt si borealem, austriam, inæqualem
 faciat constitutionem.

4. Specie, & indiuiduo. nam frigida sicca

que constitutio spirabiles lædit partes. Inæqualis constitutio difficilis iudicii profert morbos. Hinc multum interest inter tertianam & tertianam : nam bilis modò effera sit, modò pituitescit, ita inter parotidem & parotidem : quamvis enim hæc sint specie eadem, idem tamen differunt.

VIII.

Criticum
theorema.
* w.

Εν τοῖσι καθ' ὅσιν ¹ καιροῖσιν * καὶ
² ὡραῖαι τὰ ³ ὡρῶν ἀποδιδῶσιν, ⁴ δὲ
σαφές καὶ δεικνύει αἱ νύκτι γίνον. Εν
⁵ τοῖσιν ἀκατάστασιν, ἀκατάστατοι
καὶ δύσκειτοι.

VII.

¹ Constantibus anni partibus, si tempestates ² convenienter succedant, ³ bene morati facili ac secundi iudicii incidunt morbi. At incertis malè moratis maleque constitutis temporibus, aduersè ⁴ difficilisque iudicii incidunt morbi.

Q. d. Morbis efficientium causarum naturam sequuntur, & causa serè efficientes sunt tales, ut anni temperies.

*Temperamentum
ta yraton
anti tempore
non.*

1. Hoc est, statis ac definitis, ac naturalem statum retinentibus: vero temperato: æstate calida & sicca, nimirum cum Etesis & pluiarum vicissitudine. Autumno inæquali, hiante cauro: hyeme frigida & humida sine excessu. Iam hæc Hippocrates 2. Epid. 1. 5. vide ibi Foëtij commentarium.

2. Nimirum singularium anni partium propriæ.

3. Loco & tempore. Hoc est, ut mutuo se

se vicissim excipiant sine repentina immuta- *Holeris.*
tione & importunitate. hoc est, ut singulis *hic docti*
anni partibus, tempestates, singularum pro- *& ventorum*
pria, loco fiant & modicè, in qualitatibus, *annuis fla-*
ventis, pluuiis, serenitatibus. Si hæc non an- *tibus tem-*
teuertant, nec moerentur: nec continenter nec *pora distin-*
repentè fiant, sed vicissim. *guis.*

4. Malignitatis & inæqualitatis expertes,
hoc est, cum initio cruda sint omnia, in au-
gmento apparet coctio; instat perfecta coctio
tales sunt bene morati. Secundi iudicii sunt
qui & crisi cuiusque propria, simplici, & re- *Morbi boni*
cidunt experte, sineque ullo reciditæ metu *iudicii.*
inducantur. Sic causus *Usadus* patitur se vinci,
linguam non habet prætidam.

5. Natura benè constituta: nec vicissitu-
dine motus & quietis, quæ in humoribus in-
est, mutata. Deinde etiam magnitudine, mo-
re, & motu. Nam malignitas abest, & meta-
stasis, ac phlegmone. Est enim morbifica ma-
teria benigna, & natura robusta.

6. Cum maximis laboribus, maligna vi, *Mali in di-*
metastasi, & cum metu superstitis materia. *cij morbi.*
Nam varia materia in vitio est: unde inæqua-
les nascuntur morbi, & pessimi iudicii.

I X.

Εν τῷ φθινοπώρῳ ὁξύταται αἱ νόσοι,
καὶ θανατωδέσταται ὅληται. Ἡ δὲ ὑγι-
εινότερον, καὶ ἥκιστα θανατωδές.

I X.

Autumno: morbi accidunt: acutis- *Opprobri-*
simi, & funestissimi ferè. Ver contra *γὰρ ἀντι-*
saluberrimum est, minimeque fune- *no.*
stum.

1. Ab ortu Arcturi, ad occasum vergiliarum. Sed Medici metiuntur hæc tempora à qualitatibus: dum enim inæqualis euadit in Augusto vel Septembri aer, illis incipit Autumnus.

2. Nam graui Symptomatum vi affligant.

3. Aestas præcedens fregit vires, bilem procreauit contumacem ac torridam, accessit dictæ vitium ab opora, ac propria Autumnii vi natura stupet ex inæquali quo concutitur eo tempore humorum motu. Vnde hoc tempore maximè ceniunt morbi internarum partium: quod frigore inæquali ad interna se vertant succi.

4. In morbis etiam eiusdem generis Autumno est acumen longè maius. Nam Autumnales morbi omnes sunt calamitosi, aut diuturni. Ver autem paroxysmo (hoc est, quia caecochymiam viscerum fundit) est calamitosum: non autem generatione, quia non gignit succos prauos. tunc enim Sol nouo tepore blandimentum corpori adfert: gignitque corpus plena manu sanguinem pituitamque nutriticiam bonam.

Aphrodisia.
sunt.
Aphrodisia.

Autumni
morbi.

X.

Τὸ ἰ φθινόπωρον τοῖς φθινοῖσι
καρπὸν.

X.

Sed & tabidis Autumnus exitio esse solet.

1. Dicitur φθινόπωρον à φθίσις, hoc est finire, & τῇ ὁπότε hoc est vltima parte ætatis; quod hæc Autumnum excipiat.

2. Hoc est tabi & catarrhis obnoxiiis, aut ex tabe laborantibus, vel atrophia. confectis. Affliguntur qui pulmones habent languidos: nam distillationibus est infamis.

3. Est

3. Est tabidis calamitosus Autumnus generatione, & paroxysmo. Generatione, ob materie acrimoniam & ob omnium partium exhaustum. Sua enim inæqualitate sanguinem inquinat. Cum folia decidunt, & germinant, moriuntur tabidi. Quare cuncta illa quæ tacerrimum catarrham obtundunt in usum ducuntur: modeste purgentur rhabarbaro, agarico, ac sirupo rosato laxatiuo: dein pulvis Hali in usum ducatur, qui pulvis inscribitur ad rabem. vrantur pisana colata cum conserva rosata dormituri & emulsio- nibus frigidorum seminum. & aqua distillata ex caneris fluuiatilibus. Abstineant à falsis & acribus. lac caprillum in usum veniat.

*Autūmny
tabidis dup-
lici modo me-
li.*

*Vsus Co
Remedia.*

*Salva et acrim
tabidis viti-
da.*

X I.

Περί τῆς ὥρας, ἣν ἡ φύσις τῆς
μὲν ἀνθρωπίνης καὶ βόρειας γένε-
ως ἔαρ ἐπομβρῶν καὶ νότιον ἀνάγκη τῆς
ἡμέρας πρὸς πρῶτον ὁξείας καὶ ὀφθαλ-
μίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι. μάλα δὲ
τῇσι γυναιξὶ, καὶ ἀνδράσι τοῖσι
ὕδροσι τὰς φύσεις.

*Singularis
defectionis
maris.*

X I.

Iam verò quod ad temporum¹ im-
portunitates & defectiones attinet [hu-
iusmodi ferè sunt] siquidem² hyems
secca &³ aquilonia fuerit, ⁴ Ver autem
⁵ pluuiosum & austrinum, necesse est
⁶ æstate fieri febres ⁷ acutas, &⁸ oph-
thalmias, &⁹ dysenterias, maximeque
mulieribus

10 mulieribus, & viris natura 11 humi-
dioribus.

1. Cum nimirum *oculis* non sunt *oculos*.
Explicat primam partem primi Aphorismi.

2. Pars anni quæ definitur ab occafu Vergi-
liarum, ad æquinoctium vernale natura friget
& humet, intermixtis quibusdam ficcitatibus.

3. Flatum expers, aut particeps aquilo-
nis, & propterea cerebro, neruis, & thoraci
moleſta.

4. Pars Aoni ab æquinoctio verno ad or-
tum Vergiliarum: Sed cur tali vere non eue-
niant morbi? quia præceſſit ſicca hiems ille-
que ſqualor temperatur. nam Hippocrates
non dixit ipſa ſolum ſpectanda eſſe præſentia
tempora, ſed ex quibus in quæ fiat mutatio.

*Ver ſtans
de pñrio
ſm.*
5. Si diu multumque imbris ac ſati-
bus auſtrinis madefcat. illa mollitie ac humi-
ditate viſui hebetudinem, auditui & capiti
grauitatem, corporique vniuerſo lenitudi-
nem adfert: eoque magis quod hyeme tota
exhaustum ſit corpus: & corpus denſatur ab
illis madoribus, colligitque excrementa, ſi
diu perſeuerarit.

*He ſtate qñ
ſe breſ ſiat
acuta*
6. Calidiſſima præſertim ſi fuerit, & Ete-
riorum expers. nam creſci alioqui multos
morbos curant.

7. Eſſentiales, & ſymptomaticæ à pu-
tredine, maximeque continentes: quod ille
mador quem fecit Ver, hoc aſtu putreſcat ac
ephodon exhibeat. Et quia dyſenteriam ple-
rumque comitem habent, propinabimus de-
coctum radicum pentaphylli, tormentillæ,
agrimoniæ, cum ſirupo de ribes, & de acce-
dine citreorum; cum pauco oleo vitrioli.

*Enod, ſu
ſipriſm
nes.*
8. Humoris excluſione, qui vere collectus
fuerat, à cerebro in oculos: quod Aquilonia
conſtitutio inſirmos reddidit oculos.

9. Exul-

9. Exulceratis humore putri intestinis, qui a capite totoque corpore influunt. Quasi dicat, caue ne strigentibus remediis ergo corpori includas eam sed euacuationi stude: Idem cogita de ceteris affectibus a tali causa prognatis. Da cortices myrobalanorum cum rhabarbaro in pauca copias ad drachmam.

*Quomodo fiat
dysenteria.*

10. Quod humore abundant quodque sint vasis angustis, putredini que obnoxiiis, & corpore minime perspirabili unde dysenterica materia pronascitur. Pueris tunc etiam dysenteria molesta est: verendum, inquit Galenus, ne, si euaserint in quartanam abeant, quam mox excipiet hydrops.

Remedium

*Cur mulie
ribus.*

11. Qui sunt nigris oculis & capillis, leui cute ac alba, aspera voce, oxyphoni, & oxythymi. Quod temperata natura similes intempericem difficilius ferant, quam temperata contrariam. Vt anni totius constitutio sit salubris, oportet ut eius partes cum temperie quadam suam naturam tueantur. Itaque sub ortum Arcturi, hoc est ineunte Autumno madescat aer. Deinde serenitas veniat, vocant de nae fomer. Deinde occidui flant venti tauri, usque ad vergiliarum occasum, quod est ad initium hyemis. Sub Vergiliarum occasu aer mutatur, atque Aquilones flare debent cum madore. Sub initium Februarii Zephiri locum habeant frigidum, qui mox vere in Austrum abeant mollem, reciproque in Zephyrum se vertunt australes venti usque ad ortum Vergiliarum. His itaque totus Martius & Aprilis recreari debent. Ab ortu Vergiliarum tepescere ac siccare debet sensim aer, usque ad caniculum, tunc aestiuare coelum debet. Sed ortum caniculæ, aquilones antevertunt dies octo, dicti prodromi. Ab ortu caniculæ etesii sunt 40. diebus, sed pluuiis hæc etiam tempora recreantur quibusdam.

*Quibus viris
hæc accidat.*

*Salubritas
Anni con-
stitutionis
descriptio.*

dam. Medio Septembris redeunt Austri, ad
ortum ardui usque.

XII.

Ἡρ δ' ῥόπη δ' χειμῶν ἢ ἐπομ-
βροῦ ἢ εὐδι- γένη, τὸ δ' εὐρ' ἀν-
χημῶν ἢ βόρειον, αἰ μ' γυναικας ἢ σι-
οὶ τόποι πρὸς τὸ ἦρ, ἐκ πάσης περφα-
σι δ' ἐκτιβώσκουσιν· αἰ δ' ἀν' τέκα-
σιν, ἀκράτεια ἢ νοσώδεια τὰ παιδία
τίκτυσιν, ὥς ἢ φευτικά. Σπολυ-
δας, ἢ λεπὰ ἢ νοσώδεια ζῆν ἔοντα. Τὰ
σε δ' ἄλλοισι¹⁰ δυσεντερίαι, ἢ ὀφθαλ-
μίαι¹¹ ξηραὶ γίνονται. τοῖσι δ' πρὸς ἐντέ-
ροις κατάρροι σωτόμως¹² σπολύντες.

XII.

Superiori
contraria
constitutio.

Sin autem austrina, ¹ pluvia, & ²
tepida fuerit hyems, Ver autem ³ sic-
cum & aquilonium, ⁴ mulieres ingrau-
datae, quæ Vere pariturae sunt, quavis
de causa externâ ⁵ abortiunt : quod si
quæ ⁶ pepererint, hæc infirmos ⁷ & va-
letudinarios edunt foetus ad eò, ut paulò
post ⁸ moriantur, vel debiles & valetudi-
narij viuant. Aliis ⁹ autem quibusdam
hominum naturis ¹⁰ dysenteriae, ¹¹ oph-
thalmiae siccae nascuntur : & senibus ca-
tarri breui ¹² funesti.

Sume id, affatens ac Autumnum precedentem ex
lege naturæ cursum suum perfecisse.

I. Pluv.

1. Pituita pueris parens & causa effe- Pituita
autem.
ctrix. Quam admodum frigido & aquilonio
cali statu generatur acida & vitrea illa pitui-
ta: & temperata hieme circumfluit naturalis
pituita, ita autrinitis in temporibus gignitur
pituita putrida. Huic igitur remediandū dia-
ta & pharmacia.

2. Vox hæc *διδως* à plerisque hic omitti-
tur. Sed Galenus eam non expungit. Imò om-
nino est necessaria ad huius loci explicatio-
nem. Aristoteles *διδως* pro tempore humido ac-
cipit, seu cœli clementia: nec verti debet se-
renitas, quamvis propriè significet dulce illud
tempus, ita constitutum, ut iuuet esse sub
dio, si vocis ætimon rimemur. Aristoteles, x. Meteor.
ubi agit de pruina & rore, tribus vititur voci-
bus, *χίμαρον*, *χίμαρηνες*, *τόπος δίδω* & *διδω* *αυρότε-
ρος τόπος* & *αἰθήρ*. hoc est, hyems, hyemalis lo-
cus, cali clementia & clementi locus cœlo:
& serenitas. Et asserit Aristoteles pruina &
rorem fieri *ἐν τῇ αἰθήρ*, hoc est, in serenitate.
Ergo *δίδω* nō est serenitas, alioqui etiā pruina
fieret in *δίδω*, quod negat Aristoteles, qualis
est Autrinitis spirantibus aer. Plinius *διδω* tem- 17. lib. 24.
Theoph. 4.
C. 5. De
causis
Plant.
periem vertit ex Theophrasto. Quin ipse
Theophrastus libro primo de causis planta-
rum *τόπος δίδωτος* opponit *ψυχρὸς*. Qui de
his prolixius agere velit, legat Aristotelis
duodecimum caput libri primi Meteorologi-
cōn. Si itaque fuerit aer ventis placidus &
temperatus lenis & mollis, ita ut iuuet esse
sub Dio.

3. Occlusis vi frigoris poris, unde nihil ē
corporibus nostris exhalat, sed pituita illa pu-
etis, quæ hyeme nata fuit intus fertur.

4. Quæ inoffenso cursu, conformationis
& motus historiam, ad illud usque tempus
absoluit.

5. Nam à pituita illa intus abacta fecda-

*Quæ rōe ab
virtut.*

cur nutricatus fœtus, isque iam grandior fa-
ctus fraudatur suo genio: & vterina laxantur
vincula à pituitæ copia madentia. hinc est
quod tunc abortioni fiat obnoxius. Subitaria
etiam illa frigoris incurfus validè affligit fœ-
tum. Si itaque mulier abortioni obnoxia
fuerit naturâ, ex quavis causa crudum abiecit
facile fœtum. Cause externæ, vt trepidatio,
falsus, euacuatio aliqua. Foueat partes infer-
nas. vnguenta robotantia adferantur: victus
ratio castiget pituitam.

6. Si perfectum partum ediderit.

7. Quod ante defraudati fuerint & spiritu
puro, & alimento suavi, qualis enim aer, talis
spiritus.

8. Humorum & partium vitio. Ita etiam
quorum matres fœtæ fructibus crudis se re-
plent. Nam in vtero non ita benè effundit
suos sudores vt deberet.

9. Pro humorû copia, qui humido celo pro-
creatur vt afficiatur varia corpora, ita morbi
varii. Quasi dicat, cû hæc descripta constitutio
omnibus calamitosa sit, tamè ista calamitas,
pro cuiusque varia natura, variè distinguitur.

10. A pituita putri eueniunt mulieribus
& vtris natura humidioribus. Ita etiam pes
autumnalia frigora euenit. si æstas Austina
præcessit. & hyeme quoque aquilonia, quia
exitum non habet falsa pituita. Vere etiam
australi, quia pituita viscosa colligitur in in-
festinis: & ætate etiam si clyster naturalis de-
ficiat nec pituitam arceat, tunc hæc putrescit
& in fine æstatis, si quis dein suppressa, impe-
tu affluit.

11. Billiosis, sed ætate confectis. nam
aquilo prohibet exhalationem.

12. Per apoplexiam & paraplexiam, ta-
bem, & asthma nam frigus ad interna succos
torrudit, vel catarrhi pectus senile obruunt.

XIII.

Ἡν δὲ τὸ θέρος¹ αὐχμηρὸν καὶ βό-
ρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἐπιμ-
ερον² καὶ νότον, ³ κεφαλαλγίαι ἐς τὸν
⁴ χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ βρογ-
χοι, καὶ ⁷ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ καὶ ⁸ φθίσιες.

XIII.

Sin autem¹ sicca & aquilonia æstas
fuerit, autumnus contra pluviosus² at-
que australis, ³ cephalalgiae fortes in
⁴ hyemem incidunt, & tussēs, & ⁶ ran-
cedines, & ⁷ grauedines, atque nonnul-
lis⁸ tabes.

*Hu verò ipsi temporibus morbi non euenient, nam
contraria intemperie hac se mutuo temperant.*

1. Sicca quidem & calida sua natura est
æstas, verum temperatè; nam ille squalor in
opora dilui debet, cum noti excipiunt Etesias.

2. Sed ventis placidus, calidus & humi-
dus. Si durarit illa tempestas vsque ad hye-
mem. Natura sua autumnus alget & aret in-
temperanter, initium eius pluviosum est, me-
dium serenum, finis pluviosus. talis est natu-
ralis eius constitutio.

3. Madore tenso cerebro in natura hu-
midioribus: & retentum ibi excrementum
putrescit.

4. Si hyems suam temperiem habuerit
naturalem.

5. Exprimitur enim ex cerebro mador à
frigore hyberno.

6. In larynge. Tribus modis fluit humor,
M orgasmo,

orgasmo, doloris vi, vel cum pars continens
exonerat se in contentam.

7. In naribus.

Vfus.

8. Ex pituita putris in pulmones delapsu
unde exulcerantur. Quod facile fit his, qui-
bus scapula alarum modo prominēt. Si ergo
contumaces inciderint tussis, fontellæ fiant
in humeris. & in ceruice, vel etiam in cru-
ribus. Sed semper ea lege, vt panniculus car-
nosus vna peruadatur à cauterio: alioqui fru-
stra erit.

XIIII.

Autumnus.

Ἡν καὶ βόρειον ἢ καὶ ἀνυδρον, τοῖσι
μὲν ὑγροῖσι ἔσσι τὰς φύσεις καὶ τῶσι
γυναιξὶ ἔμφρονον. Τοῖσι δ' λοιποῖ-
σιν ὀφθαλμίαι ἔσσι ξηραὶ, καὶ πυρε-
τοὶ ὀξείες καὶ χρονοὶ ἐπίοισι δ' καὶ μέ-
λαγχολίαι.

ξηρὰ καὶ
sed malè,
quia hinc
non fit
mentis suc-
crefcentia
cacochy-
mia.

XIIII.

Sin autem fuerit aquilonius & plu-
uiarum expers Autumnus, his quidem
qui natura sunt humidiores, & mul-
lieribus opportunist. Ceteris oph-
thalmiæ accidunt siccae, & febres acu-
tae, & diurnae, nonnullis etiam mel-
ancholiæ.

Frigiditas
vixit non
ita.

1. Cum nimirum æstas præcessit sicca &
frigida.

2. Qui sunt nigro rectoque capillo, ni-
gris oculis, cute alba & glabra. voce as-
pera, venis angustis.

3. Pituitosis, & mollibus. Sunt enim va-
ria mulieres; quædam enim, vt viragines,
per

per solum biduum fundunt menses: alix
sunt media, hæ per quatrduum: at mollibus
ad septimum diem feruntur.

4. Quia castigatur harum nimius mador.
5. Biliosis & melancholicis.

6. A bile sui feri experte; quod æstas sic-
cissima exhaust, cuique iam denegatur exitus
strictis membranis oculorum per hyemem, in
quam incidunt. Temperat enim genuinus
ichor bilem, ne nimium æstuet ac squalcat.
In tali ophthalmia bilis euacuetur, ac oculi
rigentur aqua rosata aut lacte muliebri qui-
bus adde turia preparata aliquantulum.

7. Symptomatum vehementia: & quia
feri sui experts reddita bilis ferocit in venis, ac
ibi cunctando putrescit.

8. Difficultate curandi, quod humor cras-
sior redditus sit pene pepasmi experts, meatus
obstructi, natura infirma. Hic à venæ sectio-
ne apozematibus sperientibus, refrigeranti-
bus, ac purgantibus, sensim dometur ac ex-
cludatur humor contumax.

9. Deliria non sine tristitia & metu: om-
nia enim tuta timent. Aut etiam insania fe-
bris particeps. Nonnullis etiam hoc evenit,
qui cum calido & secco temperamento fuere,
iam affecta ætate, frigidiores & sicciores red-
duntur, ac fœtum horum redditur corpus in
proventum atque bilis: & hæc tempestas eam
acuit ac vberiore reddit. Methodum mi-
scendarum tempestatum hic docet Galenus.

Melancho-
lici.

XV.

Τῶν δ' κατασάτων τῇ ἐπιούτῃ τὸ
μὲν ὅλον οἱ ἀνχμοὶ πρὶ ἐπιμελεῖαν εἶ-
σιν ὑγιεινότεροι, καὶ ἥσων δατατώδεις.

Siccum &
placatum
temperat.

M 2

Inter

Siccum &
pluvium
tempus.

Inter anni status omnino siccitates
3 imbribus assiduis sunt + salubriores,
minusque funestæ.

N. sur.

Intemperies sicca salubritati accommodatior est,
quàm humida immoderatio. Si ergo siccitas illa fuerit
cum moderato calore & frigore, sciat Medicus na-
scentes tunc morbus succreuisse, non aeris, sed diutius
vitio.

1. Descriptiones, historias, & constitu-
tiones.

2. Absque incendio, cum philomelarum
copia apparet.

3. Pluviali statu, putredinis proventu.

4. Perspiratione, & excrementorum ino-
pia. Ergo facile hi morbi curabuntur.

5. Pepsimi & excretionis facilitate; nam
alta putredo in vitio non est. & corpus liberè
perspirat.

Νοσήματα δ, ἐν τῇ τῶν ἐπομβέ-
σει ὡς τὰ πολλὰ, γίνεθ' ἡ πύρετοι διὰ
μακροί, καὶ κοιλίης ῥύσεις, καὶ σπλη-
νίτις, καὶ ὀπλήνιτις, καὶ ἀσπληνίτις καὶ
κυσσάχαι. ἐν δ' ὅτι πῶσιν ἀνθρώποις,
φθινόσκις, ὀφθαλμίαι, ἀσθρίτιδες,
σπληνίτις, καὶ δυσσπληνίαι.

Precedenti
Aphetismi
confirmatio.

Namque assiduis imbribus qui mor-
bi incidunt, huiusmodi ferè sunt, se-
bres diuturnæ, alui + profusiva, &
putredines, & epilepsia, & apople-
xia.

xiæ, & angina: Per^o squalores verò
¹⁰tabes, ¹¹ophthalmiæ, articularum
¹²dolores, urinæ ¹³stillicidia, & ¹⁴dy-
 senteriæ.

1. Assiduis ab imbribus, succi corporis
 redduntur madidiore & frigidiore.

2. A putredine per obstructionem nata.

3. Pepasmi & excretionis difficultate:
 quia pluuio cœli statu meatus redduntur an-
 gustiores, & natura debilitatur, ac prouentus
 excrementorum est maximus.

4. Lienteriæ, diarrhœæ, dysenteriæ atque
 tenesmi: copiose enim ichores tunc proueni-
 unt, vel aluina: venulæ ab infarctu laborant,
 putredineq; succos contaminant. Vnde fluxus *Vfus.*
 vniuersales qui toto genere manât venoso. A
 prouisione totius, tandem cùm prauitas ex-
 crementorum se remisit, dentur talia quæ
 intestina roborant, vt Panis biscostus coqua-
 tur in aceto, & ficeat: id iter repetere, tandem
 puluerifetur, ac eo inscula incutiantur.

Remediū

5. Vlcera putrida malique moris, pustu-
 la, & alij tumores qui partium, in quas ma-
 teria illorum decumbit, substantiam labefa-
 ctant: præsertim verò pudendi & ani: & spha-
 celismi cancri vim redolent; agrè ad cicatri-
 cem veniunt: purgatis admoue vnguentum
 ex tutiâ, cui addes argentum viuum pulueri-
 fatum. Puluerifatur facillime, si remisceas id
 cum liquato plumbo, quin & auro, nam id
 argentum calcinat cuncta metalla.

*Obserua-
bile.*

6. Conuulsiones vniuersi corporis perio-
 dica, cum sensus & mentis oblatione à ma-
 dore. Detur decoctum guaiaci.

7. Id est motus & sensus vniuersi corporis
 priuationes.

8. Pituitosa in faucibus phlegmonæ, ab
 euacuatione lingant cineres cum dianuco.

9. Quasi dicat licet siccitas sit salubrior imbribus, suæ tamen intemperiei congenere morbos inuehit.

10. Sicca, ab inopia nutritus: squaloreque sicco emaciato corpore vnde atrophix.

11. Sicca, ab adusto sero sanguinis, consumptoque humore aquoso, qui restaurari nequit ab æstu bilis quæ in membranâ affluit, si hanc ad φθινόδη referas.

12. Ex articulorum attritu, exhausta pend materia quæ ad facilem motum facit, attractoque acti sero. Optimum mihi remedium hoc, accipe viuas tanas, has coque in butyro insulso. hoc illinat se.

13. Per vrinæ acrimoniam. Da lac amygdalinum papaueratum.

14. Bilis acrimoniam, quæ intestina exulcerat: Aliter curanda hæc, quam quæ provenit ex præcedente aere humido, ibi enim putrescit materia, tenesmus facit, deinde excludit mucosa, putida, & varia. Bile exclusâ coquatur lac ad mediæ partis exhaustum, ac id potest.

XVII.

Αἱ δ' ἡμέτεροι κατὰ φύσιν, αἱ
 ἂν βόρτοι τὰ δ' σώματα σωμαῖσι, καὶ
 ὁ δὲ ποτα, καὶ ὁ δὲ κίνητα, καὶ ἔνδεα, καὶ
 ὁ δὲ κοιλίας ποιέουσι, καὶ τὰς κοιλίας
 ξεραίνουσι, καὶ τὰ ὅματα δακνέουσι, καὶ
 περὶ τὸ σώμα αἰσθητὸν ἔστι τι πρὸς
 ὑπάρχει μᾶλλον ποτέουσιν. Αἱ δ' ὅτι
 διαλύουσι τὰ σώματα καὶ ὑγραίνουσι, καὶ βα-
 ρύνουσι.

t salubrior
ongenes

s: squalo-
atrophix.
inis, con-
aurari ne-
s affluit,

usta penē
t, attra-
medium
n butyro

ac amy-

lina ex-
quā pro-
ibi enim
inde ex-
e exclusā
tum, ac

ies, δι
ῶσι, κα
ρα, κα
κοιλίας

σι, κα

ι ωρ-

ο νότιοι

κα βα-

ρηκα-

ρηκοίας, κα καρδιαίας ποίεσιν, κα
ιλήρες, εν πῶσιν ὀφθαλμοῖσι κα τοῖσι
σώμασι δυσκίνησι, κα τὰς κοιλίας
ὕχαινεσι.

XVII.

Iam verò quod ad tempestates¹ cotti-
dianas attinet, Aquiloniæ quidem² So-
lida reddunt corpora, tum³ etiam firma,
& ad⁴ motum expedita, & benè⁵ colo-
rata, ⁶ auditum acuunt, sed tamen ⁷
aluos desiccant, quin & ⁸ oculos mor-
dēt, & si quis ante⁹ dolor in thorace
exiterit, eum acerbiorē reddunt. At
verò ¹⁰ Austrinæ corpora planè resolu-
unt, & humidiora reddunt, tum etiam
auditus graues, & capitis grauitates, &
¹² vertigines inducunt tenebrosas, tum
ipsis oculis totique corpori in mouendo
difficultatem adferunt, aluumque hu-
midam reddunt.

*Diaria
constitutio
nec aeris
quid agens
Aquilonia-
ria.*

Austrina.

1. Quæ repentē incidunt in tempora alio-
qui benè morata, nec perennant, sed paucis
diebus suum peragunt curiculum, vel vno die
interdum. Tempestates nimiram quæ cotidie
oboriuntur,

2. Serum humorum exhauriendo.

3. Modica strictione ac siccitate partium,

4. Ex moderata siccitate firmatis instru-
mentis, ac robore animalis facultatis.

5. Benigni sanguinis vitalis ac naturalis
beneficio: hinc enim hos ille venustus qui
cernitur in colore, charactere, & mole. Vnde
certa documenta certæ sanitatis principum

partium, & triplicis æconomix facultatum.

6. Et reliquos etiam sensus integrores præstat. & libertatem quandam facit meatui auditorio externi medij, id est, aeris puritas, membranæque illam in auribus facit aeris pulsibus accommodatiorem.

7. Hoc est, supprimunt. excrementi præmitate, ob felicitatem coctionis & distributionis, stridæque vi corporis dominante, constricto etiam vi frigoris sphinctere.

8. Nam aeri frigido tenelluli oculi expoliti.

9. Vt pleuritis, asthma, raucitas sicca, tussis, tabes.

10. Quæ subito inuadunt infirma faciunt corpora ac quasi effeiminant ea, nimia molliæ, principio neruorum madore emolliæ, meatas obstruunt, aerem impurum reddunt, mentis aciem obnubilant.

11. A fuliginum copia, cui remixti spiritus animales (qui alioqui sua ex natura recto motu feruntur) in gyram rotantur: nam vaporum ac fuliginum motus is naturalis est. Imagines autem rerum spiritus animales offeunt mentis quare cum hi gyrauntur, etiam imagines vna voluuntur.

XVII.

Κατὰ τὴν τῶν ὤρων, τὰ μὲν ἦσαν καὶ
ἀκρὸς τῶν δέρεσσι, οἱ παῖδες, καὶ οἱ τε-
τέων ἐχόμενοι τῇσιν ἡλικίαισιν ἀριστά τε
διόγουσι καὶ ὑγιαίνουσι μέλιστα. Τὰ δὲ δέρε-
σι καὶ τῶν φθινοτάτων μέχρι τῆς πνός, οἱ
γέροντες. τὸ δὲ λοιπὸν φθινοτάτων καὶ τῶν
χειμῶν, οἱ μέσσοι τῇσιν ἡλικίαισιν.

Iam

XVIII.

Iam verò per¹ tempora anni, ² Vere quidem & ³ incunte æstate, ⁴ pueri, & his ætate⁵ proximi optimo sanè sunt loco valentque optimè. ⁶ Æstate verò & ⁷ Autumno aliquantisper ⁸ senes: quod reliquum est Autumni & hyemis, qui sunt⁹ ætate medij.

*Ætates
alia aliis
temporibus
gaudent.*

*Intemperata natura modico gaudent contrariorum
usu: temperata verò, temperatu. nam à similibus fo-
uentur res quæque, mutantur verò à contrariis.*

1. Hoc est per anni septem partes bene moratus beneque constitutus: in quibus tempestates singularum proprio sunt loco. hoc est, cum *ægræ* fiunt *ægræ*.

2. Quod temperie excellit inter cætera tempora, estque cunctæ nimietatis expertus.

3. Hoc est, à calendis Maij, ad Idus eiusdem Mensis.

4. Anno à septimo ad decimum quartum incunte æstate, integra sanitate fruuntur, nam sunt humidiores.

5. Adolescentes: nam hi Vere valent maximè. Quod temperata huiusmodi ætatis natura, simili quoque temperie suo statu continetur. Est enim moderatissima hæc ætas, nimirum à 14. ad 25. Reliquis autem ver neque pessimum: sed medium dicit Galenus.

6. Vigente æstate.

7. Diebus aliquot ante occasum Vergiliarum: id est parte altera Autumni.

8. Quia intemperata natura modico contrariorum usu gaudent: nam sunt frigidiores, & ab excrementis humescunt.

9. Ut constantis ætatis homines, & iuvenes. ut ab Anno 25. ad 40.

XIX.

Præfatio
nam venit
iam ad pec-
culiaret
morbos cui-
que tempore
Anni.

Νοσήματα δ' πάντα μ' ἐν πάσῃσι
τῇσιν ὁρῆσι γίνεται· μάλλον δ' ἐν ταῖς κατ'
εἰκὸς αὐτῶν κ' γίνεται καὶ παροξύνει.

XIX.

Enimvero morborum genus omnne
omnibus anni temporibus existit: Sed
tamen eorum alij certis anni temporibus
facilius existunt & ingrauescunt.

1. Quasi dicat morborum cause omnes
non pendent, à temporum constitutione, cum-
ta enim res non naturales secunda sunt in
morbos: plurimi tamen nascuntur vitio tem-
porum, quàm dietæ & naturæ.

2 Efflorescunt iidem morbi specie, magni-
tudine, more, & motu. Propterea autem na-
scuntur, quod naturæ sint congenetes, vel
quòd dietæ vitio natura labefactetur, & om-
nis humorum ratio immutetur.

3. Hoc est, sunt & irritantur. Ita me-
lancholici morbi Autumno gignuntur: Vere
irritantur, sic tabidis calamitosus est Autum-
nus procreatione morbi & eiusdem paroxy-
simo. Ita causus oritur æstate cum calum
flammat caloribus: attamen illa etiam hyeme
producitur ab aromatum vinique generosis
intemperato usu.

XX.

Τὰ μὲν γὰρ ἤρ' τὰ μανικά καὶ τὰ
μελαγχολικά, καὶ τὰ ὀπληστικά, καὶ
αἵματ' ῥύπες, καὶ κωάλαι, καὶ κού-
ρυναι, καὶ βράγχοι, καὶ βήχες, καὶ λέ-
πται,

παραί, καὶ ⁹ λειχήνες, καὶ ¹⁰ ἄλφοι, καὶ ¹¹
 ἑξ' αὐθήμερες ἐλκώδεις πλείσται, καὶ ¹² φύ-
 ματα, καὶ ¹³ ἀρθρητικά.

X X.

Etenim ¹ Vere ² insanix, ³ melancho-
 lix, & epilepsix ⁴ summa sunt omnia;
⁵ sanguinis profluvia, ⁶ anginae, graue-
 dines, raucitates, & tusses, ⁷ & ⁸ lepræ,
⁹ impetigines, ¹⁰ alphi, plurimæque ¹¹
 pustulæ vlcerosæ purulentæque ¹² &
 tubercula, ¹³ & articulorum dolores.

Verbi tem-
 porū suam
 naturam
 seruatiuū.
 Verū.

Enumerat hæc Aphorismo triplicia symptomata ma-
 lè affecti cerebri per idiopathiam & per sympathiam.

Quædam enim sunt symptomata malè affecti tem-
 peramenti cerebri: temperamento enim malè affecto ac-
 cidit principii facultatu deprauatio, ut sunt mania, &
 melancholia. Alia sunt symptomata malè affecti cere-
 bri in corpore vel ventriculo cerebri, ut in epilepsia.

Symptoma-
 ta malè af-
 fecti cerebri
 triplicia.

Alia denique sunt symptomata excretionis malè af-
 fecti cerebri, ut sunt hæmorrhagia, raucedines.

1. Vere nouo: maximè cum fabæ florent.
 ver euchyma corpora seruat: impura arguit.
 ut exercitium, ita corpus purgat ver.

2. Hoc est, furores febriū expertes; non au-
 tem superuenientes phrenitidi. ut virginibus
 euenit à menstruorum suppressione, siquidem
 in mammis coaceruetur sanguis menstrualis.
 viris etiam qui sunt vultuosa facie; rubris &
 flauis; quibus sanguis ad superiora elatus in
 melancholiam transit, à quo humore melan-
 cholico fit mania. quod verno tēpore sangui-
 nis dominatu corpus teneatur, & qui in co-
 existit melancholicus humor moueatur. Ma-
 nia accipitur apud Hippocratē duobus modis,
 vno modo pro ea insanix quæ phrenitidi su-
 peruenit,

Mania.

peruenit, & est iuncta febris: de qua Hippocrates in coacis, Phrenitici, phanatici, tremuli. De qua Mania hic non loquimur: Sed de ea quæ febris est experta.

3. Hoc est, deliria cum timore & mærore coniuncta, febris expertia. Eueniunt hominibus constantis ætatis, qui olim calido & sicco temperamento fuerunt. Est etiam apud Hippocratem alia Melancholia quæ est febris particeps. Quæ autem febris est experta, est triplex: vna, cerebri: altera totius corporis humore melancholico imbuti, à repletione & plethora totius corporis: deinde hypochondriaca.

4. Puerilis, à pituita: senibus, à melancholia.

Explicata iam deprauatione actionum principum & spontanearum, hoc est motus, explicat denique symptomaticas excretiones cerebri malè affecti. idque siue per idiopathiam, siue per sympathiam. Hæmorrhagia accipitur hoc loco pro omni sanguinis excretionem, ex qua cumque parte ea fiat. Est autem duplex, critica nimirum qua natura leuatur: & symptomatica, quæ fit natura incommodo, & malis ægri rebus. Est itaque hæmorrhagia cerebri malè affecti vel aliorum viscerum symptomatica, vel critica plethora. Quæ symptomatica est, bifariam euenit: vna, è motu morbi, qualis erat hæmorrhagia Philesi: altera, ex vitio alicuius visceris. Nam quibus facies viridi colore est suffusa, ex hecilibus laborant: & signum est iam iam adfuturi hydropis: frequens in his cruoris per nares effusio. Vidi tales cum à vini liberaliori usu æstuant, in hæmorrhagia non sæpius traherentur, tandem ictericos euasisse, mox in hydropem id malum abiisse calamitosum.

Ex humoris decubitu excitata phlegmone in faucibus & larynge.

7. Iam

Melancholia triplex.

Hæmorrhagia Hippocratica triplex.

Observabile.

Hæmorrhagia.

In modo Am. sine fiant.

7. Iam aggreditur explicationem earum affectionum quæ sequuntur vitium humorum à centro ad superficiem translatorum. Vtique est humoris qui foras euocatur conditio, & partis in quam decumbit diuersitas, ita etiam malum distinguitur quod procreatur.

8. Hoc est, scabies crassa, quæ cutem *Lepra* altius in orbem disquamat: à pituita fit falsa tum simplici, tum atra bile persusa. Arabum Lepra est Græcorum elephantiasis. aliud quoque Græcorum est Lepra, aliud elephantiasis. Nam lepræ nomen est, genus, sub quo continetur etiam elephantiasis. Cuidam nobili viro huic implicito, multa remedia frustra adhibui, secui venam, præparauit, purgavi, tandem elleboro albo vsus; Topica præclara ad moui, theriaca pugnavi, omnia frustra. Tandem vsu cucumerum euasit. His conditis etiam utebatur toto anno.

Historia.

9. Quæ mala mortua recentioribus Chirurgis dicuntur, ex suffusione seri cuiusdam crassi, biliosi, aut pituitæ falsæ, pepasmi expertis. Nam lichen est vt herpes venenatus. quia hæc diffusio adfert parti deprauationem facultatis alteratricis adeò, vt qui bonus sanguis in partem influit, is statim in eum humorem conuertatur, quo pars est vitiata. Non est autem lichen idem quod mentagria: vide Celsum & Æginetam.

Malum mortuum.

10. Vitiligenes, hoc est descædatio, & macula *Alphi* rotunda, guttarum more sparsa: quæ fit à pituita falsa, vel humore melancholico. Duplex enim & Alphas, albus, & niger. quorum niger est longè albo deterior. Alphas autè omnis, macula est planè indelebilis. & si quis scateat alphis, signum est imminētis elephantiasis. Differt autem alphas à Leuce, quod leuce altius descendat: alphas superficiem tenus conspiciatur.

11. Vt herpes exedentes. Duobus enim modis

Exante-
mata quid
Hippo-
crati.

180
 modo accipitur apud Hippocratem: exanthemata, nam generaliter acceptū significat tertium illud tumorum genus quod Latini pustulam vocant. hoc est, tumor præter naturā peptami experte à materia durus: & à sanguine segregata est illa materia, quæ partes in quibus decumbit substantiam labefaciat. At hæc pustula significat pestilentē & venenatam illā purulentam, cuius materia acerrima cutem fodit.

I 2. Hoc est, tumor præter naturam, quem vulgò furunculum vel anthracem nominamus.

13. Non quidem a siccatate, sed propriè dictæ arthritidis 6. Aphorismorum 55. incumbentibus in articulos humoribus verno tempore liquatis. Iuvenes attritici in senio liberantur, quia pituitescit acrior tunc succus.

x x

Affectus
proprius
et alienus
morbi.

Τὲ δ' ἑξάρει ἐνὰ τὲ τατῶν, καὶ
 πυρρὸς ἔσμεν, καὶ καύσι καὶ πρῆται
 οἱ πένθι, καὶ τετραταῖοι, καὶ ἐμποι, καὶ
 διαρροαί, καὶ ὀφθαλμοί, καὶ ὧτων πύ-
 νοι, καὶ σωματῶν ἐλαστές, καὶ σπτε-
 δόνες αἰσθίων, καὶ ἰδρῶα.

x xi.

At verò æstate horum ² nonnulli ac-
cidunt, & febres ² continuæ, & ³ causi-
 & tertianæ ⁴ plurimæ, & ⁵ quartanæ, &
⁶ vomitiones, & ⁷ diarrhoeæ, & ⁸ ophthal-
miciæ, & ⁹ aurium dolores, & oris ¹⁰ ex-
ulcerationes, & ¹¹ genitalium putredini-
nes, & pustulæ ¹² quædam miliaria.

3. D.C.

1. Differunt morbi verni & morbi æstiu: *Morbi verni & æstiu quid differant.*
 Verni quidem, quod eo tempore ingrauescant. æstiu verò, quod æstate gignantur, & ingrauescant: Horum, inquit, nonnulli accidunt: quod æstatis initium, veris adhuc naturam retineat, Quasi dicat, ex morbis æstiu alij sunt communes, alij sunt proprii.

2. Veræ, & nothæ. Ac nothæ quidem ex *Febris continua.*
 pituitæ falsæ permixtione: Veræ autem ex putrida bile quæ stabulatur in maioribus venis & arteriis. Notha quidem si præcessit hyems austrina, quæ pituitæ falsæ est procreatrix, & subsequutum fuerit ver æquilonium & siccum, quod illam pituitam diutius retinuerit.

3. Hoc est, continuæ essentielles, cum inexplibili siti, linguæ scabritie, cum iactatione corporis & ardore coniunctæ. Quæ sunt cum exhaustæ venæ & arteriæ, acres ichores in se rapiunt. Nam æstas acerrimæ bilis est procreatrix, A prouisione habita totius corporis, commendatur ab Auerrhoide *R emadit.*
 mirum in modum aqua anguriæ, vel melonum pora. Nos iulapiis addimus maximo cum successu oleum vitrioli ad acorem.

4. Nothæ quidem iueunte æstate: sub caniculo verò, per alicuius visceris peculiarem affectionem, gignentis, aut mittentis, aut suscipientis bilem. Affectionem visceris inquam, non quidem phlegmonem, sed indicibilem quandam & inexplicabilem proprietatem: inde certæ periodi.

5. Æstiuæ: quæ ingrauescant æstate: nam in æstate, ob defectum materię, generari non possunt: nisi forte sub finem.

6. Biliosæ. Quod bilis natura ad superiorem viam affectet, cum ab hepate aut venis in ventrem effunditur: maximè si orificio ventriculi sit infirmo, fundo autem valido.

7. Quibus

7. Quibus bilis deorsum fertur: vt in picrocholis κατῶ.

Medic.

8. Siccat: ab acerrimo sero bilioso, oculos mordicante, mitescit foris aqua oui & rosata, ac lacis muliebris.

*aurium de-
lorat.*

9. Critici, & symptomatici, vel ab organo biliosi humoris superiores partes petentes, vel ab exclusione cerebri. Intelligit vel aurium inflammationes, vel parotidas.

10. Internæ, tum externæ, tum criticæ, tum symptomatice. Per continuitatem interioris tunicæ ventriculi, quæ toti ori communis est, cum bilis eam tentat, aut per decubitus à capite in os. Remedio est aqua nucum aspersarum aceto.

11. Prasertim cælo ante pluuioso, austruino, & ventis placido.

Remedij.

12. Sudamina proprie, toto corpore sparsim erumpentes pustula, à sudorifica materia acrimonia. Cum enim hæc materia exire nequit, in molem quandam attollit cutem. Balneis placatur hoc malum ex aqua in quacoxit malua, laparium acutum, & sacculus cui inditur terra argillosa cui misceo alumen, sulphur, vitriolum, & interdum quid præcipitati.

XXII.

Autumnalis morbi.

Τῷ 3^ο φθινοπώρῃ καὶ 7^ῳ θιενῶν τὰ
πολλὰ καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι καὶ πᾶ-
νῆτες, καὶ πωλῆνες, καὶ ὕδρωπες, καὶ φθί-
σιες, καὶ τραχηεῖαι, καὶ λειντερεῖαι, καὶ
δυσεντερεῖαι, καὶ 11^α ἰχταδες, καὶ 12^α κυνά-
ραι, καὶ 13^α ἀδματὰ, καὶ 14^α εἰλεθῖ, καὶ 15^α ὀπλε-
φαί, καὶ τὰ 16^α μακρὰ καὶ τὰ μελα χόλμα.

Autum-

XXII.

1. Autumno verò cum² multi æstivi morbi in hominum vitam inuadunt, tum etiam febres³ quartanæ, & ⁴erraticæ, & ⁵lienum tumores, & ⁶hydropes, & ⁷tabes, & ⁸stranguriæ, & ⁹lienteriæ, & ¹⁰dysenteriæ, & morbi¹¹ coxarij, & ¹²synanche, & ¹³asthmata, & ¹⁴voluuli, & ¹⁵epilepsiæ, ¹⁶maniæ, & melancholiæ.

Omnes hi morbi autumnales fiunt ab humore intro conuerso, ac veluti in ergastulo concluso: ut hinc ferè inextrabiles euadant.

1. Qui est inæqualis, repentina caloris, frigoris, humoris, & siccitatis mutatione, ideoque omnis cacochymia parens, & vitij per æstatem concepti conseruator: nam ciliu- xum succorum æstate genitorum cohibet. Sequitur enim æstatem calidam & siccam, et posteaque excipit eo modo affecta, & accensio- re dixit vitio per oporam.

2. Autumni inæqualitas non apta est mitigationi contumacis materiæ æstiuæ.

3. Sæpe à bile torrida quæ degenerat in atram. Curati ferè debet vt tertiana exquilita. Borago, buglassa, viola, nymphaea sunt hic vtilia: & ex pomis cōfecta, & cichoracea.

4. Siue incertæ, hoc est, incerto typo quæ feruntur, cum aut diuersis focus materia putrescit, moueatur, & coaceruetur: aut eiusdem portio mouetur vna, altera manet immota: altera computruit, altera nunc primum putrescit. Incertis horis inuadunt; modò calent, iterumque post tres horas horrescunt. bonitati naturæ relinquenda, nam occasio cathartici captari nequit.

N

3. A co-

*Splenis tu-
mor du-
plex.*

5. A copia melancholici humoris; quam excludere nequit; vel hepar se exonerat in lienem valide: vel à nimio potu. Cum lien ob- sideretur in superiore parte, dicitur anarthopos. eum inferiore parte, catarrhopos. In historia Herophontis Galenus in commentario dicit Euasit abfcessu anarthopos.

6. Cum quis per febres se liberaliter inui- rat, nec aquam vomitione excludat, vel post febrem.

7. Quia Autumnus tabidis est periculosus: à serena destillatione.

Remedium.

8. Ab acerrima vrina vi. reslua bile à peri- pheria ad centrum. Senibus à pituita falsa. Datur decoctum malua, & emulsio seruinum frigidorum & papaueris albi.

*Alia su-
nt.*

9. Alia praua deiectiones, à priuatione concoctionis primæ, per intemperiem frigi- dam ventriculi, aut superficiale exulcera- tionem ab acri humore, qui abradendo & ex- asperando molestos fit.

10. Ab acerrima vi retortidæ bilis. Illa rha- barbaro purgetur.

11. Decumbente succo in coxam. phreni- tis solatio sunt.

12. Ab acri bile laryngem occupante.

13. Obstructis pulmonum bronchiis.

14. Excrementorum per os exclusio, ob in- tellina intercepta. clysmis agendum.

15. Præsertim melancholicæ, quæ melan- cholia superueniunt.

16. Primariæ; & quæ phrenitidi superue- nit: cum biliosus succus qui altuat in cerebro, eandem in atrium succum abit. In Vere acci- dunt mania & melancholia primigeniæ, quæ sunt febris æperes. In Autumno, & primi- geniæ, & secundariæ.

Tæ

XXIII.

Τὸ δ' ¹ χυμῶν θ', ² πλερίτιδες, ³ πνευμονίαι, ⁴ λήθαργοι, κόρυζαι, βρογχόχοι, βήχες, ⁵ πόνοι σιθέων, καὶ ⁶ πλῆρέων, ⁷ ὀσφύ θ', ⁸ κεφαλαλγίαι ⁹ ἰληγοί, ¹⁰ σπολεξίαι.

Hyems
verbi.

XXII.

At verò ¹ hyeme ² pleuritides, ³ peripneumoniæ, ⁴ lethargi, grauedines, & raucitates, tussis, & dolores ⁵ pectoris, ⁶ laterum, ac ⁷ lumborum, ⁸ capitis dolores, tenebricosæ vertigines, & ⁹ apoplexiæ.

1. Si hyems frigida & aquilonia fuerit, humidaque.

2. Phlegmone oborta in membrana quæ collis intexitur, musculorumque intercostalium: per lateris infirmitatem, cui calamitosa est hyems. Quia maior hic est ratio mali in partis opportunitate, quàm in causâ efficientis potetia. Pleuritis autem in aliam anni partem incidit nō ratione partis, sed ratione materiæ. Hyeme verò languent nervi illæ partes vi frigoris; & frigus ex capite in illas exprimit serosum humorem.

3. Tum primigeniæ, tum secundariæ. Ac primigeniæ quidem ex prolapsu catarrhi à cerebro in pulmones, secundariæ, ex translatione pleuritidis.

4. Id est, cerebri à pituita putrida incendium, cum delirio & febre coniunctum.

5. Fiunt ex decubitu subtilissimi catarrhi in sternū; vel ab asthma & peripneumonia.

6. Hoc est, musculorum sexaginta respirationi aut exsufflationi dicarum; aut motui scapularum & brachij inferuentium affectione. Hic meminit Hippocrates pleuritidis & doloris lateris; quare errant illi, qui existimant eum loqui de pleuritide vera, libro secundo. De victus ratione, in initio libri.

a. Tensio cerebro à flatuum & pituitæ copia.

b. Ex catarrhi prolapsu.

7. Excitata materia, quæ in cerebro vitium fecit, ac in flatum veria.

8. Exitu prohibitis spiritibus animalibus à cerebro, ob repletionem.

XXIIII.

Atacum
singulatum
morbus.

Εν τῇ τῆσιν ἡλικίῃσι τοιαύτῃ συμβαίνει, τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδῶσιν ἄσθαι, ἔμετοι βήχες, ἀργυρίαι, φόβοι, ὀμφαλῶ φλεγμοναί, ὥτε ὑγρότερες.

XXV.

Iam verò qui in ætates cadunt morbi huiusmodi ferè sunt, nam puerulis & nuper in lucem editis aphthæ, vomitiones, tussis, vigilæ, pauores, umbilici inflammationes, aurium sordes humidæ.

Descripsit hæcenus morbos temperatibus familiaris: iam, atacum. nam ut temperamentum corporis fuerit, & an eo dominatus humorem, ita facile eiusdem intemperiei morbi suscipiuntur. Nam morbi atacibus ferè sunt congeneres.

1. Hoc est, à natali die, ad septimum usque

que mensem: vel etiam ad quartum mensem: nam & quarto mense dentitare quidam prehensi sunt. Triplex est infantia: prima, a natali ad perfectam dentitionem, hinc secunda, ad septimum annum, tertia, quoad asperiores vocem edit.

Infantia triplex.

2. Oris tum interni tum externi vlcuscula, ob curis molliem, lactis acrimoniam, carnisque humiditatem; vel acris catarrhus labitur in os. Qui ex lue venerea laborant, habent quoque os & labra aphthas oblitae, unde hae aphthae ad alios serpunt. Nam aphthae quaedam sunt contagiosae, vel etiam, venenatae: sunt istae ex acri humore, omne perpassum respuente, quae a lue venerea, diffusiore osculo ab ore infecto, ad alios quoque serpunt. Sunt quidem inter ipsos pueros aphthae contagiosae, quando alter alterum osculo excipit, sed non sunt venenatae. Adultis interdum eueniunt ab acerrimo sero a capite elabente in palatum & fauces: profert has aultrina placida constitutio: sunt malignae. Abstergentur aqua nucum, quae cum asperso aceto elicitur.

Aphthae.

hinc Venerea laborantes et Aphthas habet.

Epid. 3. 11.

Unde cum illis eueniant Aphthae.

3. Tum lactis tum feri vitio vel quod nundum lactis vsui assuevit; quia in viro, per umbilicum, sanguine materno vixit. Hinc fit quod ventriculus nundum assuetus huic officio, sinat lac putrescere. Vomitionis autem puerilis duplex est ratio: quaedam enim est naturalis, quaedam symptomatice: utraque spontanea. Nam pueruli benè nati, qui sunt solidi & ventriculo benè constituti, lactis copiam concretam vomitione reddunt: ut qui cibi sunt avidissimi, ventriculus verò nundum possit necessitati inficere satisfacere. Alia vomitio est symptomatice, quia iis demum naturis lac est consentaneum, in quibus nulla desideratur ratio neque temperamenti in ventricu-

Vomitio puerilis duplex.

lo, neque putitatis. Pueris itaque quibusdā ex decubitu feri, vel parte aliqua lactis residente in ventriculo huiusmodi accidit vomitio.

4. Ex frigida aura illi infecta, & à quartano.

*Anisi via
in pueris.*

5. Torminum vi, & cussi. Ad tormina eorum date solebam scriptulā anisi crasse pulverisati cum primo pulvis cochleari. Hoc purgat infantes, non aliter ac si senior thabarbarum sumpsisset.

6. Ex terris vaporibus, à lacte corrupto satsum delatis.

7. Eo nuper resecto tertio vel quarto ætatis die; unde dolet, & sanguinem trahit.

8. Quod omnia adhuc humeant ac ossa etiam mucosa sine. si itaque humefcat valde cerebrum, effundit copiam undique.

XXV.

De dentitione.

Πρὸς τὸ ὀδοντοφυεῖν πρὸς ἀγασσιν, ἔλκον ὀδοντισμοί, πυρετοί, πασμοί, διαφροῖαι, καὶ μάλιστα δταν ἐν ἀγασσιν τὰς κνώδοντας, καὶ τοῖσι περὶ τὰ τοῖσι παύων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι.

XXV.

Iam verò cū denture cœperint, gingivarū molesti pruritus, febres, convulsiones, diarrhœa, maximeque cū edunt caninos dentes, & qui inter pueros crassissimi sunt, alioque astricta.

1. Ut septimestres infantes, nonnunquam etiam quadrimestres.

2. Hoc est, stimulant, & vellicant: pruriant

riunt rei vellicantis acrimonia: nimirum den-
tibus progressu suo gingivas vellicantibus. Il-
linantur gingivæ melle cum butyro, ac cere-
bro leporino commixto.

Remedium.

3. Dolore & ex vigiliis. Unde febres acu-
ta hæ, ut demonstrat Galenus huius libri ter-
tij, vicessimoseptimo.

4. Quod puerorum nervi sint infirmi: in-
deque pituita & flatu distenti conuellantur.
Epilepsia, inquit Aurelianus, est morbus pue-
rilis, in ea præsertim pueritia, quam dentes
generantur.

*Est pueris
fiat convul-
siones.*

5. Seri pituitosi aut biliosi copiam tota cor-
pore vel vicinis partibus in ventriculū vel
intestina influente: sympathiam ventriculi ex
gingivarum dolore,

6. Quo tempore acerbiores sunt pruritibus
gingivarum, combinationes enim sunt tunc
gingivæ, ac dentes hi acuminati sunt: hoc fit
mense duodecimo, & sequentibus, & com-
munitate membranarum ceteræ partes etiam
affiguntur: nam interior oris membrana est
ventriculo communis, & dens ceteris ossibus
duplo est ticcior.

7. Agtius enim erumpunt his.

8. Quia hoc plethoricis causis replet ca-
put: unde Isalmus.

X XVI.

Πρεσβυτέροισι ὃ γενομένοισι πα-
είδμια, σφονδύλε τὴ χτ' τὸν ἰόν εἶσω
ῶσις, ἄδματι, λιθιάσις, ἔλμινθες
σπογγύλαι, ἀσκηίδες, ἀεροχορδόνες,
σαυκασμοί, σερπηλῆαι, χοιρέ-
δες, καὶ ἄλλα φύματα, μάλιστα ὃ τὰ
ῶσεινημένα.

De mediis,
inter eos
qui dentibus
deserunt,
et qui pu-
rescant.

At verò cū ætate processerunt,
 1. tonsillæ, necnon vertebræ quæ est ad
 2. occiput intrò laxationes, 4. asthmata,
 5. vesicæ calculi, 6. lumbrici rotundi, 7. as-
 carides, 8. verrucæ pensiles, 9. satyriasini,
 10. stranguriæ, 11. strumæ, & aliæ 12. tuber-
 cula; præcipuè verò prædicta.

*Quibus præter
 et quædam
 illis in omni
 ætate*

*Symptomata hæc eveniunt puerulis abfectis nuper,
 vitio data, vel immutatione habitus, temperamenti,
 & actionum ventriculi & aliarum partium nutri-
 tionis dicatarum: quæ neque sichumescere, neque sic in-
 vamescere, neque sic conagere consueverunt.*

1. Absoluta dentitione: cū ad duodeci-
 mium progrediuntur annum, à quarto vel
 quinto computando.

2. Glandularum quæ sunt ad linguæ rati-
 cem inflammationes. Notata vna parte oris
 malè affecta, cæterarum quoque oris partium
 affectiones intelligit. Effugit in glandulas hæc
 humor à cerebro.

*Angina à
 luxatione ver-
 tebræ.*

3. Ab angina, quæ vertebrarum ligamen-
 ta & nervos vna afficit: vel quod ipsa hæc li-
 gamenta phlegmone occupantur: unde luxa-
 tur vertebra. Et huiusmodi luxatio periculo-
 sissima est, quod opprimatur radix medullæ
 dorsalis, qua oppressa, denegatur patribus in-
 fra collocatis spiritus animalis. Dens ita lu-
 xatur.

4. Id est, suspiriosi anhelitus, vel spirandi
 difficultates, ex vitio pulmonum, obstructis
 eorum bronchiis à crassa & lenta materia:
 quia pueri nullum diætæ modum observant.

5. Ex pituitæ copia: quæ provenit ex in-
 temperantia acriæ vitæ, vesicæ infirmitate, &
 caloris vi.

Lumbrici.

6. Qui ex cruditate chylosa gignuntur in
 intestinis

intestinis ubi calore fouetur. Sic in morbis acutis effertur hos in fecibus & viuos, bonum est, quia oriuntur à re subterfugiente distributionem, mortui feruntur ex putredine.

7. Vermiculi qui in sphyngete consistunt. *Quid Ascendi des.*

8. Angustæ-basis tubercula callosa: à lentis succis nata.

9. Tubercula ponè aures oborta. Syriases *Satyriasis.* legebat Hieremias Triuerius: quem affectum Paulus numerat inter affectus pueriles. Satyriasmus vel satyriasis, primò significat elephantiasin, idque ex euentu: quod elephantiaci more satyrorum in venerem ferantur. secundo, pudendi perpetuam erectionem, tertio, quod referant elephantiaci satyros, quod habeant retortas aurículas, & labra prætumida more satyrorum. Hic, *Satyriasmus est species quædam parotidis.* Hippocrates duorum *6. Epid. 3.* tumorum qui ponè aures efflorescunt, meminit *γρογγρόν, & σφίον:* quorum illi rotundi ac duri ad guttur hærent. Si vero oblongi sub auribus: sic dicti à *Θήρα* Thesalia vrbe, in qua grassabantur, goggronam nostrates vocant *sen koyer.*

10. Ab acti humore.

11. A pituita putri imbutis glandulis præcipue colli.

12. Quiuis tumores præter naturam qui foris consilunt à vitio interno corporis.

XXVII.

Τοῖσι δ' ἐπ' ἀρεστέροις, καὶ πρὸς *Adolescenti*
τῷ ἥβην ἀρεστάγχοι, τέτων τε τὰ *inim &*
πολλὰ καὶ *pueritium*
πυρετοὶ χρόνοι μάλλον, καὶ ἐν *matia*
ρίων *αἱματὸς* ῥύσες.

N 5

Adul-

1. Adultioribus autem & pueribus, commemoratorum 2 multa accidunt, & 3 febres etiam diuturniores, tum etiam 4 sanguinis 4 profluvia è naribus.

1. Duodecimo, decimotertio, & decimo-quarto anno: cum ad pubertatem accedunt. Id est, adolescentibus, qui iam voce asper-
torem edere, veneremque agnoscere cepe-
runt, vsque ad decimumseptimum annum, &
paulò etiam vterius. Et hic agit etiam de se-
ptennibus & decennibus: nam hoc Aphorisi-
mo pueritiam & adolescentiam simul est
complexus.

2. Vt phymata, lithiasis, paristhmia, ver-
mes, & quæ sunt eiusmodi.

3. Ex voracitate, unde eruditas piruitosa:
accidit & quædam acrimonia, quæ putredi-
nis fit causa. Nam piruita quæ in prima ætate
erat dulcis, his fit salva, & difficultate pepasi-
mi negotium facit.

4. Naturalia (quia sanguine abundant, den-
tescente iâ habitu corporis) critica in causis &
symptomata, eaque à motu morbi, dum ni-
mirum in excretionem aliqua ratio desideret-
ur: ut in Philisco; vel vitio alicuius visceris,
ut qui vitio lienis laborant, sanguinem fun-
dunt, quibus natus rubro viridique colore mi-
sto perfunditur. Prosequitur vnico hoc Apho-
rismo pueritiam & adolescentiam. Quorum
prior est à septennio, ad decimumquartum
annum; adolescentia verò, quæ vox iam as-
perior redditur. Quam à iuuentute distinguit
vox, ex aspera reddita grauis.

*De quibus
hic in hoc
Aph. legimus*

*Vnde quæ
lucetio for-
bus elicitur*

*Hæmorr-
ragia.
6. Epid. 3.
2.*

XXVIII.

Τὰ ὅ¹ πλείστα τοῖσι² παιδίοισι³ πάθια
 κείνε⁴, τὰ μὲν⁵ πεσσεράκοντα ἡμέρη-
 σι, τὰ ὅ⁶ ἐν ἐπὶ⁷ μηνὶ, τὰ ὅ⁸ ἐν ἐπὶ⁹
 ἔτεσι, τὰ ὅ¹⁰ πρὸς τινὶ¹¹ ἡβῶν περσάγυ-
 σιν. Οσα δ' αὖν διαμείνη τοῖσι παιδίοισι
 καὶ μὴ ἀπολυθῇ πρὸς τὸ ἡβέσκειν, ἢ τῷσι θή-
 λεσι πρὸς τὰς τῶν κατὰ μνηνών ῥήζιας,
 χρονίζουσιν εἰωθεν.

XXVIII.

At verò¹ puerilium² affectionum
 [diuturnarum] finiuntur aliæ quidem³
 quadraginta diebus, aliæ septem⁴ men-
 sibus, aliæ⁵ septem annis, nonnullæ
 cum ad⁶ pubertatem ventum est. Sed
 quicumque pueriles morbi perdurant,
 nec desinunt cum ex ephœbis excesser-
 unt, aut fœminæ cum menstruales esse
 ceperint,⁷ inueterascere consueverunt.

a. Intelligit recens natos, dentientes, ex-
 terosque accedentes ad pubertatem. Cum ni-
 mirum hi morbi eueniunt non diætæ, sed
 ætatis vitio. nam quæ à mala diætâ affectio-
 nes eueniunt, bonâ diætâ solvuntur: nec à par-
 tis alicuius sunt vitio.

1. Πάθος propriè in gignendo consistit: hic
 sumitur pro morbo qui in essentia consistit. πάθος.

2. Quadragesimo morbi die, qui finis est
 acutorum καὶ μεταπύσεως, & criticorum se-
 ptenariorum: ut febres diuturnæ; maximè si
 morbi materia non sit pepasmi experta, nec vi-
 la pars

la pars fuerit in vicio. vt pauores, tussis, vmbilici phlegmone.

3. Hoc est, septimo Mense morbi, vt inuales quantanæ pueriles ab ingluvie, diarrhœa à dentitionis dolore.

4. Vt epilepsia.

5. Vt virginum fœdi colores, & epilepsia: hæc interdum ad pubertatem vsque protrahuntur: tunc ecclampsii caloris natui fugantur, nimirum ad annum decimumquartum.

6. Ad extremum vitæ diem protrahuntur, algore & maiore nimio.

XXIX.

Tuorum
morbi.

Τοῖς δ' ἡ γενήσκεισιν, αἵματι πύσας, φθίσας, πυρετοὶ ὀξείας, ἀνελπίαι, καὶ τ' ἄλλα νοσήματα, καί τε τὰ περιημένα.

XXIX.

At verò: iuuenibus expectorata² sanguinea, & tabes⁴ acutæ, & epilepsia, aliique⁶ morbi maximè verò iam commemorati.

1. Hoc est, ex quo vocem grauem edere ceperunt; ad id tempus, quo naturalis hæmorrhagia sistitur: quod ferè sit vicesimoquinto ætatis anno. Putat Galenus omissam esse adolescentiam, sed Aphorismo 27. pueritiam & adolescentiam simul est complexus.

2. Ardore sanguinis biliosi qui è venis pectoris aut pulmonum exudat: vel eisdem ruptis, apertis, vel exesit erumpit: ab ictu, saltu, vociferatione, vel sub sole & humi quod cubarint; vel acri diætâ, inde ferina distillatio.

3. Quasi dicat eam ob causam tabes sunt nimirum

IN APHORIS. HIP. III. 105.
nimirum à decimo octavo ad trigésimum
quintum annum. Paronomasia ludit cum ait
αιματος πύσις εβίσις.

4. Et tertianæ exquisitæ, bilis acerrima
copiâ, & febres ardentes.

5. Cerebro contagione ventriculi afflicto
in picrocholis, vel diatræ vitio. Sed qui fit, vt
cujus ætatis beneficio epilepsia curatur, eius
vitio epilepsia accidat? Quod puerilis illa epi-
lepsia fiat à præhumido cerebro per idiopa-
thiam affecto: hic verò consideratur epilepsia
quæ fit cerebro per sympathiam affecto.

6. Biliosi, vt phrenitis, angina, dysente-
ria, cholera.

X X X.

Τοῖσι δ' ἑσέρ¹ τὴν ἡλικίαν ταύτην
² αἰσματα, ³ πλιδεΐτιδες, ⁴ πεπλιδμο-
νίαι, ⁵ λήθαργοι, ⁶ φρενίτιδες, ⁷ καῦσοι,
διάρροιαί ⁸ χρίναι, ⁹ χολέραι, ¹⁰ δυσεν-
τερίαι, ¹¹ λιεντερίαι, ¹² αἰμορροΐδες.

X X X.

Iam verò qui hos ætate ¹ superant ²
asthmata, ³ pleuritides, ⁴ peripneumo-
niæ, ⁵ lethargi, phrenitides, febres ⁷ arden-
tes, diuturna alui ⁸ profluvia, ⁹ chole-
ræ, ¹⁰ dysentericæ, ¹¹ lientericæ, ¹² hai-
morrhoides.

1. Hoc est, hominibus constantis ætatis: ab
anno trigésimo quinto ad quinquagesimum,
& crudi senes, hoc est à quinquagesimo ad se-
xagesimum quartum; si iuveniliter adhuc vi-
uant, corpore iam densiore reddito, attrito-
que calido nativo, humoribus non æquè te-
nagibus.

2. Ma-

In decli-
nante ætate
et in crisi-
da senectute.

35 ad 50.

Medela.

2. Materix vitio intro coactæ, partis infirmitate, & difficultate expectorandi, vitæ intemperantia congeritur in capite pituita, quæ labitur in imbelles iam pulmones. Moscam cum croco ex vino hos recreat.

3. Ob easdem causas.

4. Tum primigenia, à putrescente in pulmone pituitoso sanguine; tum secundaria.

5. Hoc est, *inexplebilis dormiendi cupiditas, cum delirio & obliuione coniuncta*. Et apoplexiæ à quadragesimo secundo, ad sexagesimum ætatis annum euenire docet libro sexto Aph. Fit autem *lethargus à pituita putrescente in cerebri substantia: vnde prava tribula.*

6. Per idiopathiam cerebri.

7. Continuæ, cum sit in explebili, lingua scabritie, corporis iactatione & ardore, cum lumborum, cervicis, & ventriculi dolore.

8. Ex humoris è toto corpore, aut vicinis partibus in ventrem affluxu, vel vitio pepsicos aut distributionis, vnde crudi succi permitti cam-bile.

9. Fit vomitu & deiectione. Est itaque biliosi humoris sursum & deorsum calamitosa excretio. Confestim os ventriculi roboretur, vt succo mali punici, alioqui, refrigeratis extremis, consulti moriuntur. At in Diarrhæa licet quatuoriduum abstinere à remediis.

10. Sunt illæ quadruplices, exulceratæ, hepaticæ, abradentes, & sanguineæ. Nam omnis excretio sanguinea cum torminibus & egerendi difficultate, dicitur dysenteria.

11. Id est, præpropere cibi deiectiones, ab intemperie ventriculi, vel intestinorum tenuium, vel ab humore qui abradendo & exasperando est molestus: vel ab algida pituita.

12. Hoc est, *venarum quæ sunt in subpectore musculo, aut musculis intestini recti uatoribus*

Dysenteria
quadruplex

uatoribus affectiones, vel ab erosione, vel à
 tumore, vel apertione. Duo autem sunt hae-
 morrhoïdum genera; quoddam superuenit Hæmorrhoides.
 cacochymix, aliud plethoræ. Ramulus venæ
 sacrae, quæ originem habet à vena caua, de-
 currit ad musculos leuatores intestini recti.
 hac via plethora euacuatur, sitque hac dysen-
 teria haimacodes: vt his qui mutili sunt. Hæ
 venæ magnam cognationem habent cum ve-
 nis vteri & pudendi in mulieribus: hinc est
 quod interdum hæmorrhoides officium men-
 suum sumant. Aliæ cacochymix sunt purga-
 trices: quia truncus venæ portæ diuiditur in
 duos ramos, quorū vnus inseritur in lienem,
 alter in mesenterium, & inde producit ad
 musculum sphincteris. Si itaque fuerit ea me-
 lancholici humoris copia in hepate, vt non
 possit à liene attrahi, deerrat illa materia in
 alterum illum ramum, & excernitur in anum.
 Quodsi exulceretur musculus sphincter, fiunt
 rhagades. Maximè vero effluunt hæmorrhoi-
 des quibus olim assuetæ fuerāt, cū his tunc
 solemnis intercepta fuerit euacuatio, Melan-
 cholia hos etiam vexat.

XXXI.

Τοῖσι δ' ¹ φρεσὺν τῆσι ² δύσπνοιαι, ³
 κατάρροι βηχάδες, ⁴ πταγχαίαι, ⁵ δυ-
 σνείαι, ⁶ ἄρθρων πόνοι, ⁷ νεφρίτιδες, ⁸ ἰλι-
 γοι, ⁹ σποπλεξίαι, ¹⁰ καχεξίαι, ¹¹ ξυσμοὶ
 τοῦ σώματος ὅλου, ¹² ἀργυπνίαι, κοιλίης
¹³ καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑπόττες, ¹⁴ ἀμ-
 βλυοπίαι, ¹⁵ γλαυκώσεις, βαρυηκοταί.

Seni-

Seniles
morbi.

1. Senibus autem 2. difficultates spirandi, 3. catarrhi tussiculosi, 4. vinarum stillicidia, 5. difficultates mingendi, 6. articularum dolores, 7. nephritides, 8. tenebricosæ vertigines, apoplexiæ, 9. cachexia, totius corporis 10. stimulantés pruritus, 11. vigilie; alui, 12. oculorum, & narium excrementa, 13. visus hebetudines, 14. glaucedines, auditus 15. graues.

1. Triplicibus à quinquagesimo quinto ætatis anno, ad vltimum vitæ diem. nam viridis senectus durat ad sexagesimum annum: media vsque ad septuagesimum: deinde decrepita.

*Vnde spiritus
difficultates.*

2. Ab illabense in pulmones pituita. 3. Vbertate, irruentis maioris, à frigore totius & capitis & pectoris, corpus perspirabile hic est.

4. Ab acriore reddita urina à pituita falsa vnde vesica scabie aphthodi laborat: cum enim fuligines & ichores paruli corporis potius non exhauriant, recutit ad vesicam. vel crassissima, quæ putrescit cunctando in corpore vel à calculo. In his ubi tenuis materia, euaporari debet per habitum corporis: si sit crassa, reuellenda.

5. Ab infirma vesica. 6. Arthritide tentantur, ob succorum copiam, & articularum debilitatem.

7. A renum calculis, & exulceratione.

*Vnde Vetus
fines.*

8. Dum in ætrem voluitur spiritus animalis à remixtis vaporibus.

9. Malus corporis habitus, alteratricis functionis deprauatione, & alimenti impuritate: cum edendo nihil proficiunt.

10. A pigritie

10. A pituita putri, cui denegatur exitus in habitu denso fenili.

11. Suavis anathymiascos inopiâ, & cerebri siccitate, nam senes sunt quidem somniculosi, sed non dormiunt.

12. Recrementorum copiâ: nam nec scilicet coquunt, nec dissipantur excrementa satis scilicet in denso illo habitu corporis.

13. Spiritus animalis inopiâ & impuritate.

14. Inopia & quasi arefactione humoris crystallici.

15. Facultatis & instrumenti vitii.

FINIS LIBRI

HIPPOCRATIS

COI

APHORISMORVM

LIBER IIII.

I. HEVERNII.

*paraphrasticâ versione, & breuiter
obscuriora loca Notis sine Com-
mentariolis illustratus.*

1.

Τὰς πυέσεις¹ φαρμακνύειν τὴν ὀδύνην,
² περὶ μύλα καὶ ἀχρὶ ἐπὶ τὰ μύλων, ἥσσον
³ ἢ ταύτας. τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα
⁴ ὁλαβέειν⁵ χεῖρ.

O

Præ.

Pregnantes² quidem purgandæ s¹ humor sit effusus, & 3 quadrimestris purgatio, dū + septimestris fuerit, quamvis⁵ hæc minùs: nam in minore & grandiore foetu cautius religioſiusque agendum.

Hic libro agit de pharmacia in quouis morbo, deque omni excretionis, quacumque ratione illa euerit, natura, vel morbi aut pharmacorum vi. Nam hic præcepta adfert, quibus, quando, quo modo, quò, & quid ducendus humor, ex conditione temporum, locorum, matris, & cuiusque peculiari natura, & ex distinctione ipsarum affectionis. Sed quia ineraudatorum periculi plena est purgatio, ab ea suspicatur hunc librum.

1. quædam s¹ Id est, pharmaco sunt purgandæ.

2. Si indomitus humor varias partes feriat, vnde varia symptomata: excludatur: ob metum metastaseos ac incendij febrilis. Nam talis humor facili remedio educi potest: ruit scilicet.

3. Nam foetus trimestris donec quadrimestris fuerit, & quadrimestris omnium fa- cillime aduersis resistit, ratione vteri & vmbilicis verget enim orgasmus, quamuis ingrauidatio dissuadeat pharmaciam.

4. Quadrimestres vocat foetus in specie non in spacio: omnes eos qui iam moueri ceperunt vtero matris. Nam si 35. die absoluta fuerit typosis; 70. die mouebitur foetus qui septimo mense in lucem edetur. Nominè itaque foetus quadrimestris intelligit id tempus quo foetus moueri incepit, Atque hoc modo non repugnat huic Aphorismo Hippocrates in Epidemiorum scripto, vbi grauidam trimestri foetu purgat. Quasi hic dicat Hippocrates,

crates, Non antea purgabis gravidam quam
fœtus moveri cœperit. Describit enim hic
 recmariin purgandi, quæ consistit in distin-
 ctione, causarum, signorum & corporum.
 Nam tunc demum est necessaria purgatio,
 cum humor est efferus: & cum peculiaris
 communisque ægri natura consuetudo & vi-
 res, peculiaris quoque affectio talem purga-
 tionem admittunt: nam nulla maior necessi-
tas incidere potest purgationis, quam cum
humor sit efferus. Quasi dicat, Si non sit hu-
 mor efferus, grävda nequaquam est purgan-
 da. Laborat quidem grävda ex pica & tali-
 bus affectibus: verum ad harum curationem
 non est adhibenda purgatio: sed sola victus
 proba ratio. Ita ut vis morbi hoc loco sit con-
 stituta in orgasmo, qui ad purgandum inui-
 tat: sed quædam ut diximus, interdum auo-
 cant, ut si abortiois periculum imminet.
 Nequaquam autem salutis alterius causa pro-
 curanda est abortio. Quod verò quidam pu-
 tant, rhabarbarum nostrum hic non prohi-
 beri ab Hippocrate, sed elleborum: dico el-
 leborismum vix magis noxiam fuisse olim,
 quam hodie sit noster rheubarbarismus. Si
 verò non turgent, non sunt purgandæ. Quia
 cum moveri incipit, vincula robusta sunt.

5. Nam gravitate sua fœtus facile præci-
 pitatur à valida agitatione.

6. Nam infirmiora sunt, in grandiore
 conceptu, vteri, vmbilici, ac secundinarū vin-
 cula, quod enim pedunculis pomorum matu-
 rorum vel recens natorum evenit ab aliqua
 agitatione, ut nimirum facile excutiantur,
 idem conceptui tenello & etiam iam mature-
 scenti evenit. Quasi dicat tutius purgantur
 quæ propius à quarto mense absunt, quam
 quæ propius ad septimum mensem accedunt.

*Humor est
 fœtus pñ
 gravans.*

*Chr. Fin
 ora etc
 moru ve
 reni oppo
 tuit.*

*Purgatio-
nis legiti-
ma regula.*

Εν τῇσι¹ φαρμακείοις, τοιαῦτα²
ἀγνῶν τῶ σώματος, οὐκ ἔστιν αὐτο-
μάτα ἵοντα⁴ χηρίμα³ τὰ ὅτι πάντως
ἵοντα, πάντων.

II.

In artificiosa¹ purgationis molitione,
talìa semper è corpore sunt² excluden-
da, qualia si vltro manarent bono + ef-
fent: nam quæ secus prodeunt, prohi-
bere³ oportet.

Quasi dicat, hæc prima lex in artificiosa purgatio-
nis molitione sancitur. *Natura imitetur nam est tri-
plex purgatio, critica, symptomatica, & artificiosa.*

*Purgatio
plex.*

1. Nam eam intromittimus vbi cacochymia
circumfluit corpus, ne inde exardescat febris
si in putredinem trahatur, vel si crassi succi
infarctum minentur vasorum, ne nutritio
estrangatur, ac nobiles partes ea fœditate im-
pediantur.

2. Quæ nimirum apta iam eductioni eua-
sit materia, & viz pateant per quas ea exclu-
datur, quoque natura eam facile extrudat, sit
alacris, hoc est, vt sit corpus & c. Talia er-
go è corpore excludantur, nimirum specie,
copiâ, tempore, & excernendi modo. vt su-
dores, sanguinis effusiones &c.

*Quæ sint spe-
cie, prochi-
natio.*

3. Id est sine medici opera: vt si non so-
lum quæ alterata, sed si alienata emanarint.

4. Hoc est, symptomatum remissionem
adferrent, & alleuarent.

5. Quod illa symptomatica sunt: & sal-
utis naturæ rebus non excludantur. Quare,
inquit, & c. nimirum reuulsione, detri-
matione.

Η γὰρ εἰς δ' αὖ καθαίρεσθαι καθαίραν-
ται, ² Συμφέρει τὲ καὶ ὁ φόβος φέρει. τὰ
ὅ ἐναντία, ³ δυσχερῶς.

II I.

Etenim si ¹ qualia purgari debent, pur-
gentur, ² bono fit, & alleuantur: contra-
ria ³ verò, molestè.

Quia hoc libro acturus est de euentu, annis exclu-
sionis, critica, symptomatica, vel qua fit artificiosa,
molitione, pulcherrimum hoc Axioma hoc loco repetit
necessario.

1. Hoc est, si materia morbigica exclu-
datur: nullaque si ratio excretionis deside-
tur in qualitate, copia, tempore, & excernen-
di modo.

2. Sublata morbi causa utraque interna:
unde redintegratur et conomia naturalis. Qua-
re dum purgatio fit, interdum quidem vexat
torminibus: sed mox dum perfecta est, redin-
tegratur virtus agri.

3. Nam opes prædiæque vitæ excluduntur
vel quæ excludi debebant, non ita ut debe-
bant excluduntur: sed natura pressa vi morbi
conatur: quidem id, sed perficere nequit: inde
fugit hoc certamen, ac triumphata à vi con-
teraria manus dat. vincenti morbo. Quare id
iam deuictæ naturæ argumentum est.

II I I.

Φαρμακὸν δὲ ἴσχει καὶ μᾶλλον τὰς
αἰῶν: χειμῶν δὲ τὰς κατὰ.

II I I.

Æstate ² superiores potius (alui par-
tes)

O 3

tes) hyeme 3 inferiores medicandæ.

At hic de vniuersali euacuatione, qualis ea est quæ fit per eleberum. Nam est particularis, hoc est ventriculus etiam à pituita euacuatio per vomitum, qui hyeme etiam influuitur, de hac non agit hoc loco.

*Quid in Vni-
uersali pur-
gatione fit,
et eadem.*

1. In qua cæcæ cæcitas sunt. Cùm vniuersalis inuoluta est purgatio, videndum qui humores quibus anni temporibus incrementa ducant, & quo moueantur nature vel actis. Quæ foras feruntur intro reuocare non decet: nec natura est reuocanda ab vno excretionis genere ad aliud: vt sudor manat toto corpore, ergo vena secari non debet. videndum etiam num facile vomat, nec sit cephalæ obnoxius.

2. Hoc est, vomitio æstate potius cienda quam hyeme: quia quo natura & humor: viam affectant, eò crasium & vacuationum inclinationes sunt. modò loca ex lege nature sunt consentanea, nec ex euentu dissentanea. Alui partes superiores æstate circumfluunt maximè bile: vt vena cava qua sursum repit quæque supra diaphragma posita sunt partes. Adicit sermoni huic *pauca*, quare non absolutè hæc pronunciat: nam pituita interdum æstate etiam in vitio est.

3. Ratione humoris pituitosi ad inferiora viam affectantis. Hoc enim Aphorismo ex humoris euacuandi conditione ducitur accommodata euacuandi ratio. Mesue hunc locum explicat, docetque longè præstantiores per inferiora esse purgationes: eò quod ventriculus concoctioni, non autem purgationi sit dicatus: quod humor omnis natura grauis deorsum feratur: quodque plures sint viæ ad inferiora quàm ad superiora. Venter autem est duplex, superior id est, thorax: inferior, id est, alui.

plex

18. nec

plex, superior, hoc est, os ventriculi, vsque ad palatum: & interior, hoc est, fundus ventriculi: ad imum vsque intestinum: nam hinc quidam dicuntur *πικρόχολοι ἄνθρωποι*: alij *κάτω*. In nostra regione pituitescunt succi, nec assuevere vomitui vt Græci, qui cottidie vomebant ferè.

V.

ὑπὸ καὶ αὐτῶν πρὸ κυνός, ἐργώδεις αἱ φαρμακίαι.

V.

¹ Exoriente cane & ² ante canes exortum, perdifficiles ³ sunt purgationes.

Continet cautionem prouisionemque: purgationis quæ astate fieri debet.

1. Id est ab eo tempore quo Sol Leonis sidus subit, ad ortum Arcturi vsque: hoc est, vsque ad Nonas Septembris: id est ad diem 12. Plinius scribit caniculam oriri die 23 post solstitium æstiuum: quod solstitium est 13. Die Iunij. Igitur temporibus Plinij canicula oriebatur 7. Iulij iam orientur cum 14 gradu Leonis. Quæ diuersitas inde prouenit, quod, licet quarto quoque Anno vnum lucremur diem: ex centesima tamen parte illa diei quæ singulis annis superest, lucramur centesimo quoque Anno vnum diem.

2. Cum Sol Cancrum ingreditur. Negat. canicula. Animaduertimus apud nos Belgas sæpè maximos æstus euenire Mense Maio & Iunio:

3. Quod exhaustum sit corpus: ideoque æstuans, facile incendio febuli occupetur, tum etiam contrario medicamento & ambientis raptu. Vnde metus cholerae sicca. Si tamen necessitas urget, potest etiam hac parte alta-

In his frequentibus aliquot Aphorismis agitur de artificiosa purgatione.

18. lib. 28.

hæc sunt diffusiæ medicationes.

18.

tis purgatio præscribi: modò ea natura exhaustum non augeat. Omne tamen catharticum est calidum. Ambientis vis retrahit purgandum humorem. Ita Galenus, in commentariis, dicit, Balneæ calidæ obstant purgationibus. Sed Hippocrates lauat eos quibus exhibuit eleborum, quò celerius purget. Respondemus. Aliud esse corpus ad purgationem præparare, aliud inhibere hypercatharsin. Iuvant, purgationes, quia corpus redeunt, *ἀπὸ τοῦ* & quia sistunt hypercatharsin.

VI.

De vomitu
universali.

Τὸς ἰσχυρὸς καὶ ὀνηρίας ἀνὰ γάρμυ-
κῶν, καὶ σπασμωδὸς καὶ χεῖμανα.

VI.

Graciles ex facili vomentes per superiora sunt euacuandi, cauendo hyemem.

In his sequentibus Aphorismis, explicat Hippocrates quid sit id quod supradixerat, Per loca convenientia. nam & aer & natura cuiusque spectanda in molitione purgationis. hoc modo rectè perpendimus & inuenimus quamnam sint loca decentia.

A peculiaris
vis nativa.

I. Qui cum inclinatur, cervicem ostendunt magnam, pectora sunt amplo, scapulis amplis. homines biliosi, in quibus nulla consideratur ratio conformationis neque in thorace neque in aliis partibus. Hac enim voce temperaturam significat, quemadmodum sequenti conformationem; nam conformatione vel habitu biliosi dicuntur, quibus fundo ventriculi inseritur folliculi fellis ductus: temperamento verò, qui multum procreant bilem ob hepatis ardore. Omnes enim natura graciles plerumque calidi sunt, colliguntque humores biliosos, ut qui temperatura sunt conge-

Graciles
partes.

congeneres. Sunt enim & alii quidam ex 6. Epid. 4.
euentu graciles, de quibus in Epidemiis lo- 25.
quitur, non quidem temperaturā, neque ab
exhaustu, Sed à vasorum impuritate. Rursus
graciles dicuntur alibi qui morbo vel fame
sunt extenuati. Graciles igitur, hoc est, non
morbo, sed temperamento & habitu. qui sunt
ventre calido, turgentibusque venis *ὑπερμαρ-
νός κ' ὀνιφλέσας*.

2. Hoc est qui vomunt tutò, & sine vllò
periculo aut metu hæmorrhagiæ, cephalal-
giæ, aut rupturæ venæ in pectore, vnde tabes.
Quibus enim magna est ceruix latum quoque
habent thoracem.

3. Quasi dicat Plus tribuendum inclina- Notandum.
tioni humoris hyberni, quam conformationi
& temperamēto. Sunt enim crassi ac *κατὰ τὴν
παῖ* humores hyberni.

VII.

*Τὸς δ' ὁ δυσμέας κ' μέσως ἐν σάρ-
κας κ' αἵτω, κατὰ τὸν μέσων κ' δέξθαι.*

XII.

Contra, qui agrè¹ vomunt, & pau-
lò² habitiores, mediocriſque habitudi-
nis, ³ per inferiora ³ sunt purgandi, ⁴ ca-
uendo ætatem.

1. Quibus tutò vniuersalis vomitio præ-
scribi non potest: vt qui sunt angusto capite,
ceruice, ac thorace. & qui obnoxij sunt do-
loribus capitis, oculorum, vel eruptioni san-
guinis, & tibi.

2. Hoc est, modicè carnosu: nota eu-
chumia.

3. Quòd in crassioribus humoribus, &
densiore corpore, humorum impulsus ad in-
feriora declinet.

O s

4.

*Contra p. in
femina p. in
p. in p. in*

Notandum.

NB.

Adiposum
purgandi.

4. Quia ferè indicatio quæ ab humore expurgando sumitur, vincit eam, quæ ex peculiari cuiusque natura, in habitu & temperamento ducitur. Quasi dicat, plus valet id, quod dixi. Quo natura ducit, quam id quod adiecerit. Per loca conferentia. Adiposi homines etiam non cogantur in vomitum: lentis succis enim circumfluunt, ac pondus abdominis his renititur conatibus.

VIII.

Tabidi
purgandi.

Tēs 3: φθινάδες, τρωσέλλοι μέγας
Tēs 2: αἰώ [φαρμακείας.]

VIII.

Sed 2 tabidorum ratio est habenda, ne purgationem iis per 2 superiora vnquam molendam putes.

1. Hoc est, eorum qui ex tabe laborant, vel naturā quēdō veigunt: ut quibus alarum, instar prominent in dorso scapulæ, hi enim angusto sunt pectore, collo oblongo & tenui, catarrhis obnoxij ferinis. Purgentur rhubarbati infuso adde mannam, vel syrupum rosatum solutivum.

Indicatio à
peculiari
affectione
Notandum.

2. Quasi dicat, ferè indicatio quæ à peculiari affectione sumitur, vincit eam quæ ab humoris conditione ducitur: Nam quemadmodum mulieri hysterice, si asthmatica fuerit, nequaquam oxymel præscribendum, quod hysterice æcerum sit aduersum, etiam si asthmati sit opportunissimum. Quemadmodum etiam ei qui lienteria est obnoxius, nequaquam oxymel præscribemus in asthmate: nam granis laboraret ex lienteria (quæ oxymelle exasperatur) quam ex asthmate. Sic quoque in tabidis, quamdiu vincit symptoma-

matum.

matum magnitudo & periculi metus, quamvis bile abundet, & ad eius euacuationem etiam æstas inuitet, nunquam vniuersalem euacuationem præscribes per vomitum; nam malum inde inualesceret. Nam augetur inde palmonum vicus, vel vas istuc lacerabitur.

I X.

Τὸς δ' ¹μελαγχολικὸς ²αἰδροτέρως
τὰς ³καὶ τῶ, τῶ αὐτῷ λογισμῶ ⁴τ' ἐν ἀν-
τία πρὸς θέντες.

I X.

Etenim ¹ melancholicos liberalius ² Melancho-
pleniúsque per ³ inferiora purgabis. ca-
dem ratione ⁴ contraria adhibebis. *lici vs puta-
gendi*

1. Qui huiusmodi sunt naturâ dictâ, vel morbo, & quæ olim biliosa fuerit corpora, iam affectâ ætate, perspiratu carentia melancholescunt. Vt quadragenarij iam redditi.

2. Quia hi viribus valent maximam partem, sine infirmitatis metu: eò quod corpus sit solidum & succi plenum. Ita etiam hypochondriacos curabis. Vt scilicet humor contrax naturâ expellenti & medicamento trahenti cedat.

3. Quod eò crassius omnis humor viam affecerit: qui quodammodo est melancholicus. Adhibita ea cautione quæ adhiberi debet ad excitandam naturâ vim, liberanda obstructa, & ad purgandam materiam. Maxime si nulla indicatio maioris mali nos auocet ab hac molitione: vt si sit nephriticus, vel ischiæ implicitus. Alioqui nullus locus purgationi magis est idoneus intestinis: etenim nihil, si Mæ sue fides, concoquunt.

4. Quæ pari excessu pugnant cum naturâ
contra-

220 I. HEBANII
 contrario excessu. Focus melancholici humo-
 ris saepe exhauritur clysmis.

Turgente
 materia
 purgandum.
 Oculis
 purgandi.

Φαρμακέν εν τ' τοις λίω εξέσιν, λυ-
 τ' οργα, αυθήμερον, χρονίζεν γδ εν τοι-
 σι τοις τοις κακόν.

Purgandum est quidem in peracutis
 morbis, si humor sit effusus, eodem
 ipso die, cunctari etenim in huiusmodi
 affectibus calamitosum.

*Qui morbi
 sunt purgandi*

1. Qui quarto die, vel ad summum septi-
 mo cum magnitudine & vehementia suarum
 absolunt historiam, vt in phrenitide, in ar-
 dentissima etiam febre, & in cholera morbo;
2. Si nullo consistat loco, nec vlla vna
 symptomatum species humoris & partis pro-
 pria appareat. His regionibus raro turgēt ma-
 tertia, quamvis bilioli, astate flammante aestu;
 id interdum experiantur. vide 1. Aph. 2.
3. Vel ineunte morbo, vel simulatque hu-
 mor ferri coepit: non expectato peroxysmi
 fine, primo vel secundo die purgetur: saepius
 primo id fiat. Rhazabbaro id agit doctissimus
 Holerius. Nos id agimus etiam commodē
 electario de succo rosarum in phrenitide.

*Qui sit mor-
 bus turgens
 clari in
 valde a
 cutis mor-
 bis.*

4. Nam calor magis accenditur, vires
 effusa tandem languent, & partibus nobili-
 bus ab organismo periculum imminet. Si de-
 cumbit in ignobilem partem, vt in glandu-
 las, vel si in artus effundatur, a pharmacia
 erit abstinendum.

Oxo-

X I.

Οκόστοις ἑσφοίς καὶ παρὰ τὸ ὀμφαλόν
 ἑσφοί, καὶ ὁσφύθ' ἀλγῆμα μὴ λυόμε-
 ρον μήτε ὑπὸ φαρμακείης, ἢ μὴτ' ἀλλως,
 εἰς ὕδρωτα ξηρὸν ἰδρύνει.

Non ubi-
 que Purge-
 tioni le-
 uari.

X I.

Quibuscumque tormina : & circum
 umbilicum : cruciatus, : lumborumque
 dolor adest, qui non discutitur nec pur-
 gatione, : nec aliter, in : hydropem sic-
 cum firmatur.

Quasi dicat, non omnium morborum curatio in
 purgatione consistit. Quomodo non omnium fe-
 brium Hyppocriti in lumborum signatissimo consistit.

Quid velit
 Hipp. hoc Aph.

1. Præsertim è flatu in tenuibus intestinis,
 tanquam in ergastulo quodam concluso: cui
 denegatur exitus propter materiæ crassitudi-
 nem, viarum angustiam, & intestini depra-
 uatum motum. Intestinum enim aut non mo-
 uetur, aut sursum mouetur. Causa torminum
 est acerrimus humor, vel flatus, vel ichor ab
 inflammata vel exulcerata parte sympto-
 mata aperient morbum: si bilis in vitio est,
 amarefcet os, vomer: Si flatus, roga num se-
 derit diu in frigido, vel ventorum incurfibus
 num se exposuerit. Strophos sæpe symptoma
 est inflammati hepatis.

Causa Tor-
 minum.

No.

2. Affectis malè intestinis tenuibus, quæ
 eò loci continentur: quia intestina crassa ob-
 uoluntur tenuioribus.

6. Epistemo.

3. Lumborum, mesenterii, & tenuium
 intestinorum, vel frigida pituita illapsa in
 lumbos. & vincula nerua sunt quibus colon
 & renes lumbis alligantur.

4. Vt fotu, lotu, frictione, emplastris, cataplasmate. nam succrescit noua materia à cōcepta indelebili intemperie: quare quamuis materia exhauriatur, sobolescit mox recens. Propterea symptoma discutitur, sed causa manet, nam synatristmus non excluditur, partis mittentis, trahentis, & fuscipientis.

5. Ab intemperie frigida primigeniā, vel relicta ab hauitu aquæ frigidissimæ in mesenterio & hepate, & intestinis: vnde tympanites. Non agit hoc Aphorismo ex professo de hydropse, sed hoc vititur tanquam familiari exemplo. vt doceat quantum opis & præstidii adferat purgatio: vel quid præstare possit purgatio. Nimirum non omnem morbum purgatione curari posse: sed tantummodo humorem qui in vitio est expurgari. Adeoque purgatione symptomatum ablationem fieri posse: focum tamen mali, hoc est, hæticam illam intemperiem, vel qualitatem quandam inexplicabilem manere. Vox ἰδρύει pro non soluendo malo accipitur ab Hippocrate: vt etiam à Theocrito Idyllio 17. versu 115. pro firmare.

XII.

Quod loco
dico non fit,
enuntien-
tes, non fit.

Οὐόστιν κοιλία ἡ λεντερικὴ αἰνέ, καὶ
μὴ φαρμακείαν ἄνω, κακόν.

XIII.

Quibuscumque sunt ἡ lentericæ αἰνί, hos calamitosum est hyeme per ἡ superiore purgare.

Indicatio-
nes vt sa-
pienda.

Hic Aphorismus videtur præponendus superiori. Comparat hoc Aphorismo Indicationes inter se, vultque Indicationem sumendam esse ab eo quod magis urget. Videlicet maiorem habendam esse rationem causæ efficien-
cientiæ,

cientis, quam essentia affectionis, & auersionis utilita-
tem vinci ab humoris contumacia, qua non licet vom-
itum sollicitare, quò hoc totum euacuamus corpus. Tu-
gnare autem videtur hic Aphorismus cum Aphorif-
mo decimoquinto libri sexti: Verum alia ratio est
Diarrhœa, alia Lienteria. Diarrhœa enim fit ex ele-
pse humoris segregati à concretionē sanguinis cum illa-
bitur, vel à partibus superioribus, vel à toto corpore. at
lienteria non fit sine vitio ventriculi ab intemperie fri-
gida, vel ab humoribus in ventriculo collectis, vel in
ventriculum confluentibus, usque acidis, vel serosis. Si
itaque hæc lienteria ætate accidat, vomitione curari
poterit: si hyeme, deiectione. ¶

Quid differ-
ras causa
lienteria à
causa diar-
rhœa.

1. Qua scilicet, cibos præpropere omnes,
concoctionis expertes deiecit.

2. Hoc est, vomitio vniuersalis est his
calamitosa: quod pituitosus humor per infe-
riora viam affectet: cuius vitio hyberna lien-
teria potissimum accidit. Et bilis hyberna est
quodammodo catarrhopos, nam humorem
tunc anarthopum fieri difficile est.

Ad helleboros XIII.

Πρὸς τὰς ἐμελόμενας τοῖσι μὴ ρηί-
δ'ως ἂν καὶ καθαρομένοισι, καὶ τὸ πό-
σιον ἀπορρῆναι τὰ σώματα πλείονι
ῥορῇ, ἢ ἀναπύσει.

XIII.

Iam verò cum necessarius inciderit
ellebori vsus, iis qui ægrè per² superiora
purgantur, ante ipsum pharmacum hu-
mectare³ oportet corpora pleniore nu-
tritu & requie.

Purgationis
parandum
corpus.

Hec Aphorismo loquitur de artificiosa medicatione
molienda, quatenus (nimirum perspecto humore qui
an

Ἀργυμετῇ
ἢ ἡμῶν.

in vitio est, habitaque ratione cuiusque affectionis, ad eam corpus sit preparandum. Hoc est, quo modo id efficiendum sit & per. excitando videlicet naturam vim, liberando obstruam, & preparando materiam. Quasi dicat. Non satis est scire corpus esse purgandum, sed debet reddi meabile.

Quod morbus pro-
sit eleborum.

1. Elebori albi: ut ad contumaces, ischia-
dis, nephritidis, melancholiam, fracturam calcis,
podagram, & arthritidis morbos. Non enim
prescribit Hippocrates eleborum ad febrem
vel acutos morbos. Ita vitur eleboro in
fractura calcis, modo febris magna abest. Ad-
hibita scilicet cautione quae adhiberi debet,
ex perspicua virtute humoris, peculiaris cuius-
que naturae affectionis locorumque lege natu-
rae consentaneorum, nec ex euentu dissenta-
neorum. Nam per eleborum intelligit omne me-
dicamentum purgans; quod eleborum purgandi
facultate ceteris omnibus antecellat. Quia
priusquam in tenuium intestinorum anfractus
peruenerit, humor qui toto corpore in vitio
est, in ventriculum attrahit. Graeci per elebo-
rum, intelligunt album: Arabes, nigrum.

2. Id est, qui nec facile nec tunc vniuersali
vomitione, quam citelleborus albus, purgan-
tur. Quod si ceci sunt, catarrhi, meatus an-
gusti. Nunquam senes & pueri eleboro sunt
purgandi: nec enim infirmi, sunt conuulsi-
onibus.

3. Succo alibili, vino aut melicrato, & ci-
bo. Integris viribus, florente aetate. Vere &
Autumno, sique natura & humor ad viam af-
fectat, nec reclamet metus maioris morbi ut
cephalaea, vel tabis aut haimorrhagia, & si
aditus meatuum libertas. tunc eleborum usus
sanibitur. vitatur vitulina pingui, agnina, oui,
ausculis pinguibus. Deinde incidatur materia.

4. Tum animi tum corporis. Ut cibo vi-
spera recreentur & quiete, unde excitatur na-
tura

Enip p
Eleborum
hoc Aph. in
telligat.

Qui eleborum
sunt infirmi
Gunt.

Quando
eleborum
usus

tura vis, humoris conrumacia frangitur. & humectum corpus non facile in hypercatharsin, vel ab actimonia ellebori, in spasnum abripitur. Utatur ergo balneis quattuor aut quinque dies ante usum ellebori, somno, & ocio. Balneo enim humor funditur.

XIIII.

Επι τῇ πῖν τῆς ἐλλέβορου, ὡς καὶ ταῖς
καὶ ἡσυχίας τῶν σωμάτων μάλλον ἀγεῖν,
ὡς δὲ τῶν ὑπαικῶν καὶ μὴ κινήσας ἥσαν.
διδοῖ δὲ καὶ ἡ ναυπλῆ, ὅτι κινήσας τὰ
σώματα ταράσσει.

Ab epoto
pharmaco
quid agen-
dum.

XIIII.

Epoto elleboro: motu ciendum corpus potius, quàm somno & motus vacuitate compescendum: nam corpora motu citri, vel ipsa indicat: nauigatio.

Quasi dicas, Quodsi maiorem vim purgandi ab elleboro requiras, corpus moue: Sin autem inhibere uoueris, somnum conciliato, neque moueto. Ita uotis suis respondebis, & humori vacuando analogum eris. Interdum enim eius motus est inhibendus hypercatharseos metu. Ut si finem non feceris purgandi cum sitis adest. In hypercatharsi date hordeum, poma, ad recreandum ventrem, vinum, clysteres ex lacte, senum ventrem calfacies, vide Mesuem. Date theriacam.

1. Hoc est, motu potius incitandum corpus, ut materia fluxilis reddatur, & sursum feratur.

2. Quod somno & quiete omnes sistantur euacuationes præter sudores, maximeque vomitio. Intelligit de iis excretionibus, quæ accidunt vitio humoris retentricem facultatem labefactantis, & expultricem impellentis. Sic

lienteria & dysenteria somno & quiete sistuntur, nisi partes nobiles in vitio sint. Nam in dysenteria hepatica, minimè præscribi debet somnus, cumque, si sit necessarius, præstat interdum adhibere, quàm noctu. Dicit autem Hippocrates *ἡ μὲν νύκτας*, non dicit quietem, sed non motum. nam qui sedet vel etiam stat, non quiescit, quamvis is non moueatur.

3. Quæ nauseam & vomitionem parit. materia motu incitatur, & sit refluxus humoris è venis in ventriculum: quiete verò omnia intro recurrunt. Illico moueat ambulando corpus à sumpto elichoro, vel balneum ingreditur. Duabus horis à sumptione operatur. Tunc initio incalescit ventriculus, spatrat, vomit pituitam, dein eam cum bile permixtum, mox meram bilem.

XV.

Pharmac
reserua
lat.

Ἐπὶ τῷ βέλῳ ἡ μάλλον ἀγειν τὸ ἐντέλε-
ρον, ἢ κινεῖν τὸ σῶμα: ἐπὶ δὲ τῷ παύσει,
ἄπυον πίνει, καὶ μὴ κινεῖ.

XV.

Quotiescumque maiorem: ciendi vacuandique vim à veratro requiris, corpus: moue: si: in: hibendum sit & si: stendum, somnum inito, & neque moueto.

1. Hoc est, ut contumaciores & copiosiores educat humores.

2. Nisi peculiaris affectio, corporis morum prohibeat: ut ischias, & fractura calcis. Moue inquit: quia corpora motu purgantur, nam ab eo maturæ vis excitatur, humor incitatur, incitaturque trahenti medicamento facillimè cedit.

3. Meu

3. Metu hypercatharſeos, & conuulſionis.
 4. Hoc eſt ſede vel ſta., vel etiam decum-
 be. Somnus ſiſtit euacuationes omnes ſi ſudo-
 res excipias. In principio, cū quis non ad-
 modum forte phā:macū hauſit, ſed medio-
 cre, dormiat: cū purgare cōperit vigilet,
 niſi metus hypercatharſeos adſit. Cum verō
 leniens remedium ſumitum eſt, non indor-
 miat, quia natura coqueret medicamentum,
 niſi langueat admodum ventriculus; tunc ſu-
 per dormire tutō poteſt.

XVI.

Ελλέβορος ἑπικίνδυνος τοῖς τὰς
 σάρκας ὑγίαι ἔχουσιν, ἁπασμὸν γὰρ ἐμ-
 ποδίζει.

Sanis peri-
 culosa me-
 dicatio.
 & 2. lib.
 36. & 36.

XVII.

Elleborus calamitosus eſt iis qui ſunt
 1. integra valetudine, nam 2. conuulſio-
 nem adfert.

1. Vidi quos in perniciem traxit ſolū ſim-
 plexque apozema purgatorium ex ſumaria
 cum ſenæ ſoliis temerē exhibitum. Nam cor-
 pus totum in colliquantem fluxum traxit.

Exemptus.

2. Id eſt, Qui benē habito commodato-
 que ſunt corpore: quōd ferē huiusmodi hu-
 moribus atque viſceribus benē conſtitutis
 gaudeant. Nam quale partium ab humoribus
 alimentū eſt, talis etiam color, talis etiam ha-
 bitus totius corporis in charactere & mole.

3. Exhaustis partibus ſolidis & membra-
 nis: cū nihil habeat in quod exeret vires
 ſuas, corpus liquat. Et ſtomachum mordet,
 vnde motus cōuulſiuus potiūs quā conuul-
 ſio. ſæda eſt calamitas, dicit Hippocrates in
 fragmento. De purgatoriis remediis, à phar-
 maco

Quæ fiat con-
 uulſio.

maco purgatorio hominem interisse. Nam idem medicamentum servat & occidit homines.

Veniens
morbo ut
occurrere.

XVII.
ΑΠΥΡΕΤΟ ΕΩΤΙ ΣΠΟΤΗ, ΚΥ ΚΥ-
ΔΙΟΥΜΟΣ, ΚΥ ΣΚΟΤΩΔΙΟ, ΚΥ ΣΟΜΑ ΕΝ-
ΠΡΟΜΕΡΟΝ, ΕΙΩ ΦΑΡΜΑΚΕΙΝΣ ΔΕΙΔΩ ΟΥ-
ΜΑΙΛΕΙ.

XVII.

Si cui febris experti eueniat cibi fastidium, & stomachi morsus, & tenebri-
cosa vertigo, & oris amaritudo, huic
purgatione per superiora est opus.

Perstringit symptomatica quae eueniunt in bilea hu-
mori propria substantia corruptione laboranti in su-
periore viscida ventriculi. Dicit febris experti: (Si ex-
crementa sanorum sunt similia.) nam si in febre appa-
reant haec symptomatica ad excretionem criticam aequa-
quam conuenit purgatio per superiora. Nam hic loqui-
tur de expurgando illis humoribus, qui aequabiliter ex
toto corpore excluduntur. Si in morbo haec symptoma-
tica eueniant, tamen saluamini non erit praescribendum:
sed veniendum materiam vel purgatiui namque elige-
nda, ut exprobrare de aqua tepente.

1. Reseluto stomacho, bilis a calore & ac-
tione, nam inde deiecit appetentia. Si in-
eunte morbo haec aderunt, erunt a translatio-
ne symptomatica. Humor qui vauitodem ia-
ctationem infert in febre tertiana, potest vo-
mitu excludi: sed hic agit Hippocrates de vni-
uersali vomitu totius corporis.

2. A bile stomachum, exquisitissimo sensu
praditum mordicante.

3. Ut cum duplici exurgit mensa lucerna,
fuliginosis

fuliginosis vaporibus in cerebrum claris de-
generante flava bile primum in vitellinam &
aruginosam, & denique in nigram: ita ut hu-
ius fuligine aqueus oculorum humor inficia-
tur. Scotodinos ab alio, semper habet car-
diogmum coniunctum.

4. Humor biliosus ad os diodosi, per con-
tinitatem interioris tunicae ventriculi, quae
tota affecta commovetur.

*Interior in
tunica Ventri-
culi.*

5. Quod eo biliosus humor viam affectat:
& purgationis loca legi naturae sicut consenta-
nea: modo ex euentu non sint dissimulata,
nec peculiaris affectio thoracis nos auocet,
qualis est tabidorum natura.

*Con p superio-
ra purgare
oportet.*

XVII.

Τὰ ἐπὶ τοῦ φρενῶν ὀδυνήματα,
ἢ πόσα καθάρσεως δεῖν, ἢ φαρμα-
κίης δεῖν, σημαίνει. ὅσα δ' ἔκαστος
κατὰ.

XVIII.

Dolores seu affectiones quae parti-
bus supra diaphragma oboriuntur, qua-
cumque purgationis sunt: indigentes,
superiore 3 pharmacia opus esse signifi-
cant: quae vero 4 infra, purgationem in-
fernam requirunt.

*Superior
purgatione
qua exeat
vel inferna.*

1. Ut stomachi morsus, & oris amaritudo,
tenebriosa vertigo: nam soboles sunt acerrimae
bilis ore ventriculi conceptae. haec, ut
causa continens, euacuatur.

2. Si non a flatibus obnata fuerint, nec ex
plethora. sed si tales fuerint quarum tota cu-
ratio (etiam causa coniuncta) in purgatione
consistit.

consistit, sic ophthalmia non curatur vomitu.

3. Nam eo humor viam affectat, si apyrexia adsit, nec cephalæa adsit.

4. Ut dolor umbilici, genuum grauitas, lumborum cruciatus, pleuritis inferna. Dicit quis, melancholia, ophthalmia, mania, sunt dolores supra diaphragma oborti: hi tamen soluantur per inferiora, & purgantium vsu curantur. Respondeo Hippocratem hic loqui de iis tantum doloribus quorum omnis in sola & simplici purgatione curatio consistit, qua, nimirum, materia coniuncta euacuatur. Iam in melancholia & ophthalmia, materia coniuncta non expurgatur deiectione, sed antecedens causa reuulsione & deriuatione tollitur. Agitur hic de materia non vaga, sed de infixa parti

XIX.

Non sitia-
facientia
pharmaci
epetitis.

Οκλήν ἐν τῇ σοι φαρμακοπόσει· μὴ
διψᾷς, καὶ διὰ τὸ μένος· ἔ παύον τ' ὅσον ἢ
διήσωσιν.

XIX.

Quicumque pharmaco epoto purgati non siliunt, purgationis iustæ meram non attingunt, antequam siliuerint.

*Quid in hoc
textu Apho.*

Theorema experientia continet hic Aphorismus, sed adhibendum est iudiciū, agitur hoc Aphorismo de iustæ purgationis copia. Siliū enim est iusta purgationis ne-
cessitas, qua agnoscimus salia ac tanta, eoque modo quod
sunt euacuata, qualia ac quanta, eo quo modo euacuati
debent. Sed adhibenda est distinctio. Nam cum siliū
varias ob causas excitari possit, hic de ea tantum siliū
loquitur, quæ est siliū purgationis. Nam cum medi-
camentum exhauset corpus humore excrementitio sca-
penti, vacationem illam sequitur siliū: siliū nem ve-
ro ap-

Sitiū variā
causa.

ro appetentia & sitis. Si verò sitiit quis, & sui purgandi finem tamen non fecerit, sequitur hypercatarsis, & inde consulsio. In hoc metu det se quieti & somno.

1. Ut tamen nulla excusatio adferri possit neque inflammati pulmonis, neque aestuantis ventriculi, neque humoris incendentis, neque medicamenti calfacientis; sed tantum purgationis, indeque exhausti ratio habeatur. Quasi dicat. Non sitiit, ergo reperti purgatio debet. modò leui catarrho non, irrigetur venter.

2. A siccitate. nam madoris ventriculi aliquid exhaurit. Sed per febres modum observare non possumus, nisi ex alacritate agri, & ex recrementorum natura. nam febricitantes omnes plerumque sitiunt. Viderur hic Aphorismus postponi debere sequenti.

xx.

Ἀτυπέτοις ἐὼς τὴν γένεσιν ἰσχυροῦς, Crudacras-
καὶ γενεῶν βαρὺς, καὶ σφοδρὸς ἀλγη- saque ma-
μας, καὶ τοῦ φαρμακείου δεῖται σιμ-
πλεκτά.

xx.

Febris expertibus si 1 tormina acci-
dant, & 2 genuum gravitas, & 3 lumbo-
rum dolor, 4 inferiore 5 purgatione opus
esse significat.

1. Ab acerrimis succis in intestinis con-
ceptis.

2. A succis in genua decumbentibus per
venam cavam.

3. A crassa materia in vena cava stabu-
lante.

4. Quia dolores infra diaphragma oborti,
purgationis indigentes, inferiorem postulant.
Sed primum paranda erit ex clusioni materia
si sanguini adhuc mixta sit.

5. Modò hæc accidentia non eueniant à
metastasi, nec criticis.

XXI.

De excre-
mentis vi-
morbi sic-
cissis.
De succi
melancholici effu-
sione.

Ἐποχρημάτα ¹ μέλανα, ὁπόσον αἶ-
μα μέλαν, αὐτομάτῃ ἴσῃ τῇ ἑωυ πύρε-
τις ἢ ἀπὸ πυρετοῦ, ² κάκιστα. Καὶ ὁκόσῳ
αὐτὰ χρώματα ὑποχρημάτων ³ πλείω
πυρετότερα ἢ, μᾶλλον ⁴ κέκλιον ἑωυ φαρ-
μάκῳ ὃ, ⁵ αἰμενον ἢ ὁκόσῳ αὐτὰ πλείω
χρώματα, ⁶ ² πυρετός.

XXI.

Deiectiones ¹ nigrae cuiusmodi est san-
guis niger, quæ vltro ² diffiunt, tum si
cum febre, tum si sine febre, ³ calamito-
sæ. Et quò ⁴ plures deiectionum colores
deteriores fuerint, eò ⁵ calamitosius: Sed
si vi e poti medicamenti, (tales deiection-
es nigrae ferantur) præclarius ⁶ ad salu-
tem & apparent & faciunt, & quò plu-
res ⁷ apparent colores, eò ⁸ minus mali.

Iam agit de purgatione symptomatica, in qua vel
qualitatu vel excretionis modi, vel temporis, vel quan-
titatis ratio desideratur. Quæ, nimirum, non accidit
facultatu virtute, sed solius illius resolutione.

1. Hoc est, deiectiones, quibus humor melā-
cholicus, niger & faculentus deicitur. Qui,
quoniam ptopria substantiæ corruptione in
vitio est, nunquam concrefcit, extra ptopria
conceptacula effusus. Est autem, falsus, non
autem concretus hic humor, vt esse solet sex
ipſius sanguinis, non tamen atra bilis. Quibus
sane

sanè deiectionibus excitantur sæpe tormina
& etiam dysenterix. fit talis humor in hepa-
te, cui si par non fuerit lien, hepar fatiscit, ac
fient nigre deiectiones.

2. Cum dicit *ihra* modum excretionis
denotat: quia naturalis excretio & critica
confertim fit & repente: symptomatica verò,
paulatim & continenter: nam *ihra* moram
quamdam denotat. Addit *avtomata* id est, vi-
trò: quia quæ sunt naturæ beneficio aut vi
symptomatica, fiunt vitrò. hic dicit ea quæ
non criticè feruntur. Nam critica, vno, al-
tero, vel tertio die absoluuntur excretiones.

3. Quòd indomiti humoris speciem, & par-
tium singulare vitium præferant, & fractas
naturæ vires arguant, ac recenteris facultatis
ignauiam ostendant visceris illius, vnde dima-
nant: ac prauam viscere qualitatem conce-
ptam denunciant. Adeo vt tollas licet humo-
rem vitiosum, visceris tamen generantis illud
malum elui nequit: vnde perennis generatio
illius humoris, vnde toto ferè morbi tempore
prodeunt.

4. Vt vitides, fluidi, cinericei, & deieccio-
nes, ruffæ, vitellinæ, nam quo plures partes
in vitio sunt, eò res ægri peiori sunt loco.

5. Quòd plurium affectionum quæ contra
naturam sunt in corpore, symptomatica sint.
Partium vnde manant calamitatem arguunt,
& partibus per quas feruntur, calamitose
sunt.

6. Quòd saluis & integris visceribus vi-
tium excludatur. Significatur itaque naturæ
integritas, vitio cuius est excitato primum
medicamentum: deinde etiam quòd medica-
mento attrahenti & naturæ expellenti humor
noxius cedat.

7. Vt non sint meraci humores.

8. Quòd à colluie humorum à concrecio-

Q^{ua}ris.

ne sanguinis segregatorum, sine vilo vitio alicuius visceris, tales appareant. Sed dices, ille humor siue vltro effluat, siue pharmaciâ effundatur, idem est ille tamen; cur ergo damnat Hippocrates, vltro abortam excretionem eius? Respondeo. Qui pharmaciâ efferebatur, in vitio erat: sola synathismo; sed is qui vltro effertur, excernendi modo suo atrocius vitium demorat; nam parca manu effunditur, quia pars princeps vitium habet; unde perennis nouaque excrementorum procreatio: quæ pars confusa diuturno vitio, tandem labascit ac resoluitur, suaque retentrice vi spoliatur.

XXII.

Atra bila
excretio
quid de-
nunciet.

Νοσημάτων ὁρότων ἀρχόμενον ὡς
χολὴν μέλαινα ἢ ἀνω ἢ κατω ἐπέλθῃ,
ἰατρὰς μόνον.

XXII.

¹ Ineuntibus morbis quibusque, si
bilib ² atra, sursum deorsumue effluat,
³ funestum.

¹ Hoc est, in morbotum principiis, quo tempore nulla pepasmi signa elucet, ac natiuus calor opprimitur à materia morbifica. Nam tunc, cum secreta morbifica materia non sit à sanguine, excerni nequit bonis acri rebus: nam signa pepasmi præcedere deberent. Cum itaque tunc excernitur, argumento erit causam illam stimulare acerrima vi excreticem, vel eam prævi mole materiæ, vel retentricem vim exoleram esse partis, eius vnde effluit; & affligit partes per quas manat.

² Id est, humor nigrore quodam pellucidus, semper fusus, & nunquam concresecens, mordax, ac terram aceti more fermentans atra scilicet

licet bilis. Bene videtur Hippocrates ea voce
 ἰσέλθῃ. motum enim significat symptomati-
 cum: Quasi dicat, si paulatim & continenter
 prodeat: quo significatur. partis, unde ema-
 nat humor, resolutio, ab internarum partium
 incendio. Si enim confertim talis humor ex-
 cernatur, pepasini notis apparentibus, bono
 erit. nam euphoriam confectariam ducet. Ad
 fui febricitanti Illustrissimæ matronæ, quæ à
 pepasino urinae, aluo aterrima excernebat.
 hæc ab his visis mirè terrebatur. à nobis in
 spem erecta, & summi Dei beneficio quasit.

Ex Galeo
 in commen-
 tario.

Casus.

3. Nam cum ineunte morbo pepasini ex-
 pertia sint omnia, ob eamque causam excre-
 tio nulla salutaris tum esse possit, hoc erit de-
 terior atræ bilis excretio, quod & cruditate,
 & maligna vi cæteris antecellit humoribus.
 Nec solum partis unde manat arguit calami-
 tatem, sed quod & quæ fertur calamitosa est.
 Hinc dysenteria ab atra bile lethalis est. Hinc
 eliciuntur duo Axiomata. Omnis excretio
 quæ fit ineunte morbo, symptoma est magna-
 rum affectionum quæ corpori insunt. Nulla
 excretio in initio, fit naturæ beneficio: nam
 illa tunc oppressa iacet.

Axiomata
 excommen-
 tario Ga-
 leni.

XXIII.

Οκτώσις ἐν νευμάτων ὀξέων, ἢ ἐν
 πολυχρονίων, ἢ ἐν βωμάτων, ἢ ἄλλως πως
² λεπτωμένοις ³ χολὴ μέλαινα, ἢ ὀκο-
 ῖον ⁴ αἷμα μέλαν ἰσέλθῃ, τῇ ὑστερήῃ
¹ σποθήσκει.

XXIII.

Quibuscumque morbo acuto, aut
 diuturno, aut vulnere, aut alio quouis
 modo

Sanguinis
 vel attriti
 saccharato
 ἐκείνη.

modo² extenuatis³ bilis atra, aut tale
quippiam quod feculentis⁴ sanguinis
speciem exhibet, diffuat, postmodum⁵
moriuntur.

Vidit Ducem militem, qui cum diu quartana affe-
ctus fuisset, & emaciatus, tandem concretis sanguinis
magnam copiam per sedem deposuit: postea die obiit.

2. Non inchoata, sed perfecta extenuatio:
ne: qua non solum spiritus & humoris dissi-
patio, sed partium solidarum exhaustum si-
gnificatur.

3. Qualis proximo descripta est Aphorismo.

4. Huiusmodi est sanguis niger, descriptus
Aphorismo vigesimo primo.

§. Resolutis partibus nutritioni dicatis plae-
neque exhaustis. Et quod plures facultates la-
befactae sunt, eo res acrio-ri loco.
Postidie, inquit, moriuntur, quia nihil est
amplius quod vitam continere possit.

xxix. Δουσι τετινένω ἐπὶ χολῆς μελαίνης
ἀρξῃ, ³ δανάστοι.

X X I I I I.

Dysenteria
varia spe-
cies.

² Dysenteria si ab atra bile ² initium
duxerit, ³ funesta.

Dysenteria nōmine significatur omnis
 cruenta diēctio: cuius vt varia sunt cause,
 ita quoque variæ species. Nam aliquando ac-
 cidit ob crassamputatam, quæ est salutaris.
 Aliquando euenit iis qui excernunt præter
 bras alui proluuias, quæ, in Coacis, dicitur
 dysenteria hepatica: resoluta enim hepatis
 substantia, sanguis fecosus excernitur. Ali-
 quando accidit exulceratis intestinis, ubi ni-
 mirum vena eorum vel rumpitur, vel eroditur.

duntur à pituita salsa, vel bile flaua aut atra. Si acciderit à pituita salsa, medicamento pituitam illam eluente facile curabitur, similiter si à bile flaua euenerit. Si verò ab atra euenerit bile, illa dysenteria hoc est, cruenta excretio cū vlcere primigenio ab illa atra bile erit insanabilis: eo quod materia illa pepasmi sit expers, quodque tantam habeat erodendi vim, vt vlcus per intestina serpat. Atque hinc primo die excernuntur quædam carunculae, vnde vtramque intestini partem æquabiliter afficit. At omne vlcus quod cūtem contra se afficit suppurando, est insanabile, quia tollitur fundamentum novæ carnis regenerandæ. hoc est, sescarcosin efficere nequit. Præterea intestino sic laborante, continuatione tunicæ, malum ad ventriculum peruenit: vnde lienteria: id quod est lethale.

Anigma.

2. Cum natura morbosicis causis opprimatur: nam potest critico die, criticus effectus.

3. Quod eius materia, partis (hepatis videlicet & lienis) vnde manauit, calamitatem ostendat. Deinde quod vlcus sit insanabile, inde etiam doloris vi, languida vires redduntur, & interceptione officij intestinorum naturalis æconomia labefactatur. Et hæc ætæbilis exclusio significat vim hepatis & lienis esse resolutam: atque incendio harum partium, exhaustum esse benignum ichorem succorum.

XXV.

Αἷμα ἄνω γινώσκοντες, ὁκοῖον αὖτ' ἦ, καλόν καὶ τὸ κατὰ ὅσον, ἀγαθόν, μέλαν παροχρῆσον.

XXV.

Si cui sanguis per superiora erumpat, cuiusmodi tandem is fuerit, calamitosum:

Sanguinis exclusio.

tosum : at per + inferiora, & nigra succedant, & bonum.

Obiis.

Hoc dicit. Quicumque excretio huiusmodi est, ut essentia partu unde emanat, aut rei naturalis contenta speciem referat, ea toto genere est præter naturam, & calamitosa. Sed obiciunt, Hæmorrhagia adolescentum, item hæmorrhagia critica in causis, salubriter euenit. Respondemus hic alio significare exclusionem per os. Cum vero dicit, eiusmodi tandem fuerint, notat qualitatem, tempus; & excernendi modum. hoc est, siue niger, siue purpureus, siue dilutus, siue sari sit naturalis participes, siue exerts, siue fusus, siue concretus: siue vomitione in ventriculo & vicinis partibus, siue expectoretur in thorace cum tussi & dolore, vel ex pulmonibus subleuatus & spumans; vel in larynge paucus cum tussi, vel in faucibus paucus sine tussi, sed cum seraeatu. Cum dicit nemo, significat excretionem per aluum, quis non agit hic de menstrualis profusio, neque enim menses mulierum nigri possunt esse boni, sed debent esse puri, neque agi de hæmorrhæidibus.

1. Hoc est, si vomitione reddatur, vel expectorato. Modò nulla excusatio neque menstruum in suppressoriam, neque pleuritidis adferri possit.

2. Niger, concretus, fusus. 13.

3. Ob difficultatem curandi quòd vena lactea in illis partibus agere restitatur suæ continentati. Et etiam, quòd res quæ secundum naturam continetur, excernitur.

4. Ut per aluum: si non ad præparandum efferantur. 5. Si necessaria sit talis excretio: ut in illis quibus amputatum est crus aliudue membrum, quæ excretio dicitur dysenteria cruenta naturalis, libro de articulis.

6. A mora ac cunctatione inducto nigrore, non à proprio colore cum ita nigrescit, Sed priusquam excluditur, nigrorem induit sanguis.

guis. Quare de inferna elisione sanguinis hic agit, quæ tardè manat.

XXVI.

Ἡν καὶ δυσεντερίης ἔχομένην οὐκοῖαι *In Dysenteria.*
ἐν ὁσέσδεσιν ἀποχωρήσωσι, θανάσιμον.

XXVI.

Si, quando dysenteria detinet, excernantur eiusmodi veluti sunt: carunculae: funestum.

Hoc est, quem diu multumque dysenteria exercuit: qui incunte dysenteria excreuit alba, æqualia, pauca & opima: procedente vero ea, flaua, pauca, & opima, nec non ramentosa, & tandem carunculas. ἡμίσην utitur in graui affectu Hippocrates.

2. Quod utraque intestini tunica abradatur. nam ramentosa excernuntur tunc, cum carnosior intestini tunica abraditur.

3. Officij communis priuatione, & vlcis contumaciâ, quod cicatrice obduci nequit. Agitur hic de dysenteria illa, quæ accidit ex ulceratis intestinis à pituita salsa, bile flaua, vel atra. Vnde omnis substantia intestini absumitur ita, vt cutem contra sese afficiat.

XXVII.

Οὐόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν αἵμορ- *Alui ab*
ραγέει ἢ πῆθῃ ὁκοθεν, ἐν τῇσιν *(haimor-
rhagiasfero*
ἀναλήφεισι τυπώσιν αἱ κοιλίαι καὶ
γαστήρ. *ENT.*

XXVII.

Si cui febricitanti sanguinis copia vndecumque profluat, huic, dum reficitur, aluus feretur.

Incun.

1. Ineunte vel vigente morbo. Alioquo
ignaua, officii vacuitate.

2. Immoderata.

3. Per nares. vterum, sedem.

4. Labefactata caloris vi, immutatoque
temperamento, habitu, & actione venteris, unde
cruditas ac intercepta distributio alimenti.
Liquidis humidis feretur aluus, donec natu-
ra vis redintegrata fuerit. Ergo non temere
sistatur illud profluuiū, ne cruda materia re-
tenta in putredinem abeat.

XXVII.

Surditas.

Οὐδὲν τοῖς χολῶδ' αὖ τὸ διαχαρήματα,
καὶ οἱ τοῖς νομὲν πάντες; καὶ οὐδὲν τοῖς
κώφους, χολῶδ' αὖ γινόμενον πεί-
νεται.

XXVIII.

Quibus biliosis excrementis fertur
aluus, oborta surditate sistitur: & con-
tra qui oburdescunt, superueniente
alui bilioso profluuiō liberantur.

Præcepta quædam traduntur de humorum succe-
ssione & translatione.

2. Materiz ad superiores partes translatio-
ne, & auditorij meatus obstructione fugaci-
tudo oburdescunt ægri: non à facultatis re-
solutione, quæ indicaret exhaustum iam esse
cerebrum, ut in Hermocrate, in quo fertur
aluus, at obstructio manet.

3. Fugaci, non fixa surditate.

4. Diadosis. Si autem non in auditorium
meatum, sed in cerebrum translata fuerit bi-
lis, phrenitis nascetur, quare solue q. d. tunc
aliquis: quod fiat diadosis.

Οὐδ'

XXIX.

Οκτώσις ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἡκταίσι-
πιν ἔστι ρίγη γίνεθ, ὁ δύσκειται.

Rigoris
febrilis
continuus.

XXIX.

Quibuscumque sextum diem febris
continuae agentibus incidunt rigores,
sinistri iudicij sunt.

1. Meminit dici : & non periodis nam agit
de acutis morbis. Sextus dies tyrannorum
more iudicat, vel enim mortem in procinctu
esse dicit ; vel recurrentis cum morbi metu
iudicat.

2. Vel excretionis quavis ; ut sudorum.
Rigor est motus concussivus à frigore, à bile
vellicante superiorem ventrem. Est duplex,
criticus, & symptomaticus. Criticus est ve-
hemens, supprimit urinam, dein sudant affa-
tim : semel in continuis fit. Alius est sympto-
maticus, fitque motu morbi, ut hic ; & vitio
partis, ut pure accepto in thorace.

3. Ut causa, & ut signa, ut causa, quia
fractae vires illam quassationem ferre neque-
unt. Dicit autem rigores, pluraliter, quibus
vires frequenter quassantur. Ut signa ; quod
iudicatoria non iudicantia, vel sint ad mor-
tem, vel ad deterius. Præterea nihil conue-
nienter naturæ fit, in quo temporis excretio-
nis ratio desideratur. Sexto die si signa appa-
rent quæ speciem crisis denunciant, ea mala
sunt : quia ante, signis apparentibus ad tempus
crisis significata non fuerunt.

XXX.

Οκτώσις παροξυσμοὶ γίνονθ, ὡς
Q

Diuturna
febris nota

ἀν' ὧν ² ἀφ' ὃ πυρετός, ἐς τὴν αὖθις
τὴν αὐτὴν ὧν καὶ λέγει, ³ δύσκειτα.

X X X.

Quibus accidit ¹ paroxysmi, si, qua
hora desit ² febris, eadem postredie re-
petat, ³ difficilis iudicij erit.

1. Id est, qui febris essentiali typica & perio-
dica conflictantur.

2. Aq̄ia postpono, vel desino, vt si febris
primo die hora quarta matutina inuaserit, &
desierit post viginti quatuor horas: sique se-
quenti die iterum inuadat ea hora qua desit,
id est hora quarta matutina, si hanc seriem
seruat in suo decursu, crassa materia argu-
mentum erit: & principij huius morbi.

3. Ob materiae contumaciam diuturnita-
tem indicat. Nam vt ager febrili calamitate
defungatur, triplici auxilio opus est, scilicet vt
natura vis fulgeat, meatuum adsit libertas, &
vt preparata sit materia ad exclusionem. Sed
hic adest materiae contumacia; natura op-
pressa inertia, vnde nullus conatus ad apostat-
um: nam fixa stabiliq̄ue adest causa. Docet
hoc Aphorismo: captandas esse purgationum
occasionem: non cruda, in febris essentiali pe-
riodica, purganda esse: & quo modo crudo-
ris tempus a nobis notari debet.

X X X I.

Τοῖσι ¹ κοπώδων ἐν τοῖσι ² πυρετοῖ-
σιν, ἐς ³ ἀεθα καὶ ὥστε τὰς ⁴ γνάβες μά-
λισι αἰ ⁵ ἀποσείεις γινόνθ.

X X X I.

¹ Lassitudine fractis per ² febres in ³
articu-

Febris cum
lassitudi-
dine.

articulis & ad 4 maxillas potissimum^s
abscessus fiunt.

*Hic Aphorismus agit de Lassitudinibus quæ vltro
per morbos oboriuntur. criticæ vel symptomaticæ.*

1. Hoc est, qui ita sunt affecti vt vel si mi-
nimum moueantur, sentio lassitudinis illis
oboriatur.

2. Quæ inde laboriosæ dicuntur: quòd à
labore, vel quòd vltro oborta sit lassitudo.

3. Partibus nimirum amplioribus & mate-
riæ febrilis capacibus: siquidem febris labo-
riosa sit, à lassitudine vltro oborta.

4. Excitatis scilicet parotidibus phlegmo-
nosis: quemadmodum in febre ardente si quid
ab hæmorrhagia relinquatur, vel excitatis
parotidibus oïdematosis in febre lenta & pi-
tuitosa.

5. Per materiæ febrilis diadosin. Nisi vrina
profluat crassa, multa & alba, qualis Archi-
genis seruo profluxit: aut alius feratur. Raro
in cæteris morbis abscessus fiunt; in iis verò
quæ lassitudinem coniunctam habent vltro à
succorum copiâ obnatam, interdum decubi-
tus fit in artus. Quasi dicat Hippocrates, per
febres laboriosas periculum adest futuri ab-
scessus: ergo, ne hoc fiat, coque crudam ma-
teriam, & purga.

6. Epid. 4.
2. Cr 2.
Progn. 67.
6. Epid.
2. 44.

vsus.

XXXII.

Ὁνόρραιο ὃ¹ ἀνισχυμένοισιν ἐν τῷ
ῥέσσει τί² πονέει, ἐν ταῦτα αἱ ἀνισχυ-
σεις³ γίνονται.

XXXII.

Et quibus à morbo¹ reſtitutis quip-
pam est² infirmū, ibi abscessus³ fiunt.

Ita tamen vt supersint materiæ febrilis re-

Q²

liquiæ

*Lassitudi-
nes qua
conuale-
ſcentibus
accidunt.*

liqua aut si liberalius se potu & cibo innitent, quam exhausti corporis ratio postulet, aut quam immutata ventriculi actio, temperamentum & habitus perferre possunt.

2. Vel, infirmitatis aliquid superest. Prædicat enim partis lassitudo, eò materiam affectare viam: ut ab imperfecta crisi interdum euenit.

V. *fin.*

3. Exclusionem materiæ a parte continente, in eam quæ continetur. Quasi dicat, cum quis à febris magna euasit, sæpe in discrimen venit homo, quia partes internæ & externæ labefactæ sunt: hinc, si non accurata Dieta accesserit, hepatis & lienis scyrrhi, vel cephalææ: vel foras in artus, si ibi imbecillitas, abscessus effunduntur. Quare ne quid coaceruetur, dentur pilulæ alephanginæ, masticeinæ, vel Ruffi, vel tale quid.

Ατὰρ ὡς ἔχειται ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ
ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ
ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ

XXXIII.

De la sita-
dinibus
qua præce-
dunt mor-
bos.

Quinetiam si quid ante laborauerit priusquam morbus inuaserit, ibi & se morbus confirmat.

1. Ut cerebrum, pulmones, alius.

2. Quemadmodum in morbis epidemiis qui sub dispersæ specie homines inuadunt.

3. Ut si quæ pars ante lassitudine fatigata fuerit, & in talibus morbis ubi spes est futuri abscessus.

2. Epid.

4. Generatione & paroxysmo, & diadosi, vel successione, hoc est, primatio & secundario foco. Vide historiam Critonis & Herophonis. Quasi dicat, prouiso habeatur de parte infirma, maxime si illa princeps fuerit: ne eò se conuertat materia morbifica.

Hf

Ἡν ὡς¹ πυρετὸς ἐχομένω, ὀδύνημα² Angina la-
 τὸ μὴ³ εἶναι τὸ ἐν τῇ φάρυγγι, πνιγ-
 ῖς αἰσθητὸς ἐπὶ τῇ γλῶττι, ⁴θανάσιμον.

Sicut¹ vehementer febricitanti, nullo
 in faucibus² conspicuo tumore, ³repente
 incidat strangulatio, ⁴funestum.

Hoc & sequenti Aphorismo agit de humorum me-
 tastasi symptomata, quæ est planè funesta: eo quod
 functiones ad vitam necessaria labefactantur.

1. Ita ut validæ febri sit implicitus, eiusque
 dominatu teneatur: proptereaque maximè
 liberæ respirationis sit indigens. Adest & do-
 lor in inflammatione: nam interdum, dicit
 hic Galenus, obnascitur suffocatio à pituitæ
 copia rigante internam tunicam laryngis: vel
 à resolutis musculis laryngem aperientibus;
 vel à iunctis his causis: vel à siccitate tenden-
 te internos laryngis musculos: verùm hæ suf-
 focationes sunt doloris expertes.

2. Hoc est, nullo cervicis externo rubore,
 aut tumore interno, ὀδύνημα tumor veteri-
 bus est.

3. Inflammata larynge, cuius inflamma-
 tionis nulla signa eduntur, nisi doloris & or-
 thopnoæ. Inde aër à corde arcetur, & prohi-
 betur fuliginum exitus. Dicit, repente, quod
 laryngi proprium: nam peripneumonia id non
 agit repente, sed in vigore tandem, nec, inquit
 in commentario Galenus, asperæ arteriæ in-
 flammatio suffocat, sed dyspnœam adfert, ob
 amplexitudinem, & tunicæ eius tenuitatem,
 qua magnum tumorem facere nequit.

4. Quod ad calamitosam vim morbi accedat respirationis interceptio, quæ etiam sola funesta est: sed eo maior, quò maior respirandi adest necessitas. Nam dum pus conficitur, strangulatur æger: vel si ad pepsimum ventum sit, quia excerni pus nequit, fluit in pulmones eosque opprimit. Quin venæ sectio reliquaque remedia nō eximunt causam coniunctam, cum eo non veniat eorum vis.

XXXV.

Ἡν ἰσθὺν τῆ περὶ τὸ ἔχον μένος ὁ τρεῖς
 χιλιάδας αἰσθύνει ὁ πνεύματι, καὶ μόλις κα-
 τατίνειν δύνηται, ὁ δὲ ἵματι μὴ εἶναι.
 τῶν, δανείσιμον.

XXXV.

Angina &
 luxata ver-
 tebra.

Si cui insigniter febricitanti collum repente perueritur, ut vix deglutire possit nec vllus appareat tumor, functum.

1. Hoc est, si oborto abscessu non tollatur febris: imò si potius accedat difficultas tum respirandi, tum deglutienti.

2. Luxata vertebra quæ cum occipite conneritur, per tuberculum illâ parte obortum indicio est inde esse, quia sine causa manifesta perueritur: nam à phymate membranæ & vincula vertebrarum conuelluntur.

3. Deglutitio & respiratio maximè requiruntur in magnis febribus. Nam hic tum potui tum medicamentis æque pugnare debemus, quia naturæ succedendum, & cum morbo pugnandum est.

4. Aspectabilis scilicet: in cervice vel in sterni, quia non oritur à lapsu, icæ. Sed à conuulsione sic illa luxatio. Fitque vel in an-
 ticani

ficam partem, & dicitur lordosis, hoc est ex-
cauatio; vel in posticam, dicitur cyphosis, aut
in alterutrum latus, vocatur scoliosis vel ob-
liqua excauatio.

γ. Potissimum secundæ vertebrae, quæ ca-
piti validissimo vinculo connectitur, quo vin-
culo rupto cõpimitur œsophagus & larynx.
Secundæ autem huius vertebrae, quæ dens di-
citur, in anticam vel posticam partem laxa-
tio, planè est funesta, in alterutrum verò la-
tus, minimè periculosa. Contra, inferiorum
vertebrarum in alterutrum latus periculior
quàm in anticam vel posticam luxatio, eò
quod hæc resolutione membri adferat, com-
presso neruo qui hinc in membrâ porrigitur.
De hoc malo agit 2. Epidem. 2.2.

XXXVI.

Ἰδρώτες περιτταίνουσιν ὡς ἄρξανται, Crisis per
sudores
febrilis.
ἀγαθοὶ περταῖσι, καὶ πεμπταῖσι, καὶ ἐβδό-
μῃσι, καὶ ἐνναταῖσι, καὶ ὑδεκαταῖσι, καὶ
τεσσαρεσκαίδεκαταῖσι, καὶ ἑπτακαίδεκα-
ταῖσι, καὶ μὴν ὅς εἰκοστῇ, καὶ ἐβδόμῃ καὶ εἰ-
κοστῇ, καὶ βιακοστῇ πρώτῃ καὶ βιακοστῇ τε-
τάρτῃ. Οὗτοι καὶ οἱ ἰδρώτες νέους κεί-
νουσιν οἱ δὲ μὴ ἔτιος γινόμενοι, πόνον σι-
μαίνουσι, καὶ μὴ κεν νέουσι, καὶ ἑκαστοῦ πασ-
μὸς.

XXXVI.

Sudores febricitantibus si manare cœ-
perint, salutare quidem sunt qui ema-
nant die tertio, quinto, septimo, nono.

undecimo, decimoquarto, decimoseptimo, vicesimo primo, vicesimo septimo, tricesimo primo, & tricesimo quarto, ij^o enim sudores morbos iudicant. Sed qui non ita³ eueniunt, laborem, diuturnitatem, & + recidiuam ostendunt.

Dies quibus criticos sudores manant. Idem de ca-
teris excretionibus intellige. Qui vero morbi hos dies
superant, raro crisi illam veram habent, sed vel ab-
scessu vel sensim collatione vincuntur. Raro tamen ol-
tra vicesimum sudoribus iudicantur. Nunc agit de ex-
cretionibus criticis. Quarum prima est in sudoribus,
deinde in sputo, postrema in urinis. Sudor excretio est
quidam critica, si in eum diem incidat, quo morbus
accedit. Materia autem morborum acutorum est bilio-
sa, qua tertio quoque die paroxysmum facit. Itaque
visudor sit criticus oportet ut die impari accedat: quia
qua diebus imparibus accedunt, icuparibus iudicantur,
& contra. Deinde, non satis est sudores imparibus die-
bus accedere, sed debent insuper duplici signorum ge-
nere ostendi, longaque ante signis ad tempus crisis. Ut
in febre acuta si vrina quarto die protulerit notam pe-
passi: deinde cum ferè venturus fuerit ad septimum
diem, si signa accedunt apparentia ad speciem crisis, cu-
iusmodi est vrina suppressio ante vigorem, quem exci-
pit sudor. Huiusmodi sudores sunt critici, & excipien-
di, modo nulla ratio desideretur in qualitate, copia, &
modo excernendi. Hoc Aphorismo agit de sile excretio-
nis tempore. An ergo die tertio, inuente morbo, sala-
briter apparere potest sudor? Maxime, per tales mor-
bos quos Hippocrates vocat bene moratos, qualis est sy-
nochus no putris. Quartam diem o'misit, eo quod guar-
tane haemorrhagia sunt difficile. quartus non est iu-
dex; sed index septimi. Scribit Galenus se semel tan-
tum vndisse crisiu edita quarto die; Archigenes bis tan-
tum id viderat. Synochi tamen hoc die iudicantur: quia
mouentur diebus paribus. Sed morbi acuti sui causam
agnoscunt

Quaestio.

Quarta
dies.

agnoscant bilem: hæc imparibus monetur. Quare si quarto in his fiat exercitio, calamitosa erit, nisi crisis illa inchoata fuerit tertio die, nam interdum perennas crisis in duos vel tres dies. Quæ paribus indicantur excurrunt longius, quam quæ imparibus. Numerantur dies impares ad tricesimum quartum in morbis acutis, qui biliosi sunt: propterea imparibus indicantur, nam in paroxysmo fit crisis.

2. In quibus nulla ratio desideratur in qualitate, copia, tempore, & excernendi modo: nam manant toto corporis habitu, ac elidunt serum venis conceptum.

3. Non diebus criticis. Quia indicatoria non indicantia, sunt sinistri iudicii.

Quod sunt indicatorij non indicantes, proptereaque sunt signa & causæ symptomaticæ, quodque fiant motu morbi significatur. Humoris enim pepasmi expertis copiam denunciant.

XXXVII.

Οἱ ψυχροὶ ἰσχυροὶ ξὺν τῇ ὀξείᾳ πυρε- Sudor frigidus
 τὸς ἡγρόμενοι, ³ θάνατον ξὺν ³ ἀπώλει-
 εἰς ³ μὴν. ⁴ νύκτ' σημαίνουσι.

XXXVIII.

Sudores frigidi si cum febre acuta profu-
 fluant, mortem ostendunt: cum 3 mi-
 tiore autem, 4 diuturnitatem morbi.

Hic iam agit de qualitate sudoris critici. Debet enim sudor criticus esse calidus: nam omnis sudor omnisque rigor qui non facile incalescit, significat extinctionem caloris nativi. Cautè itaque ut medicus remedia hic adhibeat, quasi monet.

2. Extincto calido nativo. Quia nulla pepasmi signa præcessere, nec die critico fluunt,

nec

nec toto corpore calidi manant, nec symptomatum febris remissionem adferunt. Tamen succorum copiam adesse loquitur hoc frigus, ut crudor ille ne a febrili quidem ardore calefcat, non aliter ac glacies cum liquitur a sole. Argumentum calidi natini extincti, & resolutæ facultatis retentivis.

3. Cum febre Inflammationis & malignæ qualitatis experit: quales sunt febres intermissionis participes; cuiusmodi est tertiana.

4. Ex materiæ copia & cōtumacia, qua non facile calorem concipit. Hæc morbi diuturnitas in pepasmi difficultate consistit. Nam cum illa materia difficulter incalascit, difficulter quoque pepasum recipit. Sed quæ res, Anne sit eadem ratio frigidi sudoris qui manat in febre acuta, & illius qui fluit in miti febre? Minime certè: quia vnus sit per extinctionem; alter, per materiæ consumaciā, eamque tandem mitigare poterit naturæ vis, si illa satis vegeta fuerit.

XXXVI II.

Καὶ ὅτι ἐν τῷ σπύρῳ ἰδρῶς,
ἐν τῷ ὕδατι φερεῖται τὸν ῥέοντα.

XXXVII I.

Qua parte corporis sudor manat, morbum illius partis arguit.

Docet quid intersit inter ephidrosin & sudorē. Quasi dicat, calamitosa est omnis ephidrosin, quocumque die etiam fiat, & scitico manarit die, tanto peior: quia accidit motu morbi, aut vitio partu unde erumpit. Agit itaque nunc de excretionis modo. Vult enim ut sudor toto erumpat corpore: quia quanto plures partes se ad illius materiam excretionem accingant, eo plus adiuuenti adferunt.

1. Capite, aut thorace.

2. Eph-

Sudor indi-
cat partem
afflictam.

2. Ephidrosis symptomatica, à materiæ copia, & à fracta retentrice facultate.

3. Nam resoluta cùm est vis partium vitalium, per febres essentielle, sudor symptomaticus erumpit è thorace: in Phreniticis verò, resoluto cerebro, è capite. Quare ibi humorem morbiferum delitescere significatio fit. Et est symptomaticus qui toto fuit morbo paucus aut tenuis, etiam toto corpore, vel capite & thorace, à cruda materia, & à partis imbecillitate. Cauendum igitur vbi talia, ne pharmaca aut magna remedia præferbantur.

XXXIX.

Καὶ ὅς ἐν τῷ σώματι ὁ θερμὸν ἢ
ψυχρὸν, ἐν ταῦτα ἢ τὸ σῶμα.

De calore
& frigore.

XXXIX.

Quemadmodum & qua parte corporis calor aut frigus percipitur, ibi est morbus.

Quasi dicat, non omnium tamen morborum curatio in pharmacia consistit.

1. Vt si inæqualia sint hypochondria, & si pectus incendio conflagrat citra febrem, ibi erit morbus.

2. Stabilia hæc si fuerint, minimeque fugacia, ita vt inde causæ morbificæ ibi stabulant argumenta sint. Propterea his partibus admoemus fots, phlebotomiam, & cucurbitulas: quin interdum cauteria. Chirurgus quidam Ultraiectinus implacabili dolore particulae capitis laborabat: à nullis remediis iuuabatur, tandem iussi cauterium potentiale admoeri: curatus fuit, citra aspectabilis mali aliquam effusionem: indicibili quadam qualitate vel aura, sine dubio, fatigatus is fuerat in ea parte.

Historia

Καὶ

X L.

Καὶ ὅτι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβο-
λαὶ, καὶ ἐν τῷ σώματι καταψύχῃ ἢ αὖ-
θις θερμαίνῃ, ἢ ἡμεῖς ἔτρον ἐξ ἐτέ-
ρου γίνῃ, ἢ μὴν ὅτι νῦν σημαίνῃ.

X L.

Longitudo
morbi vs
notetur.

Quin etiam quum in vniuerso cor-
pore cerebrū mutantur, vt si modò ca-
lescat, modò frigescat corpus, aut color
alter ex altero fiat, ⁊ diuturnitatē mor-
bi ostendunt.

Cautionem purgatoriam scribit, ne quis existimet
ilico purgandum esse, nam natura in quibusdam ilico
excernere nequit, sed tempore in quibusdam opus est,
vt coquatur materia.

1. Dicit eam mutationem fieri ex materia
multiplici per totum corporis habitum diffu-
sa. Excluditur ergo quod ex coactis obliici pos-
sit, vbi dicitur. Repentina extremarum par-
tium in vtramque mutatio, calamitosa quia
mutationes quæ æqualiter fiunt toto corpo-
re, sunt minus periculosa, quàm quæ vna vel
altera tantum parte corporis. Quum itaque
dicit, quum cerebrū mutantur in vniuerso cor-
pore, intellige, non tantum in extremis parti-
bus: quarum repentina in vtramque muta-
tio solet esse calamitosa (talis in acuta & ma-
ligna febre euenire solet) sed toto corporis
habitu.

2. Ex vicissitudine humorum calidorum &
frigidorum in motu & quiete: ita tamen vt
neque incendij, neque extremi frigoris sensus
percipiatur. Significat multiplicem materiam,
& varios motus, vnde pepasini difficultas, & mul-

mul-
Resti-
mati-
mati-
3.
4.
tiplic-
vicifi-
tur.
tur o

I
a
on
p
07

S
cau-
+ lan-
si i
gen-
oste

I.
non
men-
somi-
beat
tia i

2.
ra, &
conc
per s

multarum etiam partium affectio significatur. Refrigeratio est triplex, periodica, symptomatica (quæ notat à summa visceris inflammatione calidum nativum opprimi) & critica.

3. Qui ferè similis efflorescit humoribus.

4. Propter pepasmi difficultatem aut multiplicem materiam, quæ ex caloris & frigoris vicissitudine, & coloris mutatione significatur. Si vires pares fuerint, tandem mitigabitur ea materia.

XLI.

Ἰδρῶς¹ πολὺς ἐξ² ὅπανς ἀνὰ φανερώς³ Sudor copiosior.
⁴ αἰτίας γινόμενος τῷ σώματι, σημαίνει
 ὅτι πλείονι⁵ τροφῇ χέεσθαι⁶ ὡς⁷ ἱερὸν
 μὴ λαμβάνοντι τὸ το γίνηται, σημαίνει
 ὅτι⁸ κενώσθαι⁹ δεέσθαι.

XLI.

Sudor¹ multus qui à² somno, sine³ causa quæ à foris est incidente, erumpit, & largiore cibo arguit corpus uti: Quod si id cadat in eo qui suo⁵ defraudatur genio, ⁶ necessariam evacuationem esse ostendit.

1. Id est, confertim & copiosè diffluens, ut non infirmæ naturæ, sed redundantis excrementi symptoma sit. Quamvis, in sanis, per somnum si paucus manat sudor, nihil mali habeat is: quia rarioris corporis ac paucæ materiæ index est.

2. Hoc est, dum coctioni incumbit natura, & natura digestionis dat operam, absolutâ concoctionis periodo. Nam ut concoctio fit per somnum, sic post somnum fit digestio. Si
 ergo

ergo eo tempore quo natura operam dare debet coctioni, appositioni, agglutinationi, & nutritioni, sine causa manifesta erumpant sudores, malum id est, coctione verò peracta, bono naturæ sunt: ut tempore matutino sub finem somni. nam circa somni initium, coquit: deinde separat vtilia ab inutilibus, tunc demum distribuit in corpus, ac apponit bonum, reliquum in aurora, sub finem somni in sudorem soluit.

3. Ut ab aëre calido, in Austriano statu sine flatu, vel à tegumentis, aut à cibis sudorificis.

4. Supra exhausti corporis rationem, & partium nutritioni dicatarum conditionem & statum.

5. Id est, in eo qui non est cibi appetens immoderate.

6. Quod ventriculi segnitie in appetendo & coquendo, vasorum impuritatem, & omnis aliuæ æconomiz confusionem adferat. Si, inquit Galenus, hæc eveniant ob recentem copiam alimenti, abstineat: sin euenerit ob olim ingestam ciborum copiam, euacuetur. Quasi dicat Hippocrates, per morbos acutos hi sudores non critici, ob has causas interdum etiam manant: non aliter ac hypostasies bona in viribus apparent interdum, cum adhuc cruditatibus plena sunt omnia, quod liberalius habeatur æger. nam à cibi copia est illa hypostasis, non à materia morbifica. Ex hoc Aphorismo collige has Maximas sententias. Omnis sudor qui citra causam manifestam apparet, est contra naturam. Nullus sudor multus potest fieri, ab infirmitate naturæ. Qui cibum non appetit, necessario est purgandus.

X L I I.

Ἰδρὼς πολὺς ψυχρὸς ἢ θερμὸς ἀντὶ

ῥέου

Anima.

¹ ῥέων, ὁ ψυχρὸς μείζων, ὁ δὲ θερμὸς
³ ἐλαττω νεῖον σημαίνει.

XLI I.

Sudor multus frigidus aut calidus
¹ assidue fluens, frigidus quidem ² ma-
 iorem, calidus verò ³ minorem morbum
 ostendit.

Sudor fri-
 gidus aus
 calidus.

1. Toto corpore, vel aliqua parte: qui flu-
 unt sine ullo dierum criticorum delectu, in-
 eante morbo, crescente, vigente.

2. Id est, & calamitosiorem, & difficilio-
 rem curatu; atque sinistri iudicii. Nam signi-
 ficat aut nativi caloris infirmitatem, aut ma-
 lignitatem & contumaciam materię. Mor-
 bus autem tripliciter dicitur magnus, digni-
 tate patris quę occupatur, symptomatum
 magnitudine, & curandi difficultate.

Morbis
 magnus
 quia.

3. Peptomi facilitate, ex materia quidem
 uniusmodi, sed copiosiore, quę calorem con-
 cepit. Omnis sudor bonus, calidus est: at non
 omnis sudor calidus, bonus est.

Cerebralis.

XLII I.

Οἱ πυρετοὶ ὀκώσοι μὴ διαλείποντες
 διὰ ² βίτης ἰσχυρότεροι γίνονται, μᾶλλον
³ ὀπκίνδωνοι. ὅτε δὲ ἂν ῥόφη διαλεί-
 πωσι, σημαίνει ὅτι ἂν κίνδυνος.

Febris in-
 termissa
 tes periculi
 sunt expor-
 tes.

XLIII I.

Quaecumque febres ¹ intermissionis
 expertes tertio ² quoque die seueriores
 redduntur ac ingrauescunt, ³ magis ca-
 lamitosa; at a quouis modo ⁴ intermi-
 serint, periculi ⁵ expertes esse significat.

Quasi

Quasi dicat, ego hic de omni excretionum varietate. Si autem nihil excrenatur unde intermittat vel remittat se febris, malum: argumento sunt febres intermit- tentes: nam ha-periculi expertes sunt.

1. A maligna humoris biliosi corruptione, quae stabulatur circa cor in caua vena, vel in arteria aorta, vel à phlegmone nobilis partis.

2. Cardialgiam adferunt, & vigilias cum delirio coniungas: cephalalgias, cum lum- borum & colli gravitate: ob acerimi succi corruptionem unde principes partes in incen- dium abripiuntur. Quare febrium perpetuà epidiosi, fit symptomatum accessio.

3. Nam crisi funestam faciunt, vt sudori- bus frigidis, & symptomatum omnium incre- mento, faciunt enim metastasin: vel oppri- munt, pepasmi expertes succi, calidum natu- rum, quod etiam symptomatum vehementia potest, unde incident in marasimum, consum- pto humore primigenio.

4. Cuiusmodi sunt intermittentes febres.

5. Quod argumento est metastasin abesse, nec phlegmonem vexare partem nobilem, & venenosam vim non obsidere principem par- tem. Etenim Inflammatio coniunctam habet febrem continuam, & incendium istud exhau- rit humidum primigenium partis solidæ cor- dis, & efficit marasimum. Maligna etiam que- litas spiritum dissipat, & calorem extinguit.

a. Hoc est, siue intermissio fuerit triginta sex horarum, siue viginiquatuor, siue duode- cim tantum: siue vehemens accessio fuerit, si- ue longa.

Disturba
febris per
abscessum
indicantur.
w. d.

Οκτώσις ἡ περὶ μαρὰ, τὰ τοια
φύματα τὰ ἀπὸ τῆς ἡρώδης ἐν τῷ 3.

Qui

Qui ex febre¹ diuturna laborant, iis² phymata aut dolores in articulis oboriuntur.

Disputatum est hactenus de omni excretionis critica genere quod in acutis febres incidit. Nunc alterum genus prosequitur quod fit per abscessus in articulis: docetque in quos morbos huiusmodi excretio incidat, nimirum diuturnos: hoc est, qui intra quadragesimum diem non iudicantur. Quadragesimus enim dies finis est morborum acutorum. Diuturna he febres interdum perennant ad semestre tempus: tandem sensim coctione solvuntur, vel in abscessum abeunt, nisi urina profluat crassa alba. Nam & per σφύματα & τὸν δι' ἐπὶ ἐκκρίσιν he febres interdum finiuntur.

1. Cuius diuturnitas in pepasmi & excretionis difficultate consistit, non in visceris alicuius vitio, vel Medici aut aegri culpa: ut cum ab haustu aquæ frigida in epiploon deponitur ea. Dixi non in visceris alicuius vitio, ut est quartana symptomatrica per marasimum lienis. Porro difficultas pepasmi accidit ob naturæ infirmitatem, materiæ copiam & contumaciam, & meatuum angustiam.

2. Ob algentem crassam materiam, nec coctioni nec excretioni facile cedentem: unde tandem ad infirmos artus excluditur, unde dolorificæ lassitudines, vel phymata: nisi abscessus materiam tollat urinae crassæ, albae & copiosæ profluuium. Dixit σφύματα & non ὄγκους, quia significantius eo nomine abscessus expressit. Nam cum abscessus fiat per excretionem vel per depositionem: hic loquitur de iis abscessibus qui per depositionem fiunt.

ἐκ² πυρετῶν γίνονται, ἔτσι³ ἀπὸ τοῦ πυρε-
του γίνονται.

X LV.

Quibus¹ phymata aut dolores in ar-
ticulis oboriuntur post [diuturnas]² fe-
bres, hi copiosiore³ cibo vtuntur.

Sensus Aphorismi est, si quis in spem venit, (& profusione urina alba, copiose, & crasse,) se abscessus incursum euadere posse, se liberalius cibo & potu inuitauerit, superstitit adhuc lassitudine illa vltro obor-
ta, qua diuturna illius febris fuit antesignana, u, com-
parata multa cruditate, abscessu & doloribus in arti-
culis laborabit: eo, quod ea cruditas impetum faciet in
eam partem, qua lassitudine est affecta.

1. Ab integra crisi.

1. Sublata febris, & restituito aegro per
urinæ crassæ & albæ profusum.

3. Supra corporis exhausti rationem, &
partium nutritioni dicatarum conditionem,
à diuturno enim morbo calidum nativum
languet, & ventriculas frigidus appetit; vnde
eum edat, non coquit tamen.

X LVI.

Ἦν¹ πρὶν ἐμπόδῃ² πυρετῶν μὴ
διαλείποντι, ἢ δὴ³ ἀδενεῖ ἔσονται, ἔτσι⁴
νάσιμον.

X LVI.

Frequens in¹ febris assiduitate² rigor,
& fractis iam viribus, & funestum.

Nunc de tempore vniuersali agit.

1. Hoc est, si febris ab initio fuit assidua
continuaque nec, oborto rigore, remiserit.
Nascitur talis rigor, à fracta natura, quæ
mouet

mouet quidem, sed nil promouet excrementi; vel si quid excluderit, una, ob fractas vires, fatiscit ager.

2. Id est: Si perhorrescendi finem non faciat die critico, quo sudor fluit. Notanter dicit *ἡμῶν τε*, hoc est, incidat, nimirum, continuo; non semel aut bis. *Sudor finis.*

3. ἦδη, hoc est iam: hoc est antequam in febres inciderit. vide historiam adolescentis qui in Melibœa iacebat. *3. Epid. in fine.*

4. Quod sit iudicatorum non iudicans: & quod materiam morbi intrò referri ostendat. & attrita iam vires ferre nequeunt nec haimorrhagiam, nec sudorem, nec quassationem corporis. Est enim Rigor, inæqualis totius corporis concussio, ab affectione naturalis caloris, à materiæ contrariæ occursu in superiore ventre. Est autem rigor triplex, criticus, symptomaticus, & periodicus. Criticus est, ut qui in causo sudorem criticum præcedit, semelque aut bis incidit: periodicus est, qui in tertiana euenit: symptomaticus, de quo hic, qui à natura oppressa venit, sæpe incidit, nullamque euacuationem succedaneam habet. *iudicatorum non iudicans. Rigor quid sit quatuorplex.*

XLVII.

Αἱ δ' ἀποχρῆμεις αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι μὴ διαλείπτειν αἱ πελιδναὶ, καὶ αἱματώδεις, καὶ δυσώδεις, καὶ χολώδεις, πᾶσαι καὶ ἀποχωρεῖσαι ὅ καλῶς, ἀγαθὰ. Καὶ ὅτι τὰς διαχωρήσεις, καὶ κατὰ τὰ ἔσχα. Ἡν δ' μή τι τῶν συμφορώντων ἐν κείνῃ διὰ τῶν τόπων τῶν, κακόν.

Crisis per
exclusionem
nam quæ
est mala

Expectorata
salaria.

¹ Expectorata in febribus remissionis
² expertibus ³ liuida, ⁴ cruenta, ⁵ foetida,
⁶ biliosa, ⁷ omnia calamitosa : [contra
 quæ verò eorum conuenienter ⁸ exclu-
 duntur, ⁹ salutaria. Eadem ¹⁰ deiection-
 um & urinarum ratio est. Quodsi nihil
 quod alleuationem adfert per ea loca ex-
 cludatur, ¹¹ calamitosum.

Egit de sudoribus : iam de aliis excretionibus.
 Exemplum proponitur symptomatica excretionis in la-
 teris difficultate vel in materia contumacia, vel in
 utrisque.

1. Variæ sunt ~~Expectorata~~, hoc est, expe-
 torata : nam quorundam expectoratorum
 difficultas consistit in materia contumacia;
 aliorum, in laterum infirmitate; alia in utrius-
 que his iunctis. Nam quædam expectorata
 idè sunt iudicatoria non iudicantia, propter
 modum quo excernuntur. Quia omne iudi-
 catorium iudicans, debet fieri ~~exilis~~, (ut re-
 statur in hoc Aphorismo) hoc est, citò & ex
 facili. Porro quod ad curationem attinet,
 magni interest an expectorandi difficultas
 pendeat ex materia contumacia, an ex late-
 rum infirmitate. Nam si ex materia contum-
 acia proveniat, commodè exhibebis oxy-
 mel, ad incidendum vique materia attenuetur.
 Si verò ex laterum infirmitate (id quòd
 ex stertore discis) iam actum est, neque vlla
 ratione oxymel tunc exhibendum. Nam si
 exhibueris, absorbebit partes materia humi-
 diores, reliquam verò partem sicciorem con-
 tumacioremque reddet, indeque maior diffi-
 cultas respirandi veniet.

2. Quasi dicat, quorum exclusio nullam
 febris finem aut modum imponit.

3. Extincto à calore illius partis unde veniunt.

4. Hoc est, meraca, quod est meri sanguinis: qui rupta, exesa, vel aperta vena ex-
primitur.

5. Soboles putredinis. Quæ est signum *Fætoris*
fractæ naturæ, & victi caloris natiui. Fætor *causa.*
authore Auicenna, nascitur à coctione im-
perfecta: propterea, dicit Alexander Aphro-
disæus, hominum excrementa scætent, non
verò ita ferarum excrementa; quod illi variis
à cibis ex cruditate laborent. altera causa fæ-
toris est putredo.

6. Meræ bilis, non sanguine aut pituita
perfusa: propterea quæ pepasmi expertia, hæc
facile in atram degenerat bilem. Cum vitellis
ouorum similia deiciunt, malum.

7. Nam febri finem non imponunt: & no-
tant fractam œconomiam partium spirabi-
lium, & materiæ contumaciam.

8. Ineunte morbo: sine molestia ac diffi-
cultate spirandi si excludantur citò & ex fa-
cili, etiam linida, vel cruenta, si præcedenti-
bus pepasmi signis, excernantur die critico.

9. Partium spirabilium integritatem de-
nunciant: Et sunt iudicatoria iudicantia, na-
tura quæ beneficio expectorantur, modum
quæ febri imponunt.

10. Quarum excretio salutaris est, si nul-
la in illis ratio desideretur qualitatis, copię,
excernendi modi & temporis.

11. Nam si talia purgantur qualia opor-
tet confert, perferunt quæ ex facili: sin minus,
contra.

XLVIII.

Εν τοῖσι μὴ διαλείπῃσι πυρετοῖσιν,

ὡς τὰ ἄλλα ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἕδον

*Frigus
partium ex-
ternarum.*

R 3

κα-

natūtas, & diſſolu⁴ ēxi⁵, 5 ſarclimov.

XLVIIII.

In febribus remiſſionis¹ vel intermiſſionis expertibus, ſi extremæ partes² frigidae ſint, intimè autem præcordia³ conflagrent ardore cum⁴ ſiti coniun-
do, 5 ſuneſtum.

Uſus

Aporetismi.

In peſte maxima huius Aphorismi uſus eſſe videtur. Si enim in hac ardor cum ſiti, adeſt, extremaeque frigeant, non temerè theriacam aliāque calida antidota exhibuerit. nam phlegmonem internam hac denunciant. Sin frigeant extrema nec homo vehementer ſitiat, nota erit hoc extinguiſ calidum nativum: ſunt theriaca & cætera antidota ſunt neceſſaria.

1. Ut frigus quod ſequitur, neque criticum neque periodicum vocari poſſet. Ita ut illud frigus non producat febrem ad remiſſionem vel ad criſim.

2. Si marmore frigidiores ſentiantur, ſine ulla incendiij ſucceſſione; aut cum viciſſitudine, & repentina caloris & frigoris mutatione. Illud frigus indicat exſtinctionem caloris ſixi partium ſolidarum, vel inopiam caloris fluentis, qui incendio febrili abſumuntur.

3. Hoc eſt, ventre coſtiſque calentibus. Si nulla neque doloris colici, neque ſyncopes excuſatio adferri poſſet, neque hyſtericæ aſſectionis. Nam in dolore colico ſpiritus inter recurrent ſubſidiij ergo: unde extrema partes marmore apparent frigidiores. Intimæ autem partes ſunt ipſa viſcera, quorum nimirum potentia totum gubernatur corpus. Harum inflammationes, inſtar cucurbitæ omnem calorem attrahunt: Inde ſi is, non à bilis aut pituita ſalſæ influxu in ventericulum, quod auenit in paroxyſmis intermittentium.

4. Ab exhauiſtu viſcerum & caloris nativi Nam

ui. Nam cor opprimitur, totiusque corporis calorem in se reuocat. vel saltem valida partium obstructions aditu arcent calorem fluentem ab extremis partibus, vel à crassa materia plurimus halitus non ferit cutem. vel phlegmone interna trahit, unde maior ignis. unde lingua siccitas, iactatio, & hypochondrii tensio. Modò hæc symptomata non sint futurae crisis. nec febrium speciei intermittentium propria.

5. Vel si sitis causa adsit (ut si lingua scabra) etiamsi non sitiant, resoluta aluo, accenso in thorace vel ventre (hoc est hepate vel ventriculo & intestino primo.) foco febrilis incendij.

XLIX.

Εν μὴ διαλείποντι πυρετῷ ὡς χεῖ-
λο, ἢ ὀφρύς, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ ῥίς,
διασπαρῆ, ὡς μὴ βλέπη, ὡς μὴ αἰκέρ,
ἢ διαδενέ⁶ ἔοντ⁷ τὸ σώματ⁸,
ὅτι αὖ ταύτων γένηται, ἐγγὺς ὁ δά-
ναι⁹.

XLI X.

Si cui in febre¹ remissionis & inter-
missionis experte labrum² distorquetur, Lethalia
signa in de-
bili agra.
aut³ supercilium, aut⁴ oculus, aut etiam
⁵ nares, tum etiam si audiendi⁶ viden-
di⁷que vis perit, fractis iam⁸ morbo vi-
ribus, quicquid horum acciderit, in pro-
pinquo⁹ mors erit.

1. Quasi dicat, ut nulla excusatio pertus-
ionis criticæ adferri possit. Hæc enim in-

terdum critica sunt & fugacia, ubi scilicet integra naturæ vis adest. Quare dum talia eueniunt, actiones examina.

Musculi
varijs.

2. Convulsis eorum musculis, vel per se, à siccitate: vel ex euentu. cum cognati congeneresque conuelluntur: vel ob resolutionem andagonistarum musculorum. Musculi congeneres dicuntur, qui simul membrum aliquod attollunt, vel simul deprimunt: cuiusmodi duo illi qui labrum superius attollunt, vel simul deprimunt. Item alij duo qui labrum inferius attollunt: item qui deprimunt idi hi andagonistæ sunt.

3. Carne cuteque circa frontem distenta, unde patet oculus.

4. Convulsis, aut inæqualiter resolutis musculis ipsis.

5. Exhaustis tenellulis musculis alarum nasi.

6. Labefactata cerebri facultate animali ab exhaustu.

7. Naturali atque vitali vi fracta à morbo. Ex succiplo, si ex succus euasit, ex valido infirmus.

8. Nam ad pertinacem vim morbi accedit labefactatio omnium facultatum, quarum potentia corpus administratur. Caue igitur ne his apparentibus quid magni remedii adferas.

L.

Respirandi
difficultas
cum delirio
quid noceat.

Οχι ἀν ἐν τῇ πυρετῇ μὴ ὁ διαλείπων
πῖ δὲ σπνεια γένηται ἢ ἀσπνοσῶν,
δανάσιμον.

L.

Quotiescumque in febrem² remissionis expertem difficultas¹ spirandi & delirium incidit, ³ funestum.

Summa

Summa Aphorismi hoc est. Quotiescumque facultatis vitalis apparet labefactatio, indeque animalis vis accidatur adeo, ut usus respirandi necessaria denegetur facultas partibus spirabilibus, tunc mors est in propinquo. Atque in febribus continuis si adsit spirandi difficultas cum delirio: vitalis simul & animalis facultas sunt labefactata. Nam cum in omnibus febribus necessarius sit liber spirandi usus, certe quo maior est febris illa continua, eo maior est respirationis usus. Si itaque adsit respirandi difficultas, ea mala erit: quia significatio sit aut labefactati usus, (nimirum calore naturali ad extinctionem properante) aut labefactata facultas animalis. Si parva & rara fuerit, extinctio nem caloris natui significat. Parua enim est ob contumaciam thoracis mouentis, rara, ob defectum usus. Si difficultas illa constiterit in rara & magna respiratione, significabit delirare egrum: voluntati enim depravationem notat talis respiratio in perenni febre. Sensus itaque Aphorismi est, Quoties ad labefactionem vitalis facultatis accesserit cerebri depravatio, in anguste spes est.

a. Hoc addit, Quia in perturbatione critica, adest delirium & respirandi difficultas, quæ mala quidem est ut causa, non ut signum cum per vasa thoracis transit materia, thorax tunc premitur ægreque spirant tunc homines: hoc fit inminente crisi aliquando: loquitur hic de febris assiduitate, in qua nulla spes est intermissionis: & unde vitalis facultas deicitur.

1. Ante delirium si euenerit, solet esse magna & rara respiratio: si post, parua & frequens erit. Agit hic de dyspnœa quæ fit post delirium, cum translatione bilis exarescit cerebrum.

3. Ut signum, & ut causa. ut signum, quia significatur sublatio usus respirationis; quodque sic translata materia in cerebrum. Ut causa, quia cum usus respirationis necessi-

tati non respondet, sunt homines pneumat-
tici. Et labefacta facultate animali, respira-
tio facile vitali denegatur.

LI.

*Abscessus
per febrem.*

Εν τοῖς πυρετοῖσι πυρεσθήματα, μὴ
λύόμενα πρὸς τὰς πρώτας κρίσεις, μὴ-
κὲν νέου σημαίνε.

LI.

In febribus abscessus, qui primis
crisibus febrem haut soluit, diutur-
num talem morbum fore ostendit.

1. In longum tempus exeurentibus.

2. Si non tantum excoarctatur quantum
est necessarium: vel si materia decumbit in
partem quæ non est totius materiæ capax. &
si non præcul à foco morbi excludatur.

3. Quibus crisis obueniunt illi absces-
sus: cum iam ad septenarium vim ventum
est, ut die vigesimo septimo, trigesimo qua-
to, quadagesimo, sexagesimo. Quo tempo-
re nec irritatione, nec materia præparatione,
natura ad excretionem excitatur, ut in Clazo-
menio, & in Ancilla pictotis. Et talia tandem
apostemata putrilagenem generant, & mor-
tem adferunt: vel longâ die, si pepsimum ac-
ceperint morbum finiendum denotant.

4. Quia est iudicans non iudicatorium:
nam materia asperitiam duritiem, ut quæ
totâ excludi nequit, vel fractam vim naturæ
denotat. Sic si haimorrhagia, vel alui profu-
sionem euenierit die critico, & si ab his perennat
morbus, vel diuturnus, vel calamitosus is
erit. Ita à peripneumonia vel pleuritide ob-
orta parotis quæ morbo finem non imponit,
calamitosa. Quasi dicat hæc Aphorismo, si
iudica-

*Vides Apho-
rismi.*

iudicatorium non iudicans prauum sic in ab-
fessum exclusionem, quid igitur per veras ci-
fes si tale euenerit fiet?

LII.

Οκότοιτιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἢ ἐν
τῇσιν ἀλλήσιν ἀρρώσισιν χτλ² πρᾶξι-
σιν ὀρθαλμοὶ δακρύουσιν, εἰ δὲν³ αἶτω-
κότοιτιν ὅ μὴ⁴ χτλ πρᾶξισιν, αἶτο-
πώτερον.

Lachryma
quid por-
tendens.

LII.

Quibuscumque per¹ febres vel alios
quosuis morbos, oculi² spontè ac præ-
electione illachrymant, nihil³ absurdi
est. Quibus verò (per se illachrymant)
non à⁴ præelectione, longius à se⁵ ab-
sunt.

Explicantur hoc Aphorismo signa quedam indiffe-
rentia, de quibus sine distinctione causarum & cor-
porum pronunciari non potest. In quo genere continen-
tur lachrymæ quas agri profundunt. Nam si ex stuitis
nobis profluxerint, iam modo mortis adfuturæ signa
sunt, quod caruncula illæ resoluta in sympathiam à
cerebro tractæ, cerebri significant resolutionem. Si verò
lachrymæ profluxerint ex causa aliqua, & non innatis
natis, ex illis nulla indicatio sumi debet.

1. Maximè per febres ardentes, inquit
Hippocrates in Epidemicis, καὶ μᾶλλον καυ-
σάσεται.

2. Hoc est, ab instinctu seu à præelectione
si id faciunt. πρᾶξισιν verò præelectionem:
alii electionem vertunt, cum tamen electio
animalibus quoque à ratione alienis ascriba-
tur: præelectio verò tantum animalibus ra-
tione videntibus conuenit. Alii studium & in-
stitutum,

πρᾶξι-
σιν quæ.

stitutum, quod latius patet: alii propositum, quod dicitur de fine, cum præelectio sit eorum quæ pertinent ad finem, ut docuit Aristoteles alii voluntatem, quæ tamen distinguitur ab Aristotele à præelectione: alii consilium: quod etiam aliud esse dicit Aristoteles quam præelectio. Est autem Proærens, actus Intellectus per cognitionem promouens se in voluntatem. Si itaque misericordiâ ducti homines lacrimas fuderint, vel si à fumo, vel à propria affectione pressi oculi illachrymant, ut ab ophthalmia vel à lippitudine, febri minimè symptomatica.

3. Nullam significationem edunt exitus morbi qualis sit futurus: nihil mali præ se ferunt.

4. Hoc est, Si hoc nullo instinctu à præelectione, sed à resoluta facultate fiat, ardore ab febrili; nam concaui etiam fiunt. Resolutio canthorum, indicium est resoluti cerebri.

5. Multum sunt à se mutati; resolutâ, scilicet, vi morbi carne, quam oculorum canthis obduxit S. Deus, ad arcendas lacrymas. Intellige modò excusatio perturbationis critica adferri non possit, tunc enim lacrymæ apparent ad hæmorrhagiam. Terrificum verò est si vi morbi interni illachriment, ut in Dealcis vxore, cui à phrenitide ichor tenuis oculos fetiebat, sed cæteræ etiam notæ obseruentur. Sempet hoc libro ob oculos habere debemus scopum Hippocratis quis sit; ille agit de euentu omnium excretionum ac signorum criticorum per morbos acutos, siue criticos siue symptomaticos eueniant.

L I I I.

Ονότοις δ' ἐστὶ τῶν ἐξ ὁρίτων ἐν τῶν
 πυρε-

Erbic.

Eantis
grasaga.Scopum
Hippocratis.

πυρετοῖσι πρὸς ἡλικίαν γίνεσθαι, ἢ ἡλικίαν πρὸς πυρετοῖσι γίνεσθαι οἱ πυρετοῖσι.

LIII.

Quibuscumque per ¹ febres ² lentiores in dentibus adhærescunt, his ³ acerbiores febres redduntur.

1. In continuis: ubi adhuc cruditatis sunt plena omnia Dicit per febres, ut nulla excusatio adferri possit crapula, vel decumbentis catarrhi, vel vitiosi decubitus: ut hominis decumbentis in dorsum. Hoc fit in illis hominibus quorum caput vel ventriculus circumfluit crudâ pituitâ, nam accedente calore, lentescunt surrecti inde vapores.

2. Fiunt à crapula, vel à lenta ventriculi pituita, nam interior ventriculi tunica ad dentes usque serpit, ab illo lentore videntur, quasi glutino quodam, committi dentes. Huiusmodi pituita ut difficulter flammam concipit, ita conceptam semel diutius retinet.

3. Accensa contumaci materia, quæ in eunte morbo calorem non profert. Albo squa-lore si obsidentur dentes, diuturnitatem morbi si nigro, mortem: ita si labra talia velle-cula habeant: nam iniquum incendium denunciat. idem de aphthis iudicium: quæ præclarè abstergantur aqua hucum cum aceto extillata, si spongiola admoveatur.

LIIII.

Οὐδὲν οἶσιν ὅτι πολὺ βῆχες ἔχουσιν, καὶ ἐρεθίζονται ἐν πυρετοῖσι καὶ πάλιν, ἢ πάντες διψῶδες εἶσιν.

Quibus

Tusser sic
sa.

V. sue apho-
rismi.

Quibus ¹ siccae perennant tusses raro
& leuiter irritantes in febribus ² ardenti-
bus, non ³ admodum ⁴ siticulosi sunt.

Exemplo familiari docet febres sepe delitescere: &
sic sepe fallimur, existimantes non ita grauius homi-
nes febricitare. Sed urina & pulsus testimonium fi-
dum dabunt, ac quidnam agendum ducunt.

1. Hippocrates alibi has vocat tussiculas.
Siccas intelligit tusses, non a maligna distilla-
tione aut crassa, sed a distillatione tenui &
miti, vel ab intemperie frigida partium respi-
rationi dicatarum. In his nihil expectoratur.

2. In febribus intermissionis expertibus;
quæ cum summo ardore, iactatione, lingue
scabritie, & siti inexplibili consociari solent.

3. Pro ratione febris ardentis: cuius qui-
dem signum pathognomonicum est inexpli-
bilis sitis: quæ hic lætetur.

4. Lingua est participes membranæ oeso-
phagi & pulmonum: quare cum catarrho ri-
gatur illa, has etiam partes humectat.

LV.

Bubonum
febris.

Oi ôñ ¹ βυβωνία: πυρετοί, πάντες
νακτοί, ἢ λυὸν ἢ σῆ ² ἐμφύειον.

LV.

¹ Febres in ² bubonibus, ³ calamitosæ
sunt omnes, præter ⁴ ephemeræ.

Vide Gal.
ad Glauc.
lib. 2.

1. Quæ febres, bubones pariunt: ita vt fe-
bricitanti superueniant bubones. Præstat ex
bubone febris, (nam illa est ephemera a cau-
sis externis) quam ex febre bubo. Nam quæ
ex bubone fit febris, ephemera est, non au-
tem putrida, quia totus humor in bubone im-
pingitur ita, vt inde non consurgat ea vapo-
ris

ris copia, quo cor feriat. Interdum tamen à bubone fit putrida febris; sed ea fit non ratione vaporis illius qui ferit cor: sed quia cacochymia obsecum corpus facile in putredinem abripi patitur, à vaporibus illis, in venis contentum succum fœdum.

2. Bubo significat partem & morbum. Morbum scilicet infestatem partem illam, nimirum phlegmonem glandularum, quæ sunt emunctoria cerebri, cordis, & hepatis. Loquitur autem Aphorismus de bubonibus per se & vltro abortis, sine vi rerum extrinsecus incipientium. Bubo enim per se ortus, signum est partis germinis habentis morbosum, & non vindicantis se à materia iniqua, quia febris perennat etiam ab ipsa exclusione.

3. Præsertim si bubones febris superueniant symptomati. Nam bubo symptomaticus nunquam erumpit sine peculiari vel hepatis, vel cordis, vel cerebri vitio. ut non crisin vel excretionem partis obsecum, sed eius resolutionem significet. In bubonibus pestiferis euapora madente stappa ex decocto florum, chamœmeli, meliloti, foliorum maluarum, scabiosæ morsus diaboli. Tandem opopanax ex aceto coquatur ut soluatnr, ac cetaceo transmittatur, & cum oleo laterino iterum coquatur ad meliginem: inde fiat emplastrum. Vel accipe consolidam maiorem & scabiosam, adde fucus detractis pelliculis externis, cum radicibus liliorum, his ex aqua coctis ac croco adiecto fiat emplastrum. Apertum vltus purgetur succo nicotianæ & senecionis, catui benedicti, & pimpinellæ.

4. Essentia quæ est ephemera, non perido. Quod in his bubo rerum extrinsecus incidentium vi oboreatur: eo quod, subsidij causa, magna copia sanguinis in partem læsam

6: Epid. 2.
10.

Remedia

De feb. diff.
6.

am irruat vel dolore eo attrahatur, sine vitio partis principis. Et spiritus solum hic laborant citra putredinem. Verum in crisi inreddum sit salutariter, & virginibus tempore menstruorum: malignæ febris suspicio absit. & si febris ab illa exclusione mitefcatur.

LVI.

Πυρετοντι ιδρως διαπορευομενοι, μη
ελαττοντι τὴν πυρετον, καὶ μη
κύνει δὴ ἢ ῥεοι, καὶ ὑγρασίην παύειν ση-
μαίνει.

LVI.

Sudor pe-
rasus.

Febricitanti [crebri] sudores si super-
uenerint, febre remissionis experite, ¹ ca-
lamitosum: ² protrahitur enim morbus,
& ³ excrementitium multum humorem
significat.

1. Nullam enim crisi facit.
2. A contumaci materia, quæ exuta est
patte sui tenuiore, ac spoliata ferè suo ichore,
& infirmior iam reddita est natura. Vnde ab
utroque difficultas pepasmi.
3. Hoc est, colluuiem magnam, quæ fa-
cile mitigari non potest: partiumque solida-
rum infirmitatem arguit. Ducatur vrina ci-
choraceis & decocto asparagi, graminis, py-
rolæ: detur cornu ceruinum. olfaciat acetum
rosatum. Caueat à vento & frigore sensim
pergetur semine carthami, & radice mo-
chiacan.

LVII.

Τὸ ἀσπασμὸς ἢ πτερυγία ἐν οὐλῇ

Spasmo fe-
bris si in-
cidat.

ἢ πτερυγία

ἢ πτερυγία

Q
fici

1.

coru

2.

bus.

Vtillu

coctu

ligni

castor

r

2 pte

Si

mel i

Hoc

inqual

in homi

natura

1.

sionis

tione,

pitis d

ex mo

timort

facta v

atruce

citare

à fulgi

ὑπο² πυρετὸς ἐπιγενόμενος, λύει³ τὸ νόσημα.

LVII.

Qui¹ spasmo aut tetano est correptus, si ei² febris incidat, morbum³ soluit.

1. A repletionem cum copiâ crudorum succorum aut flatuum replentur nervi.

2. Quæ sit spasmo analogæ.

3. Dissipata materia, & confirmatis partibus. Coquit enim crudos succos. Quasi dicat Utilliter calida & sicca in usum duces: ut decoctum preonix, ligni guaiaci, farsæ parillæ, ligni fastaphras, theriaca vel mitchridatium, castoreum, & talia cætera. Remedium

LVIII.

Υπο¹ καύσῃ ἐχομένῳ ὀπιγενομένῳ ῥίγῃ, λύει³ γίνεθ.

LVIII.

Si quem febris¹ ardens detineat, semel incidente² rigore, finitur. Causa incidens rigor.

Hoc Aphorismo speciem crisco docet: Est rigor, Rigor quid.
inæqualis cunctis panniculi carnos. qui adipi subiacet in hominibus, ab excremento quod in peculiari cuiusque natura redundare consuevit.

1. Exquisita hoc est, continua, & remissionis experta. sed cum summo ardore, iactatione, siti inexplebili, cum lumborum ac capitis dolore, coniunctaque linguæ scabrities ex motu, coacervatione, & putredine acerrimorum ichorum, quos, à siti & labore affecta venulæ, succi familiaris inopia pressæ attraxerunt. Sitis illa excitatur à calore & siccitate ventriculi & hepatis. Linguæ scabrities à fuliginoso fumo ab hepate ascendente. Causa
Symptoma cum causa, in causa.
S
lens.

Remedium.

lent autem, lambi cum sanguis conflagrat in maioribus venis & arteriis. Ichores fere omnes sunt pepasmi expertes, ut qui summa vincantur difficultate. Remedium optimum est ad acrimoniam illam temperandam potus aque aegutiae, vel melonum, vel prunorum alborum parvorum. His miscemus interdum parum aquae spermatidis sanatum, vel aquae solani, & parum olei vitrioli, cum syrupo acridinis citreorum.

2. Critico (qui semel tantum incidit) sudoris aut haemorrhagiae antesignano. Diffusibile ex foco in habitum corporis. Reddidi incidente rigore semel: qui scilicet ante non fuit, quia Hippocrates ylus est praeterito tempore: nam praesens, continuitatem significat.

3. Nam quibus in febribus cottide rigores sunt, cottidie febres solvuntur: scilicet exclusione febrilis materiae. Atque hic rigor symptoma est perturbationis criticae, & signum latum iam futurae excretionis. Biliofi illi ichores, quos venulae atresiae attraxerant, quorumque incendio causus explenduit, tunc effunduntur sudores, sed, quidni non sequatur excretio, illa letale erit: nam metastasi in caput & diaphragma faciet, vnde delirium. Nam rigor salutis non est auctor, sed consecutaria illi excretio, quae primam indicata fuit, in viribus constantibus.

LIX.

Tertiana.

Tertiana. *ἀνελκὺς κείνηται ἐν ἡμέρῃ
τρίῳδιᾳ, τὸ μακρότατον.*

LIX.

Tertiana: exquisita indicatur septem periodis, ut tardissime.

Quia agit de omni excretionum varietate hoc libro, propterea notae proponit, criticae & symptomatae, quo

quo
Qua
rsodo
1.
duo
acc
gula
nus
uis
2.
celer
teria
pax,
ab inf
gra h
ata: n
3.
benig
contin
vel no
nam i
habet
interd
tertio
ut in p
tertio
dum n
dum. l
nitiui
duas: c
cum ap
si opus
mox pu
po rosa

Onio
Kapo

quò rectè distinguamus, quo euentu euentura sint.
Qualis est dierum ratio in continuis: talis est ratio pe-
riodorum in intermittentibus.

1. Cuius paroxysmus ad summum est
duodecim horarum. hoc est. cuius celerrima
acerrimaque sunt periodi motusque, tum sin-
gularis temporis, tum vniuersalis. nam Gale-
nus tales tertianas *καυσόμεναι* vocat: quam-
uis sint periculi expertes.

2. Iudicatur ad salutem. Quod acerrima
celerrimaque sunt mutationes, quodque ma-
teria biliosa & vniuersi hanc sit pepasmi ca-
pax, ac expert malignæ qualitatís: & corpus
ab inflammatione liberum: naturæ vero inte-
gra humore stimolata, & intermissione recre-
ata: nec vlla metastasis humorum quod adsit.

3. Absoluto intra illud tempus materia *Tertiane
crisis.*
benigna pepasmo. Vt ergo materia minor vel
contumaciore fuerit, ita vel quinto, septimo,
vel nono circuitu ad summam, eam tertia-
nam iudicari scribitur ad coacas. Ferè statum
habet quattuor accessione, hoc est, nono die.
interdum septimo vel vndecimo die: decimo-
tertio declinat. Nam, vt hic inquit Galenus,
vt in perperacutis morbus quinto, quarto, &
tertio die iudicari potest, ita in tertiana inter-
dum natura non expectat septimam perio-
dum. Initio ducatur aluus, accipe electarij le-
nitui drachmas sex: diacatholici drachmas
duas: cuni, aqua cichorei fiat haustus. Dein
cum apyrexia adest, modice adimatur sanguis
si opus est: ac præpara Iulapii per triduum:
mox purga Rhabarbaro cum manna & syru-
po rosato laxatiuo.

Remediorum.

I X.

Οὐδὲν ἂν ἐν τοῖς περὶ τοῦ τὰ ὄντα *Sardis.*
καρωθῇ, αἷμα ἐκ πίνων ῥυέν, ἢ καὶ *per morbum
acutiss.*

λίη ἐκταροχθεῖται λύει τὸ ῥέσμα.

LX.

Quibus in febribus : aures obsurdue-
runt, sanguinis profluvio è naribus, aut
alui : commotione + morbus finitur.

Proponitur exemplum perturbationis critica, scilicet surditas.

1. A palindrome materiae morbificæ ad aures: non à resoluta vi cerebri: quod labefactatum est à vehementi morbo. Sed si citi-
còs eo feratur materia, solutionem adfert hæ-
morrhagia. Nam si Symptomata fuerit ea
translatio, imminet phrenitis: nisi alui solu-
tione id periculum tollatur.

2. Si χοληρα feratur.

Remedium

3. Cum bilis plena effunditur manu. Da-
re solemus electarium de succo rosarum, cum
sirupo rosato laxativo, & manna vel cum ele-
ctario lenitivo.

4. Cum sit refluxio vel effluxio humoris
à capite, qui autem optimebat.

LXI.

Ἡ πυρεσσοντι ὡς μὴ ἐν πλεονασμῷ ἡμέ-
ρησιν ἂν ἔφῃ ὁ πυρετός, ἡσυχάζειν
εἰσάγειν.

LXI.

Febricitantem nisi diebus 2 imparibus
febris 3 dimiserit, solet 4 reuerti.

Non satū commodè accipit hunc Aphorismum Hip-
pocrati Galenus, eumque in suspicionem falsitatis di-
cit. quod etiam decimoquarto aliisque paribus diebus
feliciter eueniant crises. Neque enim decimusquartus
aut vigesimus paries sunt dies, si Medicam supputatio-
nem in eas. Agit autem Hippocrates ex professo de mor-
bi

Febrim
criticam
sit interu-
missio.

bu ad
etiam

1.

neat

rere

2.

diebu

his c

xyim

quinc

quart

die pa

pressio

pia it

beret,

do, ve

tis rec

motum

tuisser

contin

nam pl

quoque

3. C

4. N

mortem

riam de

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

bus acuti, quorum cum materia sit biliosa, paroxysmos etiam habere debent dies impares.

1. Si continua febre causodi quis detineatur: quæ ultra decimum quartum excurre non solet.

2. Quia illæ febres continua mouentur diebus imparibus: hoc est, paroxysmi sunt his diebus imparibus. quare, cum in paroxysmis crises fiant, necessario die impari, ut quinto, septimo, nono, undecimo, decimoquarto, finiri criticòs deberent. Quòd si ergo die pari finitur, non fiet id criticòs, sed ab oppressione naturæ, quæ materia ferociâ vel copia irritata aliquid excludit, sed non ita ut deberet, in copia, qualitate, & excernendi modo, vel fessa natura suæ resolutionem facultatis retentivæ indicat. Si enim paribus diebus motum inisset, pari etiam die criticòs potuisset quid excludi. At morbi acuti febres continua raro paribus diebus mouentur: nam plerumque à bile nascuntur: quæ tertio quoque die confuigit in naturam.

3. Cum exclusione alicuius materiæ.

4. Nam iudicatoria non iudicantia ad mortem vel ad deterius apparent. Vide historiam de Philisco & de Philite.

LXII.

Οκόποιον ἐν τοῖς πυρετοῖς ἵκτεροι ἐκκρίνονται πρὶν ἢ ἐπὶ ἡμερῶν, ³ κακόν.

LXII.

Quibuscumque ¹ per febres ² icterus ³ ante septimum diem incidit, ⁴ calami-
tosum.

Quoniam precedente Aphorismo censuit eam solam
S 3 *crisis*

crisim bonam qua editur die impari: iam exemplo hoc famitari declaratur non quouis die impari salutariter apparere signa vel fieri crisis: eo quod non omnis dies impar salutaris criseos sit capax, sed u solum qui ante significatus fuit signis apparentibus ad tempus criseos. Ratio Aphorismi est, Cum ante septimum diem cruditas plena sint omnia, nulla excretio ante septimum diem salutaris esse potest: quod illa excretio ante septimum diem facta significata non fuit (non enim significari possunt) signis ad tempus criseos pertinentibus. Sed dices, Peracuti quarto induantur die. Verum id est, sed non per iterum iudicantur.

1. Vt nulla inflammatio hepatis, aut obstructio vesiculæ bilem excipientis, aut venenatae portionis excusatio adferri possit.

Icterus tri-
plex.

2. Exclusa bile ad cutem. Est autem triplex icterus, criticus, naturalis, & symptomaticus. Vnus est itaque symptomaticus, qui fit vitio partis: ut qui sequitur scyrthum hepatis vel phlegmonem, aut obstructionem hepatis. Alter est, qui sequitur motum morbi, ut qui sexto die per febres incidit, tertius fit ex portione venata: hic dicitur vitidis icterus. Ex his posterioribus duobus fit ille etiam icterus de quo hic agimus, nimirum ante septimum diem.

3. Nam febres quæ translatæ criticæ bile ad cutem iudicantur, à tali bile nascuntur quæ naturâ crassior ac crudior est, quam ut ante viij. diem mitigari possit. Propterea merito fensum hoc esse asserit. Nisi aut alii aut vrinæ, profluvio, aut haimorrhagiâ iustâ periculum arceatur, quod Heraclidi contigit, & reitutus est: non Hermocrati, ideoque interit. Quasi dicat Hippocrates, Non satis est imparibus diebus febre moueri, sed statim apparere debet quod significatum fuit. Nulla ergo febris ante septimum diem salutariter iudicari

iudicari
sepi
pele
In c
vini
Men
do C
nple
3
70
Q
mitte
tidie
EH
post par
1.
2.
liabib
3.
teria,
caulus
yatis
in viti
gignen
4.
Sed m
paroxy
5.
On
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

iudicari potest. Non tamen is icterus qui post septimum incidit, periculi expers est, nam perseverare poterit obstructio & phlegmone. In critico ictero apparent signa pepsini in urinis, alvus fertur laudabilis excrementis. Meminit huius Aphorismi Plinius 26. lib: 12.

LXIII.

Οκόποιον ἐν τοῖσι πυρετοῖσι καθ' ἡμέρην ῥίγηα γίνεται, καθ' ἡμέρην οὖν πυρετοὶ λύονθ'. Rigores febiles.

LXIII.

Quibuscumque in¹ febribus [intermittentibus]² rigores, incidunt cotidie, febres³ cotidie⁴ solvuntur.

Est Axiologia sequenti Aphorismi, & propterea possumi debet.

1. Quales sunt tertiana, quartana.
2. Aut horrores aut frigora: nam de peculiaribus intermittentibus agit.
3. Silent enim febres discussa febrili materia, cuius motu paroxysmus fiebat. Sed cum caesus vno rigore asscutitur, tertiana vero variis paroxysmis: Quia non solum in humoris vitio consistit, tertiana, sed etiam in partis gignentis & suscipientis vitio.
4. Hoc est, eo die febris expertes agunt. Sed manet focus unde reintegratur novus paroxysmus.

LXIII.

Οκόποιον ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τῇ¹ ἐξολομῇ, ἢ τῇ² ἐννατῇ, ἢ τῇ³ ἐνδεκατῇ, ἢ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέραις ἐπιλύονθ'. 1. Peris pro febres caus. 2. termino.

ἀγάρδον, ἢ μὴ τὸ δεξιδόν ἢ ἀποχρόδον
 σκληρὸν ἢ. ἢ μὴ, ἢ ἢ ἀγάρδον.

LXIIII.

Quibuscumque per febres die² septimo, aut³ nono, aut⁴ undecimo, aut⁵ decimoquarto iſterus incidit, ⁶ salutare, nisi dextrum hypochondrium⁷ obduruerit. sin⁸ minus, calamitosum.

Hic de continuis febribus agit: antea egit de intermittentibus.

1. Ut scilicet nulla venenati morſus neque inflammati visceris, neque obstructa vetricula excusatio adferri possit.

2. Totius historię morbi. ante quam nulla incidit salutaris excretio in acutis.

3. Siue sit totius historię nonus, proptereaque intercalaris; siue nonus *en apocriticas* à tertio; nam is erit septimus.

4. Totius historię, cuius index fuerat septimus, aut est septimus *en apocriticas* à quarto die.

5. Qui indicem habuit undecimum.

6. Quia est iudicatorium indicans.

7. Aut primaria aut secundaria affectione. Nam quocumque die apparuerit iſterus duro hypochondrio, est symptomaticus.

8. Si apparuerit sine vilo Dierum indicantium & iudicantium delectu.

9. Nam significat motu morbi quod euenit: & est causa quod febi, etiamnum remissionis experti, accessio adiungatur. Modò non alui aut vrinę profluuiò, aut haimorthagia calamitatis causa tollatur. quod Heraclidi contigit, non Phanagreoni nec Hermocrati. Iſterus enim symptomaticus causam non tollit; sed potius arguit illius visceris vitium quod

quod eo hypochondrio continetur. Nam ve
habet Galeus, commentario ad historiam
Hermocratis, Submollis hypochondrij tensio,
phlegmonem in diaphragmate significat, vel
Simarum partium hepatis. Maxima verò du-
rities, gibbarum partium hepatis phlegmo-
nem arguit. Icterus post septimum diem, si
febri finem imponat, bonum, Icterus à fol-
liculi fellis obstructione ita vincet, Accipe
rhabarbari drachmas duas: cinnamomi scri-
ptulum: agarici trochiscati semidrachmam:
Zinziberis, semiscriptulum: infunde vino te-
nui & aquæ endiviæ: colaturæ adde mannæ
electæ drachmas duodecim, fiat haustus. De-
inde accipe lumbricorum terræ pulverifato-
rum scriptulum: diaspolitici grana octo: cum
syrupo byzantino fiant pilulæ tres: & super-
bibat decoctum absinthij ex vino, si non fe-
bricitat: alioqui ex aqua. Et pro potu viatur
solo illo decocto.

Axioma
Remedium.

LXV.

Εν τοῖσι πυρετοῖσι φεῖ τὴν κοιλίαν
καύμα ἰσχυρὸν, ἢ καρδιαγμός, κακόν.

LXV.

In febribus si incendio aluus con-
flagrat, cum stomachi morsu, malum.

Aluum.
Incendium
cum cardio.
gmo.

1. In febribus continuis.

2. Ardor ille ventriculi ingens & oris ama-
ritudo, symptomata sunt anadromes ma-
teriæ biliosæ acerrimæ ad ventriculum: quæ
calamitosa est ventriculo: nam eius vim labe-
scat. De illo incendio loquitur hic Aphori-
smus in quo manus pedesque frigent, ventri-
culo costisque calentibus. Nam accedit trans-
latio symptomatica materiæ biliosæ. Omnis
autem anadromie materiæ biliosæ in partem
nobilem

nobilem mala est; facit enim morbum fung-
stum aut diuturnum.

3. Hæc enim symptomata bilioſæ mate-
riæ, partis eius vnde manat hæc materia (quæ
est hepar) calamitatem arguit, & parti ad
quam fertur (quæ ventriculus est) calamitosa
est hæc enim contumaciter eius tunicis adha-
reſcit: vnde ciborum depravatio, & Syncope
ex ſynſtimoria cordis. Hic Aphorismus in
eoacis prænoſtionibus ita legitur Quibus in
febris premitur morſu pectus, malum, ut
ſcimus hoc eſt, pectus: per pectoris diſtinctionem
intelligit hic ſtomachum, id eſt oriſcium ven-
triculi, uſurpato per ſynecdochen ſterno, pro
cartilagine enſiformi quæ pectoris pars eſt: &
per Metonymiam id quod ſub illa enſiformi
cartilagine continetur, oriſcium nempe ven-
triculi. Sed quare fluit bilis ab hepate in ven-
triculum per febrium aſſiduitatem ardentium?
Quia reſolvitur fundus ventriculi. vnde con-
cepta bilis in ipſius tunicis fluctuat, nec exi-
tum habet. Nihil melius eſſe uſu deprehendi,
cùm queruli ſunt agri de flagrante cordis in-
cendio, quàm ex panno rubro imponere cor-
di epithema ex aqua roſata cum aceto, &
ſemidrachma diarrhodonis abbat. & iula-
pium propinare ex aqua cichorei cum ſtrepo
de acredine citreorum cum pauco oleo vi-
trioli plurimos ita redintegrati S. Dei bene-
ficio.

*Cui inſtaas
bilis in
ventriculū
per febres.*

Remedium.

*Conuulſio
ex pectoris
diarum
diar.*

LXVI.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν τοῖσιν ὄξεσιν ὡς
ἰσχυροὶ, κακόν, ἀσπασμοὶ καὶ ἀπλῶς πόνος
ἰσχυροὶ, κακόν.

LXVI.

In febribus acutis conuulſiones &
qui

qui in præcordiis sentiuntur² dolores
acerbi, calamitosi³ sunt.

1. Convulsiones succedentes febribus acutis, funestæ, modò non fiant incunte morbo; quia tunc convulsio feбри finem imponit, ut scribitur in Coacis. Vide historiam de Pythione. Aut modò non accedat illa convulsio vitio vel infirmitate peculiari instrumenti, quemadmodum euenit in pueris. aut modo non fiat ex euentu, videlicet ob paralyšin musculorum congenerum à translatione materiæ ab interioribus ad genus musculorum: ut non facultatis vitio, sed solius instrumenti infirmitati imputari ea debeat.

2. Tractis intrò hypochondriis phlegmones aut squaloris vi. phlegmone septi transuersi: squalore, hepatis & lienis. quæ exhausta, in contagium abripiunt diaphragma præficcitate. Diaphragma autem ad centrum trahitur.

3. Sinistri aliquid præ se ferunt, siue viscus trahatur in contagionem biliosæ materiæ ab anadromè, siue id accidat per syntimoriam visceris primum affecti. Sunt enim hæc signa contumacis morbi. & sunt cause labefactantes viscera. Cum essem in Italia præceptor noster herbarius D. Melchior Guilandinus, cum ex inanitione quidam toto corpore conuelleretur, hominem totum cado tepentis olei immergi iussi: euasit.

Observatio
prædicta.

LXVII.

Εν τοῖσι¹ πυρετοῖσιν οἱ ἐκ τῆς ὕπ-
νων² φόβοι ἢ πασμοί,³ κακόν.

A somno
pauor, vel
convulsio.

LXVII.

In¹ febribus à somno² pauores aut
convulsiones,³ malum.

In con-

1. In continuis febris.

2. Ex fuligine bilis atræ, ab incendio biliosius humoris per somnum excitata. Notanter dicit à somno, ut nulla excusatio incun-
tis paroxysmi adferri possit: nec inflammati alicuius visceris, aut alterius similis. Nam qui incunte paroxysmo fiunt somni, fere sunt turbulentis: neque tamen propterea in malis sunt ducendi. Et, si malè post somnum se habeat ager, malum quidem id certè est, sed non inuestum. Pauores autem huiusmodi sunt quales melancholicis & pueris eueniunt: qui quidem pueris excitantur à corruptione lactis, eleuatis inde in cerebrum vaporibus. Per somnos hoc euenit, quia intrò tunc materia viam affectat, ibique coarctat vi agitur materia.

3. Nam metastasin prauis vaporis ad cerebrum significat: & quod flaua bilis, afluente incendio, in atram degenerat: maxime à stomacho hæc materia surgitur. quasi dicat. Si inde, vnde multum prædij expectatur, affligantur ægri, in angusto spes erit. Id autem euenit, cum à somno humor fit magis effectus. Monachus quidam quem cum meis præceptoribus Patanj inuisebam, ardentè febricitabat, à somno exiliens se è fenestra præcipitauerat, cum pulsus tangeremus, tractionem neruorum manus animaduertimus: obiit.

Historia.

LXVII.

Εν τοῖσι πυρετοῖσι πρὸς μα^τ φρεσὶν-
ῶν, καὶ δὲ, ² ἀπασμὸν σημαίνει.

LXVIII.

In febris spiratio: illis in faucibus mala: conuulsionem: enim significat.

1. Hoc est, duplex spiritus intrò reuocatio qua-

tio: qualis est puerorum ciulantium. Accidit autem hæc intercisa respiratio, quod thorax vnico hauſtu nequeat tantum aëris intrò trahere, quantum ad cordis refrigerationem opus eſt. Huiusmodi autem respiratio admodum frequens eſt pueris ciulantibus. Nam cum facillimè irascantur, & fuligine abundant. calor iſſis augetur, at muſculi hiſ ſunt infirmi: itaque non poſſunt vſui neceſſario ſatisfacere vnico hauſtu. *Πρόσκαπτοι* dicuntur equi ceſpirantes: ſic offeſat ſpiritus, alibi vocat, τὸ πρὸς καπνὸς προσπταῖον.

2. Acta.

2. Conuulſionem ſignificant muſculorum duodecim reſpirationi inferuentium. Cum in omnibus morbis acutis omnis reſpirandi difficultas pernicioſa habeatur, tum vero præcipuè calamitoſa eſt hæc reſpiratio intercisa. Nam cum adſit neceſſarius reſpirandi vſus, ob incendium videlicet caloris natui, ſi deſideretur integritas instrumenti reſpirationis, præſertim mouentis, hoc eſt thoracis, laborantibus iplius muſculis, in anguſto ſpes eſt.

LXIX.

Οκτόσιςιν ἔρα¹ παχέα, ² θρομβώδεια,
³ ὀλίγα, ἐκ ⁴ ἀπυρέτοις, πλῆθος ἐπελθὼν
ἐκ ⁵ τατέων ⁶ λεπθὼν, ⁷ ὠφελείη. μάλις αὖ
τὰ ⁸ τοιαῦτα ἔρχε⁹ * οἷσιν ἐξ ⁹ ἀρχῆς ἢ ¹⁰ πῶς
διὰ * ¹⁰ ταχέων ¹¹ ὑπέρτασιν * ἴχει.
* παχέων
* ἴχει.

LXIX.

Quibuscumque vrinæ primum quidem ſunt ¹ craſſæ mox ² gruminoſæ, ³ paucæ, ⁴ non febris, expertibus, ſi ⁵ ab iis copioſè profluxerint ⁶ tenues iuuant: Maxime verò

Vrinae
crassa
paucæ

mē verò eiusmodi fluunt⁸ vrinæ, quibus incunte⁹ morbo, aut¹⁰ breui¹¹ sedimentum habent.

De febrium certissimis Iudiciis iam agit, quæ pellantur ex venosi generis excremento, hoc est, vrina. Et docet quid hæc significet ex sui substantia, copia, & qualitate, in colore, odore ac remixtis. Quidam hanc vrinarum tractationem ab ea, quæ traditur libro secundo Prognosticorum distinguunt, quod hic patetificat Hippocrates vitia partium vrinarum: libro vero illo Prognosticon doceat signa quæ ex vrinâ putantur, quatenus videlicet appareant ad mortem vel ad salutem, ad deterius, vel melius: ad crisin, vel ad tempus crises: sed malè, quia omnia hæc eadem, loco hoc, ex vrinâ docet Hippocrates. vrinam definit Galenus, Humorum qui sunt in venis seriem. Plato in Timæo dicit eam esse serum melle sanguinis.

1. Ex cruda materie copia: ut in febribus lentis: Crassescunt ita, quod à flatulento spiritu contenta confundantur.

2. Discitis per vrinam sedimentis, ut quibusdā interuallis appareat liquor sincerus vrinæ; aliis autem partibus multa concreciones grumose. Quemadmodum quibusdā temporibus appareat cælum quadam parte nubibus coactum: aliis partibus quibusdā, serenum, nostra lingua dicimus de hemel u ge-trape quasi dicas, gradibus nubium cælum distingui. grumosum cælum. Iudicium est in vrinis secerni partes crassas ac crudas, quod incunte morbo, sit non à pepsimo perfecto, sed quod crassæ partes à flatibus & à calore agitantur. Postea à caloris vi mutatur hæc hypostasis, in encoretia; indicium materie crudæ plurimas partes mutati in flatum, à calido emicante tandem sicut id in hypostasi bonam.

3. Quod scernatur pauca vrinæ materia, ob ma-

Vrina
quid cont
ab historia
Hermecra-
ta.

ob
ticæ
febr
6.
dioc
loris
7.
chem
fien
sam
emio
8.
sa, g
9.
10
septi
11.
ficiat
mi ca
on iu
senib
perfer
bi, v
tem,
firmi
O
diar
aia
A
[essen
3 iur
funt,
-80

ob materię contumaciam ac crassitiem.

4. Ut nullā excusatio affectionis nephriticę adferri possit. In non valida admodum febre, vtpote à crassis succis enata,

5. Scilicet grumosis & paucis.

6. Hoc est, solito tenuiores. hoc est, mediocriter crassę. fasa iam materiã cruda à caloris nativi vi.

7. Quod ab abscessu liberant, vel diadochen febrilis materię mox excludendę significent. Nam indicant mitigatam iam esse crassam materiam, vias meabiles, ac naturę vim efflorescere.

8. Tenuiores solito, quę ante fuere crassę, grumosę, & paucę.

9. Hoc est, primis quattuor diebus.

10. Hoc est, non ita multo post. hoc est, septimo die.

11. Bonum loco, & materia. Vnde significatio sit integrę naturę, ac materię papasmi capacis. Tales vrinę primo libro epidemion iuuenibus apparebant ad hæmorrhagiam; senibus, ad dysenteriam eruentam. Si verò perseuerant vrinę crassę, longitudinem morbi, vel calamitatem denunciant: calamitatem, si signa praua adfuerint, cum virium infirmitate.

LXX.

Οκλόσις ἢ ἐν¹ πρᾶτοις τὰ ἔξ² ἀναπτέρυμενα, οἷον³ ἰσχυρίς, τὴ τέ-
οις⁴ κεφαλαλγία ἢ πᾶρσιον, ἢ πᾶρσον

¹ Vrina per-
cutanea.

LXX.

At verò quibuscumque per¹ febres [essentiales] vrinę sunt² perturbatę, vbi³ iumentorum, sanè iis⁴ cephalalgia ad-
sunt, aut in propinquo sunt.

Deinde.

Præcedente Aphorismo agit de urina substantia secretionis particeps vel experte: fit autem id vel ex alieni humorum permixtione, aut corruptione propria substantia. at nunc agit de crasso, proprii liquoris vitio: unde significatio fit perturbationis in venis, a flatulento spiritu. Substantia urina aut tenuis est, aut crassa, aut mediocris. Crassa, aut alieni humorum permixtione, aut vitio propria substantia. Hic crassa, cruditatem humorum significant, & flatulentum spiritum: seu, ab hoc ipso, perturbationem in venis. Et ha crassa tales sunt sine spe secretionis materia mixta. Etenim significant in venis perturbationem à flatu & copia crudorum humorum. Talia sepi in pestilentialibus febribus apparent. A prouisione totius, damus conservam foliorum acetosa cum margaritis: vt superbibant dilutum scordes, calendula, acetosa, entiuia, cum sirupo ex cardo benedicto & de acore citreorum: remixtis paucis guttulis vitrioli.

Remediū.

1. vt nulla excusatio affectuum renum adferri possit.
2. Quæ non clara redduntur quiete.
3. Animalium veterinorum *See Schæcol* vocat, & *παιχία*. Hoc est, urinae quæ animalium urinas referunt specie, quæ diu depositæ non vquam subsidunt: vt in Dromedæ vxore. Vel quæ cum diu multumque fuerunt perturbatæ, nunquam apparent conglomeratæ.

1. Epid.

4. A flatulento spiritu sursum dato, cum calore contra naturam, nam perturbatur in venis serum à flatulento spiritu & calore, inde caput impletur. His delitium quoque ipsum, & conuulso à capite euenit & si cum virium infirmitate, ad mortem apparent: vt in Polyphanto, & vxore Philini. cum robore, & exigua febre morbi diuturnitatem:

7. Epid.

& 6. Epid.

5. 15.

LXXI.

Ὅσοι σὺν ἑξομαίᾳ κείνεται, τετάρτοις ὁπνέφειλον ἔχει τὸ ἔρον τῇ τετάρτῃ * ἐρυθρὸν, καὶ τ' ἄλλα καὶ λόγον.

Contenta
nubecula.
* legendā
ὑπὲρ
υδρον.
ex lib. 2.
Prog. fol.
404. linea
18. Græco
cod. Basl.

LXXI.

Quibuscumque [ad salutem] ¹ crisis incidit ² septimo die, his ³ nubeculam habet vrina + quarto die subrubra, aliaque ⁵ conuenienter.

Hactenus egit de urinarum consistentia, & de ipsis urinis quatenus apparent vel faciunt ad salutem & mortem, ad speciem & tempus crisis: nunc agit de contentis, quæ tria sunt numero.

1. In morbis acutis, sanguinis è naribus profluuium, sudore, vel aluo.

2. Philo, libro de mundi opificio, dicit, φῶσιν φιλέσθμον εἶναι, καὶ τῇ ἑξομαδί χαίρειν. & πνεύματι, hoc est, perfectam vocari.

3. A sero sanguinis, in cuius vitio morbus suam habet hyparxin: qui tamen omnium humorum pepasmi est capacissimus, maximè vero eneorema nubilosum si apparuerit, vel hypostasis bona: & si tenuis vrina crassa euadat, & quæ alba erat, si citrina reddatur.

4. Qui est index septimi, nam nihil salutitèr crisin inire potest, quod primum significatum non sit signis apparentibus ad tempus criseos: hæc enim signa præcedere debent ea signa quæ apparent ad speciem criseos.

5. Naturæ & morbo. Hoc est, aliæ morborum ideæ propriis signis criticis indicantur quo loco sint, & per peculiariora cuiusque indicantur excrementa, ut si quarto die procedit expectoratum, die septimo crisis fiet. Axioma.

Axioma

die bonam, edit pepasini signa quarto die.
Non ex aduerso: nam interdum ea vehemen-
tia morbi & caleritas non adest, ut septimo
veniat ad vigorem.

LXXII.

Urina alba
pellucida.

¹ Οκόςτιν ἔρα ² διαφανέα ³ λευκά,
⁴ παντός· μάλιστα δ' ἐν πλῶ ⁵ φρενιπῶ
* τῶ. σιν * ὀμφαίνεθ.

LXXIII.

¹ Quibus ² pellucidæ & ³ albæ fun-
duntur urinx, ⁴ calamitosæ: maximè ve-
rò ⁵ phreniticis tales apparent.

Urina vi-
sua.

Deinceps prosequitur colorem & quantitatem uri-
narum. & hoc Aphorismo de colore. Color autem uri-
nae varius est, ex caloris totius corporis remissioni vel
intensiori vi, aut ex alieni humoris permutatione. Nam
duobus modis in vitio sunt urinae, aut propria sub-
stantia corruptione, aut alieni humoris permutatione.
Propria substantia corruptione, idque tribus modis, aut
resolutione, aut putredine, aut concretionibus: quia resolu-
tur, putrescit. Colores urinarum hi sunt, albus, pal-
lidus, rufus qui & naturalis, flavus, ruber, varius,
ceruleus, niger, &c.

Colores
urinarum

1. Vbi per continuas febres adhuc cuncta
plena sunt cruditate.

2. Significant cruditatem, vel puritatem
humorum per metastasin humoris alterius:
denique labefactam vim naturalis œcono-
miz, & naturæ infirmitatem. & quodcum-
que horum significauerint, est contra natu-
ram. Metastasis enim, si ea significetur, con-
tra naturam est. Sunt autem hæ pellucidæ
contra naturam morbi, si enim cum sit acutus
& biliosus, tincta bile deberet esse urina: quin
agri etiam natura, quæ biliosa est, hoc non ad-
mittit.

mittit. Quasi dicat, excrementa quæ contra naturam morbi & ægri colorem præ se fe-
runt, pessima sunt. 2. Perthes. x8.

3. Quales sunt urinae quæ habent consi-
scentiam aqueam. Quasi dicat, Mala sunt ex-
crementa cuiusque morbi proptia, si fuerint
contra naturam morbi & ægri, Alba, hoc est,
cruda, & biliosa tinctura experies: ob bilis
metastasi. Si autem nota pepasmi præcessis-
sent, potuissent hæc urinae criticos apparere ad
haimorthagiam in iuvene, vel ad dysenteriam
eruentam in senē, ut in Bione, Xenophane, &
Critica.

1. Epid.
cōstitutione
temporis 3.

4. Si nulla excusatio adferri possit, nec mi-
noris morbi (ubi ad abscessum apparent) nec
ante apparentis pepasmi. In Pythione praua

3. Epid. 1.
Histor. 1.

5. Suntque funestæ: nam cerebrum inflam-
mat eo translata bilis. In Coacis scribitur, Al-
ba urina a phreniticis mortifera. Medici ta-
men suum, ut possunt tunc officium facient,
clysmis ac frictu nibus extremarum partium
reuellent, venā in pede vel brachio secabunt;
eandem etiam frontis venam. Nuper cuidam
ex frontis vena mittebam octo uncias san-
guinis, nam potentissime fluctat: euasit is.

Historia.

LXXIII.

Ονόσσιον ὑποχόνδρια μετέωρα
διαβορροίζοντα, ὁσούθ' αἰγλήμα-
τ' ὀππυγεομένη, αἱ κοιλίαι τετέοισι
καθυγραινόν, καὶ μὴ φύσαι καταρρα-
γέωσιν, ἢ ἔργ' πλὴθ' ἐπέλθῃ, ἐν τῷ
ρετόισι τὰυτα.

Hypoche-
driorum
tenfo cum
urinæ ce-
pisa.

LXXII

Quibuscumque [recens.] hypochondriorum : tumor incidit cum : murmure coniunctus, superueniente : lumborum dolore, iis : alui feruntur, nisi flatus erumpant, aut : urinae copia fluat : atque ea in : febribus locum habent.

Agit de urinae copia, ut apparet vel facit ad salutem, vel mortem. nam in duobus affectibus iudicandam habet urina, nimirum in febribus essentialibus, & in tumoribus hypochondriorum.

1. Meritoque dicitur id quod pendulum est, sublato fulcro. Atque hypochondria debent aequalia esse, moderataque in calore & frigore. debent esse mediocriter distentionis & contractionis, mollitiei & drititiei. Addimus recens, ex 2. Prognos: nam tales tumores non sunt veteres.

2. Sine dolore & phlegmone: ex flatulenta materia, sine peculiari partium, quae in hypochondriis sunt, affectione.

3. Qui continentur quinque vertebriis: & ex partes quae in lumbis continentur, ut vena caua, arteria magna, & quae inde nascuntur, ut mesocolon: translati ad eas partes materiâ.

4. Quia quo natura vergit, eo crissum & vacationum inclinationes sunt.

5. Diodosi materiae quae borbotigum faciebat in hypochondriis, ad partes lumbis contentas.

6. Essentialibus, non symptomaticis, quales in phlegmone hepatis. Quasi dicat, ut hypochondria illa sint omnis inflammationis expertia, nec villo tumore obsessa. In tumoribus autem viscerum haec locum non habent. Haec locum habent in pituitosis febribus, quae

focum

locum suum alium habent. nam dum pepul-
mo hæc alvina materia mitescit, nascuntur
flatus. Hypochondriorum meredrisimus re-
cens cum borborismo flatum significat, hic
clysmata flatus discutientia conveniunt, par-
cus potus, & refrigerantia. Si fuerit recens si-
ne borborismo, phlegmonem denotat. hic
phlebotomia utilis, & enemata refrigerantia:
medici, quia tormina his eveniunt, calamito-
se maluatium propinant vinum. Vetus vero
tumor cum borborismo, tenuium intestino-
rum hecticam intemperiem denunciat: me-
tumque adteri hydropis feci. Vetus tumor
hypochondriorum sine borborismo, scirrhum
indicat. Igitur melius est diaphragmati lum-
borum dolorem superuenire, quam ex aduer-
so, non enim bene, inferne si sursum effluat
succus. Hæc itaque, inquit, in febribus nimi-
rum essentialibus, locum habent, quasi dicat,
Ne vlla inflammatio hepatis aut scirrhus, cau-
sa adferatur, tunc enim hæc non iuvarent.

Hypochon-
driorum
sensorytia

LXXIIII.

Ολόπον' ἐλπίς ἐς τὰ ἀρθρα ἀφίσταται,
ῥύεται τ' εὐπορέει. ἔρον πολὺ καὶ παχὺ,
καὶ ἀδύνατον γινώσκον, οἷον ἐν τοῖσι κοί-
ται πυρετοῖσι τεταρταίοις ἀρχεται
ἐκείνοις γίνεσθαι. Ἡ δὲ καὶ ἐν τῷ ῥινῶν αἵ-
μορραγίᾳ, καὶ πάνυ παχὺ λυεῖ.

Abscessus
criticus per
urina.
augetur.

LXXIIII.

Quibuscumque abscessus in articulis
expectatur, ab abscessu eo vindicatur uri-
na multa, crassa, & alba, qualis [urina]
laboriosis in febribus exire solet, quar-

tum diem [morbi] agentibus. Quod si
narium quoque accedat profluvium,
multo celerius liberantur.

2. Vt si febris difficultas posita sit in pepsini
difficultate: si virina perpetuo appareant &
maneant cruda, & alba: si pars corporis ali-
qua sit effeminata vel dolori implicita. Non
solum hoc locum habet in febris laborio-
sis, à lassitudine laboriosa, & vltro obortis,
sed etiam in peripneumonia tabacili, quæ per
abscessum in cruræ, aut per parotidas curatio-
nem sui possit recipere. Si vena micent in tem-
poribus, faciesque si turgida fuerit cum pal-
lore, abscessum fore significant ponè aures.

4. Epid. 2.

2. Ex materia pituitosa mixtione.

3. A lassitudine obortis. In laboriosis, à
calore in axillis sunt abscessus, & si quid in
criticis evacuationibus reliquatur, promptus
in abscessum morbus est. 6. Epid. 4. 9. Iactæ
febres sunt à materia lenta crassaque.

4. Vel alio die critico: sed aliqui quarto
die plerumque euenit, vt ferus Archigenis,
& libri de humoribus in fine.

5. Vt febris quæ excretionem
recipiunt, nonnunquam curantur abscessu. Sic
& si morbi quæ per abscessum curari solent ex-
cretionem & per urinas interdum soluantur.
Vult itaque Hippocrates urinas habere vim
iudicandi. Et addit multa, quia paucum non
est criticum. Crassa, à vi caloris. Alba, à per-
mixtione pituitæ: agit enim de febris labo-
riosis, in quibus pituita vitium facit. Qua-
re in febre laboriosa abscessus expectatur, ni-
si fluxus virina multus & crassus, vel sangui-
nis, aut fluxus alui morbosam materiam ex-
cluserint. Natura in primis crisi elidere solet
causas morborum: si hoc non fecerit, sentiat
mitigare eas solet eoquendo: aliqui per ab-
cessum

Virina vim
habent iu-
dicandi.

scellum depellit materiam: vel metathesi facit, hoc est in alium morbum vertit se morbus. Ut natus sit morbus ex lenta pituita; excretionem non molietur hic natura, sed sensim coquet hanc materiam, vel abscessum mouebit: nisi natura vegeta excernat hanc meatibus patentibus vrinalibus. Quare naturam imitari debemus in his; ac vrinalia prescribere. Ut decoctum sirix parilla; & radicis chinae. Si non adsit febris, & si pituita vitrea in vicio sit, ac homo robustus, praclare praescribuntur, grana duodecim pilularum Iliacatum Rasis, cum scriptulo pilularum alephmaginarum. Nota quod hic ait Hippocrates, celerius liberantur: quam, scilicet, per vrinas qui iudicantur.

LXXV.

Ἡ αἷμα * ἢ πῦρ ἐρεῖ, ἢ νεφρῶν † ἢ.
ἢ τὸ κύστις ἢ ἐλκωσιν σημαίνει.

Vrina con-
creta & pu-
rulentia.

LXXV.

Si sanguis & pus cum vrina reddatur, exulceratæ vesicæ aut renum significationem præbet.

Egit de vrina substantia, contentis, qualitate, & colore, quatenus ad salutem vel ad mortem faciunt vel apparent. Nunc agit de eisdem ut sunt nota affectionum partium unde manant, nimirum venarum, & per quas iter faciunt, ut renum; & quibus excipiuntur, ut vesicæ: nam serum indicat calamitatem & integritatem harum partium. Integritas partiumprehenditur ex essentia partu: quæ & ipsa cognoscitur ex temperamento, habitu, charactere & mole. Secundo ex affectionibus animalibus, naturalibus, & vitalibus. tertio, ex excrementis: quorum ratio est habenda qualitatibus, quantitatibus, & modis excernendi. Quic-

Partium
essentia
unde co-
gnoscatur.

T 4

quid

Excremen-
ta qua.

quid autem excrenitur, aut est substantia rei (sub qua
& aduata continetur, ut sunt adeps, seum) aut quid
eorum qua continentur in parte ipsa. Hac autem con-
tentia aut sunt e natura, ut sanguis. & ut urina in re-
nibus aut contra naturam, ut calculus in eisdem. Pri-
mum ag. t. de contentis in renibus, sero, & sanguine.
primò de horum excretionem post de substantia colliqua-
tione seu excretionem colligamenti renum. Quidam
quingagenarius effundebat sanguinis magnam vim
per urinam liquidi, interdum etiam grumos, du de si-
nistro latere quæstus erat. Huic secumvis uenam, &
dedimus stringentia: frustra; tandem hellicus obiit.
Hic usum stringentium nō admittebat libenter. Alius
cum diu multumque sanguinis inxisset, tandem pus
cum exiguis calculi excreuit. Quare in mistu sangui-
nis mihi semper seri suspicio est de calculo renum.

1. Ita ut excrenendi vis non fiat, quo-
ties urina redditur. Hic notandum. Quod dum
pus à partibus diaphragmate superioribus man-
nat, æqualiter id permiscetur urina: dum ve-
rò à renibus & vesica proficiscitur, non æqua-
liter permiscetur urina. Præter hoc autem,
quod vomica pulmonis interdum in renem
vomica degeneret. Interdum pus à pulmo-
nibus in epiploon deponitur. Nec hæc miran-
da, cum vñ compertum sit puerum aciculam
quam deuorauerat, eandem per scrotum red-
didisse, & mulierem quandam pus, in pulmo-
nibus collectum, per costas excreuisse. Dicit
hic Hippocrates *epi*, hoc est, ut mingendi
pus sine non faciat: ut nulla suspicio inde sit
partium superiorum, nec meatus urinarij vel
paralitarum eius malè affectum excusatio
adferatur. nam hi non mingunt pus: sed ma-
nat illis inuitis pus: hic fœda collauiæ labo-
rat, igitur meit, non sequitur.

2. Maxime si purulenta urina cruentas ex-
cipiant. Nam fieri poterit ut quis sanguinem
mingat à suppressis hæmorrhoidibus; vel
quod

Mistum
sanguinis
variae ab
causis.

quod ctes aut brachium abscissum sit, vel quod patulis emulgentibus venis, natura excludat sanguinem qui qualitate vel copia in vitio est: vel à fracta vi iecoris, aut quod renes, exutigenio, non fruuntur sanguine illo pro suo nutritu: vel à calculo feriente renum venulas. Quare non statim in suspicionem abire debemus exulceratorum renum dum sanguis mingitur, nisi vnâ pus elidatur. Pus excerni potest ex meatu vrinæ, pene, vesicæ, vtreteribus, renibus, hepate, thorace, corde, pulmone, & habitu corporis: vide ergo quam pars in querela fuerit: & quid vnâ excernatur. Pus in transitu interdum exulcerat vias per quas fertur. Ita, inquit doctissimus Holerius, in corde abscessus & lapides inuenti fuere, in corpore quod pus minxerat, dein vnâ sanguinem, integris renibus & vesicâ. Sæpè calculosis exulcerantur vtreteres.

Pus mi-
nus ob r-
tas causas

LXXVI.

Οὐλοσισιν ἐν τῇ ὕρῃ παχὺ ὄντι, ^{Vrina cum}
σπικία ^{carunculis} μικρὰ, ἢ ὡσπερ ^{volcapillis} τρίχες ξυ-
ξίρχον, ταῦτέοισιν ἀπὸ τῆς νεφρῶν ἐκ-
κρίνεται.

LXXVI.

Quibuscumque cum vrina ¹ crassa caruncula parua ² aut veluti ³ capilli quidam exeunt, iis è renibus excernuntur.

Iam agit de vrina ut est colligamentum; hoc est, ut est excrementum substantia renum, hoc est, eius rei quæ substantiam eorum constituit. Rene enim videntur ex multis carunculis coaluisse.

1. Integris venarum rebus, ut nulla concoctionis ratio desideretur: quod beneficium concoctionis à venis est. Vult enim nullam

T 5

desiderati

desiderari rationem concoctionis: ac proinde significat, à vitio venarum non manare illas carunculas. Crassæ & oleosæ vrinæ significant colliquamentum adipis renum. Nam quæ ex-ernuntur, aut sunt substantiæ rei, aut à inata substantiæ, aut contenta in re. Si crassæ fuerint vrinæ cum membranosis partibus, erunt substantiæ vesicæ excrementa, cum vrina verò tenui si ex-ernantur carunculae, erunt ab hepate, & venis partibusque diaphragmate superioribus, vt in febribus magnis: vt Albar, bullis obstita, infirmitatem caloris innatam significant. Vrina crassâ, hoc est, mediocritis consistentiæ. Cum à renibus prodeunt carunculae, præcessit dolor renum, & vrina purgata, nec adest febris. Nam cum vehemens febris vrit, interdum sanguis in renibus & venis hepatis affatur, vnde quid simile carunculis mingitur, sed tunc nō est vrina mediocritis.

2. Frustratim dispoſiſſe.

3. Interdum tamen hi prodeunt à crasso venarum sanguine, vt in his qui intemperanter viuunt cum præditi sint calido hepate, sanguine, & renibus. nam cruda lentaque pituita se in filâ conglobare solet. Dum enim vorticuli vis stupet, talem præferre macetiam viscidam solet: quæ attracta ad hepar, vbi ad renes calidos venit, vritur in filâ, vel sabuleta: si verò putrescat in renibus, vermes ibi generantur, quod voracibus canibus sæpe euernit, vt à gonorrhœa: vel ab vtero. Cum à renibus, dolor illic fuit, à parastatibus vas id est, à semine manant hæc sæpe filamenta: nam à vesica nasci nequeunt: vesica enim in fibras resolui nequit. *reixiaon* hanc passionem vocant, quasi dicas, pilimictionem. Hippocrates hic doctè loquitur: dicit *ὅτι τὸ νεφρὸν* à renibus vel ex renibus, quasi dicat non à soluta renum substantiâ, sed à contentis in renibus,

fig. 1a.
06.

bus, nam ibi concrescere. Doste admodum enarrat hunc Aphorismum Galenus. Cum itaque capillata materia excernitur, quia homo in calculosae coagmentationis periculo est, refrigerentur renes illiturofati vnguenti loti aceto, & pauca adhibeatur caphura. Tenans diata accedat, ventriculus roboretur, & flamma hepate venisque concepta, sero lactis cum Iulapio violato vel rosato extingatur. Si coagmentatio facta sit, chalybis succus in vinum solutus propinetur mane ad semunciam, cum duabus uncis aquae alkekengi. Vel sumat interdum hieram: & quotidie puluerem citrionum, & milij solis, cum melle. Illustis matrona diu calculosum synagma

*Causa in
mea cab-
culi.*

Histeria.

LXXVII.

Οκόςτις εν τῷ ἔργῳ¹ παχεῖ ἐόντι²
πιπρωδία συνεξέρχεται, τετέλεισιν ἢ κύ-
σις³. *Iweiz.*

*Furfuracea
in urina*

LXXVIII.

Quibuscumque vnâ cum urina¹ cras-
sa² furfuracea quaedam efferuntur, ius
vesica laborat³ ex scabie.

Iam agit de hypostafi contra naturam, ratione col-
liquimentarum rerum quae sunt substantia rei: id
est, quae rem constituent, aut quae adhaesunt. Quat-
tuor autem hypostases contra naturam recitantur ab
Hippocrate, inter quas τῷ πρῶτῳ significat venarum
aut vesicae scabiem: quancumque indicauerit, malam.

*Lib. 2.
Prog.*

Nam venarum scabies ratione communis officij inter-
cepti, & ratione difficultati curandi signum est ma-
lum,

lum, & etiam causa est mali: Vesica autem scabies
 ut & reliqua vesicae mala, leibali est ratione commu-
 nis officij intercepti, & etiam consortij cum aliu par-
 tibus.

1. Hoc est, moderata consistentie, bene-
 ficio concoctionis quam in venis acceperit. Si
 enim eam tenui vrina prodirent, significatio-
 nem adferrent, per caulos; internas venarum
 tunicas abradi ab acetimo succo, qui vali-
 dissima à febre torretur. Quare hic dicit, cum
 vrina crassa: ut nulla excusatio sit male affe-
 ctarum venarum. Vrina cruda est cum fufu-
 ribus, igitur venae laboranti: cocta est cum fur-
 furibus, igitur vesica atteritur.

2. Id est, fufures tritici bene tritici reso-
 rentia.

3. Quod nulla concoctionis ratio in vri-
 nis desideretur, proptereaque fufures si venis
 ascribi non possunt: nec etiam renibus; nam
 horum resolutio per carunculas indicatur.
 Interna superficies vesicae abraditur ab acri
 pituita, quare dolor & pruritus eam exercent.
 Quae cum vrinis feruntur, vel ex natura lege
 sunt, vel sunt contra naturam: ut colligatio-
 nes totius corporis: & à venis; fufures cum
 tenui vrina; vel fufures cum vrina crassa, hoc
 est mediocri ac cocta, exclusi, ex vesica pro-
 deunt. Alia in partibus continentur, ut crimi-
 nodes, grano attrito similis quod superfluit
 molam; & fufurea ex labore venarum; si
 cum tenui feratur vrina pus, multum vrinae
 mixtum, à partibus diaphragmate superiori-
 bust à vesica; inaequaliter vrinae mixtum; à
 renibus, aequaliter. Vesica superficie tenus ex-
 ulcerata; sanari potest: Inflammatio vero
 eius est insanabilis, interceptione communis
 officij. Molli medicina tractari vesica exulce-
 rata debet, ut emulsione seminum quattuor
 frigidorum maiorum, seminisque papaveris
 & pyl-

& psyllineum trochiscis de alkekengi, ex decocto florum malvæ & althææ in sero lactis: vel ex aqua equiseti.

LXXVII.

Οκόσος ἔσθ' ἡ ταυτομάτης αἷμα ἐρέσθ', Sanguinis
mitis.
τρεῖς οἰσιν ἔσθ' ἐν νεφρῶν φλεβίᾳ ῥήξιν
σημαίνει.

LXXVIII.

Quicumque repente: ac confertim sanguinem mingunt, his ruptæ à renibus venæ significatio fit.

Explicat nunc rationem excrementi quod ἔστι φύσιν in renibus continetur, πᾶσι φύσιν autem quod excernitur.

I. Hic ἔσθ' ἡ ταυτομάτης non significat ultro: nam id etiam potest fieri ab externa causa, ut ab istu, lapsu, casu; nam ab his rumpi potest vena in renibus. Vel etiam ultro reddi possit, ut intelligas sanguinem illum præter expectationem emingi, quod nulla præcesserit causa manifesta quæ venam dilacerare potuit aut eam aperire, ut rerum leptomerarum usus. nullus autem à foris impulsus. Urinæ cruentæ sunt sanguineæ vel prærubæ, significantque renes non fungi suo officio. Ut ventris prærubæ proluques, hepatis vitium indicat. Verùm non ita solet per dysenteriam effundi sanguis: hic verò multus repente, meracius etiam, & qui in terram effusus concrefcit, cum à vase rupto exiliit. Sed unde funditur meiando sanguis? à renibus, vel à musculo vesicæ, vel vterere. Qua ratione id discernam? Sanè ab vterere vel à vesica parca funditur manu: & à vesica cum venit, id fit vlceris vi, unde dolor, pus, & laminæ. Plenà vero manu à renibus
& à

Varia causa
sa mitis
sanguinis

Primo pro
31

de a vesica musculo. Ut noscam nom. a musculo, vel a rene? A rene qui mingitur sanguis urinae exacte miscetur videturque tota urinae consistentia nihil aliud esse quam tenuis ac dilutus sanguis, mox tamen fit liquidus minimeque concretus, & rubicundus. A musculo vero vesicae, qui emingitur non exacte permiscetur urinae, & in fundo depositus grauescit. quin hic grumus qui interdum citra urinam excidit, & dolor quidam circa vesicam musculum consistit dum reit. Varias itaque vides causas cur quidam meiendo repente sanguinem fundant: hinc est quod veteres varie de hoc existimant. Millehius, inquit Corlii, debilitate feri dicit seminalium viarum vel si qui in usu venero, pro semine sanguinis emissionem. Sed, inquit, hoc commune est etiam iis qui in osculo vesicae, quam vrechram vocant, vlcus habuerint. Est haec manifesta discretio. In iis enim qui vlcus habuerint, cum micum fecerint, sanguis fluit attestante mordicatione & dolore, & aliquando gestione corpusculorum quae *peruiculae* Graecis vocantur. In iis vero qui debilitate seminalium viarum afficiuntur, solo tempore veneris exercenda sanguis excluditur, nullis corpusculis, & micum faciunt nulla mordicatione vexante. Notandum quod Caelius Aurelianus annotauit libro quinto Tardaram passionum capite quarto, solent, inquit, sicut in podice, vel feminarum sinu, aut matricis collo, etiam in vesica haemorrhoides generari, quae fluorem sanguinis praestant, quibusdam intervallis variatum, quod oportet apprehendere prudentem, cum non coaduenata primo fuerit effusio, sed augmentis quibusdam promota, interiectis defectionibus, ac saepe interito sanguine doloris pabe tenus admonitione cessante cum tensione inguinum, &

5. Tard.
ca. 5.

ca. 5.

& grauedine clunium, vel renum consensu:
 & cum sanguis eruperit, supradictorum rele-
 uatione sequente. Siquidem aliquando infla-
 ta ac tumentes hæmorrhoides difficultatem
 vel abstinentioniam faciunt mictus, dysuriam
 Græcis vocatam vel ischuriam. Hæcenus
 Aurelianus. Archigenes verò dicebat, vt statis
 periodis menses & hæmorrhoides, ita & ter-
 tis vicissitudinibus interdum plethora se ef-
 fundit per renes & vesicam. hoc fit apertis à
 natura venis. Galenus cruentas ab hepate
 etiam proficisci putat, vel à renum imbecilli-
 tate, aut rupta in iis vena, erosa, vel aperta.
 Rupta vena effundit liberali manu sanguinem
 purum ac id repente. Diapedesis cruentat vri-
 nam ita, quasi quis lauerit recentem maci-
 ratam carnem in aquâ. Exesum vas ab vlcere,
 non purum profert cruorem, nec plena manu,
 nec subito. Hælietius sanguinem etiam mingi
 affirmat, si immoderato exercitio exarde-
 scant renes, vel successu ab equitatu. Hippo-
 crates verò hic loquitur de eo quod plerum-
 que euenit, quod scilicet mictus ille sangui-
 nis prodeat à rupta vena in rene à plurimo
 crassoque sanguine tendente ac rumpente ve-
 nam, vel à calculo contundente. Et propte-
 rea addit ὅτι ταυτομάτῃ, quasi dicat si inopi-
 nanter fundatur meiendo sanguis, ita vt nul-
 lus alius qui apparet intus morbus vel morbi
 causa, vel dolor aliarum partium in querela
 fuerit, sed inopinatò funditur, vel ictus sal-
 tus, lapsus, acréue quid potulentum prægres-
 sum fuit.

LXXIX.

Οὐδὲν ἐν τῷ ἔργῳ φαινομένη
 ὑφίσταται, τέλει οὖν ἢ κύρις λήθεται.

Sabulosa
vrina.

LXXIX.

Si cui in ¹vrina sabulosa ²resideant,
huic vesica ex ³calculo laborat.

Explicat rationem excrementi quod præter naturam
in vesica & renibus continetur.

1. Tenui, aquea, & alba: nam intercipi-
tur à renibus, calculo impeditis, vrina mate-
ria crassior, vel quod vesica frigore calculi la-
besa data nec vrinam mitigat, nec à renibus
prolestat admodum.

2. Dicit *Isidorus*, hoc est, resident: nam
grauia sunt & maiora hæc sabulosa, quam
arenula illa quæ ex ardore hepatis & vena-
rum, sanguinem vrente, vnâ cum vrinis ef-
funduntur, nam hæc latelibus matula adha-
rent, nec digitorum attritu eam aspredinena
& molem præse ferunt, qualem edunt sabu-
losa illa ex renibus vel vesica profecta. Inter-
dum & calculi & sabulosa fatigant. Putris al-
quando pituita ita imitatur calculum in vesi-
ca concepta, vt quis eum adesse putet, vt
etiam pus, sed & tria hæc confociari possunt.

3. Addit Galenus vel renes, nam hoc sub-
intelligi. Hoc autem fit, quod *euuay* *µα* sabu-
losum fiat morâ, cum diu arenula illa hæ-
rent renibus: tunc enim sensim parcaque ma-
nu excernuntur. Non sequitur, non fundit sa-
bulosa, igitur non laborat ex calculo. nam
quibusdam calculi impacti renibus nunquam
arenulas fundunt. Secui olim illustrem quen-
dam Dominum veneno ab Hispanis subla-
tum, cui innati erant maximi calculi renibus,
nec vnquam eorum indicium editum fuerat,
nisi quod interdum ab equitatione sangui-
nem meieret. Erant autem carni renis innati.
Optimum remedium, cutiones cum paruis lo-
cullis in puluerem redactis, adiecto semine
milli solis; ac melle excepta. Vbi ren calcu-
lum

lum habet, dolor acutus eum fatigat, ac per-
 nadit ad testes, & stupet crus, ac vomunt.
 His verò quos calculus in vesica affligit, tam
 acerbi sunt dolores, ut nunquam his taceat
 dolor. Est autem calculus, glutinosi & crassi
 humoris coagmentatio lapidosa. Hæc dupli-
 cem focum habet, vnum in rene, alterum in
 ipsa vesica. In rene quidem, cum ante cœ-
 ptam duci urinam, quod Hippocrati est *ὁπὸ
 ἐπύρωσε*, illic coagmentatum sabulum, in ve-
 sicam illabitur, nec inde ilico exclusum cor-
 ticatim crescit ac in calculum assurgit. In ve-
 fica verò focus est, perfecto viina ductu, quod
 est *πρὸς ἐπύρωσιν* Hippocrati, cum ibi fit hæc coa-
 gmentatio lapidosa, hoc est, *τὸ σπυδαγμα*;
 quod facile fit à lento succo in vesica imbelli
 puerorum, nam hi calenti, ut etiam in senecta,
 quod cunctando inibi durefcac materia. Pu-
 tat Hippocrates, non nasci calculum in ve-
 fica *πρὸς ἐπύρωσιν* à quadragesimo secundo, ad
 sexagesimum tertium ætatis annum: ob vi-
 ctus sobrietatem: sed si concreuerit ea ætate,
 id fieri *ὁπὸ ἐπύρωσε* quia in matura ætate gign-
 endi in vesica calculi nullâ est causa effici-
 ens, nec materialis. Est enim vis expultrix
 vesicæ tunc valida, & glutinosi humoris va-
 ruitas. In pueris congestionis lapidose *πρὸς
 ἐπύρωσιν* causa est, lentus à voracitate succus,
 qui diu moram trahit in vesica imbelli. Qua-
 re sæpè nocte emingant pueri. Reliqua ætas
 ad sexagesimum tertium ætatis annum, lapi-
 dose coagmentationis focum habet in reni-
 bus. In pueris itaque calculi coagmentantur
πρὸς ἐπύρωσιν, hoc est in vesica. & corticatim au-
 gescit. Et etiam grandævi focum habent in
 vesica coagmentationis lapidose. Corticatim
 in vesica crescit: tandem cum regi non potest
 amplius imperio vesicæ, cruciatus atrocissi-
 mos facit cum melere cõgitur homo: quod

*Calculus
 quid co-
 sici, &
 signa.*

sapè sit nist temerario pressæ vesicæ, irritò
tamen conatu nititur molestum excludere
calculum, & tunc pro calculo subtilium vi-
næ edit. Si itaque crebra meiendi adsit cupi-
ditas, cum summa difficultate in mictione
extrema, tum vrina lactea, crebroque diuer-
sis coloribus variegata; sique accesserint cau-
sæ congestionis, ac partium vicinarum graui-
tas, sique medio cursu interceptatur vrina,
mucosusque innater, & gutta sanguinis inter-
dum in mictionis sine prodeat, calculus vesti-
cæ in vitio est.

LXXX.

Vesicæ affe-
ctum dis-
gnosce.
† vna-
nissimus.

Ἡ ἀνα γέννησις ὀρμῆς, καὶ παρ-
γενεῖς ἔχῃ, καὶ ὁ δυνάμις ἀπὸ τῆς ἐς τὸ *
καὶ ἀπὸ τῆς ἐς τὸ πέντατον, καὶ ἀπὸ
τῆς ἐς τὸ πέντατον.

LXXX.

Si quis sanguinem vnaque & grumos
sæpè mingat, ac & stranguariam habeat,
vnaque dolor incidat in & aqualiculum,
& in interfoeminium, huic vesicæ vicinæ
& partes laborant.

Sanguinis
grani mi-
nist.

1. Quod sanguis in amplam capacitatem
delapsus grumescat. Nam cum sanguis ex cillis
suis acetabulis aut necessario grumescit, aut
putrescit: si in parvam capacitatem excluda-
tur tunc vel putrescit, vel suppuratur. Qui san-
guis si sit liquidus a tenuibus, exilis a venis
renum, vel ob imbecillitatem eorumdem; vel
si per diapedesin exiit, vel ad apertis venis
renum, vel a dilatazione loratum e vulgenu-
um, siue a secone, imbecillitate, vel ad vic-
tiss viciatis v. s. a vesicæ corpore, si dacet.

uctus.

uetur in vesica. grumescit. & grumus ibi putrescit ac acris fit, unde stranguria, vel phlegmone, vel vlcus efficit, unde dolor vicinarum.

2. Hoc est, urinae Hilicidium cum difficultate mingendi: stranguriam comprehendit ischuriā & dysuriam. Fit à vesicæ imbecillitate, vel à phlegmone osculi vesicæ vel à grumo, pite, pituita putrilæra, vel ab acerrimâ bile, fit etiam ab oppressione vesicæ à calculo. Est talis in vesica affectus, qualis in aluo est teneismus.

3. In pectinem & perinaum vbi vter vesicæ iungitur. Hic agit de doloris proprietate: nam dolor à dolore distinguitur ex proprietate; deinde ex intermissione, aut assidua ex eius infestatione; ex vehementia aut leuitate teste Galeno 6. Aphoris. 5. Hypogastrium vel hypocystrium (nam antiqui inferiorem ventrem *κυστήρ* vocarunt) est regio situs vesicæ in abdomine.

4. Ducta tecum ex immutatione qualitatis. Cervicem vesicæ affectam denotat vel affici ipsam vesicam, vel vteretes, podicem, & perinaum, & longanoniem, ex missione sanguine, thrombodi, & stranguria, ac partium iam dictarum dolore in diagnosin venimus vesicam grauiter affligi. Vidi senes qui ex vesica laborantes excernebant tam lentam piteitiam, vt quis merito dixisset ipsam vesicam emingis acerbi aderant dolores: hi moriebantur. Grumos præclare soluit rubea tinctorum cum semine nasturtij, & spermate ceti, cum mumia vt fiat puluis. Remedium.

L X X X I.

Ην αἴμα καὶ πύον ἐρεῖν, καὶ λευκὸν
δακρυῖον, καὶ ὀσμὴν βαρύνειν, τὰ κύστηος ἔλκυσ-
τον σημαίνει.

V. 2.

Si.

Vesicae ulceratae signa.

Si quis sanguinem aut ¹ pus mingat, cum ² squamulis, & cum ³ graui odore, vesicae exulceratae significatio fit.

Alius etiam vesicae exulceratio distinguitur à renum exulceratione & ab eo pure quod manat à suppurato pulmonum. Si enim pus vrina non permisceatur, vesicae significatur exulceratio. Si inaequaliter vrina permisceatur, renum: si equaliter, pulmonum suppuratum denunciat. Verum Hippocrates hac per graueolentiam distinguit. Nam in pulmone si fiat suppuratum, pus id, ratione generationis, non foetet: nam à pleno calore elaboratum fuit. Et propterea, quia per longot anfractus manat antequam excernatur, etiam si male oleret, amitteret tetrum illum odorem. Sic etiam purulenta vrina ex renibus excreta non ita foetent, quia in itinere graueolentiam amittit pus. Ex vesica vero exulcerata quod excernitur, pus, graueolet: quia cum parum ibi sit caloris, pus putredinem facile concipit, & tetrum odorem longa via non amittit. Huc accedit quod pus partim membranosum, soleat esse graueolens. Renum autem exulceratio significatur, primum si pus inaequaliter vrina fuerit permixtum.

Renis ulcerata nota.

Vesicae ulcerata nota.

1. Si sine mingendi pus non faciat, & non per interualla id excernat & si ante dolore punctorii senserit nunc vero doloris pondus sentiat, & sequatur rigor, hoc coëcti puris documentum erit.

2. Squamulae albae, colore & ideâ vesicam referentes nam sunt resolutae vesicae particulae. Excernuntur cum vrina non tenui.

3. Foetet pus cunctando, & membrana facile putrescit, & nulla aliena praedita est missione, & sanguinis experte est. Semen pendulum est in vrina: pituita quassata non ita ut pus dissolvit. pituita non ita foetet, & periodicis quibusdam manat. Lac asinum hic summè prodest: & emulsio seminis psyllij & papauetis, & quattuor seminum frigidorum.

Pus in vrina ut non sentiat.

Remedia.

LXXXII.

Οκόσιον εν τῇ ὑδρῳ φύμα² φύς-
του, τέλεισι³ διαπήσαντ⁴ & ἐκρε-
γόντ⁵ λύσις.

LXXXII.

Quibuscumque in fistula¹ vrinaria
phyma² existit, phymate³ expurato li-
berantur.

Urina supprimuntur variis de causis. interdum ab ex-
husto sero per sudores. interdum à materia per deiectione. *Urina sup-*
nem derivata, ut sequenti Aphorismo traditur. vel id fit *pressio:*
criticis, ut quibus futura est crisis in urina supprimun- *Urina sup-*
tur. interdum Symptomaticis, idque vel vacua vesica, *pressa causa*
ob consumptionem extremam seri à calore prater natu- *varia.*
ram: vel propter obstructionem renum & meatuum
vrenariorum: vel quia vesica à calculo obstruitur:
plena verò vesica, à refrigeratione vesica: vel collum
vesicae attollitur in molem ab inflammatione, scyrrho
& ceteris, vel ob tumorem longanionis aut uteri: vel à
siccitate coniuente meatu, ut in causo. vel clero fungosa
in meatu, vel quod ibi sit verruca aut callus: vel gru-
mus, pus, pituita. Si glandulae parastata exulcerentur,
deficit humer oleo similis qui in fistulam funditur, ne
acrimonia laedatur, unde coniuget tunc urine meatus.

1. In eo urine ductu qui est in pene. Quod
phyma vel tuberculum, habet pepasini capae-
cem materiam: unde urina intercipitur. Inna-
scitur meatui vrinario, vel collo vesicae.

2. Quod Ischuriam parit plenà vesica.

3. Id est, à suppuratio & puris eruptione:
tunc enim libere profluit urina, Ineunte mor-
bo foris aquae tepidae, & litu oleorum dilente
phyma quod suppurari potest. Sed carunculus
quia pepasini expers est, si impedimentum fe-
cerit, consumi debet, abstergeri vlcus & clau-

Remedium.

Historia.

di. Vide Parciam & Amatium Lus. 4. cent. 19.
Ne moriatur æger, inquit Holerius, eogimur
carunculam illam absumere & rumpere, fa-
cta excorticatione ibi: Remedio carunculis
est oleum cucumeris asiniini remixtum cum
unguento rosato cui pauca grana sublimati
vel præcipitati adduntur, candela cerea im-
mittetur docta manu: vel hæc adduntur un-
guento de tucia. Quidam triginta ferè annis
ita laborauerat urinâ tenui semper filo fluen-
te. his recreatus fuit. In omni suppressione
urinæ, sudoris, vel diarrhœæ, fit palindrome
ad venas, Symptomataque translatione co-
rebrum afficitur: & tres quattuorue dies sup-
primantur. In phymate non utendum mor-
dentibus vt in hyperfarcosi, in qua candela
etiam cerea oblita pompholyge, autimonio,
caphura, cum quibusdam succis immittitur.

LXXXIII.

Ουρησις¹ νύκτωρ πολλὴ γινόμενη,
σφιγξὲν² τὴν ὑποχώρασιν σημαίνει.

LXXXIII.

Derivatio:
per bona.Sensus
Aphorismi.

Vrinæ mictio¹ de nocte plurima fa-
cta, paruum² significat deiectionem.

Quasi dicat, Derivationis maxima vis est in fluxi-
bus, ut scilicet auertatur ad proxima, incumbens parti
affecta materia morbosica. Ita Galenus liberauit Boethii
uxorem mota urina, ab uterino profluuiio. Sic iberia-
cam damus in diarrhœa. urinam mouemus in nimio
sudore, in vulneribus per vulnerarias potiones abripi-
mus materiam illam alio, qua phlegmonem accerferet.
in uteri hæmorrhagia hypochondriis vel mammae cu-
cumbitis damus, in narium hæmorrhagia venam bra-
chy perundimus.

1. Quo tempore concoctioni & distributioni operam dat natura.

2. Si nulla immoderata potiois excusatio adferri possit. Derivatione materia, & denegato facibus vehiculo: vel exugente hepate calidiore humiditatem ab intestinis.

HIPPOCRATIS

COI

APHORISMORVM

LIBER V.

I. HEVRNII.

paraphrasticâ versione, & breuibus ad obscuriora loca Notis siue Commentariolis illustratus.

^{1.} Σπασμὸς ἐξ ^{2.} ἐλλεβορί, ^{3.} δαυά - *spasmus.*

σιμιν.

^{1.} Spasmus ex ^{2.} elleboro, ^{3.} funestum.

Hac parte hypercatharsecos & plenitudinis Sympto. *Argumentum libri huius.*
mata thoracis atque pulmonum morbi, vis frigidi & calidi, γυναικεία hoc est, mulierum affectiones continentur. Quarto libro egerat de omni euacuatione, quamque ratione eueniat: at immodicus sequitur interdum spasmus, de hoc iam agit.

1. Est duplex spasmus, alius est per se, *Spasmus duplex.*
alius ex euentu. Per se, cum instrumentum

motus, causam continet in se, hoc est, inanitionem, vel repletionem: ex euentu, cum excretrix vis vindicare nititur se a re molesta quæ ferit cerebrum vel nervos. Spasmus itaque, qui non ab acredine ellebori, sed qui ex hypercatharsi, iam humido nervorum dissipato obortus fuerit, est funestus.

Spasmus
duplex,

2. Multistationibus à pharmacoposia fit spasmus, vel enim quod acerrimos succos adducit ventriculo, vel acti pharmaci vi quod rodatur ventriculus; vel ab hypercatharsi, vel à trahendi vexatione: nam nervi afficiuntur ob illam sympathiam quam habent cum stomacho. Hypercatharsis fit, non omnino exhaustis vasis, sed quod æquabilis humorum proportio deficiat in his: Inde spasmus est calamitosus, interceptione communis officij, doloris acerbitate, & curandi ~~admodum~~ quod ab exhausto fiat: quæ causa est insanabilis ut prudenter his in Schollis Daterianis annotatum est. Ut etiam hoc, quod non scribat hic Hippocrates ~~non in corpore~~, sed ~~in corpore~~ ~~non~~ enim significat causam efficientem: at ~~in~~ va-cuitatem significat rei quæ in quæstionem venit, quod hic absentia est ellebori, ut exclusum iam elleborum spasmus sequatur: Vide itaque quale pharmacum fit elleborum, & quibus id sit exhibendum, quibus in morbis, quo tempore, quoque modo ante parandum sit corpus, ad elleborum, & quenam materia sit educenda.

Spasmus
quis fuit
istis.

3. Ut signum exhausti humidi primigenii. Quattuor autem in vniuersum sunt cause ob quas conuulsio ab elleboro possit dici lethalis. prima est ab hypercatharsi: secunda ob affectionem nervi sextæ coniugationis: tertia, ob prauitatem succorum quos attrahit elleborus in ventriculum: quarta, ab interceptione officij partium quæ ab elleboro conuellun-
tur

tur: & hanc, causam vult hic assignare, Ob
morsum autem ventriculi excitatus spasmus
sanatur pharmaco vomitorio, aut alio quod
sua lenitate acrimoniam mitigat humoris.
Nam spasmus, ab acredine ellebore est sana-
bilis: ita à materia acris attracta ab elleboro
ad ventriculum. Sed à nimia effusione est le-
thalis: cum, inquit Galenus, consummata est
siccitas, primum foras muscoli contrahuntur.
Historiam non lethalis spasmi refert hic Gale-
nus de adolescente qui elleborum biberat: &
12. Methodi vltima pagina fol. 311. Vltraiecti
quidam in officina medica, me presente pur-
gandi causa, ellebore albi radices siccas masti-
cabat, & vorabat: dicebat se id sæpius fecisse
innoxie: Tandem nimia profusione aluina
enecatus fuit. In nimio alui profluuiio hoc
maximè iuuare solet: Accipe theriaca semi-
drachmam, aquæ theriacalis semunciam,
aquæ cinnamomi vnciam: aquæ cardui bene-
dicti vncias duas: misce. Homo hydrelæo te-
pido immittatur.

Historia

Remedium

II.

Επὶ * 1 τραύματι πιασμός 2 ἐν-
ζώνμενος, 3 διαχέσμενος.

* Spasmus
Spasmus à
plaga.

II.

Convulsio quæ in 1 plagam 2 incidit,
calamitosa.

1. Intellige omnem grauem offensam quæ
venit à foris: vt à luxatione, ictu, casu, vltio-
ne: nam dolor cum proleget materiam in par-
tem, vt si sensibilis admodum ea fuerit, vt ner-
uosa, vel viscus princeps, (vbi materiæ copia)
si exitu prohibeatur illa materia inflammac
partem ac replet. Quin ex præcipiti haimor-
rhagia nasci in vulnere spasmus potest ab ex-

haustu nequorum, vel quod ad internas partes
repiit humor vel quia acerrimum pus mordet
neruos: vel quod acri remedio nudus nervus
incurratur: aut si nudus nervus stricto frigore
percellatur:

2. Hæc vox plerumque in malam partem
accipitur, ut ibi, rigor in causum si incidat,
bonum.

3. Ratione exhausti, vel interceptione
communis officij, vel translata materia à par-
te ignobili, in nobilem: Multis autem modis
convulsio in plagam cadens est perniciosa: ut
si lauciatur caput aut finis musculi: nisi enim
tunc apparet tumor, incidet convulsio, tran-
slatà materia à parte ignobili: scilicet carne,
ad cerebrum: vel si lauciatum sit caput ipsum
aut temporum musculi: tunc enim Tumor au-
tem cum vulnere aut vlcere salutaris, & con-
vulsiois expers. Si verò tumor repente, ita ut
nulla *dispositio* excusatio adferri possit, eua-
nescat: pars opposita futura mortis signum
dabit. Siquidem posteriores corporis partes
occupaverit plaga, spasmus adferet: Sin an-
ticas & genus venosum, maniam dabit. Præ-
terea *tempora* in articulos cadit, estque cala-
mitosum. Hinc est quod Hippocrates vlcera,
non, nisi vino, madefacere iubet, indicatione
sumpta ab vlcere, quod postulat detergentia
& siccantia: addit, nisi sunt in articulis. In-
dicatio enim quæ à parte sumitur, vincit eam
quæ ab affectu: hæc verò, aqua & oleo ma-
defacere oportet, convulsiois metu. Præ-
terea, ut antea monuimus, in vulnera tempo-
rum incidit convulsio: quare etiam si tenuis
foraminis vultus in temporibus consisteret,
vel tumor ibi conceptus esset, nunquam ad-
duci debemus ut incidamus tempora, con-
vulsiois metu. Nam convulsio cadens in tem-
pora, tollit officium partis, cuius officio ca-
tere

*Plaga in
diversis
partibus.*

*lib. De vl-
ceribus.*

*Temporum
vulnera.*

tere non debemus, nam cibos capere non possumus temporibus conuulsis Calamitas autem conuulsionis in vulneribus percipitur ex immutatione in qualitate, nam humidum efficitur: in charactere, ex solido tumidum: in mole; ex mutatione in excrementis, sanies enim loco boni puris effluit: Et in actione, inuoluntariè enim partes mouentur. Tandem cadit in vulnus conuulsio ob exhaustum nam tunc & ratione exhausti, & ratione conuulsionis calamitas imminet. Itaque quæ vulnera faciunt magnas arterias & venas, ab exhaustu accersunt spasmum, qui tamen non semper est calamitosus: quæ verò nervosis infliguntur plagæ, spasmum faciunt ob nervosum violatum genus: non enim cum enim nervi inflammantur aut nervosa, oritur spasmus tandem ob interceptam saniem in parte nervosa, quæ mordicat: *Δανάτην* periculosum dicit Galenus hic, ut sæpe etiam alias, significat, Optimum in nervis ac musculorum extremitatibus remedium est oleum extusum ex semine hyperici, cui immiscantur ac immacerantur flores hyperici.

*Quid significet.
Δανάτην.
Remedium.*

III.

Αἷματ' πολλὸν ῥέεντ' , σπασμὸς
ἢ λιγυρὸς ὀπιγερόμεντ' , κακόν.

*Spasmus
ab haimorrhagia.*

III.

Nam quæ ex nimia sanguinis profusione incidit conuulsio vel singultus, malum.

Ætiologia præcedentis Aphorismi. Exhausti ratione, & interceptione officij partis quo careere non possumus, & translatione materia ad partem nobilem. Singultus quidem ratione intermissi officij: ventriculi conuulsio autem, exhausti ratione. Immoderati fluxus causa fuit

Singultus
causa.

se sunt externa, ictus, casus. lapsus: interna, erosio,
ruptio, & apertio vene. Fluit autem per os, nares
anum, pudenda. Singultus convulsio quaedam est ven-
triculi non propria, non enim ventriculus est muscula-
sus. sit nonnunquam à statu nonnunquam à repletio-
ne, aliquando à prava cibi qualitate: interdum ab acri
qualitate: nonnunquam exhausti ratione, et hic, & 7.
apb: 17. A reuulsione datur semis hyoscyami ʒ. cum
haimatitidis ʒ. sc. coralli ʒ. seminis papaveris ʒ. sc. cum
conserva rosarum. Euenit hac convulsio, quod vasa
sanguinea symmetria succorum fraudata, nervos sa-
gant. Remedio haimorrhagia ex naribus maxime sunt
Remedium. uariis ruat, aperi tenuis ictu externas brachiorum: de
repetitis vicibus elice. Vidi inueniri qui totam domum
serē ē naribus sanguine commaculauerat uidante, di-
xiſſet nihil reliquum vite aut sanguinis superesse: pal-
lebat etiam natura: sc̄lla ei fuit in brachio vena: tres
vicia elixa primo: dein ibi vel ter vicia: euasit. Non
quæ remedia. frigida ilico capiti admoventur sp̄as-
men adferunt, refrigerato ac repleto à sanguine capite,
vel ruit in pulmonem. Quid de haimorrhagia hic dicit,
idem dici potest de omnibus causis exhaustus.

II historia.

IIII.

Επι τῷ πνεύματι τῷ σπασμῶς ἢ τῷ
πνέος ἐπηρεάζοντος, καὶ ὄν.

IIII.

Convulsio quæ immodicam sequitur
purgationem, aut singultus, & ma-
lum.

Lara vniuersam pronunciat de omni pharmaco, quod
primum de elleboro dixerat.

1. Quæ non solum vitiosus humor, sed
etiam succus alibilis excluditur.

2. Nam, dicit hic Galenus, singultus Hip-
pocrati est convulsio stomachi.

3. Tum

3. Tum ab exhausto irreparabili, tum p^{er}u-
natione actionis partium quarum officio vita
carere nequit. A causa est hæc conuulsio in-
sanabili. Et adest symptomatum vehementia,
& vitium inîrmitas. Quæ hic dicuntur ita
intelligi debent, vt nulla ratio desideretur pue-
rilis ætatis, consuetudinis &c. Sed quamob-
rem spasmu nervi affliguntur in hypercathar-
si? Causa est quod pharmacum, in initio suæ
actionis, peculiarem sibi humorem ex vasis
prolestat, vltroque eam copiam qua massæ
sanguineæ mancipatus erat: (non enim to-
tum educit: nam si hoc fieret, mors conuul-
sionem antecederet) deinde sequaciorem suc-
cum abducit: tandem purum sanguinem eli-
dit, qui tamen particeps adhuc est reliquiarum
succorum nutriciorum aliorum. hunc enim
natura turata fuit instar opum extrematum.
hinc tandem venit mors, non tamen ante
spasnum, (qui evenit, quod venæ & arteriæ
sugant madorem sanguineum ac spiritus ex
nervis.) & syncopen.

V.

Ἡ μὲν ὄν ἐξ αἰφνης¹ ἀφωνός τις γέ-
νηται, ²σπαρδύς³ & πονήσκει, ὡς μὴ
πυρετός ὁπλίζῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν
παθ' ὡς αἰ⁴ κρηπάλαι λυόν, & φθίγ-
ξῆται.

Aphonia
& conuul-
sio in ebrie-
tatem eae
dens.

V.

Si quis ebrius repente¹ obmutescat,
²conuulsus³ moritur, nisi⁴ febris inci-
dens eum corripiat, aut quo tempore
⁵crapulæ solui solent vocem edat.

Agit nunc de Conuulsione per se ex repletione, qua
fit

fit nervus imbutus multo humore, labefactatoque cerebro à compressione vel ab obstructione. Cum enim opprimitur cerebrum, confectio d. praeactionis omnium actionum ipsius adfertur naturalium (ut est somnium) sensus, motus, & actionum principum. Est autem ebrietas varia, pro eius natura qui bibit, & pro vini conditione in facultate, calore, consistentia, & sapore. Si quis enim cuse perspirabili utatur tenui vino, quod non asperando, est nervus molestum, non facile ebrius fit; aut si fiat, facile evanescet ebrietas. Si vero qui non perspirabili cuse, ut mulier, se liberalius vino inuitat, ut non facile ebria fiat, durissime tamen durat illa ebrietas: cerebrum enim in his frigidum & humidum una cum ventriculo hinc, inopia caloris nativi, unde non facile dissipantur vapores à vino elati.

1. Vocis expertus, & una motus: per convolutionem enim denegatur motus spiritibus animalibus in partes inferiores. Interdum aphonia significat labefactionem facultatis animalis & vitalis, sublato simul respirationis usu à nimio febrili calore. unde ait, Aphoniam quae in febrem ardentem cadit, esse funestam: labefactatis facultate vitali, nimirum, & animali. vitalis ab exhaustu labora per illas febres. Febricitat quis? fit aphonos, hoc est, sine voce, nonquam sonabitur. Si verò vocem edat, quamvis non loquatur, sanabile malum. Haec aphonia, de qua hic agit, fit à crassissimis vaporibus, qui caecitidas arterias, & plures choroidem interceptant, unde sensus & motus non plane tollitur ut in Apoplexia, sed stuporem quandam praebet. apoplexia tamen acutius affectus est, sed qui non in paralytum, sed in passum dedit totius corporis.

2. Labefactata vi cerebri ab impressione, & nerula multo vapores & humore nubatis, unde actio vires necessaria interceptur. Convulsio interdum febris sine imponitur. Si soluta

Ebrietas
varia.

tur eadem qua inuasit hora. Dicit quis, Quo-
modo tñm Aphonia cerebrum resolutum sit,
convulsus moritur? Respondemus id fieri
choroidis plexu repleto, cerebroque aucto
pletholicis causis: nec Aphonia hic sumitur
pro vera apoplexia, in qua resoluitur cere-
brum: sed cum id superatur à materia morbi-
fica pro concussu motu, reddit convulsuū.

3. Quia denegatur exitus spiritibus anima-
libus in partes, & calor natiuus non potest
se explicare, sed translatā materiā in muscu-
los, convulsio accidit, quæ ut specie non vi-
deatur funesta, tamen interceptione actio-
num ad vitam necessariarum, est lethalis. Sen-
sus est, si tanta sit cerebri oppressio, ut ager
vocis expertus reddatur, & non pateat exitus
animali spiritui ad motum, unde significatur
summa caloris infirmitas, moritur.

4. Quæ proportionē magnitudini causæ
respondeat. Crapula enim, ebrietatis soboles
frigida, soluitur modico vini usu. Ita febris
hic explicat calorem naturalem, & nervos
infirmos partis confirmat.

5. Provisi conditione, ægri peculiari na-
tura, loco, & tempore soluitur ebrietas. Ga-
lenus dicit secundo vel tertio die eam solui,
nam crasso utebantur vino Græci. aliis in lo-
cis sex vel septem horarum est ebrietas, sal ef-
ficientis & suscipientis ratio est habenda.

VI.

Οἱ οὖν κατὰ πέντε ἡμέρας, ὡς Τετάρτην
ἡμέραν, ἡμέραν, ἡμέραν, ἡμέραν, ἡμέραν
ταύτην διαλύονται, ὅτις γίνονται.

¶ I.

Quos tetani vis magna exerceat, in-
ua.

tra quartum diem: intereunt: quodsi hos effugerint, tetano leuantur, & 4
fani euadunt.

Ed spectat hic Aphorismus vt intelligamus quidnam commodum sit conuulsioni, & quanam in ea sit opportunitas medendi. Conuulsio ab exhaustu naturae est incommoda vt signum, & vt causa, & utroque modo. Vt signum exhaustus, in oculis, & in facie elucet corporis interna praedia depopulari, ac maderogenitima exui, vnde conuulsio tenerimarum partium faciei, vt causa, duobus modis, aut enim doloris vim maximam adfert, vel interceptionem, communis officij: vel utroque modo, vt in singulis & à dysenteria. Conuulsio etiam à repletionem mala, vt signum & vt causa, vt signum, indicat enim cerebrum oppressum materia copia, vt causa, ratione doloris, qui partem maxime infirmam redit, & ratione interceptionis officij. Quod verò natura ad infirmitatem adiungat oppressionem à materia copia & contumacia, calamitosum.

1. Diltentis ceruicis potissimum musculis. Est autem maxima ceruicis cognatio cum septo transuerso, quod nerui è quarta ceruicis vertebra prodeuntes, finiuntur in septo transuerso: hinc spasmo tenta ceruice, intercepta respiratio. Askarion magnitudinem, denotat mali.

2. Doloris intolerabilis vi, & actionum ad vitam necessariorum interceptione, & maxime thoracis, & est morbus acutissimus, tales verò primo quaternario crisis accipiunt. Intereunt hi quartum intra diem, interceptione actionis. Nam cum duplex sit actio per quam est vita, nutritio, & respiratio, per tetanum intercepta respiratio: Musculi enim thoracem mouentes vim suam amittunt in tetano, vnde homines sunt pneumatici, fuligo enim non expellitur, nam adest respirandi difficultas, & pulmones incalescunt trahuntque è capite

pit
di a
3.
plac
firm
4.
uos
cont
cepra
inim
sis fo

Te
Jure
Te
moda

Co
epi
euen
bus e
tis an
riunt

Scop
conuuls
doreat

1.
bulda
spasmo
Fit au
pathia
thiam
praua
autur

pituitam, quæ magis difficultatem spirandi auget.

3. Medelâ, vel analogâ à febre incidente. placato dolore, quod natura habeat locum firmandi, quod superet causam morificanti.

4. Absumpta & exclusa materia quæ nervos tendebat. In quam rem incumbit natura contentione quadam, illius doloris, ac interceptæ actionis impatiens. Totum corpus oleo immergatur tepenti, maximeque ceruix hapsis foueatur.

VII.

τὰ ὀπληπληκὰ ἐκόσισι πρὸ τῆς ἡλικίας Epilepsia
eueniens.
γίνεθ', ὁ μεταστάν ἰσχυρὸς ἐκόσισι δὲ πέν-
τε ἢ ἑκοσὶν ἐτέρως γίνεθ', ταῖς τοῖς
πολλὰς ξυμπέθνησιν.

VII.

Comitiales morbi, aut conuulsiones epilepticæ quibus ante pubertatem eueniunt, curationem recipiunt: at quibus eæ eueniunt vigesimoquinto ætatis anno, maximam partem commouentur.

Scopus authoris est, ut, cum docuerit quod modis fiant conuulsiones, videlicet à siccitate & repletionem, deinde doceat ut illa finiantur & curentur.

1. Epileptici paroxysmi. In epilepsia quibusdâ vicissitudinibus quatitur totum corpus spasmus, cum sensuum omnium afflictione. Fit autem epileptica conuulsio aut per idiosynthiam, aut per Sympathiam. Per idiosynthiam duobus modis: vno, cum cerebrum prauâ qualitate imbutum est, ut lanæ imbutatur tindura quæ elui non potest, altero,

*Epilepsia
causa &
species.*

eum in se continet causam. ea autem duplex est, melancholicus humor, aut pituita. Fit in pueris ob materię copiam, & ob neruorum infirmitatem: senibus, ob melancholicę vbertatem. Per sympathiam duplex est ea quę fit epilepsia: aut enim à ventriculo fit, aut ab aorta venenata. Est autem epilepsia typica & periodica totius corporis, cum mentis & sensuum latione. Periodica quidem est ebriorum conuulsio, suam enim habet periodum sed non est typica.

Epilepsia,
guid.

Actus pu-
bertatis.

2. Antequam venerem agnoscere, vocemque asperiores ædere incipiunt. Pubertatis tempus definit hic Galenus à decimo quarto anno, ad vicessimum quintum.

3. In pubertate, confirmatis neruis exhausta materiã per caloris natui *ἐκλάμψις*, hoc est explendescētia calidi natui. *Μετάσσει* significat alterius morbi successionem, quę solet longę priore calamitosior esse: sed hic in bonam partem accipitur: quod nimirum robur succedat, post causę morbificę amotionem per eclampsin calidi natui materiam absorbentis, & neruos confirmantis.

4. Cũ ex aspera voce grauem ædere incipiunt: Et quanto serius ab ea ætate inuascitur, tanto erit contumacior.

5. Hoc est, ad vltimum vitę spacium protrahuntur: quod peculiari & inemendabili ceteri vitio euenire videantur: quod continuo materiam gignat. nec iam amplius, per ætatis decursum, validam in melius mutationem corpus inibit. Addit *τὰ πολλὰ*, nam nonnunquam faciscēte ætate soluitur. plerumque tamen, propter vitium per idiopathiam cetero conceptum, commoritur. Quasi dicat Hippocrates, etiam ante decursum hanc ætatem remediabimur puerorum maior: vt rebus calidis & siccis is à neruis abigatur, vt *ἀνε*

ill
coll
coq
hy
Qui
mer
Post
ph
cipi
vt th
li co
deba
ui. p
eual
redii

O
2. æ
n
se.

Qu
lem
dies
degen

r.
de incl
est, de
ex sang
collale
gon: v
latione
doloris

2. C

illi robur acquirant. Quare radicem pæonia
collo appendimus, ac in forbitiunculis eam
coquimus. damus mel scillæ viimbrium.
hyllopo ac roremarino cibos coqui iubemus.
Cuidam iuueni à manu repebat quid per hu- *Historia*
meros in ceruicem & caput, mox cadebat.
Post prouisionem habitam totius corporis,
phœnygmōs adhibui manui; tunc malum in-
cipiebat ab humeris; illis caustica admoui, ac
vt theriaca vteretur cottidie manè adscriptu-
li copiam iussi. Mox à labris ac linguâ inua-
debat & à genis: genus phœnygmōs admo-
ui, perennique theriaca vsu. S. DEi beneficio
eualsi: sed diu mutus perseuerabat. at loquela
rediit tandem.

VIII.

Οκόσι ¹ πλεετικὸὶ γινόμενοι, ἐκ ² *Pleuritidis*
³ ἐνακαθαίρονται ἐν ⁴ πεπασμένῳ καὶ δεκά *solutio.*
*ἡμέρῃ, τετέλειον ἐς ⁵ ἐμψύμα μεθί-
*σα.**

VIII.

Quicumque pleuritici ¹ expectorabi-
lem ² materiam non excludunt intra
dies ³ quattuordecim, iis in ⁴ empyema
degenerat.

1. Dicit γινόμενοι, vt significet se loqui non *Pleuritidis*
de inchoata, sed de absoluta Pleuritide, hoc *causa, ex*
est; de inflammatione tunica costis intexta, *quibus ritis*
ex sanguinis biliosi allapsu per venam inter- *fiat.*
costalem, mammariam, vel per venam asy-
goni: vel sic ea ex efferi humoris in latus trans-
lationem, vel alterius morbi successione, aut
doloris vi.

2. Quæ materia iam est pepasmi particeps,
X 2 quæ-

qua q. dimanat ex phlegmone obfessa pariet.
anaxionis Hippocrati est expectoratio ma-
 teriae morifica.

3. Ob materiae contumaciam, qua neque
 phibetoriam, nec pharmacia, soto, aut cu-
 curbitis vinci potuit. Quatuordecim dies in-
 telligi debent totius historiae morbi: non au-
 tem eius temporis quo expectoratum proce-
 dere cepit. Quod si quid alterius mali super-
 venerit, cadunt antequam ventum sit ad em-
 pyema. Quasi dicat, inente pleuritide mul-
 tum extrahe sanguinis, vel purga, sive, ita
 metum empyematis declipabis. Notandum
 quod Anaxion indicatus fuit anacatharsi &
 sudore. Dicit quis, Anaxion indicatus fuit
 trigesimo quarto die. Respondemus, illa pleu-
 ritidis fuit secundaria, ab orgasmo. Primum
 ille febricitabat. Non satis commodè Gale-
 nus excipere videtur Hippocratem, cum as-
 firmet illum octavo die venam secuisse: se-
 cuti quidem octavo die ab ineunte febre illi
 venâ: sed non octavo die ab ineunte pleuritide.
 Nam pleuritis suo statu non manet ultra de-
 cimam quartam diem, sed ut hic docet, mu-
 tatur in empyema si careat anacatharsi. Sunt
 autem pleuritidis & peripneumoniae dies cri-
 tici 3. 5. 7. 9. 11. 14.

Empyema
 quia signi-
 ficat.

Historia.

4. Hippocrates, inquit hic Galenus quam-
 libet in pus mutationem vocat empyema: vel
 ita etiam vocat factam inter thoracem & pul-
 monem. (rupta vomica) pus effusionem.
 Virumque enim, dicit, accidit, cum pleuritici
 per expectoratum non repurgantur. Quare ho-
 monyma vox est empyema: nam significat
 suppuratum & expuratum. Vidi iuvenem tri-
 giuta annorum succi sanguinisque plenum
 qui cum ruri esset, humi dormiuit ac in pleu-
 ritidem incidit. Tardè huic à Medicis parum-
 que sanguinis extractum fuit. Dolor perseve-
 rabat.

rabat
 fuit
 feda
 obiit

324
 73

Qua
 trigel

Tha

Sicca,

monu h

azimus

rupta,

distillat

acrem a

Hec aut

pectorat

magna,

tur pecto

putrefic

tiber an

tibi feni

qua iam

sanguine

tionem die

uua rupt

eventu, s

nia exeloc

tionem se

1. (

non a fe

luto val

a parte.
tio ma-
ne neque
aut cu-
dies in-
non au-
m proce-
ali super-
t ad em-
ide mul-
oue, ita
orandum
tharsi &
atus fuit
illa pleu-
Primum
de Gale-
cum af-
uisse: se-
febre illi
leucitide.
ultra de-
ocet, mu-
arsi. Sunt
dies cri-
us quam-
yema: vel
em & pul-
usionem.
pleuritici.
Quare ho-
significat
enem ti-
plenum.
e in pleu-
is parum
perfeue-
rabat.

IN APHORIS. HIP. V. 325

rabat. Decimoquarto in empyema versum
fuit malum: dein in expuratum: tandem cum
fœda multa expectorasset ac extabuisset,
obiit.

IX.

Ἡ θίσις γινέσθαι μάλιστα ἡλικίῃσι τῶν
ἀπὸ ἐκτακταῖς ἐτέων, μέγιστον ἐντε-
ν ἡλικόντα.

Tabes obno-
xia atque

IX.

Tabes in eas maximè ætates incidit,
quæ à decimo octavo ætatis anno, ad
trigesimum quintum finiuntur.

Phthisis hæc a pulmone, aut sicca est, aut humida. Sicca, ut cum quis sub ardenti Sole iter faciens, pul-
monis humiditas absorbitur. Humida vero, de qua hic
agimus. Hæc autem sit per se, vel ex euentu per se, à
rupta, aperta, aut ab erosa vena. In pulmone ab acri
distillatione, vel ab æctu lapsu, casu. Hinc sit, quod
acrem distillationem Hippocrates vocet *ὑπερδύσιν*.
Hæc autem acris distillatio labens in pulmones aut ex-
pectoratur, vel non: si expectoratur, ibi tunc opus est vi
magna, validaque concussioni: unde vasa sæpe laceran-
tur pectoris & pulmonis. Si non, tum ibi euntando
putrescit, & exulcerat pulmones. Ex euentu vero, ut
tabes angina succedanea est insinabilis. Iuvenes vero
tabi sunt obnoxij, tum ratione ætatis perfectæ, utpote
quæ iam consistit, nec amplius crescat: proptereaque
sanguine abundat, ac plethora laborat, tum etiam ra-
tione dictæ, in periculo tabis sunt à vasorum pulmo-
num rupture, erosione, apertione. Ita hi per se ex-
eunt, sunt tabi obnoxij. Est verò hæc tabes, pulmo-
ni exulceratio: vel marcor, qui pulmonum exulcera-
tionem sequitur.

Phthisis
sicca aut
humida.

Tabes ex
iuveni sa-
mitaria.

Tabes quid.

1. Quæ venit ex pulmonum vlcere quod,
non à ferina distillatione ortum fuit, sed à so-
luto vase pulmonis à plethora, nam hi sangui-
nem

X 3

nem fundere solent naturæ officio, maximè è natibus vel in hac ætate, præ cordis calore, effluencia acerrimaque vis sanguinis, accedente iuuenili exercitio, in partibus spirabilibus vas rumpit. Vel palindrome ad has interdum partes sit sanguinis suppressa solemoni aliqua euacuatione.

2. Minoribus enim in nutrictum facili copia sanguinis: & madore corporis acerrima vis distillationum obrunditur: Anno floribus verò, iam ætate exhaustus est sanguis, totumque corpus algiosum redditur, ac cautè viuunt. Sin minus rectè vixerint, etiam in tabem abeunt, ob distillationes efferas. Sed iuuenes ex tabe laborant ob vas ruptum, ex ea circumflunt sanguinis copia & acrimonia.

*Interdum
quid.*

Tabes ab vlcere pulmonis *Interdum* veteribus appellatur: id enim exhaurit corpus sanguine ac nutrita. Nec enim potest aliter, neque enim illud Diuinum sanguinis, quod ex sinu sinistro cordis, toto se corpore vibrat, contaminatur à pulmonum fetore; unde habitum corporis vberitimum extenuat. Et infectione tabifica, ætatem quem spirando ducimus, inquinat. Plurimos à rupta vena partium spirabilium tractui iucentes: sed maxima eorum pars interit. Vnus seruabatur vlti radice chinæ & sarce: quarum decocto miscbamus guttulas sex vel septem olei Sulphuris. Sed in aliis non successit.

Historia.

x.

*Angiadin
peripneumonia.*

Ὁνδρος ἡ κινάχλω διαδύχων ἐς
ἡ ἡ πρὸς μὲν αὐτὸν, ἐς ἐπὶ ἡ ἡ πρὸς
διαδύχων. Ἡ δὲ ταύτας ἡ διαδύχων
σιν, ἡ ἐμπνοὶ γίνονται.

Qui

X.

Qui ex¹ anginosis fiunt² peripneumonici, intra septem³ dies moriuntur: Quodsi ab illis superstites + euaserint, fiunt⁵ suppurati.

1. Hoc est, qui laborant ex inflammatione musculorum laryngis propriorum: hæc symptoma habet orthopnoeam: hæc est vera angina. Secunda in anginae specie rubor in ceruice apparet: est musculorum communium inflammatio: hæc etiam terrificata est. De hac loquitur in epidemiis, ubi ait, rubor Syntochicus in pleuritidem abiit: dicit non de vera, nam hæc in peripneumoniam degenerat. Vera angina solet esse funesta interceptione viarum qua ducitur spiritus, & fuligo expellitur. Cum hæc metastasis sit, videntur illico melius respirare ac deglutire, sed mox cadunt vires, ac mors obrepit.

Angina
cur vari
saccedent
morbi, &
qui fin
gula.
o. Lib. 2.

2. Ex materia translatione, aut rupta vomica, aut evanescente tumore.

3. Interceptione officij ad vitam necessarij: & ob difficultatem curandi, quod materia pepasini sit expers. Intra septem dies ab illa metastasi numerando.

4. Mitificatâ materiâ, ac vi naturæ edomita.
5. Rupta pulmonis vomica, & effuso pure in spacium inane thoracis vtrinque. Hoc funestum, nam effera reddita fuit cunctando illa materia. Pulsus fit inæqualis cum transfertur in pulmones materia: sin aliò: æqualis cum libero spiritu. Quidam robustissimus miles ex hac tali Angina laborabat anxie: mox in pulmoniam abiit: rogabat ex Medicis quid iam spei concepissent, se enim defunctum esse illa calamitate. Responsum, parum id placere Medicis. Iussit duodecim ova coqui, quæ vorabat, eodem die obiit.

Historea.

Parti fotor.
& capillo.
in fune.

XI.
Τοῖσιν ἀπὸ τῆς φθισίαν νοχλυμένοι-
σιν, ὡς τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἐν ἀποθήκῃ
βαρὺ ὄν, ὅτι τὸς ἀνδραμὲς ὀπρῶμε-
νον, καὶ αἱ τελεῖς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πέ-
σι, δυνάμιον.

XI.

Cum, tabi¹ implicitis quod tussiendo
excluditur sputum, ² graviter oleat, dum
carbonibus ardentibus infunditur, capil-
lique defluant, ³ funellum.

Agit de excrementis ex quibus significatio fit partis
afflictae, status morbi, vel periculi magnitudinis, &
magnitudinis morbi putredinem insanabili. Exhau-
stum capiti sequitur facultatum animalium debilitas,
motus thoracis interceptio, quae respiratio & caloris na-
turalis evanescit, unde mors. Inchoatum exha-
ustum sequitur capillorum defluunt, quia alius absumit
pericula siccum nutrimentum capillorum.

1. A pulmonis exulceratione antiqua.
2. Unde significatio fit partis emortuae.
3. Quia quo plures facultates labefactae
sunt, eo res agri peiore sunt loco. Defluunt
capillorum est a capitis exhaustio. Inchoandum
quid spirat cunctum pus, non tamen scitum.
Fecior enim fete sordides est putredinis. Tale
pus foetor, pallor, virescit, caenosum est, & sub-
cruentum, Igni vitrum imponatur, huius in-
stilla pus, ita exhaustietur mador ille qui ob-
tenebrabat foetorem genuinumque odorem
& reliqua pars balitum fundet odoris subie-
ctum. Verum haec argumenta non satis ad
praesigendum firma sunt, quaedam enim ex-
crementa per se foetent, quare iungenda alia
signa,

signa
num
to cri
dare,
fuo, n
narrat
vel ac
Si sub
guere
itum
grau
nobil
bat e
dem
allam
ore p
oblit
mi la
plora
bilib
osten
qua
sum
bant
hulus
tur. l
stant
medic
O
ἀπὸ
ὀπρῶ
Q
capit
nien

signa, ac videndum tum, inquit Hippocrates
num vna capilli effluant. Id enim argumen-
to erit, fraudari patres diuino illo à corde ne-
dare, partesque capillatas exhaustiri humido
suo, nimiumque patere eas, earum corrumpi
nutricatum. Alibi aquæ marinæ iniicit pus, *In Capito*
vel aquæ in qua subduplum sal eliquatum est.
Si subsidat, calamitosum, significat enim lan-
guorem calidi natui, istudque spurum exu-
tum esse adeo ut nullum in se statum habeat.
grauem etiam efflant animam. Vidi quandam
nobilem matronam quæ purulenta diu expue-
bat euaseratque in summam maciem: tan-
dem tam fecunda exhalabat ore, ut filias etiam
assantes tabificavit contaminaret. Iussi ut hæc
ore perpetuo parum thetiacæ contineretur, illa
obiit. Altera puella nobilis à Principe ad me
missa fuerat, ut quod ruficulosa esset, ex-
plorarem quid mali haberet. Hæc primis ru-
bilibus in annis vitam agebat. Spata mihi
ostendere volebat: ancilla iussi ut clam hera
quæ noctu excreuerat ad me referret, factum
summum fetorem carbonibus iniecta spiran-
bant, Retuli ad principem actum esse de-
huius vita, etiam si nondum ægrotare videre-
tur. Post paucos Menses tabida obiit, telu-
stantibus etiam doctissimis nostræ patriæ
medicis.

XII.

Οὐόσοισιν ἀν' φθισίᾳσιν αἱ τείχες *Phisici si capillis fluant.*
ἀπὸ τῆ κεφαλῆς ῥέωσιν, ἔτοι' διαρρόησιν
ἐπιγνημένως ἔποθινύσκουσιν.

XII.

Quibuscumque tabidis: è capite vnâ
capilli: defluunt, ij: diarrhoea superue-
niente, moriuntur.

X 5

Hæc

Hæc signa labefacta omnis facultatis symptomata sunt.

1. In inueterata tabe. Tali voce vitur ubi confirmata est tabes; alioqui quædam dicuntur.

2. A praua quietate qua afficitur nutritius succus: vel quod ab exhaustis laborant solidæ partes.

3. Est enim signum labefactæ naturalis æconomia. Hæc enim diarrhœa consistit in vitio cœctionis, distributionis, & excretionis: hæc enim nutritium succum è corpore abigit: vel significat *συντηρίσις* partium solidarum à squalore. Interdum tamen bonis ægri rebus fluitalius, dum materia catarrhi à capite in aluum funditur, vel si empyema pulmonis se in aluum euacuarit; modo fluat modico tempore, & à tussi si ægrum vindicauerit.

4. Nam fractas omnes vires corporis indicat, & illas diarrhœa etiam soluit. Itaque diarrhœa inueteratæ tabi superueniens, in procinctu mortem esse denunciat: nam Diarrhœa calamitosam vim morbo ostendit, ac naturam infirmam facit.

XIII.

Ολότοι αἷμα ἀφρώδες ἀναμύνηται, τυτέοισιν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἢ τοιαύτη ἀναζωγὴ γίγνεται.

XIII.

Qui sanguinem spumantem tussiendo excreant, iis ex pulmone talis exclusio fit.

Si opus est, iuuenes qui indebite se exercent intemperanterque viuunt, ex venarupta sæpe laborant. iam

Sanguis
spumatus.
* αἷμα
τυτέοις,
id est, ex-
creantur.

erit i
Men
tionem
m. su
thorax
hepat
sunt
modu
vel se
& n
& gy
purpu
nibus
glom
mera
pulm
ma q
sed in
latus
ter sp
sua in
ta. g
gmak
nec v
cernen
mone
dixim
rat. l
tu &
nulla
ter n
sangu
vasa
nisi se
verò
quod
est, i
dit p
tur è

erit indicandum num sanguis feratur ex pulmonibus. Meminit hic unus signi quo certò deducitur in cognitionem partis unde excretum educitur. Sanguinem spumofum ex multis partibus excernimus; vel enim ex thorace, vel è pulmonibus, vel è faucibus, ventriculo, hepate, liene, cerebro. Nota distinctio, qua ex parte sunt hæc, qualitas sanguinis, quantitas, & excernendi modus. Quia sanguis paucus, sincerus, dolore & tussi, vel seroatu excernitur vel à faucibus, vel ex larynge, & non admodum spuma permiscetur. Paucus, niger, & grumofus, cum tussi & dolore, ex thorace, Spumins, purpureus, multus, sine dolore, sed cum tussi, è pulmonibus. Vomitione, vel è ventriculo, si fuerit non conglomeratus, vel è liene, si quodammodo fuerit conglomeratus: exiguumque spumam habet. Qui verò ex pulmonis exulcerata substantia provenit, mera est spuma sanguinea, rotundus sanguis, non continuatus fluens sed interitus quibusdam intervalis, ac diffusiatus, dilutus ac albidus. In pleuritis & peripneumonia leuiter spuma permiscetur sanguini seroso. Reliquæ partes sui iudicia etiã proferunt in qualitate & actione mutata. quare in Coacis dicitur, Si dolor nō sit sub diaphragmate. Hic verò meminit Hippocrates solius spuma, nec vilius illi sermo de qualitate sanguinis aut eius excernendi modi. Sed an omnis sanguis spumofus ex pulmone excernatur, dubitare quis possit, cum, ut iam diximus, ex aliis etiam partibus veniens, spumam generat. Certè pulmones crebris meatibus pertasi, ex motu & ex calore sæpe spumam excitant. Spuma enim nulla alia parte excitari potest quam ea, quæ continenter mouetur, hinc est quòd ex solis pulmonibus effluat sanguis spumans. In pulmonibus præterea magna sunt vasa: hinc copiosus effluit sanguis. Pulmones sunt oxonium sensus expertes, hinc effluit ab his sine more. Quia verò sanguis ducitur per vias respirationis, hinc est quòd suffrendo excludatur. Sanguis itidem hic subtilius est, refert enim ideam partu unde manat. Vomitis cadit peculiariter in ventriculum, hinc vomitione redditur è ventriculo, vel per ventriculum, ut à supremo

Per os sanguis excernitur

Spumofus sanguis rubeus

Remediam.

ramo splenico, Non enim aperta aliqua vena ventriculi, sed aperta illa vena que fertur à liene in ventriculum, vomitione redditur sanguis: sed hic est glomeratus, si fuerit naturalis, liquidus verò, si fuerit corruptus: Quod si sanguis à pulmonibus suat, emissendus est sanguis, ad reuulsionem: si ex pectore, abstinendum est à sanguinis emissione, ita Hippocrates in pleuritis ubi sanguis exsputatur, à vena sectione cauet, nam hic opus est firmis lateribus, vena autem sectione admodum frangitur vix.

6. Epid. 2.
44.

1. Si is sanguis flauescat, liberalique si effundatur manu, sine dolore, cum tossi. Totus ille sanguis quasi coagulata spuma est: quem admodum talem sanguinem, natare videmus spumantem in sanguine recens mactatorum bouum, dicas potius spumam sanguineam, quam sanguinem spumofum, hic sanè à pulmonibus venit: hoc est à pulmonū substantia.

2. Qui à capite in pulmones influxit non est spumans: nam, dicit, Galenus, spumans sanguis esse nequit, nisi è carne & substantia pulmonis educatur: (quamuis spumofus esse possit qui excluditur ex vasculis pulmonis ruptis, aut ex cistis, attamen non erit spumans, hoc est erit sanguis qui spumam habet, sed totus ille sanguis non erit spuma (hoc est, erit sanguis spumofus, non autem spuma sanguinea.) estque tenuis, qui verò à capite in pulmones lapsus fuit ibi redditur crassior & viscosior, proptereaque interdum non est spumofus. Qui sanguis è lateribus educitur, etiam raro est spumofus: & sepe etiam is sanguis qui ex vasculis pulmonis educitur, non est spumofus, vt euenit in rupta vel exesa vena pulmonis.

7. Aph. 30.

Ex Holerio.

vbi exulcerata est caro & substantia pulmonis, tunc necessario educitur spumans sanguis. Quod verò aliquando spumam habeat sanguis qui prodit ex rupto vel exeso vase pulmonis, id inquit Holerius, potius à causa ex-

terna

terna est, ut propter agitationem illam respi-
randi; non à propria causa, qualis est sanguis
e pulmonis substantia & carne. Nam ille san-
guis spumofus, tenuis, subtilis, qui pulmones
nutrit, cum expectoratur, spumofus necessa-
rio erit, plurimum enim arteriosi illi inest; &
ideâ refert eius & unde dimanauit, pulmo qua-
si spumescit. Propterea falsò illud dicitur.
Non est spumofus sanguis, ergo non ex pul-
mone. Nam sanguis non est spumans ob reci-
procam illam respirandi vicissitudinem mo-
tumque pulmonis, inquit Holerius; nec ob
calorem; quamuis sit adiuuans causa, verum
sola ea non sufficit. Euenit tamen aliquando
ut à vena pulmonis prodeuns sanguis sit spu-
mosus, sed id perpetuum non est, sed ratò hoc
euenit. At ex vulneratis pulmonibus effundi-
tur semper sanguis spumans. Quare, inquit
hic Galenus, rectè ita enunciatur, sanguis spu-
mans pulmonis solius exulceratione indicat:
at non rectè dicas: Exulcerato pulmone, neces-
sariò spumans excreatur sanguis. Sæpe enim
lapis aut contusus sanguinis coloratissimi plu-
rimum extussitur sine dolore, quem ex rupto
pulmonis vase quopiâ prodiisse verisimile est.

3. Quasi dicat, spuma sanguinis quæ co-
piose, sine dolore, cum tussi excernitur, non
alibi quam in pulmonibus gigni potest. hoc
est, in pulmonum carne. Consule Galenum li-
bro sexto De vlsibus partium, Capite decimo,
pagina 566. Præclare hic præbetur decoctum
radicis consolide maioris ex lacte. & puluis
hamatidis, coralli, boli, seminis hyoscyami
seminis papaueris, cum conferua rosarum.

Remediunt.

XIIII.

ὅτι οὐδὲν ἐχόμενον ἔστιν ἀπὸ τοῦ
ἀπαραμέτρου, ἀπαραμέτρου.

Hic

Hic Aphorismus ferè ejusdem est argumenti cum duodecimo.

1. Nam plus à tabido colliquatur partium solidarum, quàm possit ab ingestis suppeditari in nutritum: nam omnis actio laefactatur.

2. Quasi dicat, Dixi quum tabidis sciret pus, vnaque si capilli defluant, si interueniet his diarrhoea, breui homo morietur: quia ve iam scribit, in tabe inveterata, ipsa sola diarrhoea satis est ad mortem; quamvis non ita cito funesta sit, si citra capillorum defluuium euenerit. nam pederentim exedentur vires. Quasi dicat, summa religione in his pharmaca praescribantur: ac caue ne validis alium moueas. Sed da illis potius aquam cancerum, cum guttulis quibusdam olei sulphuris.

Cautio ad
praxin.

XV.

Οκτώσκι εν τῇδε πύθον· ἔμπυον γινόν, ὡς ἀνακαταβῶσιν εν πτωροχόντι ἡμέρησιν ὅς ἡς ἀνῆ· ῥήξιν γένν, πονόν. ὡς ἡ μὴ, εἰς ὅσιν μεδίσαν.

XV.

Empy.

Quicumque à pleuritide empyi (hoc est: purulenti vel suppurati) redduntur, quādo expectorandi finem faciunt quadraginta diebus, ex quo rupta fuit pleuritidis vomica, liberantur: sin minus, in phthisin degenerant.

1. Quae pleuritidis materia tota non exclusit intra dies quatuordecim.

2. Vigesimo, trigesimo plerumque, vel quadragesimo, aut sexagesimo die quae in empyema degenerauit pleuritis. Eoque die recrudescit febris, quia pus conficitur.

Expi-

Сурругайз
Бина.

*Cantio
practica*

9.

(hoc
atur,
qua-
leu-
aus,
ex-
vel
em-
cru-
epit-

epit-

¹ Calidum in hæc calamitosum est, hæcque adfert calamitates his, qui eo sæpè multumque utuntur, ² carniū laxationem, neruorum ³ infirmitatem, mentis ⁴ stuporem, ⁵ hæmorrhagias, ⁶ lipothymias, quæ sunt eiusmodi ut ⁷ mortis consequtionem adferant.

Explicatis affectibus thoracis eorumque causis, tri-
si, po-

fi, periode, & paroxysmi, quoniam ad hoc exordium
magis adfert opportunitatem vsus aque calide siue fo-
ru calidi, preterea agit iam de calido. Nam sequi
hoc loco nihil aliud fingit quam diaphoreticum. Id autem
quod inter sequatur primum obtinet locum,
est fons aque calide & dulcis, quia has accommoda-
tur ad curatiorem morborum quorum ante memini.
Desumptum est hic Aphorismus ex libro De humidis-
simis vsu. Generalior autem est propositio quam et so-
li pleuritidi applicetur. Agit curas has, qui tempe-
re pleuritida perpetuo fomenta curare nitentur.

1. Hoc est, calida: seu fomentum aquæ
dulcis calidæ, quod $\chi\sigma\tau'$ $\epsilon\zeta\chi\omega$ nuncupatur
 $\theta\epsilon\pi\upsilon\sigma\sigma\alpha$.

2. Laxatis fibris ac dissipatis spiritibus.

3. Quia nervorum robur in mediocritate
siccatitatis consistit: quod enim siccum est, pro-
pius abest à sanitate; quod verò humidum,
longius.

3. Aph. 6.

6. Epid.

250

4. Hoc est, infirmitatem motus & sensus, actionumque principum, *proxi- seu distans* est vis iudicandi & ratiocinandi : anima sicca est prudentissima dicebat Heraclitus, nam spiritus habet aethereos scitiores, qui sunt eius proxima instrumenta. Hi vero spiritus gi- gnuntur in cerebro scitior & durior.

5. Patet factis meatibus, & sanguine fusore calore, unde venæ distendantur, ac rumpuntur, vel aperiuntur. Id agit in corporibus hæmorrhagiæ obnoxiiis.

6. Exhaustis spiritibus & laxatis mem-
branis.

7. Quia solvuntur vires omnium partium,
unde spiritus animales & vitales dissipantur.
Nam hæc simul iuncta intelligi debent: ita ut
his solutis viribus; superueniat hamorrhagia
author lipothymia, quam sequitur mors. Ni-
mis abunde in coageneratione lapidosa ve-
neras ac renes, contundere solum usus intus
præstat.

præstaret repetitis vicibus, ac seſquihora, *Cautio ad*
vel duabus horis interpoſitis repetere deco- *praxin.*
ctum ex aqua ſœnugræci ſeminum, maturæ,
chamæmeli, mox ungere oleo Scorpionum.
Foveat ſe panno villoſo, craſſo, albo.

XVII.

Τὸ δ' *ψυχρὸν*¹ *σπασμὸς*², *τετάνος*³, *μελασμὸς*⁴, *καὶ*⁵ *ρίγα πυρετώδεια*. *Frigidus vero*

XVII.

Frigidum verò [hæc adfert incom-
moda]¹ conuulſiones adfert, ² tetanos,
liuores quaſique partium ³ denigratio-
nes, & ⁵ rigores febriles.

Si quis conuenienter frigido utatur, in qualitate, *Vnde 9.*
quantitate, utendi modo, & occasione, pares habet cu- *Meſch. 6. ſect.*
rândi vires cum calido, etiam ad phlegmonem, ſi nulla *223.*
ratio deſideretur neque materia, neque cauſe, neque
partis, neceſſarius eſt frigida uſus. Ineunte enim phle-
gmone, ſi nulla deſideretur partis ratio, hoc eſt, ſi non
ſinat ſanguis in glandulas, ſique pars nobilis in ignobi-
lem non ſe exonerat. Et ſi nulla materia deſideretur
ratio: hoc eſt, ut non ſit venenata, nec impaſta. Et ſi
nulla deſideretur cauſe ratio, hoc eſt, ſi illa fluxio non
ſit critica. Tunc, dico, *δενυπεργικὸν* uſus omnino eſt *Repellentibus*
neceſſarius, nam confirmant, excipientiam partium *remediorum*
conſtringendo poros, quâ affluit materia, calidioris ſan- *quando*
guinis inſurgendo acrimoniam, & afluxum omnem *uſus ne-*
prohibent. Propterea veteres ineunte phlegmone adhi- *ceſſarius.*
bebant oxycratum; Arabes cataplaſmata ex vino aſ-
ſero, ſucco ſemperniui, & cortice granatorum. Sic Hip-
pocrates præſcribebat, ad ariendam phlegmonem cera-
tum ex duabus cere partibus, & ex una parte olei roſa-
ri. Si quis tamen inconsideratè utatur plurimo frigido,
ſentiet plurima incommoda, qualia Aphoriſmus ex-
plicat.

1. Contra diu nervosis partibus, & cohibito effluvio.

2. Congenerum musculorum à spasmus.

3. Fixo partium calore extincto, interceptoque spiritu vitali qui è corde affluit.

5. Qui speciem febrium præferunt, vel febrium adferunt ex euentu, suppressio à frigore excremento quod in corpore tali circumfluere solet, quod tunc putrescit, & congenetes suæ naturæ morbos parit. Exemplo sit Alexander Magnus apud Q. Curtium, qui cum exilisset in algidissimum flumen, funestissimam in calamitatem tractus fuit, atramentum S. Dei beneficio Philippi Medici illi fidelissimi opera seruatus fuit. Vidi Parisiis idem in Sequana euenisse celeberrimo natatori, qui cum bis transisset flumen, certid, medio in alueo perit.

Historia.

XVIIII.

Frigidum
quas partes
ledat.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιος¹ ὁρεῖσιν, ὁδῶσι,
vel τοῖς² ἐγκυφάει, νοσηταῖς μυελῶ³
τὸ δὲ θερμὸν⁴ ὠφέλιμον.

XVIII.

Idem frigidum bellum indixit¹ ossibus, dentibus,² nervis,³ cerebro, dorsali medullæ: calidum verò his præstat⁴ adiumentum.

1. Ob algorem istorum nativum. Patiuntur quidem ossa, sed non sentiunt, propterea nigrescunt. Dentes verò patiuntur & sentiunt.

2. Membranis, ligamentiis, tendonibus, exsanguia omnia lædit frigus, vel sensu eximio prædita, vt venter, vesicæ, intestina, penem, thoracem.

3. Quia alget à propria natura.

4. Si illæ partes ad suâ consimilem intemperiem abductæ fuerint. Nam intemperatæ naturæ, modico contrariorum usu gaudent. Dicit quis, si calidum tantopere his prodest, cur igitur scripsit Hippocrates, vulnera & fracturas capitis, (etiam suâ naturâ sanestas) minimè tamē funestas esse hyemē, ita ut astate, & celerius curari hyemē quàm astate: præterea, non tam facile hyemē culpā, imperitiā & errore Chirurghi, ex euentu, funestas fieri, quàm astate. Dico quòd hyemē, ex euentu, maiores adfert opportunitates ad benè curandum, quàm, per se, detrimenti suo frigore: quia frigori facile occurri potest calfacientium usu, quo aëris frigus temperetur. Quia autem in eam curam incumbere debet Chirurgus ut omnem arceat putredinem, calor autem causa est putredinis; ergo tempus minorem quod adfert putredinis opportunitatem, id ad curationem est optimum, eiusmodi & hyemē. Dubitabit hic fortè quispiam num dens sit os. Cur enim meminit hic Hippocrates dentium, si sunt ossa? Respondeo. Propterea quia os patitur tantum, non sentit: dens & sentit, & patitur. Verum sensus particeps, & experts non constituunt essentiam ossis. magis & minus non immutant speciem.

XIX.

Οκόσα κατέλκνται, ἐκθερμαίνεν δὲ, πλεονέκοσα αἱμορρογές, ἢ μέλη.

XIX.

Quæ refrigerata sunt, & calfacere decet, modò ex iis sanguis non fluat, aut fluxurus sit.

Innuitur Aphorismus communi Maxima, contrariis

Contraria curatio qua absolvatur non semper locum habet, ob yentine malum.

Practica
methodus.

1. et 11.
Meth.

Historia.

riorum contraria sunt remedia. Quae quidem locum habet in affectionibus simplicibus. Vbi enim multiplex est affectio, ibi sequimur illud Galeni consilium, horum ut trium rationem habeamus, primum, urgentiori. Sic enim non habita ratione ulceris, adhibeo si oleum vel aquam conuulsionis metu, si nimirum, vulnus fuerit in articulo. Secundo, rationem habemus causa omnia symptomatum. Sic ei qui ex vertigine, amore oris, & cardialgia laborat, purgationem adhibeo, sperans fore ut exclusa bile, omnia symptomata excludantur. Tercio, rationem eius habemus sine quo curatio obiri nequit. Sic in ulcere cum phlegmone, prius phlegmonem quam ulceris est habenda ratio: nam prius sarcosis studeri nequit, nam sarcosis natura est opus, atqui natura ex intemperie laborat dum flagrat phlegmone. Igittur phlegmonis curatio precedere debet ulceris curationem, quo temperies partis laborantis restituatur. Ita vidi in luxatione pedis cum tibiae fractura, euenisse maximam calamitatem, cum Chirurghi & amici primum restitutus volebant pedem, quam fracturam curare, vel eam extra phlegmones metum poni: nam superuacua spatium, delirium, mors.

1. Quae ex intemperie frigida laborant, caloris detractio, & frigoris accessione.
2. Vt illud symmetrum, in quo natura vitius consistit, restituatur, intemperies detractio, & eius rei, quae deficit, additio, vti ab exhaustu perijt calor.
3. Quoniam rei vehementioris maior est habenda ratio: est autem calamitosius profusum sanguinis ea intemperie, in cuius curationem incumbimus, calfacientium vsu, quae parant haimorrhagiam. Quare si vi frigoris vena sanguinem fundit, non calfaciendum.

XX.

Επειδὴ δὲ
ἡ νόσος

Επειδὴ τὸ πᾶν τὸν πυλῶντος, δὲ

μα
το
στα,

Vl
mord
reddi
liuore
& tet

1. I.
rara
dific
ribus
get. Vl
ua, a

2. C
peruad
ris efflu
vnde di
per tep
piatur.

3. D
mum v
inde se
phlegm

4. N
Caueat
5. N
tiant, a

Εστ
ῆς
πὸν

μα² φεισκληρόνη, ὀδυώλυ³ ἀνεκτύ-
τον ποίε, ⁴μελασμός, ⁵εἴρεα πυρετώ-
δεια, πιασμός, ἢ τετάνος.

XX.

Ulcerebus¹ frigidum est acerbum &
mordax, curem² obdurat, dolorem³
reddit suppurati expertem, [ideoque]⁴
liuores, ⁵rigores febriles, conuulsiones
& tetanos [hoc est distentiones] inducit.

1. Detracta cute, carneque vlcera molli &
rara, quæ frigidis non assuevit, unde maior
diuisio ex compressione, præterea quod icho-
ribus & sordibus ab vlcere exitum dene-
get. Vlcus est solutio continui mollis substan-
tiæ, à causis interna vel externa.

2. Colligendo & contrahendo partes, quas
peruadere nequit, quodque spiritum & calo-
ris effluxum prohibet, materiamque cogat,
unde diaphoresis intercipitur. Quare ita sem-
per tepeant admota, ne exhalatio interci-
piatur.

3. Doloris causam non permittit ad pepas-
mum venire: hæc enim vi caloris mitigatur.
inde sæpè vlcus phlegmonem concipit, & ex
phlegmone scirrhum facit, inde liuores.

4. Nam vereit phlegmonem in scirrhum.
Caue itaque ne diutius refrigeres.

5. Nam ea vlcera frigidi contactum sen-
tiunt, ac dolent inde, nam frigus pungit.

4. Simpt.
4. 5.

XXI.

Εὐὶ ὅκε ὀπὶ¹ τετάνῳ ἀνδ² ἔλκεθ³,
⁴νέω δισάγκῳ, δέρεθ⁵ μέσε, ψυχρῷ
πολλῷ, κατὰ χυσις⁶ ἐπιράκλυσιν δερ-
μῆς

Frigidi
commenda

μῖς ποίετω. Δερμὶ δὲ ταῦτα ῥύετω.

XXI.

Frigidi
cummoda.

Sed tamen fieri potest ut in ¹ tetano
ulceris ² experte, ³ iuvene bene habito,
aetate ⁴ media, frigidae quam copiosa
profusio calorem nativum ⁵ reuocet: hu-
iusmodi autem haec ⁶ calor soluit.

Sensus Aphorismi est, Nonnunquam tamen frigidi
usus est.

1. Hoc est, in aequali and-gonistiarum mu-
sculorum cernicis conuulsione. Idem locum
habet in aliis conuulsionibus.

2. Nam frigidum ulceribus est mordax, &
dolorem reddit ἀρεκτινός.

3. Quia in hoc nerui habent ὀνίθυμα car-
nem, quod arceat frigoris intro peruationem.
Non sit obfus, non gracilis.

4. Quo tempore astatu externus corporis
habitus a calore fluente: qui vi aquae frigidae
affuse intro cogitur: nam eius effluuium vi
frigoris prohibetur. Aliis enim frigidis tempo-
ribus frigida affusio superaret calorem na-
tivum.

5. Ex euentu. nam intro pellit frigus ca-
lorem: hic collectus, vinacius exilit, ac coquit
excluditque: crudos succos ex corpore qua-
drato.

6. Tetanum videlicet. Videte Galenum ter-
tij de temperamentis, vndecimum.

XXII.

Calidi sa-
pi com-
moda.

Τὸ ¹ Δερμὶν ² ἐκπιπτόν, ἐκ ὅπ-
παντὶ ἑλκεῖ, μέγιστον ⁴ σημεῖον εἰς ἀσθαλεί-
αν, δέρμα ⁵ μαλακόν, ⁶ ἰσχυρὸν, ⁷ ἀνώ-
δων.

δυνον⁸ ριγέων, ⁹σπασμῶν, ⁹τετάνων
 παρηγορεῖν· τίω ⁹ἐν τῇ κεφαλῇ ⁹καρ-
 βαεῖαν λύει· πλῆστον ⁹διαφέρει ὁσέων¹⁰
 κατὰ γαστρί, μάλιστα ⁹τοῖσιν¹³ ἐφίλω-
 μένοισι· τετάνων ⁹μάλιστα τοῖσιν ἐν¹⁴ κε-
 φαλῇ ἔλκεα ἔχουσιν· καὶ ὁκόσα ὑπὸ ψύξι-
¹⁵σθῆσκει ἢ ἐλκῶται, καὶ ¹⁶ἐρπυσιν ἐαδι-
 μένοισιν· ¹⁷ἔδρη, αἰδοῖφι, ὑσέρη, κύσσι,
 τετάνοι τοὺς θερμὸν φίλιον καὶ κρῖνον, τὸ ⁹
 ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον.

Quibus
 per se cali-
 dum nocens
 ex quibus
 ex enata
 profer.

XXII.

¹ Calidum est ² suppuratorium, non
 tamen ³ quous in ulcere, præclare ad sa-
 lutem ⁴ apparet & facit, cutim ⁵ emol-
 lit, ac crassam ⁶ extenuat, ⁷ dolorem se-
 dat: idemque ⁸ rigorem, ⁹ spasmum, ⁹
 tetanum seu distentionē mitificat: quin
 etiam capitis ⁹ gravitatem solvit: sed ad-
 mirabile quantum fracturis ¹⁰ ossium sit
 adiumentum, ac præsertim sua ¹³ eute-
 nudatis: maximeque inter eas fracturas
 quibus ¹⁴ caput est ulceribus obsessum,
 & quæcumque frigoris vi sunt ¹⁵ emor-
 tua aut exulcerata, & herpes ¹⁶ exeden-
 tes iuuat: ¹⁷ sedi, pudendo, utero, vesti-
 cæ his calidum amicum est, & secundi
 iudicij, frigidum verò his est bellicosum
 ac interimens.

Remedium
nullum iac.

Docet quid iniet per se vsus *Siquosus* traxit, & quid ex euentu noceat, deinde quibus fautariter adhibetur, & quibus bellum dixerit. Quia nullum remedium omnibus est idem, qui est praeipuus huius Aphorismi scopus.

1. *Siquosus*, quod intercisus spaciis, non perpetuo, admoetur.

2. Purificum est à calore naturæ nostræ consentaneo. Tribus opus est pepasmo; vt pars circumfluat spiritui & calore natiuo, vt vlcus sit pepasmi capax, & vt apta remedia adferantur illi.

3. Vbi integritas naturæ, & materiæ bonitas desideratur, aut quod sit ex affluxu materiæ pepasmi expertis, vel eius capacis, vt in vlcibus Chilonis, cancris, & phagedænicis. Solatio est vlcibus quæ in frigidis partibus hærent, vt ossibus & membranosis, vel si à frigore venerint, vt perunionibus, sed absit putredo, nam magis putresceret.

4. Nam omne suppuratum pepasmus est: à pepasmo autem certa salutis spes: quod & naturæ integritas & materiæ bonitas significatur. Quare notandum, num à foku prodeat pus bonum. *Siquosus* suppuratum promouet, calore enim suo excitat calorem natiuum sopitum, eumque collectione auditionem reddit. At in prauis illis vlcibus maximam ac inmedicabilem putredinem facit: nam ibi potius siccandum & detergendum, lis igitur ex euentu nocet calidum suppuratorium, per se verò prodest. In cancro duplex est venenum, putrefactiuum & rodens, si admoventis suppurantia, surgit eius vis putrefactoria: sin valide siccantia cum morfu admoventis, tenet eius rodens potentia.

5. Siue ea siccitate, concretionē, vel repletionē induerit.

6. Ad mediocritatem reducit, aut etiam

ex

7. Simplic.
2.

Cautio ad
proxim.

ex c

7.
do hu
copia
mutat
tempe
anody

8.

circu

9. I

crassa

dendo

pitis fi

agarie

10.

qui à

cus ag

11.

ritum

su-cun

à nutri

trō Dep

coniu

14.

vleris

gnet c

sunt, v

ptoma

aqua

calido

oportet

exicca

dicatio

cation

vlcus

bus fa

Igitur

vel ei

nullo

ex euentu id facit. crassos succos exhauriendo.

7. Vacuando, rarefaciendo, & temperando humorem, & flatum, cuius qualitate & copia temperamentum & habitus partis immutata fuerant. Quicquid enim habitus & temperamenti immutationem restituit, est anodynum.

8. Digerendo excrementa quæ in corpore circumfluere solebant.

9. Pepasmo actium succorum & flatuum; crassaque, si adsint, attenuando; lenta incidendo; flatus discutiendo. Propterea lotus capitis sunt ex decocto betonicae, chamæmeli, agarici, & foliorum senæ.

10. Septimo die, ab pruritu mitigandum qui à vinculis incidit, tunc perfundendum vlcus aquâ calidâ.

11. Post septimum diem ad sedandum pruritu: post vigesimum, verò, ad illicendum succum alibilem, quo callus gignatur adducto à nutritu. Ombus enim, & vlceri quæ à fractura. Quasi dicat, fracturis cum vlcere coniunctis confert.

14. Aqua per se est calamitosa capiti & eius vlceribus, quod aqua vtraque qualitate pugnet cum iis. ea tamen tempora incidere possunt, vt necessarius sit illius vsus ratione symptomatum. Nihil est capiti, vt caput est, ipsâ aquâ, nihil vlceribus inimicius suppuratorio calido. Vt igitur vlcus nulla re madefacere oportet, authore Hippocrate, nisi vino, quod exiccat & exteiget: Nonnunquam tamen Indicatio quæ à parte sumitur, affectionis Indicationem vincit. Dicit enim Hippocrates, nisi vlcus sit in articulis, quia sauciatis tendonibus facile incidit conuulsio, eaque funesta. Igitur, ad tempus, illam partem, vino, aquâ, vel etiam oleo perfundimus, vt arceatur conuulsio quæ imminet, licet hæc vlceri sint inimicis.

micissima. Succurrendum enim primò ei quod magis viger. Sic hoc loco docet perfundendas esse fracturas fotu aquæ calidæ mortuus exper- te. Etenim si quis perfrigerit brachium, vel ti- biam, restituet primùm fractum membrum, ac illud continebit, continendo inflammationem arcebit, arcendo inflammationem gene- rabit carnem. Primùm igitur dabit operam extenuationi incutiendo tres fascæ super par- tem fractam. vnum ad prohibendam fluxio- nem: alteram, ad exprimendum: tertiam, ad restitutionem musculorum. Atque septem diebus his fascibus tenebitur pars iusta ten- sione, id quod tumor durus & albus in pede apparens indicabit. Si enim durus & rubet tu- mor apparuerit, nimia erit fascium tensio. De- nique vt excitentur muscoli, sui quasi mme- ris immemores, qui ad vigesimū vsque diem, suo quasi fraudati genio, iam languent: hic fotus est adhibendus, ad excitandum calorem musculorum, vt his fortibus succum nutriti- cium alliciant, atque vt id quod nutritioni superest in callum transeat. Sed obijcies. Vl- cera capitis nulla re sunt madesacienda: quia caput, si frontem excipias, non est capax in- flammationis: quia non est pars contenta, in quam alia pars sua excrementa exonerat, sed continet. & vlcus quod denudatum habet os est sine metu inflammationis. Atque solâ cor- ruptione redduntur capitis fracturæ incurabi- les, communicatâ corruptione dura menin- gi. Duobus enim modis corruptio hæc inci- dit, inflammato osse, & suppurato, aut cum humor qui diploë continetur stillat in menin- gem, cunctatō ibi putrescit. Solis igitur vten- dum medicamenti cephalicis. Sed dices, vi- num deterget & desiccat. Verum, sed non sa- tis est contrariis contraria oppugnari, verùm contrario etiā excessu ea oppugnari debent.

Iam

Primum.

Tam verò vinum nō habet eam vim vt æquali excessu caput exiccare possit. Præterea os siccum, nō potest admittere siccum, si sit consistentiā humidum. Forte dices, cur igitur Hippocrates adhibet fotum aqua calidā? Quia si os capitis affusione bilis fiat erysipelatodes, tunc erit vtendum fotu huiusmodi: qui quidem sua qualitate & consistentiā ossi est inimicus, exhaustiendo tamen illam materiam, & eius qualitatem infringendo, per accidens plus prodest, quā noceat. Demum hic solus restituet calorem capiti, frigidorum occursum penē extinctum. Ad herpes verò exedentes adhibetur hic fotus, non ratione vlceris, sed ratione materiæ: sicuti etiam rerum frigidarum & humidarum vsus prohibetur non ratione materiæ, sed ratione vlceris, sic contra, calidi fotus vsus, ratione materiæ acrioris & crassioris, qualis esse solet bilis illa crassa, quæ in herpetibus, propriæ substantiæ corruptione in vitio est. Fotus hic, dicit Hippocrates, fracturis capitis cum vlcere prodest, non ratione vlceris quod osse conceptum est: nam os sicca petit, sed ratione coniuncti affectus, vt si erysipelate obfessum fuerit os, ab acerrimæ bilis affluxu, tunc poterit aqua calida lauari vlcus, ad domandam vim bilis. Quare calidā fouemus, non quā vlcus aut fracturam consolemus, sed vt inde mitescat dolor, nam acerrimæ bilis potior habenda ratio est quā vlceris: vbi, scilicet, os erysipelatosum est.

15. Exinctione caloris natui, & spiritus vitalis intetceptione. Et hyeme perniones, & digiti, inquit Galeus, cæteræque partes externa.

16. Ad infringendam bilis acrimoniam: hoc est, non ratione vlceris, sed acerrimæ bilis, cuius maior ratio habenda quā vlceris, & vlceri calidum blanditur, nam frigidum vlceri

ceti

ceri mordax est. Herpes superficiem solam corporis innadit, Phagædena crassam materiam habent, propterea ad ossa usque pervadunt.

17. Quia nervosis partibus amicum est calidum: præterea, inquit hic Galenus, quod frigiditas & caliditas facile, per communicationem ex sedē in ventrem ascendat. Idem dictum sit de viro, pudendo, vesti. a. Galenus colligit hic hæc Axiomata. Nihil potest mali accidere vlceri pus generanti. Præterea, malignitatis aut bonitatis vlceris argumentum est fortis calidus: Nam in quo vlcere nos conuenit, ea a calido insuppurabilia permanent.

XXIII.

Εν τετέοισι ὃ δὲ πρὸς τὸν ἄρθρον ἔστιν ἑστὸν, οὐκ ὅθεν αἰμορροῦνται, ἢ μέλει, μὴ ἐπ' αὐτὰ, ἀλλὰ περὶ αὐτὰ ὁκόθεν ὁπρὸς ἢ ὁκότως φλεγμοναί, ἢ ὁπρὸς ἰσμάτα ἐς τὸ ἐρυθρόν ἢ ὕφαιμον ῥέπνυνται, νεαρῷ αἵματι, ὅπῃ ταῦτα. Ἐπει' τὸ γὰρ πελακικὸν μελαίνει. Καὶ ἔρυσιπέλας τὸ μὴ ἐλκυσμένον ὠρελεῖται ὅπῃ τότε ἐλκυσμένον βλάπτει.

XXIII.

Cæterum ad hæc rerum 1 frigidarum valet usus, vnde cumque sanguinis profluuium 2 est, aut vnde futurum, nec tamen 3 super ea, sed circum vnde 4 scilicet sanguis affluit, & quæcumque 5 inflammationes, partiumque ardores & incendia

Fors frigiditas com-
munda.

dia quæ ad rubrum & sanguineum colorem tendunt, ⁶ recenti efflorescente sanguine, ⁷ super his adhibeto. nam his quæ inueterarunt, ⁸ liuorem adferunt. Et ipsum ⁹ erysipelas vlceris expers ¹⁰ curat, quandoquidem exulcerato ¹¹ calamitosum est.

1. Vt frigida aqua & succi frigidi.

2. Rupta, exesa, vel aperta venâ, vel sauciata parte.

3. Quod frigidum vlceri sit mordax. Ita in haimorrhagia narium, hepati vel lieni admo-
uemus frigida, si sint robusta nec obstructa hæc viscera; vel occipiti, mammis.

4. Vt meabili sanguini & viâ intercipiatur fluxio: nam frigida ardeant vias, ac restagnare faciunt fluxiles succos.

5. Id est, tumores cum rubore, calore, pulsu, tenixu, & dolore coniuncti. Bis tantum in hac significatione reperitur hæc vox apud Hippocratem. Sed non inducatur liuor rerum refrigerantium vsu.

*Phlegmons
quid Hip-
pocrati.*

6. Sanguinis recentis affluxu. Extinguatur tantum ardor: non inducatur parti liuor.

7. E directo, & super ipsis. Vel ad hæc, scilicet valet frigidi vsus, si ipsis inflammatis partibus admo-ueatur. Modo id ferat partis natura, materiæ quæ morbificæ conditio.

8. Opprimendo calorem vitalem.

9. Hoc est, tumorem præter naturam ortum ab effluxu biliosa materiæ non corrupta, sed integra.

10. Nam acerrimam vim materiæ temperat, & meatus viasque per quas affluit biliosus sanguis intercipit. Huiusmodi erysipelas sæpe degenerat in herpetem: bile illa acerrima cun-
dando putrescente.

11. Nam

11. Nam vlceri acerbum est frigus ac mordax. Quare non super, sed circum, hoc est, partibus editioribus ea adhibent: ita enim orgasmus impeditur constringendo, instigendoque sanguinis acritiam potentiam, corroborandoque partem. Docet Hippocrates haimorrhagiam sili immutata à figurâ corpore, vinculo, & emmoto. Scribit etiam Hippocrates Quod expedit in omni vlcere, tam veteri quam recenti, sanguinem effluere. A recenti quidem, gratiâ arcendæ inflammationis: à vetere vero, vt sarcosis promoueat. Responsio est, eum locum intelligi de vlceribus unicuique parti propriis, cum sanguis effluit ex venis illi parti propriis ac dicatis, ex qua effluit sanguis. Non autè de apertione venæ communis quæ tali alicui parti est dicata. Dixit hic Hippocrates recenti efflorescente sanguine: quasi dicat, Omnis tumor præter naturam, cuius causa efficiens est materia calidæ affluxus, (non autem coaceruatio ob facultatis concoctricis & expultricis infirmitatem,) remedio est, ineunte & augefcente morbo, vsus rerum frigidatum: nam acrimoniam sanguinis stangit, & meatuum laxitatem constringit nam materia calida fluxum mouet. Nisi tamen pars ipsa, vt glandula, aut causa critica, aut materia, venenata (vt in constitutione pestilenti, in lue venerea) vel materia impacta & contumaciter ad musculos adherescens (vbi vsu refrigerantium phlegmone in scirrhum incurabilem degenerat) prohibeat. Proinde rectè adiecit Hippocrates, quæ ad rabrum; nam si partes liuenter, non adhibebis ropercutientia.

æ Epid. lib.
De vlceri-
bus.

Dubium.

XXIII.

Τὰ ὑπερὸν χῶρον, κρυσταλλοῦ

τῶν σφί-
δ' αἰσ-

Frig-
cies, p-
uent,
rhos

1.
omnia

2.
aqua e

3.
la calo-

iam 14

diaphr-

sudans

race. se

fuit: pr

nihil, v

pulsus

4.
via spi

5.
reddent

cum di

6.
in deli-

qui hi

affigu-

7.
Ta

8.
Thua-

9.
y an

10.
aut

11.
Ta

12.
Thua-

13.
y an

14.
aut

15.
Ta

16.
Thua-

17.
y an

18.
aut

19.
Ta

20.
Thua-

21.
y an

22.
aut

23.
Ta

24.
Thua-

25.
y an

τῶ σῆθει¹ πολέμια, ⁴ βηχέων κινητικά,
⁵ αἱμορροϊκά, ⁶ κατὰ ῥοϊκά.

XXIIII.

Frigida cuiusmodi sunt nix, & ² glacies, pectori sunt ³ inimica, tusses & mo- *Extremē
frigidi in-
commoda.*
 uent, sanguinis profluiua ⁵ cient, catarrhos ⁶ excitant.

1. In quibus frigoris summa penē sunt omnia.

2. Quæ ut ait Scholiographus Holerij, aqua elementari sunt frigidiora.

3. Quod vitam tueatur pectus, cuius tutela calore peragitur. Hodie obiit iuuenis cui iam 14. dies inflammata fuerant membrana diaphragmatodes ad pectus: quod choreis exsudans se aëri frigido exposuisset aperto thorace. secta fuit tamen ilico illi vena, purgatus fuit: praua expectorabat ac flaua ilico, mox nihil, vrina primum flammea, mox citrina: pulsus febrilis: lingua fuit nigra & arida. *Historia.*

4. Quia distillatione asperitatem inducit viæ spiritus.

5. Venas indurando, & contumaciores reddendo: vnde fit, ut distenta sanguine vasa, cum dilatari non possint rumpantur.

6. Tussiferos, aluiuos, artricos. Antiquis in deliciis erat nix & glacies: tamen populi qui his vtuntur gutturosi sunt ac catarrhis affliguntur, & breuis sunt vitæ.

XXV.

Τὰ δ' ἐν ἄρθροις¹ εἰδήματα καὶ αἰ- *Frigidi fa-
ma comoda.*
 γήματα ἅπτερ² ἔλκεα, καὶ ³ ποδαρχικά,
 καὶ ⁴ ἀσθμα, τέττων τὰ πλείστα τὸ ψυ-
 χροῖ.

Narcosis
tam r/m

ἄρ' ὁ πολλὸν καταχρόμενον βρῖζει δὲ καὶ
ἰσχυαίνει, καὶ ὁδ' αὖτε λυή. ἄρ' ἔτι γὰρ
μετρίῃ ὁδῶν ὁ λυτὴν.

XXV.

Verum articulorum¹ tumores & do-
lores² ulceris expertes, & ³ podagrica, &
⁴ conuulsiones, horum sanè plurima tri-
gida⁵ copiose affusa mitigat, leuat, &
⁶ adæquat, atque ita dolorem⁷ sedat:
huc accedit quòd⁸ stupor modicus do-
lorem⁹ sedat.

1. Ex sanguinis & bilis affluxu. Igitur, au-
thore Hippocrate, Arthritis non ex sola ma-
teria frigida fit, cum aqua frigida sanetur.

2. Cui frigus est acerbum.

3. Hoc est, dolores podagricos excitatos
ex ichoris biliosi affluxu.

4. Scilicet reuocando calorem in inueni-
quadrato.

5. Sæpe & multum.

6. Adæqualitatem reducit partem tumo-
re obsessum, ita ut amplius tumor nullus ap-
parere possit, idque pepasino & resolutione
excrementorum: repressione verò per se.

7. Restituto habitu & temperamento
partis.

8. Quem frigidi focus inducunt. Talem
narcosin hic admittit Hippocrates.

9. Vacuando & digerendo causam con-
tinentem, & reprimendo causam antecedentem:
Stupor destruit dolorem: ergo stupor
non est species doloris. Ego maximo successu
utor in Arthritide calida fori aqua semini-
ganarum.

Rauadum
figent

Tm

XXVI.

Τὸ δ' ὡς τὸ ταχέως θερμαινόμενον καὶ
ταχέως ψυχόμενον, καὶ κρυότατον.

XXVI.

Aqua quæ citò calefit & citò refri- Aqua quæ
optima.
gescit, & leuissima est.

1. Dulcis, omnis mixtionis experta

2. Ob partium tenuitatem & raritatem
facile induit contraria. Tam facilis itaque
mutatio, eam tenuissimam esse arguit.

3. Et pondere & subtilitate partium, ea
demque optima est. Non lance æstimanda est
aqua, sed si non grauis sit hypochohndrio, ve-
rùm si ea subito peruadat, nec ibi cunctando
putrescat. Talis propinanda per morbos acu-
tos. Quæ aqua res injectæ citius elixantur,
hæc leuissima est. Estque hæc saporis apodo-
ris experta, ac clara. Dura ac cruda est aqua
putealis, utpote sole fraudata: fluuiales ce-
noscuntur: hæc reponenda ut limus fidat, illæ
coquenda. Pluuiales meliores, si coquantur,
quod maris ac solis soboles, at coctio dissipat
diuersas ab ea partes. Hyemalis pluuia crudi-
tatis plena est: æstiuæ optima est, cum in cen-
dio flagrat calum. Columella ex Hippocratis
sententia duo genera aquæ arte mitigata pro-
ponit. Hippocrates in libro De aëribus, aquis
& locis: & 6. Epid. 4.

De aëribus
ca. 1. lib. 5.

XXVII.

Οὐόσοις ὅτι πῶς ὁρέζεις τὸν πότον, 5. lib. 1. ca. 1.
τοῖς πᾶσι διψῶσιν ὡς ἐπικρατεῖται,
ἀναθόν.

XXVII.

Qui noctu bibendi sunt appetentes,
Z. hos

hos ad modum sitientes somnum ² inire
iuvat.

1. Madoris inopia. Post somnum vi perferuerat sitis, plena potet manu.
2. Nam ita augescunt viscera, & assumptorum squalor acriorque vis castigabitur. Modo nulla adest materia à somno mitiganda. & per somnum inter fertur sanguis ac mador unde vapor qui sitim excitabat vincitur ac madescit internus squalor. Attamen, inquit Galenus, Valdè sitientibus à meraco vino vel ab inopia potus, concedendus est potus.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

XXVII.

Τυρανείων ¹ ἀγάρων ἢ ἐν ἀρωματισ
πνεύματι πολλὰ καὶ ὅτι ἐν αἰσ ² ἀλλὰ χυνο
μὴ δὲ ἢ, εἰ μὴ ³ καὶ καὶ αἰσ ἀπὸ τοῦ.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

XXVIII.

Mulierum
afflictae.

Aromata.

2. αἰσ αἰσ

2. αἰσ αἰσ

Suffritis ¹ aromatum muliebria ² ciet:
idemque ad alia ³ non raro valeret, nisi
capitis gravitatem adferret.

Quia hoc libro, ut antea monui, Hippocrates de
omni euentu omnium euacuationum agit, quacumque
ratione illa abortire fuerint, vel naturae aut morbi vi
vel artificioso à molitione, igitur de iis euacuationibus
iam agit quae eueniunt ab utero. Est enim uterus, dum
procreationi non studet, receptaculum omnis sedulitatis
muliebris corporis non parum.

1. Hoc est rerum bene olentium, et cypertum quae ex iis conficiuntur.
2. Menstrua atque lochia. Nam vin expultricem vteri excitat, atque venarum quae vterum attingunt obstructions aperit: & compactiorem vterum rarefacit, ac algiosum recreat,

recre
men
arati
nequ
vteri
gravi
vixit
multi
dion
multi
quae
quae
& for
scilic
tis,
non

3.
multi
con
factu
vteri
nem
tenc

à pa
4.

pro
plet
pitui
ra
ven
Fia
&

run
eiu
At
vie
fac
lie
eu

recreat, & materiam lentam incidit. Ita tamē ut nulla antea sit morbi, neque exacte ætatis, neque lactationis. neque instituti vitæ neque haimorrhoidum, aut pueri vteri aut vteri phlegmone vel ardore occupati, vel ingrauidationis excusatio adferri possit. vox *γυναικεία* varia significat, primo significat partes muliebres: secundo, omnes mulierum affectiones quæ propriè in eas cadunt: tertio, mulierum purgationes, quæ etiam variæ sunt, quædam enim sunt purgationes menstruæ, quædam *ροχέαι*: sub his est etiam secundina & foetus mortuus: tertio, *πρὸς γυναικείας*, in quo scilicet desideratur ratio qualitatis, quantitatis, temporis, & modi excretionis: sed hic non debet promoueri, sed supprimi.

3. Ad peculiare vteri adfectiones. Ut si cui mulieri caput coxendix aut femur doleat, & à concepto foetu hic dolor abeat, ac cursus edito foetu repetat: huic odorata bibere, & ad os vteri admouere oportet. Item ad conceptionem felicitandam, & ad sterilitatem auer- Hip. lib. De
Superfies.
tendam. Suffocatas etiam euocat, ac dolores à partu remouet.

4. Ob leptomeriam. & cerebrum auidè prolicet in se aromatum vapores. vnde illud plethoram incurrit vaporum. Grauitatem capitis adfert his mulieribus quibus vterus est rarior: nam per venas inuadit caput, quia in venis ille vapor suo ardore sanguinem turbat. Fiant pessaria ex penna obuoluta bombace & filo: illinatur oleo macis & caryophyllorum, cum beniouino & croco. Sit longitudo eius sex digitorum: crassitudo mediij digiti. Attamen sufficit aromatum non sine cautione Remedium.
Cautiopræ-
sica.
vtendū, tenerissima enim acetabula à siccitate facile arcescunt: hinc infecunda redditur mulier. Sed tamen in ocliorū suppressione raro euadunt. Vbi mulier defraudata fuerit suo ge- nio;

nio, non euocationi menstuurum erit illi studendum. Sed illa euehymis vtatur cibus. At si ab obstructione laborauerit menstuurorum, ea aperiatur, sit autem tribus modis obstructio, copia, materiae crassitie, & facultatis infirmitate. Nam si mulier vicelimo sexto die purgetur a sanguine, agrotat.

XXIX.

Τὰς κύσεις φαρμακείν ἐν ὄργῃ, τὰ
τρεῖς μῆνα, καὶ ἂν ἐπὶ μὲν ἂν, ἥσων δὲ
ταύτας. τὰ δὲ νύκτα καὶ πρὸς ἑσπέρην δὲ λα-
βεῖν.

XXIX.

Gravidarū
purgatio.

Pregnantes quidem purgandæ si humor sit effusus, & quadrimestris purgatio, dum septimestris fuerit, quamuis haeminus. nam in minore & grandiore fortu cautius religiosisq; ne agendum.

Alius est scopus humi Aphorismi in initio libri quarti Aphorismorum, alius hoc loco. Quia in quarto libro docet tecmar sin purgationu conuenienter cuius exhibenda: quæ consistit in perspicuita humoru patientis, affectus, & peculiari natura eius cui medicina adhibetur idque adducto familiari exemplo quod perspicuitate vincit cetera. Hoc vero loco docet quam cautionem & prouisionem debemus adhibere ad vterini affectiones quæ sunt & natura, vt scribetur & factus & facta. Sequentijs enim Aphorismi agit de affectionibus & natura: cum autem vterus instrumentum sit conceptionis: certè conceptio est affectio. Cacochymia mulieres, si a fecunditate illa vindicentur, abortiunt. Optime autem defunguntur eo periculo, si a quarto mense ad septimum ea fecunditas effundatur. Vidimus enim sept naturam illi mensiensi validam euacuationem at-

tulle

tulisse summa cum alienatione foetuum, quare tuto co-
cochymia plenitudo hoc tempore excluditur.

Observatio
practica

XXX.

Ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φλεβοτομήθεισα
ἐκπεσόντι. καὶ μᾶλλον, εἰ μᾶλλον ἐστὶν
τὸ ἐμῆρνον.

Ingravidata
temere
non abdu-
cendus san-
guis.

XXX.

Mulieri ingruvidatae si vena tundatur
abortit: coque magis si foetus gran-
dior sit.

1. Defraudato foetu suo genio. & abortu
lipothymia. item laxatis vinculis, quibus
utero foetus alligatur, & ab exhaustis coty-
ledonibus. Ut plantarum fructus nutritu
fraudati tabescunt, sicantur, ac cadunt: ita
foetus cadit fraudatis vinculis suo pastu.

2. Si septimum mensem attigerit. Hippo-
crates libro De morbis mulierum, sanguinem
emittendum suadet. scilicet vena ad popliteum
vel malleolos, ut liberentur à difficultate pa-
riendi. Huic idoneae sunt mulieres iuvenes,
robustae, ac succi sanguinei plenae. Quare de
his venis percutiendis hic loquitur. Nam su-
periores venae, ut manus & brachii tundi pos-
sunt etiam ad sanitatis tutelam quarto &
quinto mense, si abortioni non sit obnoxia
mulier: Imò in quadrimestribus & septime-
stribus secare tuto poteris in pleuritidis cura-
tione: maxime si mulieres sint voraces, qui-
busque ante graviditatem largius ac diu sole-
bant fluere menses. Verum tempore Hippo-
cratis, nihil aliud erat vivere, quam è natura
vivere. Vbi necessaria est phlebotomia in mor-
bo acuto, ut infarcta expediantur, phlegmo-
ne sedetur, metastasis reuocetur, corpusque
ad sanam redditur, citra foetus & foeta in-
iuriam.

Practica
observatio

in iutam tunditur vena brachij, vltimis etiam
ingravidationis mensibus, quod subsistens
iam sanguis corpore adeo circumfluat, ut
mammas etiam lacte impleat. Recreanda mor-
e est eueptis. Si quis coegerit nos fateri Hip-
pocratem hic loqui, non de venarum inferna-
rum, sed de superiorum sectione, respondebi-
mus cum loqui de ea sanguinis emissionē, quæ
tempore Galeni non erat libra minor, quem
admodum purgationes, quæ eius tempore
erant ex elateriis remediis, quales elleborum,
scammonium, colocynthis. Hodie verò beni-
gni non veremur purgare, nec minorem san-
guinis effusionem auctamur, modo vires ad-
mittant, morbusque validas id suadeat. Si
plura velis, vide Fernelij De vena sectione li-
bri secundi caput duodecimum.

Grauida
cum morbo
acuto.

Ἰωάννης ἐκ τῆς ἐκείνης ; ὡς τὸ
ἐκ τῆς ἐκείνης ; ὡς τὸ ἐκ τῆς ἐκείνης ;
ἡμῶν.

Mulierem grauidam, ex vilo morbo,
acuti genere laborare, & funestum.

1. Qui magnam agnoscit causam.
2. Difficultate curandi, (nam fecit aut
fecit in conimodo remedia adhibentur) sym-
ptomatum vehementia, & fetus interitui.
Præsertim si fetus sit grandior. Eo quod mul-
lier grauida duplo maiore utatur respiratione
quàm non grauida. Si ergo calor maternus in
æstum degenerat, summa spirandi difficultate
laborabit: instrumenta enim & facultas non
possunt satisfacere vili necessario. Difficultas
autem respirandi in omni morbo acuto est
lethalis.

lethalis. Secundo, ineunte morbo, quamdiu morbus est siccus, potius incumbendum est morbo, quam naturæ studendum. in muliere vero grāvida potius naturæ est studendum quam in morbum incumbendum. Igitur quantum hic naturæ studebis, tantum morbum augebis. Non itaque licebit hic vii tenui diæta, qualem maximè morbus requirit. Sed obijcies, ex Hippocrate, mulierem gravidam, quæ vehementi morbo correpta, fuit servatam fuisse. Respondet Galenus, quod trimestri graviditate in hunc morbum incidit: trimestres enim & quadrimestres aliis magis servantur: quod maiorem habeant opportunitatem admittendorum remedium quam aliæ quæ sunt septimestres ac seximestres. Illud meminit conuenire, trimestres ac quadrimestres omnibus iniuriis præ aliis magis resistere. Quare *ὑπερμενστρον* interpretandum, quod plerumque ita eueniat.

Obiectio

1. Epid. 3.
Historia
13.

XXXII.

Τῶν αἱμῶν¹ αἱμα ἐμῶν², ὅτε κατὰ
μῆνιν³ παύειται⁴ αὐτὴν γίνεται.

Mulier sanguinem vomens.

XXXIII.

Mulieri sanguinem¹ euimenti, menstruis² erumpentibus, vomendi³ finis.

1. Apertis venis plethora vi, à menstruo- rum suppressione. Vt nulla tamen vel rupta vel exesi vasis exensatio possit adferri: Sed si sit à palindrome menstruorum ad superiores partes. Quod si ille sanguis non effundatur, solebat scyrrhum inferre licni vel hepati, hinc hydropem.

2. Confortim fluentibus. Quasi dicat, Si verò his confortim fluentibus, vomitus tamen non cessauerit, certò tibi constet, venam

Z 4

ruptam

ruptam vel exeam esse. Quare his remedi-

andum. *Auersione.* & euacuatione sanguinis, cuius copia & sursum refluxu cruenta excita-
batur. Intelligatur hic Aphorismus de ea san-
guinis vomitione quæ fit apertis vasis, (non
autem ruptis aut exesis,) ut nimirum ramoli
illi qui à supremo ramulo splenico in stoma-
chum mittuntur, collecta sanguinis à copia
dehiscant, & in ventriculum, per anastomosin
sanguinem effundant, cetera vasculorum aut
stomachi vitium. Nam si hæc vomitio fiat à
ruptis vasis, talis non inhibebitur, erumpen-
tibus mensibus: sed peculiarem sui rationem
requirit. Hunc Aphorismum explicat Galenus
Methodi. 2. fol. 116. D. Nobilis puella Ley-
da menstrualis cum esset, ruptum illi vas fuit
in pulmone à catarrho acri, prodeuntibus
mensibus nihil auxilii sensit, omnibus tenta-
tis, obiit. Quinque alie inter quas una matro-
na, palindrome his ad laryngem fuit, in ea-
que cancer lethales, duæ exesis carotidibus
foras prodeunte sanguine abrepta fuerat: sus-
focata à cognuente larynge.

XXXIIT.

Τῶν αὖτε κατὰ μέρη ἐκείνων
ταῦν, αἵμα ἐκ τῶν πύλων πύλαι ἀγὰρ.

XXXII.

Mulierī suppressis mensibus, sangui-
nis ē naribus profluvium bono est.

Dixit prius de locis incommotis quibus sanguis effun-
ditur, iam de commodis.

x. Talis haimorrhagia inter ceteras prin-
cipatum obtinet generisq; nomen sibi adop-
tat. Suppressio menstruum plethoricam ad-
ferre affectionem. Quattuor autem sunt viae
per quas hæc plethora auersione amouetur.

Sanguinis
à naribus
eruptione
cervicis
mensis.

aut e
haimor
sio aut
earet
lamita
datur
tem et
auersio
tis per
est auc
ria et
exciter
morth
auersio
hoc eff

unde e
apertas
occlus
poterit
contin
citater
possit.
consili
pressis
venam
nam a
mensu
est, Si
yena n
pletho
Aphor
tunden
ardent
non in
bris cu
brachi
peripn
oborta

aut

aut enim haimorrhagia, aut vomitione, aut haimorrhoidibus, vel dysenteria cruenta. Aversio autem ea quæ sit vomitione periculo non earet: nam quamvis sanguis non arguat calamitatem partium unde manat, Si tamē cunctetur in ventriculo, liporhymiam & mortem etiā sæpē adfert. Ut sit calamitosa hæc aversio non ratione refluxus, sed ratione partis per quam effluit. Similiter periculi plena est aversio per dysenteriam; quod hæc materia etiā in intestinis interdum gravissima excitet symptomata: sic etiā quæ sit per haimorrhoidas, scilicetissimè autem euenit hæc aversio per haimorrhagiam. Profluuiū verti: hoc est si liberaliter sanguis fundatur.

2. Neque enim arguit calamitatem partis unde effluit, significat enim vias eius iam esse apertas, quæ prius naturæ incommodo erant occlusæ: Neque vlla ratione calamitosa esse poterit parti per quam fluit: eo quod fluat continenter per vasa, neque in magnam capacitatem fluat, vbi corrumpi vel conglomerari possit. Sed dicit quis, Si scopus est, ut naturæ consilium Medicus sequatur, cur igitur suppressis mensibus iubet Galenus potius tundi venam poplitis vel malleoli pedis, quam venam axillarem? imo ipse vult inhiberi fluxum menstruorum apertā venā brachij. Responsio est, Si id studeas ut fluant menstrua, poplitis vena necessariò est secanda. si verò studeas ut plethoram tollas, (imitantes id quod hoc Aphorismo scribitur) axillaris è directo est percutiendenda. Ut si à menstruorum suppressione ardentè febricitat, quia febris maxime viget, non in menstruorum euocationem, sed in febris curationem erit incumbendum, ac vena brachij percutiendenda, ut etiā in pleuritide & peripneumoniā. In sanguinis effusione vltro oborta vide vade, quò, quā, & quamobrem fluat;

his remedi-

e sanguinis,
enta excita-
us de ea san-
vasis, (non
rum ramuli
co in stoma-
inis à copia
anatomosin
culorum aut
omtio fiat à
ut, erumpen-
i rationem
cat Galenus
puella Ley-
illi vas fuit
odeuntibus
ibus tenta-
yna matro-
fuit, in ea-
cerotidibus
e fuerit: suf-

ἐκκρίσιν
αἵματος.

1 sanguini
2 est.

3 sanguis effusus

4 ceteras prin-
cipales sibi adop-
thoricam ad-
em sunt via
e amouetur:
aut

Dubium!

fluat: & nūc onere pressa natura onus excu-
Notandum ciat. Notandum, quod à me vsu obseruatum
 fuit, in hac haimorrhagia mensium suppressio-
 ne quæ excitatur, longè alià idea, sanguinem
 ferti, quàm in vulgari haimorrhagia: hic
 enim præditur mixtus thrombis ac frustis.

xxxiii.
 Tuwari en zaispe epeσn lu n koslip
 πονδρῶν, κῆρ υν @ en βῶσπ.

Mulieri grauidæ si alius profusior sit,
 abortitionis periculum imminet.

Nam fetus hinc fraudatur genio suo: infirma red-
 dita matre: imò extinguitur fetus tetro à vapore ce-
 crementorum quæ per intestina feruntur, nam intesti-
 ni incumbit vterus: unde vena terri fetori offensione
 agitur: Sive illud alui profusum fuerit diarrhe-
 ticum, siue hientericum, siue dysentericum. Nam in
 omni profusio sit minor alimenti distributio, unde vi-
 rei facta debilitantur, & genio fraudatur suo fetus: ce-
 cedunt præterea in oronia, cum & crebra adeat segna-
 ti de nocte necessitas in tali profusa aluo. & plerumque
 nutritioni dicata, una cum secdu abiciuntur. Ob so-
 cietatem quæ vtero est cum intestinis facile horum affe-
 ctio in vterum deriuatur. Ita nuper cum muliercule
 quædam parere non poterant, in ipsa parturige me rasi
 plurimum melleu clysterem iniici intestini. ac illico pe-
 perere. Ita ut iam apud nos iam agere incipiant mulieres
 nobilissima. Clyster sit ex decocto herbarum emollien-
 tium, ex maluæ, althææ, parietario, tassi barbati,
 chamemel, arthemisia: colatura adde saccharum,
 oleum amygdalinum dulce: & drachmam salu coma-
 munis. Quod vtero vterus grauius afficitur ab inæsti-
 ni, sæpe à me obseruatum, dum præfocationi obnoxia
 propinatur purgans pharmacum, tunc sæpe grauius
 affligi solebat.

Historia
 & curatio

Observatio
 grauiora

Tuwas

XXXV.

Γυναικί¹ ὑπερκαίων ἐνοχλημένηἢ δυσκοῦσα, πικρὸς διαγινόμενος³

ἀλγόν.

XXXV.

Vterinae mulieri aut ægræ? parienti,
oborta sternutatio est bona.

1. Quæ vteri symptomatis infestat ut. hoc est, quæ prævocatur ab utero: sublato scilicet respirationis usu à feminis venenata qualitate & extincto calore, aut inde impeditis respirandi instrumentis. XXXV.

2. Infirmitas fetus aut vteri. non ab os-
sum mala conformatione, vel à male affecta
cervice vteri, vel à fetus in dorsum aut pedes
præcantis malo sit: iis enim in calibus nihil
iuvat sternutatio.

3. Nam inde significatio sit calorem ferè
extinctum redintegrari; quodque ea concus-
sione expellatur materia feminis; quæ eius
malierat causa; quodque foetus, vapor qui,
(natus à menstruum corruptione, vel à re-
tento semine,) caput ac diaphragma feriens,
respirandi vim interceptabat, excludatur. In
omnibus morbis acutis præclare facit ad sa-
lutem sternutatio: sed si eueniat à thoracis &
pulmonum affectibus, mala est, ut signum, &
ut causa: Ut signum, quia significat malam
anathymiasin ad cerebrum ascendisse à par-
tibus spirabilibus. ut causa, quia hæc quassa-
tio has partes magis distrumpit. Vbi verò par-
torigo non succedit ex sententia, salutatis est
sternutatio, etenim ad inferna validè propellit
diaphragma compressio epigastrio, hinc ad
inferna pellitur valido nisu vterus. Nos parum
piperis & galangæ radicibus ut sorbeat iubemus
miscemus

Vterina
seffecatio
per partio
difficilis.

Vbi don
innes.

que dictum intermissionis tempus. In viragine vero vigintiseptem intermissionis, & duo profluuii. Desideratur igitur ratio periodi, si menstrua cunctantur vel anteuertant: vel si bidduum fluunt, quæ olim triduum fluere solebant. Modi autem desideratur ratio, si guttatim vel *ædops*, celerius vel tardius, copiosius, vel minus copiose fluant.

3. Vniuersali & singulari corporis totius atque vteri. Sanguis menstruus propriæ substantiæ corruptione est in vitio, si sit melancholicus, si colore sit meracius ex resolutione partium. Alieni autem humoris permixtione infectus, si admixtam habet pituitam, bilem, vel melancholiam, aut serum. Purgatio vniuersalis totius corporis fit, adhibito eo pharmaco, quod respondet ei humori quo sanguis est infectus. cuius quidem notæ percipiuntur in hincis mulieris menstruosa. Particularis vero vteri purgatio adhibetur, si causa consistat in vitio & infirmitate excrettricis vteri, vel in materiæ contumacia, vel in meatuum angustia. Vniuersalis purgatio his instituatur ex idea eius humoris qui in sanguine emanante in vitio esse videtur. Si pituita in vitio est, agarico: si bilis, Rhabarbaro: si melancholia, fennæ foliis vacuetur, ita vel melle aut syrupo rosato, nam is etiam menses euocat. Sed in particulari purgatione instituenda rimanda sunt causæ tardantium mensium: hoc enim illis euenit coniuuentibus oculis venarum vteri, vel quod inflectitur ad dorsum vel ad latus vteri os, vel quod duritie id obsideatur, aut quod compactior sit substantia vteri, vel sanguis peccat paritate vel crassitie. Vbi crassities in vitio est, diatram ineat attenuantem succos, suffitusque fiat aromatum, & pessi præscribantur. Potio instituatur ex vino cui incoxit eala mintha, vel pulegium, aut abrocanum.

Remedia

*Causa
menstruorum
tardantium*

Pilula
menſe ci-
entia.

366

I. HEVRNI

tanum. Sed prius purgetur corpus, quod fa-
millaribus his pilulis ego maximo cum ſuc-
ceſſu facio, Accipe aloes vnciam vnā; myr-
tha, gentiana, ariſtolochia, diſtanni, croci,
cuiusque ſemidrachmam; rubia maioris, mi-
thridati, cuiusque drachmam: cum ſirupo de
arthemisia, fiat maſſa: capiat pro doſi pilulas
quatuor vel quinque cotidie, manē, decem
aut duodecim matutinis continuis, ante ſolli-
tum tempus purgationis menſitue.

Abortus
nata.

Ἰατρικὴ ἐν γαστρὶ ἐχέσθαι ὡς οἱ μὲν
δοὶ ἐξαιρέτως ἰγυοὶ γέρονται, ἐπὶ
πρωτοῦ.

XXXVII.

Mulier ingrauidata si mammae re-
pentē extenuentur, abortit.

1. Vt nulla excusatio tabescentis cor-
poris totius adferri possit à visceris alicuius
injurya.

2. Quae prius erant solidae & succi plenae.
cum foetus mouetur, tunc insurgunt mam-
mae. Hoc fit tertio quattuorue mense.

3. Quod foetus suo genio defraudari si-
gnificat, vt eo nutriendo sanguis necessarius
satis esse non possit: eo que foetus defraudatus
aliò tendit: vel quod gradi morbo vterus te-
neatur, unde anadrome fit sanguinis in vte-
rum. dicat quis cibum sumunt foetae: igitur
nutricatus non deest. & diu post puerperium
laete nutrit foetum. Igitur abortus non fit ino-
pia lactis. Sed hoc fit à plenitudine in vterum
ruente. De sterilibus initio pag. 387. Quae di-
cit corrumpit foetus, his mammae gracile-
scunt: si verò iterum dureſcant, dolor erit in
mammis

mammis, vel coxis, aut oculis, aut in genibus & non corruptela foetus. Quo modo durescent tursim mammae, nisi recurrat materia ab utero. Quod haec partes dolent, sit ob recursum sanguinis ad uterum. 1. De morbis pag. 313. Quare viroque modo, & ab inopia alimenti, & a subito recursu ad uterum id fieri nemo negavit. Admonet nos hoc Aphorismo, ut cautè medicinam faciamus, ne in calumniam trahamur. Quasi dicat, Vbi nota haec in gruida apparent, vide ne quid remedi praescribas, unde quis existimet te abortum promouisse: qui iam spontè naturæ eueniet.

*Cautio
pragmatis.*

XXXVII.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχθρὸν ὡς ἔτε-
ρμαθὸς ἰχθὺς γένηται διδυμὸς
ἐχθρὸς, δάπερον ἐκτιστῶσκέ. Καὶ ὡς ᾤ
ὁ δεξιὸς ἰχθὺς γένηται, τὸ ἄρρον. ὡς ᾤ
ὁ ἀριστερὸς, τὸ θήλυ.

XXXVIII.

Quia & mulieri gruidæ si altera
mamma extenuetur ac gemellos gerat,
alterum abortit. Ac si dextra quidem ex-
tenuetur, marem abortit: si autem si-
nistra, foeminam.

Intelliguntur duo hi Aphorismi, modo nulla excusa-
tio adferri possit inedia. Nam loquitur Hippocrates de
inchoata extenuatione. Quum tædè mamma sola inter
omnes partes quæ sub sensum cadunt duplices habeant
venas: proprias quidem quibus sanguinem ad sui ma-
tritionem attrahant, & communes quibus sanguinem
ad lactis generationem alluciant: ideo quoque in mam-
mæ duplex consideratur extenuatio, propria, quæ est
ab

*Mamma
sola dupli-
ces habet
venas.*

ab alimenti inopia, vel à visio nutritus quo ipsarum membranae collabuntur. & communis ea est, mammae extenuatio cum scilicet venis, quae efficiunt habent copia sanguinis denegatur, quod fetus validior & alacrior plurimum nutrimenti capiat per venas epigastrij, quas veluti osculo excipiunt vena mamillares. Fetus enim tantum absumit ad sui nutrimentum, ut non sufficiat materia generando lacti, aut sanguini quo fetus nutritur. Quare non eadem ratio est extenuationis harum partium, quae aliarum partium: maxima enim non solum sibi, sed etiam fetus alimentum conficiunt. Praeterea hic loquitur de extenuatione non propria, sed de ea qua habitus ipse subsidet. Sed rogabis, An, ut contrariarum contrariae sunt indicationes, mammatarum extenuatio abortiorem significat, ita earundem distentio, prosperam gravidationem significet. Dico quod non. Aequae enim distentio apparet ad abortiorem, atque extenuatio. Si enim fuerint mammae sanguine distente plus aqua, arguunt summam fetus imbecillitatem. Ex euentu fieri potest ut utrumque factum abortiat. Uterus duos tantum habet sinus quare, ex lege naturae duos tantum fetus potest suscipere. Plures quidem aliquando suscipit, imò sex, non quod tot sint in utero sinus, ut volunt Arabes, sed hoc fit per superfertationem: ideoque illi posteriores fetus non possunt esse vitales.

Fetus qui
vitales.

Causa ma-
fili vel
feminini
fetus.

6. Epid. cum
2. Aph. 70.
& committ.
4. Aph. 17.
6. Epid. 4.
27.

1. Translato ad uterum sanguine ad fetus nutritus ex inopia laborantis.
2. Quia fetus qui mates sunt, dextrae feminae verò sinistrae uteri parte continentur. Vasa spermatica dextra quidem parte duruntur ex tunica venae cauae: sinistra, ex vena renali: Ideo ex dextra parte exeuntur semen calidius, siccus & elaboratius, maribus procreandis aptissimum: è sinistra semen frigidius, aquosius, nec aequè elaboratum, feminis procreandis aptissimum, Aliquando tamen contra naturam vasa haec dextra parte exeuntur à vena renali: & sinistra à trunco venae

venae
rea sin
parte
hac du
do veri
tes doc
niat, &

H
valde
loire

Si
puc
men
1. Se
tio &
partis
est du
adeo
ne ab
suppr
guinis
morti
dysen
mam
aliqu
verti
lac er
Nam
qua;
cet, y
Sed n
herib
nit.

venæ cavae: in talibus corporibus fortis matres sinistra corporis parte: femina, dextra parte continentur. Imo aliquando utrinque hæc ducuntur à trunco cavæ venæ; aliquando utrinque à vena renali. Verum Hippocrates docet quid in natura sitè conformata eueniat, & quid plerumque accadat.

XXXIX.

Ἡ γυνή μὴ κύβηται, μηδὲ τετοκῖα γάλα ἔχει, ταύτη τὰ καταμήνια ἐκλέλειπτε.

XXXIX.

Si mulier neque ¹ pregnans neque puerpera lac habeat, huic suppressa sunt menstrua.

Suppressa
menstrua
mor.

1. Sed à parte expedita, Ex eo lacte significatio & boni sanguinis & integræ mammarum partis quæ lac facit. Bonus is est sanguis qui est dulcis, purpureus, mediocriter crassus. Hinc adeo accidit ut si virgines huiusmodi sanguine abundant, & ab ea sanguinis copia menses supprimantur, nisi eiusmodi plethoræ aut sanguinis emissionē, vel vomitu, vel per hæmorrhagiam, aut per hæmorrhoides vel per dysenteriam hæmatoden excernatur: & si his mammae calidiores fuerint & atterantur, eo aliquando is poterit decumbere, & in lac converti. Quin interdum attritu papillarum viris lac etiam nascitur, ubi ea sanguinis supellex. Nam lac solum est elegantior pars sanguinis, quæ, sicut natura hominem à crudelitate auocet, ita glandulis mammarum in alborem abit. Sed non ita copiosum id lac manat quod mulieribus extra graviditatē ac lactationem euenit. Quod tamen rarum est in virginibus,

Virgines
lac fundunt
aliqua.

Viris vixit
lac.

Lac quid.

nam providentiâ natura. (quæ vis, quadam
est à Deo insita) gignitur lac in mammis, fo-
tus causâ. Vnde ea providentiâ? ab animan-
tium opifice, inquit hic Galenus. Octavo &
nono, dicit hic Galenus gravidationis mense,
turgent venæ utero & mammis communes.

XII.

Τυμῶν ἐν ὁλόσῳ ἐς τὸς πτῆδες αἰ-
μα' οὐστῆρεθ, μανίαν σμηκεῖν.

XII.

Quibuscumque mulieribus sanguis in
mammis. * colligitur, ¹ phanaticæ:
sunt.

1. Si is ibi collectus cunctando putrescit,
vel exardefcit: si putrescit, inde inflammantur
mamæ. si exardefcit, ardore eo in atro-
rem vititur. *ἄσχεθ* est omnis tumor præter
naturam.

2. Quia ibi permanet pepasmi expers. Cum
fuit à suppressis mensibus sanguis in mammas
pro ipsius sanguinis conditione, & partis in
quam fuit temperie, aut phymatis, aut furo-
ris consecutionem adfert. Si enim sanguis is
fuerit bonus & natura partis integra, natura
lac ex ea generabit. Si verò sanguis propriæ
substantiæ corruptione vel alterius humoris
admixture in vitio fuerit, eius partis in quam
effluit, substantiam labefactabit: & omne
genus phymatum pro varia corruptionis con-
ditione, vel humoris mixtura generabit. In
aliis quidem phlegmonem, in aliis cancerum
in aliis aliud, ut hic in ardorem, unde ambu-
stus sanguis, fulgines nigras in cerebrum ef-
fundit indeque melancholefcit: vel sic cò me-
tafastis sanguinis incendio conflagrantis. Vn-
de sit, mania, hoc est furor febris expers, Nama

ea mania quæ febris est particeps, phrenitidem sequitur. De hac non loquitur in hoc Aphorismo. Nisi protrahantur menses, hinc cancri nascuntur. Iac inquit Galenus hic, tanto est sanguis frigidius, quanto hepar est glandulis calidius. Si igitur in mammis ardore vrazur sanguis, in lac abire non poterit. Nobilissimam vidi puellam, annorum viginti, cui non ex sententia respondebant menses, hinc glandula in mamma incluserat. auctor etiam ut menses excitarentur, ac mollia remedia imponerentur. Illa ad empiricum abiit, qui cauterium imposuit, ac mammas cum thorace exedit, ut anima thorace prodiret. Frequentique impositione acrium remediorum, cum intumore a sanguinis affluxu abiisset diu, in verum cancerum degeneravit.

X L I.

Τῶν γυναικῶν ἡ δὲ ἐλὺς εἶδέναι ἢ κύε, ἐστὶν ἡ καὶ δὲ εἶναι μέλλει ἢ μάλιστα τὸν διδόναι αὐτῇ, ἢ ἡ μὲν σφόδρον ἐχὼ καὶ τὴν γαστέρα, κύει· ἡ δὲ ὅτι μὴ, ἢ κύε.

Mulier ca-
xida num
sit grando.

Si nosse velis an mulier utero gerat vel conceperit, iam iam dormitura melicratum bibendum exhibeto, quod si alui torminibus infesterur, concepit: sin minus, non concepit.

1. Nec incepta. Eo enim tunc tempore crudum melicratum excitare potest tormina.

2. Crudum, sit ex vna parte mellis, & decem aquæ.

3. Nam ventos intestinis ingenerat crudum mæli: qui retinetur turgido ab utero pres-

sis intestinis. Sed non sit familiaris mulieri celicus dolor, nec astuet corpore, id enim dicit ventos. nec assueta debet esse melioratio: nec sit dura aut fluxa aluo; nam ut in hac venti facile euanescent, ita in illa facile retruduntur ac retinentur. Hæc sane raro contingunt, nec inter *signa propria* Hippocratica agnoscitur hic Aphorismus. Graviditatis tria sunt *signa propria*. Primum, si rem habuerit cum viro. secundum, si septem dies semen contineat, eiusque nihil excreuerit, tertium, si os vteri cum mollitudine ita sit coactum, ut ne acus quidem acutiem admittat. Præterea si venter & abdomen quodammodo collabatur & quodammodo deprimatur, colligente nimium se vtero ut arctissime semen contineat.

*Tria signa
graviditatis
propria.*

*Communia
graviditatis
signa.*

Communia signa ex urina & pulsu petuntur: pulsus enim non sunt maiores, nisi sæpe iam absoluto. Galenus hæc tormina ad angustiam quæ sit ab vtero in recto intestino refert. Sed dicas, in initio graviditatis (de quo solo tempore hic loquitur Hippocrates) vterus, qui recto intestino incubat, vndique se colligit; minusque illud intestinum premat. Igitur illud intestinum non sit arctius, sed amplius. Hæc autem ampliorē reddidit, & reliqua intestina sunt ampliora. Hic igitur Aphorismus non caret suspitione mendii. Quid legatur, quod si non intelletur alui torminibus, concepit. Nam quod omnibus commune est, non potest esse proprium gravidæ. Nostræ intellet dant baltardicum, hoc est passum vinum cum saccharo, & lac dulce, quod moueat se fecus: sed id ineunte conceptu locum non habet. Nam etiam, grandiore iam sætu, manum calidam umbilico imponunt, moxet se fetus ad illum teporem.

Tu
Xus
Mu
cepit
minar
Aph
ra sint p
Aphor
qua col
a melior
rō mulie
a. E
mellan
dem m
2. H
gestat,
terrio
mare a
rem ac
gidior
gua de
dextrat
-out
Hy
Jesep
-in
-Si
pelas,
Ob se
ob sum
ob meti

XLII.

Γυνὴ ἐγκυῖα, ὡς ἔῃ ἀρρῶν κύη, ἢ δὲ
 ἄρρῶν, ὡς ἔῃ δὴλυ, ἢ δὲ ἄρρῶν.

XLI.

Mulier grauida si quidem marem concepit, colore est viuido: sin autem foeminam, foedo.

Nam marem vel foeminam generat.

Aphorismus hic non semper habet locum, nisi cetera sint paria, ut videtur ratio, & talia. Ratio autem Aphorismi est. Qualis sanguis fuerit, talis est color: quia color simili efflorescit humoribus. Mas generatur a meliore sanguine, & elaboratiore semine, ab his vero mulier viuidior euadit.

1. Hoc est, est coloratior quam cum foemellam gestat esse solet. nam committit eandem mulierem sibi ipsa.

2. Non tam bono colore, ac cum marem gestat, & lentigine obideatur facies. Mas tertio, foemina quarto mense mouetur. In mare aiunt fœta oculi dextri pupillam maiorem ac pitidiorem esse, & dexteras arterias turgidiores & commotiores, venasque sub lingua dexteras tumidiore, ut etiam mammatum dextram: vterique dexteras partes.

Cetera signa maris vel foeminae.

XLIII.

Ἡ γυναικὶ κύησιν ἐρυσίπelas ἐν τῇ
 ὕδρῃ γένηται, θανάτῳ δὲ.

Vteri ergo speles.

XLI.

Si mulieri grauida in vtero sit erysipelas, funestum.

Ob febris vehementiam, spirandi difficultatem, & ob summam curadi erysipelati difficultatem. Eo quod, ob metum factus nullum medicamentum vtero adhibe-

re audeas, quo illa materia vel discutatur, vel concoquatur. Propterea quod erysipelas ad suis curationem venæ sectione indigeat. huiusmodi vero auxilium et factus et facta est periculosissimum. Vero magna cognatione principes partes iunguntur. Funestum id maxime factus ob ardorem et interceptionem alimenti, conueniens enim inde oritur venarum vteri, unde factus miratur, in tali tumore. Inuenculam vterum gestantem tractauit hic nuper. Cui tale quid euenit: ardensissime fabricitabat, scita sunt vena, chyli et testis. Die vixit gestino quarto abortiit semipitulum fatum. Perpetuo fabricitabat, interdum alius liquidus seuebatur. suffusio vterina saepe ardebat: parum dormiebat: fetorem sentiebat ipsa. Isulapum ex cicore aqua, cum sirapo de acedine citræ venter assumebat, tandem euasit. Verum hoc non fuit erysipelas exactum. Seniori olim adfuit mulieri grauidâ, haec primis diebus vehementer affluebat ab vtero, vena scita: lenita alius, tertio die obiit una cum fetu.

Aberius
causa

Οὐδὲν ὅρα. φῶν λέγειν ἔστιν ὁ
ἰατρὸς ἔχων, ὁ κτλ. ὁ κτλ. ὁ κτλ.
ἔχων ἔχων.

Quibuscumque grauidis extenuationis: summa sunt omnia, abortiunt priusquam habitiores fiant.

1. Hoc est, in quibus non inchoata, sed perfecta extenuationis signa apparent: qualis extenuatio esse solet ab exhausto partium solidatum, ubi nulla spes est redintegrationis. Vt si longo a morbo defraudata fuerint, suo genio: quo tempore ad conceptionem sunt aptiores, vtpote purgatioris.

2. Bimestres. hoc est, simulatque facti hor-

ricata

eriatu est opus, ut solet esse bimestribus, nec autē. Nam cum mulier sit extenuata, sibi solum cibum capit, indeque fetus inopia redditur infirmus: nam quomodo fetus aler, si seipsam foeta non aluerit? Tres enim sunt cause abortus continentes; fetus imbecillitas, nutritus inopia; & vinculorum quibus fetus utero alligatur laxitas. Vel ante illud tempus, scilicet trimestris graviditatis.

XIV.

Οκόσαι μετρίως τὸ σῶμα ἔχουσαι. Ἄβρυστο
πρῶτον διμνην ἢ τριμνην ἄτερ
προάπτης φανεῖς, τινύτων αἱ κοτυ-
λῶδες³ μύζης μεσσί: καὶ ἔδυ-
νανται κρατύν παρὰ τὸ βίβας τὸ ἐμβρυον,
ἀλλ' ἔσπορῶνται.

XIV.

Quaecumque verò corpore benè con-
stituto bimestres, atque etiam trimestres abortiunt, nullā² incidente abortio-
nis causā, his sanè³ cotyledones mucco
abundant: eoquē sit ut prae gravitate
fetus potentes esse non possint, sed
disrumpuntur.

Superiori Aphorismo abortionis causa consistebat
in alimenti inopia: hoc autem in secundinarum & vin-
culorum uteri laxitate. Fetus enim alligatur secundi-
na, secunda verò utero. Secundinam constituunt illa
venarum & articularum oscula, quae cotyledones appel-
lantur. Quae secundina diualluntur, si vasa at oscula
illa muccoris plena fuerint. Plena autem erunt, si mulier
sceli morbo, aut diata vitio colligat in capite copiam pi-
tuitae.

Hipp. 1. De
Morb. mul.
& lib. De
superfat.

Prælia ob-
servatio.

intra vitæ, crasse & grossæ, à sanguinis concretionem
segregate, quæ neque per os, neque per nares, aut in-
testina, vel vesicam excluditur: sed perenni fluxu in
uterum delabatur, ut igitur sanguis confectus, exhau-
riendum est cerebrum eo pituita, vel alio est derivan-
da. Purgatio ergo instituitur ex agarico & Rhubar-
baro commoda mensibus, vel etiam ante ingrauidan-
tiâ. Matrona quedam sæpè abortiva et pituitosa na-
tura, cum verò medicinarum usum misit, feliciter ge-
stationem perficit.

1. Quia quibus mensibus sunt labores,
illidem sunt abortiones, si cotyledones muc-
eo circumstant: dicit si fuerint corpore bene
constituto, ut nulla excusatio adsit extenua-
tionis, aut obstitatis.

2. Nulla valida suborta evacuatione, aut
vteri affectione: non ictu, casu, aut animi
perturbatione: denique nulla te quæ aut fec-
tum infirmiores faciat, aut suo defraudet ge-
nio, aut vteri secundarumque vincula laxet,
vieta quæ faciat, nec foetorem gratiam natibus
concepit, nec vociferatio valida præcessit.

3. Hoc est venarum & arteriarum in vteri
fundo oscula.

4. Hoc est, à cotyledonibus secundinæ di-
velluntur.

XLVI.

Concep-
tio
si felici-
tetur.

Ονόματι τῆς φύσιν παρῆται εἶσαι μὴ
ἐπιλαμβάνουσι ἐν τῇ γαστρὶ, ταῦτα τοῖς
ἐπὶ πλοῦν τὰ σώμα τῶν ὑπερέων. Σο-
πιάς δὲ, καὶ ὅτιν ἡ λεπτωθῆναι, & κινῶν.

XLVII.

Quæcumque [non naturâ, sed edu-
catione] supra modum habitæ concipe-
re ne-

re nequeunt, iis 3 omentum os vteri & comprimere, nec 5 ante concipiunt, quam graciliores fiant.

Ut concipiant hæc, author est Hippocrates ut phlegmagogis vacuentur, ac dein ut uterus purgetur, tandem ut illa dentur quæ status gignunt, hi enim expandunt contractum uterum. Sagax natura id sepe postulat à muliere iam iam ingraviata; quæ mirò desiderio iam tunc fertur in poma, cerasa, pruna, aliisque quæ in status fecunda sunt. Quare uteri os & collum non verti ad latus aut dorsum debent, nec precludi debet callo aut omento, nec lente in se rapere debet uterus.

Cur varia
appetant
ingravata
data.

Vteri os &
collum vterina
60.

3. Hoc Philoteus refert ad pinguedinem utero adnatam. Galenus propriè ad dictum omentum. Ita scilicet ut collum vtericum quoddam adnexum est ori vteri comprimatur adeo, ut aditu ad vterum semen viri prohibeatur. Ita nimirum ut pudendum muliebri primo sit loco, secundo, collum vteri: tertium os vteri, quarto, ipse uterus. Hæc sectio corporis humani aperte monstrat.

4. Eoque sic ut semen virili os vteri rectè subire nequeat: sed in via refrigeratum corrumpitur. Et his sanguis in corporis molem abit.

Arist. 2. De
part. ani-
mal. 5. Et
1. De alie-
nat. animal
18.

5. Sterilitatis multe sunt causæ, aliæ ex eventu, aliæ per se. Hæ crassæ, ex eventu sunt steriles: quia virile semen excipere nequeunt ob pinguem aqualiculum, qui os vteri comprimit. Quoddam scilicet hominibus maximum sit omentum: ampliusque quam boui, pro ratione sui corporis.

Sterilitatis
causæ.

XLVII.

Ην ὁσέσθι ἐν τῷ ἰχθὺς ἐγκυμένῳ
διὰ πύλιν, ἀνέγυκ' ἐμμοτον γένεσθαι.

a 5

Si

Si vterus ¹ coxendici incubans suppu-
ret, ² emmotum vlcus fieri necesse est.

1. Ab excitata phlegmone in vtero, si per-
uertatur vterus ad coram.

2. Sinuosam vlcus fit, ad cuius curatio-
nem conceptis lineamentis opus est. Nam per
emmotum ipsam affectionem denotat: alio-
qui significat remedium quod sinuosis vlceri-
bus admoventur, ad absorbendam materiam
humoremque illam qui ibi cunctatur. Hoc
autem remedium varium est, pro varia eius fi-
gura & materia. figura: nam interdum refert
elychii formam, interdum glandis: materia:
alia sunt ex argento, auro, plumbo; alia ex
materia solida, alia ex perforata. Ratio Apho-
rismi est, quod non solum ex ipsa parte quae
vlcus concepit materia illa educi debet, sed
etiam ex vtero, unde perpetuo noua materia
suppeditatur. Quasi dicat, euacua ergo totum
corpus, ne facti succi irruant in vterum afflu-
tum, & quae sorda in vtero sunt, illa pestis
prolice. hoc est, vtos vteri rectum fiat stude,
vt effundere omnia contaminata possint, ne ad
vleris incrementa faciant. Suidas scribit mu-
lieres esse, quod vulnere immittitur prohibet
coalitum, vt iam strepa sunt. Falluntur Me-
dici qui pro Ischiadica affectione hunc asser-
tum medicantur, venam malleoli incidendo.
Nam & ipsa mulieres falluntur saepe, exi-
mantes se ischiade laborare cum claudicant
interdum altero ctuore. vide Rouffetum de
partu Caesareo in fine capitis noni.

οἷον, τὰ δὲ θήλεα, ἐν τοῖς ἀεὶ περὶ
μαλλοῖς.

XLVIII.

Fœtus qui mares sunt ⁊ dextra, for-
minæ sinistra magis ⁊ sunt.

1. Quia dextra parte calidior est uterus &
follior: & ea parte nutritum: facilius in-
stigitur suscipit: nam ea pars est collocata
ὑπὸ τῷ ἥπατι. Sic ait 2. Epidemion, cir-
ca naturam magnam vim habet oculus dex-
ter, quasi dicat. Dextra validior est homo,
quam sinistra. Hinc quoque affectiones con-
tra naturam potius eveniunt sinistra parte,
quam dextra. Si tamen in dextram incidat
lōgē sunt periculosiores, quam si in sinistram.
Antiqua est hæc sententia à Parmenide & Em-
pedocle prodita. Attamen ea interdum vis est
femilis, ut utroque sexu masculos proferat.

3. Quia hoc non est perpetuum: quibus
enim dextrum vas, spermaticum à renali, &
sinistrum à vena cava descendit, his sinistra
mares, dextra vero viri parte potius feminæ
gestantur.

XLIX.

Ἐξ ὑστέρας ἐκ τῆς ἀριστερῆς
τιθεῖς, ἐπὶ λαμβάνειν τὰς μὲν τῆρας
τὸ σῶμα.

XLI.

Ut excludantur secundinæ adhibito
sternutatorio, comprimere ⁊ oportet,
nares & os.

Cum natalis est puer, ut mense 7. 9. & ad sum-
mum, inquit Hælianus, 10. Copulationes secundina-
rium cum acetabulis siccantur & solvantur. & sensim
cum fœtu natum procedunt. Sed interdum rumpitur
umbilicus.

2. Epid 71.
sima sep.

Arist 4. De
gener. ani-
mal. Hip-
pocr 6.
epid. iussu.

Ad secun-
dinarum
exclusionem
quid conse-
tat.

umbilicus, ut cum inuoluitur fetus collo. Hinc phlegmone, febris, rigor, à putridu secundum: qua nisi excludantur, vel illico vel ante octaua die plerumq̃ enecant.

18. Ad fornicationem reuocentur praecellens remedium.

2. Ex elebori puluere cum calidore maximeque euphorbio. Holerius propinat succum arthemisiae cum vino expressum. Ego summi Dei beneficio plurimas liberaui hoc puluere. Accipe cinnamomi electi drachmas duas cum semille myrrhae optima scriptulos duos: succini candidi sesquidrachmam: rubiae tinctorum, calidorei, cuiusque scriptulum: boracis semiscriptulum: croci grana quinque misce fiat puluis subtilissimus: capiat drachmam ex vino, adiecto saccharo.

3. Quo denegato spiritui exitu qui à cerebro excluditur, in partes inferiores iuuat. Corrupta autem vena quae in umbilicam inseritur, editur fetus sine secundinis. Quae, si in utero remanserint, statim corrumpuntur, & subitam mortem inferunt. Agitato autem per sternutationem utero, excutitur secundina. Admoneant Medici tunc obstetrices ne vnuquam digitum ab interno ore uteri amoueant: dum enim à digito irritatur, rectum manet id, ac saepe hac irritatione excludit secundinas laceras, digitusque ab altera manu perpetuo marescat oleo lino, cum crodo & myrrha; & muceagine seminis psyllij. Si abstulerit obstetrix digitum, verteret se ilico uteris, ac ita coniecit ut nulla postea arte aperiri poterit. Cantio obstetrici adit hac, ne vnuquam trahat valide umbilicalia vasa, teneat enim à secundinis facile auelluntur. Antiqui propterea fortum in utero adhuc umbilico, vti aqua pleno imponebant, ac sensim effluente aqua siccabat uter, modestoque lapsa secundinas vna proiciebat.

Cantio
practica.

Euasit tamen hanc plura bis

ἡμεῖς δὲ μετρίως τοῖς τῆς
τῆς ὁδοῦ.

Haimero-
rhagia ve-
strenda.

L.

Si mulieri immoderatiùs fluentia
menstrua vis inhibere, quam maximam
cucurbitulam ad mammas defigito.

Aphorismus hic accommodari potest ad omne immo-
deratū sanguinis profusū, cuius sistendi ratio captan-
da est ex ratione causarū efficientiū & instrumenta-
riarū, unde, quo, quia, & quāobrem sanguis fluat. Puer-
peris sapsi hoc euenit, ut cōfertim ab utero ruat sanguis.

Immoderatiùs fluunt menstrua, cum
nulla seruetur ratio neque periodi vniuersa-
lis, aut particularis; neque quantitatis aut
excernendi modi. Fluit autem sanguis, quia
ipse acrior vel subtilior, vel multo sero tum
pituitoso, tum bilioso perfusus; nam venas
aperit, aut erodit: vel copiam rumpit. Qui qui-
dem fluxus tribus modis sistitur, reuulsione,
repressionē, obstructione: hic solius reuulsio-
nis meminit. Vterus habet quasdam venas of-
ficiales, quasdam ministras. Officiales sunt,
quibus excipiunt sanguinem non sibi, sed
foris. Vt etiam mammas euenit, quibus ve-
nae mammariae recta feruntur ad vmbilicum
quo loco venas epigastrii veluti osculo quo-
dam excipiunt. (Saepe tamen animadu-
ertimus per sectiones corporum humanorum,
continuas vnaeque illas venas esse) ita à mam-
mis in uterum fluit sanguis per mammarias.
Quare si mammas (interno nimirum earum
loco) cucurbitam affixeris, reuocabis eum san-
guinem qui ad uterum tunc fluit.

Sanguine
fluxus
causa.

Medela.

Vna uter-
ina dupli-
ces.

3. Nam venae mammariae non sunt foris
ita, sed in profundo corporis collocatae, pro-
pterea cucurbitulae his adhibentur sine scarifi-
catione. Nam ad reuulsioneis consilium, ad-
mouenda

requenda sunt remedia his partibus unde sanguis fluit. Porro hæc reuulsio fit duobus modis, aliquando a speciebili, vt emissio sanguinis, aliquando inspeciebili, vt vinculis, eucurbitis. Post adhibitis eucurbitis danda sunt astringentia, vt pars confirmetur, meatus claudantur, & sanguinis impetus prohibeatur, itaque mammis adhibebimus eucurbitis, reuulsio- nis ergo, cum largiore copia, vel longo tem- pore vitareque dies septem effluit sanguis. Potest etiam sanguis auferri ex brachio, si pleni- tudo sanguinis addit, & succus plantaginis ad- moueri. Nos hunc puluerem maximo facceto propinamus, Accipe feminis, hyoscyami albi, feminis papaueris albi, cuiusque drachmā, hamaticidis, coralli tūbi, cuiusque semi- drachmam, caputæ scripturū semis, sumat mane & vespere semidrachmam.

Ръчѣиъ ад
вмѣ (ан-
гуиниъ фл-
2147.

Septimida
Bonia segmū

Οὐδὲν ἐν καρδίᾳ ἔχει, τῶν τῶν
μα τῶν ὑπερῶν ἀδικημάτων.

Quaecumque sunt grandæ, illis os
uteri coniunct.

Continet hic Aphorismus inferri etiam conceptum
ceptionis supra Aphorismo 4. explicata, unum: nim
rum utrum omnimoda occlusiohem. Sed quæres, Cum
confit superfoetatione fieri, an igitur potest conceptum
vicius aliquando aperitur. Maxime id evincit primis
mentibus, cum utrum audistimo, alterum semen exi
sit. Ceterum hoc signum infestetur de his virgini
bus que operantur liberi, nam in virginibus etiam
convenit.

2. Ne aer subeat & semen corrumpat,
ut neque ne calor evanescat, quo utitur potis-
simum ad forsy conformationem. Si scilicet
conducit

conu
nulla
possi
nem
his p
struis
rem
mon
317
2023

1. **I**
Ave
Spova
2023

2. **S**
man
tum
se fo
1.
te, q
pote
cium
tus r
diffe
2.
stent
scetu
eran
flacc
3.
inop
esse

conuiuet sine dolore & renixu. modò quocumque nulla excusatio malæ conformationis adferri possit. Quibus enim ob malam conformationem conuiuet, os vteri à purgatione mensstrua his præscribit Aristoteles vt statim à mensstruis, hoc est sub finem mensstrualis profluuii rem cum viro habeat. Quæ non excipiunt, non concipiunt.

LII.

Η γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσθι γάλα πολὺ ἐκ τῆς μάζων ῥυῆς, ἂν δὲν ἐς τὸ ἔμβρυον σημαίνει· ἢ δ' ὅτι σπέρματι οἱ μαζαὶ ἔωσιν, ὑπερβότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

LII.

Si cui mulieri grauidæ lactis copia ē mammis profluat, infirmum esse foetum significat: sin autem solida succique plenæ fuerint mammae, saniozem esse foetum significat.

1. Id significat, foetum propriâ infimitate, quæ cibum respuit vel cibum capere non potest in vitio esse. Cum enim lac fluat, indicium est nutriticum sufficere, quod cum foetus respuat, minimeque potentia habeat fructuendi alimenti, regurgitat in mammæ, quæ distenta copiâ, lac profundunt.

2. Non extenuatæ nec flaccidæ nec distentæ, ita nec inopiae alimenti, nec imbecillius foetus notas edent. Sint turgidiores quam erant cum non gestaret adhuc viro: nec sint flaccidiores quam cum non gestaret viro.

3. Hoc est, Nec propriâ infimitate, nec inopia succi alibilis abortiui eum obnoxium esse significatur. Nam alimenti copia fruatur abunde,

*Mamma
triplici ve-
nie affe-
ctitur.*

abundè, &c. tamen mammis relinquit quod fa-
tis est ad eorum soliditatem. Mammæ, ut par-
tes officiales trahuntur in Sympathiam veteri
vel benè vel malè affecti, idque tribus modis,
generis similitudine, operis societate, & va-
forum communione. Sequitur ut, si vterus
benè affectus concepto iam fortè valido &
viuido, excitetur per sympathiam calor mam-
marum natiuus. Atque mamma (aucto calore
natiuo) non solum nutritus causa ex vena
thoracica trahunt sanguinè, sed etiam è venis
mammaris. Alia enim est ratio materiæ quæ
per venas mammarias in mammas deducitur,
alia eius quæ è vena thoracica. Nam per ve-
nam thoracicam propriè nutritus materiam
trahunt per venas autem mammarias, lactis
materiam. Extremis mensibus gestationis
provenit lac. Si copiosè à quo sum lac marcesce
mamma fundant, certum indicium est abor-
tionis. Sanguinis palindrome ad mammas, aut
sternas excitat, aut catinomatæ, aut furo-
rem, aut lactescit.

*Gal. 1. 4.
De yfibus
garrum.*

L I I I.

*Adventu
signa
mammæ.*

Οκόσαι διαφθεῖραι μέλυσαι τὰ ἔμ-
βρυα, ταύτην οἱ τίτθοι ἰχνοὶ γίνουσι.
Ἡν δὲ πάλιν σκληροὶ γίνωνται, ὁδυνή-
εσσι, ἢ ἐν τοῖσι τίτθοισιν, ἢ ἐν τοῖσιν
ἰχνοῖσιν, ἢ ἐν τοῖσιν ὀρθακμοῖσιν, ἢ ἐν
τοῖσι γένεσι, καὶ δὲ διαφθεύουσιν.

Quæcumque sunt abortionem facu-
ræ, his mamma extenuantur. Contra
si duræ fiant, dolor erit vel in mammis,
vel

vel
ortiu

Signi-
nibus
cat, lu-
morib;
pubes
halitus
facies,
lus mo-
lier co-
albicans
nies cr-

1.
idem
corru-
2.
guini
vteru
lore,
mam-
ortio

re fee-
fiat in
ab in-
vel à
nis qu-
læ for-

3.
gni c
abor-
suo n
guine
lis de
Quæ
indie
tiofus
phleg-

vel in ⁵ ischiis vel in genibus, nec ⁶ abortiunt.

Signa sumpta ex charactere, mole, colore, operationibus & excrementis quibus de abortione indicare licet, hæc ferè sunt apud Hippocratem: foetu mortuo vel moribundo, venter & mamma concidunt. Frigescit pubes sinusque pudoris, ore ac pudendo redditur grauis halitus, cauantur oculi, arteriarum motus languescit: facies, crura, totumque corpus intumescunt, pueri nullus motus, sed pondus sentitur. Deuoluitur cum se mulier conuertit: liuent labra, summa nares & auriculæ albicant, grauitas lumborum & femorum adest, sanguis cruenta ex utero manat.

1. Nam διαφθορὰ & ἀποθροα' Hippocrati idem est quod ἐκτρωσμός. hæc est abortus & corruptela foetus.

Signa
Abortus
fetusque
ex utero
manat.

2. Concidunt alimenti inopia, vel sanguinis & spiritus ad uterum translatione, cum vterus graui affectu, ut inflammatione vel dolore, ut ab ictu, lapsu. Subito extenuantur mammae: Nam lentè interdum sine metu abortionis mammae extenuantur: ut in grandiore foetu: vel à crassiore sanguine quod non ita fiat impetus & excursus in mammæ: ut etiam ab infarctu vel à tenui venarum capacitæ, vel à præcedente morbo attrita si sit sanguinis quædam copia: tunc ilico iterum turgidulæ sororiant.

3. Si mammae tendantur à sanguinis benigni copia eò translata: talis tensio est signum abortionis: quia vterus & foetus fraudantur suo nutritu. Si verò tendantur à prauo sanguine eò translato ab utero malè affecto, talis destitio foelicem futurum partum indicat. Quare succi alibilis ad mamas translationem indicat lac multum è mammis effluens. at vitiosum sanguinem indicat dolor: durities, phlegmone, Ibi si permanserit dolor, ita ut

non fiat recursio pravi illius sanguinis in uterum. Non caret hic locus suspitione mendii, videturque legendum, Sin contra mammae sint durae, atque dolor absit, hoc est inflammatio, sed sine laevis effluxu.

4. Eo translata materia quae in uterum alioqui & mammam se effunderet.

5. Diadosi facta vitiosa materiae ab utero in alias partes. Atque ita foetus & uterus morbo defunguntur. Ichiis uterus est alligatus. Sed rogabis, Si igitur ab istu, lapsu, casu, & ex foetore extinctae candelae fiat abortio, an his quoque mammae extenuabuntur? Respondeo, cum doloris vi alio trahitur à mammis sanguis & spiritus, tunc sine dubio gracilescent mammae: & à talibus rebus vehementer affligitur uterus: quare etiam mammae gracilescent: nam ea est cognatio iis cum utero, ut trahantur illico in sympathiam ab eo.

Uterus aphorismi.

6. Quasi dicat multo minus illa abortient. Quasi dicat igitur evacuata eas mulieres à talibus succis.

LIIII.

Exceptiones
ex utero
mammis.

Ονόσισι τὸ σῶμα ἢ ὑπερέων ὁ σκληρόν ἐστι, ταύτησιν ἀνάγκη τὸ σῶμα ἢ ὑπερέων ἔξυμνῆν.

LIIII.

Quibuscumque os veri: durum est, id: conuiere iis necesse est.

1. Dissectione: ab inflammatione, vel scirrhus.

2. Quia colligitur & contrahitur. Sed tamen talis contractio, quia dura & dolorifica, non potest esse conceptionis nota. vide Aphorismum praecedentem. In conceptione dolor & durities absunt. In duritie praeter naturam.

Remedia.

ram,
gdali
anfer
pflyll
quid
dum
la eu
suum
mane
temp
incur
trix d
os vte
non c
lemni

Ο
τῶν λ
ταῖς α
ἡ χαλ
κιστοι

Qu
febris
exten
febris
est illi
tē cala
i.
2.
humor
in visc
fential
sic feb

ram, immitte hapsūm ex oleo lilino, amygdalino & violaceo; remisce adipem caponis, anseris, vel anatis, cum mucagine seminis psylli, lini, cydoniorum. Si calor absit, iunge quid croci. Utilitatem maximam ad curandum hic Aphorismus habet; nam plurima mala eueniunt mulieribus à palindrome mensium ad viscera. Hoc cum sit, interdum existimant se ingrauidatas: quare nec medicinam tempestiuam admittunt, nec ut reuellatur ille incurfus à visceribus admittunt. Quare obstetrix digito exploret num molliter conuiueat os uteri. Si cum duritie & dolore conuiuet, non concepit: ergo Medicus tutò remedia solemnia ac magna admouere tutò poterit.

Vssus Aphorismi.

LV.

Οκόσαι ἐν¹ γαστρί² ἔχουσαι ὑπὸ³ πυρετῶν λαμβάνονται, ἢ⁴ ἰσχυρῶς ἰσχυαίνονται ἀνδ⁵ περιφάσι⁶ φανερῆς, τίκτουσι⁷ χαλεπῶς ἢ⁸ ὀπκιμδαύως· ἢ⁹ ἐκτιβῶσ¹⁰ κούσι κινδιδάουσιν.

LV.

Quaecumque mulieres¹ grauidæ² in febres acutas incidunt, si vehementer³ extenuantur, nullâ incidente aliâ, (quàm febris vi) extenuationis⁴ causa,⁵ grauior est illis, & periculosior partus: aut⁶ certè calamitosa est illis abortio.

Ingravidæ
sui calamito-
sus est
morbus
accidens

1. Instante iam partus tempore.

2. A motu, putredine, & coacervatione humorum in maioribus venis & atteritis, aut in visceribus. Loquitur enim de febribus essentialibus, & non symptomaticis. Si lenta sit febricula, difficilem partum & periculo-

sum experietur mulier, sed non abortiet. Si
acuta sit febris, abortiet, non sine periculo.

3. Ita ut non solum inchoata, sed etiam
perfectæ extenuationis notæ appareant. Hoc
est, cutis distinctio cum pallore coniuncta.

4. Ut sanguinis effusio, pargatio, inedia
&c. quæ resarciiri possunt.

5. Uteri, foetus, & respirationis infirmi-
tate, & musculorum abdominis extenuatio-
ne & aquæ consumptione quæ in secundinis
est. Partus scilicet sit à robusta matre, foetu ac
vtero.

Axiomata.
Historia.

6. Quasi dicar, Quoties ad calamitosa
vim morbi seu summam viriū infirmitatē acce-
dit noua infirmitas, hic spes in angusto est.
Gravidis enim extenuatis accedit abortio.
Omnis morbus acutus in gravidas incidēs est
funestus quia si in curationē morbi incubas,
ipsum ætium pessundabis. Huc accedit, quod
cum duplo maior sit pulsus in gravidis quam
in non gravidis, propterea aucto iam vsu re-
spirationis & transpirationis, si insuper acce-
ferit calor febrilis, vsui nec motui arteriæ ne-
queunt satisfacere: hinc foetus & foeta stran-
gulantur. Propterea quia tum diata & eua-
cuationis viriūque (nimirum pharmacæ &
phlebotomia) ratio desideratur, sit, ut mor-
bus vires acquirat eundo, & ut mulier vi fe-
bris extenuetur. Itaque foetus vnā cum matre
suo defraudatur genio: atque hinc abortio.
Vidi robustam mediæque ætatis mulierem,
quæ extremis mensibus febris ardenti correpta
ab abortu ilico interitit.

Historia.

ἰσχυρὸν
αὐκείος.

LVI.

Ἐπὶ ῥῶ γυναικίῳ πασμοῦς ἡ ἀπο-
δυμνὴ καὶ ὀπρῆσις, κακόν.

Si

LVI.

Si ad muliebre profluuium, conuul-
sionis vel defectionis animi accessio ad-
iungatur, calamitosum.

*Imo funestum quia uterus exurit, & in sym-
pathiam omnes nobiles partes trahit. Omnis autem con-
uulsio ab exhausto est calamitosa ut signum & ut cau-
sa. Ut signum quidem exhausti humidi priginis: ut
causa, quia intercipit actionem partium officio qua-
rum natura ad punctum temporis carere nequit.*

1. Ab exhausto: sublato usu respirationis.

Tria autem sunt genera excrementorum mu-
liebrium: duo naturalia, tertium verò contra
naturam. Naturalia sunt menstrua, & lo-
chia. Lochia pari temporis intervallo fluunt
à partu, quo menstrua ante partum. Tertium
est contra naturam, & dicitur Profluuium
muliebre *κατ' ἐξῆλιν*: quod nihil est aliud
quam sanguinis serosi atque sero aliorum hu-
morum, pituitæ, sælis, bilisque utriusque im-
buti perennis vel repentina excretio. Non au-
tem est una eademque in his profluuiis condi-
tio, facit etiam hoc cæli status, ut pluviosus
austrius a ventis placidus quo cæli statu
sanguis vix suis vasibus contineri potest. Refert
sanguis autem ideam ac colorem eius humo-
ris cuius sero diluitur. Est etiam ob admixtam
pituitam salsam acrior. Desideratur etiam ra-
tio quantitatis, cum menstruatis solæ fluant
duæ hæminæ ex lege naturæ, Præterea ratio
temporis desideratur, nam sine vlla temporis
distinctione excernitur. Postremò desideratur
modus excretionis, quia menstrua paulatim
fluunt, hic verò confertim. Quædam seminis
est etiam effluxio acris ac salis, à resolutis va-
sibus spermaticis: hæc raro curantur, nam totum
corpus exhauritur, summoque cum fœtore
tandem extinguuntur. Vidi nobilem matro-

*Mulieribus
triplex ge-
nus excre-
mentuorum.*

*Lochia.
Profluuium
muliebri.*

*Conorrhæa
muliebri.*

Historia.

*Profluuium
mulierum
genuisum.*

Opus.

390

I. HEVRNII

nam quæ hoc profluuium extabuit, & tanto
fortiore effundebatur ut nullus non existima-
ret alio venire. Sed hic factor longè alium
superabat. Existimo totum eius uterum in ter-
rimum tabum eliquatum vna effusum fuisse.
Languēbat hæc mirum in modum, ac quasi
lethargo oppressa stupebat mente. Lentè obiit
intolerabilibus factoribus. Ego sanè nil fa-
dius unquam oſſeci. Quin his nonnunquam
euenit pituitosum profluuium, cum pituita
per alias partes denegatur exitus, hæc per dor-
sum ad uterum defluit. Siccabimus in his ca-
put, & siccabimus illam pituitam decocto
gualaci & sirupo Montagnanæ: nam fetu &
suffumigiis curationem recipiunt inquit Hip-
pocrates. De morbis mulierum.

*Muliebriū
morborum
causæ*

Καταμειών γινόμενων ¹ παθόντων ²
ἔσσι ξυμβαίνουσ, καὶ μὴ ³ γινόμενων ἀπὸ ⁴
¹ ἐστέρης ξυμβαίνουσ ἔσσι.

LVI.

Si menstrua: plura fiant, eueniunt
morbi; & si: non fiant vel ſistantur, ex
utero morbi eueniunt.

1. Si copia ea excernantur qua superant
duas heminas Atticas vini aut aquæ, & vtrius-
que periodi ratio desideretur. Fit hoc vteri
acetabulis hiantibus, ac tenui calido quæ a san-
guine eoque abundante.

2. Cachexia, hydrops, paralysis: ab exha-
ustio calore nativo.

3. Nec vlla ætatis, lactatus, morbi ante-
acti, aut graviditatis excusatio adferri possit:
sed si supprimantur scyrrho, aut erysipelate,
aut materiæ copiâ vel consumaciâ, aut vé-
natum

*Causa ob-
structionis
menstrui.*

harum angustia, vel facultatis infirmitate.

4. Quorum essentia in variatione humoris & partis malè affectæ consistit. Inde enim Pleuritides, peripneumonix, angina, furores, apoplexia. Si neque haimorrhoidibus neque sanguinis vomitione, nec dysenteria cruenta, nec narium profluvio huiusmodi calamitates arceantur. Menstruorum debite fluentium quanta sit utilitas alibi prodidit Hippocrates ubi ait, Menstruis fluentibus omne malum euasisse feminas. Cum verò eadem sisterentur, plethoricis symptomatis reddebantur obnoxia totius corporis, & singularum partium. Quemadmodum autem viro mutilato fluit sanguis per alium, ita mulieri infructifera necesse est ut fluat sanguis superfluis per uterum; qui alioqui fructifera cederet in nutritum totus. Dicitur *ὅστις* ut significetur translatio materiæ, vel sympathia vteri malè affecti. Trimestre per spacium explescit vis suppressorum mensium: tunc enim morbi eueniunt ab eis: interdum tandem sexto mense in morbos quædam trahuntur. Cum enim restagnat is sanguis putrescit, vnde febres, vteri que phlegmone, aut carcinoma. Quibusdam turgent crura ac pedes, quin alia coxarum redduntur. Interdum recurrit sanguis in facie ac caput, vnde Mania: si ad partes spiritabiles se effuderit, pleuritis, peripneumonia, phthisis. Si in totum corpus abierit, anasarca nascitur. Sistantur autem menses, paucique fluunt ob angustiam venarum quæ ad uterum sanguinem vehunt, vel ob osculorum venarum ad uterum pertingentiû obstructionem, vel ob sanguinis crassitiem & frigus, vel ob robur vasorum vteri sanguinem affluentem non admittentium. Quicquid horum fuerit, tandem uterum trahi in huiusmodi affectum, ut in phlegmonem, erysipelas, scyrrum, vel

1. Epid. 2.
Menstruorum
commoda in
commoda.

Menses
suppressi
quando mor-
bi incipi-
ant &
quos mor-
bos adferat.

Causam
sup-
pressorum
Gal. in
com.

cancrum est necesse: tandemque totum corpus in contagionem abduci.

LVIII.

Stranguria
cruja.

Ἐπὶ ἀρχῇ φλεγμαίνοντι καὶ ἐπὶ ὕστερ φλεγμαίνοντι καὶ ἐπὶ νεφροῖσιν ἐμπύσιον. ὁσπερ γινώσκονται. ὅτι ὅταν φλεγμαίνοντι λύγξ ὁσπερ γινώσκονται.

LVIII.

Recto intestino vel vtero inflammatione obsessis, & suppurato renum, vrinæ stillicidium supervenit. Sin autem hepar sit inflammatum, singultus succedit.

1. Vocat rectum intestinum ἀρχὴν, quod videatur omnium intestinorum esse principium.

2. Per inflammationem intelligitur ardor & tumor contra naturam à pituita putri quæ abradendo intestinis, sensu exquisitissimo præditis, est molesta. Vocamus tenesimum illam inflammationem, nam vna sphysteres affligit.

3. Vterus inferiore parte alligatur intestino, & vesicæ collo.

4. Recto intestino in viris inflammato supervenit stillicidium non quidem per diadosin, sed per sympathiam generis similitudine & vasorum communione, eò quod vesica incumbit intestino recto, & vitæ pars sit membranosa. fit itaque hæc stranguria, resoluta facultate retentrix vesicæ, & vrinæ actionis. Sic quoque vtero inflammato in mulieribus fit stranguria: quia vesica his non incumbit intestino, sed cervici uteri: non quidem vtero: nam si vtero incumberet, in gravitate

uiditate ne ad punctum quidem temporis vrina contineri possit, vterus enim dilatatur, certum eius nequaquam. Quasi dicat Hippocrates. Tribus de causis nascitur stranguria, vitio partium vnde fluit, qua fluit, & vnde excipitur. Recto autem intestino laborante, accidit stranguria vitio partium vbi excipitur vrina. Quare dabis operam vt recti illa intestini inflammatio curetur. At renibus purulentis stranguria accidit vitio partium vnde manat. Nec tamen vlla stranguria sit, nisi affecta vesica. hæc autē hic afficitur per *δύσπνοια δὲ φαν*, per diadosin & translationem materię purulentę. Vitio enim puris vellicantis vgetur vesica ad excretionem. Porro purulentarum vtinarum tria sunt genera, iplis partibus vnde pus fluit distincta. Aut enim fluit pus ex vesica exulcerata, aut renibus, aut partibus diaphragmate superioribus. Quod a vesica manat pus, nullo modo est cum vrina permixtum: si verò permisceatur inæqualiter, a renibus est: si æqualiter, a partibus diaphragmate superioribus.

Stranguria triplex.

Vrina purulenta tres.

6. Ad inflammationem hepatis, sequitur singultus vel affecto ventriculo per *δύσπνοια δὲ φαν*, idque per sympathiam vel per diadosin. per diadosin quidem, quia influit biliosus humor, qui ab inflammato hepate excidit, in os & finem ventriculi, qui vellicando consecutionem adfert singultus. Per sympathiam verò, quod hepar inflammatione oblesum tumidius fiat, & ita opprimat diaphragma & ventriculum: a qua oppresione singultus, item vasorum communione, nam rami nervi sextę coniugationis inferuntur stomacho & hepati. Sequitur etiam singultus ab exhaustu, quia calor febrilis hepatis exhaurit ventriculum. Quare hepati ita affecto succedit singultus, oppresso ventriculo ab exhausto,

Singultus variacausa.

sto, vel à refluxu biliosi humoris ab hepate ad ventriculum, & ob sympathiam hepatis & ventriculi per nervos hepatis & stomacho communes. 2. Epid. 4. *πικρὸς* appellat hos Hippocrates.

LIX.

*Sterilis mulier vnde
vofca.*

Τὴν ἡμῶν μὴ λαμβάνει ἐν γαστρὶ βέλ-
λη ὅτι εἶδέναι εἰς ἀήφεται, περικλυφας
ἰματίοισι θυμὸς κάτω, καὶ ἡμῶν περικλυφας
σοι δοκέη ἢ ὁδὸν διὰ τὸ σῶμα ὅτι ἐς
τὰς ρῖνας καὶ ἐς τὸ σῶμα, γίνωσκε ὅτι αὐ-
τὴ ἐδιδάκτω ἀγρόνους ὅτι.

LX.

Si mulier non concipit: scire autem velis num conceptura sit, circumtectam vestibus infernè suffito, si odor per corpus, ad nares, & os viam afficiat, scias velim & persuasum certò habeas ipsam suo vitio infœcundam non esse.

1. Ita ut sterilis & infœcunda videatur, cum tamen dat operam liberis: nec ante concepit.

2. Vel num possit concipere.

3. Ut styrace, cassiâ, benioiuino. metrenchyta vtero inhalet.

4. Hoc est, si odorantibus & ore percipiatur: nec vlla coacti vteri à mensutris accusatio possit adferri.

5. Quod nimirum ex eo suffitu naribus & ore percepto significatio fiat vteri ad concipiendum convenienter affecti in habitu & temperamento, nec vllam materiæ spermaticæ & sanguinis menstrui rationem desiderari. Quæro igitur, An cui anachymiasis aromatum

matum ab imis partibus ad os & nares transmittitur sit signum τεκμήριον fecunditatis? Maximè. quia si uterus in vitio sit aut mala collocacone, aut figuræ perversione, aut distortionē, non transmittetur odor ille ad nares. item quibus frigidior fuerit atque densior. Addo, modo nulla excusatio adferri possit vteri post menstruam purgationem conuiuentis. Sunt enim quædam mulieres quibus à menstrua purgatione ita conuiuet uterus ac si concepissent. Alia quoque sunt signa. Nam si fuerit fecunda, alium detracto cortice immissum in sinum pudoris, odorem suum postmodum imprimet in pileum mulieris, atque adeo is fortior natibus percipietur. Hæc, inquit Galenus, ut asserit Plato in Theæteto, ars erat doctorum pronubarum.

I X.

Η γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσθαι καὶ θάρσος ἰσχυρὰν, ἀδυνάτον τὸ ἐμῆσθαι ὕμνην.

I X.

Si mulier grauida sit ¹ menstrualis, non potest fœtus esse ² sanus.

Conceptionis signa.

1. Ut menstrua benè illi respondeant in qualitate, quantitate, excernendi modo, & vitæque periodo. πρὸς τούτῳ dicit Galenus, est sapè & multum fundi sanguinem.

2. Quia suo defraudatur genio. Circa hunc Aphorismum duo sunt inquirenda. vnum est. An mulier grauida possit esse menstrualis. Alterum, An menstrua fluentia grauidæ, sint τεκμήρια fœtus non sani. Quod ad priorem questionem attinet, videtur quod non? Quia concepto fœtu ita os vteri conuiuet, ut ne

acut

Dubia duo.

acus quidem ipsum subire possit. Et si menstrualis illa materia feratur per venas & arterias in sinum uteri, sanguis is non foras prodibit, sed in fœtus nutritum abibit. Nam venæ spermaticæ illæ & arteriæ, constituunt cotyledones, ex cotyledonibus sunt secundinæ, ex his venæ & arteriæ coeunt per vmbilicum in fœtum. Respondeo quod sanguis non feretur per illos ductus, sed per crurales, quæ feruntur in cervicem uteri, per quas etiam virgines sunt menstruales. Ad alterum dico esse *impossibile* non fœtus. Si toto graviditatis tempore fluant & post perfectam typosin: quia perfectam typosin, hoc est vsque ad 35. vel ad 45. graviditatis diem potest mulier esse menstrualis, salvis rebus fœtus. Nam cum ante secundum mensem graviditatis (35. enim dies est initium secundi mensis, & 45. eiusdem medium) fœtus non capescat nutritum ante perfectam typosin (quæ maribus est 35. die, & foeminis 45.) si mulier sit bene morata beneque constituta, ipsa debet esse menstrualis. Quare primo aut secundo conceptionis mense bene fluant menses id est ante 35. aut 45. diem. Quare post hos dies nec large, nec stata periodo fluere debent, nam id genio fraudaret fœtum. Semel si fluxerit etiam copiose, innocue sit; nam natura onus deponit ita interdum. Scribit enim Hippocrates, sanguinem illum qui allabitur vtero toto gestationis tempore, in femella affluere ad libras fere triginta; in masculo, ad viginti duas. Si igitur copia vel qualitate peccarit hæc quantitas, bene semel excluditur: ut si plena manu mulier menses fundere solet, & si fœtus fuerit imbellior. His fecerut vena 3. vel 4. mensis gestationis. Nec necesse est ut in gravidis per crurales venas effluant menstrua, ut virginibus singulis euenit mensibus: sed

Responso.

Hip. De natura infantium. & De morbo mul.

lib. De natura pueri.

sed etiam funduntur per vteri capacitatem, non enim omnes vteri venæ annectuntur foetus membrauis: nam sit superfecundatio: & copia tanta quæ gravidis interdum effluit, sine dubio ex capacitare vteri fluit. Hippocrates etiā ait Menses supprimi concluso ore vteri: ergo inde fluunt. Si menses sistantur sine rigore & febre; & si adsit malacia id est pica, fastidium & frequentia sputi, cavantur oculi, mammae deinde sensim turgent, & venter initio concidit: signum est conceptionis. Hippocrates dicit si adsit oris vteri mollis occlusio, tormina ab hydromelite, & suppressio mensium sine horrore, & à suppressis mensibus cibi fastidium. Vt ait in sequenti Aphorismo.

Aph. 3. De
hi. R. animae
Contra & de
sensu in hoc
Aphor.

De vterio
mulier.
Nota graui-
tatem.

LXI.

Ἡ γυναικὶ κατάρσις ἢ μὴ περδαν-
ται, μήτε φέβρις μήτε πυρετὸς ἐπιγνομέ-
νη, ἢ αἶσαι ἢ αὐτῇ ἀρρωστίῳσιν, λογίζε-
ταιντὺς ἐν γαστρὶ ἔχειν.

LXI.

Si mulier non sit menstrualis, nec ri-
gor vllus nec febris illi superueniat, ipsa
verò in cibi fastidium incidat, certò sci-
to hanc vterum ferre ac gravidam esse.

Conceptionis
signa.

1. Cum tamen illi ante responderent men-
strua, & si iam nulla repentinæ suppres-
sionis causa possit adferri vel à vitio vteri,
vel sanguinis à copia accisa vel imbecillitatis
facultatis excreticis, vel obstructorum va-
sorum, aut mororis, quod Phaetusa euenit.

Pica ut con-
tenda.

2. Ex sanguinis menstrualis corruptione,
nec enim ineunte graviditate eo adhuc frui-
tur foetus. Si non sit grvida, purgatione hoc
fastidium

2. Propter

44

fastidium curabitur. Si grauida, non antequam trimestris fœtus fuerit, erit purganda, vel dum fuerit quadrimetris, potissimum humidum calis statu, quo omnes ab ortum prone sunt: eo quod cotyledones sunt pleni mucos & pituita à tali aura. Ob mœtorem aliquando supprimi mēstrea docet eleganter Hippocrates in epidemiorum libro 6. historia ultima. Non poterat Phaetusa γυναικὸς ὄντας. Id est mulierescere, & muliebritatem rursus nascisci. Omnis enim animi perturbatio spiritus & sanguinem ad pulmones trahit. Rigorem tempore Hippocratis sequebatur febris, quia tunc temporis non erat aliud viuere ex more, quam natura conuenienter viuere. Agimus autem de illo rigore qui agnoscit causam internam sui effectricem: non de eo qui ab externo fit frigore. Quasi dicat, cautè medendum mulieri non mēstuali, ac perpendendum antequam eo venias, num grauida sit.

Perturbatio effe-
ctus
Rigor.

Vfus Apho-
rismi.

LXII.

Serillita-
on causa.

Οκόσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μή-
τρας ἔχουσιν, καὶ κωλύουσιν, καὶ οκόσαι καὶ θύ-
ρα ἔχουσιν τὰς μήτρας, καὶ κωλύουσιν. Ἐπο-
βέννται δ' αὐταὶ ὁ γόνος. καὶ οκόσαι ἐν-
τός μᾶλλον καὶ περὶ αὐτὰς ἐνδείηται ὁ γόνος
ὁθεῖται τὸ σπέρμα. Οκόσαι δ' ἐξ
αἰμοτέρων πλεονέχουσιν ἔχουσιν σύμμε-
τρῶν, αἱ τισὶν ὁπίσθενται γένοντι.

LXII.

Quæcumque frigido & denso vel compacto sunt utero non concipiunt.

Item

² Item quæ præhumido sunt vtero non concipiunt: nam iis semen genitale extinguitur. tum etiam quæcumque³ ardenti sunt vtero & sicco: nam alimenti inopiâ semen⁴ corrumpitur. At verò quæcumque ex vtriusque oppositionibus modico &⁵ temperato sunt vtero, huiusmodi sanè sunt fœcundæ.

1. Quamuis excipiant, non tamen concipiunt. quod refrigeretur semen virile, proptereaque vis prolifica deleatur. Deinde quod tales mulieres semen non excernant, quia frigida; præterea quod secundinæ, ob angustiam, cotyledonibus adnasci non possunt: deinde quod succus alibilis fœtui non suppeditatur: nam hæc menstruis fraudantur.

2. Nam iis semen genitale obruitur humoris copiâ: ut semina in locis palustribus & cœnosis. Floris paucis retinetur semen, mox lubricos ob locos elabitur.

3. Qualis vterus viraginum quæ paucos menses tuncunt. Retinetur paucis diebus semen, mox effluit. Sabulosis ac arenosis locis nihil sobolescit.

4. Nam fœtus conformatio à semine animato, non per corruptionem, sed motu & nutritu perficitur. Sed ab hac intemperie omni motu & nutritu fraudatur. & secundinæ gigni nequeunt, coactis vteri vasis.

5. Temperatè humidi vteri, concipiunt semen paulo siccius virile. Præterea sterilesunt si vteri os obliquetur, vlceretur, vel obduretur, his prodit ilico iniectum semen: quibusdam conniuet semper vterus præterquam in periodo menstrua, hæc nō nisi ultimo die illius periodi concipiunt. Eleganter & doctè hunc Aphorismum interpretatur Galenus, &

hæc

hac magna arte etiam ad viros traducit ipse
consulatur.

LXIII.

Παραπλοσιώς ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρένων. ἢ
ἢ δι' ἀερίτητα τῶ σώματος τὸ αὐ-
μα ἔξω φέρει, ὥς τὸ μὴ ὡραϊσ-
μὲν τὸ σπέρμα, ἢ διὰ τὴν πυκνότητα τὸ
ὑγρὸν ἐ διαχωρεῖ ἔξω. ἢ διὰ τὴν λε-
χρότητα ἐκ ἐκπνεύει, ὥς τε ἀδρῶς ἐξ-
ῶς τ' τόπον τῶτον, ἢ διὰ τὴν διεγερσίν
τὸ αὐτὸ τῷ γίγει.

LXIII.

Par est de maribus ratio. aut enim ob
corporis raritatem spiritus foras fertur,
ita ut genituram effundere nequeat; aut
propter densitatem humor foras non
exilit: aut præ frigiditate non incendi-
tur, ut eo loci coaceruari possit: aut pro-
pter caliditatem id ipsum illi euenit.

Steriles sunt viri ob fractam corporis æconomiam
adde ut prolifica inde vis stupefcat: vel quod in intem-
periem desileat semen prima et secunda qualitate;
nam etiam usus verum frigidarum id facit, ut caphu-
ra, mandragora &c. vel quod mala conformatio occu-
pat partes generationi dicatas: vel paralysis harum si
languet vi: vel si testes induruerint aut merbo alio te-
neantur. arteria temporales, inquit Hippocrates, inci-
sa, fecunditatem aduunt.

Id amatores iuuenes interdum experi-
untur, cum multum amata puella copia da-
tur, unde totum cum feruore affluunt ac sudore
perant, potis non est, ut arriquant.

Γάλα

Hippocra-
tica maie-
stati indi-
gum
Aphorif-
mum. 60
Galenus etiā
stati us-
est.

Steriles viri.

De actibus
aquis &
fictis.

LXIII.

Γάλα διδόναι¹ κεφαλαλγέσι, κακόν. Lactis com-
moda &
incommoda.
κακόν δ' ἢ² πυρεταίνουσι, ἢ οἷσιν ὕπο-
χόνδρια μετέωρα³ διαβορβοεῖζοντα, ἢ
τοῖσι διψώδεσι. κακόν δ' ἢ οἷσι⁴ χολώ-
δες αἱ διαχωρήσες, ἢ ἐν τοῖσιν ὄξεσι
πυρετοῖσιν ἔσσι, ἢ οἷσιν⁵ αἵματ' ὀ-
λῆ διαχώρησις γένηται. Αἰμόζει δ' τοῖ-
σι⁶ φθινώδεσι μὴ λίαν πολλῶ πυρέουσιν
διδόναι γάλα, ἢ ἐν πυρετοῖσι μακροῖσι,
ἢ βληχρῶσι, μηδενὸς ἤν' περὶ σημειώ-
σεων παρὸν τ' ὅ, ὅσα⁷ λόγον δ' ἐκ-
τετηκόσι.

XLIII.

Lac¹ cephalicis exhibere malum. ma-
lum est etiam² febricitantibus & quibus
suspensa quasiq̃ue pendula³ hypochon-
dria murmurant, & etiam siticulosis.
malum est etiam quibus⁴ biliosa sece-
dunt cum febre acuta, & his qui sangui-
nis⁵ copiam profuderunt. Sed consen-
taneum est⁶ tabidis modò non admo-
dum febricitent, sed conuenienter etiam
ad diuturnas febres & lentas præscribi-
tur, si nihil eorum quæ dicta sunt adsint,
& supra modum⁷ extenuatis.

Agit Hippocrates de tecmaris conuenienter inueu-
da cuique medendi propositio famulari exemplo de la-
c

*Teemarfis
in quibus
confistat.*

Hæc quid.

*Lactis na-
victas unde*

*His vfu. Hæc autem tecmarfis confistit in duobus, in
perficientia opportunitatum quas habent fingula re-
media fingulis morbis dicata. deinde in diftinctione vel
delectu, eorum remediiorum, fecundum qualitatem, quan-
tatem, utendi modum, & occafionem. Lac itaque ex-
crementum eft benigni excrementi tertiæ coctionis, ex
bina fanguinis concoctione confeftum in mamma mu-
lierum. Cuius quidem multa funt vires, ut funt ani-
malia ex quibus fumitur, ut eft fanguis, ut funt pa-
bula, ut eft anni conftitutio, fic lactis quoque funt
difcrimina. Atque hæc lactis funt opportunitates tum ad
nutricatum, tum ad morborum curationes. Ad dele-
ctum, quæ altera erat taxidæpreæ pars, iam venia-
mus. Hæc autem in eo confistit, ut nunquam exhibea-
mus lac ei, cui ventriculus vel frigidiôr fuerit, vel ca-
lidiôr. Nam ut proſit lac, hæc adſint oportet: Ut co-
quatur ex facili, diftribuat ex facili, non vertatur
in nidorem, non aceſcat.*

1. Siue is dolor à flatulenta materia, ſiue
ab acri vapore per ſympathiam accidere vi-
deatur. Quia in omni cephalalgia laborat quo-
que ventriculus, propterea his lac non conue-
nit. Craſſior pars lactis in ſtatu: butyroſa in
nidorem vertitur: propterea auget capitis ple-
thorica ſymptomata.

2. Quod butyroſa pars in nidorem verta-
tur ſanguine incendio conflagrante, & impu-
ro ventriculo: nam multa reſcunt in fundum
eius per febres.

3. Flatu diſtenta cum tumore hepatis re-
centi, ſine phlegmone. quaſi dicat, Ut qui
ventre funt calidiôr, iis nidoroſum eſt lac: ſic
etiam iis qui frigidiôr funt ventriculo ace-
ſcit. Si is Meteorifmus fuerit recens cum
borborygmo, ſignificat ſtatu qui funt ab in-
temperie frigida: Huiuſmodi autem corpori-
bus lac aceſcit. Si verò fuerit meteorifmus re-
cens ſine borborygmo, nec tunc conuenit:
quia is meteorifmus conuenit à phlegmone, at-
qui

qui tumorem auget lac crassâ suâ substantiâ. Si verò fuerit meteorismus vetus cum borborismo, hic fortè exhiberi lac possit, quia sit à scyrrho: potissimum si benè affectus sit ventriculus.

4. Quia butyrosa pars illis in bilem vertitur. Id est non conuenit picrocholis *ἀνα*, nec *κῆτος*.

5. Coquendi & distribuendi difficultate: coquendi, refrigerato ventre: distribuendi verò, venarum collapsu habitu.

6. Exulceratis pulmonibus: tum ad substantiam triplicem resarciendam, quod & coquatur & distribuatur ex facili, acres humores temperat, naturâ nostrâ est consentaneum, ideoque facile coquitur, bonum succum gignit quod succi boni sit: adeoque naturâ studeat, ac pugnet cum morbo. Nam vlcus ferro suo deterget & siccet: butyrosâ suâ substantiâ partes conglutinat (præsertim caprillum) & cicatricem inducit. Intellige semper nisi phthysicus impuro sit ventriculo, aut capite doleat: quia tunc nec facile lac coquitur nec distribuitur. Nec, dicit: admodum febricitanti: nam butyrosa pars verteretur in vapores, unde fluxio maior in pulmones.

7. Diurno morbo confectis, modo ventriculus possit coquere, vt puellis quibus suppressi sunt menses. Paro detur lac ventriculo: non validè quatiatur post corpus. Sit corpus meabile, alioqui cunctando putrescit: non biliosus non frigidis ventriculo, (nam alioqui exhaustis dari potest: si frigus non tetigerit ventriculum) nam in ventriculo validè refrigerato acescit,) sed siccis detur. Diocles conualescentes omnes lacte recreabat. Caprillum anceps est inter bubulum & asinum, Sit lac tenue, splendidum, & dulcissimum. Sit asina mediæ ætatis, benè habita, vtatur feno &

hordeo. Aſina lactat pullum annis binis. Secundo anno die tantum lactet pullum. Arthriticis confert dicit Plinius. Venerea à lue extenuatis ac doloribus artuum afflictiſ confert, nam etiam auctore Dioſcoride, argento viuo reſectatur lac. Senium tollit vſus lactis, ac rugas. Hinc Poppæa Neronis vxor 100. aſinas nutrebat in cottidiani balnei vſum ad candorem & mollitiem cutis. Saccharo conditur lac. Lac à plurimo calore in nidorem id eſt, in aduſionem abit: à pauco, in acorem.

Gal.

L X V.

Υ υιοεστων
αε υικεστων
ενεσιμ.

Ὁκόσσιον οἰδήματα ἐφ' ἑλκεσι
φαίνεται, καὶ μάλα ἑπὶ ὧν, καὶ ἐμείνον-
ται: τετέων δ' ἀφανιδέντων ἐξαιφνης,
τοῖσι δ' ὁποθεν ἀπασμοὶ, τέτανοι, τοῖ-
σι δ' ἐμπερθεὶν μανίαι, ὀδυνῶν πνευρὸ
ῶσαι, ἢ ἐμπύους, ἢ δυνστεῖν ἢ
ἐρυθεῖν τὰ οἰδήματα.

L X V.

Quibuscumque tumores in 2 plagis
apparent, ij non facile 3 conuulsione
tentantur, nec facile his insania subna-
ſcitur: ſiſi autem repente 4 euaneſcant,
iis parte 5 poſtica, conuulſiones vel retar-
ni: antica 6 verò, insania, aut lateris do-
lores acuti, aut ſuppuratum, aut 10 dy-
ſenteria, præſertim ſi fuerint illi tumores
rubro ſuffuſi.

1. Oedemata propriè dicta, id eſt tumores
molles & laxi.

2. Id est in vulneribus atque vlceribus: quia *ἔκτος* Hippocrati vtrumque significat.

3. Nec parte obfessa vlcere, nec toto corpore: quod tum materia feratur extra nervosum genus, & quod nulla fiat materia in cerebri metastasis.

4. Nimirum illi tumores nec alius feratur, aut vrina profluat. Nam vulnerariz potiones argumento sunt, ob eam quæ fit per vrinæ reuulsionem & euacuationem, abduci tenuem illum ichorem à sanguine? quo is viam, tanquam vehiculo quodam, ad partem vultus affectare solet.

5. Exulceratis, aut inde tumoribus euanescentibus, ac ad nervos refusis excrementis. Sunt enim postica nervosa.

6. Tumoribus euanescentibus apud cere-
brum translatis excrementis. Vidi *Domitium* *Philos*
lam quæ in humeri & scapulæ articulo vultus
nus acceperat: nullus tumor apparebat, leniter
insaniebat, ac claudi ianuas ac fenestras
volebat, ne alicubi mors ingrederetur. obiit.
Virum vidi qui lapsu humeri carnem laeserat:
nullus tumor, leniter insaniebat, edere nolu-
bat, verebatur enim ne cochlearia ac potine
irreperent in ventriculum, obiit. Antica sunt
venosa, vnde repit sanguis in caput, vel in
tus, aut ad inferna, vnde cruenta deiectio.

10. Cruenta deiectio cum difficultate intestini coniuncta. cum per venas aut arterias in inferna fertur materia.

11. Si fuerint phlegmones vel erysipelata, quibus euanescentibus fit cruenta dysenteria. Omne *ἔκτος* magnum, necessatio adiunctum habet tumorem: ex quo significatio fit naturæ victicis, quæ procul, intus, foras, materiam propellit excrementitiam. vel quod alio translatio materiz tumorificæ fieri non possit. Quod si igitur non adfuerit is tumor, signum erit

erit vel alio translatæ materiæ, vel infirmæ naturæ. Queritur an in omnibus partibus corporis locum habeat id, ut a parte postica fiat conuulsio; & ab antica, infania. ut nimirum sauciata parte postica curtis. Dico locum habere in corpore definito ab osse sacro, usque ad cervice, quia in cruce non antica, sed postica est calidior, & humidior.

X L V I.

Ἡ τραυματικὴ ἰατρικὴ ἐστὶν ἡ
 τῶν τραυματικῶν διδασκαλία καὶ φάρμακα, μέτρα
 καὶ ἄλλα.

I X V I.

Si in vulneribus 1 magis & 2 malis tumor non appareat, ingens 3 calamitas.

1. Vel *κακὰ θεία* Id est malignitate, vel dignitate partis, vel essentia. Id est, ubi est magna violatio continui.

2. In capitibus & caudis musculorum, hoc est, ad articulos. Maligna sunt hæc vulnera, quia caput musculi excipit integrum nervum & ligamentum. Hippocrates lib. 2. De pleuribus in initio. Finis musculi verò, tendit est.

3. Nam parte postica conuulsionem: antica infaniam indicat. *διδύματα* dicitur: hoc est laxi mollesque tumores. In parte nervosa vulnerata videntur tumores ac dolorem placentibus, ne a dolore fluxio incumbat parti. Quare pax sit a valide refrigerantibus & litiugentibus. potius calidis siccantibus carentur. Sæpe non sine successu author fuit chirurgis, ut in his viderentur oleo extuso ex semine hyperici, cui immacerati fuerant flores hyperici.

Remedium
 procellis.

LXVII.

Τὰ χαῖνα ἔχουσιν τὰ ὀνύμα
κακὰ.

Tumores
qui boni aut
mali in
vulneribus
et vice-
tibus.

XLVII.

Molles & rari [quod ad tumores
attinet] 2 boni: 3 crudi verò, mali.

κακὰ nimirum oedemata.

1. Id est, doloris & inflammationis expectes, ut oedematosis: qui cedunt pressioni. Fun-
gosi sunt tumores hi, sine pulsu. Quales quor-
dam parotides erant 1. Epid: 84. quæ iuveni-
bus sine noxa evanescere. ut bubones venerici
molles, boni sunt.

2. Ut signum, & ut causa. nam pepasmi
capaces erunt, ac naturæ vim indicant: nec
metastasin aliò faciunt.

3. Tactui non cedentes: sed dolorifici cum
phlegmone coniuncti, & sine pepasmo. ut pa-
rotides rubræ tensæ & cancri in mammis. Bu-
bones venerici duri, luem scedam denunciant.
nam materię contumaciam indicant. Molles
enim vel mitescantur, vel resolvuntur.

LXVIII.

Τὸ ὀπίθεν τῆ κεφαλῆς ὀδυρομένη, ἢ
ἐν μετώπῳ ὀρθῇ φλέβῃ τμηθεῖσα, ὀφέ-
λεσι.

Dolor capitis
in vertex
dividens.

LXVIII.

Cui postica pars capitis dolet, secta in
fronte recta vena est adiumento.

Vacuazione & remissione materia morbifica. Omnis
remissio fit remouendo humorem unde fluere cepit: quod
non fluat quò fluere debet. vel è superis partibus ad in-
feras: vel contra: vel è dextris ad sinistras, vel contra

vel ab anterioribus ad posteriores, vel contra. Prescribitur igitur hac reuulso ad loca contraria, & ad exhauriendam causam antecedentem & coniunctam qua per se immutat habitum & temperamentum partu, unde dolor. Agitur autem hoc Aphorismo de dolore capitis qui euenit non per Sympathiam, sed per idio-
pathiam a materia, qua si fuerit crassior, consistentia, in parte postica capitis erit: si tenuior ac acrior, erit in partibus anticis, ibique diffundendo membranas, dolorem excitabit. Hunc vero dolorem curat secta vena in fronte recta. Hanc secat ut proximam, ad educationem materia coniuncta. Porro vinculum iniciendum est collo, ut ita intumescat hac vena. & oblique erit secanda, cauendo diligenter ne ledatur tunica pericranii. Non sine causa dixit Hippocrates, Si calet pars capitis, & non pars cerebri. Producit iugulari vena duos ramos, unus occipit petie, alter frontem: hinc illa cognatio anticarum ac posticarum capitis. Sed si plethora adest, primum tundatur brachij vena: si ab viro est, pedu vena etiam antea aperiatur. Oculi dolentibus ita emittimus sanguinem ex occipite.

LXIX.

Ρίγες ἀρχῇ γυναιξὶ πρὸ τοῦ
καλίου, καὶ διὰ τὰ τε ἐς κεφαλὴν
ἀνδράσιν, ὃ καλίου ὅτιθεν τὸ σῶμα
τῶ, οἷον ἐπὶ τῇ πηχέων καὶ μηρῶν,
ἀπὸ τὰ δέρμα ἀεγίον, πολλοὶ δὲ τῶ
ἀπὸ τῆς

LXIX.

Rigores incipiunt mulieribus maxi-
mè ex lumbis [& per dorsum] ad
caput: viris autem parte postica potius
quam antica corporis, ut cubitis & se-
moribus,

moribus, argumento est cutis⁶ raritas, quam pilus⁷ ostendit.

1. Hoc est ducuntur, id est principium ducunt: non tamen causas inde ducunt.

1. Natura frigidioribus: proptereaque rigoribus opportunis. Quod intemperata natura similem intemperiem facilius suscipiat, quam temperata contrariam.

3. Id est parte, postica nervosa proptereaque frigidior. Maxime ibi sentitur vis rigoris. & per nervos spinæ caput afficit. Lumbis vehementer muliores affliguntur.

4. Quod antica pars sit calidior ob venas & arterias. Sed aliis etiam partibus foris quam intus magis rigent.

5. Quæ partes intus, interna parte. & domestica, quam foris. hoc est, externa parte sunt calidiores.

6. Ea raritas caloris soboles est.

7. Qui ex raritate cutis caloris vi, & motu materiæ spermaticæ primordia ducit & generatur. Quasi dicat, qua parte pars aliqua pilosa est, ea quoque est calidior: antica est piliosior: quia in rara parte nascitur pilus: Raritas à calore est. Restituendus est hic Aphorismus ex 6. Epid. 3. 29, ubi ita, Πύλα ἀρχὴ ζωῆς ἐν μῶ, μᾶλλον ἢ ὁ σφύς, καὶ διὰ τὰς καὶ τὸ ἐκ καὶ τῶν Ἀτὰρ καὶ ἐνδράτι ὁπότε μᾶλλον ἢ ἡμῶν πᾶσι. φρίσσομεν * καὶ μᾶλλον τὰ ἐξ ὅθεν, * καὶ τὰ ἐν ὅθεν τὸ σφύς. οἷον πηχίαν, κερὰς. Ἀτὰρ καὶ τὸ δέμας ἀραιοτέρον, οὐλοὶ δὲ ἢ σφί. &c. Hoc Aphorismo perstringit primò naturam communem, dein peculiarem cuiusque. Non agit autem de rigore critico neque symptomatico neque periodico: Sed de externa illa refrigeratione & frigoris sensatione, quam barbari horripilationem dicunt. Sensus est. frigidiora afficit facilius rigor.

ut mulieres, & partes posticas (neruosas & membranosas) & inter illas quæ minus rectæ sunt, ut femora, cubitus, vbi minus recta sunt: afficiuntur à rigore prius, id est in externis, id est posticis, vbi non ita sunt pilosa.

LXX.

Epiloptica
convulsio
cum quat-
tana.

Οἱ ἄπο τετραταίων ὀλισκόμενοι,
ἄπο πατρὸς πένυι ἀλίσκον, ἢ ἄπο
ἀλίσκον, ὥστερον, ἢ ἐπὶ γένει, τε-
τραταί, καὶ πένυι.

LXX.

Qui febris quartanæ dominatu tenen-
tur, haur facile à convulsione infestan-
tur: quod si ante laborauerint, superne-
niente quartana, morbo illo defunguntur.

8. Epid. 6.
7.

Videtur propriè accommodandus hic Aphorismus
ad epilepsiam.

1. Quia periodica materia exclusio, oc-
casionem & causam convulsioni præcipi-
tam tanta melancholiciæ copia nunquam con-
geritur, quin ita excludi potest. Verbo ἀ-
λίσκον, & diuturnitatem temporis, & morbi
vehementiam significat: ut sit sensus, Qui non
leuiter eo morbo laborant, vix tentantur con-
vulsione nec à repletionem, nec ab exhaustu.
Quartana enim quia periodam habet 72. ho-
rarum, cuiusque eius ferè 12. vel 16. sint paro-
xysmi, & intermissiones 56. vel 60. non po-
test adferre exhaustum: neque convulsionem
perferre, nec ex euentu.

Vid.

3. Ad pepasum prouehit lentum suc-
cum, ac excludit. Quare hoc dicere videtur
Hippocrates, moderatè calidis remediis epi-
lepsiā fugari, quæque corpus modeste va-
cuant

IN APHORIS. HIP. V. 411
citant hic vilia esse: vt purgationes medio-
cres, & sudorifica, quale est decoctum ligni
guaiaci, & radicum china.

LXXI.

Ὅσοισι δέρματα σφιγνέει καρ-
φαλία καὶ σκληρὰ, ἀνὰ ὁρώτων πλε-
τῶσιν. ὅσοισι δὲ χαλερὰ καὶ ἀραιὰ, σὺν
ἰδρῶνι πλετῶσιν.

LXXI.

1 Quibus distenta est cutis 2 rigida & *Cutis tensa
& aspera
in febribus*
secca, sine sudore 3 vitâ defunguntur:
quibus autem laxa & rara, cum 4 sudore
5 intereunt.

1. Nimirum febre correptis.

2. Id est scabra & aspera: quæ antea erat
mollis. Scilicet ex partium solidarum exhar-
ctu ac spirituum.

3. Quia est perfecta extenuatio. humoris
inopia, & corporis densitas. Hi tremunt cum
convulsione. vt Dealcis vxor in Thaso. &
adolescens in Melibœa.

4. Resoluta œconomia facultatis reten-
tricis. Si cætera vt in morituris signa appare-
ant. Die in critico non sit. Quare Medici hypo-
chondria tentant etiam, vt cutis tensionem
notent. Crebrò hoc vidi sudoribus sympto-
maticis illis obortis homines vitâ fungi. In *Observatio
prædicta.*
aliis qui non ita madent contractionem ten-
dinum ac nervorum manus, dum pulsus ten-
tatem pollice, frequentissimè notant.

Ictericus

Οἱ ἰκτερώδεις ἐ πάντων πνευματώδεις εἰσιν.

Ictericus non admodum sunt flatulenti.

Hoc est, non infestantur vultibus, torminibus, vel flatibus. Intelligendus est Aphorismus de ictericis natura: hoc est de hominibus biliosis, vel picrocholis τὰ ἴκτεροι: hoc est, quibus non symptomatice, sed naturali habitu bilis diffusa est per totum corpus. Huiusmodi enim homines sunt calidi. Atque etiam de Ictericis criticis hoc dicendum: maxime si nulla morbi reliquia superfint. Sed nequaquam de Ictericis symptomatice. Nam siue acciderit Icterus symptomatice, à venenata qualitate, siue à motu morbi, ut Hermocrati, siue à vitio partis, hi possunt esse flatulentis: ut enenit Apollonio, qui erat Ictericus, & flatulentus.

3. Epid. 3.
23.

HIP.

In
peru
3 bon

Hic
vientil
cidere
ant syn
ant syn
saluter
sumpt
affectio
certa co
ma epi
gue om

HIPPOCRATIS⁴¹³

COI

APHORISMORVM

LIBER VI.

I. HEVRNII.

*paraphrastica versione, & breuius ad
obscuriora loca Notis suis Com-
mentariolis illustratus.*

I.

Εν τῇσι χρονίῃσι² λεντερίῃσι² *2 Licentia
ad interm-
prie.*
² δξυρεγμὴν ἀπγινομένη μὴ γινομένη
εὐεστερον, σημεῖον³ ἀγαθόν.

I.

In diuturnis licenteris² ructus si su-
perueniat acidus qui antea non extiterat,
³ bonum. *Argumen-
tum libri.*

Hic liber περὶ τῶν ἀπγινομένων, hoc est, de superue-
nientibus morbis & symptomatibus qua in corpus in-
cidere possunt. Aut enim superueniunt morbi morbis,
aut symptomata symptomatu, aut morbi symptomata,
aut symptomatum morbi: ex quibus perspicimus an ad
salutem agri, vel num ad mortem res sit abitura. De-
sumpta autem est omnis materia ex libro de internis
affectionibus. Neque possunt huius libri Aphorismi ad
certa capita deduci. Continet hic Aphorismus sympto-
ma epigenomenon partium ventris inferioris, partium-
que omnium quae nutritioni dicata sunt. Ant coctionis
aut

aut distributionis, aut excretionis vitium ostenditur. Agitur de lenteria qua primum & per se venit, à simplici intemperie ventriculi frigida, in cuius initio, est impossibile, ut ructus acidus eveniat. Est autem triplex, pro causarum varietate, lenteria differentia, una intemperies frigida & humida ventriculi, & hectica intestinorum: fluxio è cerebro: & cum ventriculus & intestina aphrodisia eadunt. In prima specie commendatur ructus acidus.

1. In excretionis cibi nullo modo mutati neque alterati: in consistentia, colore, odore: à fracta retentrice ventriculi; unde elapsus causa est cruditatis, non ex aduerso.

2. Ut lenteria causa retentricis facultatis infirmitati, sine vlla pituita acidæ accessione sit tribuenda.

3. Est enim signum incipientis restitui ventriculi, & cum cibo quodammodo in gratiam redeantis, ac cibum iam audius diutiusque amplectentis. Nam ex eo complexu concoctio quædam sequitur, quæ antea nulla erat sed aderat absoluta concoctionis priuatio. inchoatam enim concoctionem sequitur ructus acidus. In lenteria excrementa excernuntur sine vilo dolore, nec vlla ratione à cibo & potu mutata sunt, sed eadem referunt in consistentia, qualitate, quantitate, colore, odore, nec cholera aut cruore sunt tincta: verum subalbida. Sed in colliaco malo semicocta ac semichylosa deiciuntur. eleganter hoc in commentario lenteria diuersas causas aperit Galenus; ac veterum sententias de nomine lenteria recenset.

I I.

Sanitatis
fœcra; aut
non securo
indicia ab
excrementis.

Οἷος πῖνας ὑπερτέρας φύσις καὶ ἡ πο-
νὴ ὑπερτέρη, ὑπὸ πύσιν ποσιγότε-

γονο

II.

Quibus nares naturā sunt ¹ humidiores & semen ² humidius, sanitate sunt morbosiore, ³ viuuntque valetudinarij: At qui contra ⁴ sunt affecti, salubrius degunt.

Naturarum distinctio potissimum sumitur ex partibus principibus: ideo per has partes descripsit hoc Aphorismo vitium temperamenti humidioris & frigidi-
 Principum partium temperice.

Quasi dicat, qui non solum cerebro, sed toto corpore excrementis abundans humidis & frigidis, huius principes partes eadem ab intemperie laborant. Nares sunt dicata expurgationi cerebri, huius itaque humidioribus existentibus, humidius atque infirmius erit cerebrum, humorum excrementitiorum coacervatione, vel aliunde irruente succorum copia. Seminis autem humiditas duobus modis euenit, aut vitio materiae spermaticae, aut vitio testium.

Vitium materiae spermaticae consistit in aepsia, primum ventriculi, deinde in le hepatis, postremo totius habitus. Humiditate igitur seminis significatur vitium naturalis oeconomiae in coquendo, distribuendo, retinendo, & excernendo. Vitium vero testium est, quia hi sunt & frigidiore & humidiores: ut semen, cuius materia est excrementum benignum tertiae concoctionis, ob frigiditatem & humiditatem ad debitam crassitiam & soliditatem peruenire non possit. Recte igitur significatur inde totius corporis vitium, quia declaratur habitus suo dicitur cado, ut semen a suo sero sufficienter expurgari nequeat. Valetudinarij hi viuunt, qui pituita excrementicea abundans, quae lassitudines, tumores, pustulas, oedemata, nodos, flatus, aquam, ac plurima tubercula profert, ut sunt herpes salis, echerades, struma, testudines, pro diuersa pituita ratione. Nam ut est eoli tempestas, ita varie pituita ipsa mutatur atque alteratur. Atque
 Testico Vnde hi languent.

ut semen a suo sero sufficienter expurgari nequeat. Valetudinarij hi viuunt, qui pituita excrementicea abundans, quae lassitudines, tumores, pustulas, oedemata, nodos, flatus, aquam, ac plurima tubercula profert, ut sunt herpes salis, echerades, struma, testudines, pro diuersa pituita ratione. Nam ut est eoli tempestas, ita varie pituita ipsa mutatur atque alteratur. Atque

ut semen a suo sero sufficienter expurgari nequeat. Valetudinarij hi viuunt, qui pituita excrementicea abundans, quae lassitudines, tumores, pustulas, oedemata, nodos, flatus, aquam, ac plurima tubercula profert, ut sunt herpes salis, echerades, struma, testudines, pro diuersa pituita ratione. Nam ut est eoli tempestas, ita varie pituita ipsa mutatur atque alteratur. Atque

ut semen a suo sero sufficienter expurgari nequeat. Valetudinarij hi viuunt, qui pituita excrementicea abundans, quae lassitudines, tumores, pustulas, oedemata, nodos, flatus, aquam, ac plurima tubercula profert, ut sunt herpes salis, echerades, struma, testudines, pro diuersa pituita ratione. Nam ut est eoli tempestas, ita varie pituita ipsa mutatur atque alteratur. Atque

hec si in asperam arteriam decubuerit, angina: si in pulmones, asthma & ulcera. Si in ventriculum, ulcera aphtobodes. vnde henteria, si verò alius abraiserit, dyenteria parit.

1. Hoc est, humore abundant excrementatio, ab humore cerebri. Hic narium humor in sanis est calamitosus, quia accidit symptomaticòs. In ægris est salutaris, quia accidit criticòs, vt sternutatio: nam sunt malarum causarum bona signa: in sanis vero, malarum causarum mala signa. Dicit ~~quod~~ ne adferatur vitio diætæ, vt si quis sub Ioue dormiat frigido, & vsum si ineat intempestiuè rerum frigidarum.

2. Ex materiæ spermaticæ vitio, ob crudilitatem & serosum humorem, vnde corporis totius, & naturalis œconomix vitium sanguinisque mador significatur: vnde putridi morbi, & apoplexiæ, si retineatur excrementum in cerebro, aut lethargi. nam totum horum corpus est excrementosum.

Dubium.

3. Hoc est, leui de causa in morbos incidunt à distillatione à cerebro, quæ non solam partis (Id est, cerebri) vnde dimanat calamitatem arguit, Sed ipsis etiam partibus in quas illabitur calamitosa est.

4. In morbos non sunt tam opportuni, Hoc est, Quibus totus habitus solidus est & succi plenus. Aristoteles & cuncti philosophi naturæ vitæque hyparxin constituunt in humido, adeò vt quò quis plus humiditatis obtineat, ita felicius degat. Idem docet Hippocrates lib. De locis in homine, vbi docet siccioribus naturis morbos esse pertinaciores, quia curatu difficiliore quia deterior est sicciorum hominum conditio quam humidorum. Ad prius respondeo, Hyparxin vitæ naturæque consistere in humido primigenio, non autem in humido excrementitio: de quo hic Aphorismus

rius loquitur. Ad posterius, hic non agi de morbis nec morborum curatione, sed de diathesi, id est, dispositione vel pronitate ad morbos. Aliud enim est difficilius curari: aliud morbis magis esse obnoxium. Felicius viuunt sicca temperie præditi, his sicca sunt nares, nec sudores fundunt, sed sensui incomperta vaporazione defunguntur excrementis tenuioribus.

III.

Εν τῇσι¹ μακροῖσι δυσεντέρισιν² αἱ
 σποστίαι,³ κακὸν⁴ καὶ σαυ⁵ πυρετὸς⁶
 κακόν.

III.

Si¹ diuturnæ dysenteriae appetentia² deiectione³ accessio adiungatur,⁴ malum: eoque magis⁵ malum si febris coniuncta sit.

Dysenteria
 diuturna.

1. Dicit diuturnæ dysenteriae: nam fieri potest ut ineunte dysenteria deiciatur appetentia, ut cum pituita putris est dysenteriae causa. Describit hic dysenteriam magnam. Porro tribus de causis dicitur dysenteria magna, aut ex essentia morbi, quod scilicet vlcus ipsum secundum trinam dimensionem magnum sit, vel difficultate curandi, quod medicamenta parti ægræ admoueri nequeant, aut vitio materiae antecedentis & perennis fluxus, quo non solum affluxus excitatur, sed etiam excitatum vlcus foueatur. Nam cum pars illa & situ & officio excipiat omnia corporis excrementa, vlcus illud duobus modis sit excrementitium, primo excremento ordinario: secundo, extraordinario. Ordinario, videlicet sordibus & ichoribus: hæc enim sunt duo
 d ordinaria

Dysenteria
 quæ magna.

ordinaria excrementa nutritia: cibusque par-
tis, crassum videlicet & tenue. Quæ, pars si
valet, longè à se depellit, si verò infirmior fue-
rit, depellere nequit. Extraordinario verò,
quod doloris vi huc ex toto corpore materia
excrementitia attrahatur.

2. Ut nimiam superueniat diuturna dysen-
teriz ab ulcere intestini. ob colluuiem fecdo-
rum succorum non sentit famem, vel quia re-
soluta iam est facultas appetitivæ ciborum:
hinc succionis sensus non percipitur.

3. Quod malum ad ventriculum serpere
videatur, diuturnitate morbi tracto in symp-
tiam ventriculo ab intestinis: quodque ad
excretionis depravationem, concoctionis in-
firmitas & succi alibilis inopia adiungatur.
Vnde fit, ut ad calamitosam vim morbi, ac-
cedat summa infirmitas vitium. Optimum re-
medium est infusum rhubarbarum, in decocto
rosarum siccatũ, radicum plantaginis, & my-
robalanorum ex aqua endiuiz, cum paulo
cinnamomo: expressio fiat valida: præbetur
cum sirupo de ribes vel de rosis siccis. Sumi-
tur bis in septimana. Intermedijs diebus lac à
vacca calens datur ter die cum saccharo rosa-
to simplici. Dolor si virget, lac clysmo infusa-
ditur cum butyro recenti, & vitello: cogit-
tur in lacte capris barbatis & rosæ. Tandem,
vi stringas, lactis dimidium excoque, bibat
ter die.

4. Quæ cum ipsa per se calamitosa est &
vires frangit, tum vero magni morbi sympto-
ma est. Aut enim hæc febris est essentialis, vel
significat vitium materiæ quæ excitat dysen-
teriam: quod videlicet materia antecedens
quæ parit dysenteriam non solum sit parti in-
quàm decumbit calamitosa, sed etiam illi vnde
manat. Aut erit febris symptomatice, &
significabit vlcus cum phlegmone, unde fran-
guntur

guntur vires, vel ingentem putredinem don-
nunciabit.

IIIII.

τὰς περιμάδεις ἄλκας, καὶ ἡγνὰ ἔλκεα.
Κοινὰ.

IIII.

Vlcera: circumglabra, & maligna.

Proposito exemplo vlceru quod sub conspectum ca-
dit, docet difficultatem curandi vlceru maligni. Atque
hic est huius Aphorismi syllogismus; Morbus is dici-
tur malignus qui succum alibilem deprauat, & par-
tem reddit effectam. Huiusmodi autem sunt vlcera cir-
cumglabra. Igitur maligna: Maior probatur. Nam
vlcus non curatur nisi sarcofis. Sarcofis verò non Medi-
ci, sed natura opus est: quæ ad hoc duobus vitur in-
strumentis, nimirum partu solida integritate, & succi
alibilis bonitate. Cum igitur curandi difficultas in duo-
bus huius, vel altero tantum, hoc est partu intemperie, vel
succo depravatione consistit, ægre superantur ea mala
quibus hac eueniunt. Minori fides ita queritur, Pili pili.
generantur ex vi caloris, motu humoris spermatici, &
cutis raritate. Si igitur pili fuerint bene colorati, solidi,
& densi, indicabunt partium temperiem & succi ali-
bili bonitatem. Pilus ergo declarat partu intemperiem,
& succi nutritij depravationem, vel alterum tantum.

1. Id est, pilis carentia: cadunt enim.

2. A partis insigni intemperie, & ab af-
fluentis materiæ vitio. vnde redintegrati ne-
queunt facili. Nam succi pravi illi, corrup-
punt nutritarum pilorum. Talia sunt vene-
rea vlcera. Vt vlcus vel vulnus curetur, opus
est benigno sanguine, ac partibus illi vicinis
moderatis. absint quoque salsi humores, nam
inde etiam mali moris euadunt. Inde quoque
dico ex glabritie, sciemus virulentam quali-
tatem inuasisse partem, vnde feruam vlcus

Observatio
gratificatio.

sobolescit. Propterea chirurgis illud studium
semper addit ut partem firmet & totius ca-
cochymiam castigent: utantur saepe à purga-
tione decocto sarzæ & chinæ, & ligni Indici:
& ulceribus talia topica adferant, quæ una
partis calidum nativum recreant ac intempe-
riem flectant.

Dolorum
idea notan-
da: quodque
multiplex
est dolor.

Τῶν ὀδυώων καὶ ἐν ἀνδράσι, καὶ ἐν
θύσι, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοις ὡς μέγα δια-
φέρει, κατὰ μαθητίον.

3. Epid. 1. 9.
& 2. Aph.
6. 60-6.
Aph. 3. 1.

Inter costarum pectorisq[ue] dolores,
aliarumq[ue] partium quantum intersit,
accuratè discendum.

3. De locis
affect. 2.

Dolor aliquando significat ipse morbum. Hic ve-
rò sumitur pro ipso symptomate, hoc est, pro ipsa per-
ceptione rei naturam lædentis. Doloris autem dua sunt
causa, nimirum mutatio habitus, hoc est conforma-
tionis, & temperamenti alteratio. Doloris autem ratio
multiplex est. nam ut est materia dolorifica, ut pars
qua dolet, ut est immutatio habitus & temperamenti,
sic alia atque alia doloris proprietas. Perdiscendum itaq[ue]
quantum differant dolores: nam ex doloris specie
locum affectum & humoris speciem, cuius vitio dolor
excitatur, invenimus. Item perdiscendum quantum du-
rent dolores. hoc est, considerandum utrum dolor sit
perpetuus, vel num sit remissionis particeps: typicus, an
typi expers, magnus an parvus: vehemens, an mitis. ve-
medius cedat an non, vincat magnitudinem causæ, an-
nuncietur, de die sit gravior an de nocte: sit in parte si-
milari vel organica (nam alia sunt symptomata phle-
gmones ut est in parte similari, alia, ut est in organi-
ca) postremo an sit in ventriculo an in cerebro, an in
hepate, an in pulmonibus, & sic de cæteris partibus or-
ganicis.

ganici. Tertiò perdiscendum quantum dolores differant. hoc est, quantum alter alteri preestet, & verius sit maior vii. Quia duobus propositis malis, malum de elidendum maius, atque per multu indicationibus permixtis, exordicendum est ab ea, quæ ceteras vincit, vel sine qua nihil effici potest, vel à qua omnia symptoma-
 ta pendent, auctore Galeno, tertio libro methodi.

Axioma
therapeuti-
cam in mi-
xto indi-
cationibus

1. Pars morbo obsessa, causa morbifica, morbi species, magnitudo, motus, & mos, & doloris idea elucescunt. Quare ad cognoscendum, prædicendum, & curandum, doloris natura scrutanda est. Dolor pungens membrana est: pulsans, arteria; grauis, carnis: tendens, membrana repleta. Causam quoque denunciat, nam tensius est à rectione succorum, vel flatuum: calidus, calidam materiam significat. Morbi speciem ostendit, vt si latus pungat, pleuritidem. Morbi magnitudinem exprimat, nam ingens dolor punctilis, magnam pleuritidem loquitur. Videndum etiam num sit dolor continuus vel intermit-
 tens. Repeto: examina qualitatem doloris: hoc est, num sit pungens, vel grauis, quales præterea à Galeno describuntur. Deinde vehementiam doloris nota & diuturnitatem. Ita renum substantia patitur dolorem grauantem: sed cauitas eius vbi vreret punctilem præbet dolorem. ita hepatis substantia grauium dolorem patitur, eius verò membrana pungentem dolorem experitur. Vehemens dolor nascitur à partis valde sensilis natura, vel à materiæ vitio in qualitate vel copia. Diu etiam quod durat dolores, id etiam à materiæ copia & qualitate est; vt si frigida illa fuerit & crassa: quin partis prostrata vis non nūquam diuturni doloris causa fuit, vel quod exitu prohibetur materia. Dolor si breui desierit ac intermitat, à tenui est flatu vel ab ichore. Præterea videndum quasnam partes

2. loc. aff. 20.

illè dolor in contagionem abripiat, vt si colico à dolore vomat quis, ac lumbi doleant & crura, sæpè à calculo id euenit renum, vt in cæcæ etiam id euenire, doctè hic demonstrat Galenus.

V.

Τὰ νεφριτὰ καὶ ὁκρόσι καὶ τὴν κύστιν ἀλγύματα, ἐργαζὼς ὕγιαινει τοῖσι πρεσβύτησι.

VI.

Renum &
vesica mor-
bi.

Renum & vesicæ dolores ² vix sanantur ³ senioribus.

1. Nephritici omnes morbi vt inflammationes, vlcera, infarctus calculi. Per renum & vesicæ dolores intelligantur hic morbi omnes earum partium quæ vrinæ aut fecerimentis, aut transmittendæ, aut exsurgendæ dicantur sunt:

2. Libro sexto epilemion dicit, nunquam se vidisse curatum vlcus renum & vesicæ, post quinquagesimum annum. Nam cum vesicæ membrana sit, non coalescit tum ob essentialiam morbi, tum ob extinctionem ordinariam ob rationem partis, quæ semel exulcerata, non faciliè curationem recipit: & senes abundant pituita falsa, quæ impedit vlcusis curationem. Omne enim excrementum in senibus, abradendo est molestum, eò quod corpora senum non dissantur. Vix, dicit, curantur: hoc est, cum summa difficultate, in ætate prouectiore. Quod vis remediorum eò transmitti vix possit:

3. Annis quinquaginta maioribus. Nam remediorum vis eo vix peruadit: quod expulsiuæ vis infirmior sit, & quod meatus sint angustiores

gustiores, quodque materia morbi contumax
 sit tum propria, tum adacientia. Et haec par-
 tes in sensibus agere curantur, quia naturam sunt
 frigidiores: & excrementis abundant: at vice-
 riticatione opus est & ocio. Sicut chalybis
 quosdam S. Dei beneficio curari. Lotus vino
 chalybs tenuatus limâ, vino dulci potentique
 immaceratus liquefit. Cochlearium sumunt
 manâ, remixta aqua capillorum veneris. Lac
 albuminum etiam confert.

Remedium
 infusio.

VII.

Τὰ ἀλλήματα τὰ κατὰ τὴν κοιλίαν κα-
 τὰ νόσους, τὰ κατὰ μετέωρα κατώτερα, τὰ κατὰ
 τὰ μετέωρα ἰχθυόετα.

Veneris de-
 loret.

VII.

Dolores & tumores in ventre sub-
 limes quidem minores leuiioresque: non
 sublimes verò grauiiores.

Caput & scopus huius Aphorismi est, ut nos doceat
 non solum in specie, sed in indiuiduo considerandos esse
 morbos. Eo quod idem secundum essentiam morbi in
 diuersis corporibus, vel etiam in diuersis partibus eius-
 dem corporis, multum variantur. Et agere vel facile
 curantur. Sic enim ardentis febris eadem est essentia in
 senes & in iuuenes: facilius tamen curatur in iuuenes
 quam in senes, sic quoque eadem est essentia inflamma-
 tionis hepatis & manus, longè tamen periculosius hepa-
 tis malum ob officium quo vita carere nequit, quod in
 hepate habitat.

Per μετέωρα non intelligit eos morbos
 qui consistunt in ea abdominis parte quæ su-
 pra umbilicum est: nam ut ait Hippocrates in
 Prognosticis. Quo propius absunt à costis &
 visceribus, eo ipsos esse periculosiores. Sed in-
 telligit affectiones musculorum abdominis.

*De locis
afflictis.*

*Historia
anatomica
desumpta.*

Sapientem enim docti Medici falluntur, ut putent hepatis inflammationem esse eam, quæ est musculorum abdominis. Verum distinguit Galenus, quod inflammatio illorum musculorum, retineat figuram musculi hepatis verò minime & grauius symptomata hepar affectum profert. Nuper vidi mulierculam cuius abdomen saxo durius erat, sub musculorum tamen idea ac caractere. Emplastrum iussi admoueri de mucaginibus: rubicundior cum euasisset locus ac cum cedere videretur aliquantulum, iussi pertundi satisque altum infligi vulnus: Erupit maxima puris copia: euasit. Musculi illi abdominis crassissimam membranam habent: quæ nisi pertundatur, non unquam ferè spontè erumpere poterit pus. Vidi propterea non sectos illos tumores in saxa abiisse, eorumque mesenterium in saxum ferè inde commigralle.

VIII.

Τοῖσι ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἐν
καὶ ἐν τῷ σώματι, & πνιδίας ὑγιά-
ζονται.

VIII.

Vlcera: hydropicorum vix, imò ne
vix curantur.

1. Quæ ratione hydropis nascuntur.
2. Nam vlceri siccitare opus est. & humido primigenio: at utroque fraudatur corpus hydropi implicitum. Nam ichor fecundus à tali corpore ad vlceris effluit. nec suo fruuntur genio partes corporis, tabescit enim in hydropicis calidum humidumque primigenium partium simularium. Hepar enim, in quo genius nutritius habitat, suo genio exiit, nam ni-

mium

miū refrigeratur; hinc cunctæ partes siccantur similes, cum nullo benigno rigeant mādore nutritio. Vnde ergo spes redintegrandæ partis vlceratæ? nec enim illi affluit benignus sanguis, cum hepar eum solummodo aquulentum proferat) nec, si etiam afflueret, in sui naturam, fracta iam pars, à corporis totius deprauata œconomia, eum mitigare possit. Quare in omni specie hydropis insanabilia ferre sunt vlceræ, Caue ergo tu ne cauteria inuras hydropicorum facile corporibus. Noui hoc euēnisse in Dōctore celeberrimoque Medico vltraiefino: qui cum ab aqua fatigaretur, inuri suis crutibus vlceræ iussit: at illa mox in gangrenam abibant, ac hominem abripiebant.

*Cautio sum-
bistotia.*

IX.

Τὰ ἰ πλατέα ἐξανθήματα ἔ² πύγυ-
τι³ κνησμώδεα.

IX.

Pustulæ: latæ² minus³ pruriunt.

1. Quæ sunt à pituita, in diaphoretico corporis habitu, si dydiaphoretos fuerit habitus, pituita putrescit ac pruritum præbet. vt etiam melancholia interdum, vbi corpora ca-
cochyma.

Pustula.

2. Quam fastigiata & acuminata: nam sunt à bile, & ab intercepta transpiratione: alioqui tenuissima vis facile perfluit.

3. Pruritus est πᾶθος λυκόπικρον, dolorifica voluptas in cute excitata ab acri ichore. Vidi iſtericos paruis pustulis sæpè obſitos immensa quadam scalpendi libidine proritari ab acri bile quæ subtercutis vrebatur. Purgata bile, ac dissipata ab habitu corporis materia, quiescebant. Quare à prouisione rotius vt expirare possit quæ habitu corporis concepta contra-

*Pruritus
quid.
Historia.*

Remissio.

minatio est, recte decoctum fasce ac ligati
Indici praescribitur. Ut etiam aqua saualis
balnea.

x.

Dolorem
capitis so-
lutio yude.

Κεφαλῶν¹ πονέοντι τὸν ὀφθαλμὸν²,
πυρ³, ἢ ὕδωρ, ἢ⁴ αἷμα πρὸς τὰς
ῥίνας, ἢ χεῖ τοξόμα, ἢ χεῖ τὰ ὦτα, λυέει τὸ
πρῶτον.

x.

Ex capite¹ dolenti & vehementer, ef-
fusione² puris, vel³ aquae vel⁴ sanguinis
ē naribus aut ore, vel auribus, solet mor-
bus solui.

1. A succorum copia vel qualitate: nam
fit à vapore, discussione solā curatur.

2. Ab inflammatione contemptiori si fit pus
ut saepe euenit in longis malis capitis.

3. Id est, ichor pepasmi participis succi
biliosi, pituitosi, vel melancholici.

4. Sanguis si copiā vel qualitate vitium
fecit. Quasi dicat, & Medicus tot modis ac-
rationibus dolorem capitis soluet: habita ta-
men prius pronione totius. In magnis dolo-
ribus capitis Turca solent aurículas validissi-
me fricare, mox nouacula scarificare, ac san-
guinem elicere. Nostrates cantharidibus vesi-
culas pone aures excitant: & venam frontis
secant. cithinis hoc etiam molimur: capitis
lotione ex decocto agarici & florum cha-
mormeli.

XJ.

Melanch-
olicorum &
Nephri-
torum re-
medium

Τοῖσι μελαγχολικοῖσι τὸ τοῖσι νεφ-
ρικοῖσι αἰμορροΐδης ἐπιγενόμεναι, ὄζω-
νός.

Melan-

Melancholicis & nephriticis haimorrhoides superuenientes, bono sunt.

Gomina sunt haimorrhoides, externe & interne. Externa veniunt à vena cava ramo crurali: duas enim fundit ilias venas, & ramulum vena sacra. Ha etiam excurrunt in vesicam, pudendum, & uterum, interne à splene oriuntur. Externa fundunt faculentum crassum sanguinem. Interne tenuem & splendidum sanguinem ferè elidunt: nam splenicus ramus talem à splene (qui arteriam recipit) sanguinem promit, licetæque exonerat. Externa, hepar, renes, & uterum, vindicant ab iniuria. Vnde cum totum genus venosum exonerent, liberant à metu pleuritidis, peripneumoniae, maniae, melancholiae, & à tumoribus. Adustus sanguis ab internis prodire ferè solet: & purpureus. Vidi qui cum haimorrhoidibus tentari solebant, cum urina sanguinem effundebant certis spaciis, sine noxa. Traxerunt noui, quæ mensium vice haimorrhoides fundebant.

2. Nam tum reuellunt, tum euacuant sanguinem qui in vicio etat: quare diathesis illa præclare ad salutem facit & apparet. Quare hoc naturæ consilium imitari medici in his morbis debent: & etiam pedum venas aperire.

6. Epid. 3.
& De tum.
moribus.
Historia.

Observatio
practica.

XII.

Αἱμορροΐδας ἰνθέντι ῥονίας, τὸ
μὴ μία φυλαχθῆναι, κίνδυνον ὕδρωπα.
ἐπὶ γένεσιν, ἢ φθίνῃ.

XII.

Si quis haimorrhoidas diuturnas
sistere velit, nisi vna fluere sinatur, hy-
dropis vel tabis metum adfert.

1. Quæ alicui consuetæ sunt fluere mō-
do & tempestiuo cursu. Recentes ergo sup-
primi

primi possunt, si caueris vt materia illa crassior sanguinis phlebotomiâ, vel pharmacia, vel diæta auferatur ac in meliorem temperiem flectatur.

2. Cum metus adest nimix exhaustionis. 3. Palindrome in hepar, vnde scirrhus & oppressio caloris natui hepatis à multo feculento sanguine, vnde id loco sanguinis aquam reddit.

4. Si in pectus fiat metastasis, indeque vas illic rumpatur. vel si alia pars infirma est, eò fluet. vt hepar reicit in pulmones, ita vel in latus, vel in caput, aut in habitum corporis protrudere poterit: vnde phagecena: mania &c. Itaque vena aperta teneatur, vel vena in ea periodo secetur, vel fecis plenus sanguis purgetur, vel diæta remedium adferat. Quiddam mediæ ætatis nimia præcipitatione fundebantur hamorrhoides, cum medici & chemici cuncta tentassent, nec successissent, iussu vt vnâ intactâ, reliquiæ tangerentur colcothare, ita appellant crassamentum illud ab vitrioli olei distillatione relictum. Illico consistit vitæ. Præstitisset tamen sensim aliqua que die id actum fuisse.

Historia.

Diagnosis.

XIII.

Ἰσχυρὸς ἀνὴρ ἐχόμενός τῃ παρμολόγῃ
κρόμεται, λυεσι δὲ λυγρόν.

XIII.

Singultui¹ implicito² sternutatio superueniens, singultu liberat.

1. A materie influxu quæ se insinuat vetriculi tunicis, vnde irritatur expultrix vis.

2. Quæ est motus cerebri per naves confertim actio spiritui: quem motum sentiunt etiam muscoli epigastrici, qui ventrem vnâ com-

comp
In co
singul
nition
contra
thiam
ab he
flatu
puppa
immu

Y
φλέ
' λυό

H
influ

Cy
testim
qua
tate fi
intest
intest
nam f
muri e
sarca
in hab
iunat
duos
eus e
arege
med
dan
uali

comprimunt: ita extunditur materia influxa. In conuiuio Platonis ita sedatur Aristophani singultus. Fit singultus à repletionē, vel inanitione, aut ab acerrima materia, vel quod contagione à neruosis partibus in sympathiam ventriculus trahatur, vel à vicinis vt ab hepate. Singultuosæ febres sæpe sūt ab acri statu ventriculo concepto. Remedio est si puppa ex anethi semine ac papaueris potui immittatur.

Remedium.

XIIII.

Υπὸ ὕδατος ἐχομένῳ τῷ χιτὰς ὕδατος ῥύεντ' ἁλῆς ἐς τὴν κοιλίαν ὕδατος ῥύεντ' ἁλῆς.

Hydrops cum alio; fluens.

XIII.

Hydropicis si aqua è venis in ventrem influxerit, soluit morbum.

Cum id sit confertim & copiosè, excussa aqua in intestina, quæ insidit caue hepatis partim vel in vesicam quæ insidit gibbi: vel quæ in ea quæ est ad lienem cauitate fluctuat, si per venas mesentericas ab omento in intestina excidat. Vel si ea quæ inter peritoneum & intestina natat per occultos ductus in intestina vel vesicam feratur. Per occultos dico ductus, nam ita videmus eam interdum in pectus vel in pedes ferri. Anasarca nascitur eū malum excluditur per exiguas venas in habitum corporis. Si tamen viscus vtiosum fuerit, non inuat aqua abductio, ilico enim recrudescit. Si itaque duos menses laboratum fuerit hoc malo, actum est: viscus enim germen morbosum concepit. non propina hydropogona nisi integris agri viribus.

1. Diadosi. curandi itaque viam hic aperit medendi præceptor, ab imitatione naturæ ductam. Sed notandum id, fieri non posse vt in valida medicina trahatur in intestina humor ille.

430
Cautiopro-
dica.

I. HEVRNYI

ille, qui natus infra peritonæum & intestina.
Qui enim succo ieros, vel diatubith aut bri-
onia, vel soldonella existimant se id efficere
posse, falluntur. Hæc enim venis conceptam
aquam facili nisu effundunt, non abdomine
natantem. Quare elaterio opus est: huius gra-
na aliquot tenuisecæ cum pilulis alephanginis
vel euphorbiæ remixtum in parua copia cum
cassia recenter extracta præbeo.

XV.

Diarrhoea
superueni-
ens vomiti-
o.

Τὸ διαρροῖς ἐχομένην ἡ μακρὴς,
καὶ ταυτομάτῃ ἐστὶν ἐπιγενομένην
ἀνὰ τὴν διαρροίαν.

XV.

In longa diarrhoea vomitus vltro
abortus diarrhoeam consistit.

1. Cum iam materia prava vacuata est:
non autem incunte morbo. Hydropi si super-
ueniat diuturna diarrhoea, bono est, si tandem
vomitus superueniat a naturæ potentia: vel
etiam artificiosa a molitione soluit morbum.
2. Reuulsione, & motu intestinorum con-
trario priori, alioque rapida materia. Imitan-
dum igitur est hoc remedium.

XVI.

Diarrhoea
superueni-
ens morbo.

Ἐπὶ πλειρίτιδος ἢ ἐπὶ περιπνευμονί-
ας ἐχομένην, διαρροῖν ἐπιγενομένην,
κακόν.

XVI.

A pleuritide & peripneumonia re-
hementer afflicto si diarrhoea superue-
nerit, & malum.

Quarum

1. Quarum vi iam languet vis natura.
2. Ob morbi magnitudinem; & partium, inflammatione obsessorum, necessarium vsum.
3. Nam vires fractas iam ab his morbis, exhaurit symptomaticus hic fluxus cum nihil ex foco morbi adimat: crebrisque laboribus desidendi ac perenibus vigilis spiritus dissipet. Præterea inde significatio fit in trahicem ac costricticem ventriculi ac hepatis, in contagionem trahi à thoracis morbis. ac re-
 trahicem intestinorum vim solui. Non ita noxia est diarrhœa incutibus his morbis, vel ubi pepasmi notæ explendescunt si tunc eue-
 nerit. Lenibus itaque remediis ex Hippocratis sententia tentanda est alius in Peripneumo-
 nia & pleuritide, ut manna, sirupo violato & rosato laxativo, cassia, diacatholico cum pau-
 co rhubarbaro, electario lenitivo. & de psyl-
 lis. Nam Hippocrates hic non dicit diarrhœam cunctis pleuriticis & peripneumonicis malam esse, sed *ἐν πολλοῖς*, hoc est vehementer ab his afflicto: ita ut ratione contagij, hepar, ventriculus ac intestina diarrhœam proferant symptomaticam. Itaque à vexatione harum inferiorum partium evenit diarrhœa, nam vexatum injuria hepar non amplius trahit in se alimentum, nec sanguinem proferre potest, verum etiam ventriculum affligit. At diarrhœa illa quæ moderata pleuritidi vel peripneumoniz superuenit, hæc quia non nascitur ex *κακὰς πάσης* viscerum, bonis agrorum rebus evenire potest: ut antea dixi. Obseruabile etiam num ab ingestis nata fuerit diarrhœa, & non à vi morbi. Vidi nobilem pleuriticam, huic ad statum ferè immanis fluxus alui superuenit: Præscripti illi vsum sirupi myrtillorum ac Summi Dei beneficio serua-
 ta fuit.

Causa
prædicta

Hæretica.

Οφθαλ-

XVII.

O. h. h. h. h.
v. e. e. e. e.
d. i. u. m.

Οφθαλμῶντα¹ ἡ² διαρροίης λη-
φθῆναι, ἡ³ ἁθρόν.

XVII.

Oculis ex¹ inflammatione laborantes
diarrhoeā corripī, ἡ³ bonum.

1. Ab acri materia & sanguine cui mixta
sit pituita salia.

2. Siue arte, siue vltro erumpat.

Observatio
practica.

3. Nam reuellit, & vnā euacuat ab oculo.
Quare si natura id vltro non fecerit, pharma-
cia hoc agemus. Si valida phlegmone occupa-
uerit oculum, venam seca, cucurbitas ceruici
admoue: purga, dolorem mitiga, digere. In
magnis doloribus foue oculum decoctio mal-
uarum, chamæmeli, & seminis fenugræci
tandem collyrio, quod alibi descripsimus,
illine.

Lib. 1. Me-
thodi vo-
stra, ubi de
collyrio.

XVIII.

Vulnere
integro.

ἡ¹ κύστη διακοπέντι ἡ² ἐκέφαλον, ἡ³
καρδίω, ἡ⁴ φρένας, ἡ⁵ ἐν τέρων, ἡ⁶
ἐν λεπῶν, ἡ⁷ κοιλίω, ἡ⁸ ἡπαρ, θανά-
τῶδες.

XVIII.

Vesica¹ pertusa, aut² cerebro, ἡ³ cor-
de, ἡ⁴ diaphragmate, tenui ἡ⁵ intestino,
ἡ⁶ ventriculo, ἡ⁷ hepate, mortiferum.

1. Valido vulnere si secetur, ita vt cauita-
tem feriat. Id sane est calamitosum: nam, quia
exanguis, non potest coalescere. & inflam-
matio superueniens illi funesta est. Diacopas
vocat grauidima vulnera.

2. Nam

2. Nam pars princeps & spermatica. Galenus hic dicit se vidisse curatum cerebrum vulneratum.

3. Usque ad ventriculum si peruaserit lasso, ilico moriuntur: alioqui, si caro sola lassa fuerit, nec peruaserit vulnus in sinum cordis, superueniente phlegmone primo aut secundo die abripiuntur.

4. In eius parte tendinosa & membranacea, ubi eius initium,

5. Aegre curantur ob tenuitatem, quodque perpetua bile rigentur. Si ea parte vulneratur qua mesenterium attingit, ob venarum eo venientium magnitudinem quæ plurimum sanguinis fundunt, plerumque calamitosum: in aliis partibus curata videntur, cum nec phlegmone nec dolor ullus superuenirent.

6. Quia nervosæ partes dehiscunt vulnere lacere. In crassis etiam intestinis parua & recte inflicta, non transuersim, vulnera, non ita lethalia sunt. Ventriculi superior pars maximo percutitur periculo.

7. Si parenchyma & venæ feriantur, ex copioso effluxu sanguinis moriuntur. Galenus hic negat curari posse. Vulnera quattuor ex causis calamitosa sunt; vi symptomatum superuenientium, ut si luxationi cum vulnere delirium superuenerit. secundo, quod pars cuius officio vita catere nequit valide afflicta sit. tertio quod malum malo se necet, ut si loco sit tali vulnus quo remediis non pater aditus: vel si spiritus & sanguis confestim se effundant: vel si caua vena laceretur; quarto, ex euentu cum insaniabile sit vulnus, quod alioqui redintegrabile erat ut si toxico arma fuerint tincta, vel si cacochymia corporis sit ingens, ægerue si susque deque vixerit.

Vulnera
quæ ex
causis cala-
mitosis.

Partes re-
siste quæ
non redin-
tegratur.

X I X.

Επὶ τῷ¹ διακοπῇ ὀστέον, ἢ² χόνδρ³ος
ἢ⁴ νεύρον, ἢ⁵ γὰρ πλεθρὸν, ἢ⁶ ἀκροπο-
διν, ἔτε ἀνέσται, ἔτε ξυμφύε⁷.

X I X.

Vbi præcisum est¹ os, aut² cartilago,
vel³ neruus, aut genæ⁴ pars tenuis, vel
præputium, neque augetur iterum, ne-
que coalescit.

Partes feminales non possunt iterum redintegrari,
verum aliquid reuascitur loco ablata partu; forma &
matéria dispari à primariâ parte, non tanta sperma-
tica materia capta reui circumfluit corpus, ut terna di-
mensione in nouam sobolem illa faciunda sit. Quare
feruntur accogmentantur læciæ hæc partes ma-
teria dispari quasi dicat cur spermatica partes non re-
dintegrantur a semine, cum totum tamen corpus cres-
cat ut seminis in omnem dimensionem? Resp. feminales
tam partes dote sunt factæ stercilioreque & vegeta
uium utero formatrix erat, ægrè enim forma talis tam
editur partium, natura fracta potensia¹, adde quod
pari lese, viribus non ita valeat ut olim in utero. nec
eadem copia ac bonitate gignitur ea materia spermatica.
1. Magno vulnere. nam os durum est, nec
potest molli substantiâ iungi.

2. Vt narium autium: nam ad ossis natu-
ram accedit.

3. Nam est pars spermatica.

4. Vt ad palpebras, & labrum.

X X.

Ἡ ἐς τῷ¹ κοιλίᾳ αἰμα χυθῇ ἔξω²
θύσιν, ἀνάγκη³ σκυνθῆναι.

Si

Si sanguis in ¹ ventrem effusus fuerit ^{Sanguis}
præter naturam, necesse est ut ² suppu- ^{grum.}
retur.

1. Ut in thoracem, ventriculum, & inte-
stina, vesicam, uterum, & cerebrum, ita in in-
terstitia musculorum.

2. Et ut putrescat, modo moram ibi tra-
hat: ut si menses in utero sex vel quinque re-
tineatur. Suppuratur inquit, hoc est in pus
abit, vel liuescet, vel grumescet. nam hic
improprie videtur ea ratione Hippocrates. Fa-
miliaritas venis ingenta est cum sanguine, quæ
facit ut in his naturalis locus sit sanguinis,
quæ causa est quod istic nunquam congelescat
sanguis. Sed cum substantia naturæ maxime
consocialis putrescit, eo deteriore putredine
afficitur, quo naturæ erat familiarior: quod
ex seminis putredine elucet, nam horrenda
symptomata id proferre solet.

Τοῖσι ¹ μελινχολεῖσιν ² κισσὸν ἢ αἰ- ^{Melancholici}
μορροῖδων ³ ὀπτηνομένων, τῆς ⁴ μαλιν- ^{licorum vici}
ἀύσης. ^{haimorrhoides}

1. Insanientibus si ² varices superue-
niant aut ³ haimorrhoides, insaniam
soluunt.

1. Ut melancholicis & qui sine febre in-
saniunt.

2. Id est, in cruribus venarum tumor & in
femore, cum cutis nigrore, à crasso & statu-
lento sanguine. fiunt etiam in hypogastrio,
scroto, & inguinibus, genis, mammis.

3. A crasso & adusto sanguine.

4. Metastasi à capite ad crura & ad haemorrhoides. His secunda est vena ad malloclum, & multum sanguinis detrahendum: ca- ligandaque sanguinis consistentia dicitur.

XXII.

* ἰδ. ὑπε-
τα vel
ἀλγ. ὑπε-
τα

Οκίσσα * ῥήματα ἐν τῷ ῥώτι ἐς
τὴν ἀγκώνα καταβαίνει, ὁ φλεβοτομῇ

ἁλύνει.

XXII.

Dors. dolo-
res.

Ruptiones quæ à dorso ad cubi-
tum feruntur, venæ sectio soluit.

1. Vel dolores, vel fluxiones. In rheuma-
te, musculis intertexta fibra diuelluntur. In rheu-
mate labitur materia à capite in dorsum &
spinalē filulam. ἀλγῆματα fiunt à plethora
& flatu, vel acri à sanguine.

2. Ut etiam ex ceruice & humeris.

3. Ex brachio opposito, vel ex crure eius-
dem lateris, dum adhuc ruit humor.

4. Retellendo & vacuando. Ad derivan-
dum verò propior dolori vena erit pertunden-
da, cum, nimirum, iam constitit fluxio.

XXIII.

Tristitia
metus.

Ἡ φῶς ὁ δὲ δυσθυμία πολλὴ ῥῆ-
σις διατελεῖ, μακροχρόνιον τὸ τοῦ
ἔργου.

XXIII.

Si metus cum tristitia perseverent
longo tempore, melancholicū hoc est.
1. Sine causa manifesta & cum nulla ratio-
ne, & propterea dicit, longo tempore.

2. Nam

2. Nam animæ nostræ substantia constat ex splendido æthere, odio propterea habet obscuros spiritus & tenebras, easque abhorret & pavet. Tales autem fiunt à vapore succi melancholici.

3. Nam animi actiones sequuntur temperiem corporis & humorum: eorumque splendorem vel obscuritatem sentit anima per spiritus. Nam splendidi spiritus animo afferunt species sub aeterna idea: at attriti, horrendas tristisque imagines animo exhibent. Si sanguine ab vito melancholiceat homo, interdum ob splendorem, ridet. Timor, mœror, & melancholia, sibi inuicem operam dant: nam melancholia timorem & maiorem, hic iterum melancholiam pariunt. Præcautionis ergo ratione purgetur melancholia, venaque secetur si sanguine circumfluit. vidum qui euincere potest crassiem succorum instituat. Cum autem in corruptelam capitur melâ holia, quod euacuata non fuit, encephalum profert, & spectra miranda ab indicibili qualitate. Cum *Adversus* diuturnam animaduertis, quæ Zolopiam facit, caue ne armorum illi copia fiat, Admonui aliquando amicos frustra, nam id ridebant, de quodam qui postea se & uxorem interfecit cutello.

Remedixma

Cautio &
historia.

X X I I I I.

Εντέρων ὑπὸ διακοπῇ τῶν λεπτῶν πρὸ
 συμφύεθ.

XXIIII.

Si quod gracile intestinum perfectum
fit, non coalescit.

Delendus est hic Aphorismus, nam antea scriptus.

XXV.

Erysipelas.
Repercus-
sus ubi
mulus lo-
cus.

Ερυπίπelas ἐξωθὼν εἰσω πρὸς πᾶν, ὡς
ἀγαθόν. εἰσωθεν δ' ἐξω, ἀγαθόν.

XXV.

Erysipelas foris intrò verti, malum:
intus verò foras, bonum.

Quasi dicat, in erysipelate non valide est refrige-
randum: nam bonus agrorum rebus fit mutatio intus
foras. Laudatur enim semper exclusio in partes infir-
mas ac ignobiles & externas partes. Quare non repel-
le ubi morbus est malignus, natura debilis, & materia
cepiofa & acra, cum phlegmone viscerum, ita in pleu-
ritide & peripneumonia non repercutimus materiam,
nam repressus intrò sanguis auget horum viscerum
phlegmonem. Quicquid igitur ex visceribus ad cutem
abit, non debet retrudi. Excludenda tamen est causa
antecedens interdum phlebotomia & pharmacia, scò-
que lactis propinato ac tulabii temperandus feror: quin
topica frigida & humida admoventur non tam repres-
sione quam temperationis gratia. Si causa antecedentia
non magna fuisse, linteæ smegetate aqua solutæ madden-
tia æthionemius optimo successu: maxime si æritima
vel maligna fuerit materia, & si visum germen mor-
bosum habet, vel si senex fuerit, aliaque de causa vires
titubarent. Præclarum remedium est stercus recens
bubulum si in sartagine coquatur cum aceto, adiectis
floribus chamæmeli & sambuci, ut fiat cataplasma:
quod tepide admoctur. Ex aceto rosata & ex aqua
rubarum coquatur myrrha, & ea aqua admoctur.

Præctica
admonitio.

Remedium.

Tremor in
causa.

XXVI.

Οἰώσιντες ἂν ἐν τοῖσι καύσινσι πρὸ-
μας γίνοντο, ἀφαιρῶν τὴν λύαν.

Quibus.

XXVI.

Quibuscumque ex causa laborantibus tremores gignuntur, delirium hos soluit.

Hoc est à delirio in mortem alicui quasi resoluti ante: nam nervosum genus affligitur valde ubi à causa tremor supervenit. Itaque illud λόγ, pro resolutione totius corporis interpretor. Nam ille tremor metastasios inditum est ad partes nobiliores: nam à venoso genere excutitur sanguis in nervos, meningas, & inde in cerebrum eiusque in substantiam, & tunc cedit tremor in delirio, quod tandem resoluti totum corpus. Hanc sensum Aphorismi esse, me experientia docuit. Undique ita illud perniciosum est. Sed si illud λόγ proprie dictum ab Hippocrate velis, certe Isonia distiori suberit: minimè enim delirium soluit tremorem ad solutem, sed ad mortem quare non τὸ ἴσον λόγ, ἀλλὰ μεταστάσιον σημαίη. Sæpe cum venam tentas manus pollice, in adversa manus aegri parte, senties fulsantes nervos, varietque exsistentes sub pollice, & etiam ipsi digiti quibus pulsus examinas hoc senties, id calamitosum in causis, ubi iam principium superavit morbus.

Observatio
practica.

XXVII.

Οἱ ὅσοι ἐμπύοι ἢ υἰδρόπικοι καὶ οἱ
ἢ τέλει οἱ, ἐκρήνυνται τὸ πῦρ καὶ τὸ υἰδρὸς
τὸ ἀπὸς, πάντως ἀποκίωται.

XXVII.

Quicumque empyi vel hydropici vivunt aut secantur, si pus aut aqua uniuersim effluxerit, certè moriuntur.

Evacuatio
substantia,
vbi magna
fuit visus
periculis.

Veteres empyema vocabant puris collectionem rupto vel non rupto tunore, & in quam corporis parte. Alij pus contentum in thorace solum appellant empyema. Est ex peripneumonia, vel angina, vel quod serosa ma-

acria irruat ex capite in pectus, vel à corde, aut à toto corpore, vel ex abdomine aquulento, vel ex pulmonum vase aperto. In inflammata autem parte colligitur pus cum intra 14. aut 20. diem non expectetur. Ab his diebus tum si supputes ad vigesimum vel 27. aut 34. aut 40. vel 60. transigitur, ut nimirum acrior vel crassior fuerit humor, & parvi fuerit. Hoc ita effusum nisi intra 40. dies excludatur, à die suppuratiouis, in tabem trahit, vel suffocat. tabem, corruptiū pulmonibus: suffocat si copia obruat.

1. Cum scilicet aliorum remediū vis visa iacet. Maxime cum summa respirandi difficultate tenentur, quæ nascitur ob angustiam regionis thoracis interceptæ. Si reuiscat aqua à decimotertio, sensim eliciatur.

2. Hoc est, per libras: cum vniū vna, ad quatuor vsque, secundum vires, erat exhaurienda tantum. Semel id fiat die, dum duodecimum ad diem ventum sit, tunc libere effluat si quid superest.

3. Syncope, à dissipatis spiritibus, ob oscula arteriarum quæ aperiuntur liberata à mole prementis aquæ: cum iam etiam ante à cachymia fatiscerent vires. Erasistratus dicebat se id vñu compertum habere, vniuersim emissam materiam, febres ac mortem inuicere. Immutatur enim subito omnium viscerum habitus, quæ mole primum turgébant, & puris acrimoniâ tenerima vasa reddita facile debiscunt, cum non amplius aquæ mole premuntur: quo tegmine subito abducto, ruunt spiritus foras. Hoc etiam in aliis abscessibus locum habet, vbi magna vasa adsunt, quæ à pure separata, eo præsentē adhuc conuiuent. In hac medela valeant vires, absit febris valida, nondum ventum sit ad cachexiam, viscerum ac pus nondum corruptelam habeant. Sed ante sectionem lasse vel euchymis nutriatur bene æger. Primò vitetur vesicatoriis, deinde cauteriis

*Erasistrati
sententia.*

*Cautiores
ad reser-
gendum.*

cauteri
niem
seca e
to, su
faciun
quæ e

1. E
xpol

2. E
nec fi

1.

2.

fundit

luxuri

ante c

venen

Olimp

fortia

neruū

erant,

cipti

3.

à gen

T

phar

M

men

1.

luxu

cauteriis potētiā: si hæc non satisfecerint, veniemus ad actū cauteria: tandem his irritis, seca empyum. Quæ autem cauteria sub mento, sub mammis & sub scapulis imponantur, faciunt ad auersionem causæ antecedentis, quæ ex capite in thoracem fluit.

XXVII.

¹ Ευνῆχοι ² ποδαγριῶν, ἔδ' ἐφ' αὐτοῖς γίνοντο. Podagra & calus.

XXVIII.

¹ Eunuchi ex ² podagra non laborant, nec fiunt ³ calui.

1. Frigidiores redditi toto corpore.

2. Fit podagra cū in imbelles artus effunditur humorum copia. Illa est à desidia, luxuriā, belluatiōe, & generosi vini potione ante cibum. Propterea etiam hac ætate, extra veneris vsum eunuchi podagrā affliguntur. Olim ex temperantia, pura erant corpora & fortia, nec immoderata venus subducebat nervis suum genium, sed succi nativi plena erant, nec excrementis replebantur. Arthritici primū fiunt podagrici.

3. Nam pilorum focus non resiccatur, & à genuino madore densam gerunt cutem.

XXIX.

Τῶν ¹ ποδαγριῶν, ὡς μὴ τὰ κατὰ μήνια αὐτῆς ² ἐκλήσθῃ. Podagra mulierum.

XXIX.

Mulier ex podagra non laborat, nisi menstrua illi deficient.

1. Vera ævo Hippocratis sententia cū à luxu & libidine essent alienæ.

e s

2. Aut

2. Aut parca fluant manu. Nam ut pedes artusque hoc malo affligantur, necesse est sentina ac scaturigine succorum, nec enim artuum imbecillitas solitaria hoc malum euocat. Sentinam verò hanc exhaurit mentrui purgatio. Quare cum mulier laborat ex tali morbo qui à cacochymia venit, excita huius menses.

XXX.

Παῖς δ' ἡ ποδὰ γαῖᾳ πρὸς τῷ ἄφρο-
δισασμῷ.

XXX.

Podagra
fracturum.

Puer ex podagra 1. non laborat antequam 2. venerem exercuerit.

1. Nisi à parentum semine illa podagra nata fuerit, & maxime cum parentes huc venerea contaminati fuerunt: quod malum ignotum fuit Hippocratis ævo. Hippocrates tamen maxime veneri ascripsit hoc malum articulorum.

2. Tunc grauem vocem edunt, magna que fit commutatio seminis & succorū, qui tunc in imbelles artus se effundunt.

XXXI.

Causa de-
cer morbi
scilicet quid sit
agendum.

Ὁδυνὰς ὀφθαλμῶν ἄκρητο ποτῇ, ἢ
ἢ 2 λυγρῶν, ἢ 3 πνεύ, ἢ 4 φλεβοτομῇ, ἢ 5
φαρμακείᾳ λύει.

XXXI.

Dolores oculorum 1 vini potus, vel
2 balneum, aut 3 fons, vel 4 phlebotomia, vel 5 pharmacia soluit.

Hoc est, ut fuerit veris causa morbi, ita etiam va-
rius

vius eius esse debet modus auferendi, ab amotione scilicet causa antecedenti.

1. A causæ antecedentis euacuatione, cum crassus oculos occupauit succus: hunc enim vinum validum ac tenue discutit.

2. Cum à fumo vel vapore concepta molestia est.

3. Cum oculos incutrit acerrimus succus. Tunc fiat forus, qualis est fœnugræci decoctio cum spongia. Nam si reliquum corpus purum fuerit, ilico curabitur, exhaustis succis qui influxerant. Quod si corpus irriguum humoribus fuerit, forus hoc indicabit, nam ilico à foru mitescet aliquantulum dolor, ob exhaustos humores qui oculo infederant, sed mox recrudescet, quod forus æquè nouū fluxum accersat, ac insidentem dissipet succum.

4. Si sit ex sanguine.

5. Si à succo prauo fuerit. Præclaras huius euentes enarrat història Galenus ad hunc Aphorismum.

XXXII.

ἡ Τραυλοὶ καὶ διαρροῆς ἡ μέλιστα
αἰλίσκον ὁ μακρὸς.

Balbuties
alui pro-
functio.

XXXIII.

Lingua ἡ titubantes diarrhœis ἡ diu-
turnis plerumque implicantur.

1. Triplici vicio afficitur in sanis hominibus lingua, vnde quidam trauloi dicti, qui scilicet aliquam litteram pronunciare perfectè nequeunt. Pselii qui prætermittunt litteram vel syllabam. Ischophoni, qui baloutiunt ita vt continua serie non nesciant syllabas. Cum-
eta hæc vicia intelligere videtur hic Hippo-
crates.

τραυλο-
σις, φελ-
λότις,
ισχοφω-
νία, μέ-
λιστα.

2. Nam his imbellis est lingua ob intempe-
riciam

riem humidam totius corporis, vel cerebri. Et
quibus lingua humefcit, eidem plerumque &
aleus: nam est eadem membrana quæ vestit
ventriculum & linguam. Hanc igitur ob cau-
sam cum titubet lingua, diarrhæa metum ad-
feret. Quasi dicat, talia corpora cautè pur-
ganda sunt, ne præcipitentur in fluxum. Sed
sunt plerimæ aliæ causæ quæ offensam lin-
guæ præbere possunt: ut linguæ breuitas, pa-
lati aliena formatio; dentium inopia; vincu-
lum linguæ duplicationem adferens, unde ἀ-
λυστος; vel quod paralyti feriatur lingua.

XXXXII.

Acidus va-
nus frigidus
in nota.

Οι δὲ συζητῶντες ἐ πλείων πλεον
πλεον γινώσκου.

XXXXIII.

Acidum qui eructant non sunt pleuri-
tidi obnoxij.

Nam hi sunt pituitosi, & pituita densior est quam
ut facile subeat tunicam costæ intertextam. Quam eius-
modi homines toto corpore algiosi sunt. Nam acidu-
tus sunt à ventriculo frigido. Quin si salis etiam fue-
rit pituita, alium mouebit: ai tales, pleuritidis vitant
facile inuasionem. Quare vera pleuritis hos non fatiga-
bit. Sæpe euenit tamen ab aquosa tenuis, pituita Pleu-
ritis in his regionibus, sed illa non vera est ac exguis-
ita. Summa prudentia hic Aphorismus scriptus fuit.
Nam in his corporibus frigida ac pituitosa, sæpe gra-
uissimi dolores laterum à flatibus oriuntur, fortius mi-
tigandi. Si venam pertuderis, necalis. Vidi formosissi-
mam mulierem, quæ cum flatibus obnoxia esset, ac
cum canasset liberalius, noctu in acerbum lateris dolo-
rem conuulsa fuit. Tico à scella vena perit.

Causa
Prædictæ
historia.

XXXIII.

Οἱ φαλακροὶ, τῷ τοιοῦτο κίρσοι μαγα-^{1. Varices & caluitica.}
λοι ἐγίνοντο. ἐκόσισι δ' ἂν φαλακροῖσιν
ἔκσι κίρσοι ἐπ' ἐγόνων, πάλιν ἔτοι γί-
νοντο διασείας.

XXXIII.

Qui calui fiunt, his varices magni non
eueniunt: quibus verò caluis varices su-
perueniunt, ij rursus comantur.

Cum id sit ab humoris vitio qui deponitur ad vari-
ces vel ad hæmorrhoides. ita enim vel diadysi auerti-
tur, vel euacuatur, vnâque reuclitur. Nam à prauis
fuccis exiit interdum caput capillis, qui si in crura
deponantur, reuiuiscunt pili, cum non amplius eorum
radices inquinentur à fædo succo. Eadem tradit Ari-
stoteles de historia animalium. Quasi dicat Hippocra-
tes, si decidui capilli fuerint, purga corpus, quò materia
fæda que in caput fluit abducatur. Quare euacuari de-
bebit materia etiam à medico, qua in caput vitium af-
fectat.

XXXV.

Τοῖσιν υδρωπικοῖσι βῆξ ἐπιγινόμενη,<sup>Hydropi-
cus su-
perueniens</sup>
ἄκακόν.

XXXV.

1. Tussis si hydropicis superueniat, 2
malum.

1. Quæ primum non aderat, translata ma-
teriâ ab imo ventris in pectus: non autem à
catarrho illabente in pectus, nam id calami-
tosum. Nasci vel etiam potest à tumido hepa-
te; quo deorsum pendulo, diaphragma vnâ
deorsum rapit, vnde sicca tussis: vel diaphra-
gma mole materiæ opprimatur.

2. Nihil

2. Nam bronchie plurimum implentur aqua, unde suffocantur, & spirandi difficultas præcellit.

XXXVI.

Ἀνσουλὸς φλεβοπρίη λυγ. τέμνειν ὅ
τῆς εἴσω.

XXXVI.

Dysuria.

Vrinæ difficultatem dolorificam soluit phlebotomia: secare autem oportet internas venas.

1. Ab inflammatione vesicæ, Tunc febris potens adest.

2. Cubiti quæ basilica dicitur, & malleoli, quæ sapheza vocatur, interna est: nam externa ischiatica appellatur, hanc ad derivationem, illam ad reuulsionem. Acrimonia, vrinæ, & vesicæ imbecillitas, huius etiam difficultatis causa est: quæ tamen aliquando à plethora nascitur. Vbi acrimonia fatigat, vitatur emulsione seminum frigidiorum, & papaveris albi ex sero lactis, vel decocti iunubarum & glycyrrhizæ. Si sit ab imbecillitate, vino tenui vitatur cum nucæ myrtificæ, vel folia ribes nigri illi immacerentur. Sumat pulueris myrticæ seminisque cum siropo violato, id sæpe agat vel bibat lixiuium factum ex cineribus torisimarini ex vino albo factum.

XXXVII.

*Translatio
materie
morbosæ
satis est
fata.*

Ἐπὶ κυανῆς ἐχομένη οἰδήματι γινώσκῃ τὰ τεχνίλη, ἀγαθὸν ἔξω τὸ νόσημα.

XXXVII.

Anginâ desento si tumor appareat in

in collo, ² bonum: nam foras vertitur
morbus.

1. Ab inflammatione laryngis.

2. Diadēsi ab internis ad exteriores. Quare ex Hippocratis consilio, omnia adinovebimus ut foras prodeat in collam materia. Tale est emplastrum quod coquitur ex nido hirundinis. ex decocto malvarum meliloti, filium, sambuci florum; additur theriaca & crocum. Italitus ex adipibus, & oleo amygdalino cum croco.

Remedium
mobile ad
antrum.

XXXVIII.

Οἰσσοὶ κεφαλῇ καρκίνοι γίνονται,
μὴ ² διεσπόμεν βέλτερον διεσπόμενοι
ἢ σπύλωται ταχέως. μὴ διεσπόμενοι
ἢ, πολὺ χρόνον διετελοῦσι.

XXXVIII.

Quibus ¹ cancri occulti nascuntur,
non ² curari præstat: curati enim subito
intercunt; non curati verò diutius vivunt.

1. Id est, tumor inæqualis, dolorificus,
durus liuidus, à bile atra quæ ex bile flava
nata fuit.

2. Quia est pepasmi expert. Licet tamen *Observatio
practica.*
sedare dolorem, detergere sordes, movere hæ-
morrhoides, secare venam, & purgare. Id fa-
né observatum est, duplex in cancro venenum
esse, vnum putrefactivum alterum corrosi-
vum. Si itaque ei admoveas calida ac humi-
da remedia, quæ plus promovere solent in
apostematibus ac ulceribus pepasmi capaci-
bus, inde in altam putredinem degenerabunt
cunctaque vicina putrelagine cõtaminabunt.
Quod si illam foeditatem causticis castigare
volueris,

volueris, surget alterum quod in canceris venenum est corrosivum, ac vicina cuncta exuret. Quare non irritandus cancer. Optime ad solatium hic facit succos geranii illius quod herbam Roberti appellant si miscetur cum aqua seminis ranarum: ac mox: emplastrum ex plumbo mercurialato applicetur. Vidi illustrem puellam ab empyricis in calamitatem tractam: dum scirrhosa illius mamma: alius cauterium, alius calidum ac humidum cataplasma admouisset. Si in superficie corporis constitit, bene excinditur, si radicitus auelli vna cum venis nigricantibus possit. Initio itaque curabiles sunt cum solum propagant fibras suas: sed tamen non omnes, sed in quibus nulla reliqua in auulsione remanet fibra: quin tales interdum pharmacia & phlebotomia eluuntur. Cum insedit insigni vena, arteria, aut nervo, curati sectione aut vitione nequit. Lacte etiam tepido feliciter placatur cancer.

Tale descriptum
libro primo
Methodi
nostrae ad
praxin ca-
pit. De va-
guentia, in
ultima edi-
tione.
Historia.

Spasmus
singultus
vide.

XXXIX.
Σπασμὸς γίνεται ἢ ἀπὸ πλεονασμοῦ,
ἢ ἀπὸ κενώσεως. ἔπω δὲ γινώσκω.

XXXIX.

Convulsio nascitur vel à plenitudine vel ab inanitione: eodem etiam modo singultus.

1. Cum nervi implentur humore crasso & viscido: quod fit dum coaceruant, imbecillitate tacti, hos succos: vel quod hi aliunde affluant: vel quod punctione violentur, à qua sordes vellicant nervos.

2. Ut in febribus ardentibus: & ab elatione.

3. Quia est motus quidam convulsivus & prout:

proven-
nimiru
repene-
cium,
fertor.
loci la-
cie. Sy-
natura
immissi
uos en-
sed ser-
spasmo
gultus
nam p
triculo
tis nat
culo p
pentin
bificac
sa exp
sio, v
balne

O
yiver
n's &

chor
tur,
solu

a.
1.
3.
per v

provenit ab eisdem causis à quibus convulsio
nimirum à plenitudine, & ab inanitione. &
repente se revellit ventriculus ad suum ini-
tium, hoc est ad tonos illos suo officio in-
sertos. Differt à convulsione tractionis ideâ,
loci laborantis naturâ, & symptomatis spe-
cie. Symptomatis specie, nam singultus fit à
naturalis facultatis vi, quæ excernit quod
immissum tunicis ventriculi vellicat. Ner-
uos enim illos maximos habet non motus,
sed sensus causâ. Tractionis ideâ differunt,
spasmus enim sola tractione absolvitur: at sin-
gultus evenit contractione & dilatatione:
nam primum se pandit in maiorem nisum ven-
triculus, quo fortius se stringat. Loci laboran-
tis naturâ etiam differunt. nam, Spasmus mus-
culo proprius est, singultus ad ventriculum
pertinet. Spasmus symptoma est cause mor-
bificæ: singultus est opus naturæ, id est, cau-
sæ expultricis. Vbi à plethora est nata convul-
sio, venæ sectio solatio est: vbi ab exhaustu,

*Singultus
quid disse-
rat. &
quid com-
mune ha-
beat cum
spasmo.*

Remediū.

X L.

Οόσοις τὸ πρὸ ὑποχόνδριον ὀδόντι
γίνονται ὡς περ φλεγμονῆς, τετέοις πυρε-
τὶς ἐπιγενόμενῃ λύξ τ' ὀδόν.

X L.

Quibuscumque dolor à sine hypo-
chondriorum à inflammatione excita-
tur, his febris superueniens à dolorem
soluit.

*Hypochon-
driorum
dolor dimi-
nitur.*

a. In parte non principe.

1. A crassa & frigida pituita, & à flatu.

2. Nam calor febrilis discutit. & materia
per urinas & intestina excluditur. Igitur nos,

imitamur.

Remedia.

450.

I. HEURNII

imitando utemur fortibus tenuantibus. discutientibus, coquentibus: saeculis, spongiis. Modo, ut admonet hic Hippocrates, nec febris, nec inflammationis, nec mordentis materiat, unde dolor, excusatio adferri possit.

Abscessus
latentes in
corpore.

XLI.

Ολόσσει διαπύον π' ἐν τῇ σώματι
τι μὴ διασημαίνει, τυτέσσι διὰ π' αὐ-
πτα τῶ σώμα, ἢ τῶ τῶ π' ἐν πύον
μαίν.

XLI.

Quibus pus in corpore nullam de se
notam præbet, ob sui crassitudinem,
aut loci, non se prodit.

1. Ut in pulmone & hepate, cum dolores
præcesserunt.

2. Ut in tumoribus frigidis.

3. Ut ubi cutis solida, scalpello incidi de-
bet, vel pyrotico: aut pus & cutem rarefacias.
Ita abscessus latitant nonnunquam in imis
corporis partibus, ob partis crassitiem in-
comperti, vel ob puris crassitiem. Vidi plu-
rimos à fato secutos, qui perennibus querelis
miserè vixerant, quibus ingens apostema fa-
tex ferè duritici pancreas occupauerat. Vidi
cui hepatis parenchyma, illius à solâ superficie
in pus versam fuerat, sub languida febre æ-
frequenti lipothymia solum. Ita sæpe notavi
in abdominis muralis pus deliruisse diu,
quod tandem in saxosam duritiem abiens,
subiectas partes eadem calamitate afflat.

XLI.

Εν τῷ πύονι ἰντερεσθῶσι τὸ ἥπαρ ὁ σκλή-
ρον γινώσκει, πομπή.

Bx

Ex Ictero laborantibus, iecur² durum *icterus*
fieri,³ malum.

2. Nam ea durities est à phlegmone vel à
Scyrtho. si cum febre, erit à phlegmone; si il-
la durities sit febris expertis, à scyrtho erit.

3. Nam scyrthus in hydropem abiit: in-
flammatio in scirthum. Sine hypochochlij
duritie interdum *κνικῶς* natura bilem ad cu-
tem pellit, vnde icterus salutaris. Fit etiam
non bene à viscerum interdum, vel intempe-
rie, aut à venenata succorum qualitate, vt à
morsu viperæ. Vidi quendam statz ætatis ro-
bustum virum, qui sæpe genio indulgebat. hic
in pleuritidem tractus fuit. A vena secta ex-
puebat flaua admodum, & crassa: quarto die
in icterum abiit: excrementis biliosis nimirum
vrina: & alui: septimo sudauit vehemen-
ter. Purgabatur interdum manna cum cha-
barbaro. Et quia virulenti aliquid adesse vi-
debarur, conquirebatur validè ad Xyphoidem
(cartilaginem de dolore) iussimus decocto pa-
storali & cichoraceo incoqui scordium & ali-
quid marrubij, vtque interdum scriptulum vel
semidrachmam theriacæ sumeret. euasit.

Historia.

Οἱ δὲ σπληνώδεις ὑπὸ δυσεντε- *Dysenteria*
ρίης ἀλίσκονται, τὰ τεύχεα ἐπιγαγομένης *splenerico-*
³ μακρῆς τ' δυσεντερίας, ὕδρω+ἐπιγίνε-
ται, ἢ λειψυγείη, ἢ ⁴ σπληνῶ.
tum.

Qui spleneticus à dysenteria corripit-
tur, eaque si longa³ fuerit, his hydrops
vel licenteria superuenit, & moriuntur.

Qui.

1. Quibus induruit splen à melancholia. Id est quibus imbecillior lien colligit plurima inquinamenta eaque si non effundat per vas splenicum, vel per vas breue in ventriculura.

3. Si modum non seruat, Id sit quod materia computruit, quæ, sine dubio, longa die soluit intestinorum robur, vnde lenteria. Vel inde refrigeratur ac frangitur vis hepatis, vnde hydrops. Dicit *μακρὺς*: nam aliqui si breui peragat suam historiam ac criticòs, dysenteria: (à sanguine melancholico) bono euentu superuenit. Post quadagesimum diem solet exulcerare intestina effluens sanguis melancholicus; cum astuare cepit, aut cum cunctando putrescit, vel si acriore succo remiscetur.

Remedium.

4. Fraudato corpore suo genio, vigiliis, ac desidendi assiduo conatu. Et lenteria à dysenteria est calamitosa. Si itaque lien immemor reddatur sui officij, purgetur, aluiusque humefcat enemate: & topica atrenuantia admouentur, & emittentia: vt emplastrum ex amoniaco & hordeo; dentur myrobalanorum cortices cum rhabbarbo, vel dilutum rhabbarbati in quo crassamentum rhabbarbati expressione elisum sit.

XLIIII.

Οκτώσιν ἐν σπληνίτις ἑίλεός, ἐν
ἐπὶ τῇ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυται, ὡς μὴ πύρε-
τις ὁληγομένη ἀλλὰ τὸ ἔξον πυρ.

XLIII.

Quibus à stranguria fit ileos, & septem diebus pereunt, nisi superuenient & febre copiosa & vrina fluxerit.

1. A materia crassa flatulenta, quæ vesicae col-

ca colligit
ab vrina
2. I
rum pa
na etia
3. C
tiam qu
4. C
cellerit
Vt vidi
ab hoc

ELA

κρότερος
ἀφίσταται

VLC

absced

causa

1. A

branas

2.

sapius

dendur

rem os

& si vl

quàm

scencia

lam de

fobole

partis

corpo

3.

vt plu

liqua

cæ collum obstruit: hinc enim turget vesica
ab vrina, & intestinum opprimit.

2. Dolorum acerbitate, & excremento-
rum palindrome ad partes principes, nam vri-
na etiam refluit ad nobiles partes:

3. Quæ exhaustis flatus, & tenuat mate-
riam quæ obstruebat.

4. Quia si febris sine vrina promotione ac-
cesserit, erit symptomatica inflammationis. *Casus*
Vt vidi in quadam matrona, quæ septimo die
ab hoc malo obiit.

XLY.

Ελκεα ὁποῖα ἐν αὐτῷ γίνεθ', ἢ μα- *Vlcera dif-*
κρότερον χρόνον ἴχουσιν, ἀνάγκη ὄσθον *ciliat*
ἀφίσταθ', καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς γίνεσθ'.

XLY.

Vlcera vel inueterata si fuerint, os
abscedere necessarium est, & cicatrices
cauas fieri.

1. Ab incurfu acerrimæ saniei, quæ mem-
branas & os exedit.

2. Nam os restitui nequit. Quasi dicat, si
sapius a cicatrice erumpit vlcus, os erit abra-
dendum ubi vitium habet: nam expuit icho-
rem os, unde vlcus recrudescit. Vt si liquet os:
& si vlcus copiosius & tenuius pus emittat,
quàm moles eius postulat. Labra aggre coale-
scentia, rubor subnascens, hæc ossis corrupte-
lam denunciant. Si hæc absint aliunde hæc
sobolescit calamitas, vt a prava intemperie
partis & perionti, vel a cacochymia totius
corporis.

3. Quasi dicat: Igitur Chirurghi studeant
vt plus carnis ibi gignant. De ulcerum diffici-
lium curatione consule chirurgiam Arcei qui
f 3.

454
Oſeruentio
prædicta.

I. HEYRNII.
de vulneribus capitis doctè ſcripſit. In contu-
macibus vlceribus mirum in modum ſolatio
eſſe ſolent repellentia remedia ſuccos à parte
vicerata. Hinc eſt quod ita iuuent vulneraria
potiones, nam vrinas mouent vnaque icho-
roſam materiam, quæ cottidie in partem vl-
ceraram ferri ſolebat, excludunt. Inde etiam
decoctum radicum chinæ & ſariz iuant,
nam talem materiam ſudoribus & vaporibus
euacuant ac reuellunt. Hoc itaque dicere vel-
le videtur hic Hippocrates, quia à talibus vl-
ceribus periculum eſt vt oſſa aſſigantur, vos
cauetis ne in longum tempus trahatur eorum
ſanatio, & ne inueteraſcant.

XLVI.

Gibboſi.

Ορότοι· ὅσοι ἐξ· ἀσθματὸς ἢ βη-
χὸς γίνονται περὶ τῆς ἡλικίας, ἀποθνήσκουσι.

XLVI.

Qui¹ gibboſi ſiunt ex² aſthmate vel
tuffi³ante⁴ pubertatem, moriuntur.

1. In dorſo vel ceruice luxatis vertebris ab
iſtu, vel ab humoris aut tumoris incurſu
in ligamenta: ὅσοι, κατὰ.

2. Compreſſis pulmonibus anguſtiâ tho-
racis qui tuberculum iam concepit vel humo-
rem craſſum in ligamentis. cui aſthmati ſi ſu-
peruenerit gibbus à luxatis vertebris, magis
anxiè reſpirant pulmones.

3. Conſidentibus pulmonum bronchijs,
cum ſeſe explicare non poſſunt. tunc ex tu-
berculis vel humoribus liquidioribus illis qui
in ſpinæ ligamenta inſtillant aliquid exſudat
in laryngem & aſperas arterias. vel cum mo-
les tumorum, qui in ligamentis vertebrarum,
ſunt, opprimunt pulmones,

4. Priuſ.

4. Priusquam suam amplitudinem occupavit pectus & cor.

5. Nam thorax nutrirī nequit neque co- *Observatio*
 stā inereſcunt: igitur moriuntur, cū spacia *practica*
 sua non habeat pulmo, sed tabescit. Vnde in-
 eunte adolescentia moriuntur. Qui autem
 sunt gibbi non ex tumoribus frigidis liga-
 mentorū vertebrarum, non ita in asthma aut
 tussim trahuntur: nec ita facīle moriuntur. Si
 itaque ita affecti homines in febres magnas
 trahantur, ob difficultatem spirandi facīle in-
 tereunt. Quare magnis remediis hæ naturæ
 non temere debent tentari.

XLVII.

Οκρόσιπ¹ φλεβοτομήν, ἢ ² φαρμακείην *Sanis qua*
 ζυμφέει, τῷ τέλει προσήκον τῷ ³ ἥρ³ *promissa*
 φλεβοτομείν, ἢ φαρμακείην. *curatoria*
adhibenda
sic.

XLVII.

Quibus¹ phlebotomia aut² pharma-
 cia profutura est, his³ vere pertrundenda
 vena est, aut corpus purgandum.

1. Si ex plethora laborat homo alioqui
 adhuc sanus. Ut ne paroxysmo suo faciat mor-
 bos, cum liqueſcit sanguis.

2. Si cacochymia obſitus videatur ho-
 mo sanus.

3. Nam ver. est temperatum, vnde tunc
 corpora circumfluunt sanguine cum calore
 nativo vbeatimo. Ita calamitas arthritica ab
 articulis arcetur, ac incurſus epilepsię, melan-
 cholię, & apoplexię intercipitur. nam crassi
 viscidique humores quos morbis dare sole-
 bant, hæc arte auerruncamus. Ita imminen-
 tes impetus reprimimus suis venerex antiqua-
 tumno præscriptis, longaque die ac annis sen-
 sim

Practica
notatio.

him eam ferociam frangimus. Nam suo impetu vltro mouentur humores Verno tempore, & quia Autumni intemperie intro viam affe-
ctant prauis succi, authores morborum eua-
dunt, ni succurreris. Quibus spaciis annuis
morbi recurrere soleant obseruandum est:
ac illud remediis anteueniendum.

XLVIII.

Dysenteria
a splene.

Τοῖσι¹ σπληνώδεσι² δυσεντερίη ἐπι-
νομένη, ἀγαθόν.

XLVIII.

¹ Splenicis dysenteria superueniens,
salutaris est.

¹. Quibus totum corpus circumfluit me-
lancholia.

Idem

². Non ea ab atra bile, nec diuturna, nec
illa quæ est cum vlcere intestinorum, sed eru-
enta, quæ ilico placatur: Nam splenem eua-
cuet. Principem vidi quæ quartana fuerat an-
te de splene: in febre deiecit aluo euentam
atram materiam copiose bis aut ter. trepi-
dabat illa ad conspectum excrementi. Ve-
rum in bonam spem eam erigebam: euasit.

XLIX.

Οἷσα¹ ποδαγρικά νοσήματα γίνεθ,
πάντα² ἀποφλεγμώαντα ἐν τεσσαρ-
κοντα ἡμέρῃσιν, ³σποαδίσαθ.

XLIX.

Qui¹ podagrici morbi eueniunt, se-
data² phlegmone intra quadraginta
dies, ³quiescunt.

¹. Id est, arthritici omnes.

². Tenis

2. Tensis vinculis cingentibus articulos, ac dissentis tendinibus & nervis ab incurſa materia. Est in illis *δίαθεσις πλεγματώδης*, nam vera phlegmone occupat partes sanguine irriguar, ac calore circumfluas.

3. Nam materia contumax non ita facile mitigari & discutiri potest, ob partium densitatem ac debilitatē & ob frigus materiæ, & quia corpus altum petiit in articularum recessibus. Vt materia fuerit crassior vel tenuior, ita citius aut serius discutietur: atra men non durabit illa inflammatio ultra dies quadraginta, si medicus & æger suum fecerint officium. Et nisi tophi fuerint iam congelati. Carnosæ partes facilius suppurare solent: ac tendinosæ serius, nam sunt densæ partēs. Quasi dicat Hippocrates non facili remedio cedit hoc malum: quare decoctum sarzæ parillæ præscribimus, si homo humidius fuerit: vel si siccus, chinæ radicē, si frigidus, guaiaci aut saffaphras ad quadraginta dies. Si phlegmone sit valida, foris fovebimus aqua spermatis ranarum.

Observatio
Præctica

I.

Ολόσιον ἀν' ὁ ἐγκέφαλος² διακοπῇ. τετέοσιν ἀναγκη² πυρετόν καὶ χολεῖς³ ἕμετον ἐπιγινέσθαι.

Cerebri
rupturam
signum.

I.

Quibus¹ præciditur cerebrum, his² febrem & biliosum³ vomitum superuenire est necesse.

1. Id est, infligitur altum vulnus.

2. Quia effusus ibi sanguis cunctando putrescit, inde inflammatur cerebrum. Et à pure vapor ferit cor: quod pus ortum fuit à corrupto sanguine.

3. Sympathiâ, ob nervum sextæ coniugationis.

f s

Tensis

gationis. Hi ab illato vulnere ilico concidunt, sanguinem nâres fundunt, ac bilem vomunt. Et diebus criticis quidnam eueniat perpendendum, vsque ad viceſimum diem: Vt si quarto die hæc praua signa euenierint, morietur septimo. Si vñdecimo, vitam ponet 17. vel 20. Quin prauæ hæ notæ interdum deliteſcunt, tandemque explendeſcunt; ac ægrum abripiunt 40. die.

L I.

Nota vii.
lei praxi.

Ολόσοισιν ὁμαίνουσιν ὁ σωαί γινόν-
ται ἐξαίφνης ἐν τῇ κατὰ τὴν κατὰ τὴν
μαῖ ἀρανοί γινόν τῇ ῥέγγουσιν, ῥαδ-
λω ἐν ἑπταήμερσιν, ἢ μὴ πυρετὸς
ὁπλάβη.

L I.

Supraſt af-
fectus cum
ſtertor.

Quibus¹ ſanis dolore ſubito fiunt² in capite, ſi ſubito³ obmuteſcant & ⁴ ſtertunt, intra⁵ ſeptem dies moriuntur, niſi febris⁶ ſuperuenerit.

1. Repente ſi fiat ille dolor: vt ſi liberalius bibit,

2. Tranſlato eò craſſo vapore & ſanguine pituitoso. qui infarciit iam iugulares venas ac arterias carotidas.

Aphonia
2a.

3. Intercepta voce, quod ſpiritus vitalis aditu arceatur à cerebro: & propterea animalis non gignatur, vñde apoplexia hæc notha. Aphonia & vocis interceptio, vnâ cum ſenſus vel motus Priuatione.

4. Excluſis ſpiritibus animalibus à muſculis. hæc eſt fortis apoplexiæ nota: nam ab imbecilla muſculorum thoracicorum ac laryngis aſtione naſcitur ſtertor. Hippocrates ter-
tio

tiò libro Demorhis scribit ab his notis homi-
ne tertio die fieri apoplecticum, sanguine
perfrigerato.

5. Vniuersali paralyfi vel conuulsione cor-
reptus: Et pars princeps laborat, impar diutur-
no validoque modo: hinc est quòd 4 vel 3 die
morianrur: nec excurrit malum vltra septi-
mum diem.

6. Quæ apoplexiæ sit analoga: qua disti-
petur hæc materia vapida, vel pituitosa, quæ
aditus intercludit spiritibus. Non valida esse
debet febris: nam talis exiit corpus uatiuo ca-
lore viresque soluit: nec tenuissima, nam con-
tumax est materia. Talis febris vires non pes-
fundabit. Dolor capitis hic denunciat mali
principium, aphonia verò augmentum, stertor,
Hicoria
stacum: Hæc senioribus ebris eueniunt, nam
his sanguis est crassior. Vidi iuuenem robustis-
simum poculis deditum, qui subito obmutuit
ac stertebat, mouebat aliquando se, iterum-
que quasi resolutus iacebat: acta omnia, obiit
ante septimum.

LII.

Σκοπῆν δὲ χεῖρ καὶ τὰς ὑπεράστας τῶν Oculi der-
ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὑπνοῖσιν. ὡς γὰρ τὸ μίαντιον
ὑποφαίνῃ) ἑνυδαλλομένων τῶν βλεφά-
ρων τὰ δάκρυα, μὴ ἐκ δὲ διαρροίας ἐκποπῆ ἐκ *εἶν το.
φαρμακοποτίας, φλαῦρον τὸ σημεῖον, καὶ
θανατῶδες *σφόδρα.

LII.

Quin etiam in somnis animaduerte-
re oportet num quid de oculis appareat,
nam si: quid apparet albi non exactè
clausis

clausis palpebris si non id euenierit ex
præcedente diarrhœa aut pharmaci po-
tu malum & lethale.

1. Hoc est, videndum ut æger in somno
oculos componat. Id est, an palpebris conui-
uentibus vel apertis somnum ineat: an dor-
miendo nictet: an more leporum vel limis
oculis somnum carpat. Hoc per *ocul. int.*
ocul. int. intelligit, ab *ocul. int.*, id est, leuiter
pandere.

2. Siccatis, vi febris palpebris quæ naturâ
sunt siccæ, & morticis facultatis imbecillita-
te, vel conuulsis oculorum musculis, & a cu-
te circa frontem intente & rigida, vel reso-
luto lato musculo, qui præter cætera officia
palpebras demittit. Hoc dicit, Si conuiuenti-
bus oculis, hoc est, non exacte clausis palpe-
bris, si dormiat.

3. Vel alia magna euacuatione, unde im-
bellis redditur. Celsus hunc locum ita reddi-
dit, Neque id alui resolutio, aut medicina
expresserit, id est, magna alui euacuatio. Ita
etiam mætor, inædia, vigilie, profusior hai-
morrhagia, omnisque valida euacuatio id
potest.

4. Resoluta facultate animali exhausto-
que cerebro, indeque conuulsis duobus mu-
sculis palpebram mouentibus. Quare si venerit
à critica perturbatione, calamitosum non erit:
ut ei euenit qui in Dealcis horto iacebat. Sed
si à collapsis naturæ praesidiis, & à rinacritatis
vastatione à febre colliquante, id pestiferum.
De his vide nostra commentaria quæ edidi ad
tres libros Prognosticorum Hippocratis, sunt
enim illa cuncta elaboratissima, & in incude
acta.

LIII.

Αἱ ὄραφροσύναι αἰ μὲτὰ γέλω- *Delirijidea*
 τὸ γινόμεναι ἀσφαλέςτῃαι, αἱ δὲ μετὰ *quid qua-*
 ὀπιδίης, ὁπσφαλέςτῃαι. *que pra-*
nuccio.

LIIII.

Delirium cum risu obortum, minus
 periculosum: quod verò cum studio
 lungitur, minus tutum.

1. Mitioribus vaporibus & ichoribus san-
 guineis in caput peruentibus. Nam est à
 sanguine, qui author est non ferocium deli-
 riorum.

2. Ab adusta & feruida bile, cum agresti
 sero & vapore. Hoc, cum studio delirium,
 medium est inter ridiculum & id quod audax
 & temerarium dicitur, quæ ab atra vicedinē-
 que subacta bile ortum ducit. hoc est cum fla-
 ua æstu immoderato in attorem vertitur, vnde
 phanatici euadunt. Si itaque cerebrum oc-
 cupatur sanguine nulla praua contaminatio-
 ne infecto, sed æfluante, nascentur inde ludi-
 cra deliria ac ridicula: Sin degenerare incepe-
 rit à nimio æstu in bilem, studium quoddam
 accedet: quodsi in atram bilem torreatur, pha-
 natici fiunt ac turbulenti. Vidi pastorem ec-
 clesie, qui maximo studio nabliis incumberebat
 & canebat, inscius musicæ: tandem obiit.

Histories

LIIII.

Εν ποῖσιν ὄξεσι πάθεσι τοῖσι μετὰ *Suspensio*
 πυρετῷ αἱ κλαυθμώδεις ἀγαπνοαί, *in Angustia*
 κακὰί.

Lu-

Luctuosa: suspiria cum febres coniuncta in morbis acutis, mala.

1. Hoc est, duplex istro spiritus reuocatio à fractis viribus & à siccitate asperæ arteriæ, & musculorum thoracis conuulsione. Ica ciulantibus pueris nonnumquam interrumpitur spiritus cunctante pectore inter respirandum, iterumque quod deest adijciente. Ita imbellis pectus medio respirationis cursu se sinit, mox redit ad officium.

2. Nam conuulsio à siccitate est lethalis.

IV.

Verni &
Autumni
morbi.

Τὰ ποδαγρικοῦ τὸ ἥρως καὶ τὸ φθινόπωρον κινεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

LV.

Podagrici morbi: verno & Autumnali tempore maximè excitantur.

1. Paroxysmo: nam pandit recrementa inducta corpori ab hyeme, atque ea excutit in partes imbelles: tales sunt articuli.

2. Ab oporæ seditate, & densato iam frigore corporis habitus, & Autumnalis in aqua: litas etiam potenter succos mouet corporis ac turbat. His ergo anni partibus euacuationibus auertatur malum. dentur purgantia phlegmatis, vena secetur, artus roborentur. decoctum sudorificum præscribatur per 40. dies.

LVI.

Τοῖσι μεταγχολικοῖσι νοσήματι ἐς τὰ ἥρως ἐπικίνδυνον αἰσποσηψις, ἢ ἀποπληξίλην τὸ σῶματι, ἢ πασμον, ἢ μανίλην, ἢ τύφλωσιν σημαίνει.

Mor-

Morbis ex melancholia ortis ¹ malè & periculose ad hæc membra fit metastasis, vnde fit apoplexia corporis, vel ² spasmus, vel ³ mania, aut ⁴ cœcitas.

1. Nam grauissima mala adferunt, & ægrè curabilia.

2. Cum repit materia melancholica in nervos.

3. Id est, melancholia morbus: effuso per cerebri substantiam succo melancholico vredino vel putredine maligna.

4. Iacubita materiæ in oculis. Quare his morbis obnoxij se euacuare debent vere & autumno: alterare viscera decocto fumariæ, cichorei, acetosæ. & theriaca pauca & plurima conferua violacea vel rosacea aut buglossæ redintegrare succos scdatis corporis: & decocto radicū chinæ sudores per plurimos dies euacare.

Observatio
practica.

Απόπληκτοι ὃ μάλιστα γίνονται ἢ πληκτὴ Ἀποπληκτικῇ τῇ διὰ προσερχόντα ἐτέων ἀρχῆς ἐξήκοντα.

Apoplexiæ maximè fiunt à quadragésimo ætatis anno ad sexagesimum.

A materia melan. hoc ætate in humor luxuriat. Præterea rotunditas ac retinularetur plenius crassus in humor infarcire potest. Hæmorrhoides, hic egregie ad salutem faciunt. Proxime excitantur usu alces, & hirundinum ad motione. In paucissimo vero in his optime pertunditur vena brachij, si maxima sanguinis sit abundantia, deinde iugulares, vel frontis vena,

Proxime
habenda
estatio.

Ἡ ὀπίσθιος ἑκπέση, ἀτάκην ἔσθ-
ουπῆσαι.

Cum omentum ¹ excidit, necessariò
² putrescit.

*Qua Gal.
6. lib. Me-
shadi.*

1. Vt in vulneribus ventris.
2. Quasi dicat illico igitur reponatur, ne
liuescat & putrescat. Si igitur liuet, excinda-
tur, ne trahantur à reposito omento vicina.
filo excipe, ne fiat haemorrhagia, & foras pro-
pendulum sit filum, dum sponte excidat.

Οκόνοισιν ἐπὶ ἰχιάδῳ ἐνοχλο-
μένοις χρονίς ἔξιστα τὸ ἰχίον, ὃ πάλ-
ιν ἐμπίπτει, τετέοισι μύξαι ὀπλύνον.

Quibus diuturnis coxendicis ¹ dolori-
bus implicitis caput femoris coxâ ² exci-
dit, rursumque recidit, iis ³ muccus ibi
congeritur.

1. A ligamentis & tendinibus, & ubi ner-
vi illi lorati, ab osse sacro nati, ad summas
nates repunt in femora. Ischium est articu-
latio capitis femotis cum coxa. Ischias, est
morbus ischii cum acerbò dolore.

2. Laxatis vinculis articuli coxæ à conge-
stione succorum in interna parte; vnde illud
crus fit longius, cum in intimam partem lu-
xatur: si foras, decurtatur crus.

3. Qui coaceruatur à parte imbelli, vel à
capite illabitur aut ab utero. Quasi dicat, sic-
ca igitur totum corpus & partes firmæ. Hoc
optimè

IN APHORIS. HIP. VI. 465
optimè fit à prouisione habita totius corporis
deosito sarza parilla, & eius electario, quod
alibi descripsimus. Sarza enim vnà dolores
potenter placat.

LX.

Οκόσοισιν ὑπὸ ἰχιάδου ἐποχλημένοι-
σι¹ ρεονίης, τὸ ἰχίον² ἐξίσαθ, τετέοισ
³ τήκοθ τὸ σκέλ⁴ου, καὶ⁵ ῥωλῶνται, καὶ⁶
καυθῶσιν.

LX.

Si dolor coxarius fuerit¹ diuturnus ac
tum his si caput femoris coxâ² excidit,
his crus³ extenuatur, & ⁴ claudicant ni-
si vrantur.

1. Ab incurfu succi mucosi.
2. Quod circumfluat pituita muccosa.
3. Fracto calore partis quæ mucos¹ ge-
nuit, & quia distorquetur vena saphana. &
arteriæ interceptantur.
4. Quia crus fit longius vel breuius.
5. Congestio vbi mucos intulit. Vrantur
priusquam fiat tabes cruris, vel claudicatio: à
prouisione tamen habita totius corporis. Vre-
do madorem exhaurit, & laxitatem contra-
hit. foras trahit materiam etiam phœnigmus.
Cauteria diu aperta fluant: tribus locis admo-
ue. cane à tendinibus & neruis. Si aliunde in-
fluit, purga, sicca totum & partem. Ita in pue-
rorum vacillantibus genibus siccantia em-
plastra admoue.

R. emedia.

HIPPOCRATIS

COI

APHORISMORVM

LIBER VII.

I. HEVRNII

*paraphrastica versione, & breuibus ad
obscuriora loca Notis sue Com-
mentariolis illustratus.*

I.

Εν τοῖς ὀξέσι¹ πυρετοῖσι πυρετός²
ἀκρωτηρίων, καὶ κέν.

I.

Frigus in
extremis
partibus.

In acutis morbis partium³ extrema-
rum frigus, malum.

Hic liber epigenomena signa enarrat.

1. In quibus viscera interna æstu flagran-
tia calidum natium in se euocant: vel ubi
nimio incendio aut prauitate calidum nati-
uum extinguitur. Non sit fugax illud frigus,
cum in eodii vi frigescent: tunc statim adest,
si prauitas venenosa adfuerit, sunt sitis exper-
tes, nam calor natiuus tunc extinguitur.

Observatio
præctica.

2. Pedes, manus, nates, aures. Propterea
in prauis ac magnis febribus continuis notate
debemus cum ita externe frigent, num ad sitis
quodsi illa vehementer vexet, à rebus
calidis pax sit. verum si sitis absit, indicium
erit prostrati caloris natiui, tunc antidotis
etiam calidis erigendus erit æger.

I.

I I.

Επὶ ὁσέῳ νοσέοντι σὰρξ¹ πηλιδ-
νῆ, κακόν.

I I.

Caro¹ liuida si circum² os fuerit ma-
lum.

1. Extincto calido nativo ab irruente suc-
co unde putrescit: vel à phlegmones conceptæ
vehementiâ. Si nulla excusatio contusionis
adferri potest.

2. Ossis intemperiem ostendit caro: eius
enim cariem sensit. Vratut igitur caro usque
ad os: deinde abrade ossis cariem. In lue ve-
neræ sæpè talia eueniunt. Vidi cui erat totum
caput tuberosum: cauterio id ad os usque
aperuimus: quod exesum erat ferè usque: ad
diploen abradimus sensim: iterumque aliam
partem aperiebamus ad os: ita sensim totum
ferè caput eius abradimus, euasit.

I I I.

Ἐπὶ ἐμέτῳ λύγξ καὶ ὀφθαλμοὶ²
ῥυθροὶ, κακόν.

Singultus
et oculi
rubri in
acutis.

I I I.

Singultus & oculorum² rubor si vo-
mitui superueniant, malum.

1. Si per morbos acutos id euenit eo-
rumque vi: ita vt nulla excusatio conatus vo-
miturientis adferri possit. Ita enim ab exhau-
sto erit ille singultus, quod vomitu nimis
multa euacuata sint. vel quod ventriculus
phlegmonem concepit. Vel à praua quadam
qualitate quæ fatigat ventriculum. Sopitur,
puppa potui indita ex semine papaueris &
anethi.

Quidam
dum.

2. Nam indicat cerebri inflammationem eo translato sanguine, unde & oculorum venula implentur. Siue igitur cerebrum siue ventriculus inflammatione tenteretur, hæc duo se confociabunt, oculorum rubor & singultus: ob communionem quæ illis est à nervis sextæ coniugationis. Oculorum tamen rubor maior est, ubi cerebrum inflammatur.

Horror à
sudore.

Επὶ ἰσχυρίσειν, ὡς ἔχουσιν.

1111.

Horror à sudori superueniens, non à bonum.

2. Epid.

1. Si infida sit crisis: ut in Epierati vxore, & in Cherione. Crebra horrescendi & sudandi vicissitudo etiam mala est.

2. Nullam spem erigit, Indictoria enim non indicantia perniciofa sunt, vel ad diuturnitatem morbi apparent, Nam prostrata naturæ indicium hoc est, ac materia luxuriantis copiae. Ita si subfillum sanguinis euenerit, iam magna febre.

Mania est
si vi
dicitur.

Επὶ μαλιν' διαίτην, ἢ ὕδρα, ἢ
ἡσυχίαν, ἀγαθόν.

Mania si à dysenteria, vel à hydrops, aut à extasis superueniat, bonum.

1. Translata nigra bile ad intestina: quæ tamen abradendo non ita molesta est, ut ea quæ ab vredine nascitur. Vel hæmorrhoides si sanguinem suderint adustum.

2. Effuso ichore melancholico in abdomen,

men, nondum alienato hepate, proptereaque curabilis hydrops ille.

3. Vehementer mota mente: quod irritetur cerebrum adeo ut mox crisis edicturum sit.

Επὶ νύκτι πολυχρόνι² ἀποσιτί³ καὶ ἀκρητοὶ⁴ ἀποχρῆσις, κακόν. Morbi diuturni et inappetentia & alui meraca deiectione si superuenerit, malum.

Morbo¹ diuturno² inappetentia & alui³ meraca deiectione si superuenerit, malum.

1. Qui à frigida materia natus fuit: unde ventriculus in cibi desiderium se erigere debet.

2. Fracta & economia naturali stomachi & iecoris, à nimio algore, vel quod prauè putref: at frigida illa materia, cum tamen primò cibum caperet.

3. Ut exhausto à sero nativo per morbos acutos meraca editur deiectione, ita in diuturnis meraca subeunt ob vim fractam calidi nativi, quod nequeat domare succum chylosum nec ritè permiscere.

4. Nam vires per morbos longos fractæ, non alia re quam foelici nutritu redintegraz possunt.

VII.

Ἐκ πολυποσίης πί¹ καὶ ἀποσιτί² καὶ ἀκρητοὶ³ ἀποχρῆσις, κακόν. A vinulentia que mala.

VII.

Ex largiore¹ potu rigor & delirium, malum.

1. Obruitur enim nimia copia calor nativus, qui cum excludere eam nitatur, rigor fit

In Tim.
1. lib. 5. in
furo.

& suffocat copia immoderata. Vinum, inquit Plato, calefacit corpus & animam, hoc est, humores & spiritus. attamen si liberalior usus eius ireatur, refrigerat ex euentu. Apellonius apud Philostratum ait, Vinum purum potum esse, sed ipsum bono mentis statui aduersari, quod eius diuinam partem peruerteret.

2. Capite repleto feruenti sanguine ac vapore.

Eliseric.

3. Nam significat calidam natium ex-
hauriri, aut suffocari. Vidi fortissimum ex lar-
giore potu intra quartum diem abreptum fuisse.
Non sine delirio is obmutescibat, nec
vnquam verbum proloqui potuit.

VIII.

Abcessus
intusrupti
nota.

Επὶ τὸν φῦματ' αἶσα ρήξας, ἔκλυ-
σις, ἔκλυτ', ἢ ἄλπο-λυχίν γίνῃ.

VIII.

A tumoris intusruptione, & exolutio,
3 vomitus & animi & defectus gignitur.

Remedia.

Notas docet quibus noscamus intus conceptos ac
erumpentes tumores, quod remedia opportunè adfira-
mus. Talia sunt portiones vulneraria. & quæ grumos
soluunt, fluxile pus fiat. ut rubia riuistorum, sperma ce-
ni, nux moscata, semen nasturtij & melanthij.

1. Id est à vomica.

2. Maxime si nobilem partem obsider ab-
cessus, dissipatis spiritibus.

3. A pure irritato ventriculo.

4. Ex puris prauitate. Et ita plerumque
moriuntur, quod vidi in pistore quodam, cui
hepar in pus abierat. Quo igitur modo in pe-
ripneumonia pateretur cor ut pus viam per se
faceret?

Επ'

Causa tu-
candi.

4. In contagionem tracto cerebro à ven-
triculi afflictione, & ob putredine conspurca-
tas fuligines, delirant. Intestinum si elapsum
sit in scrotum, ilico reponatur: antequam fe-
bris & singultus superuenerit. Si enim illa su-
peruenerint, ac si vi reponatur, ante septem
ferè horas moriantur. Si in hoc morbo flu-
ant sudores foetidi, anhelitusque & ructus
oleant male, lethale. Si superum intestinum
inferiori illapsum sit, clysmis ac glandibus
actibus deorsum fiat motio: Sin inferum se
superno intruserit, globulo plumbi deuorati,
abactio fit.

Pleuritidi
funesta.

Επὶ πνευμονίᾳ καὶ πνευμονίᾳ;

καὶ.

XI.

Pleuritidi superueniēs peripneumo-
nia, malum.

1. Nam est translatio illa symptomatica
ab oppressa natura. Vel enim prauior reddita
materia affligit partem nobiliorem, in quam
repiit: vel minimè mutato foco aliam partem
vnà contaminat.

2. Periculosior enim est peripneumonia ob
principatum partis. siue sit *ἐν τῇ ἡνίκᾳ* siue *μ-
ετὰ τὴν*, malum.

XII.

Επὶ πνευμονίᾳ πνευμονίᾳ καὶ.

XII.

Peripneumonix si superuenerit phre-
nitis, malum.

1. Hæc si nascitur à succis incendio æstu-
antibus, fuliginibus imbuit caput, idque in
ardorem

Peripneu-
monia ca-
lamitiosa.

ardorem abripit, tunc bilioſas ſanguis ſi fuerit, eo proleſtatur.

2. Quod ad proſtratas vires à primo morbo, accedat ſummi morbi ferocia, & peſſiori expertis materiæ notâ hæc eſt, quod ruat in partem principem.

XIII.

Επὶ * καύμασιν ἰαχυροῦσι ² ἀρασ-
μός ἢ τέτανος, κακόν. * Ζαύμα-
σιν.

XIII.

Ingentibus ¹ ardoribus ſuperueniens
² ſpasmus, vel tetanus, ³ malum.

1. Id eſt, febribus ardentibus magnis.

2. Ab exhaustu nervoſi generis & cerebri.

3. Nam conuulſio ab inanitione lethalis. Et tetanus ſuo rigore intercipit actionem muſculorum thoracis, ac præpotente dolore enecat.

XIII.

Επὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπλη-
ξις, ἢ ² παραρροσμία, κακόν.

XIII.

Plagæ in capite acceptæ, ¹ ſopor aut
² delirium ſi ſuperuenerit, ³ malum.

A caſu, iſtu ab obtuſo telo, unde in vacuo tho-
racis ſpacio cerebrum valide illiditur, unde ſpiritus
aditus intercluditur ad nervos.

1. In quo ſenſus & motus percellitur.
apertis oculis ſtupent, quaſi metu terrefacti,
& muri ſunt. nam cerebri pori ac ventriculi
turbantur, ac ſitu vitium facit: unde in ner-
uorum originem ſpiritus influere nequeunt.

2. In quo motum & verborum abſurditas.

3. Nam indicant cerebrum grauiter affi-

gi ab coactu. obstructionem enim ventriculorum, vel vehementem cerebri refrigerationem hæc indicant.

Sanguinis
sputum.

Επὶ αἵματι πύσιν, πύε πύσιν,
κακός.

XV.

1 Sanguinis sputo si supervenerit puris expectoratio, malum.

Remedium
sanguinis
fluxus.

Sanguinis sputo, illico remedia admone, quæ sanguinem retineant, venam asstringant, phlegmonem arceant: vasa aperta asstringantur, rupta glutinentur, exesa regenerentur. ut est conferva antiquæ rosarum cum capbura, semine hyoscyami albi, corallo, hamatide & semine papaveris.

Cautio
præctica.

1. Lacera à vena pulmonum ab erosione à succo acri. Nam si à pulmone effundatur per oratum apertionem, aut ruptionem venæ, puris consequutionem non ita adfert, nisi longa die supervenerit ἀνέσθωσις. Id est, erosio, putredo, & febris. Criticos si effundatur, interdum iuvat.

2. Ab ulcere sinuoso pulmonum. Imponit sanguinis cum tossi valida spuitio sæpe bonis medicis, qui à cunctis notis falsi existimant cum à pulmone proficisci, cum ex capite illabatur, vel icore circumfluo sanguine, obsolemam aliquam vacuationem interceptam, effundit cava vena suam copiam in venam azgos, ac expectoratur.

XVI.

Philips.

Επὶ πύε πύσιν² φθίσις³ καὶ³ πύσις.
ἐπὶ πύε πύελον⁴ ἐσθται, ἐσθθνησ-
κσιν.

A puris

XVI.

A¹ puris expectorato² phthisis & ³ fluxio. postquam verò expectoratum ⁴ retentum fuerit, ⁵ moriuntur.

1. Cum primum sanguinem extussunt.
2. Id est phthoe, hoc est non redintegrale pulmonum vlcus cum febricula, vnde tota corporis atteritur & conomia. *cum febricula.*
3. A tabe Desuis capillis ab maioris generum exhaustu: vel alius etiam ruit, impotentia retentricis facultatis: vnde imbecillitas nona imbecillitas additur. Quasi dicat, religiosè igitur debetis purgare.
4. Impotentia expectorandi, vnde obducuntur meatus pulmonis à purulenta materia. Hac serie, sputum sanguinis, pus, phthisis, fluor. nisi redintegretur æger à purulenta illa intra dies quadraginta. *Quobis 70
fat ad
phthisin.*
5. Cor in ardore ac squalore abripitur. Hippocrates triplex genus phthisis agnoscit, vnum, ab incurfu madidi succi à cerebro in pulmones, & à dulci pituita putrida, vnde corripitur pulmo: vel ab acribus tenuibusque succis vnde exeditur pulmo. Alterum ex metastasi vt cum pleuritis, angina. vel pulmonia in vomitam abeunt. Tertium à lacero vase pulmonum, hic à sanguinis sputo, puris euenit sputum: in aliis, ex aduerso, *Phthisis triplex.*

XVII.

Ἐπὶ φλεγμονῇ τῇ ἡπατὶ λυγρῇ, *Singulis
ubi malum.*
κακόν.

XVII.

Inflammatum hepatis si superuenerit singultus, malum. *Si*

Si ab hepate phlegmones mole occupato, opprimatur v. ntricus, ac communicationi neruorum in sympathiam trahatur vel bilis acerrime prouentus, ab astuante hepate genito, venterculus incurratur ac vellicetur: Et aliquando inflammatur: vel nimio ab astu hepatis excrescat.

XVIII.

Conuulsio
delirium
vbi malum.

Ἐπὶ ἀγρυπνίᾳ ἀσμοδῶν, ἢ πνευ-
φοσιῶν, κακόν.

XVIII.

Vigiliis si conuulsio aut delirium superuenerit, malum.

1. A vi motui orti, non autem a foris si data occasio, nam siccant vigiliae, ac soluiunt spiritus animales, vnde languor & tremor totius corporis.

2. A magna causa hae symptomata nascuntur interna, vel enim exhausti cerebri iudiciu est, vel sanguinem in acrem bilem iam abiisse. Si quis ob perennes vigilias languet ac tremit toto corpore, quia a disiectis spiritibus cerebri id vitium est, studendum erit vt corpus insuccetur bono nutrimento, madente & refrigerante cibo & potu fomnus accersatur, & modestè agant.

XIX.

Erysipelas.

Ἐπὶ ὄσει μιλώσι ἐρυσίπελας κακόν.

XIX.

Ossi nudato si superuenerit erysipelas, malum.

1. Si suis tegumentis nudatum fuerit, a quacumque causa.

2. Si

2. Si circumscripta ossi caro erysipelas conceperit: quod fit dum ab acerrimis incutitur succis.

3. Nam à tam acri sanguine gigni caro nequit. Purgetur ergo in primis prauus ille succus: secundo erysipelati remedia dentur: tertio ossi caro accedat.

XX.

Επὶ ἐρυσιπέλει σήπιδ' ἂν, ἢ ἐκ-
πύησις, κακόν. Erysipelato

XX.

Erysipelati si superuenerit, putredo, aut suppuratio, malum.

1. Indicium prauis erysipelatis, quod fortis intro fertur, ac rodit.

2. Nam solui deberet per ἀδύλον διαπελὼς ille tenuissimus saccus unde erysipelas.

3. Suadet in hac calamitate Celsus vsum cauteriorum.

XXI.

Επὶ ἱκχυρῶ σφυγμῶ ἐν τοῖσιν ἑλκασίν αἱμορραγία, κακόν. Ulcerum haimorrhagia.

XXI.

Forti in vlceribus pulsui si haimorrhagia superuenerit, malum.

1. A phlegmone pressis arteriis; ac repletis arteriis spirituoso sanguine.

2. A valido arteriarum motu, quo studet natura sibi molestia excludere.

3. Calamitosam enim haimorrhagiam dabit, quæ nulla arte compesci poterit, ob reclusam arteriam. Bona quidem vlceri esset haimorrhagia nisi inmoderata foret. Admoue faci-

matu
thiam
te he
: &
tu ex

ura-

rius

oris fi

uue

or to

a na

ri in

iam

gnet

spiri

rit vt

dente

erfa

elab

sipe

it, à

2. Si

farinam tenuissimam molendinarum, cum bolo sanguineque draconis; maxima hæc copia aspergantur.

Dolor diu-
sus
ab intesti-

XXI.

Ἐπὶ ὀδυνῇ πολυχρονίᾳ τῆς ἀπὸ τῆς
κοιλίας ἐκπύσεως.

XXII.

Diuturno partium & alui narum do-
lori suppuratio superuenit.

1. Phlegmone excitata si sit à materia vi-
scida. Si non sit dolor interruptus. non à fla-
tu, nec vagius. febricula adest, vel adfuit.

Situla inte-
stinarum.

2. Vt partium quæ sunt ad ventriculum,
omentum, intestina hypochondria, lumbos.
Dextro hypochondrio tegitur hepar, sinistro
lien & ventriculi maxima pars: Lumbis hæ-
rent renes: Ilibus dextris intestinum cæcam:
sinistris, colon & ieiunum: ad umbilicum, co-
li & ieiuni portio: Imo ventri, longano, ve-
sica, vterus.

Ramēda.

3. Circa sexagesimum diem. Cum iam
iam in expuratum abieturum est suppuratum,
sanies exudat, hinc morfus intestinorum &
fluxus non sine dolore, hortoie, sudore frigi-
do, lipothymia, frigore pedum ac manuum.
Igitur tunc quasi dicit studendum erit suppu-
rato: in expurato autem danda quæ pus atte-
nuant; qualia sunt illa quæ præteribuntur in
grumoso sanguine.

XXIII.

Dysenteria

Ἐπὶ ἀκρίτῳ ὑποχρεῶσιν δυσεντε-
ρίᾳ, κακόν.

Sincere

Sinceræ¹ deiectioni² dysenteria si superuenerit, malum.

1. Ichore suo si fuerint spoliata deiectiones cholicæ vel melancholicæ: quo Ichore eorum acrimonia temperari solet, ac meracus color dilui.

2. Acrimoniâ illabentis succi afficitis intestinis. Illico præscribe iulapia ex aqua cichorei cum emulsione seminis cichorei & endiuæ: misce sirupum de ribes. Et alternis diebus propina rhabarbari & myrobalanorum semidrachmam, cum sirupo de ribes.

Remedium.

Επὶ δὲ τῇ διακοπῇ παραφροσύνη, καὶ κενεὸν λῶσθ.

Ossis¹ vulnere, si in vacuum² usque³ spacium peruaserit, deliriū superuenit.

1. Διὰ τοῦτο est alta calvarie fractura. Fracturarum cranii variae sunt idem, incisio, fissura, collisio, sedes, fissura in parte non collisa.

2. Dissipato spiritu animali.

3. Hoc est, si pertusa utraque tabula fuerit: ut facile euanescat tanto in vulnere spiritus animalis, aut refrigeretur cerebrum illabente aura frigidiorē.

Hip. lib. de vuln. cap. 16.

Ex φαρμακοποιῆς ἀσπασμὸς, καὶ τῶδες.

Spasmus à pharmaco.

Ex Pharmaci potione spasmus, moriferum.

Quale.

Qualcumque fuerit id pharmacum, inueniendo, vel mala qualitate, qua tota substantia naturam opprimat, affligendo: vel quantitate perniciosam vni importando. Vnde cerebrum nervusque partes in hanc calamitatem conuulsam abripiuntur.

XXVI.

Feigum. cap.
extremum.

Επὶ ὀδῶν ἰσχυρῇ ὥσπερ τὴν καὶ
κίλιν, ἀκρωτηρίων ἰσχυρῇ κακόν.

XXVI.

Si acerbissimo partium ad venterem
pertinentium dolori superuenerit, et frigus
et extremarum, malum.

1. A phlegmone vel erypsellate, aut alio
aliquo tumore.

2. Vt ventriculi, hepatis, lienis, intesti-
norum, vesicæ, uteri, renam.

3. Manuum, nasi, pedum, aurium, cutis.

4. Nam extremorum frigus nascitur ex
partibus internis phlegmone obsessis, vnde in-
tro pellicitur sanguis & calor: vel calorem
extinctum denunciat id frigus: vel crassior
materia exitu prohibet calorem.

5. Nam copia succorum ingredientium op-
primatur pars: & doloris acerrima vi trahun-
tur hæc spiritus & sanguis.

XXVII.

Tenismus
in gravidâ.

Γυναικὶ ἐν γάμει ἐχέσῃ τενεσμός
ἐπιγενόμενος, ἐκ τῶν πάλαι ποτέ.

XXVII.

Si ingrauidata mulieri tenismus
superuenerit, abortire eam facit.

1. Perpetua desidendi cupiditas, quâ pau-
ca mune-

ca mucrofa exprimuntur ab intestino longanone: irritato intestino ab acrisucco, & falso.

2. Trahitur enim in contagium vterus a recto intestino, cui nectitur ceruice: ac forta-
Remedia
 fatiscit crebra desidendi necessitate. Mokibus enematis eluatur malum. vt ex aqua hordei cum saccharo & vitello oui.

XXVII I.

Οτι αν οσειον η χονδρεα, η νευρον αποκοτη ει τω σωματι, επι αυξει, επι σμυυει.

XXVII II.

Si os vel cartilago, siue neruus scetus fuerit in corpore, neque augetur, neque coalescit.

In sexto libro, Aphorismo sexto expositus est, hic Aphorismus.

XXIX.

Ην υπο λευκα φλεγματι εχομεν διαρροια επιγενηται ιχυρη, λυς τιω υσων.

XXIX.

Si Leucophlegmatia implicito valida diarrhoea superuenerit, morbum soluit.

*Hydrope
diarrhoea*

Id est, in anasarca. vocat λευκον φλεγμα, quia fit a pituita alba, quae proficiscitur a frigido hepate, vel ibi succreuit in habitu corporis refrigerato.

h

2. In

Cautio
modendi.

Remedium.

2. Incunte morbo, ubi vires & viscerum robur adhuc vigent: nam in protratis viribus calamitose fuit aluus. Ut hydropi facilliter medicina fiat, adhie viscerum integritas: non adhit hœtica intemperies, nam significat longâ die viscera protrata esse. deinde, incunte morbo aqua copiose exvellatur, libereque efferatur, amota omni cruditate. Dentur sex vel septem grana optimi elaterij cum pilulis alephanginis. ruente nimium aluo propinentur duo vel tria grana pipicum theriaci & sirupo citreorum: nam motis sudoribus sedatur immanius profluvium.

XXX.

Diarrhoea
arphalica.

Ολόσιτιν' ἀρφαλικά τὰ διαχωρήματα ἐν τῇσι διαρροίῃσι, τῷ τέτοιον διὰ τὴν κεφαλὴν ταῦτα καταρρέει.

XXX.

Quibuscumque per diarrhoeas: spumosa feruntur alui excrementa, his ex capite effluunt talia.

Remedium.

1. Motu cum agitur materia pituitosa flatulenta, ut in minimas partes atteratur, vel madentes partes in flatu comminuit.

2. Si caput in vitio sit: sique pituita contrumax deiciatur, bullis maximis obstita. Fluie facile in ventriculum per choanam. Quare pilulis coctis, vel de hiera cum agarico excludatur, si laborante capite citra febrem, a pituita, aluus substititit.

Hypostasis
crassasavi-
na.

XXXI.

Ολόσιτιν' πνέοντων ἐν τοῖσι ἔργοις κευ-

² κρινωδες αι υποστασεις γινοντ³ μα-
κρῶ τινι ἀρρωσίῳ σημαίνουσ.

XXXI.

Quibus¹ febricitantibus in urinis hy-
postases² crassiores farinam referunt,
³ diuturnam inualetudinem denunciant.

1. Nam urinae sunt fidæ nunciæ affectio-
num venarum.

2. Ab ardore retorrido facto sanguine:
vel à carnibus & pinguedine liquecente, sed
tunc urina præcessit pinguis. Illæ rubrae sunt,
hæ, albæ. Vide historiam Sileni, & eius quæ
in Dealcis horto iacebat. Si lenta & viscida sit
hypostasis, pituita nota erit. κρινωτ³ est farina
quæ molam subterfugit: hoc est quæ crassius
molita fuit.

3. Si virium robur adfuerit: alioqui ci-
tām mortem significant: nam pepasmi diffi-
cultatem denunciat. propterea in graui ac ca-
lamitoso morbo indicant perniciem prom-
ptam: in mitioribus, diuturnitatem.

XXXII.

Οκρόσσις³ χολώδες αι υποστασεις, Hypostasis
biliosa.
ἀνώθεν² ³ λεπταί, ὀξείῳ ἀρρωσίῳ
σημαίνε.

XX XII.

Quibus¹ biliosæ sunt hypostases, sed
² suprà quidem tenues, ³ acutum mor-
bum denunciant.

1. Nam morbi acuti ferè à bile sunt.

2. Cum enim mediâ regione natet, co-
ctionis absentiam denunciant coctio enim in-
crassat.

h 2

Nam

3. Nam circumfluere corpus tenui bile significat: unde morbus brevis. Opponitur fatinaceæ hypostasi hæc:

XXXIII.

Vrina
Varia.

Οκρότοις ὃ' Διεσκηότα τὰ ὕδα γίνεθ',
τὰ τέτοις τὰ εὐχὴ ἰχυρὴ ἐν τῷ σώματι
ἔστι.

XXIII.

Qui varia: ac duvlla profundunt lo-
tia, his valida perturbatio fit in corpore.

1. Si iam candidæ ac tenues, iam crassæ ac tinctæ fundantur, multiplicem arguunt materiam in vitio esse morbosam. Inde premitur natura, cum nec materia sit vniufmodi nec naturæ ductus eodem filo trahatur: vbi enim natura triumphat, vniufmodi prodeunt excrementa. Nam vbi eadem semper vrinæ idea apparet, materia benignitatem arguit, salutatemque ac breuem futurum morbi cursum. Quasi dicat, vbi talis ciuerfitas conspicitur vrinaturn, vt si pars quadam coctâ, pars cruda appareat; vel si hoc die pepasini particps videatur, at mox sequenti die cruditatis notas adferat: talia tunc remedia in vsum duci debent quibus materia ad pepasimum pro- uchi possit, tralla attenuentur, &c.

Notatio
Prædicta.

XXXIIII.

Vrina bul-
la.

Οκρότοις ἐν τοῖς ὕδασι ἐφίανται
πυφάλλυας· πεφικνὰ σημαίνονσι, ὡς
μακρὸν τὴν ἀρρώστειαν ἔστω.

XXXIIII.

Quibus: bullæ in vrinis natant, ne-
phritica

phritica mala, & diuturnamque inualitudinem significat.

1. Ut spumantes urinae à crassa materia flatulenta, calorisque inopia. Quasi dicat, igitur auerte mala attenuando, purgando, flectendo intemperiem, ne calculus gignatur in renibus. Primum habeatur prouisio totius corporis; dein renum.

V. sue
Aphorism.
huius.

2. Quia crassis succis obstiti sunt renes, qui vel ibi congeruntur vel à capite aut hepate aliaue parte eò abducuntur per arterias, venas & nervos.

3. Egre quòd lentus ille succus ad pepasum prouehatur. Spuma quæ motu gignitur externo, facillimè dissoluitur, nec ita perseverat ut illa quæ intus nata fuit. Vide Fernellum. Sunt, inquit hic Galenus, qui ab urinae acrimonia, reclusa arteriarum aut renes peritum ora spiritus aliquid emittere dicant, qui cum urinis illapsus bullas efficiat.

3. lib. 16.
Pathologia.

XXXV.

Οκότοισι λιπαρή ή βλεννώδης ή αέρινη, τυτέοισι νεφριτική, ή όξεία σημαίνε.

Urinae
spumantes
pinguedine.

XXXV.

Quibus in urina pinguis superficies est, & plurima confertim micta, his nephritica & vehementia mala adesse denunciat.

1. Nam à renibus profluit. Nam à toto corpore sensim fluit, non sine febre.

2. Phlegmone tactis renibus, unde & febris ardens. Quin omnis febris ardens incendio suo renum pinguedinem fundere potest: sed hoc non ita letinale per se.

Qui longa
tempore
facere neph-
dici.

Οκλόσισι ὃ περιτιχοῖσιν ἔστι τὰ περ-
ιημένα συμβαίνει σημεῖα, πόνοι ὃ περι-
τὲς μύας τὲς ἐσχιάς γίνονται, ὡς ἂν πε-
ρὶ τὲς ἔξω πόπας γίνοντο, ὁπότεμα περ-
δέχῃ ἐσόμενον ἔξω. Ἡν ὃ μᾶλλον οἱ πό-
νοι περὲς τὲς ἔσω πόπας γίνοντο, καὶ τὸ
ἐπὶ ὁπότεμα περσδέχῃ ἐσόμενον μᾶλλον
ἔσω.

Si autem ex renibus laborantibus ad-
fuerint prædicta iam signa, & dolores ex-
citantur circa spinæ musculos, si ad par-
tes quæ foris sunt percipiuntur, aposte-
ma foras expecta: Quod si dolores intro
magis vergant, intus potius expectan-
dum apostema.

Utrius huius
Aphersif-
m.

Si dolor diu nimirum & multum fatigarit fixus.

1. Effuso succo dolorifico in musculos ex-
ternos dorsales. Quasi dicat, tunc non repel-
lendum, sed potius erit prolestandū cataplas-
matis mollioribus calentibus.

2. Effuso humore in musculos internos
dorsales; vel in renes, & tunc repellendum.
Plerumque tamen ille humor qui renes oc-
cupavit emingi solet: vel evaporat interdum.
Utrum, inquit Galenus, renibus ipsis suppu-
rantibus id fiat, an solis musculis, an utrisque
non explicat Hippocrates. Cæterum cuncta
hæc fieri posse ostendit usus.

XXXVII.

Οκόσοι αἷμα ἐμέκων, ὡς ἢ ἀνὰ πυ-
ρετῇ, ὡς τήθειον. εἰ δὲ ζῶν πυρετῇ, κα-
λόν. δευτέρως δὲ τοῖσι ψυκτικοῖσι, καὶ
τῇσι συπτικοῖσι.

XXXVII.

Qui sanguinem euomunt febris ex-
pettes, ¹ salutare est: verum si cum febre,
² malum. Remedii oportet ³ frigidis &
adstringentibus.

1. Minus malum est, quam si cum febre
excludatur. Ut in plethora, ubi suppressa so-
lemnis vacuatio. & quidam periodis certis
fundunt sanguinem, bonis illorum rebus, sine
febre.

2. Afflictum enim hepar vel lienem deno-
tat a longa febre. Vbi itaque sanguinis inopia
adest, non bene effunditur is. Effunditur ta-
men in afflictis his partibus per venarum portarum
ramos, qui in ventriculum inferuntur. Vidi
nuper cum hac scriberem quendam vitum,
qui copiose sanguinem euomit: tandem
obiit: aperto in corpore deprehendimus ex
succos pulmones, ita aridos ac si corii sicca-
tum videres. Talem autem, qualem hic præ-
scribit, curationem respuit vlcus cum pbleg-
mone & febre confociatum: & incrementa
ducunt die hæc vlcera, ob inflammationem.

3. Frenetur ut fluens sanguis, & ut cicat-
rice obducatur vulnus si rupta fuerit vena;
vel si exesa illa sit, glutinantibus. Id optime
facit pulvis ex semine hyoscyami albi, papa-
uere albo, corallis tubris, terra lemnia, cum
caphura: ex conferva rosata præbetur.

Remedium
prælatum.

Pleuritis in
empyema.

Κατάρροις τῶν ἀνω καὶ κάτω πύθιν ἐν ἡμέρῳ ἑκοστῇ.

Catarrhi defluentes in superiorum ventrem ad suppurationem veniunt intra dies viginti.

1. In pectus.

2. Phlegmone excitatur ab illis catarrhis. Id est succis sanguineis qui a capite, venis magnis vicinis, vel a toto corpore influunt. Cum expectorato non excluduntur ob imbecillitatem partium, aut materiae contumaciam, vel viarum angustiam. His madentibus in regionibus saepe in tabum abit pulmo, ex pituita illapsa eo, quae cunctando ibi putrescit. Quare praeclare hic admonet Hippocrates, ut antequam putrilaginem inferat, illa excludatur ac dometur. Propterea purga, ac decocto cassaphras attere eius vim. Da etiam linctus cum paucis oleo feniculi.

Exemplum.

Vesicae la-
borantia fi-
unt, et re-
solvuntur.

Ὡς ἐν αἵματι καὶ σπύρμι καὶ σπέρματι καὶ ὁδῶν ἐμπίπτει τὸ πέλαιον καὶ τὸ σποράσειον, καὶ τὰ κτένα, τὰ δὲ τῶν κύσιν προσέχον σημαίνει.

Si sanguinem & grumos mingat non absque stranguria, dolorque si incidat in perinaeum & hypogastrium, & pestinem, significatio inde fit partes quae ad vesicam pertinent aegrotare.

1. Id est, sanguinem liquidum & conglutatum. Quasi dicat da itaque talia remedia quæ grumos ac arenulas solvunt: Tale est vitrum viciis vitum, ac in cerebinthina extinctum, potui datum.

2. Ininterfeminum.

3. Aqualiculum.

4. Instrumenta urinæ dicata: ut meatus urinarius, vesica ipsa, viciæ, renes.

X L.

Ἡ ἢ γλῶττα ἐξ αἰσθῆς ἀνεστῆς ὥς
 ἢ ἢ ἀπόπληκτόν τι τὰ σώματι,
 μελαγχολικὸν τὸ τοῦτο γινέσθαι.

Si pro lingua
 res vel
 pario

X L.

Si subito lingua impotens reddatur, vel aliqua corporis pars perplexa studeat, planè id est melancholicum est.

Vel si mens alio se vertat ab incursu succi pravi in cerebro: ita nec lingua nec partes corpori officium facient.

1. Impotens ita redditur lingua à spasmò tentata, vel à resolutione facultatis animalis, articulare nequit vocem, balbutiunt.

2. Paralyti affecta aliqua parte repentina: à pituita incubitu.

3. Cum à melancholico succo hoc evenit, à capite vel corpore toto in linguam illapso. Hæc evenire videntur è succo crasso, hoc est partim melancholico, partim pituitoso. Quasi dicat, ergo reuelle, & evacua illico succum. cum illum ruentem clystis, & pilulis.

V. 11.

X L I.

Ἡ ἐρεθισμένη τῇ πρεσβυτέρων λυγρὴ ἐπιγέννηται ἀγαθόν.

h s

Si

Singulis

Si senibus superpurgatione exhaustis singultus superuenerit, minimè bonum.

Res per se cunctis funesta, si incidat in corpus in quo iam languet calidum nativum, & ubi euehymia adest: & in quibus continet idæa vena adest, & corpore à do- cursu acutu omnino erit calamitosum. Etenim si in tali corpore nativum calidum ob potentem aliquam causam atteritur, nulla arte renovari poterit. Admo- net ergo prudentissimus medendi artifex cavendum esse in senili corpore à veltaria medicina, & à medicamen- tu vibrantibus, quæ elateria olim dicta sunt.

Amanitio
prædicta.

X L I I.

Balneum
utile non
putridis fe-
bribus.

Ἡν πυρετὸς μὴ ἀπὸ ὀλίγης ἔχῃ, ὕδατος πολλῆς καὶ θερμῆς καὶ ταχέως ῥέουσας καὶ κεφαλῆς, λύσις τῆς πυρετοῦ γίνεσθαι.

X L I I I.

Si febris non ex bile. nata fuit, pluri- ma aqua calida capiti superfusa, febris solutionem adfert.

Lib. 2. &
4. de mor-
bis. & 2.
de natura
humana.

1. Cuius hypatixis non pender ab humore. quales sunt heclicæ, & ephemeræ a vredine nate. Nam Hippocratis sententia fuit, om- nes putridas febres à bile nasci.

Quæstio.

2. Quæ vim madefaciendi & refrigerandi habet, unde recteat heclicæ. Et in ephemeræ succurrit, quia referat, refrigerat, madefacit cum tepore: Prodest autem stipatis poris à calore, vel à frigore, dicat quis Hippocrates se- xto epidemion, sectione quinta lotionem suadet ante usum ellebori ubi crassi sunt humo- res. Igitur ubi corpus humoribus occupatum est, utile erit balneum. Respondemus, bellum indixit balneum plethoricis, & cacochymicis

cor.

corporibus, nam concitat succos, eosque putrefacit, ac alio excludit. Sed Hippocrates hoc suadet, ubi succi crassi sunt, quo fundantur attenuati, ac naturæ expellenti & medicamento facilius cedant quod iam iam exhibebitur.

XLIII.

Γυνὴ ἀμφοδ' ἐξίϑ' ἔγινεϑ.

A sexu indicalio

XLIII.

Mulier ambidextra non fit.

Quod non ita spiritu ac calore circumfluat ut verumque latus aquè his abundet. Nam molliu est ac frigida mulier, quasi dicat Non ita calent femina ut viri: ita ^{vsuo} sexus imbecillitatem significat: quasi dicat, igitur masculini remediū non percellantur mulieres maxime mulierose, quæ præcipue non sunt ambidextra, hoc est, fortes.

XLIII.

Οκόσοι ἐμπυοι καίονϑ' ἢ τέμνονϑ', λυϑὲν τὸ πύον καὶ θάρυν ρυῖν καὶ λελόν, περγίνονται. λυϑὲν ὅ ὕραιμον καὶ ροσβορῶδες καὶ ἄνσῶδες, ἀπώλλωνϑ'.

XLIII.

Si empyis cum vruntur aut secantur purum & album pus effluat, sani euadunt. Sin subcruentum & cœnosum & foetidum, moriuntur.

Vide Aphorismum 27. libri sexti.

1. Variusmodi, vniforme in substantiæ modo: indicio quod natium calidum se insinuat in cunctas eius partes.

2. Quo significatur partium solidarum integritas: propterea foetior etiam abest. Hoc est,

est, secantur, si opus est, ante 40. diem. nam fieri potest ut ante eum diem partes nondum alienatae sint a sua indole.

3. Non album, sed pepasmi expers. Vel cœnosum quasi lutulentum & subviridescens si fuerit.

4. Ex corruptela pulmonum & sanguinis, unde prauitate quadam imbutus pus.

5. Nam illa contaminatio extinguit cordis viuacitatem. Quasi dicat, post quadragesimum diem nolite aperite pectus: nam fieri nequit, ut tam diu in loco calido & humido fluctet materia purulenta quin necessario suam naturam vertat in calamitatem: unde pulmonis alienatio ac tabes.

XLV.

Οκόσοι τὸ ἥπαρ Διόπυρον καίονται, καὶ
τὸ πύον καθαρόν εὔη καὶ λευκόν, περι-
ρανθὺ ἐν χιτῶνι καὶ τὸ πύον τετέλειον
ἐστί· καὶ ὅσον ἀμόργη εὔη, ἀπ' αὐτοῦ.

Hepar pu-
rulentum.

XLV.

Quibus purulentum iecur adunxit, si pus purum ac album effluerit, superstites euadunt: his enim membranâ pus continetur: sin verò qualis amurca profuat, moriuntur.

1. Purulentum euadit cum inflammatio-
ne tentatum nec resolutione, nec euacuatio-
ne intra diem vicesimum finitur. Si maxima
copia puris hepate concepta fuerit, effunditur
interdum in ventriculum, ac tetro suo vapo-
re suffocat. At exigua eius copia bene euo-
mitur, aut vixina vel alio delicitur: vel inter-
dum erumpit in abdomen. Sin rumpi mem-
brana

bran-
Holen-
Quoc-
salua
ficabi-
ar sol-
2.
ciosu-
in put-
bilis
qui cu-
dorm-
lido
ter: in-
illet,
membr-

O
καὶ λευκόν

D
potu-
fectio-
Indu-
lum

7
sōs &

Si
spem
Refu-
prepen-

brana nequit, pertundendo dicit Hippocrates, Holerius maualt potentiali cauterio id agere. Quod si tunc effluerit pus album ac sincerum salua res erit: nam hepatis integritatem significabit, nec parenchyma contaminatum esse, at solam membranam.

2. Si cœnosum est ac viscidum, id perniciosum: nam id argumento est parenchyma in putrilaginem tractum esse: hic nulla sperabilis redintegratio. Vidi pistorem quendam *Historia* qui cum in itinere se fatigasset ac in gramine dormiisset, querebatur de aliquo ac non valido dolore hepatis: febricitabat non ardent: interdū lipothymia tentabatur. Cum obisset, hepatis parenchyma, intacta ac integra membranâ, in pus merum degenerauerat.

XLVI.

Ὀδυνας ὀφθαλμῶν ἀκρετον πτίσεις
καὶ λέσας πολλῶν δερμῶν, φλεβοτόμει.

XLVI.

Dolores oculorum post meraci vini potum, & aquæ calentis balneum, venæ sectione curato.

Indignus Hippocrate Aphorismus. Alludit ad ill. Aph. 31. item Aphorismum quem explicauimus libro sexto.

XLVII.

Τὸ ὑδροπικῶντα ὡς ἐκείνῃ ἐχῆ, ἀνέλπει
σὸς ὄσιν. *Hydropicorum suffragina*

XLVII.

Si tussis hydropicum inuoluerit, extra spem est.

Refuse in thoracem humores vel quod hepar liuue ita prepediant ut diaphragma se amplius pauerit nequeat.

Indicatum

Indicium alienatorum viscerum, quare id calamitosum. Tunc itaque validus remediis non tententur agri.

XLVIIII.

¶ *vrinae diff-*
gentes.

¹ Στραγγείλω καὶ ² δυσκείλω ³ θάση-
ξιν καὶ ⁴ φλεβοτομήν λυσι. τέμνειν δὲ τὰς
⁵ εἰσὺ φλέβας.

XLVIII.

¹ Stranguriam & ² dysuriam ³ thoracis & venarum sectio soluit: incidenda autem sunt ⁵ internarum.

1. Qua stillat vrina.

2. Qua acerbis cruciatu prodit vrina. In ischuria est ablata mictio, cum vesica lotio repletur, ob angustiam ceruicis suae.

¶ *sim.*

3. Cum hae affectiones proueniunt a vesicae algore, vel a viscida vel flatulenta materia. Da, quasi diuretica, nucem moschatam decoctum ribes nigri.

4. Cum a phlegmone nata sunt, vel eius merus si ab vrinarum acrimonia adsit.

5. Basilica, adauersionem: pedis, ad derivationem. Cum calculus vel grumus aut viscidus humor infarcit meatus, catheteris opus erit.

XLI.

Ἰσθὸς ¹ κυανόχρους ἐχομένην οἶδημα καὶ
ἐρύθημα ἐν τῇ στήθι ἐπικυανόμενον, ³ ἀγα-
θόν. ἔξω ⁴ ὅδ' ἐκτεταται τὰ νόσημα.

XLI.

¶ *Angina.*

¹ Anginae implicito si tumor ² & rubor in thorace superuenerit, ³ bonum. ⁴ foras enim se conuertit morbus.

1. vbi

1. Vbi nullus initio tumor aut rubor apparet, cum magna deglutendi ac respirandi labore.

2. Vt non solum ruborem, sed etiam tumorem adferat eò deposita à materia, quæ à priore exiliit foco. ita vt nullus restibilis maneat intus,

3. Nam natura robur indicat, quæ foras agit morbificam materiam. Maxime si notæ critici adsint motus. Hoc est, vt illud eueniat non ineunte morbo, nam à copia ac materiæ prauitate id euenire potest. Sed si à tali diadosi dolor placatur, febris cadit, anima melius trahatur, cibi facilius admittantur.

4. Hoc est, signa talia superuenire debent, quæ testantur hanc materiam non rapi intro, sed eam exhausti vaporations, vel expectorato aut suppurato. Quasi dicat Hippocrates, ergo omni studio foras proleciatur materia. admove igitur cataplasma hiruudinum nidi ex decocto maluarum, chamæmeli, feminis scænugræci: cum oleo amygdalino dulci, theriaca, croco. Vel ex ficubus fiat cataplasma, cum croco, & oleo. Hæc post prouisionem habitam totius corporis.

Remissio.

L.

Οὐόσοι σι ἀν σφακελίδῃ ὁ ἐγκέφαλος, Cerebrum
ἐν ² τρισὶν ἡμέρησιν ἐπόλλω 3. ὡς ³ ταύ-
της διαφύωσιν, ὑγίαις ³ γίνονται. *lesum.*

L.

Quibus cerebrum ¹ sphacelo afflictum est, intra ² triduum pereunt. Si verò hos superuenerint, ³ sani fiunt.

1. Cum ab inflammatione concipi incipit gangrena & corruptio. Causa est quod phlegmo-

phlegmone non digeritur ob eius magnitudinem, calidique natui imbecillitatem. Cum in sphacelum abire incipit cerebrum dicit, nondum verò corruptum si sit. Maxime ab ictu, vel casu laceratis venis vnde grumus & sanies, inde phlegmone. Ita à sanguinis influxu.

2. Quia pars laborat cuius officio vita cedere nequit. & natura algiosum cerebrum non potest phlegmonem facile exhaurire.

3. Maior spes ad salutem apparet: ita ut aliquando euadant, aliqui in stuporem abeunt ac sudationculas fundunt. *Σφαγνός* propriè ad os pertinet, ut gangrena ad carnem: cariem iam vocant. Gangrenæ dicitur superuenire sphacelus hoc est mortificatio perfecta integræ partis, ita ut ossa etiam trahat Gangrena itaque est *εὐ θησάδα*, sphacelus *εὐ γγίαν*. In hoc malo trepano opus est, ne fiat cerebri ac meningi corruptela. Si aperto cranio cerebri videris liquecere motuque priuari, calamitosum, hæc iam factus est perfectus sphacelus. Puto Hippocratem etiam loqui de cerebri inflammatione videri oborta, cuius interdum est tanta sanies, ut intra quaternonem primū plerūq. enecet. Hoc malū ilicō incumbit sæua cum caphalalgia cuius dolos spinam ac occiput etiam occupat. ilicōq. deicit sensus oculos. *Ἄρτη* tamen exiunt ac se iactant pedibus, manibus totaque corpore. Maxime cuncta inuolant manibus, ita ut quadam mulieres ne propriis quidem capillis parcant, imò vnguibus propriam faciem descedant. Mox productiore morbo. mouendi vis in languorem abit. In silentio perenni persuecunt, hi, yixque puncti respondent. Febris acertima comitatur, nec cibum nec potum admittunt. Ortum ducit à retortido sanguine in cerebrum tramilato, vnde ineunte morbo, facies,

Quid sphacelus, gangrena, & caries.

ita dicitur
in libro

facies cum tumore rubet, oculi cum rubore fixi videntur. Nam in hoc malo ipsa cerebri substantia inflammatur, vnde tandem gangrena: quæ dum absoluta constitit, redintegrari cerebrum nequit. Verum illa quæ est *ἐν πρὸς*, quæque in procinctu est ob vim phlegmones. Præcipiti calamitate hi trahuntur ob morbi potentiam & partis occupatæ principatum. Quod si ad quartum peruenierit diem, spes est morbum posse domari: nam virium id robur denunciat. Libro Tertio De Morbis huius affectionis meminit etiam Hippocrates, nomine sphaceli vel siderationis cerebri: ubi scribit his dolere cervicem, caput, & spinam; scilicet, incunte morbo. nam eo aliquantulum progressu, omni sensu spoliatur. Quod significauit etiam Hippocrates dum ait, illos non audire, & ilico obmutescere. His si *ἁλκῶς* haimorrhagia oboriatur, salutaris est, At liuor succi in his malus, nam est à sphacelo absoluto. Morbus hic originem habere videtur ex cerebri calida intemperie cum bilioso sanguine, & tumor inde nascitur in ipso cerebro. Curatio itaque erit materia ex cerebro euacuatio, vtque algiosum eua dat cerebrum. Habita prouisione totius corporis, materia à capite repellatur: dein discute eam: dein flestatut ad algorem cerebrum. Verum tanta mali huius est calamitas, vt vix hæc perficias antequam in gangranam cerebrum trahatur. accedit quod vix intro remedia ac alimenta admittant. Quare vitibus admittentibus seca internam in brachio venam aperi clystere: abstine ab acriglande in tam feroci febre. Capiti actu frigida deinde admove, oleum rosarum completum cum pauco acero. Vel potius rigeret caput decocto actu frigido endiuiz. lactuæ, violarum. portulacæ. pargietariz: vel ex his fiat cataplasma cum oleo

nymphææ, cum paucis aceto rosato: frigida
admoveat: astuantia remoue. Ita agatur incun-
te morbo, si æstiuum fuerit tempus. Fiant
etiam resulsiones per cucurbitulas: ac foras
fiat ex decocto salicis, violarum, nymphææ,
lactucarum, maluarum, parietariæ, & florum
meliloti. Ceruici & humeris admove cantha-
rides, & hirundines pone aures. seca venam
in fronte. narium venæ recludantur, vt co-
piose sanguis effluat. Tunc iunge oxyrhodi-
no oleum chamæmelinum: & fove decocto
maluæ, florum chamæmeli, meliloti, sem-
inis fanigræci, & lini, radicum althææ. Incl-
inato malo admove sternutatoria. Aluus mol-
lescat enemate. Si vrina detenta fuerit, illine
oleo scorpionum pubem, & admove parietari-
am coctam. Post quartum diem redeant ad
paucam cibi copiam, ius pulli laudatum cum
semine melonum, absit vinum. Tandem vali-
dius purgentur, iam recreatis viribus.

L I.

Παρεμβς γινεθ' εν τ' κεφαλῇς, 2 δια-
ερμαινομένε τὰ ἐγκεφαλῆ, ἢ διουρταν-
μένε τὰ ἐν τῇ 3 κεφαλῇ κενε. 4 ὑπερχεί-
ται ὃ δ' ἐμπρὸς ἐννεῶν ἔξω, 5 φορεῖ θ', 6
δια σενε ἢ διέξοδ' 7 ἀπὸ τοῦ ἐξω.

L I.

Sternuta-
tio quid.

Sternutamentum fit ex capite, 2 ca-
lesfacto cerebro, aut humectato spacio 3
in capite inani: aer enim intus contentus
4 foras effunditur. 5 strepit 5 autem quia
per angustum ipsi est exitus.

1. Quia caput se exonerat, exque materiz
vapide

vapida excluduntur quæ conceptæ sunt ad os ethmoides.

2. Vnde materia in flatus mutatur.

3. Vbi vapprosa materia replet partes inter cerebrum & meningas, & sinus cerebri.

4. Excluditur ab expultrice vi irritata.

5. Quia flatus erumpit e cerebro & e pulmonibus per nares, vnico impetu: ad hoc vitur neruis in thoracem demissis, contrahitur enim thorax. Tunc vel solus vapor erumpit vel vna effertur ichor acrior.

LII.

Οκρόστιον ἥπιον ἡσυχώδεις, τρεῖς, ^{Hepatis dolor.}
στ. περὶ τοῦ ἐπιγενομένου ἡ δὲ τῶν
δυσλίων.

LII.

Quibus hepar admodum ¹ dolet, iis febris superueniens soluit ² dolorem.

1. Sine febre, à flatulento vapore, Admodum dicit, quod indicium est id non laborare ab infarctu, nam mediocres tunc dolores adesse solent. At flatus dum rendit hepatis membranam, ingentes dolores adfert. Vidi quendam qui cum exiguò de dolore quereretur hepatis, eius tamè totum parenchyma in pus commigrat: hic febricitabat, sed non valde.

2. Nam discutit flatus. Quasi dicat, febris tandem si superuenerit, quæ primum non aderat: Nam si primum adfuisset, inflammationis suspicionem attulisset. Soluit itaque, inquit, febris hunc dolorem. quasi dicat, nos imitabimur naturam hac in re: & propinabimus medicamenta quæ vim habent, calfaciendi, attenuandi, & discutiendi. Talia sunt decocta intus & foris admota, ex chamæmelo, anetho.

anetho, aniso, feniculo: oleo anisi. theriaca,
mithridatio.

LIII.

Vere san-
guis aufer-
endus.

Οκόσοιπν¹ συμφέρει αἷμα ἀφαιρεῖσθαι
ἀπὸ τῆς φλεβῶν, τατέοισι καὶ τῆς
φλεβοτομείσθαι.

LIIII.

Quibus¹ sanguis e venis, est auferen-
dus, his² vere pertundenda est vena.

1. Qui eo circumfluunt, ne crassescens me-
lancholescat. vel ne ruat in nobilem partem,
eamque in phlegmonem abripiat. Ut si me-
tus inde sit inflammationis, obstructionis,
validi doloris, vel translationis.

2. Tunc enim vigent vires, ac ferunt ab-
actionem hanc, facileque iacturam hanc re-
sarcunt. Quasi dicat, cum ad sanitatis prou-
sionem magnis remediis utemur à quibus
flaccescunt initio vires, cumque periculum
imminet ne fundant se humores pravi vel co-
piosi, id eo tempore agendum, quo vires flo-
rent, ac cum tale periculum imminet, Tale
verò est verum tempus.

Vire
Aphorif-
m.

LIIII.

Hydrops.

Οκόσοι μεταξὺ τῆς θρανῶν καὶ τῆς
σπλῆνός φλέγμα ἀπικλείει, καὶ ὁ δὲ αἷμα πα-
ρέχει καὶ ἔχον διέξοδοι εἰς ἀδετέριον τῆς
κοιλῶν, τατέοισι καὶ τῆς φλέβας εἰς τὴν
κύστην τραπίντ τῆς φλέγματος, λύσις
γίνεται τῆς νόσου.

Quibus

Quibus inter ¹ diaphragma & ventri-
culum pituita intercluditur, & ² dolo-
rem adfert, in ³ alterutrū ventrem viam
non habens, iis per ⁴ venas in vesicam
versâ pituitâ, morbi fit solutio.

Dolor cir-
ca dia-
phragma
diuturnus

1. Id est, inter peritonæum & omentum
post diaphragma. Pituita dicit intercluditur:
nam eò loci magna plerumque fœditas depre-
henditur etiam à bile resudante à folliculo;
unde ille dolor exiguo qui se figit loco ad
diaphragma ferè vel vbi ensiformis cartilago.

2. Dum in flatus abit.

3. Ad pectus vel intestina.

4. Extenuatâ pituitâ. Etenim vt materia
ex venis quacumque effundi potest, ita in
easdem remeare potest vbi fusa erit: per ca-
cos ac latentes ductus. Da itaque talia reme-
dia quæ eò abducere materiam illam possunt
quò illa viam affectat. vt si ad intestina, dabis
mel rosarum: si ad vrinâs, decoctum radicū
chinæ cum diureticis: Si ad pectus, iuscula in
quibus immaduit vngula caballina.

Vt in Apho-
rismi.

L V.

Οκόσοις αὖ τὸ ¹ ἥπαρ ὕδατος πλη-
ρὸν εἰς τὸ ² ὀπίπλευρον ῥαγῇ, τετέοισιν ἢ
³ κοιλίῃ ὕδατος ἐμπλάῃ, καὶ ⁴ ἀπο-
στῆσκουσιν.

Hydrops.

L V.

Quibus hepar ¹ refertum aquâ erupit
in ² omentum, his ³ venter aquâ imple-
tur, atque ⁴ moriuntur.

1. Alienati visceris indicium; propterea
que tunc in angusto spes est,

In

Quibus

2. In spacium illud quod est inter omentum & peritonæum.

3. Aquosâ materiâ, natâ à fracta sanguificatrice, cum præ copia amplius retineri nequit in venis hepatis, erumpit. Ita in pedes & in scrotum interdum labitur, in vterum, in pectus.

4. Eatiscente naturâ vi morbi pressa.

Vini vi.

LVI.

Δύκη, ² χάσμα, ³ φέκη οἶν & ἰσθ.
⁴ ἰσθ πνόμεν &, λυζ τὴν νῆσον.

LVI.

¹ Iactatio, ² oscitatio, ³ horror, vinum potum pari ⁴ aquæ remixtum, soluit morbum.

1. Id est, halitus, cum æger, loco stare ne scit, ab acerrimo succo hypochondriis ac venis primis concepto, vt in causis. Sed hoc loco translatis Hippocrates hanc vocem ad homines sanos: vt qui se iactant ob cibi potusque ingesti copiam præter morem: vel hoc fit ob succum irritantem stomachum sua qualitate; vel quod musculosum genus excrementa quam plurima contraxerit. Est enim dicit Galenus, ἀνία sui displicentia sui que tedium & qui præsentium toridio incerta mente erant, ac ad alias res subinde transiunt.

2. Ob flatus maxillaribus musculis conceptos.

3. Cum mouetur materia flatulenta in musculis collecta.

4. Dissoluit flatus, sudores ac vrinas prouocat, hinc humidis & frigidis affectibus moderat. Examina vim, ægri naturam propriam & asciticam, & morbi genus ac magnitudinem.

Vini visio
vi sit in
aquam.

IN APHORIS. HIP. VII. 503
gnitudinem, & cœli temperiem. Hesiodus
tres aquæ partes quartæ parti vini in festis ad-
hiberi iubet ad hilaritatem. Athenæus dicit
Græcos duos vini cyathos ad quinque aquæ
vel unum ad tres consuevisse miscere.

LVI I.

Οκόσοισιν ἐν τῇ ἐξήδρῃ φύμα γίνεθ'.
τετέοισι διαπήσαντ' ἢ ἐπεργέντ',
λύεθ' ὁ πόονθ'.

LVI I.

Quibus in urinario meatu nascitur tu-
berculum, his cum suppuratur ac erupe-
rit, dolor soluitur.

*Mittur d
concussione*

*Libri quarti Aphorismo octogesimo secundo idem
scriptum fuit.*

LVI I I.

Οκόσοισι δ' ἂν ὁ ἐγκέφαλ' ὀσειδῇ
ἰσθ' πνὸς πεφάσιθ', ἀνάγκη² ἀφώ-
νυς γενέσθ' ὡδ' ἀχρήμια.

LVI I I.

Quibus ab externa¹ aliqua causa va-
lidè concussum fuerit cerebrum, hos pro-
tinùs² mutos fieri necesse est.

1. Ut à casu, idu obruso à telo, unde in
vacuo illo cranei spacio cerebrum valide vi-
bratur, unde spiritibus aditus intercluditur ad
nervos. Si id lacero à cerebro fiat, non re-
deunt ad se agri.

2. Sensus omnes læduntur ac motus. nam
ventriculi cerebri ejusque pori turbantur, ac
in situ vitium facit: unde à cerebro in nervo-
rum originem, quæ est in principio spinalis
medullæ,

*3. Renu non
nascuntur
in capite.*

medulla, spiritus influere nequeunt. Nam, ut
anatomica sectio aperte demonstrat, omnium
neruorum qui in cerebro sunt, hoc est septem
illa patia, non in capite nascuntur, sed in in-
tio cervicis, ubi spinalis medulla nascitur. Sei-
us est valida concussio. ea voce vitur Theo-
critus Idyll. 29. folio 224. versu 19. Noui
quosdam in occiput cum lapsi fuissent, tota
vita sua postea non rediisse ad gustandi &
odorandi vim.

*Obserua-
tio.*

*Paralytici
et Hydro-
pici reman-
ent.*

LIX.
Τὸ τὸ σώματι τοῖσιν ὑγρὰς τὰς σάρ-
κας ἔχουσιν, δὲ τὸν λιμὸν ἐμπορεύετον. λιμὸς
δὲ ξηραίνει τὸ σώματι.

LIX.

Corporibus præhumida carne præ-
ditis: fames imperanda est: fames enim
exiccat corpora.

1. Vbi luxuriat pituita copia: quæ cum
sanguini mixta est, diu pro nutrimento corpori
esse potest.

2. Dum enim exhauritur corpus, primum
id quod humidum est in vaporem abit. Ex-
haurit corpus tum calidum innatum, tum
ambiens æter: Ita tenuatur corpus ac in sudo-
rem & vaporem abit: hinc terræ delitescens
animalia non exhauriuntur facile.

3. Per famem enim non refarcitur id quod
exhaustum est: ita per aliud siccatur fames. Fa-
mes sensim ac æqualiter totum corpus siccatur:
ita Galenus ait, in fame enectum animal, cor &
iecur non tabescere. Itaque maior hac arte
facile consumitur. Ita in hydropse imperare
solebamus famem & potus accisione: ex ipso
Epidaurio vix præstantius remedium peras.

Italum

*lib. De
Tabo.*

Italum mediū hydropicus accessit agricola, *Historia.*
 imperat medicus ut toto anno temperet à po-
 tu: fecit, conualuit. post annum rediit ad me-
 dicum, qui hominis agilitatem ac robur admi-
 rabatur. Quare quicquid huiusmodi est ut fa-
 mem procreet, id præclare in humidis intem-
 periebus præscribitur, tale est decoctum ligni
 guaiaci sassaphras, & sarzæ parillæ.

*Vfus
Aphorif-
m.*

LX.

Οκκ εν εν ολω τω σώματι μεταβο-
 λαι, κη τὸ σῶμα καταψύχει, κη πάλην
 θερμαίνει, ἢ χρώμα ἑτερον ἐξ ἑτέρου
 μεταβάλλη, μήκθ νόσον σημαίνει.

LX.

Vbi toto corpore frequens mutatio in-
 cidit, ita ut corpus modò refrigeretur,
 modoque incalcescat, aut colorem alium
 ex alio mutet, diuturnitatē morbi arguit.

*4. lib. 40.
42.*

Hic Aphorismus ante expositus fuit.

LXI.

Ἵδρῶς πολλὸς διεσπῶν ἢ ψυχρὸς ῥέων
 αἰετ', σημαίνει ἔχειν πλησμονὴν ὑγρῶ,
 ἀπάγειν ἐν χειρὶ τῶ μ' ἰχθυῶ ἀνωθεν,
 τῶ δ' ἀπὸ δεξιῆς κατωθεν.

LXI.

Ἵ Sudor multus calidus frigidusve per-
 petuò fluens, humiditatem in robusto
 quidem ὀ supernè, imbecillo verò infer-
 nè vacuandam esse demonstrat.

*4. Aph. 32
32. 42.*

Ἦ A succorum copia, non à ciborum
 vbertate.

2. Si eo repit, ægerque si vomit ex facili.
& molestior semper est vomitus quam se-
cellus.

L X I I.

*Cibus fe-
bricitan-
tium.*

Ἡ γὰρ τῶν πυρέσσοντι βούλῃ διδῶν, τῶν
μὲν ὑγιαίνοντι, ἰσχυρ. τῶν δὲ κίμνοντι,
γῆστον.

L X I I.

Si quis febricitanti cibum dederit
quem sano exhibet, valenti robur: ægro-
tanti morbus fit.

Nam in sano robori studemus tantumque vel plus
etiā adiciamus quam exhaustū fuit inedia & labore. Fe-
bricitantibus verò satū est ut vires stent. ac ut quinq.
vel sex horū pepsi peragatur in hū necesse est. ne inter-
ueniēs febrū cibū in vetriculo deprehēdat. Ita enim ver-
teret se natura à pepasmo ad pepsin quod fieri nō debet
in paroxysmū februum. Nam in hū corporis interna, à
refluis eo succis sunt impura: sed corpora impura quo
magis nutrias, eo magis lades: quare cibus hic mortuum
augebit etiam. Maxima damna sibi adferre solent fe-
bricitantes, dum potant ineunte paroxysmo: vñ mihi
comperitū est inde plerumque ex febris intermit-
tentibus periculis nasci continuas ac lu-
thales febres.

*Causa
immedi.*

L X I I I.

Τὰ δὲ τὸ κύστον διαχωρέοντα ὁρᾶν
δύη, εἰ οἷα τοῖς ὑγιαίνουσιν διαχωρεῖ.
τὰ ἥμισυ οὐδ' ὁμοία τετέλεστο, ταῦτα το-
σούδεσσι. τὰ δ' ὁμοία τοῖς ὑγιαίνουσιν,
ἥμισυ νοστέροι.

Que

LXIII.

Quæ per vesicam meâ: spectare oportet, an talia sunt, qualia secunda valetudine subeunt. Nam quæ his minimè sunt similia, insalubriora, quæ verò sanis similia, minimè insalubria.

Excrementa ut sint examinanda.

Quo quid prolixius à naturali statu abis, eò est deterius; quæ verò sanis similia, ea optima. Ita cuncta symptomata examinari debent, nimirum in excrementorum substantia, qualitate, quantitate, excernendi tempore & modo: & qualitate immutata, ut ex colore, corporis mole & charactere: præterea in actionibus animalibus, vitalibus, & naturalibus.

LXIII.

Καὶ οἱσι τὰ διαχωρήματα, ὡς ἐάσης εἶναι, καὶ μὴ κινήσης οἰοῦνται ὑφίστασθαι, καὶ ὡς ὀλίγα ἢ, ὀλίγη ἢ νῦν ὅτι γίνεσθαι. Ἦν δὲ πολλά, πολλή, τετέοισι συμφορὰ ἐπαυθῆναι τὴν κοιλίαν. ἢ δὲ μὴ καθαρίαν πεισας διδῶς τὰ ροήματα, ὁπόσα αὐτῶν πλείω διδῶς, μάλλον βλάψῃς.

Aluina excrementa.

LXIII.

Ei quibus hypochoremata si residere permiseris nec moueris, subsident velut strigmenta, quæ si pauca sint, paruus morbus est: si verò multa, magnus: his & aluum infernè purgare conducit. Alioqui si non repurgata aluo sorbitiones exhibueris, quanto plures dederis, tanto magis offenderis.

1. Cum

1. Cū alius duris ac liquidis simul fer-
tur: etiā remixtis ramentis accipuita: ar-
gumento cacoehymiam adesse, corpūque pi-
uitiā crudā circumfluere, non sine inæquali
quadam corporis intemperie. Hic phar-
mac a
vtilis: dein intemperies partium debellanda.

2. Crassæ copiosæque tales deiectiones
morbi contumaciam denunciā: die coqui de-
bent, sensimque purgari, & præterea in his so-
brie tenuierque victitandum.

LXV.

Αἱ ὑποχρέμεις αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι
τοῖσι μὴ διαλείπουσιν αἱ περιδινὰ καὶ αἱ-
ματώδεις, καὶ χολώδεις, καὶ δυσώδεις πᾶ-
σαι κακὰ: ἀποχωρέσται ὁ καλῶς, ἀγα-
θαὶ καὶ κατὰ κολίλου, καὶ κύστιν, καὶ ὅντι ἂν τι
ἀποχωρέον εἴη μὴ κακὰ θαρμένον, κακόν.

LXV.

Excretiones in febribus non intermit-
tentibus, liuidæ, cruentæ, biliosæ, foetidæ
omnes malæ: commodè tamen si pro-
deunt, bonæ. Per aluum etiā & vesi-
cam, & quacumque corporis si prodeat
aliquid, si non purgatum resistit,
malum.

4. lib. Aphoriz. 47. hic expostus fuit.

1. Id est, ubi excludi debet, si non excludi-
tur, malo est: nam recidivam adferre solebat.

LXVI.

Τὰ σώματα καὶ ὅντι τὸ βύλεθ κα-
ταίρεται,

ἄλλοι δὲ ὅρα ποιῆεν· καὶ ὡς πρὸς ἀνὰ βυ-
 λει ἔυροα ποιῆεν, εἴηται τὴν κοιλίαν·
 ὡς δὲ καὶ τὸ ὑγρῶν.

LXVI.

Corpora cum quis purgare voluerit,
 meabilia illa reddat oportet, & si qui-
 dem supra velit, alius sistenda: si verò
 infra, humectanda.

Secundo libro, Aphorismo 9. hic explicatus fuit.

I. Si exstimauerimus ad morbi curatio-
 nem maximè necessariam fore vomitionem,

LXVII.

Ἦν ὁ, ἀγρυπνίῃ, ἀμφοτέρω μᾶλλον
 ὁ μετέειν γινόμενα, νῆσθ.

LXVIII.

Somnus & vigilia, utraque si præter
 modum fuerint, morbus.

Hanc enarrauimus libro secundo, Aphorismo tertio.
 Sequentes etiam duos Aphorismos interpretati sumus
 libri quarti, Aphorismo 30. & 40.

LXX.

Ἐπὶ ἁλκῶ φλέγματι ὕδρωι ἐπι-
 γίνεται.

LXXI.

Leucophlegmatix hydrops super-
 uenit.

I. Vbi totum corpus in tumorem mollem
 attollitur: venis habituque corporis pituita
 refertis: quale est corpus cacochymia obse-
 sum. Cum enim hepar alget solidæque partes
 frigent, gignitur pituitæ copia, vnde in albo-
 rem

Vfus
Apherisoi.

510

I. HEVANTI

rem trahitur corpus. Quasi dicat, purga eam
pituitam ac firma viscera, ne ascites nascatur.
Exhibe sepe thabarbarum, hoc modo. Accipe
Rhabbarbari semuncia: cinnamomi semidrach-
mam: redige in puluerem, quem remisce cum
duabus vel tribus. uncis conferuz florum ci-
chorei vel absinthij, aut tanacetij: adde siru-
pum cichorei. Sumat cottidie drachmas duas:
& superbibat cochlearium vini chalybis.

Dysenteria
vbi metus.

LXXI.

Επὶ διάρροϊᾳ, δυσεντερίᾳ.

LXXI.

A diarrhœa dysenteria.

Sensim enim abradatur intestina, quasi dicat igitur
remedij, exclude ac tempera succum illum acriorem
intestinis immixtum Darbarbarum, myrobalanos,
vel dilutum agarici si pituita in utro sit: dein tempera
decoctum ac sirupum.

Lienteria
metus.

LXXII.

Επὶ δυσεντερίᾳ λικνεντίᾳ ἐπιπνεύσῃ.

LXXII.

Lienteria superuenit dysenteria.

Cautio.

Fractus intestini a materia contumaci, quam inu-
riam etiam sentit tandem ventriculus, unde lienteria.
Quare summum studium adhibe, placetur dysenteria,
ne eo prorepas malum.

LXXIII.

Επὶ σφακελισμῷ, ἁπόστασις ὀστέου.

LXXIII.

A sphacelismo, ossis abscessus.

1. Cum phlegmone in gangrenam, hæcque
iterum in carielem abit, ut cum os liue-
scens in cariem abit.

2. Os exiuitur. Id patitur os vel quia nu-
datum,

IN APHORIS HIP. VII. SIT
datum, unde refrigeratur, & nutritu suo
spoliatur, vel quod tabo manans vicina caro
os inquinat. Quare tunc abradendum est os
si superficietenus à natura sua degenerauit: ac
ireos pulvis ossi imponendus, nihil eum æque
ac solitarius hic pulvis solet os ab omni putre-
dine tueri.

*Remedium
elegans ad
os itur-
lam.*

LXXIIII.

Επὶ αἵματι 1 ἐμέτω 2 φθόνῳ καὶ τῇ φθίσει
καὶ διάρρῳσι ἀνω, καὶ ὅτι τῇ φθόνῳ 3 ῥεῦ-
μα ἐκ τῆ κεφαλῆς, ὅτι τῇ διάρρῳσι 4 διαρ-
ρῳα, ὅτι τῇ διάρρῳσι 5 χέσις τῆ ἀνω κα-
τάρσεως, ὅτι τῇ χέσει θάνατος.

LXXIIII.

A. sanguinis 1 vomitione 2 tabes &
puris superne purgatio, à tabe fluxio de
3 capite, à defluxu diarrhœa, à 4 diar-
rhœa interceptio expectorati, ab 5 inter-
ceptione mors.

1. A. largo sanguinis expectorato ex parti-
bus spirabilibus.

2. Nisi ilico vena obtureretur, phlegmonē ac
febris arceatur: sistatur fluxio, succus tem-
peretur antequam pus fundant.

3. Trahunt enim ac admittunt pulmones
labefacti sinentes succos caput tunc pletho-
ricis causis à pulmonibus repletum eos de-
mittit abunde: incallescens enim caput à sul-
iginibus pulmonum, trahit à toto corpore, il-
licque retenta materia acrimoniam induit,
hanc iterum in se trahunt pulmones. ita con-
spirant in sui perniciem.

4. Hoc benè fit ineunte morbo viribus ad-
huc firmis, nā ita caput se exonerat in alium.

Non

§12. I. HEVR. IN APHOR. LIB. VII.
Non autem bonis ægrotorum rebus euenit in
labefactis viribus.

*¶ suo
Aphorif.
mi.*

§. Pus enim interceptum strangulat. Qua-
re in tabidis non temere mouenda est aluus:
nam ita id arcerit vires, vt expectoratum am-
plius excutere nequeat pectus.

LXXV.

Οκαῖα καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ ἐν
τοῖσι κατὰ τὴν κοιλίαν ὑποχωρήματα, καὶ ἐν
τοῖσι κατὰ τὰς σάρκας, καὶ ὡς πρὸς ἄλλη
τὴ φύσιν ἐκβαίνῃ τὸ σῶμα, ὡς ὀλίγη,
ὀλίγη νόσος γίνεσθαι. ὡς πολὺ δὲ, πολλή.
ὡς πᾶν πολλή, θανάσιμον τὸ τοῖσιν.

LXXV.

*Excrementa
sa vi sunt
examinata
da.*

Qualia sint quæ per vrinas ac aluum
subeunt, & quæ per carnes abeunt, &
si quæ aliâ corpore à natura recedat spe-
ctare oportet: Nam si parū, paruus mor-
bus est: si multum, magnus: si valdè
multum, iam tale fuerit perniciosum.

*Morbi vin-
do de re-
ferendaur.*

Ut Medicus in cognitionem veniat morbi, causæ, ac
partis, symptomatum opus est illi examine. inter sym-
ptomata sunt excretiones, quæ examinari debent in sub-
stantia, qualitate, quantitate, eorum copia, excernendi
modo, & tempore. Nam excrementum referunt ideam
illarum partium vnde dimanant.

1. Vt sudores, & abcessus.
2. Alia etiam symptomata in examen vo-
canda, vt actiones læsæ, qualitas mutata cor-
poris in colore, charactere, & mole.

APHORISMORVM HIPPO-
CRATIS Finis.

IN

I N D E X.

- A.**
ABDOMINIS partes, & nomina earum. 132
 Abdominis præstâtia in significato. 133. quod à Medicis tangi debet.
 Abortus causa. 174
 Abortus causa. 374, 375
 Abortus futuri signa. 384. 385
 Abortus notæ. 366, 367
 Abortus periculum vi. 362
 Abscessuum genera. 100
 Abscessu qui iudicantur. 64
 Abscessus à febris lobis. 257
 Abscessus criticus per urinam auertitur. 293
 Abscessus in febris longis. 257
 Abscessus latens in corpore. 450
 Abscessus per febres. 266
 Acuti morbi etiam fallunt. 107
 Adiposi vt purgâdi. 218
 Adolescentum & puerorum morbi. 201
 Aer maximè parit morbos. 16
 Aegris aliquid concedendum. 136
 Alieni morbi. 199
 Alimenta. 109
 Alphi. 189
 Aluimur incendiū cum cardiogmo. 281
 Aluus profusior. 443
 Aluus quibus ab hæmorrhagia feratur. 239
 Angina. 446
 Angina à luxata vertebra. 200
 Anginæ cur varij succedant morbi & quid significent. 327
 Angina in peripneumoniâ. 326
 Angina latens 245 à luxata vertebra. 246
 Angina pituitosa nunc sit periculosior biliosa. 130
 Anima sicca est prudentissima. 336
 Anisi vis in pueri. 198
 Anni diuisio antiquorū Græcorum. 159
 Anni salubris constitutionis descriptio. 173
 Antiquorum mos in scribendis libris. 1
 Aphthæ. 197
 Aphorismus quid. 2
 Apoplexia cur lethalis, & quid sit parua & magna apoplexia. 142
 Apoplexia qua ætate. 463
 Apostema quid. 100
 Aqua est capitis vlceribus perniciofa. 345
 Aqua quæ optima. 353
 Aquilonaris constitutio nis vis. 100, 164, 183
 Aromata. 354
 Ars Hippocrati quid. 6
 Aestas frigida & sicca quos morbos proferat.

INDEX.

- ferat. 177
 Aenae num vino gene- 426
 roso vtendum. 34
 Aetates aliae aliis tem- 305
 poribus gaudent. 185
 Aetatu singularu mor- 299
 bi. 197
 Athletæ ridiculi 20 eo-
 rum corpora. 19
 Aphonia & conuulsio in
 ebrietatem si cadant. 302
 Athletica plenitudo cur
 periculosa. 19
 Auctio humani corporis
 est naturæ opus. 51
 Autumnales morbi. 192,
 193
 Autumni morbi. 463
 Autumnus aquilonaris
 quibus proffit, vel no-
 ceat. 178
 Autumnus tabidis no-
 xius. 170
 Austrorum vis 164, &
 174, 183
 Axiomatata sunt à iudi-
 cio & usu. 17
- B.**
 BAEVITIES. 443
 Bilis atræ excretio
 quid significet. 234
 Bilis cur insuat in ven-
 triculum per febres.
 282
 Bubones in febres. 270
- C.**
 CACOCYMTA vt
 sit curanda. 735
 Cacochymix varix re-
 giones & notæ earum.
 93
 Cephalalgic solutio vn-
- de. 426
 Calculus quid, & foci, &
 signa. 305
 Calculi vt periculum vi-
 tetur. 299
 Calidi foris commoda
 34: Et sequentibus.
 Et quibus per se no-
 ceat, & quibus ex
 euentu proffit. 343
 Calidi vis. 335
 Calidum natium quid.
 51
 Calor & frigus partium
 quid indicet. 251
 Calor perit triplici de
 causa. 21
 Caluities. 445
 Caluitium. 441
 Canis rabidi morius.
 120
 Capillorum fluxus. 329
 Capitis dolor vt meden-
 dus. 407
 Capitis vulnera cur æ-
 state periculosa ma-
 gis. 339
 Cardiognus. 281
 Causæ quid sit apud
 Hippocratem. 58, 59
 Causa morbi docet quid
 sit agendum. 442
 Causæ omnium fere mor-
 borum. 84
 Causo incidens rigor.
 273
 Causus 273 in causa
 quænam symptomatum
 causæ. 273
 Cibi cur plus hyeme dā-
 dum. 60
 Cibi dandi occasio vnde
 captanda sit, vbi is
 dandus. 47
 Cibi qua parte anni be-
 ne aut

426
& foci, &
305
lum vi-
299
mmoda
entibus.
r se no-
ibus ex
343
335
m quid.
partium
251
lici de
21
445
441
morus.
s. 329
neden-
407
cur æ-
a ma-
339
281
aput
58, 59
t quid
442
emor-
84
rigror.
causo
natum
273
ne dā-
60
vnde
ubi is
47
ni be-
ne aut

ne aut male ferantur.
59
Ciborum qualitas. quis
cibus imbecillis. Ci-
bus sitis expers. 55
Cibum necessario capere
quid sit, & iure, & lo-
co. 126
Cœffusio quid. 65
Cœtio est duplex. 68
Cibus optimus quis.
137
Cibus. 105
Cibus quo modo in acu-
tis sit exhibendus. 57
Cœtia quid. 53
Cœmentatoris officii. 3
Cœceptionis signa. 395
397
Conceptio vt facelite-
tur. 376
Cœsuetudini aliquid dā-
dum. 59
Consuetudinis vis. 151
Consuetudo non temere
mutanda. 152. & quid
ea sit.
Contrariorum curatio
num perpetua sit. 339
Conualescentes vt sint
habendi. 103
Conuulsio à purgatio-
ne. 316
Conuulsio & præcordio-
rum dolor. 282
Conuulsio in ebrieta-
tem. 309
Conuulsio in febrem in-
cidens. 117
Corporum variz condi-
tiones. 107
Corpus vt fiat. 297. 92
Crises per sudores in fe-
bribus. 247
Crâ crâ opus est quar-

INDEX.

tanæ. 115
Crisis dum sit, sit medi-
cus spectator. 66
Crisis sit in paroxysmo.
97 graui symptomata
eam antecedit 97.
vnde perfecta & im-
perfecta notetur 98.
Quæ sit per absces-
sum. 99
Crisis Hippocrati sumi-
tur duobus modis. 10
Crisis per exclusionem
quænam bona vel
mala. 259
Crisis perfectæ vel in-
choatæ notæ. 125
Crisis quid. 111
Crisis quid. Crisis im-
perfecta & perfecta. 63
Crisis signa anteceden-
tia, & consequentia.
96
Crisis tardioris causæ.
112
Critica signa duplicia.
96
Criticum theorema. 168
Cruditates quot. 69
Cutis teufa & aspera in
febribus. 411
D.
DELIRII-idea quid
quæque prænun-
ciet. 461
Delirium quale à somno
nitescat. 80
Dentitionis tempore qui
eueniant morbi. 198
Dentium lentiores. 260
Dens num sit os. 552
Deriuationis vis. 310
Deriuato quid differat à
reuulsione. 65
k 2

Dias.

INDEX.

Experientia bonæ laus. 11

Experientia quotuplex & quid. 8. eius laus. 21.

Extenuatio varia. 86

F.

FAMEM vinum soluit. 109

Fames non admittit laborem. 102

Famis falsa causa. 126

Febres erraticæ unde. 193

Febres diurnæ per abscessum iudicantur. 256

Febres intermittentes periculi sunt expertes. 255

Febriticantibus qualis victus præscribendus. 55

Febris continuæ remedium. 191

Febris cum lassitudine. 242

Febris diurnæ nota. 241

Febris diurna terminatur in phyma. 257

Februm motus diebus paribus. 277

Fœtoris causa. 261

Fœtus masculi vel foemine causa. 382

Fœtus mortui signa. 385

Fœtus quadrimensis quis. 270

Fœtus quot vitales edi possint. 368

Fœtus sani vel morboşi signum. 383

Fœtus calidi commoda. 342

Fœtus frigidi commoda. 348. 351

Fractura vt curanda. 346

Frigidi extremi incommoda. 351

Frigidi fœtus commoda. 348

Frigidi incommoda & commoda. 341

Frigidi vis. 337

Frigidum quas partes lædat. 338

Frigus partium extremarum. 261

G.

GONORRHOEA muliebri. 389

Graciles & obesi. 147

Graciles varij. 216

Graciles vt purgandi. 216

Grauidæ cur varia appetant. 376

Grauidæ quando purganda. 211. 210. 346

Grauida cum morbo acuto. 368

Grauida menstrualis. 395

Grauidis calamitosus est morbus acutus. 387

Grauidis temerè nõ abducendus sanguis. 357

Grauiditatis nota. 397

Grauiditatis signa propria. 372. 382. 386

Grumi sanguinis mixtus. 306

H.

HALMORRHAGIAE remedium. 316

k 3

Hai.

INDEX.

- Hæmorrhagia quid significet Hippocrati. 188, 202
 Hæmorrhagia vterina vte sistenda. 381
 Hæmorrhoides. 207
 Hæmorrhoides duplices. 427
 Hippocratis scribendimos. 19
 Hyæz. 364
 Hydropici vte purgandi. 115
 Hydropici tussis superueniens. 445
 Hydrops cum alui fluxu. 429
 Hyemis morbi. 195
 Hypochondriorum dolor diurnus. 449
 Hypochondriorum tenesmus cum vrina copiosa 391 & cum borborismo.
 I.
 INTERICUS an flatulenti. 412
 Intericos quos phlebotomia lædat. 101
 Icterus ante septimum. 277
 Icterus cum hepate duro. 431
 Icterus per febres continuus. 279
 Icterus triplex. 278
 Indicatio à peculiari affectione. 218
 Indicatio à viribus. 48
 Indicationes mixte. 421
 Indicationes vte sumenda. 222
 Indicationibus in implicitis vte agendū. 340
 Inedia vbi locus. 31
 Infantia triplex. 197
 Ischias & Ischium quid sit. 464
 Iudicium curdificile. 9.
 10, 15.
 Iudicium & vsus axiomata pariunt. 17
 Iuuenibus aluus humida salutaris. 156
 Iuuenem alui humidæ in senectute siccescit. 108
 Iuuenum morbi. 204
 L.
 LACHRYMÆ quid portendant. 267
 Lac quid. 402
 Lac quid. 369
 Lac in virginibus aliquando. 369
 Lac in viris aliquando. 369
 Lactis coagulati in mammis noxa. 370
 Lactis commoda & incommoda. 401
 Lactis varietas vnde. 402
 Lassitudines quæ censualescentibus accidunt. 243
 Lassitudines quæ præcedunt morbos. 244
 Lassitudines variz. 83
 Lassitudinis & laboris remedium. 150
 Lepa. 189
 Lethalia signa in debili agro. 263
 Auos. 102
 Lienis tumor duplex. 194
 Lienteria ab intemperie. 413
 Lienteria

INDEX.

Lienterix causa quid
differat à diarrhoea
causa. 223
Lienterici quando pur-
gandi. 222
Lochia. 389
Lues venerea vt curan-
da. 93
Lumbrici. 200

M.

MAGORVM præ-
cipua. 119
Mala mortua quid. 189
Mammæ solæ duplices
habent venas. 367
Mammæ triplici ratione
affliguntur. 384
Mania. 137
Materiæ crudæ & crassæ
symptomata. 231
Materiæ morbificæ su-
perfluitas nota. 65
Medicina quid & curæ
sit longa & difficilis. 6
Mediocritas ubiq. opti-
ma. 82
Medicus naturæ motum
sequatur. 67
Melancholia triplex. 188
Melancholici. 179
Melancholici morbi. 463
Melancholici succi ex-
cretio quid significet.
232
Melancholici vt purgan-
di. 219
Melancholicorum re-
medium. 426
Menses cientes pilulæ.
366
Mensium commoda &
incommoda. 391
Mensium obstructorum
causæ 390, & quando

nocere incipiant. 391
Mensium suppressorum
nota. 369
Menstruorū tardantium
causa. 365
Morbi acuti intra 14.
dies iudicantur. 111
Morbi adolescentum &
puerorum. 202, 203
Morbi ætatis proprii &
alieni. 190
Morbi autumnales. 193
Morbi Autumnales quā-
do expectandi. 163
Morbi Autumni 170,
163
Morbi ex quibus nos-
cantur. 16
Morbi hyemis. 195
Morbi indicant vacua-
tiones. 16
Morbi iuuenum. 204
Morbi lethales quoru-
plices sint. 144
Morbilli phlebotomia
admittunt. 101
Morbi longitudo vt no-
tetur. 252
Morti omni tempore
eueniunt. 186
Morbi qui eueniant tem-
pore dentitionis. 198
Morbi qui sicut in ætate
frigida & sicca. 177
Morbi qui per assiduos
imbres eueniunt. 181
Morbi qui periculosi, &
qui non. 128
Morbi qui syntrophici &
increfcentes 139, &
qui incurabiles. 139
Morbi puerorum & pu-
bescentium. 199
Morbi senum & decli-
nantis ætatis 205, 208
Morbi

INDEX.

- Morbi sicca tempestatis. 167
 Morbi singularum deflectionum. 171, 174
 Morbi status quid. 35
 Morbi status, ut noscatur. 149
 Morbis in acutis quomodo ali debeant ager. 33
 Morbi variis temporibus variè se habent. 162
 Morbi verni. 187
 Morbi verni & æstivi quid differant. 191
 Morbi verni & autumnales. 169
 Morbo & naturæ par quid. 100
 Morborum diagnosi est tripartita. 104
 Morborum diuturnorum cause. 138
 Morborum diuturnorum differentie. 139
 Morborum in statu non nutriendum. 34
 Morborum maximorum cause. 32
 Morbo venienti ut occurrendum. 228
 Morbos interdum beneficio non ordinario solui. 117
 Morbus magnus, quis. 255
 Morbus num in longum tempus sit excursum. 121
 Mortis repentinæ ubi metus. 140
 Muliebris fluxus 388.
 pituitosus. 390
 Muliebrum morborum cause. 390
 Mulieribus triplex genus excrementi euenit. 389
 Mulieri ut cautè purgatio præscribi possit. 364
 Mulier num marem an foeminam gestet. 373, 378
 Mulier num sit ingrauidata. 371
 Mulier sanguinem vomens. 359. è naribus cum emittens à suppressis menibus. 360
 Mulierum affectus. 354
 Musculi varij. 264
 Mutationem subitâ naturæ ægrè fert. 153
 Mutatio remedium non temerè faciendâ. 155
- N.
- NARCOTICORVM vsus. 352
 Natura ægri in quibus. 37
 Naturæ & morbo par quid. 100
 Naturæ hominum ad varia tempora variè afficitur. 161
 Naturæ res voluntur variè. 20
 Natura ut conseruet corpora. 20
 Nephriticorum remedium. 426
 Nubecula in vrina quid significet. 289
 Nutritio est damnosa impuris. 21
 Oc.

INDEX.

- O.**
OCCASIO quid, & eius periculosa. 19
 necessitas. 6
Oculi dolentis medela. Pleuridis causæ, &
 442 quibus viis fiat 323.
Ophthalmiæ remedium. curatio. 324
 432 Podagra. 441
 Podagra puerorum. 442
 Potio vulneraria. 405
 Pregnantes quâdo pur-
 gari debeant. 210
 Principium morbi quid.
 70
 Principium quid signifi-
 cet. 47
Parotidis. 701
 Paroxismo præsentio, *æquiperis* quid. 267
 à cibo abstinendum. Prostrum muliebres 389.
 61 pituitosum. 390
Paroxysmorum inter-
 mittentium tempora. 42
Paroxysmus quid. 41
 Partes sectæ quæ non
 redintegrentur. 434
 Partium principum tē-
 peries. 417
 Partus difficilis. 363
 Partus num in fieri. 203
 Pepsasæ difficultas in
 quibus. 257
 Periodus duplex. 62
 Perturbationis effectus.
 398
Pharmaco epoto quid
 agendum. 225
Pharmacum vt segnes-
 cat. 226
Phlebotomiæ tecmaris.
 17
Phlegmone quid Hippo-
 crati. 349
Phreniticis cur varia
 symptomata. 70
Phthisis aut sicca aut
 humida. 325
Phyma quid. 257
Phymata. 100
Pica vt curanda. 397
Pili. 419
Plenitudo athletarum
 5
 Pur-

INDEX.

- Purgandum quando. 67
Purgandum quid aestate, & quid hyeme. 214
Purgandum ubi. 125
Purgandum ubi initio, 123, & quem & quando purgare oportet 123, & 124, quod initio purgandum, & cur in declinatione.
Purgatio ab habitu corporis captanda. 217
Purgatio difficilis est sub cane. 215
Purgatio est instituenda ex situ humoris. 91
Purgatio felix fit ubi ducitur humor eo, quo viam affectat. 66
Purgatio molesta sanis. 134, 136
Purgatione superna vel inferna quæ egeant. 229
Purgationi bonæ tribus opus est. 68
Purgationi parandum corpus. 223
Purgationis legitima regula. 212
Purgationis recursus. 11, 92. quid significet nomen purgationis 13, & quotuplex, quodque sit critica & symptomatica: sitque vniuersalis & particularis. 12
Purgatio quæ commoda. 213
Purgatio quando repeti debeat. 230
Purgatio quid. 67
Purgatio sanis periculosa. 227
Purgatio vt mulieri cautè præscribi possit. 364
Purgatoria occasio, & quibus opus sit ad purgandâ. cocta purganda. 67
Purgatoria remedia cur lædant. 68
Puris factor. 329
Pus cur interdum non foreat. 308
Pus in vrina vt noſcatur. 308
Puſtula. 425
Puſtula quid. 100
- Q.
QUARTANA à conuulsione est aliena. 410
Quartanæ. 115
- R.
RECIDIVAE metus. 276
Refecionem quæ faciunt facile 94, & cautio in renutritione. 95
Repercussioni ubi nullus locus. 438
Remedium non omnibus est idem. 344
Renum morbi. 422
Renum vlcerum notæ. 308
Renutritionis cautio. 86, 90
Reuulsionis & Derivationis discrimen. 65
Renutritionis modus. 88
Repellentium remedium rum

INDEX.

- rum vsus quando necessarius. 337
 Respirandi difficultas cum delirio quid notet. 264
 Rigor. 398
 Rigores febriles. 379
 Rigor frequens. 258
 quid & quoruplex, 259, & 273
 Rigor incidens causo. 273
 Rigor in febris continuis. 241
 Rigor viris & mulieribus vnde incipiat. 408
 Ructus acidus frigoris nota. 444
 S.
 SANGVINEI fluxus causa & medela. 381, 382
 Sanguinis exclusio. 235
 Sanguinis excretio ex ore 331, & remedium. 332
 Sanguinis grani minutus. 306
 Sanguinis mistus. 301
 Sanguinis mistus ob varias causas. 296
 Sanguinis mittendi scopi. 21
 Sanguis spumofus. 330
 Sanitatis securæ vel non securæ indicia ab excrementis. 416
 Satyriasis. 201
 Secundina quid 375, eam exclusioni quid conferat. 379
 Secundinis retentis quomodo medendum. 380
 Seminis vitium vnde. 417
 Senes cur medium non ferant, & qui. 49
 Senes minus ægrotant. 138
 Senes quarum partium inflammationes ægrè ferre possunt. 52
 Senum mala. 139
 Senum morbi. 205, 208
 Septimanæ quæ per quaternarios digitz sunt. 112
 Siccitas est salubrior imbribus. 180
 Signa iam iam morituri ægri. 263
 Signa in morbis quomodo salutariter appareant. 46
 Simon. 101
 Simonis exanthemata. 65
 Singultus. 428
 Singultus causa. 316
 Singultus cum spasmus collatio. 449
 Singultus variz causæ. 393
 Singultus vnde. 448
 Sitis nocturna. 353
 Somni ac vigiliarum necessitas vnde. 82
 Somni cur longi. 53
 Somnum: & ut fiat somnus 79. a somno quale delirium miscet. 80
 Somnus 81. mediocris somnus quis dicatur. 81
 Somnus finies in pavore vel conuulsionem. 282
 Som.

Somnus qui bonus vel malus 77. 78. Som- nic causa, & quidnam somnus, & qui eius ef- fectus 78. tribus opus ad spasmos febris si incidat. 272	Somnus qui bonus vel S;ncopæ. 140	
Spasmi ad hæmorrha- giam. 315. 316		T.
Spasmus duplex 310. & quis functus 312. à plaga. 113		T A B E S cur inueni familiaris. 325
Spasmus vnde. 448		Tabes quid. 325
Spumæ generatio. 144		Tabidi vt purgandi. 218
Succorum atrorum ex- cretio. 235. 237		Tabi obnoxii ætates. 325
Sudor copiosior. 253		Sed & 77409 quid signifi- cet. 315
Sudores critici. 247		Tecmaris quid. 36
Sudores frigidi. 249		Tecmaris in quibus co- sistat. 402
Sudores frigidi vel cali- di. 255		Temporum mutationes morbos pariunt. 158
Sudor indicat partem affectam. 250		Temporum vulnera. 314
Sudor perennis. 272		Tertiana exquisita. 274
Sudorum prognosis ex aere. 166		Testes, & vnde hi lan- gueant. 417
Suffocatio vterina. 362		Tetanus. 319
Suppurati signa. 335		Thorexis quid. 326
Surditas. 240		Thorexis quid. 100
Surditas per morbos acutos. 275		Translatio causæ morbi bene sit foras. 446
Suspicia luctuosa. 461		Tegumentis. 443
Statura corporis. 137		Tremoris causa. 438
Sterilitatis causa. 377		Tristitia & metus. 436
Sterilitatis causa. 398		Trixiani quid. 298
Sterilitas mulieris quo- modo noscatur. 394		Tumores qui boni vel mali vulneribus & vl- ceribus. 407
Sterilitas vnde viris. 400		Turgens materia est purganda. 270
Strangulati. 143		Tussis sicca per febres. 270
Stranguriæ causæ. 392		Tussis hydropis. 445
Stranguria triplex. 393		varices. 445
Symptomata in morbis varia vnde. 70		V.
Symptomata quæ perât curationem. 72		V E N A E vterinæ du- plices. 381
		Ventris dolores. 423
		Veris morbi. 462
		Vesicæ

INDEX.

Vesicæ affectuum diagnosis.	306	Vrina alba pellucida quid significet in phreniticis.	290
Vesicæ morbi.	422	Vrina critica auertit abscessum.	293
Vesicæ ulceratæ signum.	308	Vrina cruenta & purg-lenta.	295
Vigore morbi à cibo abstinendum.	34	Vrina cum carunculis vel capillis.	297
Vigor mortis quid.	35	Vrina pauca, & crassa.	285
Vini generosi vis.	109	Vrina quid.	286
Virgines quædam lac fundunt.	369	Vrina purulenta triplex.	393
Vires vt indicent.	28, 35	Vrina perturbata.	287
Vitium dignotio.	121	Vrina sabulosa.	304
Vita cur brevis.	4	Vrina surfuracea.	299
Vita quid significet Hippocrati.	4	Vter.	364
Vlcera 419, hydropicorum.	42	Vteri erysipelas.	373
Vmbilici regio crassior quid indicet.	131	Vterina hæmorrhagia vt sistenda.	381
Vomica quid.	100	Vterina suffocatio.	363
Vomitùs pueris duplex.	197	Vteri os.	377
Vomitùs vniuersalis.	216	Vulnera & vlcera.	406
Virgenti est maximè succurrendum.	148	Vulnera interna quænam lethalia.	432
Vrinæ colores.	290	Vulnera quot ex causis calamitosa.	433
Vrinæ suppressæ causæ variæ.	309	Vulneraria potio.	405
Vrinæ vitia.	290	Vulnorum ac vlcerum euentus.	404

Men-

Menda sic emenda.

6. 22, infama : lege *infamia*.
 7. 23, que elapsa : lege *qua*.
 11. 10, *commendamus*.
 11. 13, *Ar p. oiv*, lege *oia*.
 12. 2, *καραρσειν*, *p* lege *καραρσειν*, *uō p*.
 17. 14, *arte incitius*, lege *arte institui*.
 18. 1, *uō sōiq*, lege *ōnd sōiq*.
 19. 20, *citra actionem*, lege *citra adiectionem*.
 20. 7, *probis*, lege *probru*.
 23. 32, *melicrato*.
 24. 19, *tantum*, lege *tantam*.
 24. 19, *véqna*, lege *véqna*.
 36. 19, *τιμωρίαν*.
 40. 13, *ibit*, lege *ibi*.
 40. 16, *qua lege qui*.
 42. 17, *inualefcit*, lege *incalescit*.
 42. 28, *quidam*, lege *quidem*.
 48. 41, *ήντορ*, lege *ήντορ*.
 49. 8, *νσέλιω*.
 49. 15, *solum*.
 49. 23, *succum*, lege *sultum*.
 51. 2, *augendum*, lege *augetur in spiritu*.
 56. 2, *liquidus*.
 60, *linea vltima*.
 62, *linea penultima*.
 64. 17, *hanc lege hunc*.
 68. 3, *Excellenti*, lege *excellenti*.
 68. & *particeps*, lege & *cofionu particeps*.
 69, *peplum*, lege *peplum*. 69, *linea antepenultima*.
 74. 13, *in imintum*, lege *ineuntibus*.
 75. 30, *quoniam lege quoniam*.
 77. 9, *νσφωρσ*, lege *νσφωρσ*.
 80. 1, *ταρος*, lege *ταρος*.
 80. 3, *deliri lege deliry*.
 80. 12, *de eo quæ fit*, lege *de eo quod fit*.
 83, *linea prima & linea 2*, *νσφωρσ*.

13. 15, causam lege *causam*.
 18. 15, vt, lege *ne*.
 8. 25, appellant lege *appetunt*.
 9. 27, illi, lege *illa*.
 10. 1. dicatarum, lege *dicatarum* *vi* *laqueis*.
 9. 14, ductionis, lege *suctionis*.
 9. 15, τα σώματα.
 9. 15, Philico lege *Philisco*.
 9. 25, exornant, lege *exonerant*.
 10. 15, quod, lege *quod*.
 101. 11, recidiana mortis, lege *recidiana metum*
adfert.
 101. 15, nec laborare, lege *nec labore*.
 104. in eorum, lege *ichore linea antepenulti-*
ma & penultima.
 107. 1. etunt, lege *emerit*.
 11. hoc nim, lege *hoc nim*, lin. penultima.
 11. *πρότερον* lege *πρότερον* lin. penultima.
 116. 14, quaternæ lege *quartana*, 33, & 1.27.
 117. 11. materia, lege *natura*.
 125. 22. sine nutritu, lege *sum nutritum*.
 127. 18, suctionis fluxus, lege *suctionis sensus*.
 129. 21, lineam grandem, lege *lineam non*
grandem.
 142. 6. in stercorem, lege *in stertorem*. & lin.
 25. cerebreo, lege *cerebro*, & linea 27.
 viriam, lege *virium*.
 143. 23, *καταλυτικῶν* vocem dele.
 148. 2. celu, lege *robu*.
 149. 6. & linea 11. quædam; lege *quærela*.
 155. 24. sensum, lege *consensum*.
 157. 3. ceta, lege *keta*.
 157. 17, *εισόδους*, lege *εισόδους*.
 160. 15, mutatione, lege *imutatione*.
 173. 29, frigidum, lege *frigidi*.
 173. 35, caniculum, lege *caniculæ*.
 173. 38, fant, lege *stant*.
 174. 10, *Ταῖον*, lege *Τοῖον*.
 176. 6, abortioni, lege *abartienti*.

893236

15774

150

Dec 1975

176. 26, vtrius lege viri.

181. 10, gulliores.

181. 1. vlt. ligant cineres, lege ligant cin-

res hirundinum.

190. 2, exanthema.

191. 27, canicula.

215. 9, papaveris.

215. 10, canis.

216. 13, xfulora.

214. 36, oui, lege oui.

226. 17, mixtum, lege mixtam.

247. 19, ishuarata.

251. 4, essentielles.

259. 11, ludiarorium.

263. 1, penult. *Bozeta* lege *Bozeta*.

323. 12, genus, lege genu.

In clarissimi viri
D. IOANNIS
HEVRNII,

Doct. & Profess. Medicinæ celeberrimi,
tum etiam Lugdunensis Aca-
demix Reëtoris Magnifici.

APHORISMORVM HIPPOC.
Commensarium doctissimum.

Q V I C Q V I D in humano fudit Na-
tura cerebro,

Hausit in humano Cuius ingenio;
Neue illi fuisse satis sua munera, neue
Huic haurisse satis munera fusa fuit:
Accessit Natura simul Vatesque, nec illa
Ausa est iudicio stare, nec ille, suo;
Coniunctis opibus iuncta est sententia, Vatis
Naturaque simul dum dat vterque suam.
Hec illa est diuis CoI commissa magistri
Vocibus, ætherio pagina iudicio,
Pagina tam multis veterum celebrata tro-
phæis,

Et decus æterna posteritatis habens:
Hec eadem te, die HEVRNI, post sera vi-
gentem

Fata, triumphali pagina sede feret.
Sic adiuta tuis Natura laboribus, ipsa
Annuit, atque sinu pandit amica suos:
Arrides

Arvidet simul omniparens terra omnis,
ouansque

Inconſueta nouo gaudia frondere refert.

At miſer inferni diſpendia Portitor Orci

Luget, & ad ripas otia longa terit,

Miraturque ſuum filo corrente laborem

Inuidia perpetua crefcere Parca rotæ,

P. HONDIVS.

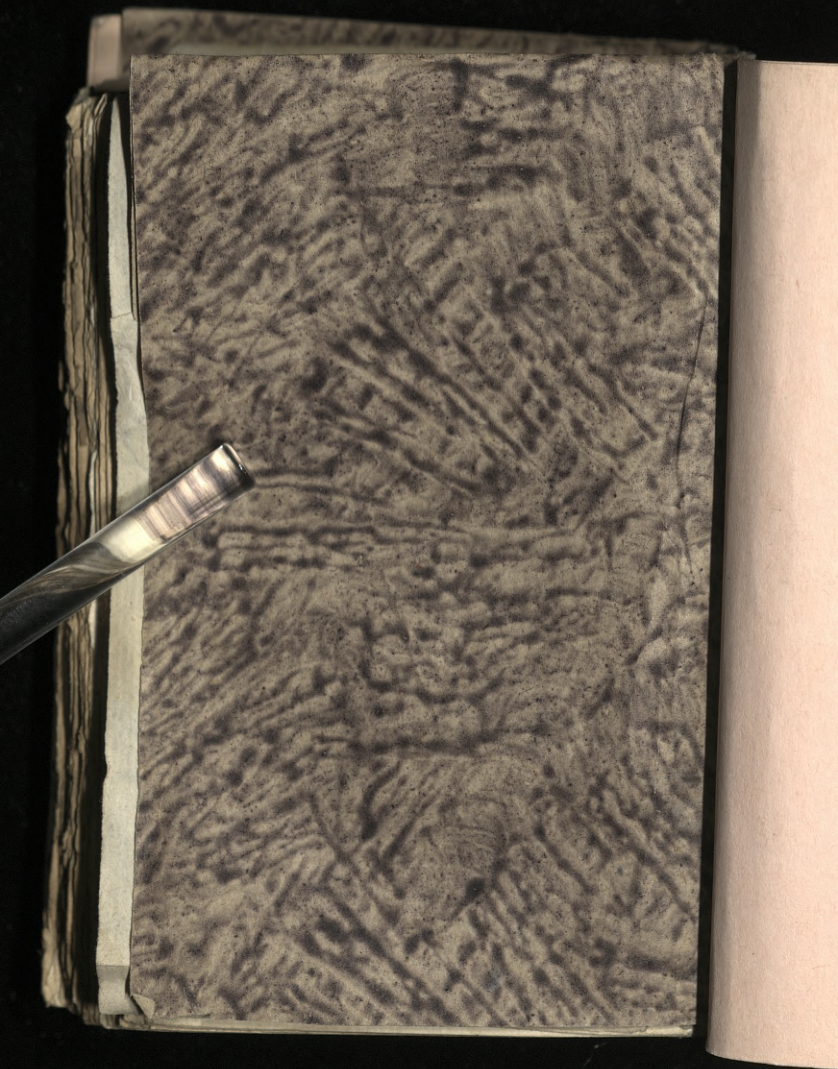
HIP.

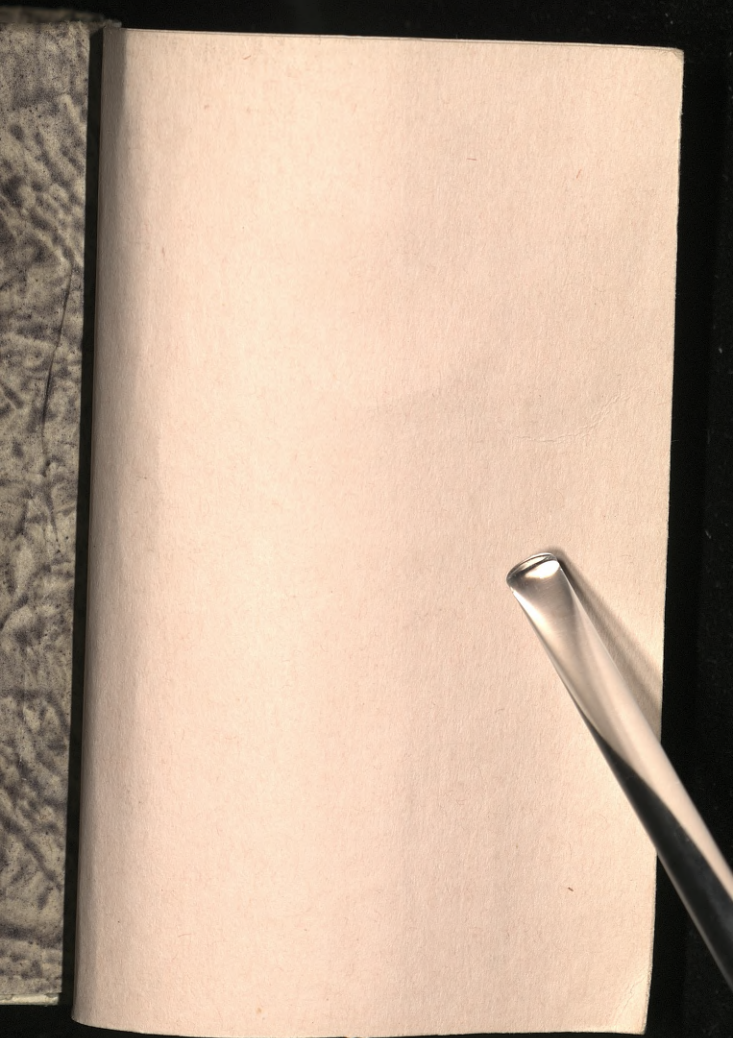
50

22/1975

lingant cine-

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

13855